

מסכת

עבודה זרה

מן

תלמוד בבלי

ש"ס עוזר

הש"ס המסומן

לע"נ ר' עוזר ב"ר אלכסנדר הכהן ז"ל

בס"ד

הש"ס המסומן – מפת דרכים לדף הגמרא.

* על מנת להקל על הלומד לעקוב אחר משא ומתן הסוגיא (הוצאה פנימית) *

לפניכם מונחת גמרא שהיא תוצאה של שיטת הוראה המיושמת למעלה מעשרים שנה.
ב"ה זכינו שהיום יש מספר מגידי שיעור ומרביצי תורה שלמדו בדרך זו וממשיכים ללמדה לתלמידיהם.
במקור, גמרות הללו נועדו לשימוש במסגרת השיעור. מגיד השיעור אמור לתת הקדמה מראש לסוגיא מתוך הגמרא, ולאחר מכן הלומדים יעקבו אחר מהלך הסוגיא בעזרת הסימנים בעת השיעור.
אחת המטרות העיקריות היתה ליעל ולדרבן חזרות.
במשך השנים, לומדים שונים גילו תועלת רבה מהגמרות המסומנות גם בלימוד עצמי.
רבים העידו שראו מהסימנים ברכה בעמלם וביכולתם לזכור את הנלמד.
הוספנו בין השורות זעיר פה וזעיר שם מילות קישור שנלקחו כמעט כולן מפירוש רש"י כדי לשמור רצף החשיבה של הלומד, כמו כן הבסיס של הסימנים מבוסס על פי פירוש רש"י. הוצאה זו אינה מתיימרת להיות פירוש או תרגום אלא היא כעין "מפת דרכים".
מחשבה רבה ניתנה לכל סימון ופסיק, אבל בסופו של דבר הם בגדר הצעה. אנו מעודדים כל לומד להוסיף משלו.
אנו מאמינים בדרך ש"יהו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה".
גמרות אלו היו בפני תלמידי חכמים ומגידי שיעור שאמרו שראו בהן תועלת.

יהי רצון שנזכה לראות ברכה במעשה ידינו בריבוי לומדי התורה ויודעה להביא נחת לבורא עולם יתברך.

לפרטים: 02-6541693
052-5300710

USA: 718-471-6510

צילום דף הגמרא נעשה ברשותה האדיבה
של הוצאת טל-מן תודתנו נתונה להם.

Rabbi Yitzchak Berkovits
Sanhedria HaMurchevet 113/27
Jerusalem, Israel 97707
02-5813847

יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים לינת הצדק
סנהדריה המורחבת 113/27
ירושלם ת"ו

ט"ז ירושלם תו"ב קדושת יום

Dear Friends,

I have had the pleasure of working with Rav Yehonasan Berger in the years I spent with Yeshivas Aish Hatorah and witnessed the success of his marking system in opening Shas to many who were about to give up on Gemara study altogether. I see it as an effective means of attaining clarity in the structure of the daf in relatively little time and would suggest it for those seeking independance in preparing the daf and retaining the basic shakla v'taria. Magidei shiur should certainly give it serious consideration as a valuable aid to their tzibbur.

Sincerely,

Yitzchak Berk

הרב יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים
"לינת צדק"
ירושלים תובב"א

בס"ד

ראובן אלבז
רב ומו"צ שכונת בית ישראל והסביבה
וראש ישיבת "אור החיים"
רח' עזרא 1, ירושלים 91054
טל' 02-5000455. פקס 02-5000502

Rabbi Reuven Elbaz
Chief Rabbi of "Beit Israel" district
1 Ezra Street.
Jerusalem 91054, Israel
Tel 02-5000455 Fax 02-5000502

בס"ד

תמוז תש"ע

<u>המלצה וברכה</u>

ראה ראיתי את פועלו המבורך של **הרה"ג יהונתן ברגר שליט"א** אשר צלל

במים אדירים בש"ס הנקרא **"שס עוזר"** על הש"ס

והבהרתו בסימנים והבהרות להקל על הבנת הלומדים,

וכבר קיבל את דעותיהם של הרבנים החשובים ואמינא יישר להגדיל התורה,

ויהי רצון שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה לחנך את צעירי הצאן בתורה שבעל פה

כמסורת אבותינו שמעולם לא פסקה ישיבה מאבותינו,

ויזכה לרוב נחת בעבודת ה'.

החותם בברכה

ראובן אלבז

ראש ישיבת אור החיים

ומוסדותיה

אשר זעליג וויס
כגן 8
פעיה"ק ירושלם ת"ו

בס"ד

תאריך ג' תמוז תשע

בס"ד

Gemara Markings
Your Roadmap for Traveling the Talmud Highway

It's just great to see the thousands of people joining the ranks of students of the Talmud in recent years. Lots of credit goes to Daf Yomi and the emergence of new yeshivos in America, Israel and the world over.

At the same time many of us might ask the questions – fine, I participated in the shiur – or – I learned it on my own but:

- Did I really follow what was going on?
- Sure I understand it line by line but do I have a picture of the whole sugya?
- How much do I retain?
- Do I really feel a connection to the Gemara itself?
- Am I motivated to return to the Gemara again once I've learned it?

The solution is found in one word – review ("chazara").

When we look at the daf Gemara we feel intimidated.

- It was clear in shiur but now to review; I don't want to read that translation again.
- I don't want to listen to that tape again.
- To repeat the daf – it's too agonizing.
- I have difficulty "seeing the forest from the trees."
- Where did the question and the answer begin?
- How much of the "braisa" (ברייתא) was relevant?
- Was Rav Huna responding to the תרץ or supporting it?
- Was Rav Ashi's comment relevant to the sugya or was he getting off on a tangent?

These concerns can be resolved. The "Gemara Markings", a system of geometric forms combined with standard punctuation and numeration superimposed on the traditional (Vilna) daf Gemara, has been successfully used by hundreds of learners and has resulted in a renewed enthusiasm in their learning.

After having learned with this system using this new edition of Gemaras many have expressed:

- I never realized that this is what the Gemara was trying to do.
- I was never able to follow a shiur so smoothly.
- This system has helped me remember entire sugyos just by recalling the structure and to tell you the truth, I didn't even realize there was a structure.
- I finally have a desire to review because I know I'll be successful.

We have received reactions from another significant group of people – Maggidei Shiurim who both prepare and present shiurim using this system. They state:

- It makes it so much easier for me to give shiur when the whole sugya is mapped out ahead of time.

- I have the feeling that they are all following me because I can easily refer back to particular names and statements or refer back to a highlighted point on the previous page.
- My children were sick this morning and I didn't have time to prepare and even so, I was able to give a clear and understandable shiur using my marked Gemara.
- I find that by using these Gemaras I can focus on content and detail – get a closer look at the "trees" not fearing they will get lost in the "forest."

This is what it's all about – great efficiency in presenting the Gemara with greater success in acquiring it.

This method of teaching the Gemara is the result of 20 years of development, revision and refinement. It has produced many successful talmidim, Maggidei Shiurim, Marbitzei Torah and individuals dedicated to spreading Torah to Klal Yisrael. Our primary objective is "Lehagdil Torah uleha'adirah" - להגדיל תורה ולהאדירה.

As stated above one of the main goals of this project was to increase the motivation to review by instilling the feeling and demonstrating "You can do it." In the course of time it became clear that many found the marked Gemaras a useful tool for independent learning. They found that with the learning background that they already had – they were able to rapidly get through the sugya with clarity without needing the assistance of translations or other support material.

In the current edition of marked Gemaras one will notice from time to time brief comments between the lines. These are not meant to serve as translation as much as they are designed to add explanation by offering connecting words or ideas to enhance the flow of the sugya. These comments are taken almost exclusively from "Rashi" unless otherwise noted. Likewise the basis for the symbols and structural notations is Rashi.

It is important to note that this edition was not designed to serve as a translation. It is rather a navigational tool – a roadmap to assist in increasing clarity as you proceed toward your destination – the מסקנת הגמרא.

Though much thought was given to the placement of each symbol and comma, this remains a "work" in progress. The authors encourage everyone using this edition to add their own comments and suggest their own innovations. Individual creativity is highly recognized.

We have coined as our motto:
"הוו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה."

"It is a virtue to toil in Torah but not get frustrated by it." The "Marked Gemara" has been brought to the attention of Gedolei Torah both in the United States and Eretz Yisroel. They acknowledged the value of all tools that endear the learning of Torah.

For more information, please contact us:
In Israel: 052-5-300-710
In USA: 718-614-8494

בס"ד

הש"ס המסומן

מהדורת "להבין ולהשכיל"

ישמחו השמים ותגל הארץ אודה לה' בכל לבבי שנותן לי הזכות לשבת באוהלה של תורה ולהגיש בפניכם מנחת העני הצעה צנועה כלי עזר ללימוד הגמרא.

איתא בברכות (ו:) "אמר רבא אגרא דשמעתתא סברא" היינו שעיקר קיבול שכר הוא עבור שהלומד "יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר" (רש"י שם) ובאמת בחולין (עז.) רואים תיאור של רבא - "חריפא סכיניה", ורש"י מפרש: "לב פתוח לו בסברא". שאיפתו של כל בן תורה בלימוד היא להיות בעל סברה ישרה, שבבא היום יוכל לענות "כן, פלפלתי בחכמה והבנתי דבר מתוך דבר" (שבת לא.). כדי להגיע לכך אנו שוב פונים לרבא, הפעם במס' ע"ז (יט.) שם מובאים כמה מימרות שנוגעות לענייננו "אמר רבא לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ יהגה (ע"י רש"י ד"ה ואח"כ יהגה - יעיין בתלמודו לדמות מילתא למילתא להקשות ולתרץ ובראשונה לא יעשה כן...), ואמר רבא לעולם ליגריס איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר" (עיין רש"י שם) וכן עיין בשבת (סג.) "אמר רב כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה הש"ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא, מאי קמ"ל דליגמר איניש והדר ליסבר" ע"כ, ורש"י שם (בד"ה דליגמר אינישׁ) מסביר "לגרוס שמעתתא מרביה ואע"ג דלא ידע לכולהו טעמי". ושמא יאמרו שהיום עצות אלו לא נוגעות לנו? על כך אנו מוצאים בר' אלחנן זצ"ל הי"ד בספרו עקבתא דמשיחא (עמ' ל' בהוצאת בני תורה) "יש לדעת כי מלבד המצוות והאיסורים הכתובים בתורה, רשומות שם גם עצות, עצות מנוסות! וכשם שהתורה נצחית היא כך גם עצת התורה נצחית היא!"

דברים אלו מקבלים חיזוק במשנה תוקף בספר אורחות צדיקים שער כז שער התורה עיין שם עמ' רע"ג - "... כמה היו דבוקים בתורה על כן זכו לרוח הקודש וכן בארץ צרפת היו עוסקים בעסק גדול חמן רב והיו יושבים במקום אחד ללמוד כל התלמוד והיו חוזרים תמיד ולא פסקה תורה מפיהם והיו עושים כמו מעשה הראשונים כדאמרינן (ע"ז יט.) לעולם לגרס אנש ואף על גב דמשכח ואף על גב דלא ידע מאי קאמר ואמרינן (שבת סג.) מעיקרא ליגמר אנש והדר ליסבר, וכל זה אינם עושים עתה כי כל אחד רוצה ללמוד תוספות וכל חידושים וחידושי דחידושים קודם שידע צורת התלמוד, אם כן איך יצליחו, כיון שעושה להפך ממה שאמרו חכמי התלמוד, כי כל מה שנאמר בתלמוד הכל אמת ואין להשיב עליו או לשנותו ולא להוסיף ולא לגרוע וכו' (עיין שם המשך דבריו הנחוצים). יש להוסיף עוד ועוד בעניין זה אך אין כאן המקום להאריך.

שמנו כמטרה במהדורא זו להאהב התלמוד על לומדיו, לגרום חשק ורצון לחזור לשנן, לומר לחכמה אחותי את ושיקוים בנו האמור בקידושין (ל.) "ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפיך שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד" ובעירובין (נד.) "שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעיתו מה טוב - אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו" ובתפילה שנוכל לומר די לצרותינו וכדמוכח במס' ב"ב (ח.) ש"אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ", עיין בברכות (מ"ז:) "אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ" עיין רש"י שם (ד"ה שלא שימש ת"ח) – הוא הגמ' התלויה בסברה שהיו נותנים לדברי המשנה טעם והיו מתאספים יחד ועוסקים בכך וחיא דוגמת הגמ' שסדרו האמוראים עכ"ל.

הרבה לומדים מתקשים בלימוד הגמרא, הסיבה לכך היא שבו בזמן הלומד נדרש לבצע ג' פעולות בבת אחת והם א. הכרת נושא חדש. ב. לתרגם את השפה הארמית. ג. לפענח את המבנה והמהלך המיוחד לתלמוד הבבלי לצורותיו המגוונות, נפרט אותם:

א. הכרת נושא חדש - אנו ממליצים להכין את המשניות עם מפרש שמסביר פשט בנושא.

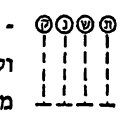
ב. תרגום השפה הארמית - קיימים ספרים שחוברו ע"י תלמידי חכמים יראי ה'.וניתן להעזר בהם.

ג. פענוח מבנה ומהלך דף הגמרא - אנו מציעים בפניכם מעין 'מפה', מילה זו תיטיב לבטא את התועלת שיש בשיטת הסימונים שלפניכם ע"י ההמחשה הבאה - לפניכם סרטוט של עיר שבו נראית גבולותיה החיצוניים ותו לא! סרטוט זה לא יועיל למשתמש שמחפש דרכו להגיע ליעד הנבחר, אולם כשיושלם הסרטוט עם קוים - רחבים וצרים מקוקוים ומפותלים שכל אחד מהם מראה על סמטה או רחוב ראשי, פסי רכבת או כביש, כבישים שבבנייה וכאלו שבתכנון, גינות ופרדסים, נהרות ואגמים, ככל שהמפה מפורטת וברורה יותר היא יעילה יותר! כמו כן הש"ס המסומן - נסיון לעזור ללומד למצוא את דרכו בשבילי מערבא נהרדע סורא ופומבדיתא.

שיטת הסימונים - הוראות שימוש

- המסגרת תוחמת מקור תנאי - משניות ובריתות שמובאים לאורך כל התלמוד לצרכי קושיא, סיוע או איזה סיבה אחרת. במהדורה הנוכחית יש התייחסות ל"חסוריה מחסרא והכי קתני" כאילו זה מקור תנאי וכן בכל תיקון מקור תנאי שמופיע בסוגיות (כמו "אימא הכי" וכו').

- סדרות - אמורים להבליט דברים שבאים בסדרה, לדוגמה: הגמ' מביאה מספר ת"ש (תא שמע) כדי להקשות על שיטה מסוימת, סביב כל ת"ש יופיע סימון סדרה. הסבה שישנם מספר צורות של סימון היא שפעמים רבות על הדף הגלמד יש כמה סדרות כמו - ת"ש להוכיח דעה מסוימת, רצף של מימרות מאותו רב, סדרה של עצות בקשר למאכלים מקבץ של ידיעות שמכנה המשותף שלהם אותו מספר (כמו שלשה דברים טובים ל... שלשה דברים קשים ל...), כדי להפריד בין סדרה לסדרה אנו משתמשים בצורות השונות.

- יבוא בזמן שהגמ' שואלת, מתרצת, דוחה, ומנמקת דברים. לפעמים העניין ממשיך לאורך מספר שורות ולפעמים משתרע על פני למעלה מעמוד גמ'! כדי להראות שכל השורות הבאות מטרתם אחת היא - אנו מסמנים במרווח שבדף בין הגמ' לרש"י או לתוס', סימן זה יתחיל מהשורה שבה מתחיל העניין עד השורה שבה יסתיים.

- פעמים רבות יש מלה או שתים שמחוזים עיקר הקושיא או ההוכחה לדברי הגמ' למרות שהוא מובא בתוך ברייתא ארוכה או כחלק ממימרא ארוכה, כדי למשוך תשומת הלב לאותם מילים או משפט אנו מסמנים בקו מקוקו או בפס מפותל. שימוש נוסף לפס עקום הוא להבליט את המילים שבהם הגמ' מציעה ריבוי אפשרויות כמו "איבעית אימא", "לישנא אחרינא", "או דלמא", "איכא דאמרי" וכו'.

- חצים - אם יש צורך לחזור ולמצא דבר שנאמר לפני כן אנו מסמנים חצים במרווח בין הגמ' לרש"י, למשל רב הונא אומר הלכה מסוימת וכדי לבסס את הדין הגמ' מביאה ברייתא ארוכה שבה נמצא אותו משפט - אבל המשפט כבר מרוחק מספר רב של שורות הדין של רב הונא - החץ מקשר בין אותה שורה של הברייתא ודברי רב הונא שנאמרו לפני כן.

① ② ③ - מספור - כדי לעשות סדר בריבוי, למשל כשיש מספר תירוצים לאותו קושיא, או בזמן שיש ריבוי לשונות בגמ' - "לישנא אחרינא" או "איכא דאמרי", ועוד שימוש רגיל כדי לעקוב אחר סדרות של דברים. ① ② ③

( ) - מרכאות יחידות נועדו כדי לחבר קבוצות מלים להיות משפט ולקוראם ברצף במקרים שאחרת הלומד היה מפסיק מוקדם וע"י כך לטעות בהבנה.

[ ] { } - סוגריים - מטרתם כדי לבודד קטעים צדדיים על מנת לשמור על רצף חשיבה. במקרים רבים תוך כדי מהלך של הגמ' פתאום מופיעה ידיעה שאינה קשורה ישירות לעצם שקלא וטריא של הסוגיא. כדי לאפשר שמירה על אותו רצף סומנו הידיעות הצדדיות בסוגריים כך שבלימוד הראשוני הלומד ידלג עליהם - יבין ביתר בהירות את עיקר הסוגיא ובסיומה יחזור וילמד את כל הגמ' כולל מה שחוא דילג לפני כן. במקרים מעטים קיימת תופעה שבתוך אותה ידיעה צדדית יש עוד עניין צדדי (צדי צדדים) אז יופיע קטע בסוגריים תוך הסוגריים.

- צורת קשת מתחת שני מילים - סימן זה מורה להמשיך את הקריאה במקום שהפסקה בקריאה איננה נכונה.

- קשת עם פסיק - מורה שיש להמשיך את הקריאה אבל עם הפסקה קטנה דוגמא: קמ"ל דלא.

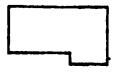
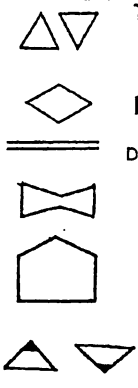
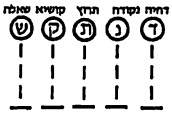
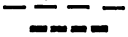
(מהדורה זו לא אמורה לתת סקירה מקיפה).

מנסיון של שנים – שיטת הסימונם מוכיחה את עצמה כיעילה ללומד עם הזמן, הרבה ראו בה תועלת וברכה אבל רק לאחר שהתרגלו ולמדו בה מספר דפים.

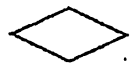
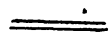
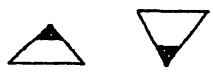
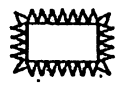
נסיים בתפילה שנוכל להרבות בעסק התורה ובעמלה מתוך חשק ושמחה, וממילא נרבה גבולותינו בתלמידים ומלאה הארץ דעה, ונזכה לביאת גואל צדק ובניין ביהמ"ק במהרה בימינו.

© כל הזכויות שמורות תשס"ה

GEMARA MARKINGS

Symbol	Name	Description	Examples
	Boxed Text	Marks off Tannaic sources	ת"ש , מיתיבי, תניא ,ת"ר ,תנן, תנא ,ורמינהו
SERIES INDICATORS 	**Triangle**	Series of related questions or proofs (Inverted triangle represents proof in opposite direction)	ת"ש ,מיתיבי, ואימא, איתיביה, אילימא-אלא-לעולם
	Diamond	Similiar usage as above.	בעי ,איבעיא לחו, הדוא גברא
	Double underline	"	
		Additional shapes needed for distinction when multiple series appear on one page	
	"Firebox"	Generally around a name, (sometimes on גופא or רבינא) Denotes beginning of a סוגיא which last at least an עמוד	
	Long Markings (In margins)	Used to mark off a long question, answer or proof Or point	
	Dot-Underline	1. Focuses on main few words in בריית that prove or disprove points of the גמ. 2. Contrast different statments 3. Focuses on the main few words of an אמורא'S statement (for easier back reference)	
	Squiggle-Underline	Highlights complimentary words Secondary use- May be used similiar to the Dot-Underline	בשלמא-אלא הכא-אלא אי אשמעינן-אי אשמעינן
	Arrows (In margin)	Reference back to a (hard to find) previous point in the גמ	
①②③ A B C	**Numbers & Letters**	Numbering approaches of the גמ or for lists of הלכות	
I II III	**Roman Numerals**	Different לשונות	איכא דאמרי לישנא אחרינא
" "	**Quotes**	To denote: מסורת short phrase, short quote	
[ ] { }	**Brackets**	Side point-- can be anywhere from a line to an entire דף Bracketed section interrupts the logical flow of the גמ and can be skipped temporarily to maintain continuity of the סוגיא	
' '	Single quote marks	Read without pausing phrase contained within	
	Connector	Don't stop (in a place where I mistakenly might have stopped)	
	Comma-Connector	Pause-- but don't stop	
. , ; : / ?	**Various Punctuations**	Common usage	
א או דלמא ב		Indicates two options of גמרא'S query	איבעיא להו

סימוני התלמוד

סימון	שם	תיאור	דוגמאות
	מסגרת	להבליט מקורות תנאיים	תיש, מיתיבי, תניא, תי"ר, תנן, תנא, ורמינהו
	משולש	סידרת של שאלות או תוכחות (משולש הפוך מראה על כיוון הפרק)	תיש, מיתיבי, לאימא, איתיביה, "אילימא-אלא-לעולם"
	מעין	גם מסמן סידרת - במקרה שיש סידרה שניה על אותו עמוד	בעי, איבעיא להו, הדנא גברא
	פס כפול	"	
		"	
		"	
		"	
	"מייר-בוקס" מלבן אש	מסמן שם מאד מרכזי - שבדרך כלל דנים בשיטתו למשך עמוד נמי או יותר	
	שאלה/ תשובה/ נקודה ארוכה קושיה/ דחיה	מסמנים ברווח בין תגמ' ותתוס' או רש"י	
	קו-קו	להבליט מילים או משפטים מרכזיים	
	פס מפותל	כמו חייל	בשלמא-אלא, תניתא- אלא אי אשמעינן- אי אשמעינן
	חצים (ברירות שבין הגמ' והתוס')	אם תגמ' מתייחסת לשורה למעלה או לדף קודם - לחקל על חיפוש	
① ② ③ א ב ג	מספרים ואותיות	ספירת תשובות או שיטות	
I II III	מספר רומי	ריבוי לשונות	איכא דאמרי לישנא אחרינא
' "	מרכאות	לכלול יחד משפט (שאחרת לא היה נקרא כמשפט)	
[ ] ( ) - סוגריים		מאמר צדדי שבקריאת ראשונה מרלגים כדי לשמור על רצף הקריאה	
	קשת / חיבור	מורה להמשיך לקרא במקום שאחרת היו מפסיקים.	
	קשת - פסיק	למצוי אבל לא להפסיק	
. , ; : / ?	פיסוק	שימוש רגיל	
א או דלמא ב	'א או דלמא ב'	להבליט שתי אופציות כגון 'א-או דלמא-ב'	איבעיא להו

לפני אידיהן של עובדי כוכבים ג' ימים אסור לאדם שיתן עמהן ושלא יתן עמהן. וכולהו מקום דאיכא ומנהג לעבודת כוכבים ביום לידו: כגון במידי דהדר בעין כגון בהמה וכליס דכתיב (שמות כג) כי ישלח איש ממש רעהו וגו' כגון במידי דלא הדר בעין כגון מעות דכתיב (שם) כספך תלוה לא עמו' דמלוה להוצאה תורה אור נתנה ומצלם לו מעות לאחרים: שמת הגוי לאחר זמן. למחר: **גמ'** יום אידם. שייט עבודת כוכבים דכתיב בההיא פרשה יקומו ויושיעוך: יצעו עידיהם וילכו. הכתוב קורא לעבודתם דבעובדי כוכבים כתיב ואשמורי מצמה יתן עובדי כוכבים עידיהם יבואו עבודות כוכבים שעבדו ויעידו עליהם וילכו: עגלות שהטעידו בעצמם. ביום שלהן שעבדו לעבודת כוכבים בעולם הזה: ישמעו. עובדי כוכבים את העגלות שהטעידו ויאמרו אמת הוא דין הוא שראוין שיהא שלהן להטעידן: ועידיהם המה. עבודת כוכבים הבאה ומעיד על עובדיה לחייבם: בערבוביא. כולן מעורבבין ולא לומה ולומה בפני עצמה:

"אידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמהם, להשאילן ולשאול מהן, להלוותן וללוות מהן, לפורען ולפרוע מהן רבי יהודה אומר נפרעין מהן מפני שמיצר הוא לו אמרו לו אע"פ שמיצר הוא עכשיו שמחה הוא לאחר זמן: **גמ'** רב ושמואל חד אמר "אידיהן" וחד אמר "עידיהן". מאן דאמר "אידיהן" לא משתבש ומאן דאמר "עידיהן" לא משתבש מאן דאמר "אידיהן" לא משתבש דכתיב °כי קרוב יום אידם ומאן דאמר "עידיהן" לא משתבש דכתיב °יתנו עידיהם ויצדקו ומאן דאמר "אידיהן" מאי טעמא לא תני "עידיהן"? אמר לך תברא עדיף ומאן דאמר "עידיהן" מאי טעמא לא תני "אידיהן"? אמר לך מאן קא גרים להו תברא אעדות שהעידו בעצמן הלכך עדות עדיפא, ודאי "יתנו עידיהם ויצדקו" בעובדי כוכבים כתיב הא בישראל כתיב °ראמר ריב"ל כל מצות שישראל עושין בעולם הזה באות ומעידות להם לעוה"ב שנאמר "יתנו עידיהם ויצדקו" אלא ישראל, "ישמעו ויאמרו אמת" אלו עובדי כוכבים? אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע מאן דאמר עידיהן הכא יצרי פסל כולם תורתו וחמודיהם בל יועילו ועידיהם המה. דרש ר' חנינא בר פפא ואיתימא ר' שמלאי לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת [ומניחו] בחיקו ואומר °למי שעסק בה יבא ויטול שכרו, מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא שנאמר °כל הגוים נקבצו יחדו [וגו'], אמר להם הקדוש ברוך הוא אל תבנסו לפני בערבוביא אלא תבנם כל אומה ואומה וספריה

וכי לא יכול ישראל לומר היני עמה למטר ולקטת וכן למחול לגוים ולפרוע מה ידע העובד כוכבים שמיה מקום לידו לכך נראה דטעם האיתר מקום לעבו"ם שביניהן קיים לן בגוייהו דלא פלחו לעבודת כוכבים ומהאי טעמא שרי לקמן בפ"ב (דף פה.) רב יהודה דאדר ליה קורבנא ליבידרינא ביום לידו אמר קיים לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים וכן רבא (שם) דאדר ליה קולבנא לבר מינה ולתת שיתך ביום לידו אמר קיים לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים מ"ט יש לומר דהכא בידוקלמי על מתני' דאמור לעתה ולתת תני בפ"ק (ע"ז ד:) אין מוכרין לנכרי בחג שלו דברים האסורים מפני חגו אבל מוכרין לו דברים המותרים מפני חגו ואין מוכרין לו בהמה גסה אפילו לשחיטה ואין מוכרין לו כלי זיין ואין מוכרין לו כלי שיר ואין משכירין לו בהמה ואין עומדין עמו בניכסיו ואין מלוין אותו ואין לוקחין הימנו אבל לוקחין הימנו בהמה דקה מפני שהן עובדין אותה לשעתה ואין לוקחין הימנו כלי זיין ואין לוקחין הימנו כלי שיר ואין מוכרין לו דברים המותרים מפני חגו ואין מוכרין לו בהמה גסה אפילו לשחיטה ואין מוכרין לו עורות גסות אבל מוכרין לו עורות דקות ואין עושין עמו שותפות ואין נותנין לו שכר על מנת שיטחון ל

רומי חיבת. משום דכתיב בהו (מלאכי ג) וקרלו להם גבול רשעה. רשע תכנוס חיבת ומנת במעשה מרכבה כי במעשה דרבי חניגא בן תרדיון נגזר על רומי מורכן גדול: **אמר** להן הקב"ה כמה עשקתם. פירוש שולל להם במה זכו **בכל דור ודור שווקים** להוסיף בהם זונות. ה"ם דה"מ עלמיך לעשות בהם סחורה לכל דבר הנה מנה לוקח בדבר גמלי כל מה שיכול לומר לפני לעורך זונות עשיתם שווקים: **וארן** חיות לחרי חניגא דמית לזוב. וה"ם תרכה מלכות בכל עדיפה שמשלה לחרי דכתיב (ירמיה ל) עלה תריה מסבבו והחרי מלך בחיות" וי"ל לחע"ג דחרי מלך מ"מ דוב הוא "עז יותר וכעל מחבולות כלומר בפרק קמח דברכות (דף י"ג.) גבי גרות החחבולות משכחות הרחשבות היה מעשה לחרי וספר מעשה דוב ורבי יצחק מפרש דבכל לח נמשלה לחרי הנה בשעה שהיתה מושלת בכל העולם ועתה היא ממלכה שפלה מכל פרס גם עתה היא חשובה לחר רומי ותעמוד בחשיבותה עד שיעמוד לביחת המשיח כמו שמפרש בכאמור: **הרבה** גשרים גשרתו לף על גב דלומי עמי חקע גשרים כלומר בפרק במה מדליקין (שבת דף נ:) מ"מ ליכם חשובים כ"ב בחקון גשרים כמו פרס: **ואנן** בניו כ"ח דלח קלמרי שבנו בית המקדש כשעשלו מהן במה עשקתם דלפי זה לח עשו הלח לומו הדור והקב"ה עשולי במה זכו **בכל דור ודור**: **מאי** שנח הני דלח קח חשיב · פי' בכל ויון שהם (ע) חרבע מלכיות שקשתעבדו בישרלל וחשובים היו לחבל מכל שבעים חומות לח כתי: **משבא** מלכותיהון עד דלתי **משיח**. והח לחמרינן עמידה פרס שחפול ביד רומי טיט שמוך לביחת המשיח כלחמרינן (סנהדרין) דף קח:) עמידה מלכות רומי שחפשוט על כל העולם חשעה חדשים: **מאי** בעי בשעיר ומחי בעי בפחלן · ופחלן מחרן ישמעחלים דכתיב גבי הגר (בראשית כה) במדבר פחלן וסמיך ליה שלח ולח גרסינן מחי בעי מהר פחלן שלח ולח גרסינן מחי בעי בחימן לחימן מפשיר הוח דכתיב (שופטים ג) ומחו גבוריך תימן למען יכרת לחם מהר עקן" מיהו קשיח לגירסח רש"י לחמלי מייחי קרא דחבקוק למדרש כי בקרא לחיחת בוחות הברכה עמי הוכר פחלן וי"ל לחיכח למידרשים כדדרים ליה בפרק שור שנגח חרבעה וחמשה (נ"ק דף נ:ת. ושם) מפחלן הופיע ממונם לישרלל והח הר סיני כדחמר פ' ר"ע (שבת דף פח. ושם) ה' שמות יש לו סיני פחלן ורבי חלחנן חומר דגרים בשעיר מחי בעי בשעיר ומחי בעי בחימן והחי חימן לחו חם שומה הוח חלח חם רוח דרוס כמו טורי לפון וכותי חימן כדחמרינן בספרי פרשת וחלח הברכה חד: רומות עגלה הקדוח ברוך הוח לישרלל שחמר חלוה מחימן יבח ולכך נימח שהוערך להניח פסוק דחבקוק כאן.

רבינו חננאל

ויאספו לאומים ואומר להם מי בכם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנא' זואת התורה ונבנסת החשובה מכל האומות והיא מלכות רומי שנאמר החיכל כל ארעא ותדושינה והדוקינה' וא"ר יוחנן זו מלכות רומי שמבעה יוצא בכל העולם: ומאן דחשיב עתיל ברישא כדרך חסדא דאמר מלך חבור מלך נכנם חחלה שנאמר לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו אמר הקב"ה יש בכם מגיד זאת מיד יצאו בפחי נפש (אומרים לפניו רבש"ע) (וכו') נבנסת אחריה מלכות פרס דהויא חשובה בחרת שנאמר ואחר היוא אחרי זנו. ותני רב יוסף אלו פרסיים וכו' ויצחאן גם הם בפחי נפש אומרים לפניו רבש"ע פלום קבלנה ולא קיימנה ועל דא תברחתון דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב ויאמר ה' מסיני בא וגו' מלמד שחחזירה הקב"ה לחורה על כל האומות ולא קיבלוה אומרים לפניו רבש"ע [כלום] כחית עלינו חר כינים שלא כישרלל ואומרת אם אינכם מקבלים את החורה שם חהא קבורחכם שנא' ויחיצבו בחחתית ההר ולא קיבלוה אומר להם ראשונות ישמיעונו שבע מצות שקבלתם חיכן קיימתם אותם

מאי שנא הני דלא קא משיב · פי' בכל ויון שהם (ע) מלכיות שקשתעבדו בישרלל ומשובים היו לחבל מכל שבעים חומות לא כתי: רבש"ע) (וכו') נבנסת אחריה מלכות פרס דהויא חשובה בחרת שנאמר ואחר היוא אחרי זנו. ותני רב יוסף אלו פרסיים וכו' ויצחאן גם הם בפחי נפש אומרים לפניו רבש"ע פלום קבלנה ולא קיימנה ועל דא תברחתון דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב ויאמר ה' מסיני בא וגו' מלמד שחחזירה הקב"ה לחורה על כל האומות ולא קיבלוה אומרים לפניו רבש"ע [כלום] כחית עלינו חר כינים שלא כישרלל ואומרת אם אינכם מקבלים את החורה שם חהא קבורחכם שנא' ויחיצבו בחחתית ההר ולא קיבלוה אומר להם ראשונות ישמיעונו שבע מצות שקבלתם חיכן קיימתם אותם

משבא מלכותיהון עד דלתי **משיח** · והח לחמרינן עמידה פרס שחפול ביד רומי טיט שמוך לביחת המשיח כלחמרינן (סנהדרין) דף קח:) עמידה מלכות רומי שחפשוט על כל העולם חשעה חדשים: **מאי** בעי בשעיר ומחי בעי בפחלן · ופחלן מחרן ישמעחלים דכתיב גבי הגר (בראשית כה) במדבר פחלן וסמיך ליה שלח ולח גרסינן מחי בעי מהר פחלן שלח ולח גרסינן מחי בעי בחימן לחימן מפשיר הוח דכתיב (שופטים ג) ומחו גבוריך תימן למען יכרת לחם מהר עקן" מיהו קשיח לגירסח רש"י לחמלי מייחי קרא דחבקוק למדרש כי בקרא לחיחת בוחות הברכה עמי הוכר פחלן וי"ל לחיכח למידרשים כדדרים ליה בפרק שור שנגח חרבעה וחמשה (נ"ק דף נ:ת. ושם) מפחלן הופיע ממונם לישרלל והח הר סיני כדחמר פ' ר"ע (שבת דף פח. ושם) ה' שמות יש לו סיני פחלן ורבי חלחנן חומר דגרים בשעיר מחי בעי בשעיר ומחי בעי בחימן והחי חימן לחו חם שומה הוח חלח חם רוח דרוס כמו טורי לפון וכותי חימן כדחמרינן בספרי פרשת וחלח הברכה חד: רומות עגלה הקדוח ברוך הוח לישרלל שחמר חלוה מחימן יבח ולכך נימח שהוערך להניח פסוק דחבקוק כאן.

שווקים להוסיף בהם זונות. ה"ם דה"מ עלמיך לעשות בהם סחורה לכל דבר חנה מנה לוקח בדבר גמלי כל מה שיכול לומר לפני לעורך זונות עשיתם שווקים: **וארן** חיות לחרי חניגא דמית לזוב. וה"ם תרכה מלכות בכל עדיפה שמשלה לחרי דכתיב (ירמיה ל) עלה תריה מסבבו והחרי מלך בחיות" וי"ל לחע"ג דחרי מלך מ"מ דוב הוא "עז יותר וכעל מחבולות כלומר בפרק קמח דברכות (דף י"ג.) גבי גרות החחבולות משכחות הרחשבות היה מעשה לחרי וספר מעשה דוב ורבי יצחק מפרש דבכל לח נמשלה לחרי הנה בשעה שהיתה מושלת בכל העולם ועתה היא ממלכה שפלה מכל פרס גם עתה היא חשובה לחר רומי ותעמוד בחשיבותה עד שיעמוד לביחת המשיח כמו שמפרש בכאמור: **הרבה** גשרים גשרתו לף על גב דלומי עמי חקע גשרים כלומר בפרק במה מדליקין (שבת דף נ:) מ"מ ליכם חשובים כ"ב בחקון גשרים כמו פרס: **ואנן** בניו כ"ח דלח קלמרי שבנו בית המקדש כשעשלו מהן במה עשקתם דלפי זה לח עשו הלח לומו הדור והקב"ה עשולי במה זכו **בכל דור ודור**: **מאי** שנח הני דלח קח חשיב · פי' בכל ויון שהם (ע) מלכיות שקשתעבדו בישרלל ומשובים היו לחבל מכל שבעים חומות לח כתי: **משבא** מלכותיהון עד דלתי **משיח** · והח לחמרינן עמידה פרס שחפול ביד רומי טיט שמוך לביחת המשיח כלחמרינן (סנהדרין) דף קח:) עמידה מלכות רומי שחפשוט על כל העולם חשעה חדשים: **מאי** בעי בשעיר ומחי בעי בפחלן · ופחלן מחרן ישמעחלים דכתיב גבי הגר (בראשית כה) במדבר פחלן וסמיך ליה שלח ולח גרסינן מחי בעי מהר פחלן שלח ולח גרסינן מחי בעי בחימן לחימן מפשיר הוח דכתיב (שופטים ג) ומחו גבוריך תימן למען יכרת לחם מהר עקן" מיהו קשיח לגירסח רש"י לחמלי מייחי קרא דחבקוק למדרש כי בקרא לחיחת בוחות הברכה עמי הוכר פחלן וי"ל לחיכח למידרשים כדדרים ליה בפרק שור שנגח חרבעה וחמשה (נ"ק דף נ:ת. ושם) מפחלן הופיע ממונם לישרלל והח הר סיני כדחמר פ' ר"ע (שבת דף פח. ושם) ה' שמות יש לו סיני פחלן ורבי חלחנן חומר דגרים בשעיר מחי בעי בשעיר ומחי בעי בחימן והחי חימן לחו חם שומה הוח חלח חם רוח דרוס כמו טורי לפון וכותי חימן כדחמרינן בספרי פרשת וחלח הברכה חד: רומות עגלה הקדוח ברוך הוח לישרלל שחמר חלוה מחימן יבח ולכך נימח שהוערך להניח פסוק דחבקוק כאן.

ואין לאומים לאומים ואין לאום אלא מלכות שנאמר ולאום מלאום יאמץ ומי איכא ערבוביא קמי הקב"ה? אלא כי היכי דלא ליערבבו אינהו [בהדי הדדי] דלישמעו מאי דאמר להו, [מיד] נבנסה לפניו מלכות רומי תחלה מ"ט משום דחשיבא ומנלן דחשיבא דכתי' ואחכל כל ארעא ותדושינה ותדוקינה *אמר רבי יוחנן זו רומי חיבת שטבעה יצא בכל העולם, ומנא לן דמאן דחשיב עייל ברישא? כדרב חסדא *דאמר רב חסדא מלך וצבור, מלך נכנס תחלה לדין שנאמר לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל" [וגו'] ומעמא מאי איבעית אימא לאו אורח ארעא למיתב מלכא מאברא' ואיבעית אימא מקמי דליפוש חרון אף, אמר להם הקב"ה במאי עסקתם? אומרים לפניו רבש"ע הרבה שווקים הקנינו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף והזהב הרבינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה שנאמר לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות" כלום יש בכם מגיד זאת [שנאמר *מי בכם יגיד זאת] ואין זאת אלא תורה שנאמר °זואת התורה אשר שם משה" מיד יצאו בפחי נפש, וכי מאחר דחזיוה למלכות רומי דלא מהניא ולא מידי מאי טעמא עייולא? אמרי אינהו סתרי בית המקדש ואנן בנינן, ולכן לכל אומה ואומה, וכי מאחר דחזו לקמאי דלא מהני ולא מידי מ"ט עייולי? סברי – הנך אישתעבדו בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל, מאי שנא "הני דחשיבי ומאי שנא הני דלא חשיבי להו? משום דהנך °משכי במלכותייהו עד דאתי משיחא אמרים לפניו-רבש"ע כלום נתת לנו ולא קיבלנוה, ומי מצי למימר הכי והכתיב °ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו וכתיב °אלוה מתימן יבוא וגו' מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן? א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה אלא הכי אמרי כלום קיבלנוה ולא קיימנה, ועל דא תברתתון אמאי לא קבלתוה אלא כך אומרים לפניו רבש"ע כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל דכתיב °ויתיצבו בחחתית ההר" ואמר רב דימי בר חמא *מלמד שכפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל, ואמר להם: אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, מיד אמר להם הקב"ה הראשונות ישמיעונו שנא' °ורא' ראשונות ישמיעו[נו] שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם, ומנלן דלא קיימום? דתני רב יוסף [עמד ויתמוד ארי'ראה ויתר גוים מאי ראה ראה ר' מצות שקבלו עליהן] בני נחולא קיימום בין שלא קיימום עמד והתירן להן] אי'תנור א"כ מצינו *חומא נשבר' אמר לר' בריה דרבינא

לוכר

*) [וסם ליתא בטבסם מחדם בכומת ר. ליח ל כך כמו שמעתיק פרש דכוכן]

ורומי חיבת. משום דכתיב בהו (מלאכי ג) וקרלו להם גבול רשעה. רשע תכנוס חיבת ומנת במעשה מרכבה כי במעשה דרבי חניגא בן תרדיון נגזר על רומי מורכן גדול: **אמר** להן הקב"ה כמה עשקתם. פירוש שולל להם במה זכו **בכל דור ודור**

וסופריה · ותכמיה: **לאום**. מלכות כשהיה לבדה: **ולאום מלאום**: ממרגמיות ומלכו ממלכו ועוד יחמון לה שייך חנה במלכות וס"ת מסיפיה דקרא נפקא לן לקמן מי ("בכם") יגיד זאת: **ומי ליכת** [ע"ל בסם] **ערבוביא קמיה**. והלח כולם נפקלין בסקילה לחת שנחמר היולר יחד תורה אור לכם כלחמר בר"ה (דף יח.): **ומפני** **טעמא דמבלבלי ומסחמי טעמיהם**: **קבעה**. שמעה: **נכנס תחלה**. לפני הקב"ה לדין: **משפט עבדו**. שלמה המלך: **לליפוק חרון לף**. של הקב"ה מפני פעמי לבור שמח חם ושלוס יפרע מן המלך כל סורעמו מפני החרון: **שווקים** ומרמלחות וסכח וחכד הוח עסקן של רומיים, **גשרים** וכרכים ומלחמות הוח עסקן של פרסיים: **שיתעסקו ישרלל בחורה**. שיהח להם פנלי שמולחין להסחכר בשוק ומולחין מזונותיהן ולרכיהן בלי טורח ומחעדנין בחרבנאות: **ונתן**. והנה: **לחתן**: **מסורבלין**. שמיטים כמו (שבת דף קלו:) קטן המסורבל בבגדי ולעון מלכות הוח כמו כפיטו בסרבלין (לעיל ג): **דוב** לין לו מעמה: **לגת** הולך וכח כל שעה: **לגריה**. עבודת המלך המוטלת על יוצלי כלים לעשות מלחמות [ולגת בגבת] ולישול בהמתן בעבודתו: **ונתן בניון**. בית שני בנה טורס: **לינהו**. **פרסיים** משתעבדין בישרלל בגלות בבל **ונישטוף** הגלם לרומי ועדיין טוף משתעבדים [להם]: **פפלרן**. לרן ישמעחלי דכתיב (בראשית כה) בהגר (ותשב) במדבר פחרן: **כלום קבלתה ולא קיימתה**. כלומר משה לנה קבלתה לף קיימתה: **ועל דא תברתתון**. פירכת היח כלומר גמנת חשובה זו קניגור להם בגלות מבלי שנחנה לי קבלה: **כניגית**. קופת של"ו ומחילין בה שכר: **רחה ויתר נויס**. גרלה בעיניו ויתר להחירן:

שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב, **אמר** להם הקב"ה **במאי עסקתם**? **אומרים לפניו** רבש"ע הרבה גשרים גשרנו, הרבה כרכים בבשנו, הרבה מלחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה **אמר להם הקב"ה** כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם *תקנתם גשרים ליטול מהם מכס, כרכים לעשות בהם אנגריא, מלחמות אני עשיתי שנאמר °ה' איש מלחמה כלום יש בכם מגיד זאת שנאמר °מי בכם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר "זואת התורה אשר שם משה" מיד יצאו מלפניו בפחי נפש, וכי מאחר דחזיוה למלכות רומי דלא מהניא ולא מידי מאי טעמא עייולא? אמרי אינהו סתרי בית המקדש ואנן בנינן, ולכן לכל אומה ואומה, וכי מאחר דחזו לקמאי דלא מהני ולא מידי מ"ט עייולי? סברי – הנך אישתעבדו בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל, מאי שנא "הני דחשיבי ומאי שנא הני דלא חשיבי להו? משום דהנך °משכי במלכותייהו עד דאתי משיחא אמרים לפניו-רבש"ע כלום נתת לנו ולא קיבלנוה, ומי מצי למימר הכי והכתיב °ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו וכתיב °אלוה מתימן יבוא וגו' מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן? א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה אלא הכי אמרי כלום קיבלנוה ולא קיימנה, ועל דא תברתתון אמאי לא קבלתוה אלא כך אומרים לפניו רבש"ע כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל דכתיב °ויתיצבו בחחתית ההר" ואמר רב דימי בר חמא *מלמד שכפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל, ואמר להם: אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, מיד אמר להם הקב"ה הראשונות ישמיעונו שנא' °ורא' ראשונות ישמיעו[נו] שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם, ומנלן דלא קיימום? דתני רב יוסף [עמד ויתמוד ארי'ראה ויתר גוים מאי ראה ראה ר' מצות שקבלו עליהן] בני נחולא קיימום בין שלא קיימום עמד והתירן להן] אי'תנור א"כ מצינו *חומא נשבר' אמר לר' בריה דרבינא

מאי שנא הני דלא קא משיב · פי' בכל ויון שהם (ע) מלכיות שקשתעבדו בישרלל ומשובים היו לחבל מכל שבעים חומות לא כתי: רבש"ע) (וכו') נבנסת אחריה מלכות פרס דהויא חשובה בחרת שנאמר ואחר היוא אחרי זנו. ותני רב יוסף אלו פרסיים וכו' ויצחאן גם הם בפחי נפש אומרים לפניו רבש"ע פלום קבלנה ולא קיימנה ועל דא תברתתון דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב ויאמר ה' מסיני בא וגו' מלמד שחחזירה הקב"ה לחורה על כל האומות ולא קיבלוה אומרים לפניו רבש"ע [כלום] כחית עלינו חר כינים שלא כישרלל ואומרת אם אינכם מקבלים את החורה שם חהא קבורחכם שנא' ויחיצבו בחחתית ההר ולא קיבלוה אומר להם ראשונות ישמיעונו שבע מצות שקבלתם חיכן קיימתם אותם

משבא מלכותיהון עד דלתי **משיח** · והח לחמרינן עמידה פרס שחפול ביד רומי טיט שמוך לביחת המשיח כלחמרינן (סנהדרין) דף קח:) עמידה מלכות רומי שחפשוט על כל העולם חשעה חדשים: **מאי** בעי בשעיר ומחי בעי בפחלן · ופחלן מחרן ישמעחלים דכתיב גבי הגר (בראשית כה) במדבר פחלן וסמיך ליה שלח ולח גרסינן מחי בעי מהר פחלן שלח ולח גרסינן מחי בעי בחימן לחימן מפשיר הוח דכתיב (שופטים ג) ומחו גבוריך תימן למען יכרת לחם מהר עקן" מיהו קשיח לגירסח רש"י לחמלי מייחי קרא דחבקוק למדרש כי בקרא לחיחת בוחות הברכה עמי הוכר פחלן וי"ל לחיכח למידרשים כדדרים ליה בפרק שור שנגח חרבעה וחמשה (נ"ק דף נ:ת. ושם) מפחלן הופיע ממונם לישרלל והח הר סיני כדחמר פ' ר"ע (שבת דף פח. ושם) ה' שמות יש לו סיני פחלן ורבי חלחנן חומר דגרים בשעיר מחי בעי בשעיר ומחי בעי בחימן והחי חימן לחו חם שומה הוח חלח חם רוח דרוס כמו טורי לפון וכותי חימן כדחמרינן בספרי פרשת וחלח הברכה חד: רומות עגלה הקדוח ברוך הוח לישרלל שחמר חלוה מחימן יבח ולכך נימח שהוערך להניח פסוק דחבקוק כאן.

מאי שנא הני דלא קא משיב · פי' בכל ויון שהם (ע) מלכיות שקשתעבדו בישרלל ומשובים היו לחבל מכל שבעים חומות לא כתי: **משבא** מלכותיהון עד דלתי **משיח** · והח לחמרינן עמידה פרס שחפול ביד רומי טיט שמוך לביחת המשיח כלחמרינן (סנהדרין) דף קח:) עמידה מלכות רומי שחפשוט על כל העולם חשעה חדשים: **מאי** בעי בשעיר ומחי בעי בפחלן · ופחלן מחרן ישמעחלים דכתיב גבי הגר (בראשית כה) במדבר פחלן וסמיך ליה שלח ולח גרסינן מחי בעי מהר פחלן שלח ולח גרסינן מחי בעי בחימן לחימן מפשיר הוח דכתיב (שופטים ג) ומחו גבוריך תימן למען יכרת לחם מהר עקן" מיהו קשיח לגירסח רש"י לחמלי מייחי קרא דחבקוק למדרש כי בקרא לחיחת בוחות הברכה עמי הוכר פחלן וי"ל לחיכח למידרשים כדדרים ליה בפרק שור שנגח חרבעה וחמשה (נ"ק דף נ:ת. ושם) מפחלן הופיע ממונם לישרלל והח הר סיני כדחמר פ' ר"ע (שבת דף פח. ושם) ה' שמות יש לו סיני פחלן ורבי חלחנן חומר דגרים בשעיר מחי בעי בשעיר ומחי בעי בחימן והחי חימן לחו חם שומה הוח חלח חם רוח דרוס כמו טורי לפון וכותי חימן כדחמרינן בספרי פרשת וחלח הברכה חד: רומות עגלה הקדוח ברוך הוח לישרלל שחמר חלוה מחימן יבח ולכך נימח שהוערך להניח פסוק דחבקוק כאן.

ואין לאומים לאומים ואין לאום אלא מלכות שנאמר ולאום מלאום יאמץ ומי איכא ערבוביא קמי הקב"ה? אלא כי היכי דלא ליערבבו אינהו [בהדי הדדי] דלישמעו מאי דאמר להו, [מיד] נבנסה לפניו מלכות רומי תחלה מ"ט משום דחשיבא ומנלן דחשיבא דכתי' ואחכל כל ארעא ותדושינה ותדוקינה *אמר רבי יוחנן זו רומי חיבת שטבעה יצא בכל העולם, ומנא לן דמאן דחשיב עייל ברישא? כדרב חסדא *דאמר רב חסדא מלך וצבור, מלך נכנס תחלה לדין שנאמר לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל" [וגו'] ומעמא מאי איבעית אימא לאו אורח ארעא למיתב מלכא מאברא' ואיבעית אימא מקמי דליפוש חרון אף, אמר להם הקב"ה במאי עסקתם? אומרים לפניו רבש"ע הרבה שווקים הקנינו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף והזהב הרבינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה שנאמר לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות" כלום יש בכם מגיד זאת [שנאמר *מי בכם יגיד זאת] ואין זאת אלא תורה שנאמר °זואת התורה אשר שם משה" מיד יצאו בפחי נפש, וכי מאחר דחזיוה למלכות רומי דלא מהניא ולא מידי מאי טעמא עייולא? אמרי אינהו סתרי בית המקדש ואנן בנינן, ולכן לכל אומה ואומה, וכי מאחר דחזו לקמאי דלא מהני ולא מידי מ"ט עייולי? סברי – הנך אישתעבדו בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל, מאי שנא "הני דחשיבי ומאי שנא הני דלא חשיבי להו? משום דהנך °משכי במלכותייהו עד דאתי משיחא אמרים לפניו-רבש"ע כלום נתת לנו ולא קיבלנוה, ומי מצי למימר הכי והכתיב °ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו וכתיב °אלוה מתימן יבוא וגו' מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן? א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה אלא הכי אמרי כלום קיבלנוה ולא קיימנה, ועל דא תברתתון אמאי לא קבלתוה אלא כך אומרים לפניו רבש"ע כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל דכתיב °ויתיצבו בחחתית ההר" ואמר רב דימי בר חמא *מלמד שכפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל, ואמר להם: אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, מיד אמר להם הקב"ה הראשונות ישמיעונו שנא' °ורא' ראשונות ישמיעו[נו] שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם, ומנלן דלא קיימום? דתני רב יוסף [עמד ויתמוד ארי'ראה ויתר גוים מאי ראה ראה ר' מצות שקבלו עליהן] בני נחולא קיימום בין שלא קיימום עמד והתירן להן] אי'תנור א"כ מצינו *חומא נשבר' אמר לר' בריה דרבינא

לוכר

*) [וסם ליתא בטבסם מחדם בכומת ר. ליח ל כך כמו שמעתיק פרש דכוכן]

לומר שאם מקיימין כו'. התורה זו לא טובתם היא אלא אחין מלוין לקיימן ואם יקיימו לא יקבלו שכר: אם לא כריתי יומם ולילה. אם לא כריתי יומם ולילה והיינו תורה דכתיב (יהושע ו) והגית בו יומם ולילה וכתיב (דברים כט) הלה דברי הברית: ה' דהשתא ידיעה וכתיבה כתוב מעשה תורה אור

כהנים ולויים וישראלים לא נאמר אלא באדם • משמע הכא דעובדי כוכבים נמי קרוין אדם ותימה דהא אמר בעלמא (ב"מ דף קיד:) דאין קבדי עובדי כוכבים מקום בקהל מקום דכתיב אדם כי ימות באהל אלא אדם קרוים אדם דכתיב (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אדם-אתם קרויים אדם ולא עובדי כוכבים קבריין אדם ותו"ת דיש לחלק בין אדם-לאדם ולא קשיא מהא דכתיב גבי תירס (יחזקאל כח) ואתה (בן) אדם ולא אל ביד מחלליך דלהיט לומר כן לקרותו אדם בשעת מסיכות אלא לגעותו בשעת כיון ומפלות ואל דמתיב "בקום עליהם אדם" רוצה לומר אדם ולא מלך ומדרים גבי המן (מגילה יג.) ת"ל "קום עליהם אדם" ת"ל אדם שהוא בזוי ולא מלך ה"מ דמתיב "מה יעשה לי

ומניחין תפילין ואילים בבגדיהן וכו' עד שנתקה לת מוסרותיהן · כירושלמי בפרק לולב הגזול לת מוסרותיהן זו מלוה תפילין ונקליפה ממנו עבותיהן זו מלוה לילים: **אין** שמוק לפני הקב"ה · והא דלמרינן בכוף הזהב (ע"א קף מט:) לתיך ולמר לפחוני בני לימו לגא בדיומתא בעלמא:

שנויות יושב ודן · ים לומרים כי לכך תקנו בקדושת מוסף לומר ממקומו הוא יפן כי סתם מוסף בשמים בא ואו הוא יושב ודן ואלו מתפללין שיפנה מכסא דין לכסא בכסא רחמים ואין נראה לומר דמסקינן בסמוך (נקמן ד:) לשמועה יושב ודן לא יסכן אלא ודאי מעכב על יושב ודן לא יסכן הוא: **אם** תשכח יכולים תעכב · פשיטה דקרא כך הוא תשכח ימיני · פשיטה דקרא כך הוא תשכח יכולים שעשיר שיר ה' על תדמת נכר תשכח ימיני מלגנן בכעור תדבק לשוני לחכי אם לא תעלה לשורי בפה אם לא זכרכי:

הקוטפים מלוח עלי שיח · פשיטה דקרא מייבי בעניים התוכלין העשבים שנקרלו מלוחים כמו לבוחיהו לכלו מלוחים לף לאו נאכל מלוחים בפרק החומר בקדושין (דף סו.) עלי שיח כלומר לגל החילוות ולא בבית: **הבל** בידי שמים חון מלבד פחים · פי' כל המתוכעות הבאות על החדש מידי יום יום בידי שמים ואין החדש יכול להרחיק נפשו מהן חון מלבד פחים קור וחום פחים כמו (תהלים יח) ימטר על רשעים פחים ולשון מלמוד יפח בלועד ניפק לקיבליה פרק שני דסנהדרין (דף יח:): **שומר** נפשו ירחק מהם · אע"ג דאמרינן בפרק המקבל (ב"מ דף קז: ושם) והסיר ה' ממך כל חולי זו נאה תלמה בידי שמים היינו דהכי קאמר שיהא לך מלבד שמים שתוכל להציל מן הנאה אלא דאמרינן בויקרא רבה *תלמוד לומר קק חולי בתורתה ל"ל נרכ"ל עלי ל"ל יהי רעון דתיסתייב מן נתקה ל"ל דת לנוחת בתמיה (ג"כ אמר לתלכן) ונכתה תחלה לחמר ליה יהי רעון דמיסתייב מן ברכה אמר ליה דת ודלי בתורתה לכתיב ואין נסתר מתמה ודלי לנוחת לכתיב ואין נסתר מתמה ור' היה מתפלל שיכסה השגת בעניים להיות לו גל תלמה לת היה ביד לתעוניעים לתציל מן התמה: **ויש** לומר להייתו ודלי לתדם שתולך תנה וחנה כתעוניעים לת היה בידו להסתר מן התמה תבל ביושב בביתו יבנה לו בית הקיץ וחדר קרה **אתא** דלמרינן" תבל בידי שמים חון מירלתא שמיים הכסף מיירי בתה שבגזר עליו בשעת ילידה כגון" גבור תו תלגם עני תו עשיר תכס תו תפס תבל בידי שמים ולא בידי אדם וכסא לת היה בידו לתכניס לכליכים נתוניים לפניו הטוב והרע:

דמשבא להו תקופת תמוז עד חגא והוי להו צערא *והאמר רבא *מצטער פטור מן הסוכה? נהי דפטור, בעותי *מי מבעטי, מיד הקב"ה יושב ומשחק עליהן שנאמר °יושב בשמים ישחק וגו' *אל יצחק · אין שחוק לפני הקב"ה אלא אותו היום בלבד איבא דמתני להא דרבי יצחק אהא דתניא רבי יוסי אומר לעתיד לבא באין עובדי כוכבים ומתגיירין ומי מקבלינן מיניהו והתניא *אין מקבלין גרים לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה אלא שנעשו גרים גרורים ומניחין תפילין בראשיהן תפילין בזרועותיהם ציצית בבגדיהם מזוזה בפתחיהם, כיון שרואין מלחמת גוג ומגוג אומר להן על מה באתם? אומרים לו על ה' ועל משיחו שנאמר °למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק [וגו'] וכל אחד מנתק מצותו והולך שנאמר °ננתקה את מוסרותימו [וגו'] והקב"ה יושב ומשחק שנאמר יושב בשמים ישחק [וגו'] *אל יצחק · אין לו להקב"ה שחוק אלא אותו היום בלבד, איני והא אמר רב יהודה אמר רב שתים עשרה שעות הוי היום *שלש הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן את כל העולם כולו כיון שרואה שנתחייב עולם כלייה עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים שלישיות *יושב וזן את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כנים, רביעיות יושב ומשחק עם לויתן שנאמר °לויתן זה יצרת לשחק בו? אמר רב נחמן בר יצחק עם בריותיו משחק ועל בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד, א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק מיום שחרב בית המקדש אין שחוק להקב"ה דכתיב °מנגן עליכא שחוק אליבא מדכתיב °ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה וגו' בלבא ההוא יומא ותו לא אלא דכתיב °אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי בלבא שכחה הוא דליבא אבל שחוק מיהא איכא אלא מהא °החשיתי מעולם אחריש אתאפק וגו' ברביעיות מאי עביד? יושב ומלמד תינוקות של בית תורה שנאמר °את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים, למי יורה דעה ולמי יבין שמועה? לגמולי מחלב ולעתיקי משדים, ומעיקרא מאן הוה מיגמר להו? אביעית אימא מימטרן ואיבעים אימא הא והא עביד, ובליליא מאי עביד? אביעית אימא מעין יממא ואביעית אימא רוכב על כרוב קל שלו ושטו בשמונה עשר אלף עולמות שנאמר °רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן ואביעית אימא יושב ושומע שירה מפי חיות שנאמר °יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי. *אמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו מגחלי רתמים שנאמר °הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם *אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר °יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי: מה טעם °יומם יצוה ה' חסדו משום דבלילה שירו עמי *אמר ר' אבא אמר ר' יוחנן כל העוסק בתורה *בעולם הזה הרומה לילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא הרומה ליום שנאמר °יומם יצוה ה' חסדו [וגו'] °אמר רב יהודה אמר שמואל מאי דכתיב °ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים? לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות מיד מתים °דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים, איבעית אימא לעולם הבא: אביעית אימא בעולם הזה חמה מיד מתים, איבעית אימא בעולם הזה ואיבעית אימא לעולם הבא: חנינא *דא"ר חנינא הבל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר °צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם, ואיבעית אימא לעולם הבא כדרשב"ל דאמר רבי שמעון בן לקיש *אין ניהנם לעתיד לבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה ומקדיר, רשעים נידונין בה וצדיקים מרפאין בה: רשעים נידונין

מסורת השי"ס

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה ד

היום הבא המתה דבכמה דוכתין קרינן למתא ויומא: ופתחם ופתחם · סיפא דוחרחה לכם הוא ופתחם לשון שומן וריבוי ועובי כמו (תרגום בראשית ו) פוקו וסגו וכמו (ויקו נה) ולא ידע בפתח מלך: לא מלעטו שיהא שגיא כח בעצת הדיין · אם יתגבית כחו יתחייבו כולם כלייה: ר' לחמי בר חנינא אמר תורה אור

תרוייהו בישראל · והק' תע"ק שבעלמא חימה לי חימה לן בי כבר נשבעתי מקלוף עליך: מי יתגני · סיפא דהאי קרא הוא: שמיר ושית · לשון מרן גזירה ותוכחן ודוגמתו (מיכה ג) המתא והיינו דרבי אלכסנדרי · ואשכך: והיינו דרבי אלכסנדרי · אלעזר קאי דאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו: בניגני שלהן · בספר זכרון מעשיהם: ואם לאו לאמתם · ובדין לפקוד עליהם ולא בחמלה כי אם בדקדוק כדאמרינן לעיל מקדיר עליהם חמה מבקשה חולי יבעטו: והיינו נמי דאמר רבא · שהקב"ה בן עובדי כוכבים בדקדוק: עוה עוה לחמימה · עיוני עיוסה ועוה לחמימה וכן תרגם יונתן ומוכיחן חכו כתוכיחן לחפרע מיכאן: כפיד·ניקור ניקודי"ח בלע"ז ממקרין מעט מעט בהסתר וכן נפרע מן מעט מעט בהסתר פניס כוהיה לאכול לפדוסה מטוטיקין כדי שיזכו לעוה"ב: להם עוש · לחימום עוחן להם פדיון כמו (שמות יד) ויוסע פדיון: והיינו דאמ"ר חנה · לפדם ביעקב ממעוכם והיינו כפיד של תרגולין בפרעון מעט מעט וטגסיך בלדקה: ידעתי · אלהבתי כמו (תהלים [ע"ש]) יודע ה' דרך לדיקים וכמו (שמות ג) ואדעך בעם: ממלן לחיים ליה · סיסין · זעם: ברחמיה מסיק ליה · מעולה על חוטבו והכא זועפים (ברכות ז) מהרגמין נסיסין לשון לחך סוסיק סום שעסקו רע, חם חוטבו מעלין עליו כדי שימות: נפרע ממט מעט מעט · כן ישראל נפרע מהן הקב"ה לא כל עוטיהן בעוה"ו כדי שיזכו ליום הדין ועובדי כוכבים תיגו נפרע מהן כלל כדי לעדכן מן העוה"ב ופקידה מזמט מעט מעט כלשון שפוקד חם מביאו לפרקים: ממקדשי מחלו · גבי *(מרבעה) מזמינים שבחו להקחים חם ירוקלים כתיב בימוקלל: עעש בכל יום · ואפילו הכי קיימין, וכתיב מי יעמוד: בימיב · מי יעמוד: בלעבר · חף על גב דכל יום זועם מתקיימין:

אתי, אמר להו אמשול לכם משל למה"ד לאדם שנושה משני בנ"א אחד אוהבו ואחד שונאו, אוהבו נפרע ממנו מעט מעט, שונאו נפרע ממנו בבת אחת. א"ר אבא בר כהנא מאי דכתיב °חלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע" אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע *חולין הוא מעשיי, אמרו ליה לימא לן צדיק עם רשע, ולא והכתיב °והכרתי ממך צדיק ורשע? בצדיק שאינו גמור, אבל בצדיק גמור לא, והכתיב °ומקדשי תחלו *ותני רב יוסף אל תקרי ממקודשי אלא ממקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו? התם נמי כיון שהיה בידם למחות ולא מיחו הוו להו כצדיקים שאינן גמורים. רב פפא רמי כתיב °אל זועם בכל יום" וכתיב °לפני זעמו מי יעמוד? לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור *ת"ר [אל זועם בכל יום] וכמה רגע אחת מחמשיריבוא ושלשת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמנה בשעה זו היא רגע, ואין כל בריה יכולה לכוין אותה רגע חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה ויודע

התורה כולה אע"ה כיון שהיה להם למרוח ולא מיחו הוו להו כצדיקים שאינם גמורים: ת"ר ואל זועם בכל יום וכמה ועמו רגע ורגע הוא חלק מה' ריבוא וששת אלפים ותתפ"ח בשעה וזהו רגע ואין כל בריה יכולה לכוין

הגהות מהר"ב רנשבורג א] אותה מחשב ריבוא ושלשת אלפים ושמונה · ג"כ בכרכות דף ז ע"ב ומשנה מלפים ומשנה ומשנים כתמה:

דומה אין לי שכבר נשבעתי · ואין להקשות מפרק ד' נדרים (נדרים נב.) דמוכח דמשם הרגו לחימה לחיכא למעוי מרי חימה הוו כדמשני גמי התם" · ר"חיננן דר' לאכסנדרי · פ"ה דקאי להחיא דקאמרינן לעיל דאין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו ולא להיכא פיכוחו להא לר"ת דקאי לחיפסיק ליה מוכח ומרחה לר"ת דקאי להא דסליק כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים וקאמרינן דכעל חימה קאי לעובדי כוכבים והייט דרכי אלכסנדרי דקאמר ביום ההוא אבקש שמש לא יאמר לי יעמוד שמש ויעמוד גמי דכתיב דאמר שם חילוק בין ישראל לעובדי כוכבים · בניני שלהם · פירוש במעשה שלהם מה טוב מעשיך (תהלים סו) מתרגמינן מה חילין מיטון מנגיעיך דליך: שהיה בידם למחות · והא דאמרי' בסוף חזקת הבתים (ב"ב דף נ:) מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין הייט בדבר שידוע שלא יקבלו ממנו יעמדו ויודע

[ועי"ע תוספות שבת נה. ד"ה ומעש"ו]

מאגף

רבינו חננאל

ורשעים נדונין בה שנאמר כי הנה היום בא בוער כתנור והיו כל עושי רשעה קש ולהט אותם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא יעזוב להם שורש וענף=לא שורש בעולם הזה ולא ענף לעולם הבא צדיקים מתרפאין בה דכתיב °וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה וגו' ולא עוד אלא שמתעדנין בה שנאמר °ויצאתם ופשחם כעגלי מרבק" דבר אחר [מה] דגים שבים כל הגדול מהבירו בולע את חבירו אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחבירו בולע את חבירו והיינו דתנן *רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו. רב חיננא בר פפא אמ' כתיב °שדי לא מצאנוהו שגיא כח" וכתיב °גדול אדוננו ורב כח" וכתיב °ימנך ה' נאדרי בכח" לא קשיא כאן בשעת הדין כאן בשעת מלחמה רבי חמא בר' חנינא אמ' כתיב °חימה אין לי" וכתיב °נוקם ה' ובעל חימה" לא קשיא *כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים רב חנינא בר פפא אמר–חימה אין לי שכבר נשבעתי מי יתנני שלא נשבעתי אהיה שמיר ושית וגו' אדיגג דאמר רבי אלכסנדרי מאי דכתיב °והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים" אבקש ממי? אמר הקב"ה אבקש בניגני שלהם אם יש להם זכות אפדם, ואם לאו אשמידם ואדיגג דאמר רבא מאי דכתיב °אך לא בעי ישלח יד אם בפידו להן שוע" אמר להן הקב"ה לישראל: בשאני דן את ישראל אין אני דן אותם כעובדי כוכבים דכתיב °עוה עוה אשישמנה וגו'" *אלא אני נפרע מהן כפיד של תרנגולת דכתיב °אפילו אין ישראל עושין מצוה לפני כי אם מעט כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה, אני מצרפן לחשבון גדול [שנאמר "אם בפידו] להן שוע" [דבר אחר] בשכר שמשוערין לפני אני מושיע אותם אדיגג דאמר ר' אבא מאי דכתיב °ואנכי אפדם והמה דברו עלי כזבים–אני אמרתי אפדם בממנם–בעוה"ז כדי שיזכו לעולם הבא, והמה דברו עלי כזבים, אדיגג דאמר רב פפי משמיה דרבא מאי דכתיב °ואני יסרתי חזקתי זרועותם ואלי יחשבו רע" אמר הקב"ה אני אמרתי איסרם ביסורין בעולם הזה כדי שיחזקו זרועותם לעוה"ב ואלי יחשבו רע. משתבח להו ר' אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא, שבקו ליה מיכמא דתליסר שנין, יומא חד "אשכחתו", אמר ליה כתיב °רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם" מאן דאית ליה *סיסיא, ברחמיה מסיק ליה? אישתיק ולא אמר להו ולא מידי רמי ליה סודרא בצווריה וקא מצערי ליה, אתא רבי אבהו אשבחינהו אמר להו אמאי מצערית ליה? אמרו ליה–ולאו אמרת לן דאדם גדול הוא [ולא ידע למימר לן פירושא דהאי פסוקא]! אמר להו–אימר דאמרי לכו בתנאי, בקראי מי אמרי לכו? אמרו ליה מ"ש אתון דידעיתון? אמר להו אנן דשכיחינן גביכון רמינן אנפשין ומעיינן, אינהו לא מעיינן, אמרו ליה לימא לן אתה, אמר להו אמשול לכם משל למה"ד לאדם שנושה משני בנ"א אחד אוהבו ואחד שונאו, אוהבו נפרע ממנו מעט מעט, שונאו נפרע ממנו בבת אחת. א"ר אבא בר כהנא מאי דכתיב °חלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע" אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע *חולין הוא מעשיי, אמרו ליה לימא לן צדיק עם רשע, ולא והכתיב °והכרתי ממך צדיק ורשע? בצדיק שאינו גמור, אבל בצדיק גמור לא, והכתיב °ומקדשי תחלו *ותני רב יוסף אל תקרי ממקודשי אלא ממקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו? התם נמי כיון שהיה בידם למחות ולא מיחו הוו להו כצדיקים שאינן גמורים. רב פפא רמי כתיב °אל זועם בכל יום" וכתיב °לפני זעמו מי יעמוד? לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור *ת"ר [אל זועם בכל יום] וכמה רגע אחת מחמשיריבוא ושלשת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמנה בשעה זו היא רגע, ואין כל בריה יכולה לכוין אותה רגע חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה ויודע

[ועי' תוס' שבת נה. ד"ה ומעש"ו]

מאגף

עמוד מן תרגולין [ע"ז] הקהל נרשעים נדונין בה שנאמר כי הנה היום בא בוער כתנור והיו כל עושי רשעה קש ולהט אותם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא יעזוב להם שורש וענף=לא שורש בעולם הזה ולא ענף לעולם הבא צדיקים מתרפאין בה דכתיב °וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה וגו' ולא עוד אלא שמתעדנין בה שנאמר °ויצאתם ופשחם כעגלי מרבק" דבר אחר [מה] דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חבירו אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחבירו בולע את חבירו והיינו דתנן *רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו. רב חיננא בר פפא אמ' כתיב °שדי לא מצאנוהו שגיא כח" וכתיב °גדול אדוננו ורב כח" וכתיב °ימנך ה' נאדרי בכח" לא קשיא כאן בשעת הדין כאן בשעת מלחמה רבי חמא בר' חנינא אמ' כתיב °חימה אין לי" וכתיב °נוקם ה' ובעל חימה" לא קשיא *כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים רב חנינא בר פפא אמר–חימה אין לי שכבר נשבעתי מי יתנני שלא נשבעתי אהיה שמיר ושית וגו' אדיגג דאמר רבי אלכסנדרי מאי דכתיב °והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים" אבקש ממי? אמר הקב"ה אבקש בניגני שלהם אם יש להם זכות אפדם, ואם לאו אשמידם ואדיגג דאמר רבא מאי דכתיב °אך לא בעי ישלח יד אם בפידו להן שוע" אמר להן הקב"ה לישראל: בשאני דן את ישראל אין אני דן אותם כעובדי כוכבים דכתיב °עוה עוה אשישמנה וגו'" *אלא אני נפרע מהן כפיד של תרנגולת דכתיב °אפילו אין ישראל עושין מצוה לפני כי אם מעט כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה, אני מצרפן לחשבון גדול [שנאמר "אם בפידו] להן שוע" [דבר אחר] בשכר שמשוערין לפני אני מושיע אותם אדיגג דאמר ר' אבא מאי דכתיב °ואנכי אפדם והמה דברו עלי כזבים–אני אמרתי אפדם בממנם–בעוה"ז כדי שיזכו לעולם הבא, והמה דברו עלי כזבים, אדיגג דאמר רב פפי משמיה דרבא מאי דכתיב °ואני יסרתי חזקתי זרועותם ואלי יחשבו רע" אמר הקב"ה אני אמרתי איסרם ביסורין בעולם הזה כדי שיחזקו זרועותם לעוה"ב ואלי יחשבו רע. משתבח להו ר' אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא, שבקו ליה מיכמא דתליסר שנין, יומא חד "אשכחתו", אמר ליה כתיב °רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם" מאן דאית ליה *סיסיא, ברחמיה מסיק ליה? אישתיק ולא אמר להו ולא מידי רמי ליה סודרא בצווריה וקא מצערי ליה, אתא רבי אבהו אשבחינהו אמר להו אמאי מצערית ליה? אמרו ליה–ולאו אמרת לן דאדם גדול הוא [ולא ידע למימר לן פירושא דהאי פסוקא]! אמר להו–אימר דאמרי לכו בתנאי, בקראי מי אמרי לכו? אמרו ליה מ"ש אתון דידעיתון? אמר להו אנן דשכיחינן גביכון רמינן אנפשין ומעיינן, אינהו לא מעיינן, אמרו ליה לימא לן

[ע"ז

ויודע דעת עליון · משמע מעצמו ולא בגבורה ולהכי פריך דעת בהמתו לא הוה ידע : **רגע** כמימרת · ול"ת מה היה יכול לומר בפשוטה כזאת ויש לומר כלם והקב"ה הפכו ואמר מלך כדכתיב (במדבר כג) ותרועת מלך בו ורבי תליהו היה מפרש שתן לריך רק להתחיל קללתו בתורתו רגע תדע שהיה רוצה להתריך בקללתו כדאיתא בחלק (סנהדרין דף קה:) מברכותיו של תורתו רגע למד מה היה בלבו:ה"ג **ומגלה** ורגע הוי ריחתיה שנאמר כי רגע באפו· ול"ג ומגלן דרגע כמימריה דתם לן כן היכי מפיק מהתם קרא דרגע כמימריה : **בתלת** שני קמייתא · פי' בשלשים כלתמרינן בסמוך בשעה שהחמה זורחת מלבי מזרח ומערב מניחים תם כתריהן וחרכן של מלכים לעמוד בג' שעות כדתמרינן פ"ק דברכות (דף ט:) : **שמע** מינה לתו תורת כהנים · לפסרים דגרסי' ההוא עובד כוכבים ניחא דעובדי כוכבים לא מעלין ולא מורידין (נקמן כו.) והוא שבקש לקלנו להזיקו בקללתו נחכון ולא להרגו ולא דמי להוכיחו לטוב ולפיכך לפסרים דגרסי ההוא מינא תם"פ שהכופרים מורידין לבור ומי ניחא דוודאי ביקש להרוג בקללתו ומ"מ קאמר בתר הכי ס"מ לתו תורת כהנים דרעתא כי לא היה לו להזהר בידי שמים ולהעניש מי שחוטם רוצה להעניש תע"פ שבזמן הבית הי' מותר להרגו בידים* : **ביון** לחיכא נגורת דמלי מדי · פי' ר"ת הא דמשמע הכא לא תניא כדתניא בפ"ק דברכות (דף ו.) לין הפללתו של אדם כשמעת מלא עם הלבור: [ונריכ]

ויודע דעת עליון *[אפשר דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון מי הוה ידע? מאי דעת בהמתו לא הוה ידע:בעידנא דחזו ליה דהוה רכיב אחמריה אמרו ליה מאי טעמא לא רכבתא אסוסיא:אמר להו ברטיבא שרא ליה, מיד ותאמר האתון...הלא אנכי אתונך אמר לה לטעינא בעלמא אמרה ליה "אשר רכבת עלי" אמר לה אקראי בעלמא אמרה ליה "מעודך ועד היום הזה" ולא עוד אלא שאני עושה לך רכיבות ביום ואישות בלילה:כתיב הכא "ההסבן הסבנתי" וכתיב התם "ותהי לו סוכנת,אלא מאי "ויודע דעת עליון":שהיה יודע לבויין אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו דקאמר להו נביא עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים ועד הגלגל למען דעת צדקות ה"א"ר אלעזר—אמר להן הקב"ה לישראל:עמי ראו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי עליכם כל אותן הימים שאם כעסתי עליכם לא נשתייר מעובדי כוכבים משונאיהם של ישראל שריד ופליט' והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק מה אקב,לא קבה אל,ומה אזעם לא זעם ה',וכמה זעמו רגע,וכמה רגע:אמר אמימר ואיתימא רבינא רגע במלריה,ומנלן דרגע הוה ריתחיה:דכתיב כי רגע באפו חיים ברצונו ואיבעית אימא מהכא חבי כמעט רגע עד יעבור זעם,אימא רחם אמר אביי בתלת שעי קמייתא כי חיורא כרבלתא דתרנגולא,כל שעתא ושעתא מרוור חיורא:כל שעתא אית ביה סוריקי סומקי הויא שעתא לית ביה סוריקי סומקי. רבי יהושע בן לוי הוה מצער ליה הדויא,מינא [בקראי יומא חד] נקט תרנגולא [ואוקמיה בין כרעיה דערסא] ועיין ביה סבר כי מטא ההיא שעתא אלטייה כי מטא. ההיא שעתא נימנם אמר שמע מינה לאו אורח ארעא למיעבד הכי [ורחמיו על כל מעשיו] בתיב וכתיב גם ענוש לצדיק לא טוב". תנא משמיה דר"מ [בשעה שהמלכים מניחין בתריהן בראשיהן ומשתחוין לחמה מיד בעם [הקב"ה]] אמר רב יוסף "לא ליצלי איניש צלותא דמוספי בתלת שעי קמייתא דיומא,מיבמא קמא דריש שתא ביחיד דלמא כיון דמפקיד דינא דלמא מעייני בעובדיה ודחפי ליה מידחי א"ר הכי "הצבור צמי:דצבור נפישא זכותיה,אי הכי דיחיד רצפרא נמי לא?כיון דאיכא צבורא דקא מצלו לא קא מדחי,והא אמרת "שלש ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה?איפוך ואיבעית אימא לעולם לא תיפוך אורח דכתיב בה "אמת" דכתיב "אמת קנה ואל תמכור" אין הקב"ה עושה "לפנים משורת הדין דין דלא כתיב ביה "אמת' הקב"ה עושה לפנים משורת הדין : יום מעיר טרף בעגל סימן : [נופא] *אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב "אשר אנכי מצוך היום לעשותם"=היום לעשותם ולא למחר לעשותם,היום לעשותם ולא היום לימול שברן אמר רבי יהושע בן לוי *כל מצות שישראל עושין בעולם הזה ומעידות אותם לעולם הבא שנאמר "יתנו עידיהם ויצדקו ישמעו ויאמרו אמת" "יתנו עידיהם ויצדקו"=אלו ישראל "ישמעו ויאמרו אמת"=אלו עובדי כוכבים ואמר רבי יהושע בן לוי כל מצות שישראל עושין בעולם הזה באות ומורפות אותם לעובדי כוכבים לעולם הבא על פניהם שנאמר "ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"-נגד העמים לא נאמר אלא "לעיני העמים" מלמד שבאות ומורפות לעובדי כוכבים על פניהם לעולה"ב אמר רבי יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה שנאמר "מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי וגו' והיינו דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי לא דוד ראוי לאותו למעשה ולא ישראל ראוין לאותו מעשה:לא דוד ראוי לאותו מעשה דכתיב "ולבי חלל בקרבי" ולא ישראל ראוין לאותו מעשה דכתיב "מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים" אלא למה עשו? לומר**

תורה אור

כי רגע באפו חיים ברצונו · בערבית · בתמו : שדמי ליה · הפלכתיו לרעות : סוכנת · לשון ממממת : מן השטים ועד הגלגל · עד בתכם של הגלגל שהפלתי לפניכם צורכיכם : כי רגע בחפו · למעת דרגע הוי לפו : סורייקי · עוקיים לשון לע"ז כמו חוטין חוטין ולשון יממנלל קורין למוט סוריילק : לתו תורת כהנים · לכוין שתע ועמו : בתלת שני קמייתא · בשעה תרון לפנים משורת הדין : לפנים משורת הדין · לכוין שתע ועמו : עוקיים לשון לע"ז כמו חוטין חוטין ולשון יממנלל קורין למוט סוריילק :

סנהדרין קה: נכתוב ז.

ואתאי דאמרן אל גדא הלא אנכי אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים לך כתוב ויאמר לך כתוב

רבינו חננאל

לכוין אותה שעה אלא בלעם שנאמר בו ויודע דעת עליון . ומחכונינן השתא דעת בהמתו לא ידע וכו' חנא אותו היום שנתכוין בלעם לקלל את ישראל לא זעם הקב"ה שנאמר מה אקב לא קבה אל ומה אועם לא זעם ה' : ופשוטה הוא רגע שנא' כי רגע באפו וכתיב חבי כמעט רגע ואימת זועם בתלת שעי קמייתא כי חוורא כרבלתיה דתרנגולא ולא פיישי בה שוריקי סומקי וקאי בחדא כרעא וכו' : אמר רב יוסף לא ליצלי אינש בריש שתא צלותא דמוסף בתלת שעי קמייתא כי חוורא כרבלתיה דתרנגולא וכו' : ירושלמי ג) א"ר יוסי בר בון רב סבר בראש השנה נברא העולם . דתני בתקיעתא דבי רבי זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון וכו': א"ר יהושע בן לוי כל מ צ ו ת שישראל עושין בעולם הזה מעידות להן לעולם ה ב א שנאמר יתנו עדיהן ויצדקו וכו' . א"ר יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל אלא כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה כי לא היו הם אלא צדיקים כדכתיב מי יתן והיה לבבם זה להם : אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי לא למעשה העגל ולא דוד היה ראוי למעשה רבת שבע שנאמר ולבי חלל בקרבי . ומפני מה עשו

ז א טוש"ע ס"ח סימן תקלח סעיף ח :

ב) ברכות ט. [ועי' תוס' רבנו יהונתן] ג) כל"ח פ"ק ב"ב ופסחים דפני בתקיעתא דבי רב ובכ"ל גם כאן :

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה נמנה וכו' בכל מקומות מכל מלכות מוסיפין וכו' ושל שחרית כ"ל והיכא משמע ממחק :

מהנך

ערובין נב. [ועי' ג.] ◇ בהגהות האו"ז "ודין"

◇ מאורות ט"ן [ועי' ב. פ"ם] כי יקשה בין לו:

נראה

ודע - גם טעה ישעיה - ירמיה פתחון פה לבעלי תשובה

מנחות יח

ישעיה מב

דברים ז

ישעיה מב

מכלים יח

עומר לך · גזירת מלך היסח ליתן פחמון פיס לנכנים : דמפרכסס מקטליהן · ותיכף תיעול לימח לך ליתקבלו : מצפפתו · מעטפתו לשון מלכוש כמו מלפפין את התינוק בבגד (שבת דף קכה:) : לתבותינו · עגוני טענה: לך בתנו לעולם· היו כמלתיכים ולא הולידו כניס: לחומס· כניס שהיו כבר בעמידתם בסיני : לשמחת תורה אור טעמה · שכל עמה נתכסר להן לך מגמו לך לתת: עד שיכלו וכו' · תולר יש ומתו גוף ומכדרתים עלדו כל הנשמות העתידות להולד ונתנם לשם : כי לך לעולם תריב · לתחר זמן הגאולה וגלה לנגלה תקלקל מלגלות כי רוח תשר לפני נשמות שבגוף יעטוף הוא המלחר כמו הטעופים לגבן (בראשית ז) ונשמות שהיו מעופיו : כמו שלא בתנו לעולם· כי לפי שהן חיים לעולם וכל זמן שהן קיימין הין לנו מבוכין כלום : הא לך קבלו ישראל את התורה : הוי תומע מכאן שלא קבלוה לפני שכר היום בעולם הזה שלא תהא תומה ולעולם הבא שכר הוא לצדיקים שנאמר ילפתו ארחות דרכם וגו' ר"א אומר קשורה בו בכלב שנאמר ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה *לשכב אצלה בעוה"ז להיות עמה בעוה"ב. אמר ר"ל בואו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא הן לא חטאו אנו לא חומן עבדים שהלמיזו עלינו : וכן הוא אומר לו עמי שומע לי · שהקב"ה מתמתן לפניהם שימרו את התורה לו עמי היינו תמיכה כמו הן לו יהי בדבך (נרמיות ג) : כפויי טובה · שהם פרו ורבו ועד חין מכירין להחזיק טובה לבעלים

בלחש

ייטב להם ולבניהם וגו'? לאותן העומדים על הר סיני אמאמר ר"ל *מאי דכתיב °זה ספר תולדות אדם וגו' וכי ספר היה לו לאדם הראשון, מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו דור דור ופרנסיו כיון שהגיע לדורו של ר"ע שמח בתורתו ונתעצב במיתתו אמר °ולי מה יקרו רעיך אל [וגו'] ואי"ר *יוסי *אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף שנאמר °כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף] כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי? לא תימא 'אנו לא באנו לעולם' אלא כמי שלא באנו לעולם, למירא ראי לא חטאו לא הוו מלדו נחבתיב °ואהים פרו ורבו; עד נחלות? על תנאי, ומי כתיבי קראי על תנאי? אין הדבי *אמר רבי שמעון בן לקיש מאי דכתיב °ויהי ערב ויהי בקר יום הששי "מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם מקבלין ישראל את התורה מוטב. ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו] מיתיבי °מי יתן והיה לבבם זה *להם "להמתל מהם מלאך המות ויצה נגזרה גזרה, הא לא קיבלו ישראל את התורה אלא *כדי שלא תהא אומה ולשון שולטת בהן שנאמר °למען ייטב להם ולבניהם *עד עולם] הוא דאמר בי תנא דתניא "רבי יוסי אומר לא קיבלו ישראל את התורה אלא בדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנאמר °אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם" חבלתם מעשיכם "אבן באדם תמותון] ורבי יוסי נמי הכתיב למען ייטב להם ולבניהם עד עולם] טובתן הוא דהויא הא מיתה איכא(נ)? (*רבי יוסי) אמר לך ליתן דליכא מיתה אין לך טובה גדולה מזו, ותיתי נמי הכתיב "אבן באדם תמותון"? מאי מיתה-ענויות *דאמר מר ארבעה חשובים כמתים אלו הן עני סומא ומצורע יומי שאין לו בנים עני דכתיב °כי מתי כל האנשים" ומאן נינהו דתן ואבירם ומי מתו מיתה הוו, אלא שירדו מנכסיהם סומא דכתיב °במחשכים הושיבני כמתי עולם" מצורע דכתיב °אל נא תהי כמת" מי שאין לו בנים דכתיב °הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי. תנו רבנן °אם בחקתי תלכו" אין אם אלא לשון תחנונים וכן הוא אומר °לו עמי שומע לי [וגו'] כמעט אויביהם אכניע ואומר °לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך וגו' תנו רבנן °מי יתן והיה לבבם זה להם "אמר להן משה לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל מי יתן והיה לבבם זה להם היה להם לומר "תן אתה" כפויי טובה °ונפשנו קצה בלחם

הגהות הב"ח (ע) גם' משום דנפשיי זכותייהו מכל יחיד : (כ) שם ס"ל יונתן דתמר ר"ש בר נחמני ס"ל יונתן מפי דכתיב נמי : (נ) שם כל מיסה תיכף תמר לך ר' יוסי כיון דליכא : (ד) רש"י ד"ה דתן וכו' וכ"ל מנקדי כ"ל ותות כ' נמחק : (פ) תוספות ד"ה מלת וכו' מיירי בפנחס כדכתיב ויפח גלוין והש"ם תום' ד"ה ותיכף . וקבלת תשובתם . עי' תשובת שער מפרים סי' כ' :

שאלמלא וצריכא· פי' לכתוב תחותם °וקבלת תשובתם: לא תחתון לך בתנו לעולם · ותע"ג דתמריין פ"ק דערובין (דף יג: ושם) נמנו וגמרו מוח לו לחדם שלא נברא היינו בתחלת לידתו שאין יודע מה יהא בסופו לבל בסהוח לדיק תבריו ותבדי סדור שהוח בתוכו ועוד למסקנת דבמי שלא בתנו לעולם · שאין לו לחדם לומר לך אין בך טובה גדולה מזו : ואקשי' לתנא קמא דר' יוסי ותכתיב אכן באדם תמותון] ורבי יוסי נמי הכתיב אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם" חבלתם מעשיכם "אבן באדם תמותון] למען ייטב להם ולבניהם עד עולם] טובתן הוא דהויא הא מיתה איכא(נ)? (*רבי יוסי) אמר לך ליתן דליכא מיתה אין לך טובה גדולה מזו, ותיתי נמי הכתיב "אבן באדם תמותון"? מאי מיתה-ענויות *דאמר מר ארבעה חשובים כמתים אלו הן עני סומא ומצורע יומי שאין לו בנים עני דכתיב °כי מתי כל האנשים" ומאן נינהו דתן ואבירם ומי מתו מיתה הוו, אלא שירדו מנכסיהם סומא דכתיב °במחשכים הושיבני כמתי עולם" מצורע דכתיב °אל נא תהי כמת" מי שאין לו בנים דכתיב °הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי. תנו רבנן °אם בחקתי תלכו" אין אם אלא לשון תחנונים וכן הוא אומר °לו עמי שומע לי [וגו'] כמעט אויביהם אכניע ואומר °לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך וגו' תנו רבנן °מי יתן והיה לבבם זה להם "אמר להן משה לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל מי יתן והיה לבבם זה להם היה להם לומר "תן אתה" כפויי טובה °ונפשנו קצה בלחם

[ל"ל לתו לכו] עד שיכלו וכו' · תולר יש ומתו גוף ומכדרתים עלדו כל הנשמות העתידות להולד ומתם לשם : כי לך לעולם תריב · לתחר זמן הגאולה וגלה לנגלה תקלקל מלגלות כי רוח תשר לפני נשמות שבגוף יעטוף הוא המלחר כמו הטעופים לגבן (בראשית ז) ונשמות שהיו מעופיו : כמו שלא בתנו לעולם· כי לפי שהן חיים לעולם וכל זמן שהן קיימין הין לנו מבוכין כלום : הא לך קבלו ישראל את התורה : הוי תומע מכאן שלא קבלוה לפני שכר היום בעולם הזה שלא תהא תומה ולעולם הבא שכר הוא לצדיקים שנאמר ילפתו ארחות דרכם וגו' ר"א אומר קשורה בו בכלב שנאמר ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה *לשכב אצלה בעוה"ז להיות עמה בעוה"ב. אמר ר"ל בואו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא הן לא חטאו אנו לא חומן עבדים שהלמיזו עלינו : וכן הוא אומר לו עמי שומע לי · שהקב"ה מתמתן לפניהם שימרו את התורה לו עמי היינו תמיכה כמו הן לו יהי בדבך (נרמיות ג) : כפויי טובה · שהם פרו ורבו ועד חין מכירין להחזיק טובה לבעלים

בלחש

ייטב להם ולבניהם וגו'? לאותן העומדים על הר סיני אמאמר ר"ל *מאי דכתיב °זה ספר תולדות אדם וגו' וכי ספר היה לו לאדם הראשון, מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו דור דור ופרנסיו כיון שהגיע לדורו של ר"ע שמח בתורתו ונתעצב במיתתו אמר °ולי מה יקרו רעיך אל [וגו'] ואי"ר *יוסי *אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף שנאמר °כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף] כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי? לא תימא 'אנו לא באנו לעולם' אלא כמי שלא באנו לעולם, למירא ראי לא חטאו לא הוו מלדו נחבתיב °ואהים פרו ורבו; עד נחלות? על תנאי, ומי כתיבי קראי על תנאי? אין הדבי *אמר רבי שמעון בן לקיש מאי דכתיב °ויהי ערב ויהי בקר יום הששי "מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם מקבלין ישראל את התורה מוטב. ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו] מיתיבי °מי יתן והיה לבבם זה *להם "להמתל מהם מלאך המות ויצה נגזרה גזרה, הא לא קיבלו ישראל את התורה אלא *כדי שלא תהא אומה ולשון שולטת בהן שנאמר °למען ייטב להם ולבניהם *עד עולם] הוא דאמר בי תנא דתניא "רבי יוסי אומר לא קיבלו ישראל את התורה אלא בדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנאמר °אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם" חבלתם מעשיכם "אבן באדם תמותון] ורבי יוסי נמי הכתיב למען ייטב להם ולבניהם עד עולם] טובתן הוא דהויא הא מיתה איכא(נ)? (*רבי יוסי) אמר לך ליתן דליכא מיתה אין לך טובה גדולה מזו, ותיתי נמי הכתיב "אבן באדם תמותון"? מאי מיתה-ענויות *דאמר מר ארבעה חשובים כמתים אלו הן עני סומא ומצורע יומי שאין לו בנים עני דכתיב °כי מתי כל האנשים" ומאן נינהו דתן ואבירם ומי מתו מיתה הוו, אלא שירדו מנכסיהם סומא דכתיב °במחשכים הושיבני כמתי עולם" מצורע דכתיב °אל נא תהי כמת" מי שאין לו בנים דכתיב °הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי. תנו רבנן °אם בחקתי תלכו" אין אם אלא לשון תחנונים וכן הוא אומר °לו עמי שומע לי [וגו'] כמעט אויביהם אכניע ואומר °לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך וגו' תנו רבנן °מי יתן והיה לבבם זה להם "אמר להן משה לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל מי יתן והיה לבבם זה להם היה להם לומר "תן אתה" כפויי טובה °ונפשנו קצה בלחם

השיבני כמחי עולם · מי שאין · בנים דכתיב הכה לי בנים ואם אין מתה אנכי . ת"ר אם בחקתי תלכו אין אם אלא לשון תחנונים שנאמר לו עמי שומע לי וגו' כמעט אויביהם אכניע וגו' ויהי כחול זרעך וגו' : ג) היה לכם לומר לפני הקב"ה כיון שאמר מי יתן מאמרו אתה רבון כל העולם תן לנו לב ליראה את שמך ואף רבינו כשה לא רבו: להם זה הדבר אלא לאחר מ' שנה שנאמרו ואולך

ו) ל"ל ומכאן ואילך מקבלין דמעשיו רק למען לכעיב לכם . כ) נלקח דתקב' כלן וכ"ל ת"ר מי יתן וכו' תמר לכם מעם כ"ל כמ"ל כיה לכם לומר וכו' .

מאנך

מאנך

מאנך

יצרם מסור בידם · דרישׁ ליה ממלתי רגל דילמ"ל נקרית תורת כדכתיב ויבא הלך לתוך העשיר: **ומי** בעינן טולי ההי · פירש רש"י וכי לדם רגל כ"כ להטעות על לבו שמחתו ומנו דתסרס ג' ימים קודם לפי שהוא יום חיל של עבודות כוכבים ומזכר שם עבודת כוכבים תדיר בפיו ותזיל ומודי והתנן כד' פרקים וכו' ומסיק התם דלתכילה שתיון מרוד לפני המקום חלת על עסקי תכילה סגי בחד יומא הכא דלהקרבה צריך לחזר אחר עסקי הקרבה בעי תלתא יומי והלכך תסור לעסק ולתא בכל עיני מקא וממכר משום דשם עבודת כוכבים שגור בפיו ותזיל ומודי:

ערב יו"ט התחרון של חג · הא דלא נקט ("יוסי") הרחטן של חג אע"ג דשם עובדי כוכבים במשנה לומר ומלוה ואין להם פנאי להרבות בעבודות וי"מ דבהך תרבעה פרקים טעמא רבה הוא בהן יו"ט התחרון של חג לפי שהוא (נ)זמן כפ"ע ותלוק מלפניו תקנו להרבות בעבודה תשלים של פסחים שבמיעי היו בשביל ישראל וכל התג שבאמיעי היו בשביל ישראל ולכך תקנו חכמים שיהא להם עוד יום אחד קודם לכן: בהני ד' פרקים · מחזקין ליה לתיכם דכל מאן דזכין להו עובד כוכבים שתיון בהמה ביומיה ומשום הכי קתמר תמה מכרתי לשתוט ולא משחט תתה תת הכת שתמכור משום לוחו ותת כסו' דניים לחד מחייב התחרון ולתו יתיב ת"ק בלא כלום בשר ומקון הכל: ערב יו"ט התחרון של חג · מפני שהוא יום האחרון של תג עיי"ש ומשום הכי קתני מי שלא תג תג וכו': **ויו"ד דניסן** · משום שלמי תגיגה ושולמת ליתיה: **וכן לר"ש** · יום טוב הוא ואוכלין בשר: (**ויהי כי**) כמי משום כל האוכל ושותה בעי' וכו': **בגליל** · יש לדעת להרבות שתהא יותר קתני(ת) ערב יום טוב שלא יהא יומא ראשון מקמי שעורה שלא תבא לידי יומא ולילו מכיה לחמול לו היה מזהיר לו היום להא לין לדם קוצה ג' ימים קודם לכן לרבי שעורה יום ג': **להקריבה** · לעבודת כוכבים עובד כוכבים מחזר לחריה ג' ימים: **בדוקין** · מילת בלע"ז: **לחסור לבני נח** · להקריב לעבוד וחומת דקרבנות שהגו תבואיהם לשמים הן שהיו עובדים לע"ז ולא להקריב לשמים שלהן: **ומכל החי** · על שם שהיה עתיד נח להקריב מהן לכשיצא מן התיבה ויקח מכל בהמה הטהורה וגו' (בראשית ח):

מנין למחוסר תבר וכו' · פירוש להקריב לגבוה בבמה שלהן דלמא נבית המקדש לחפי' בדוקין שבעין מי מחסר לכתיב ומיד בן נכר לא תקריבו ומייתי ליה ומכל מי דהוסיך הקב"ה לנח להביא ממחסר תבר בחיבה מפני שעתיד להביא מהם קרבן ות"ח הא לקמן בסמוך (דף ו.) תמר ההזהירו מי מלהביא לא התיבה זקן וסרים ולא נתכרו לבני נח. ועוד קשיא דקתני נבי בהמה ממחה בחיב שהם שנים שנים לכתיב ומכל בשר שנים שנים מכל תניא וגו' והתם לתו בני קרבן. ניתנו לקח לבני נח כדמסתמא פרק בתרא חזכתים (דף קמ.) וי"ל דלתן לנתחסר תלו (ד) זקן וסרים לקרבן בתה שמעטה מהכתם התיבה כיון דלתיכת טעמא תחרינא לתיכת למימר להא דמעטן הכתוב הייט לפי שלתים רתוין לקיום העולם,תבל מחוסר תבר לי לתו לנתכרו לקרבן למה נמעטו מלהביאם לתיבה הרי הם רתוין לקיום העולם ולבהמה ממחה ע"כ מי לי מני קתי דכיון דקלמים נמי לח חזו להקריבה: **מנין** למחוסר תבר לבני נח · יש לדקדק. מלמן תסור שהוא חיסור גמור וכן נח מוזהר בדבר ותימה מ"ט לח תקריב ליה דהני ז' מלות שנלטוו ויתחייבו עליו מיתה,ולין לומר משום דלתחזקתיה לח כתיבא בהדיא,הא מכלל דן תתה קתני דכתיב "מכל עץ הגן תכל תאכל ולח גזל ודבק בתחתו ולח כתתו תברו ולח שיקוץ תתה שיהא מרכיב" שהעובדי כוכבים עודרים נדרים ונדבות ביקרלל ותם נדר מחוסר תבר לתמרינן ליה קום והבח קרבן שלם וקום ועשה לח קתניב,והל לתמרינן פ"ק דקדושין (דף כה:) דמלכרכון מן הטוף ולח כל הטוף למעוטי יבמה נקטינן ל"ל פסיפוס דמי תיכת מידי לישראל קרי ולעובד כוכבים לתור וי"ל דם"ד כיון שלתר מומין הפוסלין בבהמה הותרו בטוף כלתמרינן" תמות וחברות בבהמה ותין תמות וחברות בטוף ובבהמה תין תילוק בין בטומין בין במחוסר תבר בטוף נמי נימת כיון שהותרו המומין מחוסר תבר נמי בשתרי קמ"ל תן הטוף ועוד י"ל דלא לח כתיב תן הטוף לתחוסר מחוסר תבר לישראל הוה תמינת דבני נח משתרו והכתוב בח לתחוסר לישראל תע"ג דכתיב נבי בני נח כדלתמר בפ' לרבע מיתות (סנהדרין דף נט.) כל נקוה שבתורה לבני נח ולח נכתב בח בפירוש לישראל ולח נבני נח נכתב בסיני לזה ולזה נתתרה [וע"ע תוס' זבחים סה: ד"ה ומנימתי]:

בלחם הקלוקל · קל הוא המן ומפני שהיה בבלע בכל לתבריסם ותינן יוצלין לתוך קרתוהו קלוקל ורגנו על כך,והיל היתה להם עוכה גדולה שלח היו לריכין לטרוח ולנתח שלש פרשתות לפניהם *(ברכות דף ט) כשהן נפנין תין נפנין לח לריהן ולח נפניהן תלח לתחריהן תורה אור ומחנה ישרלל ג' פרשתות היה: **לחסר נחתה עמדי** · לשון גנתי הוא שתולה בהקלוקל במחשבתו של מקום והוא עשתה ט לעשר: **לח רמזה** · לתוכחה זו תלח לתחר מ' שהה במובנה תורה בערבות מואב תמר להם ולח נתן לכם לבב לדעת שתהיו יודעים לשתול מה שהיה מבקש מכם [לשמת] לף משה רבינו לח נזכר לתת על לבו דבר זה עד מ' שנה: **לח קלי לישים לדעתיה דלכיה** · לדעת סוף דעתו ותבונתו עד מ' שנה שהרי משה לח רמזה לישרלל עד מ' שנה: **מחלתי רגל** · מחלתים ומעליכין רגלי יכר הרע הבח על התרם מעליהם יכר הרע קרוי תורת כדכתיב ויבא הלך לתיב העשיר (שמואל ב יב): **ומי בעינן טולי ההי** · דמייתינן דוכין לה עובד כוכבים שתהי בשמה לעוכד יום תידו ג' ימים קודם לכן: **בהני ד' פרקים** · מחזקין ליה לתיכם דכל מאן דזכין להו עובד כוכבים שתיון בהמה ביומיה ומשום הכי קתמר תמה מכרתי לשתוט ולא משחט תתה תת הכת שתמכור משום לוחו ותת כסו' דניים לחד מחייב התחרון ולתו יתיב ת"ק בלא כלום בשר ומקון הכל: ערב יו"ט התחרון של חג · מפני שהוא יום האחרון של תג עיי"ש ומשום הכי קתני מי שלא תג תג וכו': **ויו"ד דניסן** · משום שלמי תגיגה ושולמת ליתיה: **וכן לר"ש** · יום טוב הוא ואוכלין בשר: (**ויהי כי**) כמי משום כל האוכל ושותה בעי' וכו': **בגליל** · יש לדעת להרבות שתהא יותר קתני(ת) ערב יום טוב שלא יהא יומא ראשון מקמי שעורה שלא תבא לידי יומא ולילו מכיה לחמול לו היה מזהיר לו היום להא לין לדם קוצה ג' ימים קודם לכן לרבי שעורה יום ג': **להקריבה** · לעבודת כוכבים עובד כוכבים מחזר לחריה ג' ימים: **בדוקין** · מילת בלע"ז: **לחסור לבני נח** · להקריב לעבוד וחומת דקרבנות שהגו תבואיהם לשמים הן שהיו עובדים לע"ז ולא להקריב לשמים שלהן: **ומכל החי** · על שם שהיה עתיד נח להקריב מהן לכשיצא מן התיבה ויקח מכל בהמה הטהורה וגו' (בראשית ח):

בלחם הקלוקל · קל הוא המן ומפני שהיה בבלע בכל לתבריסם ותינן יוצלין לתוך קרתוהו קלוקל ורגנו על כך,והיל היתה להם עוכה גדולה שלח היו לריכין לטרוח ולנתח שלש פרשתות לפניהם *(ברכות דף ט) כשהן נפנין תין נפנין לח לריהן ולח נפניהן תלח לתחריהן תורה אור ומחנה ישרלל ג' פרשתות היה: **לחסר נחתה עמדי** · לשון גנתי הוא שתולה בהקלוקל במחשבתו של מקום והוא עשתה ט לעשר: **לח רמזה** · לתוכחה זו תלח לתחר מ' שהה במובנה תורה בערבות מואב תמר להם ולח נתן לכם לבב לדעת שתהיו יודעים לשתול מה שהיה מבקש מכם [לשמת] לף משה רבינו לח נזכר לתת על לבו דבר זה עד מ' שנה: **לח קלי לישים לדעתיה דלכיה** · לדעת סוף דעתו ותבונתו עד מ' שנה שהרי משה לח רמזה לישרלל עד מ' שנה: **מחלתי רגל** · מחלתים ומעליכין רגלי יכר הרע הבח על התרם מעליהם יכר הרע קרוי תורת כדכתיב ויבא הלך לתיב העשיר (שמואל ב יב): **ומי בעינן טולי ההי** · דמייתינן דוכין לה עובד כוכבים שתהי בשמה לעוכד יום תידו ג' ימים קודם לכן: **בהני ד' פרקים** · מחזקין ליה לתיכם דכל מאן דזכין להו עובד כוכבים שתיון בהמה ביומיה ומשום הכי קתמר תמה מכרתי לשתוט ולא משחט תתה תת הכת שתמכור משום לוחו ותת כסו' דניים לחד מחייב התחרון ולתו יתיב ת"ק בלא כלום בשר ומקון הכל: ערב יו"ט התחרון של חג · מפני שהוא יום האחרון של תג עיי"ש ומשום הכי קתני מי שלא תג תג וכו': **ויו"ד דניסן** · משום שלמי תגיגה ושולמת ליתיה: **וכן לר"ש** · יום טוב הוא ואוכלין בשר: (**ויהי כי**) כמי משום כל האוכל ושותה בעי' וכו': **בגליל** · יש לדעת להרבות שתהא יותר קתני(ת) ערב יום טוב שלא יהא יומא ראשון מקמי שעורה שלא תבא לידי יומא ולילו מכיה לחמול לו היה מזהיר לו היום להא לין לדם קוצה ג' ימים קודם לכן לרבי שעורה יום ג': **להקריבה** · לעבודת כוכבים עובד כוכבים מחזר לחריה ג' ימים: **בדוקין** · מילת בלע"ז: **לחסור לבני נח** · להקריב לעבוד וחומת דקרבנות שהגו תבואיהם לשמים הן שהיו עובדים לע"ז ולא להקריב לשמים שלהן: **ומכל החי** · על שם שהיה עתיד נח להקריב מהן לכשיצא מן התיבה ויקח מכל בהמה הטהורה וגו' (בראשית ח):

מנין למחוסר תבר וכו' · פירוש להקריב לגבוה בבמה שלהן דלמא נבית המקדש לחפי' בדוקין שבעין מי מחסר לכתיב ומיד בן נכר לא תקריבו ומייתי ליה ומכל מי דהוסיך הקב"ה לנח להביא ממחסר תבר בחיבה מפני שעתיד להביא מהם קרבן ות"ח הא לקמן בסמוך (דף ו.) תמר ההזהירו מי מלהביא לא התיבה זקן וסרים ולא נתכרו לבני נח. ועוד קשיא דקתני נבי בהמה ממחה בחיב שהם שנים שנים לכתיב ומכל בשר שנים שנים מכל תניא וגו' והתם לתו בני קרבן. ניתנו לקח לבני נח כדמסתמא פרק בתרא חזכתים (דף קמ.) וי"ל דלתן לנתחסר תלו (ד) זקן וסרים לקרבן בתה שמעטה מהכתם התיבה כיון דלתיכת טעמא תחרינא לתיכת למימר להא דמעטן הכתוב הייט לפי שלתים רתוין לקיום העולם,תבל מחוסר תבר לי לתו לנתכרו לקרבן למה נמעטו מלהביאם לתיבה הרי הם רתוין לקיום העולם ולבהמה ממחה ע"כ מי לי מני קתי דכיון דקלמים נמי לח חזו להקריבה: **מנין** למחוסר תבר לבני נח · יש לדקדק. מלמן תסור שהוא חיסור גמור וכן נח מוזהר בדבר ותימה מ"ט לח תקריב ליה דהני ז' מלות שנלטוו ויתחייבו עליו מיתה,ולין לומר משום דלתחזקתיה לח כתיבא בהדיא,הא מכלל דן תתה קתני דכתיב "מכל עץ הגן תכל תאכל ולח גזל ודבק בתחתו ולח כתתו תברו ולח שיקוץ תתה שיהא מרכיב" שהעובדי כוכבים עודרים נדרים ונדבות ביקרלל ותם נדר מחוסר תבר לתמרינן ליה קום והבח קרבן שלם וקום ועשה לח קתניב,והל לתמרינן פ"ק דקדושין (דף כה:) דמלכרכון מן הטוף ולח כל הטוף למעוטי יבמה נקטינן ל"ל פסיפוס דמי תיכת מידי לישראל קרי ולעובד כוכבים לתור וי"ל דם"ד כיון שלתר מומין הפוסלין בבהמה הותרו בטוף כלתמרינן" תמות וחברות בבהמה ותין תמות וחברות בטוף ובבהמה תין תילוק בין בטומין בין במחוסר תבר בטוף נמי נימת כיון שהותרו המומין מחוסר תבר נמי בשתרי קמ"ל תן הטוף ועוד י"ל דלא לח כתיב תן הטוף לתחוסר מחוסר תבר לישראל הוה תמינת דבני נח משתרו והכתוב בח לתחוסר לישראל תע"ג דכתיב נבי בני נח כדלתמר בפ' לרבע מיתות (סנהדרין דף נט.) כל נקוה שבתורה לבני נח ולח נכתב בח בפירוש לישראל ולח נבני נח נכתב בסיני לזה ולזה נתתרה [וע"ע תוס' זבחים סה: ד"ה ומנימתי]:

ח א מוי' פי"ב מהל' שחיטה הל' יד סמג לתוין קמע עוש"ע יו"ד סימן מז סעיף ו:

ט ב עוש"ע ח"מ סימן מכט סעיף ח:

י ג מוי' פי"ז מהל' נילת מקדש הלכה ה ופ"ב מהל' מלוכי מזבח הל' ת:

[כע"י לימת רבא]

[ג"ל עיו"ט]

יא ד מוי' פי"ל מהל' שחיטה הל' ג סמג לתוין קלב עוש"ע יו"ד סימן מז סעיף יח וסימן פו סעיף ס:

[סוכה נה:]

[ג"ל והתניא]

רבינו חננאל

ר"ת ב"ג

אולך אתכם ארבעים שנה במדבר וגו' ולא נתן ה' לכם לב לדעת וגו': א"ר יוחנן ש"מ לא קאי אינישׁ אודעתא דדבריה עד ארבעין שנין: **פיסי** שלשה ימים לפני אידיהן אבור לשאת ולתת עמהן כו' ומקשי' ומי בעינן לאיתרחוקי מיניהו כולי האי משום דהישׁנין דלמא האי דובני לעבודת כוכבים שלהן ובני והתנן בשחיטת הולין פרק אותו ואת בנו · בארבעה פרקים בשנה המובר בהמה לחבירו צריך להודיעו וכו' הנח יום אחד דיי לנו להבנת המושר. ופרקי' בני יום טוב שלנו דלאבילה שלמים לעצמו הוא דקא ובין שני ליה בחדיומא הכא דלהקרבה לעבודת כוכבים בעי ליה שכין מקריה תלתא יומין. אי הכי מפני בעי דהא חנן שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום וכו' וקיימא לן דמזכירין לרבים לישׂראל כדי שיושיבו קרבנותיהן למועד. ופרקי' אנו דבעינן בהמה מנוקה מכל מום להקרבה ואפילו פרוקין שבעין בעינן ל' יום להכנה אינהו דלא חיישי משום מום אלא למחוסר אבר מני שלשה ימים דתנן

[ג"ל ארבעים שנה במדבר]

[עי' תוספות סוטה כג: ד"ה ועד כמה] [כ"ק יו. ע"ש]

[כ"ק יו. פב.]

[סוכה נה:]

[ג"ל והתניא]

[מגילה כה: פסחים ו. סנהדרין יב: [ר"ה. כתובות נת. תוספתא מגילה פ"ג]

[נזקין נה. זבחים כה. כל הענין

[תונין נה:]

[סנהדרין מ:] [מיר סב.]

[קדושין כה:]

[עירובין נה:]

גליון השי"ם תוס' ד"ה מני וכו' תמרינן לו קום ותכח קרבן שלם . יש לעיין למה תומרים לו תכח שלם וכי מתייבי קום ותכח קרבן שלם תף כשבר ותמר כדי שלי מכל מקום תין בן נח מטוה על נתו דלמ יחל ועל מונח שמחוך תלמ דכרוכה להקריב ממחוסר תבר תומרים לו שלח יקרב תלל להביח תחרת מינן לנו :

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה ו

עין משפט נר מצוה

תמים בדרכיו · עניו וצפל רוח : לדיק כתמעון · כלא תמם : לעוותה כעגלתו · לעמוד עמו י"ב תדמים בתיבה ומיהו מריפה לא תעייל כלא תמום וכעגל המוחה לכל זקן וסרים שפיר דמי, קמשמע לן : הן ואידיהן · כלאפה ולא הוו להו אלא שני ימים קודם כלאפה לבד התיר : תמת נמי כלאפה תורה אור לאתכויהן · תע"ג דליתנהו אלא שניס להכי תנתינן ליה בהדי קמתי קני להו לנתרתי נמי ג' וקא תניה ליה בהדייהו : יום ג' לדברי רבי ישמעאל לעולם לתור · לעשות עמהן מצה ומתן ג' ימים לפני יום ג' ונ' ימים לאתריהן הרי כל הכאת טלה: לרבעה ולמטה · רביעי בכאת ומתעי בכאת : ד' ימים · לפני תקופה עכא הוי ליה לתנינן כל שמונה : ושמינית · דלא תימת קלנדא לפני תקופה כמרגלית לאחר התקופה : לתור · "לתור" כתיב בריפא ומתניתין נמי כתיב ליה בריפא : [קמן ז:] ולתי ס"ד · יום ליד קא תניא כמתניתין עם ימים שלפניו : עשרה ימים הוו · להו ולמאי קאמי שלאפה, עשרה בעי למימר מאחר דקי"ל דשמונה ימים מוכך ימי ליד : ליתני לידיהן של עובדי כוכבים שלאפה ימים · לאסור לנאתה ולתת עמהם דמשמע דכי כמגיעין ימי לידיהן לאסור שלאפה ימים מלאתם ומתנם,ולמה לי למיתני "לפני" דמשמע לפני ליד שלאפה : ובי תימת להכי תנא לפני · למטוחי לאחר דלי הוה מני פחמת לה הוה ידעינן הכך כני ימים לכד ליד אבל אי לא לפני לפני · אי לאחר ולהכי תנא לפני למטוחי לאחר : ליתני לידיהן של עובדי כוכבים שלאפה ימים לפניהם לאסורין · ליתשמע דקבל עיין בלידיהן ליי לאי מלא מדלא אלכל. למתני לאסור כלל ס"מ כל הכי ג' דקתני בתתני' לאפי' קלי ,ולידיהן ממילא משמע דכ"ש לאסור,ועין בלא לידיהן קתני : משום הרווחה · דלוות ולוין ומוכה לעבודת כוכבים ומכר ישראל מעות לא ישמע על פיך (שמות כג) : ולפני עור · דמזכין ליה בהמה ומקריבה לעבודת כוכבים וכני מ נעטוו עליה דהיא לאת מכבע מעת בל' מיטות כסהדלין (דף יו:) וכל דלאסרן עמה [ג"ע לפני עיור] ומהיכן מיהו לא יעברו על ידך שהרי עבידיהן לוקין לא ליתן לא מדין על אחין מקיימין לוקין ואע"פ שאין להן שכר בקיום, (ותהכי) קא עבר ישראל מעות ולפני עור לא תתן מכשול תפלך ובכר דבר) : לחים ליה בהמה להקריב, ואי לא מזבין ליה ישראל אפי"ה פלח ליה בדידיה : [נ"ע לפני עיור] [נ"ע ותהכי] [נ"ע ותהכי] [נ"ע ותהכי

מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח ת"ל °ולפני עור לא תתן מכשול והא הכא דכי לא יהבינן ליה שקלי ליה וקעבר משום °לפני עור לא תתן מכשול:הב"ע *דקאי בתורי עבדי נהרא דיקא נמי דקתני °לא יושיט ולא קתני לא יתן ש"מ אידעיא להו נשא ונתן מאי? יוחנן אמר נשא ונתן אסור ר"ל אמר נישאונתן מותר איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש °אידיהן של עובדי כוכבים נשא ונתן אסורין מאי? לאו לפני אידיהן, לא אידיהן דוקא אב"ע איתיביה ר"ש בן לקיש לרבי יוחנן אידיהן של עובדי כוכבים נשא ונתן אסור אידיהן אין לפני אידיהן לא, תנא אידי ואידי אידיהן קרי ליה תניא כוותיה דר"ל °כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהם °לא אמרו אלא בדבר המתקיים אבל בדבר שאינו מתקיים לא, ואפילו בדבר המתקיים נשא - ונתן - מותר תני רב זביד בדברי רבי אושעיא דבר שאין מתקיים מוכרין להם אבל אין לוקחין מהם ההוא מינאה דשדר ליה דינרא קיסרנאה לרבי יהודה נשיאה ביום אידו, הוה יתיב ריש לקיש קמיה, אמר °הלכי אעביד: אשקליה, אויל ומודה, לא אשקליה הויא ליה איבה? א"ל ריש לקיש °שול וזרוק אותו לבור בפניו, אמר כל שכן דהויא ליה איבה! כלאחר יד הוא דקאמינא: להשאילן ולשאול מהן כו': בשלמא להשאילן דקא מרווח להו אבל לשאול מהן מעותי קא ממעט להו, אמר אביי גזרה *לשאול מהן אטו להשאילן בבא אמר כולה משום דאויל ומודה הוא: להלוותם וללוות מהן: בשלמא להלוותם משום דקא מרווח להו אלא ללוות מהן אמאי? אמר אביי גזרה ללוות מהן אטו להלוותם רבא אמר כולה משום דאויל ומודה הוא: לפורען ולפרוע מהן כו': בשלמא לפורען משום דקא מרווח להו אלא לפרוע מהן מעותי ממעט להו? אמר אביי גזירה לפרוע מהן אטו לפורען רבא אמר כולה משום דאויל ומודה הוא וצריכי: דאי תנא לשאת ולתת עמהן משום דקא מרווח להו ואויל ומודה אבל לשאול מהן המעותי קא ממעט להו אמר תנא ואי תנא לשאול מהן משום דהשיבא ליה מילתא ואויל ומודה אבל ללוות מהן צערא בעלמא אית ליה אמר רוב לא הדרי זוזי ואי תנא ללוות מהן משום דקאמר בעל ברחיה מיפרענא והשתא מיהא אויל ומודה אבל ליפרע מהן דתו לא הדרי זוזי, אימא צערא אית ליה, ולא אויל ומודה, צריכא: רבי יהודה אומר נפרעין מהן כו': ולית ליה לרבי יהודה אף על פי שמיצר עכשיו שמחה הוא לאחר זמן:

*והתניא רבי יהודה אומר אשה לא תחזור במועד מפני שניוול הוא לה °ומודה ר' יהודה בסיד שיכולה לקפלו במועד שטופלתו במועד אע"פ שמצירה עכשיו שמחה היא לאחר זמן רבינא (ו) אר"נ בר יצחק הנח להלכות מיצר עכשיו שמחה היא לאחר זמן אמר עובד כוכבים לענין פרעון לעולם מיצר. מתניתין דלא כר' יהושע בן קרחה דתניא °ר"י אומר מלוה בשטר אין נפרעין מהן מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא במציל מידם רבי אבא קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר °ההלכתא כרבי יהושע בן קרחה והלכתא כר' יהודה: ההלכתא כרבי יהושע הא דאמרן כר' יהודה °הנותן צמר לצבוע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום

מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר · גרסה רש"י כגון שאר מיסורין שלא להכי נקט כוס יין לנזיר משום דמסתמא למישתי קא בעי ליה כיון דכ"ע ממרח שתו ושמח שכח נזירותו לגמרי שאחר שאחר הוציא לו כבלה לו חזיר לו שום מיסור אין לחוש מלהושיט לו לגמרי שלא יושיט לו ולפי' הוא שלא יאמר לו להושיט לו ולפי' הוא שלא מדקתני אי לא יהיב ליה שקיל ליה אלמא אפילו זה לא יאמר להושיט למומרים לעבודת כוכבים דבר שיסור שלא יושיט לו לגמרי שלא יאמר לו להושיט לו זה ולפי' הוא שלא יאמר לו להושיט לו כלל ולא יתן לו שום דבר שיסור שלא יהנה ממנו ולא יתן לו שום דבר שיסור שלא יהנה ממנו ולא יתן לו שום דבר שיסור שלא יהנה ממנו

עונתן לו הלכך דמי למכרו • וטעון לו לבצע זה דמי למכר לבן בכתחלה אם ירצה דסבירא ליה לר"מ כל המצניע מדעת בעליו נקרא גזלן וקנאו בציורו וכדמפרש בבבא קמא בהגוזל עליים וטוטל למכר לעצמו מע"פ שהוא מטולא עכשיו בדמים: **ר' יהודה אומר** • מ"ל נמצית זה מצניעו בציורו תלה ידו על מנת שיהא חייב בתשלומיו אם ירצה למכרו בזול ואם ירצה להקדישו יקדישנו בשוה ואם ירצה לשנות בו יעשה ואם ירצה לחלקו יחלקנו ואם ירצה לקנות בו יקנה ואם ירצה לתת בו מתנה יתן ואם ירצה לשתף בו יעשה ואם ירצה לשכור בו יפועלים יעשה ואם ירצה לשכור בו יפועלים יעשה ואם ירצה לשכור בו יפועלים

תום זכר זקן במלחמה. פי' ר' חננאל דלכבי נקט זכר במלחמה כדלמרינן בירושלמי גבי בן בתירא דתניא בסום זכר שהוכיח לו תמרו ללא בסום זכר שהוכיח לו תמרו ללא בסום זכר שהוכיח לו תמרו יומם במלחמה ויכהו בעליו עמו ומיהו מילי נקבי ור"ת מביא"ס היה מפרש דזקן נקט לרבותא דאפ"ג שעושה בו מלאכה שיש בה חיוב ממאחר דלמר זקן (דף מז:) מפני שכשמזקין מעמיד בריחים לפיל הכי מוכר וזכר במלחמה כמי נקט לרבותא ואע"פ שיש לחלוק כדלמר לקמן (דף מז:) מפני ב' דברים אחת משום טורח כלי זיין ואחת משום טורח בהמה נפה ואפי' הכי מוכר: **ואין** שיחה ללא תפלה לכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה. תימה דבפרק תפלת השחר (ברכות דף טו:) אמרינן יצחק קבע תפלה שחרית שנאמר ויצחק לשוח בשדה. תימה שיחה ללא תפלה לכתיב "תפלה לעני כי יעטוף ויי"ל דתרוייהו לישנא דתרוייהו מלמדים זה לא זה לזה מקרא דיצחק הוה למימר שיחה בשדה לדבר עם קונו ולא לתפלה תלמוד לומר תפלה לעני כי יעטוף שיחה ללמד לשון תפלה הוא ולי מתפלל לעני כי יעטוף שיחה הוה למימר תפלה קבוע ת"ל קרא דילחק דכתיב ביה לפעמים ערב ולפעמים מעמיד שכן היה דלכו ככל ערב והייט תפלת מנחה:

[נדרים נה: כתבו תוס' ב"ב ואין שיחה ולכו' פירוש לאחר]

[נדרים לה: תוס' ד"ה ואין]

[מגילה כט. תוס' ד"ה ואין]

[ברכות כו. תוס' ד"ה ואין]

[ברכות כו. תוס' ד"ה ואין]

[ברכות כו

ר' יוסנע סבר ילפינן ממשה סבר לא ילפינן ממשה, שאני משה דרב נוגריה

ורב"א לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה (אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה שואל אדם צרכיו בשומע תפלה) אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה ובכל אומר אד חייא בר אשי אמר רב אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אם יש לו תולה בתוך ביתו אומר בברכת חולים ואם צריך לפרנסה אומר בברכת השנים אמר ר' יהושע בן לוי אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל אם בא לומר אחר תפלתו אפילו בסדר יוה"כ אומר: מתני' ואלו אידיהן של עובדי כוכבים קלנדא, וסטרנורא, וקרטסים, יום גנוסיא של מלכיהם, יום הלידה, ויום המיתה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל מיתה שישׁ בה שריפה יש בה עבודת כוכבים, ושאין בה שריפה אין בה עבודת כוכבים; אבל יום תגלחת זקנו ובלוריתו, ויום שעלה בו מן הים, ויום שיצא מבית האסורין (ו) לועובד כוכבים שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד: גמ' אמר רב חנן בר רבא מ"ט דרבי מאיר? דכתיב קלנדא=ח' ימים אחר תקופה, סטרנורא=ח' ימים לפני תקופה וס"נ אחר וקרם צרתני וגו' לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך אמר אוי לי שמא בשביל ששרחתי עולם חשוך בעדי ויחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים, עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך אמר מנהגו של עולם הוא הלך ועשה שמונה ימים טובים, לשנה האחרת עשאן לאלו ולאלו ימים טובים, הוא קבעם לשם שמים והם קבעום לשם עבודת כוכבים בישלמא למ"ד בתשרי נברא העולם יומי זוטי חזא יומי אריבי אכתי לא חזא אלא למ"ד בניסן נברא העולם, הא חזא ליה יומי זוטי ויומי אריבי [דהוי] זוטי כולי האי לא חזא יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה עליו חמה אמר אוי לי שבשביל ששרחתי עולם חשוך בערי ויחזור עולם לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים היה יושב [בתענית] ובוכה כל הלילה וחזה בוכה כנגדו, כיון שעלה עמוד השחר אמר מנהגו של עולם הוא, עמד והקריב שור שקרנין קודמין לפרסותין שנאמר ותיטב להי' מִשּׁוֹר פָּר מִקַּרְנַיִן מַפְרִיסִים (ז) ואמר רב יהודה אמר שמואל שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה [לו] במצחו שנאמר ותיטב להי' משור פר מקרין מפרים, מקרין תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק מקרן כתיב רב מתנה רומי שעשתה קלנדא וכל העיירות הסמוכות לה משתעבדות להי' אותן עיירות אסורות או מותרות רבי יהושע בן לוי אמר קלנדא אסורה לכל היא רבי יוחנן אמר אין אסורה אלא לעובדיה בלבד רבי יוחנן אע"פ שאמרו רומי עשתה קלנדא וכל העיירות הסמוכות לה משתעבדות להי' היא עצמה אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד (ח) סטרנליא וקרטסים יום גנוסיא של מלכיהם יום שהומלך בו מלך, לפניו אסור אחריו מותר, ועובד כוכבים שעשה (בו) משתה לבנו אין אסור אלא אותו האיש ואותו היום אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא דקתני יום תגלחת זקנו ובלוריתו יום שעלה בן מן הים יום שיצא בו מבית האסורין (ט) אין אסור אלא אותו היום בלבד ואותו האיש בשלמא אותו היום לאפוקי לפניו ולאחריו אלא אותו האיש לאפוקי מאי, לאו לאפוקי משעברין ש"מ תניא רבי ישמעאל אומר ישראל שברחיצה לארץ עובדי עבודה כוכבים בטהרה הן כיצד עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו, אע"פ שאוכלין משלהן ושותין משלהן ושמש שלהן עומד לפניהם, מעלה עליהם הכתוב באילו אבלו מזבחי מתים שנאמר וקרא לך ואכלת מזבחו ואימא עד דאכיל? אמר רבא אם כן נימא קרא ואכלת מזבחו מאי וקרא לך משעת קריאה, הלכך כל

אם כח לומר אחר תפלתו לף ומה שהרבו מתעניות כ' וה' שטרגין להתריע בפסוקי דזמרי וכסליחות בברכת סלח לנו ליכא למימר דליכול שתי מידי דהוה אחמרינן (ברכות ד' לד:) לף שתל לחם נרכיו לף בנ' לחטוטות ולף בנ' לחטוטות והף קמן שהרבו בנ' לחטוטות לנף שתל לתו שתע מינה לשטר שתלי: ס"ג ר"ת א) מקרן נרלה כתיב. *) כי תין נרלה לו למקרן קרן תחת יוסר מקרין: מכי

*) עי' מכר"ם על דברי המוס'.

רבינו חננאל

ר' יהושע סבר ילפינן ממשה ור' אליעזר סבר לא ילפינן ממשה. דמשה רב ניבויה. וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה. אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. ואם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה שרי. וכן אם יש לו חולה בתוך ביתו מזכירו בברכת החולים. יאם צריך לפרנסה מזכיר בברכת השנים. ואם בא לומר אחר תפלתו כסדר יוה"כ אומר: מתני' אלו אידיהן של עובדי כוכבים קלנדס: גמ' אמר רב חנן בר רבא קלנדס ח' ימים אחר הקופה סטרנורא ח' ימים קודם תקופה סבתי. וס"נ קודם תקופה סבתי. צרתני. פ"צרחני פ"לשון מאיר כרכתיב (שמיה ה) צר ואויר חשך בצרתיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך: ו) שמרו לא ראה יום קצר כולי האי. ואליבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי בשביל ששרחתי עולם מחשך והולך הוא היא [מיתה] שנקנסה עלי [מן השמים] התחיל להתענות נתענה ח' ימים. בסוף ח' ימים נפלה תקופת סבת. התחיל היום להאריך עשה ח' ימים ימי שמחה אחר התקופה כנגד ח' ימים תענית שעשה לפני הנקופה. לשנה אחרת ראה שורך השמש הולך. ז) שמרין

מבי רמז שמרי בתסיתני · פירש רש"י נשמן רלתמול להמיל שכר עלות מחמירים לו מכשום לכך נרמה נשמן שכי שפירש רש"י וכ' הגשוטת התלו פי' רש"י תף בכתוטת פ"ק (דף ח·) :

קרטסים · תומר הר"ר שמשיה בנשמן יין הוח תפוח תפיסה שניס קרש נשמן תפיסה וסיס נשמן שניס ופי' רש"י תפיסה שניה ומיתח הח דקח לחמיין לקמן קרטסים ויוס שנפסו רומי מלטת וס"פ קרטסים תפיסה שניה ויום שנפסה מלטת נרתשונה :

כ"ג נשתברו לגרסינהו ליכתבינהו שכרי

אלא שלח דין דיני נפשות · ותם תתמר והח תמרינן בפרק לט נערות (כתוטת דף י· הסו) משמכח כיס המקדש לפ"ש שכטלו ל' מיתות דין ל' מיתות לח נתבטלו מי שנתחייב מקלה כו' ותמלי נקט משמכח כהמ"ק והח לפי' מ' שנה כפני הבית לח דע דיני נפשות ויל"ל דמ"ש כשהיו רומין טרך שנה היו מוזהין לח הלכה ודין שם ומורי ס"ל מנחם תמר לט בשם רבי יהונתן דמשמכח בית המקדש קלי מהא דקתמר דין ל' מיתות לח בשלו והיק תמ"ש שכטלו תרכש מיתות גמרי לח בשלו דיכם וכ"ש בתוטם מ' שנה קודם תורבן שנהגו דין ל' מיתות · **מלמד** שהמקום גורם · ותי"ת והח יהושלים נמי ליקרי מקום לגבי תכילת קדשים ומעבר שני וכתיב במקום תשר יעמר ה' וי"ל דלגבי דיני נפשות לח ליקרי מקום חלח לשכח הגזית שהיתה תליה בקדש ותליה בתול והייט טעמח משום דכתיב' סנהדרין שמוך לשכינה והכי נמי תמרינן (לקמן דף נכ·) כל המעמיד דין שלוט הגון כחיל נפש תשרה לגלל מזבח דכתיב טופטים וטופרים וסמיך ליה לח תטע לך חשרה כל מזבח ה' ולפיכך נט ויבטו בחטות תמ"ש שחטות עלמח היה בהר הבית מ"ח לח היה שמוך לשכינה כלשכת הגזית וח"ת מנלן קפילח במקום שמר מיני מיתות שלח בזקן ממרח דקרלח לח כתיב חלח בזקן ממרח ויש לומר דדכתיב כל זמן שסנהדרין גדולה במקומה כדין חלל מזבח לו שופטים תמן לך בכל שערין במקום דיני נפשות נפתלקו הס בעלי כל דיני נפשות [וח"ת תום' מנחות יה: ד"ה מנמר] : ונמירי

כל פלטין יופין · דנכתר הטולח : **בין לפני** · טובר טוכנים זה ליערלל מחמת הטולח לחי טובה סטורה זו : **ובין לח לפני** · מסחמת להטולח מטין וחסור דכל ימי הטולח מקריב לעבודת טוכנים : **ופסיקתא** · קודם שיכנים לח לחטרו מחיים חייבין להטולח לח הזמין לחבים לסטור לחלט : **מפי רבו שערי בחמיני** · לעבות שכר ליום המשתה : **שערי** · ערימות שטורין בהן שטורין לעבות שכר ל"ל ניחנין עפר בערימות חוזרין הס שטורין קודם ימי השופה ומביחין לפני החזן והכלה כשהן נמוחים ולומרים להם פרו ורבו כשטורין הלו שממהרין לגמת מכל החטולה : **דמדם פטוב** · ושמח ממט השובד טוכנים מחר : **יום שנפסקה בו רומי מלכות** · שנלחמו עם יוניס ונגמחס ומלט שכל הטולם : **ביתי קלפרנא מלכות** · על הלכסנדריח כדלמר בהמפלת בסנהדרין נה (דף נ·) ונלחמו רומיים עמה ונגמחה ותפסה הס המלוכה : **עד דשפיינפו** · רומחי ליערלל בהדייהו : **ופפי פפנו** · רומחי ליערלל מי מיין מלכי כו': **פרנגים** · לינה תשובה כלחן טוב : **כפים** · כן (ג) פרנגוס כנו כפיפה למוכב חברתה להשיבה עליה : **פינך** · הוח טופך קרטונקל"ח : **כפו** · רומחי ליומי : **פעדין ושים** שנין קפו · רומחי כהימטוחייהו ליערלל : **פפיקתא** · כי קמו רומחי בהימטוחייהו : **פפי דרוש** · רומיים : **ופנלפ לנגדך** · יפקב ופנפו עוין בנדולה : **לפני עבדו** · דרך הבל להלך לפניהם : **פשפש** · פלמה : **פלגוס** · רומי : **נפנוס** · מקום בהר הכית וחוטת שמו : **דיני קנסות** · לוקם ומפקה ומלפים על עבד שנמכה טורה קלבה תחת ליקר ולגולל ומחחר פלח שפנו בלשכת הגזית לח דע וכמלו דיני קנסות דכתיב 'בתשלומי כפל' שהוח קנס "חבר יכפיפון "חלהים" דהייט מומחין "וסמוכין בשם רבי כדלמרינן בסנהדרין ומי שלטו שמוך לחט דן דיני קנסות · **פפוס** · חלפים לחה שכיבות הטיר : **ופפך שם בי'** · ומי רבנן בחר תורבן הבית הוו טובל : **טולגיפוס** · תביחוס : **כי סיבי ולא ניימיבן** · רוצמים קטלח דלין דלן דיני נפשות לפיל בסנהדרין קטנה שבכל עיר חלח בזמן שהיתה סנהדרין גדולה כיטיבתה ובמקום המיוחד לה והוח בלשכת הגזית : **פפקוס גורס** · לחייב הבדן וחם חינס שם לח יזוזו והלי קרל כדיני נפשות קלי' כי יפלל ממך דבר "בפרקם טופטים וטופרים בזקן ממרח : מלכות

[סנהדרין מח.]

[נדרים יג. ובע"ז]

[נדרים יה. סנהדרין יה: ע"ש פה. ע"ש]

[ני סנהדרין אגך וחוח שפט נבשן מקלל]

[סנהדרין מח.]

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה כפים כן [למוכב מבדיפה לפהיכנה פלים מרגוס ג' כמו כפיפים פפ"ד:

תוספות

כשמש פי · **[ואי]** תלבתא ר' יצחק בר אברימי לומר שלא דנו דיני קנסות, דיני קנסות סלקא דעתך והאמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ודבי יהודה בן בבא שמו שאלמלא הוא נשתברו דיני קנסות מישראל נשתברו לגרסינהו אלא) בטלו דיני קנסות מישראל שנזרה מלכות הרשעה גזרה: כל הסמוך ידרנ וכל הנסמך ידרנ, ועיר שסומכין בה תרב, ותחום שסומכין בו יעקר, מה עשה רבי יהודה בן בבא? הלך ויישב בין שני הרים גדולים, ובין שתי עירות גדולות בין ב' תחומי שבת, בין אושא לשפרעם וסמך שם חמשה זקנים: ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ור"ש ורבי אלעזר בן שמוע, ורב אויא מוסיף אף רבי נחמיה, בין שהבידו בהם אויבים אמר להם "בני, רוצו", אמרו לו "רבי, ואתה מה תהא עליך?" אמר להם "הריני מוטל לפניהם כאבן שאין לה הופכין", אמרו, לא זו משם עד שנעצו לנופו ג' מאות *לולוניאות של ברזל ועשאוהו לנופו ככברה אמר רב נחמן בר יצחק לא תימא דיני קנסות אלא) ישלא דנו דיני נפשות, מ"מ בין דחזו דנפישי להו רוצחין ולא יכלי למידן אמרו מוטב נגלי ממקום למקום כי היכי דלא ליחייבו דכתיב "ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא *מלמד שהמקום גורם: "מאה ושמנים" ותו לא והתני רבי יוסי ברבי

*) [סנהדרין מיתת בתראות ופירש רש"י מיתות ובתוספתא גירסת סמוך שקורין בלעז גלגאש יוני וכן רמיתי בסנהדרין פ"ק דף לה: דל"ל לונביות כ"פ ולה לונביות בני"ם ע"ם]

מלכות

[ואשר] לשוב ר' יהודה בן בבא שמו שאלמלא הוא שנשתברו דיני קנסות ר' מאיר ה' יהודה ה' יוסי ור' שמעון ורבי אלעזר בן שמוע ור' אחיו מסוף אף ר' נחמיה · ותחום שסומכין בו יעקר · ובין שהביחו בהן אויבים בין בדרך ור' יהודה בן בבא נעצו בו ש' לונביות של ברזל ושפה כל נופו ככברה · ומקשי' וכי כך אמר ר' יוסי כי מלכות הרשעה ק"ם שנה בפני הבית ששפה על ישראל בלבד והתניא ר' יוסי [ברבי] אומר

לב א ב ג ד מיי' פ"ט מה' ע"ז מטל' עבודת טוכנים טלכה טו סמג עשין יט טוש"ע י"ד סי' קנ ס"ף ג':

לג ה ו מיי' פ"ד מטל' סנהדרין טלכה יג סמג עשין קג : (ראיסור לסדוף ג"ח תוספתא דעבו"ז ואחרי החתונה דצלה)

רבינו חננאל

משלחן · פעלה הבחוב עליהם כאילו אכלו זבחי מתים שנ' ויקרא לך ואכלת מובחו. והאיך קרא משפח קריאה נחחייב:בהילולא דשובר טוכנים בל לי יום בין אדכר ליה הילולא בין לא אדכר ליה הילולא אמור · לאחר לי' אמר מחשת הילולא אשכר לא אדכר הילולא שרי · הני מדכר הילולא עד אימחי אמר אמר [רב פפא] משמיה דרב·עד·ב' יהודי שהוא ומקשי' ובחר ר"ב יהודי דרב יצחק בריה דרב משרשיא רומנית הוחיא שובד טוכבים בחר ר"ב יהודי שהוא משמיה דשמואל דשרי ולא אבל מ' אמר עבודת טוכבים דיהודי מיניה למיהוי ואי בביחי · ופרקי' שאני ר' יצחק בריה דרב משרשיא דאדם חשוב הוח אבל טולי עלמא בחר ר"ב יהודי שהוא שרי · ובהילולא מעיקרא כמה · אמר רב פפא הכי הכי הכי שפרי באפיהי אמור · וקראפים פי' בלשון יון הפיסה ואסק' שהי הפיסות הלו אחת בימי קלימפרא מלכחא ואחת בימי יונים · דחלחין ותרחין קרני עבדו רחמי בחרי יהוחי ולא יכלי לחו עד דשחפיהו ואחנו בהדייהו רומני לישראל בהדייהו מין מלכי מיניהו אי אפרכי אי מיניהו מלכי מין אפרכי וכו' כ"ע [שנין] קמי בהימטוחייהו בחרי ישראל מיכן ואילך אישחעבידו בהו ומנא לן דכ"ע [שנין] קמי בהימטוחייהו דא"ר ישמעאל משום ר' יוסי אביו ק"ם שנה עד שלא נחרב הבית משפחה מלכות [ורשפה של רומי] על ישראל כלומר ק"ם שנה בימי הבית נשחעבדו בהן · ם' שנה עד שלא חרב הבית גזרו פרומאה על כלי זכוכית וגם על ארץ חפסים : פ' שנה קודם תורבן הבית גלתה סנהדרין בחנות לומר שלא דנו דיני נפשות · דכיון דחזו דילמא לרע ניפיכות דמים הנפשי לחו רצחנין · אמרי ניקום נגלי מן המקום שכתוב בחוכה ועליה אל המקום שלמד שהמקום גורם · אגל דיני קנסות דנו דאמר רב יהודה אמר רב זכור חותו האיש [ואשר] לשוב ר' יהודה בן בבא שמו שאלמלא הוא ששכך ה' נקנים ר' מאיר ה' יהודה ה' יוסי ור' שמעון ורבי אלעזר בן שמוע ור' אחיו מסוף אף ר' נחמיה · ותחום ששומכין בו יעקר · וכיון שהביחו בהן אויבים הן בדרך ור' יהודה בן בבא נעצו בו ש' לונביות של ברזל ושפה כל נופו ככברה · ומקשי' וכי כך אמר ר' יוסי כי מלכות הרשעה ק"ם שנה בפני הבית ששפה על ישראל בלבד והתניא ר' יוסי [ברבי] אומר

לד א ב מיי' פ"ט מה' ע"ז מטל' עבודת טוכנים טלכה טו סמג עשין יט טוש"ע י"ד סי' קנ ס"ף ג':

לה ה ו מיי' פ"ד מטל' סנהדרין טלכה יג סמג עשין קג : (ראיסור לסדוף ג"ח תוספתא דעבו"ז ואחרי החתונה דצלה)

לו ז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה ג סמג עשין סב :

לז ח מיי' פ"ט מה' ע"ז טלכה ו סמג עשין סב :

לח ט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה ז סמג עשין סב :

לט י מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה ח סמג עשין סב :

מ יא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה ט סמג עשין סב :

מא יב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה י סמג עשין סב :

מב יג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה יא סמג עשין סב :

מג יד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה יב סמג עשין סב :

מד טו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה יג סמג עשין סב :

מה טז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה יד סמג עשין סב :

מו יז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה טו סמג עשין סב :

מז יח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה טז סמג עשין סב :

מח יט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה יז סמג עשין סב :

מט כ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה יח סמג עשין סב :

נ כא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה יט סמג עשין סב :

נא כב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה כ סמג עשין סב :

נב כג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה כא סמג עשין סב :

נג כד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה כב סמג עשין סב :

נד כה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה כג סמג עשין סב :

נה כו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה כד סמג עשין סב :

נו כז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה כה סמג עשין סב :

נז כח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה כו סמג עשין סב :

נח כט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה כז סמג עשין סב :

נט ל מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה כח סמג עשין סב :

ס לא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה כט סמג עשין סב :

סא לב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה ל סמג עשין סב :

סב לג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה לא סמג עשין סב :

סג לד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה לב סמג עשין סב :

סד לה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה לג סמג עשין סב :

סה לו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה לד סמג עשין סב :

סו לז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה לה סמג עשין סב :

סז לח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה לו סמג עשין סב :

סח לט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה לז סמג עשין סב :

סט מ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה לח סמג עשין סב :

ע מא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה לט סמג עשין סב :

עא מב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה מ סמג עשין סב :

עב מג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה מא סמג עשין סב :

עג מד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה מב סמג עשין סב :

עד מה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה מג סמג עשין סב :

עה מו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה מד סמג עשין סב :

עו מז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה מה סמג עשין סב :

עז מח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה מו סמג עשין סב :

עח מט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה מז סמג עשין סב :

עט נ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה מח סמג עשין סב :

פ נא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה מט סמג עשין סב :

פא נב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה נ סמג עשין סב :

פב נג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה נא סמג עשין סב :

פג נד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה נב סמג עשין סב :

פד נה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה נג סמג עשין סב :

פה נו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה נד סמג עשין סב :

פו נז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה נה סמג עשין סב :

פז נח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה נו סמג עשין סב :

פח נט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה נז סמג עשין סב :

פט ס מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה נח סמג עשין סב :

צ סא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה נט סמג עשין סב :

צא סב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה ס סמג עשין סב :

צב סג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה סא סמג עשין סב :

צג סד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה סב סמג עשין סב :

צד סה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה סג סמג עשין סב :

צה סו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה סד סמג עשין סב :

צו סז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה סה סמג עשין סב :

צז סח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה סו סמג עשין סב :

צח סט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה סז סמג עשין סב :

צט ע מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה סח סמג עשין סב :

ק עא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה סט סמג עשין סב :

קא עב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה ע סמג עשין סב :

קב עג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה עא סמג עשין סב :

קג עד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה עב סמג עשין סב :

קד עה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה עג סמג עשין סב :

קה עו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה עד סמג עשין סב :

קו עז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה עה סמג עשין סב :

קז עח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה עו סמג עשין סב :

קח עט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה עז סמג עשין סב :

קט פ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה עח סמג עשין סב :

קי פא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה עט סמג עשין סב :

קיא פב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה פ סמג עשין סב :

קיב פג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה פא סמג עשין סב :

קיג פד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה פב סמג עשין סב :

קיד פה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה פג סמג עשין סב :

קטו פו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה פד סמג עשין סב :

קטז פז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה פה סמג עשין סב :

קיז פח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה פו סמג עשין סב :

קיח פט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה פז סמג עשין סב :

קיט צ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה פח סמג עשין סב :

קכ צא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה פט סמג עשין סב :

קכא צב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה צ סמג עשין סב :

קכב צג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה צא סמג עשין סב :

קכג צד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה צב סמג עשין סב :

קכד צה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה צג סמג עשין סב :

קכה צו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה צד סמג עשין סב :

קכו צז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה צה סמג עשין סב :

קכז צח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה צו סמג עשין סב :

קכח צט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה צז סמג עשין סב :

קכט ק מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה צח סמג עשין סב :

קל קא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה צט סמג עשין סב :

קלא קב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה ק סמג עשין סב :

קלב קג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קא סמג עשין סב :

קלג קד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קב סמג עשין סב :

קלד קה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קג סמג עשין סב :

קלה קו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קד סמג עשין סב :

קלו קז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קה סמג עשין סב :

קלז קח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קו סמג עשין סב :

קלח קט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קז סמג עשין סב :

קלט קי מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קח סמג עשין סב :

קמ קיא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קט סמג עשין סב :

קמא קיב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קי סמג עשין סב :

קמב קיג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קיא סמג עשין סב :

קמג קיד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קיב סמג עשין סב :

קמד קטו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קיג סמג עשין סב :

קמה קטז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קיד סמג עשין סב :

קמו קיז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קטו סמג עשין סב :

קמז קיח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קטז סמג עשין סב :

קמח קיט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קיז סמג עשין סב :

קמט קכ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קיח סמג עשין סב :

קנ קכא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קיט סמג עשין סב :

קנא קכב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קכ סמג עשין סב :

קנב קכג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קכא סמג עשין סב :

קנג קכד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קכב סמג עשין סב :

קנד קכה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קכג סמג עשין סב :

קנה קכו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קכד סמג עשין סב :

קנו קכז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קכה סמג עשין סב :

קנז קכח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קכו סמג עשין סב :

קנח קכט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קכז סמג עשין סב :

קנט קל מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קכח סמג עשין סב :

קס קלא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קכט סמג עשין סב :

קסא קלב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קל סמג עשין סב :

קסב קלג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קלא סמג עשין סב :

קסג קלד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קלב סמג עשין סב :

קסד קלה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קלג סמג עשין סב :

קסה קלו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קלד סמג עשין סב :

קסו קלז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קלה סמג עשין סב :

קסז קלח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קלו סמג עשין סב :

קסח קלט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קלז סמג עשין סב :

קסט קמ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קלח סמג עשין סב :

קע קמא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קלט סמג עשין סב :

קעא קמב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קמ סמג עשין סב :

קעב קמג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קמא סמג עשין סב :

קעג קמד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קמב סמג עשין סב :

קעד קמה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קמג סמג עשין סב :

קעה קמו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קמד סמג עשין סב :

קעו קמז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קמה סמג עשין סב :

קעז קמח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קמו סמג עשין סב :

קעח קמט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קמז סמג עשין סב :

קעט קנ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קמח סמג עשין סב :

קפ קנא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קמט סמג עשין סב :

קפא קנב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קנ סמג עשין סב :

קפב קנג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קנא סמג עשין סב :

קפג קנד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קנב סמג עשין סב :

קפד קנה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קנג סמג עשין סב :

קפה קנו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קנד סמג עשין סב :

קפו קנז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קנה סמג עשין סב :

קפז קנח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קנו סמג עשין סב :

קפח קנט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קנז סמג עשין סב :

קפט קס מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קנח סמג עשין סב :

קצ קסא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קנט סמג עשין סב :

קצא קסב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קס סמג עשין סב :

קצב קסג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קסא סמג עשין סב :

קצג קסד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קסב סמג עשין סב :

קצד קסה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קסג סמג עשין סב :

קצה קסו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קסד סמג עשין סב :

קצו קסז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קסה סמג עשין סב :

קצז קסח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קסו סמג עשין סב :

קצח קסט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קסז סמג עשין סב :

קצט קע מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קסח סמג עשין סב :

ק"ק קעא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קסט סמג עשין סב :

ק"ק קעב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קע סמג עשין סב :

ק"ק קעג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קעא סמג עשין סב :

ק"ק קעד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קעב סמג עשין סב :

ק"ק קעה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קעג סמג עשין סב :

ק"ק קעו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קעד סמג עשין סב :

ק"ק קעז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קעה סמג עשין סב :

ק"ק קעח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קעו סמג עשין סב :

ק"ק קעט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קעז סמג עשין סב :

ק"ק קפ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קעח סמג עשין סב :

ק"ק קפא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קעט סמג עשין סב :

ק"ק קפב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קפ סמג עשין סב :

ק"ק קפג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קפא סמג עשין סב :

ק"ק קפד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קפב סמג עשין סב :

ק"ק קפה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קפג סמג עשין סב :

ק"ק קפו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קפד סמג עשין סב :

ק"ק קפז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קפה סמג עשין סב :

ק"ק קפח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קפו סמג עשין סב :

ק"ק קפט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קפז סמג עשין סב :

ק"ק קצ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קפח סמג עשין סב :

ק"ק קצא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קפט סמג עשין סב :

ק"ק קצב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קצ סמג עשין סב :

ק"ק קצג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קצא סמג עשין סב :

ק"ק קצד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קצב סמג עשין סב :

ק"ק קצה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קצג סמג עשין סב :

ק"ק קצו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קצד סמג עשין סב :

ק"ק קצז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קצה סמג עשין סב :

ק"ק קצח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קצו סמג עשין סב :

ק"ק קצט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קצז סמג עשין סב :

ק"ק ר מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קצח סמג עשין סב :

ק"ק רא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה קצט סמג עשין סב :

ק"ק רב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה ר סמג עשין סב :

ק"ק רג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה רא סמג עשין סב :

ק"ק רד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה רב סמג עשין סב :

ק"ק רה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה רג סמג עשין סב :

ק"ק רו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה רד סמג עשין סב :

ק"ק רז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה רה סמג עשין סב :

ק"ק רח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה רו סמג עשין סב :

ק"ק רט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה רז סמג עשין סב :

ק"ק ש מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה רח סמג עשין סב :

ק"ק שא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה רט סמג עשין סב :

ק"ק שב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה ש סמג עשין סב :

ק"ק שג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה שא סמג עשין סב :

ק"ק שד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה שב סמג עשין סב :

ק"ק שה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה שג סמג עשין סב :

ק"ק שו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה שד סמג עשין סב :

ק"ק שז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה שה סמג עשין סב :

ק"ק שח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה שו סמג עשין סב :

ק"ק שט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה שז סמג עשין סב :

ק"ק ת מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה שח סמג עשין סב :

ק"ק תא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה שט סמג עשין סב :

ק"ק תב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה ת סמג עשין סב :

ק"ק תג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תא סמג עשין סב :

ק"ק תד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תב סמג עשין סב :

ק"ק תה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תג סמג עשין סב :

ק"ק תו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תד סמג עשין סב :

ק"ק תז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תה סמג עשין סב :

ק"ק תח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תו סמג עשין סב :

ק"ק תט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תז סמג עשין סב :

ק"ק תי מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תח סמג עשין סב :

ק"ק תיא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תט סמג עשין סב :

ק"ק תיב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תי סמג עשין סב :

ק"ק תיג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תיא סמג עשין סב :

ק"ק תיד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תיב סמג עשין סב :

ק"ק תיה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תיג סמג עשין סב :

ק"ק תיו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תיד סמג עשין סב :

ק"ק תיז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תיה סמג עשין סב :

ק"ק תיח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תיו סמג עשין סב :

ק"ק תיט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תיז סמג עשין סב :

ק"ק תכ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תיח סמג עשין סב :

ק"ק תכא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תיט סמג עשין סב :

ק"ק תכב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תכ סמג עשין סב :

ק"ק תכג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תכא סמג עשין סב :

ק"ק תכד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תכב סמג עשין סב :

ק"ק תכה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תכג סמג עשין סב :

ק"ק תכו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תכד סמג עשין סב :

ק"ק תכז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תכה סמג עשין סב :

ק"ק תכח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תכו סמג עשין סב :

ק"ק תכט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תכז סמג עשין סב :

ק"ק תל מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תכח סמג עשין סב :

ק"ק תלא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תכט סמג עשין סב :

ק"ק תלב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תל סמג עשין סב :

ק"ק תלג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תלא סמג עשין סב :

ק"ק תלד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תלב סמג עשין סב :

ק"ק תלה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תלג סמג עשין סב :

ק"ק תלו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תלד סמג עשין סב :

ק"ק תלז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תלה סמג עשין סב :

ק"ק תלח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תלו סמג עשין סב :

ק"ק תלט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תלז סמג עשין סב :

ק"ק תמ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תלח סמג עשין סב :

ק"ק תמא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תלט סמג עשין סב :

ק"ק תמב מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תמ סמג עשין סב :

ק"ק תמג מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תמא סמג עשין סב :

ק"ק תמד מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תמב סמג עשין סב :

ק"ק תמה מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תמג סמג עשין סב :

ק"ק תמו מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תמד סמג עשין סב :

ק"ק תמז מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תמה סמג עשין סב :

ק"ק תמח מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תמו סמג עשין סב :

ק"ק תמט מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תמז סמג עשין סב :

ק"ק תנ מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תמח סמג עשין סב :

ק"ק תנא מיי' פ"ה מה' ע"ז טלכה תמט סמג עשין סב

מלכות פרס כפני סביס · בזמן הבית בעודו בנוי לאחר שנבנה טורס ממכה מלכותו שלשים ותרבע שנים ובמלה ומפשוה בני יון ומלכו מהה וממונים הרי מחתים וי"ד ובני חשמונאי נמלו מלכות מיונים ומלכו ק"נ והורדום מחריסם ק"נ הרי ד' מתות וכ' שנה סהיה בית בני בישהו: **פכלן ופינך** · ממלכות הורדום ואילך תרך הבית ובמלה מלכותן: **גפ ופשוב** · והבח למטת סדר חכמים ומיהם לו שני שנה מוב לו שום מעשה המתורע ימנה לחורבן הבית, ולמת מחלן ושים קודם חורבן הבית פשנה להא לחתן לעיל דרומיים ויערלא נעלו יחד המלכים מיונים וקמני הכח דיערלא מלכו קודם חורבן מחלן ושים: **פפר רב פפא אי מעי הא' ואת' דאמרת מאה ושמונים הוו, אלא עשרין ושית שנין קמו בהימנותיהו בהדי ישראל ולא אישתעבדו בהו', ואמטו להבי לא קא חשיב להו כשפשטה מלכות הרשעה על ישראל, אמר רב פפא אי מעי הא' ואת' ידע פרטי במה"ד שיילילה לספרא במה כתיב, וניטפי עליהו עשרין שנין ומשכח ליה לחומריה וסימניך *ספרא בציר תנא תוספאה"* תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוי העולם: שני אלפים=תהו שני אלפים=תורה שני אלפים=ימות המשיח, בעונותינו שרבו יצאו מהן מה שיצאו מהן שני אלפים תורה, מאימת אי נימא ממתן תורה עד השתא ליכא כולי האי, דכי מעיינת בהו תרי אלפי (ה)ופרטי דהאי אלפא הוא דהואי, אלא מואת הנפש אשר עשו בחר"ן, וגמירי דאברהם בההיא שעתא בר חמשין ותרתי' דהה כמה בצרן מדתני תנא ארבע מאה וארבעים ותמניא ביה מהגפש אשר עשו בחרן-עד- מתן תורה ארבע מאה וארבעים ותמניא שנין-הויין אמר רב פפא אי מעי הא' ולא ידע פרטיה כמה הוי לישיילילה לספרא כמה כתיב וניטפי עליהו ארבעין ותמני ומשכח ליה לחומריה וסימניך ארבעים**

*) סנהדרין נ:

ונמירי לאכרהם אביט בההיא שעתא כר ממתין ומלכתי מנין הוה. ותפ"ג דכתיב(נרמיה יג) ואכרהם בן ממם [שנים] ומבמים שנה בלחתו ממנין שתי ילידות הוו שהרי בכרים בין הכתרים היה בן שבעים וחו היה בת"ש ושוב חזר למנין ומקה שם ממם שנים כדחיתת בסדר עולם וכפ"ק דשבת (דף י' ד"ה ומו) האתכתי סימן: להי

נוסחא/מקור

◇ חסרונות כדי [בעת]: 1) כאה טרטי אזו יזחרי החוקן 2) כאה טרטי זאבו אשתעבדו כפסוק

[פי' מכסר ספרא] כסוכב מקרא נכסוב כמיסר כגון פשם כלא ויי"ו למחר כלא ויי"ו אבל כחמה מנכסו נכחוב כחיסר פי' כלא חיסר פי' כמנין ערך ספר כ']

ספרא בציר · לספר הכוכב גמין ושטרות שהוא מונה למלכות יון כדאמר לקמן (דף י'.) בגולה לין מנין חנת למלכות יון ולין מנין לחתלת מלכותן שהיו שם שנים מקטעות, שלח מלכו חנת בשילם ומשם שנים ואילך פשמה מלכותן ומשם ובלילה מנין להן כדאמר לקמן ניטייליה לאי חנת לספרא כמה פרט הכנים יש בו על הכולל שלו: **ונפפי עלייהו** · חנת עשרין שנין חס ים בו לספר פרט מ"ו על כללו למנין יוניס ים בו לחנת ל"ה פרט

הגהות הב"ח

(ה) גם' אבי מלפי ופלפי: (ו) רש"י ד"ה ומיממן שלח מחלוף פי: (ז) ד"ה ס"ב וכי וכו' יפה פסה"ג. ל"ב פיין גם' בן סוכל ושוכ מקף פ"ש:

מש"כ

ספרא בציר · מדקדק בחיבות וכותבן בחסורה לחיבות: **פנפ פוספפפ** · חני תוספתא: **שפפ פלפים שנים** · עגור על הטעם שהקייס כמנין ימי המבול וביום הבניני שבח בחסורה חלפים טוח למעלה: **שני פלפים** · ליחשוים עגור עליו לחיות חוהו בלח חורה: **ושני פלפים ימות המשיח וכפותיהן שרבו יצאו** · מפני חלפים תחרוים מה שילחו ומניח לח בח: **פי ניפא פפפפן פורס ופר פכניו** · עד נמר חרבעת חלפים לבריחת עולם כדקחמרת, ליכח כ' חלפים: **דכי פפייגא כפו** · בשני קמחי דחוהו קודם מתן תורה חרי חלפים ופרמי מחלק ג' חמ"ח שנים משבחת בהו: **שכי גרסיון דכי פפייגא כפו בשני דקודם פפן פורס כו'** · ולח גרסיון ושוב דכי מפיינת כו', ופירושם בקפרישים לח ושוב שטח חוב וחזר שחי לל מחר קודם שטעל בעו דשנים שחחרי כן חחה טתן לבן ותמלת מחדם עד שטעל נח חמרכ"ע שנים וטח מי חק"ב שנים קודם שטעל שם דכחיב (בראשית ה) ויהי נח בן חמש מחות שנה וגו' כשטעל בעו הרחשון היה בן ת"ק שנים (ג) ויפת הוח הגדול מחם שנה וחם הוח הנחוש מחם שנה הרי חק"ב שנים קודם שטעל שם דכחיב (בראשית ט) *[שם] בן מחת שנה ויולד לח חרפכשד בשנים לחר המבול וחם ק"ם שנים דכח חתיליך כי מפו שנחיים לחר המבול הוה ליה כר ק"ב דהה כחיב (שם ז) ונח בן שש מחות שנה והמבול היה, חשוב חק"ב ומחה דשם עד חרפכשד והשם על ל"ה שנ פרט הרי חרנ"ם וחרפכשד חוליד לח שלח בל"ה הרי ל"ג, ומשלח עד עבר ל' הרי חשל"ג ומעבר עד פלג ל"ד הרי חשל"ז ומפלג עד רעו ל' הרי לשל"ז ומרעו לשרוג ל"ב הרי חל"ים ומשרוג לנחור ל' הרי חלמ"ע ומנחור לחרח ל"ם הרי חלפ"ח ומחרח לחברהם ע' הרי חחקמ"ח על חלך ומחברהם עד יעקב ק' הרי חלפים וס"ח ומיעקב עד משה רבינו ע' שנים דשה לישי-ם' עד שטעל יעקב וברדתו למלרים כחיב ימי שני מגורי שלשים ומחת שנה הרי ק"ל משטעל יעקב וישרחל היו במלרים ל"ל הרי ד' מחות, וס"ח שנים על חלפים לבריחת עולם נמלח ממלן תורה עד ד' חלפים לבריחתו של עולם חלך חחמש מחות וחמשים ושנים: **פנפ פם ופם פנפפ וגו'** · ומחרנמינן דשטעיבו לחוריחת: **וגמירי דשפיפ שנפפפ פוס פכרפפ בר נ"ב** · הוספים על חלף חחמש מחות וחמשים ושנים: **דכפפ בניהן** · לך חחמח דחורה דמני חנח: **פפ"פ שנים** · שהן בניהן לך: **כי פפייגא פוסם שנפפפ פפפר שפו עד פפן פורס** · הכי הוה חוסף חוקן על מנין מתן תורה ומנח לחלפים מסוגין מוחת כשנפ שנה וגו' עד נמר ד' חלפים שנחה והוח קנ"ב שנים לחחר חורבן כילד הרי מנים עד יעקב מלרים ס"מ על עוסף חלפים וכחיב (מ"ש ו) ויהי בשמים שנה ומרבע מחות שנה ובחר, ומ"ח שנים על ישרחל עד ביהן שלמה חת הבית הרי חחקל"ח על חלפים דשבנה הבית ויומי בית רחשון ד' מחות ועשר הרי שלמה חלפים ושל"ח שנים ונשח בשל"ו שנים הרי ס"ך הרי חסל"ח נמלח קנ"ב חסרין מד' חלפים וכחי מה בסדר עולם: **פי מעי פנפ** · דמני ובשוטיניו שרבו יצחו מהן מה שיצחו ורוחה למעט כמה יצחו מימות המשיח וטופה בשנה חי יוחר ללח ידע פרטי על כלל המחות כמה הוו ליחן לחם טופה במחות לפיכך לח הוקרך רב פפח לחת סימן בסעותה דלכלי: **ניטייליה לספרא** · המוכה למלכות יון כמה פרטי הוח סחכ על כללה דבריה: **ונפפי** · חנח בפרטח דבריה על פרטי דספרא: **פ"פ פנפ** · שהרי מנין המנח מחחיל לחחר קפ"ב שנים לחורבן הבית שבלמו שני חלפים תורה ומנין הספר מחחיל פ"פ שנים קודם חורבן הבית הרי מנין הכופר קודם לחנח חקנ"ב שנים וכשמוכה החנח לחרבעים ושמוכה שנה נשלמו כללו של כופר נשם מחות והמחיל מכלן ואילך כשהיה ט שנה פרט היו ט לחנח מ"ם כשהיו י' שנים פרט היו ט לחנח ל"ח חלפי למיכר ניטייליה לחנח חנח לחחר ל"ח חלפים ושנים עשר שנים מהרייה שקרוא ופרשן פ"ח שנים מהרייה ופרשן פ"ח עד שהגיליר את יצחק ס' עד שהגיליר את יצחק ס' שנה עכשיו אם פעה זה חתנא פי' שאחר ובשוטיניו שרבו יצחו סהם כך וכך והוא שמחשב לבריאת עולם ובפרטי שואל למחר שמחשב למלכות יון כמה פרטי בירו ואחר לו ל"א מוסיף עליהן פ"ח נפרט

מרכזים

פי' שני אלפים שנה משנערא השלם עד שבא אברהם אביט והכניס בני אדם תחת כנפי השכינה כדכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן תפרי דאברהם אביט בחרייא פירנא בר נ"ב שנין הוה. פ"ה עם ב"ב דפי כוזה לא"א כשהגיליר את יצחק ויעל יצחק נאמר כי גר יהיה זרעך וגו' נירות ועבדות ת' שנה עד שיצאו ממצרים הרי חס"ח שנים מהרייה שקרוא ופרשן פ"ח עד שהגיליר את יצחק ס' עד שהגיליר את יעקב כוזה ול' עד שירד יעקב למצרים כוזה"ם עשרה שנים עד שיצאו ממצרים מנין רד"ו ובשנה אלף תקנ"ב למחן תורה שלמי שני אלפים ישמח המשיח ובשוטיניו שרבו ויצאו מימות המשיח תת"ג שנה עכשיו אם פעה זה חתנא פי' שאחר ובשוטיניו שרבו יצאו סהם כך וכך והוא שמחשב לבריאת עולם ובפרטי שואל למחר שמחשב למלכות יון כמה פרטי בירו ואחר לו ל"א מוסיף עליהן פ"ח נפרט

ז) ל"ל דבני מלכות יוכלי כמו שמניע זו שכוח למרכן הבית שבעים שנה שמחכב מחקפ"ה כו'. ח) ל"ל מחכב מחקפ"ה כו' (למרכן מחקפ"ה כו'. ומי' ב"ל מלך ב"ה שנה כל"ל ומי' כ"ל ומי' כ"ל ומי' כ

עין משפט נר מצוה

לד א ע' במ"י פ"י מהל' סנהדרין הלכה כ' וכ"מ שם:

ראי מתן לנא ידע בכמה שני בשבוע קאי נמפי חדא שתא כ'. מתוך פירוש רש"י משמע שרוצה לפרש למולתי' שביעית היה כשחרב הבית בשביה כלומר שנה שמתחלת שמיטה לחזור והבית חרב בשנת ח"ך לגבייט ולפי שכבר יצא רוב השנה אין התוצה שני התורכן מוצה לומה לנא מתחיל משנה על אחריה יהיה שביה על שמיטה לפיכך יש להוסיף שנה אחת על מנין שנות התוצה ועוד פירש דבערכין (דף יב) פריך לר' יהודה ביתא כמה קם ח"ך פש להו תמני שני למרבע מלה משום יובלי שדיהו לעשרים הוו להו כ"מ לשחכח דשנת שמיטה חרב ומשיק הכך היה שנין עד דסליק עזרא ומקדים לנא מני שמיטות לא קא חשיב לשחכח דשעריס שנין ואתרין ליובל חריב והיה מולתי שביעית ומרחין ליובל חריב והיה מולתי שביעית ומלה לחגב מורפיה לא דק הוא(ב) מה שפירש דשנת ח"ך חרב הבית אין זה כי אם כ"ח כדאמרת בערכין פריך לר' יהודה ביתא דלא קשיא לך' יהודה והכי ליתיה והכי ליתיה אלא הכי קאמר מה שפירש דשנת ח"ך חרב הבית בערכין (שם) ושוב קשיא לך' יהודה ביתא דלא קשיא לך' יהוד

שים שנין יפירפס · שבת לפני כ"ד בשבת שבכתב בו ומלת בו שם שים יותר ממניינם כגון שהיו עומדים בשבת חמש מלות למלכות יון וכו היה כתוב בשבת חמש מלות ושם שים לוה פלוני מפלוני ושתים היה כתוב ולא היה כתוב בו שום מלכות: **מפוחר סוף** · מלוה עשה עמו מוכה ומחל לו שעבוד קרקעות של שם שים וכל מי שיקנה קרקעו כתוך שם שים ליט מפסיד שהרי זמן מכירה קודם לזמן טריפת השטר: **ופד דמטי ומנים לא טריף** · ליט יכול למרוח לקוחות תלת לותן שיקחו ממנו משם ואילך: **ספרא דוקנא כתביס** · מדקדק בחסכוטא הוא וליט הולך לחרייט שהין **תלת** מתחילין למנות לתחלת מלכות יון **לתלת** שם שים שמלכו במילם והוא מוכה **לתחלת** מלכותן, ושטעלו מיום כתיבתו הוא ומיום והלאה ימרוח ואין כאן **מחילה** לפי שחמש **מלות** שלנו הן חמש **מלות** ושם **לתחלתן**: **ספפי** · דהלי דמינן לספרי נס"פ שים קודם תורכן דעתין למלכי יון דתימת להכך שים שני יחירפת היינו הלי דלתחיל למימי מתחלת מלכותן דניחא לך למימר מלוה הוא **לפי** שהין ניחא לך למימר מלוה הוא **לפי שהין** דרך למהוג **שעבדו** שמת יכול זה כל נכסיו כתוך זמן החיוב ויפסיד לת מוכו: **דלמפ** · כין **לקן** כין הא ספרא הלי דמינן נס"פ שים קודם תורכן **לתו** דעתין **למלכות** יון **תלת** ליניחת מלרים מניך: **ובכתיס לפלוגפ** **קפפ** · דמיניחת מלרים · ומתחלין למימי מתחילת **תלת** כתרת והיא שנה רחשונה ליון שפשטה מלכותן כל העולם דמיניחת מלרים ועד תורכן **תלת** ו"פ שים שים: ס"פ שים קדם **לקן** כין כית רחשון וס"ו דכניית הרי **תלת** ו"ל דכים ושפ"ם דגלות כבל ו"ל דכים שני הרי **תלת** ו"פ שים ומלכות יון נמי פשטה ככל השולם ג' **מלות** ושמונים שים קודם תורכן שהוא **תחלת תלת** "שים,וכיון**דלעתין** ליניחת מלרים ליכא למתלי הכי שים שנין **תלת** כמחילת השעבוד ושפר **מלוה** הוא: **לין מונין מנת לפלכי יונים** · וכיון **למלכות** יון מניך **בספרת דוקנא תלתין** להכך שים שנין **בספרת דוקנא תלתין** כיה ונת **תלתין** ליה כמחילת השעבוד שלין כל **תלת** שנה **כן**: **דיקפ** · **למלכות** יון מניך: **לשטרות** · דכל לימת דקלי מלכת מכי מטי שילטי **תלר** שלקת ליה שנת וכשין רים שנת **תניגל** למיכתב כשטרי: **ומן פשנת מנינן** · כל **תשרי** מחדשים שנת **תלת** ולת מניינת דיהן **למלכי החומות** הולי ולין לך **מלכות** כחומות **מחתלת** שלם **מלות** ושמונים שנה **קודס(ג) תלת** מלכות יון דלי שלקת דשמך להלי דמינן **לשלם מלות** ושמונים שנה קודם תורכן דעתין לינחת מלרים,מכשן כשו **למימי** ולחדושי שנת **תלת** דקי"ל כשמעתת קמייתת **במסכת** ריש"ם **הכנה** דליניחת מלרים,מכשן מניך: **פפ דידים פפ דכריס** · כשמעמידין בן מלך כחיי **תכיו** להחזיקו **כמלוכה** שמת **תחב** ושנה **לותו יום** חיד: **ומי מוקמי** · רומיים מלכת בר מלכת כל הכי יום **לחדיהן** דמתני' דרומיים ניהו כדתניא לעיל יום שפסקה בו **רומי** מלכות וניחא **רומי** שפתה קלגדא: **כתב ולשון** של רומיים **מחומה תחרים** כתה **להן** כל ספריהם: **פ"י שפלם** · טיטוין רשות **מן** הסריס ומבקש **תחב** מהן **להשמיד** בנו **מתחיו**: **בנון מפורים בן מנטוניום** · למלך על ידי שחלת **תכיו**: **קלניא** · בת טורין **שלת תמן** מם **לשולם** משום **דתים** בה רבנן **ואנטוניום** עלמו היה משמש בפני רבי כדלקמן ומשום הכי היה **מוהב לרבנן**: **פ"יפי רבי נגרת פרקביס וכו'** · לשומר הרכב **לת** בך עליהן (ועלין) **ותהת** טבריא מסורה בידו: **ולימפ ליס** · לברך **דליפרתה** ליומה מן ידיה כלומר **דליעבד** טבריא **קלניא להוליחה** מתחת עולו: ולימת

ספרא דוקנא כתביה · מכאן יש **להכשיר** שטר שדלג בו **בספר** לבריחת עולם ותפילו דלג **התלפים** והמלות רק שכתב כך וכך **לפרט** שהרי בימיהם היו כותבין **למלכות** יוניס והספר לגנו דלפי הוה כתיב בשטר **בהדיא למלכות** יוניס מפי הוה קאמר דלמת ליניחת מלרים וכו' ותפ"ה **לת** לתמרינן למניינה **בתחיכת** כתביה ועד דמטי זמניה **לת** טריף כיון שכבולה **לין** מונין **תלת למלכות** יון **לתף** כאן מ' **לבריחת** עולם כיון **לתו** מונין עמה כי **תם** לבריחת עולם **לין לתוס** וגם **תם** דלג נמי **תלפים** וגם **לתוס** מדקאמר בסמוך שבכיה **לתלפת** קמת ונקטיה **לתלפת** בתרת ויש ספרים שגורסין שבכיה **לכללתונקטיה** לפרטת ול"פ עשה מעשה שכתב שטר כך וכך **לפרט** ודלג **תלפים** וגם בריחת עולם: **שאין** **להם** **לת** כתב **ולת** **לשון** · פירש הקונטרס שנלקט **לשומם** מלשון **תומות** ותימה **להת** כני ישמעלל וכני קטורה ונמון ומוהב שעמדו **לתר** דור **הפלגה** **מלין** בת **להם** **לשומם** **תם** **לת** **מתומה** **תחרים** **לכך** פירש ר"י כתב **לשון** **משוב** שהמלכים משתמשין בו כעין חכמת יונית והייט דלתריין כמגילה (דף י: וסס) והכרתי **לכבל** **תם** ושתר **תם** זה **לשון** ומלי קלתר **להת** בלשון חרמי **תם** מספרים ושולם משתמשין בו **תלת** כולתי **לשון** מלכות קלתר ועו"ל כדלתר בברחשים רבה דכתוב הפלגה עלה היס והליף הרבה משפחות מע' **לומות** וכולן עמדו מישמעלל וכני קטורה ולילת למימר **לכל** הכך ירבו **לשון** לומה ולומה שהכדה **לכל** רומיים

למדו **לשומם** **מלומה** **לחרים**:

ודתניא יום נטסיף ויום הלידה · **מהשתת** בעי **לתתויי** כרייתת דמייתי כשמוך כולה **תלת** **השתת** מייתי מיכה בקולר ולומו שהיה **מתרין** **הת** דידיה **הת** דכריה **לת** "היה יודע הכריית כמו שהיל **לכשיה** כשמוך **תלת** **מתרין** על מה שהכיל **המקשה** עוד יש לומר דולתי כריית **לחרים** היל וממנתיו **לת** היה יכול **להקשות** דמתניתין **משתמע** דמיירי בשני כני **תדם** שמולרכת כ"ש בשנומה יום נטסיף של מלכים ויום הלידה **לכל** כריית דקתני **הה** יום נטסיף ויום הלידה **משתמע** **תלת** מיירי **תלת** כתדם **תחד**:

שדר

שית שנין יתירתא, סבור רבנן קמיה דרבי למימר האי שטר מאוחר הוא ניעכביה עד דמטיא זמניה ולא טריף אמר רב נחמן האי ספרא דוקנא כתביה והנך שית שנין דמלכו בעלמא, דאנן לא חשבינן להו הוא קחשיב *ליה ובזמניה כתביה דתניא ר' יוסי אומר שש שנים מלכו בעולם ואח"כ פשטה מלכותן בכל העולם כולו מתקיף לה רב אחא בר יעקב ממאי דלמלכות יונים מנינן דלמא ליציאת מצרים מנינן ושבקה לאלפא קמא ונקטיה אלפא בתרא והאי מאוחר הוא! אמר רב נחמן בגולה אין מונין אלא למלכי יונים בלבד, הוא סבר דחייו קא מדחי ליה, נפק דק ואשכח דתניא בגולה אין מנין אלא למלכי יונים בלבד אמר רבינא מתניתין נמי דיקא דתנן באחד בניסן ר"ה למלכים ולרגלים ואמרינן למלכים למאי הלכתא אמר רב חסדא לשטרות ותנן באחד בתשרי ר"ה לשנים ולשמיטין *ואמרינן לשנים למאי הלכתא ואמר *רב חסדא לשטרות קשיא שטרות אהדדי-ומשנינן באן למלכי ישראל באן למלכי עובדי כוכבים למלכי עובדי כוכבים מתשרי מנינן, למלכי ישראל מניסן מנינן, ואנן השתא מתשרי מנינן, ואי ס"ד ליציאת מצרים מנינן מניסן בעינן למימני אלא לאו ש"מ למלכי יונים מנינן ש"מ: ויום גינוסיא של מלכיהם וכו': מאי "ויום גינוסיא של מלכיהם" אמר רב יהודה "יום שמעמידין בו עובדי כוכבים את מלכם ותתניא יום גינוסיא, יום שמעמידין בו את מלכם לא קשיא הא דידיה הא דבריה "ומי מוקמי מלכא בר מלכא "והתני רב יוסף "הנה קטן נתתיך בגוים-שאין מושיבין מלך בן מלך "בזוי אתה מאד" שאין להן לא כתב ולא לשון! אלא מאי 'יום גינוסיא-יום הלידה ותתניא יום גינוסיא יום הלידה לא קשיא הא דידיה הא דבריה ותתניא יום גינוסיא שלו יום גינוסיא של בנו, יום הלידה שלו יום הלידה של בנו אלא מאי 'יום גינוסיא-יום שמעמידין בו מלכם ולא קשיא הא דידיה הא דבריה, ואי קשיא לך דלא מוקמי מלכא בר מלכא, ע"י שאלה מוקמי כגון אסירום בר אנטונינוס דמלך-א"ל אנטונינוס לרבי צעינא דימלוך אסירום ברי תחותי ותתעביד טבריא קלניא ואי אימא להו, חדא עבדי תרי לא עבדי, איתי "גברא ארכביה אחבריה ויהב ליה יונה לעילאי [בידיה] וא"ל לתתאה אימר לעילא דלמפרח מן ידיה יונה" אמר "שמע מינה הכי קאמר לי: את בעי מיניהו דאסירום ברי ימלוך תחותי ואימא ליה לאסירום דתעביד טבריא קלניא. אי מצערין לי חשובי [רומאי], מעייל ליה לגינא, כל יומא עקר ליה פוגלא ממשרא קמיה, אמר ש"מ הכי קאמר לי את קטול חד חד מינייהו ולא תתגרה בהו בכולהו, ולימא

רבינו תנגאל

ההוא שפרא דהוה כתיב ביה שית שנין יתירתא וכו' מי' יצא שטר לפני רב נחמן שעיין לא הניע לחשבון הספר למלכות יון ג) שהיה לו שנכתב ר' שנים או ה' ואמר רב נחמן כי זה הספר שכתב שטר זה דייקנא הוא שמלכות יון משנת נ' אלפים ותמ"נ לבריאת עולם ומוסיף [שית] שנים שמלכו בעולם ואנו מניחין אלו ר' שנים ו ם ח ש ב י ן משנת נ' תם"ם והשטר כשר הוא: אמר רב נחמן בגולה אין מונין אלא למלכי יון בלבד ותניא [כוותיה] דרב נחמן. אמר רבינא מתני' נמי דייקא דקתני באחד בניסן ר א ש ה ש נ ה למלכים ותנינן נ מ י באחד בתשרי ראש השנה למלכים ואע"ג אלא לאו ש"מ למלכות יון ש"מ: פ"ם [יום] גינוסיא של מלכיהם פי' גנוסיא בלשון יון יום הלידה כ) ואוקים אלא מאי יום גנוסיא י ו ם שמעמידין בו את מלכם ואף על פי דלא מיקמי מלך בן מלך מיהו על ידי שאלה מוקמי כגון אנטוניוס דשאילנהו לבטויי אפרחים בריה דמלכא וקיבלו מיניה. קלניא שלא תתן פס

ג) נרמה דניאל שטרי לו לכתוב פעמים שם שנים מעמ שכתב. כ) מיין כעניין ערך גנם.

[מקום מיון כשטפוס מסמים ס. ד"ם מגה לות]

לה א מיי' פ"ם מכני' עכודת כוכבים הלי' ה טוש"ע י"ד סימן קמח סעיף ו:

שדר ליה כוסברתא. לפ"ה קשה מה עלה בדעתו של רבי מתחלה לומר שימחטנה ועוד קשה שלבסוף חזר בו רבי מעצמו לכך נראה כפירוש ר"ח והערוך" שדר ליה גרגירא לגומר נפשה גירא הטוף והטוחנה תרגום ירושלמי גייריא וגיירתיה שדר ליה טוסברתא כסה על קלונה והוכיחה בספר ומגמויטום לא הבין מה שלחה לו והיה סבור שלחה שתום הבית ושדר ליה כרבי לגומר וכי תתן לי עצה שיכרת זרעי שדר ליה תמה כלומר לא שלחתי לך שלחה שתום עליה כלומר וכסה תוכה ממרתי לך": **דך** קטיל מכבה דברי רבי. ות"ח והלא שפיכות דמים הוא מצטט מעט ולפיכך ליערוך לחסור להם תניא (נזקין טו.) הטובדי כוכבים ורועי בהמה דקה לא היו מעולן ולא מורידין ות"ל שהיה ירא פן יורידו הדבר לו שהרים והיו גוזרין להרגו ולמרינן" שם בא להגיד שכשם להרגו ע"ל שהיה בורר המינים יהמסורות לתע"ג דלין מינים בתומת לעניין קבלת קרבן מידם לעניין הורדה ליכא כדפריך בפ"ק דחולין (דף יג:) הטמא דיקרתל היו מורידין לעובדי כוכבים מיבעיא: **אמר** ליה מ"ר לימא ליה להתי דקתי מכבה וכו'. ר' תלחן פירש דל"ג שם כן דתי מ"ע(ג) היה לו לרבי תניא להבין שהיה מת לשם היה יכן מה גטורה ים להקין שם משמע. למרינן במדרש תלב מתמת חלב מטהר כשטעל רבי גזרו שלא למול ותביאו ומו מלוחו שלא קיסר והביאו לרבי ומתו לפניו והחליפתו למו בתכמויטום והיקשו עד שהביאתו לפני קיסר ומלאוהו על ופטרוהו לשלום ואמר לותו הגמון מי רשיתי שמתו לת זה תלת הקב"ה עושה להם נסים בכל עת וכמלו הגזרה ומתרי' נמי בירושלמי שלסוף למד תגמויטום תורה ומנייר ומל עלמו: ה"ג **בל** גשיתיה ולא כל שריה מלכיה ולא כל נשיאיה ולא כל שריה פרס לאנטונינוס בן אסידום פרס לקטיעה בר שלום קטיעה בר שלום מאי (*דהוי) דהדוא קיסרא דהוה סני ליהודאי, אמר להו להשיבי דמלכותא: מי שעלה לו נימא ברגלו יקטענה-ויחיה-ויצטער? אמרו לו יקטענה-ויחיה, אמר להו קטיעה בר שלום: **חדא** דלא יכלת לדהו לכלולהו [דכתיב °כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם" *מאי קאמר אלימא דברתרתהן בר' רוחות האי כארבע רוחות לארבע רוחות מבעי ליה, אלא כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך א"א לעולם בלא ישראל ועוד קרן לך "מלכותא קטיעה, א"ל מ) מימר שפיר קאמרת מידו כל דזכי (*מלכא) שדרו ליה לקטניא חלילא, כך הוה נקטין ליה ואזלין אמרה להו ליה *לאילפא דאזלא בלא מכסא, נפל על רישא דעורלתיה" קטעה אמר יהבית מכסי חלפית ועברית, כי קא שדו ליה, אמר °כל נכסאי לר"ע וחביריו יצא ר"ע ודרש °והיה לאהרן ולבניו-*"מחצה לאהרן ומחצה לבניו, יצתה בת קול ואמרה קטיעה בר שלום מזומן לחיי העוה"ב בבה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו בכמה שנים, אנטונינוס שמשיה לרבי, אדרבן שמשיה לדב, כי שביב אנטונינוס א"ר נתפרדה חבילה כי שביב אדרבן אמר רב נתפרדה

ולימא ליה מימר [בהדיא] "אמר שמעי *(כי) חשובי רומי ומצערו ליה, ולימא ליה בלחש? משום דכתיב °כי עוף השמים יוליך את הקול" **הוה ליה** ההוא ברתא דשמה גירא קעברה איסורא, שדר ליה גרגירא, שדר ליה כוסברתא שדר ליה כרתי שלח ליה חמא בל יומא הוה שדר ליה דהבא פריכא במטראתא וחזתי אפומיידו, אמר לדו אמטיו חטי לרבי, אמר [ליה רבי] לא צריכנא, אית לי טובא" אמר" ליהוו למאן דבתרך דיהבי לבתראי דאתו בתרך ודאתי מינייהו ניפוק עלייהו ה"ל ההיא נקרתא דהוה עיילא מביתיה לבית רבי, כל יומא הוה מייתי תרי עבדי חד קטליה אבבא דרבי רבי וחד קטליה אבבא דביתיה "א"ל "בעידנא דאתינא לא נשכח גבר קמך" יומא חד אשכחיה לר' חנינא בר חמא דהוה יתיב, אמר "לא אמינא לך-בעידנא דאתינא לא נשכח גבר קמך" א"ל *(אימא) ליה לההוא עבדא "דגני" אבבא דקאים וליתי, אול ר' חנינא בר חמא אשכחיה דהוה קטיל, אמר היכי אעבד" אי איזיל ואימא ליה "דקטיל *"אין משיבין על הקלקלה, אשבקיה ואיזיל, קא מזלזלין במלכותא, בעא רחמי עליה ואחייה ושדריה, אמר "דענא זוטי דאית בבו מחיה מתים, מיהו בעידנא דאתינא לא נשכח איניש קמך" בל יומא הוה משמש לרבי: מאביל ליה משקין ליה כי הוה בעי רבי למיסק לפוריא הוה נחין קמי פוריא א"ל סק עילואי לפורייך אמר-לאו אורח ארעא לזולזולי במלכותא בולי האי, אמר מי ישימני מצע תחתיך לעולם הבא, א"ל אתינא לעלמא דאתי א"ל אין א"ל והתיב °לא יהיה שריד לבית עשו" בעושה מעשה עשו, חניא נמי הכי [לא יהיה שריד לבית עשו, יכול לכל? ת"ל לבית עשו-בעושה מעשה עשו] א"ל והתיב °שכמה אדום מלכיה וכל נשיאיה" מלכיה' ולא כל מלכיה, כל נשיאיה' ולא כל שריה מלכיה ולא כל נשיאיה ולא כל שריה פרס לאנטונינוס בן אסידום "כל נשיאיה ולא כל שריה פרס לקטיעה בר שלום מאי (*'הוי') דהדוא קיסרא דהוה סני ליהודאי, אמר להו להשיבי דמלכותא: מי שעלה לו נימא ברגלו יקטענה-ויחיה-ויצטער? אמרו לו יקטענה-ויחיה, אמר להו קטיעה בר שלום: **חדא** דלא יכלת לדהו לכלולהו [דכתיב °כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם" *מאי קאמר אלימא דברתרתהן בר' רוחות האי כארבע רוחות לארבע רוחות מבעי ליה, אלא כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך א"א לעולם בלא ישראל ועוד קרן לך "מלכותא קטיעה, א"ל מ) מימר שפיר קאמרת מידו כל דזכי (*מלכא) שדרו ליה לקטניא חלילא, כך הוה נקטין ליה ואזלין אמרה להו ליה *לאילפא דאזלא בלא מכסא, נפל על רישא דעורלתיה" קטעה אמר יהבית מכסי חלפית ועברית, כי קא שדו ליה, אמר °כל נכסאי לר"ע וחביריו יצא ר"ע ודרש °והיה לאהרן ולבניו-*"מחצה לאהרן ומחצה לבניו, יצתה בת קול ואמרה קטיעה בר שלום מזומן לחיי העוה"ב בבה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו בכמה שנים, אנטונינוס שמשיה לרבי, אדרבן שמשיה לדב, כי שביב אנטונינוס א"ר נתפרדה חבילה כי שביב אדרבן אמר רב נתפרדה

תורה אור

[נע"י ניפוק]

[נכת קיט: עיכוין כד.]

[מגילה טו.]

[ע"ל היא]

[תענית ט ע"ב]

[ע"ל למלכא]

[בדברים כה פס"ח מתנגם יכוכ"ו בתיוסף נתיוסף] יומא יב: סנהדרין כה. כ"ב קמב.

[נזקין טו.] [סנהדרין נב.] ג) [קמן יג. יח.]

לגון

[נזקין נה. סנהדרין עב.]

רבינו חננאל

מי' גרגירה ויגחה גירה בלשון הגואף דמתרגמי' גייראי. שדר ליה כוסברתא כלומר הרוג ברתך טום ברתא שדר ליה כרתי כלומר אם יהרגנה יכרת זרעו שדר ליה חמא כלומר אם כן חום עליה ושבקה: מי' נקירתא היתה מערה חפורה תחת הקרקע מבית אנטונינוס עד ביתו של רבינו הקדוש שהיה אנטונינוס בא דרך המערה בכל יום בסתר אצל רבי והיה הורג העבדים שהיו באין עמו כדי שלא יגלו הדבר לבני אדם ובעת שמצא ר' חנינא יושב לפני רבי אמר לו למה יושב לפניך ואני תחהרתיך שלא ימצא כאן אדם בעת בואי עליך אמר לו ליח דין ילוד אשה כלומר מלאך הוא אמר לו אם כן יצא ישלח לנו הישן בחוץ והוא העבד ההרוג כלומר אם הוא מלאך יחיה אותו ונפק ואשכחיה דהוה קטיל בעא רחמי עליה ואחייה וכו' תניא לא יהיה שריד לבית עשו בעושה מעשה עשו ותניא שמה אדום מלכיה [כל נשיאיה ולא כל שריה מלכיה ולא כל מלכיה] פרס לאנטונינוס וכל נשיאיה פרס לקטיעה בר שלום דהוה איניש דהוה קטיר דהוה מאני ליהודאי ואמר לחשיבי דמלכותא מי שעלתה לו נימא ברגלו יקטענה ויחיה או יקטענה ויוחפר אמרו לו יקטיעה בר שלום חדא דלא יכלת לכולהו דכתיב כי כארבע רוחות השמים וגו' כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות כך אי אפשר לעולם בלא ישראל הוי קטיעה בר שלום ועוד לך מלכותא קטיעה אמר מאן דזכי למלכא שדרו ליה הוה נקטין ליה ואזלין אמרה להו ליה לאילפא דאזלא בלא מכסא נפל על רישא דעורלתיה קטעה אמר יהבית מכסי חלפית ועברית כי קא שדו ליה אמר כל נכסאי לר"ע וחביריו יצא ר"ע ודרש והיה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו יצתה בת קול ואמרה קטיעה בר שלום מזומן לחיי העוה"ב בבה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים קטיעה קונה עולמו בשעה אחת. אנטונינוס שמשיה לרבי כי מת אנטונינוס אמר רבי שמשיה לרב כי מת אמר רב נתפרדה

הגהות הב"ח (ג) רש"י ד"ה שדר ליה וכו' כתמיה (יודע היה לשמד מגמויטום) מה"מ ונ"ב ס"ת ומ"ן : (ב) תוס' ד"ה אמר וכו' דתי מ"ע כי היה לו לרבי תניא :

נתפרדה חבילה. אונקלוס בר קלונימוס איגייר שרי קיסר גונדא דרומאי אבתריה, משבינהו בקרא, איגיור הדר שדר גונדא דרומאי [אתרינא] אבתריה, אמר להו לא תימרו ליה ולא מידי, כי הוו שקלן ואזלו אמר להו אימא לכו מילתא בעלמא: ניפיורא נקט נורא קמי פיפיורא, פיפיורא לדוכסא, דוכסא להגמונא, הגמונא לקומא קומא מי נקט נורא מקמי אינשי? אמרי ליה לא, אמר להו: הקב"ה נקט נורא קמי ישראל דכתיב °יה' הולך לפניהם יומם וגו' איגיור [כולהו] הדר שדר גונדא אדרינא אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי נקטי ליה ואזלי חזא מווחא [דמנחא אפתחא] אותיב ידיה עלה *ואמר להו מאי האי? אמרו ליה אימא לן את, אמר להו מנהגו של עולם *מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים °הוא משמרן מבחוץ שנאמר °ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם, איגיור, תו לא שדר בתריה. °ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך *אמר רב יהודה אמר רב *אל תקרי "גוים" אלא גיים זה אנטונינוס ורבי שלא פסקו מעל שולחנם: לא חזרת ולא קישות ולא צנון לא בימות החמה ולא בימות הגשמים דאמר מר *צנון מרתך אוכל חזרת מהפך מאכל קישות מרחיב מעיים, והא תנא בהרבות! לא קשיא הא בברבי הא בזוטרי: יום הלידה ויום המיתה: מכלל דר"מ סבר לא שנא °מיתה שיש בה שריפה ולא שנא °מיתה שאין בה שריפה פלוגי בה לעבודת כוכבים, אלמא 'שריפה' לאו 'חוקה' היא מכלל דרבנן סברי 'שריפה' חוקה היא והא תניא 'ישורפין על המלכים ולא ישורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי' ואי 'חוקה' היא אנן היכי שרפינן והכתיב °ובחוקותיהם לא תלכו" אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא אלא חשיבותא היא והכא בהא קמיפלגי: ר"מ סבר לא שנא 'מיתה שיש בה שריפה' ולא שנא 'מיתה שאין בה שריפה' פלוגי בה לעבודת כוכבים ורבנן סברי: 'מיתה שיש בה שריפה' חשיבא להו ופלוגי בה 'ושאין בה שריפה' לא חשיבא ולא פלוגי בה, גופא ישורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי שנאמר °בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים וגו' *ובשם ששורפין על המלכים 'כך שורפין על הנשיאים ומה הם שורפין על המלכים מיתתן וכלי תשמישן, ומעשה שמת ר"ג הזקן ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי והאמרת מה הן שורפין עליהם מיתתן וכלי תשמישן! אימא 'בשבעים מנה צורי', ומילי אדרינא לא והתניא *'עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי' אמר רב פפא סום שרכב עליו, ובהמה טהורה לא והתניא *'עיקור שאין בה מריפה מריפה אמור, ושאין בה מריפה מותר *ואיזהו 'עיקור' שאין בה מריפה המנשר

נתפרדה חבילה. אונקלוס בר קלונימוס איגייר שרי קיסר גונדא דרומאי אבתריה, משבינהו בקרא, איגיור הדר שדר גונדא דרומאי [אתרינא] אבתריה, אמר להו לא תימרו ליה ולא מידי, כי הוו שקלן ואזלו אמר להו אימא לכו מילתא בעלמא: ניפיורא נקט נורא קמי פיפיורא, פיפיורא לדוכסא, דוכסא להגמונא, הגמונא לקומא קומא מי נקט נורא מקמי אינשי? אמרי ליה לא, אמר להו: הקב"ה נקט נורא קמי ישראל דכתיב °יה' הולך לפניהם יומם וגו' איגיור [כולהו] הדר שדר גונדא אדרינא אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי נקטי ליה ואזלי חזא מווחא [דמנחא אפתחא] אותיב ידיה עלה *ואמר להו מאי האי? אמרו ליה אימא לן את, אמר להו מנהגו של עולם *מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים °הוא משמרן מבחוץ שנאמר °ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם, איגיור, תו לא שדר בתריה. °ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך *אמר רב יהודה אמר רב *אל תקרי "גוים" אלא גיים זה אנטונינוס ורבי שלא פסקו מעל שולחנם: לא חזרת ולא קישות ולא צנון לא בימות החמה ולא בימות הגשמים דאמר מר *צנון מרתך אוכל חזרת מהפך מאכל קישות מרחיב מעיים, והא תנא בהרבות! לא קשיא הא בברבי הא בזוטרי: יום הלידה ויום המיתה: מכלל דר"מ סבר לא שנא °מיתה שיש בה שריפה ולא שנא °מיתה שאין בה שריפה פלוגי בה לעבודת כוכבים, אלמא 'שריפה' לאו 'חוקה' היא מכלל דרבנן סברי 'שריפה' חוקה היא והא תניא 'ישורפין על המלכים ולא ישורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי' ואי 'חוקה' היא אנן היכי שרפינן והכתיב °ובחוקותיהם לא תלכו" אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא אלא חשיבותא היא והכא בהא קמיפלגי: ר"מ סבר לא שנא 'מיתה שיש בה שריפה' ולא שנא 'מיתה שאין בה שריפה' פלוגי בה לעבודת כוכבים ורבנן סברי: 'מיתה שיש בה שריפה' חשיבא להו ופלוגי בה 'ושאין בה שריפה' לא חשיבא ולא פלוגי בה, גופא ישורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי שנאמר °בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים וגו' *ובשם ששורפין על המלכים 'כך שורפין על הנשיאים ומה הם שורפין על המלכים מיתתן וכלי תשמישן, ומעשה שמת ר"ג הזקן ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי והאמרת מה הן שורפין עליהם מיתתן וכלי תשמישן! אימא 'בשבעים מנה צורי', ומילי אדרינא לא והתניא *'עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי' אמר רב פפא סום שרכב עליו, ובהמה טהורה לא והתניא *'עיקור שאין בה מריפה מריפה אמור, ושאין בה מריפה מותר *ואיזהו 'עיקור' שאין בה מריפה המנשר

מגלחת

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה ולו וכו' רבי יהודה דסתם דלמ : (כ) בא"ד בדלמוריתא דלמ מן :

מסורת הש"ס

נתפרדה חבילה • תהכתיב שנקברה נפש בנפש : גונדא • גדוד : ניפיורא נקיט נורא נפיפיורא • טעל ומוליך התחוקה לפני לפיפיור כולן מיני שרכה הן זה למעלה מזה : קומא • מלך • שני גייס • כתיב וקרינן גוים : אנטונינוס ורבי • זה בת מעשיו וזה בת מעשיו : פורס • לייקונ"ל בלע"ז : צנון • רפכ"ל תורה אור בלע"ז-חיתוך והיפוך מועילין למאכל : פלוגי בה • עומין לומר יום לידי קבע כל ימי בנו העומד מתחתיו : פלוגי • מלשון תני ר"מ מעשה בציפורי ללמוד ולו חק העובדי כוכבים הוא לעשם עבודת כוכבים: ורבנן • תנאי שמעייהו בה קסברי חוקה היא להם: ופלוגי בה להם: פלמורי • חיכה מדרכי האמורי לחוק ללא תעשה כמעשיהם (שמות כג): מפיפיופ פוג • מי שמורפין עליו מרחין שמיתתו תשובה להסתפיבת להסהמיתה שמרפו עלה ופלחי לעבודת כוכבים : בשנום שמום • בלשון היכיו כתיב: שבעים מנה צורי • משמע שכסף שרף צורי, משקל של צור והוא כ"ה סלעים והסלע ד' דינרים והדינר הוא משקל זהוב קוסטנטינ"ה : בשבעים מנה • כלי משמים היו שוין שבעים מנה : ומידי מתרינן לה • מפסדינן הלה כלי תשמישו : עוקרין • בהמה הגידין לכד שעל פרסותיה עוקר ותוקר לפוגרים"ע בלע"ז : בסום שרכב עליו • דהוה כלי תשמיש : עיקור שיש בה מריפה • שבהמה טהורה מרפה בו תסור לעשותו ולא על פי שאין סופו ליהנות ממנה לסור לגרום לבהמה טריפות בידים : מגלח

מר *צנון מרתך אוכל חזרת מהפך מאכל קישות מרחיב מעיים, והא תנא בהרבות! לא קשיא הא בברבי הא בזוטרי: יום הלידה ויום המיתה: מכלל דר"מ סבר לא שנא °מיתה שיש בה שריפה ולא שנא °מיתה שאין בה שריפה פלוגי בה לעבודת כוכבים, אלמא 'שריפה' לאו 'חוקה' היא מכלל דרבנן סברי 'שריפה' חוקה היא והא תניא 'ישורפין על המלכים ולא ישורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי' ואי 'חוקה' היא אנן היכי שרפינן והכתיב °ובחוקותיהם לא תלכו" אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא אלא חשיבותא היא והכא בהא קמיפלגי: ר"מ סבר לא שנא 'מיתה שיש בה שריפה' ולא שנא 'מיתה שאין בה שריפה' פלוגי בה לעבודת כוכבים ורבנן סברי: 'מיתה שיש בה שריפה' חשיבא להו ופלוגי בה 'ושאין בה שריפה' לא חשיבא ולא פלוגי בה, גופא ישורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי שנאמר °בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים וגו' *ובשם ששורפין על המלכים 'כך שורפין על הנשיאים ומה הם שורפין על המלכים מיתתן וכלי תשמישן, ומעשה שמת ר"ג הזקן ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי והאמרת מה הן שורפין עליהם מיתתן וכלי תשמישן! אימא 'בשבעים מנה צורי', ומילי אדרינא לא והתניא *'עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי' אמר רב פפא סום שרכב עליו, ובהמה טהורה לא והתניא *'עיקור שאין בה מריפה מריפה אמור, ושאין בה מריפה מותר *ואיזהו 'עיקור' שאין בה מריפה המנשר

*דבי רבי ישמעאל למה נקרא שמן קישואין מפני שקשין לגופן של אדם

[תוספתא שבת פ"ח כהכותין ה"ג:]

[תוספתא שבת פ"ח והוספתא מכהדרין פ"ד]

[תוספתא שבת פ"ח כ"ה] [שם]

[לקמן י"ב.]

[ופ"ע תוספות ב"מ נב: ד"ה תדנרי שניהם וכו']

עיקור מסום כל תמחית הוא חס כן היכי מוכח מכאן למייני בבהמה טהורה תפלי ועוד קשיא לכתוספתא מסתם לאסור בתחילה ולחי בה לעבודת כוכבי' ורבנן סברי מיתה שיש בה שריפה ולא שנא מיתה שאין בה שריפה ח ש י ב א להו ופלחי בה לעבודת כוכבים מיתה שאר בני אדם שאין בה שריפה לא חשיבא לעבודת כוכבים מיתה

(פ"ח) עוקרין על המלכים ולא מדרכי האמורי עיקור שים בה מריפה אסור בתחילה ומ"מ מאי קמ"ל בריפה פסיעה לאסור בתחילה וים לומר דמותר בהנאה לעכויה ליה אלא לאסור בהנאה מפני כבוד המלך וגם בסיפא לעכויה לאסמעינן לה היתר תחילה אלא יאסר מפני כבוד המלך :

[סנהדרין נב: כתוספתא ד"ה ואין מחזיקין]

תגלחת זקנו והעברת בלוריתו • נראה דלהכי קתני תגלחת זקנו והעברת בלוריתו והכא"ת היו זקנו גבי העברת בלוריתו • ורגילין לגלח זקנו ולא בלוריתו • ולא"ת והא תניא בפ' המקדש (ניסין דף נח.) תניא ר' יהודה אומר משום ר' אלעזר בן עזריה פיזת נתיס לעצמה מד כרומי ומד כגמל הטעון טוען ומסתיר ממנו בפרק בית סאה (ב"ב דף קה. ע"ב) מהי מסתירה פחות מזוזת ומ"ל אין ים מפסיק אלא זזות כרומי וגראה לי לתרץ דמסתברא דלא חזקה מלא ר"ל(ה) מועטת כדאמרינן בהאיש מקדש (קדושין דף מה:) עשרה קבין: **סך** קיבי פלסתר • פ"ה שקוין יעקב קיבי ולא נהירא שיקולו ליעקב מדון לכך פירש ר"ח זה ימחק שקוין קיבי ולפי שהיה ("זקיון) היו מהגין בו כבוד כלומר הכרכום שנתן ליעקב פלסתר שם ולקח על גב שגם הוא ממר והיה כלשכר תריך (בראשית מ) מכל מקום ליט טעל עכשיו הכרכום:

עטלוזא של עזה • פ"ה שוק של עזה והוא תוך לעיר ומוכרין בו בשר לשון "נשתטין בליטלין ומיכבי ליה מי שרי לשתא ולתא עם בני עטלוזא היום ליד של בני עזה שכשיר לו לא מי שרי מחני' בקרוב כ"כ לו לא ולכ"ש פירש עטלוזא הוא שם עזה שכשיר ממחן לעזה ומחן לעזה ומיבעיא (ו) לא מוכר לשתא ולתא עם בני עזה היום ליד שתולה לה וקשיא להר"ל לתלמן על הפירוסים לחם העובד כוכבים ליט מחוב כמו שכומר לו ניחוח לדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים בין שיהיה העובד כוכבים מוכר העבודת כוכבים ובין שליט מוכר העבודת כוכבים לכך פר"י דמיירי ככה בשוק שעושין לשם עבודת כוכבים ולא יום ליד הוא לזה יש לתוס לדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים בתוכה ולפי זה ל"ל לתלמ מה שתלמ רש"י בין העובד כוכבים שתולה לה בין מבני העיר כי לפיט הוא מבני העיר לא חיישינן לדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים תולה לה דלמא

המנשך פרסותיה מן הארכובה ולמטה? תרגמא רב פפא בעגלה המושכת בקרון: יום תגלחת זקנו • איבעיא להו היכי קתני יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו או דלמא יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו ת"ש דתניי תרוייהו יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי: אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל, ותלו ליה [בצואריה] מחתל [ר] זוזא דפיוא, ומתפיין את השוקים באינך ומכריזין לפניו: סך קירי פלסתר, אזלה דמרנא ייפנא, דחמי חמי, ודלא חמי, לא חמי, מאי אהני לדמאה ברמאותיה ולזייפנותיה" ומסיימין בה הכי "וי לדין כך יקום דין", אמר רב אשי הכשילן פיהם לרשעים-אי אמרי "זייפנא אזדה דמרנא", כרקאמרי, השתא דאמרי "דמרנא זייפנא" מרנא גופיה זייפנא הוא, ותנא דידן מ"ט לא קחשיב לה להאי? דאיתא בכל שתא ושתא קחשיב, דליתא בכל שתא ושתא לא קחשיב, רבי דוסאי, ורבי פרסאי מאי "מרדרי", ופוריסקי", מודרנקי, ומדרין, רבי דפרסאי ודרומאי, דבבלאי מאי? מודרנקי ואקניתי' בחנוני ועשר באדר. אמר רב חנן בר רבה חמדא אמר רב ואמרילה א"ר חנן בר רבא אמר רב: חמשה בתי עבודת כוכבים קבועין הן - אלו הן: ביח בל בבבל, בית נבו בבורסי, תרעא שבמפז, צריפא שבאשקלון, נשרא שבעזביא, כי אתא רב דימי "הוסיפו עליהן ריר' שבעין בבי', נרבבה שבעכו אבא דאמרי נתברא שבעכו, רב דימי מנהרדעא מתני איפכא יריד שבעכו נרבבה שבעין בבי' א"ל רב חנן בר רב חסדא לרב חסדא מאי "קבועין הן"? א"ל הכי אמר אבוה דאימך קבועין הן לעולם, תדירא בולה שתא פלחי להו, *אמר שמואל בגולה אינו אמור אלא יום אידם בלבד, ויום אידם נמי מי אסיר והא רב יהודה שרא ליה לרב *ברונא לזבוני חמרא לדרב גידל לזבוני חיטין - בחנתא דמייעי? שאני חנתא דמיעיי דלא קביעא: **מתני'** *עיר שיש בה עבודת כוכבים, רוצה לה מותר, היה חוצה לה עבודת כוכבים חוכה (ג)לה מותר, מתי לילך לשם: לרב *ברונא לזבוני חמרא, לרב אסדר, ואם היה יכול להלך בה למקום אחר מותר: **גמ'** ה"ד "חוצה לה", אמר רשב"ל משום ר' חנינא בנן 'עטלוזא של עזה' (ואמ"ג) בעא מיניה רשב"ל מר"ח עטלוזא של עזה מהו? א"ל לא הלכת לצור מימי דוראית ישראל ועובד כוכבים ששפתו

מגער • מציר וחוסך פרסות שלו רגליה. **מן סנדלכוכב ולמעלה** • חבל מן הסנדלכוכה ולמעלה קרוי **לגלמ' מגפסור** לעורפה, **כבהמה** טהורה עסקינן, ומהורה מאי כלי תעמיס ליכא: **כמגלח סמוסכת כקרון** • סיומא בו המלך **דהייט** כלי העמיסו: **יום שמגלח זקנו וסנפח בלוריתו** • יום שמגלח זקנו וכן בו ביום שבלוריתו יום שמגלח זקנו שקער(ג) ומימי בלוריתו לפולטין מחמוני העולך לשם עבודת כוכבים: **וסעבר בלוריתו** • לשון אחר שהיה מגלח לעובדה: **דמגיע מרוייהו יום שמגלח וקנו וסנפח בלוריתו יום שמגלח וקנו וסעבר בלוריתו** • ותרמי מתני' ניחא ולתו נבי הדדי מגיע להו: **עוד מפרש** • עוד ליד לחרים יש להם לרומיים שהיה שניה במקנה: **מדם שלם** • כנגד עטו: **מדם פיגר** • כנגד יעקב שהיה עטו של יריכו לעומר עדיין עטו שולם של יעקב: **על מדם פרעסון** • והן בגדי חמודות שהיו לעשו: **קרקיפלו של ר' ישמעאל** • כהן גדול ומהודרי מלכות היה ומחוך יפיו נכנס בלב כת קיסר ופסיפס שור פניו ומגפה בחפרמטן שהיה מקויימת ולא יאמנה, ועדיין מונח בגניזי רומי: **דמיגע** • פי' הוא לחן לכן יקרא עד מאד ולית מאי כעולה: **פך קירי פלסתר** • תמהו הקנין כזה [הוא] נכותם יעקב שקלה לבניו לאחריה [הימים] שמופיע לינגלי-כזב הוא: **פך** • תמהו: **קירי** • קנין: **פמוס דמרנא זייפנא** • לחיו של מלומע עטו זייפן הוא יעקב שריימה לעשו ומחק ליטול ברכה לעיום נביר לאחיו: **דפמי פמי** • הרוחה בשמחה זו עכשיו רוחבו ומי שליט רוחה עכשיו לו ירחה עוד, דעד עי' שנה לימים נעשים: **מפי סמני נרפפה** • ליעקב שריימה לה עשו ולקח לה ברכתו: **וי לדין** • לעשו: **כך יקום דין** • כשיקום יעקב: **ה"ג** ותגח דידן מ"ט לא קחשיב הא, הכי דליתנהו כל שתא קחשיב הא דליתה כל שתא לא קחשיב: **פני דלוסמי** • הכי ימי לחייהון דמתני' לין למיירין אלא לרבני רומי: מוסלי ומוריסקי מוסרנקי ומוהרין שמות ימי לחייהן קבועות שיש להן בכל שנה: **ומצר בלדר** • בשעה בלדר: **קבועין** • ולקמן מפרש קבועין כל השנה שכל ימות השנה שוטין שוכחים יום ליד ומקריבין זבחים ולמוריס כמשל ובמקן לעולם:

פורפפי • שם עבודת כוכבים: **ומצר** • שם העיר: **יריד שבעין בני נרבבה שבעכו. ופיס דמפרי נפרפ שבעכו.** ה"ג ולית דלמרי הכי מרי ליעני: ה"ג ומויר טולה שתא: **בגולה** • לין לט יכולים להטמיד(ג) מלמט מליחת וליתן עמהם, שביניהם לט ישמעין ופרנסתם מהן ועול משום ירלה: **כשנפח דמייעי** • יום לשנה מתקבלין כל סוחרי העיר לחטל ולשמות ולחוג לשם עבודת כוכבים פלוניה וכלן קורין קופנדרי"ת: **גלג קביעא** • לין מוסמין לה כל כך חם-לין שוטין לה כלל שנה: **מרתני' עיר שיש בה עבודת כוכבים** • יום לחד לבני העיר יום ליום לשם עבודת כוכבים: **מוסף לה מותר** • לשמת ולתת שם שלוכין חוץ לעיר ליום: **פיס מוסף לה עבודת כוכבים** • כלי(ל) עבודת כוכבים שהיום שבדין לילחה שלשם: **מוסף מותר** • שמין בני העיר שבדין לילחה: **פפו לילך לשם** • לשמה עבודת כוכבים שלהם לספר עם לחד מבני העיר: **כמון שדרך מיוחדת לשמו מקום** • שמין דרך יולחה מלחמה ליעני: **ומפי דמי מוסף לה** • כמה יהא לילך לעיר לחרים ודרך הכתובה מכלן לשמה העיר מיוחדת לשמה העיר לנדה לסול לילך שם מפני הדר שנראה כמהלך לעובדה: **ומפי** • דרך מסלול זה הולך גם לעיר לחרים: **מוסף** • להכותה שומר למקום לחר הולך: **גמ' ה"ד "חוצה לה"** אמר רשב"ל משום ר' חנינא בנן 'עטלוזא של עזה' (ואמ"ג) בעא מיניה רשב"ל מר"ח עטלוזא של עזה מהו? א"ל לא הלכת לצור מימי דוראית ישראל ועובד כוכבים

[ג"ל אמר חשפיש]

[ג"ל כ"ה בגליון]

[נכ"ק כהנא ונרס"ם נחמן]

[ג"ל ה:]

הגהות הב"ח

(ה) בפשטות מוכח שפר כ"ל ואינם לם מחק:

(ב) רש"י ד"ה יום שמגלח כו' שמר זקנו וסנפח: (ג) ד"ה בגולה וכו' לכמניד לם פמט: (ד) ד"ה היה מולה וכו' כלו' שבשום כ"ל ומיכוח עבודת כוכבים ממחק: (ה) תוס' ד"ה מחק"ל וכו' מלמ כ"ל לכך מוכח: כלומרין: (ו) ד"ה עטלוזא וכו' ומיבעיא ליש ליכא: (ז) ד"ה מוסף וכו' כלו' שבשום כ"ל ומיכוח עבודת כוכבים ממחק: (ח) ד"ה ומפי וכו' ומיבעיא ליש ליכא:

[נכתוב לעיל]

[ג"ל ה: ראשון]

[נכתוב לעיל]

רבינו חננאל

פריסה אסור עיקור שאין בה פרסה סחור. ואיזהו עיקור שאין בה פרסה המנשר פרסותיה מן הארכובה (ולמעלה) [ולמטה] תרגמה רב פפא בעגלה המושכת בקרון והוא ישב עליו שהיא כמו חמש שנות חכוב עליו: יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו כלומר אסור אסור רב יהודה אמר שמואל עד אחרת יש להם והיא אחת לע' שנה כלו' תשלם ימי חיי האדם כדכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה וכן ע' שנה גלות הראשונה כי אין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חגר פי' מפני שהיה יעקב צולע על ירכו עושין אותו כמו חגר כלומר עשו שהיה שלם וחכם יעקב שהוא חגר וחכם ומלבישין האדם השלם בגדי של אדם הראשון ומניחין בראשו קרקפלו של ר' ישמעאל שמשמש אותו עם עוד מניי הנעימים מעל ראשו והלו ליה מרקל ארבע זוזי פיוט ומחפין באינך שוקים ומכריזין אומרים מך קירי פלסתר פלסתר בלשון יון דיוקן ופי' קירי אדון ופי' מך אחד הגוי אחרת דמרא זייפי כלי וה התיבר הוא יעקב אחי אדונינו עשו חזייף שאחד אנשי עשו בכותך ולא היה הוא עשו וכו' שהיה הכשילם באומות דמרית זייפנא שמשמע הרבים דמרי הוא הזייפנא כי' הרבים פשוטין הן האומרים מה הועיל יעקב שלקח הברכות בתחבולה הנה חברכות נתקיימו בו ומסיימין הי לרין כך יקום דין פי' אחי לעשו משמיה היה: הני מילי כשיקום יעקב וכו' כלומר אלו ששניתנו בנון שלנדים במשנתינו בנון שלנדים ומפרנלא בתר הכי ונוצא בתר הני ימי אידיהן של רומאי. ימי אידיהן של פרסיים. אינו הן ושטים מוסדי ופרקני יתיקני (מהרין) אלו ימי אידיהן של פרסיים ימי אידיהן דארמאי: באלא אינו הן. פי' שובדי כוכבים שבשדות ושטים מהרקי ואקניתא בנוני ושיקרי באורי אסר [רב חנן בר רב חסדא] משום דרב ה' בתי עבודת כוכבים הן קבועין הן לעולם תמיד כל השנה פלחי להן ואלו הן בית בל בבבל בית נבו בבורסיף תרעתא שבמפנד צריפא שבאשקלון נשרא שבעזביא. כי אתא רב דימי הוסיפו עליהן נרבבה שבעכו נתברא רב דימי מנהרדעא מתני איפכא יריד שבעכו נרבבה שבעין בבי' א"ל רב חנן בר רב חסדא לרב חסדא מאי קבועין הן? א"ל הכי אמר אבוה דאימך קבועין הן לעולם תדירא בולה שתא פלחי להו *אמר שמואל בגולה אינו אמור אלא יום אידם בלבד ויום אידם נמי מי אסיר והא רב יהודה שרא ליה לרב *ברונא לזבוני חמרא לרב גידל לזבוני חיטין - בחנתא דמייעי? שאני חנתא דמיעיי דלא קביעא: **מתני'** *עיר שיש בה עבודת כוכבים רוצה לה מותר היה חוצה לה עבודת כוכבים חוכה מותר: **גמ'** ה"ד חוצה לה אמר רשב"ל משום ר' חנינא בנן עטלוזא של עזה מהו? א"ל לא הלכת לצור מימי דוראית ישראל ועובד כוכבים ששפתו

ממדרת השי"ם

שפיפה קדירה • כשמימין תוחב מגל התור על גבי כירה קרי שפיפה לשון שפוף הכיר (יחזקאל כו) : **ולא יפנו מכאן** • תע"ס שכבר היתר מאך הכא כמו שיתר התפורין ממוכין לכבי תוצה לה שלחן להם עבודת כוכבים היום לו יפנו : **פליי לא יפנו** • לכיכי למימר בשבי קדירות דלילף הכא דכותה : **מפום כאר נבילה** • ותע"ג דליכא למיחש לאיסור לתוריים, לכן מפום לשתוקי ליסור לקדירות מן הספיקא : **טפח נמי** • לן מחזקין דמי עבודת כוכבים ביני עובדי כוכבים שכחולקה לה רבינתן לאחר למכור למהם בהמה(ה) שדמיהם הלו שהוא מקבל מהן מחמת בהמה זו-דמי עבודת כוכבים כן שכבהמה היום לעורך בני תוכה היו ומקריבים היום לעבודת כוכבים והוא ליסור לתוריים מלא ידבק ביזך מלחמה וגו' (דברים יג) ול"ש ליכא דידעינן דמלא תוצה לה הן, דלספק ליסורא דלבנן לא חיישינן רבינתן למלא שיך בשר בגבול תוכה והוי היום יום לידו ועבר הלי גברא מדרבנן לחכמי ליגלול לשתא ולחת עמם ביום לידו : **רבא אמר** • הלי הלו"ל לתו לבשר נבילה קלמר מיבה דסוחה דלא ניחוש לקדירה מפני שנראה עבודת כוכבים, והא לא רמי, דלהכי ליים הגלה לעובד כוכבים דליכדי נבילה (לקדירה)(ג) דמיחש שלא יחו ליה ישראל תבא ליה בדיוח לחבל בבא מכאן מחכיון שובד כוכבים לעשות לעון תניהו הלא לא חשו לה כלום : מאי לא חשו לה משום בשר נבילה : ישראל לתוכה לעובד כוכבים ליגלול

פרצופות ל"ל. דלמא דמסתק לעבודת כוכבים טיט תמור כמסתמוה מ"מ כיון דליכא כמי דלכורת דלמריימת במסתק שמעינן לה מכח דלעיל דלמור: **הבולע** יימת מומר להחס ט ממין. ותע"ג דבכבורות פ' (ג) חלו מומין (דף מה:) מסתמא שנם שאר שמקה כמלוקה הוא יכול לחזות כרכה מ"מ מחלין עליו לת הבכה כיון שיש בה כבכה מידי דהוה לחמכה שמל נב היל ונב הרגל (נקמן דף סת.) דמסכינן כמכה על מנל לחלל לת הבכה לף על נב שפעמים מתרפא מלליו. בערוך גרם מרקח(נ) פי' יצולעת קטנה ומליה כמי' וכטעפלת על הכבר נחלים בו ומוננת הרם וכל זמן שמוננת היא מחללת מן הליחה שמוננת ומתפחת מד שיהא כמו חבים קטנה וכשחלב טולא כתוך המים מוללת ליחה שכמטיו ומתגדלת כמתיו(ד) ומוננת כריסו לבה וס"ל עלקת כרוס זנוס (חולין יב) מתרגמין כעלקת דמוננת דמולדבי לימי(ה):

לא יטמה חדם. פרש"י ל"ל מן הכלים ופי' כן לספרים דגרסי לחרי כן נקרקף לנכחמת וכ"י פירש דכעבדי פסחים (פסחים קיג.) גרסינן בהך דקבריי מן הכורות ומן הלנמים בלילה ול"ג נקרקף לנכחמת. ולף גרסינן נמי לי ליכל לימים לחריהן בהדיה לימת ליה פלניא וכו' יש בריימת לחרים לשל מהך דגרים בלילי לביעים ובלילי שבחים וגרים נקרקף לנכחמת: **עיר** שים בה עבודת כוכבים. פ"ה לניולות הוא להיות לה שוק ויריד ביום לחד ומלחים משוחרות היו שמחת דמוחרות משום דלת מחיל מיייהו הלחה למבודת כוכבים ולי משום טמח ושמן ביום לחד ס"ת לחובי לי משום מקדושה לי משום דלרך שוקה להיות שמח ולחיל ומודי לבל למוכן מייייהו קרי דסחם מוכר עלב הוא שכח מסמח מחזר לו רש"י ממה שיש מפרש לשיל (דף ב) לשמח ושם סיט מקח וממכר ומיהו קשיא לי ביום לחד מייני שיש הטוק ביום לחד היכי שוקחין מהם לה לחריהן לשיל (דף ה) לחין שוקחין מהם לבר שלוט מתקיים ולחו בשחרת דהכא (דף יב:) לחריהן דבר ירמיה זכן מד פיחא ושלה דהכחו שובחת לחריהן בירושלמי פ"ל מד לחבריה ולחו לי לשקח נשוקחין מיחיך לבי פירש רביט מחיר דהכח מייני ביריד שמעשי להביח בו מכם ושלח ביום לחד מייני ולבי בשחיטים משוחרות אין כאן לחיטה: **אלא** בוחד והדם דקחמהני מריחה. הקשה ר"ח מ"ש מבח חיכח לחמריהן לקמן פ"ב (דף מ:) דשרי משום לריחה ולי חיכין דמחני חיכח קיימי והוי כמו קמוכת דלף לחחר שנעשים מלחו נה שלין מופלין בו לימורה מיכח לינה ולחפילו לי הוי מיקריייהו לריחה שמח יש לחמור דהח לחמריהן (פסחים קף כה:) כל לימורין שבחורה אין לוקין עליהן לף כלרך הלחן משום לימורה מיכח לינה ומבודת כוכבים לחפילו לוקין עליהם לף שלא כלרך הלחן משום דלף בחיכח בהו לחילה ובמבודת כוכבים נמי לינה כחיב בה לחילה בחריייהו דלף בדברי קבלה (חולין קו) ויחלבו מזבח מים וחע"ג דכחיב (דברים נב) חמר מלב שבחיכו יחלבו מכל משום לף בחיכר לחילה חלל לימור רק בדברי קבלה דלחיקש זבח למח ויחלבו מזבח· מים כדחיתה פרק לין ממעידין (נקמן דף כח:) ולחפילו חם ממלל טמר דמלקות ליכח לימורה מיכח לינה לימור בח בחיכח חע"ג דבין כך חיכח לינה חלל לימור רק בדברי קבלה ומקיש לימור לשחר לימורין מכח בחיכח בחיכח בחי

מסורת השי"ם

פסנים נמ כ"ם • והא מהכא הוא שהחטוטין שבכותן סותרי מעות של טמרים הן ל"ת נמי הוא יסיר ליה לבעל (ו) המשנה מהמורכז שטוחה שם ומפיק להו הכאה לכל שלשון מעוטרות לתו דטמרים הן: **נפנס** • מן כריס של עכברים תו של בקמיס: **פסנס** • טעון מכס: **מן פפרכוכס ולפפס** • לכל מיקור תורה אור

שמרוך בו לחטר לעשות כן בידים כבהמה ותע"פ שהיא לחטורה בהכאה: **וכוכב** • שמרום: **ופפלפ בפרכלפוס גלפן** • מקום גדוליהן ושופטיהן ומעלה שמרומין לפניהם לחטוא ותק על פי שכבר ופפתרם היא להם ולהכל למימר לחזל ומודה: **פפוס כפגיל פידם** • שמתוך כך יהיו לו עדים ומסיימין (ב) להגיל מן השוכרין: **פיפ פפרם** • שהם שמרים בה קבר ומקו מכמים עד מלא לחטוא דלולא מזכיריה לה כחיתי העצמות ושמא יעבור על עסק כשטורח ויסיעט: **נגידן** • לחוזה לנתן ולקן העמים ממנה מלכנן כניא הפרס: **ופפר רבי יוחנן פלכפ בריבי יוסי** • ומלחיירי (ג)ר' יוחנן ס"מ שמועה ליה לר' יוחנן דך מתני' [ו]טקחין מכן בהמה פלינה לחרבי נתן: **דפקלי פיניס פיכפל** • מן הטקח ושמלת מהכא: **ופפ פוסיפס פפפכך** • ביהמעם כחיב למשל מיתר לדחזק בכך: **ולין פפריפין** • קפכר שהם תרמים לנדק הבית דפעונמת היא [בערכין](לף כת:) וכין דהשתח ליכל ביה המקדש לחי בהן ליתי מקלה דמחסני מסקדש ומטילה טעל

הקברות סלקא דעתך מרמאה דאורייתא היא אלא[א] ביה הפרס דרבנן ומטמא ללמד תורה ולישא אשה אר' יהודה אימתי בזמן שמוצא ללמד אבל בזמן שמוצא ללמד אינו מטמא רבי יוסי אומר יאפילו בזמן שמוצא ללמד יטמא לפי שאין אדם זוכה ללמד מכל א"ר יוסי מעשה ביוסף הכהן שהלך אחר רבו לציפרין ללמד תורה

אלמא פליגי? אמר לך רבי יוחנן לעולם לא פליגי ולא קשיא [ב]באן בלוקח מן התגר דשקלי מיכסא מיניה באן בלוקח מבעל הבית דלא שקלי מיכסא מיניה אמר מר בהמה תיעקר והא איכא צער בעלי חיים? אמר אביי -אמר רחמנא [ג]אל סוסים תעקר. אמר מר ואיאזהי עיקור-מגיש פרסותיה מן הארכובה ולמטה ורמינהי אין מקדישין ואין מחרימין ואין מעריכין בזה"ז ואם הקדיש והחרים והעריך בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ידקבו

אבל מהנה שרי רבי יוחנן אמר אפילו מעוטרות בפירות נמי אסור-ק"ו: נהנה אסור "מהנה לא כ"ש מיתיבי רבי נתן אומר יום שעבודת כוכבים מנחת בו את המכס מבריזין ואומרים כל מי שנוטל עטרה ויניח בראשו ובראש חמורו לכבוד עבודת כוכבים יניח לו את המכס,ואם לאו,אל יניח לו את המכס יהודי שנמצא שם מה יעשה: יניח נמצא נהנה, לא יניח נמצא מהנה,מבאן אמרו הנושא ונותן בשוק של עבודת כוכבים בהמה תיעקר,פירות כסות וכלים ירקבו,מעות ולכי מתבות יוליכם לים המלח,*ואיזהו עיקור *המנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה

קתני מיהת יניח נמצא נהנה לא יניח נמצא מהנה? אמר רב משרשיא בריה דרב אידי קסבר רשב"ל פליגי רבנן עליה דרבי נתן ואנא דאמרי כרבנן דפליגי עליה ,ר' יוחנן סבר לא פליגי,ולא פליגי והא תניא *הולכין ליריד של עובדי כוכבים ולוקחין מהם בהמה עבדים ושפחות בתים ושדות וכרמים,וכותב ומעלה בעדאות שלהן מפני שהוא במציל מידם,ואם היה כהן *ממטא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהם,וכשם שמטמא בחוצה לארץ כך ממטא [ב]בית הקברות בית הפרס דרבנן ומטמא

ללמד תורה ולישא אשה אר' יהודה אימתי בזמן שמוצא ללמד אינו מטמא רבי יוסי אומר יאפילו בזמן שמוצא ללמד יטמא לפי שאין אדם זוכה ללמד מכל א"ר יוסי מעשה ביוסף הכהן שהלך אחר רבו לציפרין ללמד תורה

אלמא פליגי? אמר לך רבי יוחנן לעולם לא פליגי ולא קשיא [ב]באן בלוקח מן התגר דשקלי מיכסא מיניה באן בלוקח מבעל הבית דלא שקלי מיכסא מיניה אמר מר בהמה תיעקר והא איכא צער בעלי חיים? אמר אביי -אמר רחמנא [ג]אל סוסים תעקר. אמר מר ואיאזהי עיקור-מגיש פרסותיה מן הארכובה ולמטה ורמינהי אין מקדישין ואין מחרימין ואין מעריכין בזה"ז ואם הקדיש והחרים והעריך בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ידקבו

אבל מהכא קרי • ול"ת לקמן פרק כל הכלמים (לף מז:) גבי מי שהיה טוען ממוך למעדת כוכבים ונפל לחטר לבעלמו ופריך והא קא אביק דווחא לעבודת כוכבים "ומאי פירכא הא למחרין הכא דמהכא מוחר ויל דהתם מיכא הכאה יחידאי וגרלה כעלמו מקום לעבודת כוכבים וכ"ת פירש דוחלי כל מהכא לחטר לבד מהכא מפני ס"ת שהוחה בהאה בזיון לעבודת כוכבים שהוחה המכס לפי שהיו מחשיב העבודת כוכבים כל כך שיהיו העמרה כרחמך: **ק"ל** נהכא לחטר מהכא לע"ם • כחב רבינו כרוך דלחוחו יריד שהכומרים על עבודת כוכבים עוקמים בו מכס מן המכר מיד לם לחוחו מכס הוא לבנין עבודת כוכבים והעובד כוכבים מפרש קח בהכוס כך וכן ועוד פשוט לבנין עבודת כוכבים לחטר דמהכא לחטר כל' יוחנן ולקח לם לח הזכיר ל לבנין עבודת כוכבים חלח לחחר שפירש ל הסכס לחחר ל ועוד פשוט נרלה דלחטר כי מה חלח הזכיר לבנין עבודת כוכבים מפני ישרחל הוא מניח ומ"ם לם לח סיה מפני הבנין היה טעון ל בהסכס הרחמן ומטמ' הפשוט יולח מכס הישרחל לבנין עבודת כוכבים והל"ל מקה מקולי כחב בהפרט כי לם לחחר שפירש

ירקבו · פי' ויניחם במקום שלא יהא נקל לבא לידי תקלה ומס
ירקבו: יוליכם ליס המלח · משום דמלי להו
בעיניהו דבלא שתיקה לריך יס המלח ס"ה בשאר מלרים ע"י שתיקה
דמשמע פרק כל שעה (פסחים דף כח. ומס ד"ס עטרת טוכיס) וכשובלא

תורה אור

ירקבו,מעות וכלי מחכות יוליכום לים המלח,
ואיזהו עיקר "נועל דלת בפניה והיא מתה
מאיליה אמר אביי שאני התם משום ביזון
קדשים,נשתטיה מישתט:ארו בהו לידי תקלה,
ולישויה גיסטרא? אמר אביי אמר קרא
°ונותצתם את מזבחותם [ונו'] לא תעשון כן
להי אלהיכם כבא אמר ממני שנראה כמטיל
מום בקדשים,נראה, מום מעליא הוא:°ה"מ
°בזמן שביה המקדש קיים דרחזי להקרבה,
השתא דלא חזי להקרבה לית לן בה,וליהוי
כמטיל מום בבעל מום,דאע"ג דלא חזי
להקרבה אסור:בעל מום,נהי דלא חזי לגופיה
°לדמי חזי-לאפוקי הבא דלא לדמי חזי ולא
לגופיה חזי. אשכחיה רבי יונה לרבי עיילא'
דמאי אפיתחא דצור א"ל קא מיבעיא ליה "בהמה תיעקר"
עבד מאי,עבד ישראל לא קא מיבעיא לי,כי
קא מיבעיא לי עבד עובד כוכבים מאי? א"ל
°מאי קא מיבעיא לך תניא *העובדי כוכבים
והרועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין:
א"ל ר' ירמיה לר' זירא קיתני לוקחין מהן
בהמה עוברים ושפחות עבד, ישראל או
דלמא אפי' עבד עובד כוכבים:א"ל מסתברא
עבד ישראל דאי עבד עובד כוכבים למאי
מיבעי ליה,כי אתא רבין אמר רבי שמעון
בן לקיש °אפילו עבד עובד כוכבים מפני
שמכניסו תחת כנפי השכינה אמר רב אשי
אמו בהמה מאי מכנים תחת כנפי השכינה
איכא? אלא °משום מעותיה והי"נ דממעטי
שרי: רבי יעקב בן סנדלא,ר' ירמיה בן פלתא
אמר ליה חד לחבריה *יתמא,עבד רבך הבי?
אמר ליה °אידך "יתמא,עבד רבך הבי' ותרוייהו
מבעה"ב זבון וכל חד וחד סבר חבראי מתנר
בן דאמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר
אבא לא שנו אלא בלוקח מן התגר' דשקלי
מיכסא מיניה אבל בלוקח מבעה"ב דלא שקלי
מיניה מיכסא,מותר,א"ר אבא בריה דר' חייא
בר אבא אילמלא היה ר' יותן הא זימנא
באתרא דקא שקלי מיכסא אפי' מבעה"ב היה
אסר,אלא אנן הכי זבון:מבעה"ב שאינו
קבוע זבון: מתני' °אלו דברים אסורים
למכור לעובד כוכבים אצטרובלין ובטות שוח
ופטוטרות ולבונה ותרנגול הלבן,רבי יהודה
אומר °מותר למכור לו תרנגול לבן בין
התרנגולין ובזמן שהוא בפני עצמו קוטע את
אצבעו ומוכרו לו לפי שאין מקריבים חסר
לעבודת כוכבים,°ושאר כל הדברים מתמן
מותר ופירושן אסור ר"מ אומר אף דקל טבוחצב
*(ונקלב) אסור למכור לעובדי כוכבים: גמ'
מאי

ונועל דלת · פי' ומקיף בדלת ומס
ונועל: נועל דלת בפניה · אין לומר מל כסר בזמן הזה לחמי
לא לגריכו לנעול דלת שלא יבא לידי
תקלה ולא לנעוך להמתין עד שיפול
בו מום דהא דמלרכינן הכא משום
קלקול הוא שהקדים על מנס ועוד
לא נפל בית מומא הכא לא שרי אלא
על ידי פדיון לכל כסר שהוא קדוש
מלעיו ולא על ידו(ג)כלפי הקלוקל•אין
לקנסו אלא יתמין עד שיפול בו מום
ויולכל במומו אלא שום פריה ורבי
על פי שהוא יכול להמיל בו מום קודם
שילא לחיר השוק ויפקיעט מקדושת
בכור למוכח רק שיקנט לכהן ולא
תחרע בו שור הקנה אם לא עשה
אין לקנסו כך ולגריכו כשילא לחל:
ונשחטיה משמע · פ"ה ולא
משום שחוטי חוץ
לקדשי בדק הבית לא מיתיבי כדתני'
פרק [בני מעיריס] (יומא דף סב:)
שומע אני כל מקום שלא חייבו הכתוב
אלא בקדשי בדק הבית ודקיאל"ל כי
מצינו רבה מפני שקלקה כמטיל מום
בקדשי בדק הבית מפי מטיל מום תיכף
הא כי כתיב (ויקרא כב) כל מום לא
יהיה בו בקדשי מוכח כתיב ושוב
מדקתסק הכי מילי בזמן שביהמ"ק
קיים דחזי להקרבה אלמא בקדשי
מוכח מחיי לכך פירש ר"י דבקדשי
מוכח מחיי וכזמן הזה אין מייב
שומע אין מחבר שלחו לביתך לביאת
פתח אהל מועד מידי דהוה אחלמיס
שמחמת בזיון קודש פחימה דלמוח
הסיכל דפסול למ"ד פרק בני מעיריס
(שם). (מוסיף פחימה כמוסיר מעשה
דמי ושוב י"ל דלעולם בקדשי בדק הבית
מיירי וכיון בא לפרק המעשה בקדשי
מוכח ונזירה קדשי בדק הבית מיירי
קדשי מוכח כדאמרינן גבי נזיה ועבדה
בפרק לחמים הגז (חולין דף קמ.)
דבזריכן קדשי בדק הבית אמר קדשי
מוכח ואלי כי פריך ובמחיכא מיירי
בקדשי בדק הבית פריך והוה ליי
למיתני גזרה משום קדשי מוכח והמס
אחר משום שחוטי חוץ אלא שפיר
קא משמע"): עבד שובד כוכבים·
מעמת ומכניס תחת כנפי שכינה
דחייב בכל המלות שבעולם חייבות
בנמריכן לה לה מלקה (ניסין דף מב:):
והרועין בהמה דקה · שלהן
אין בכל שלא לחדיס לה,
דאין לחדס תוחה, ולא לו כדאמר
בפרק קמא דב"מ (דף ה:) גבי הוחו
רועה: הבא גמי משום מיטמין.
ולריך למפרס מפני שמכניסו שכר דלא שייך בעבד מיטוחייהו
דאמרינן הוי ממעט ישראל שחוכל משלו: רבי יהודה זבן דאמר · פי'
ואיים זבן פיחא · שבחי בזיון קדשים אמורה
ואיים והלא פת שבחי טבחים אמורה במקום שאין
פלמר ישראל כדאמרינן לקמן פרק בני מעיריס (דף יה:) ושוב י"ל דמיירי
הכא לעוך עבדו שובד טובים לו לעוך בהמתו אבל בזיונא שלא
גבי אלו שובדו שביח היח משום חי נפש משמע בירושלמי ואמאי לא
שביח היח משום חי נפש ואם תאמר הלא פת דבר שאין מתקיים הוא ואמרינן לעיל (דף ה:) דבר שאין מתקיים אין לוקחין מהם
וי"ל דפת דבר תשוב הוא ולקחן עליה זבינא והוה כדבר המתקיים:

*)[וע"ש תוספות זבחים נט. ד"ה עד שלא נעבה וכו' ותוס' יומא סג. ד"ה שלמים]

תורלינקת

נועל דלת בפניה ואינה מתה מאיליה. אמר אביי שאני התם משום ביזון קדשים. נשתטיה מישתט. ארו בהו לידי תקלה. ולישויה גיסטרא. אמר אביי אמר קרא ונותצתם את מזבחותם לא תעשון כן להי אלהיכם. כבא אמר ממני שנראה כמטיל מום בקדשים. נראה מום מעליא הוא. ה"מ בזמן שביה המקדש קיים דחזי להקרבה השתא דלא חזי להקרבה לית לן בה וליהוי כמטיל מום בבעל מום דאע"ג דלא חזי להקרבה אסור בעל מום נהי דלא חזי לגופיה לדמי חזי לאפוקי הבא דלא לדמי חזי ולא לגופיה חזי. אשכחיה רבי יונה לרבי עיילא דמאי אפיתחא דצור א"ל קא מיבעיא ליה בהמה תיעקר עבד מאי עבד ישראל לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי עבד עובד כוכבים מאי א"ל מאי קא מיבעיא לך תניא העובדי כוכבים והרועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין. א"ל ר' ירמיה לר' זירא קיתני לוקחין מהן בהמה עוברים ושפחות עבד ישראל או דלמא אפי' עבד עובד כוכבים. א"ל מסתברא עבד ישראל דאי עבד עובד כוכבים למאי מיבעי ליה כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן לקיש אפילו עבד עובד כוכבים מפני שמכניסו תחת כנפי השכינה אמר רב אשי אמו בהמה מאי מכנים תחת כנפי השכינה איכא? אלא משום מעותיה והי"נ דממעטי שרי: רבי יעקב בן סנדלא ר' ירמיה בן פלתא אמר ליה חד לחבריה יתמא עבד רבך הבי? אמר ליה אידך יתמא עבד רבך הבי ותרוייהו מבעה"ב זבון וכל חד וחד סבר חבראי מתנר בן דאמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא לא שנו אלא בלוקח מן התגר דשקלי מיכסא מיניה אבל בלוקח מבעה"ב דלא שקלי מיניה מיכסא מותר. א"ר אבא בריה דר' חייא בר אבא אילמלא היה ר' יותן הא זימנא באתרא דקא שקלי מיכסא אפי' מבעה"ב היה אסר אלא אנן הכי זבון: מבעה"ב שאינו קבוע זבון: מתני' אלו דברים אסורים למכור לעובד כוכבים אצטרובלין ובטות שוח ופטוטרות ולבונה ותרנגול הלבן רבי יהודה אומר מותר למכור לו תרנגול לבן בין התרנגולין ובזמן שהוא בפני עצמו קוטע את אצבעו ומוכרו לו לפי שאין מקריבים חסר לעבודת כוכבים ושאר כל הדברים מתמן מותר ופירושן אסור ר"מ אומר אף דקל טבוחצב (ונקלב) אסור למכור לעובדי כוכבים: גמ' מאי

ונועל דלת · אין לומר מל כסר בזמן הזה לחמי לא לגריכו לנעול דלת שלא יבא לידי תקלה ולא לנעוך להמתין עד שיפול בו מום להא דמלרכינן הכא משום קלקול הוא שהקדים עד מנס ועוד לא נפל בית מומא הכא לא שרי אלא על ידי פדיון לכל כסר שהוא קדוש מלעיו ולא על ידו(ג)כלפי הקלוקל•אין לקנסו אלא יתמין עד שיפול בו מום ויולכל במומו אלא שום פריה ורבי על פי שהוא יכול להמיל בו מום קודם שילא לחיר השוק ויפקיעט מקדושת בכור למוכח רק שיקנט לכהן ולא תחרע בו שור הקנה אם לא עשה אין לקנסו כך ולגריכו כשילא לחל: ונשחטיה משמע · פ"ה ולא משום שחוטי חוץ

מקדשי בדק הבית לא מיתיבי כדתני' פרק [בני מעיריס] (יומא דף סב:) שומע אני כל מקום שלא חייבו הכתוב אלא בקדשי בדק הבית ודקיאל"ל כי מצינו רבה מפני שקלקה כמטיל מום מפי מטיל מום תיכף הא כי כתיב (ויקרא כב) כל מום לא יהיה בו בקדשי מוכח כתיב ושוב מדקתסק הכי מילי בזמן שביהמ"ק קיים דחזי להקרבה אלמא בקדשי מוכח מחיי לכך פירש ר"י דבקדשי מוכח מחיי וכזמן הזה אין מייב שומע אין מחבר שלחו לביתך לביאת פתח אהל מועד מידי דהוה אחלמיס שמחמת בזיון קודש פחימה דלמוח הסיכל דפסול למ"ד פרק בני מעיריס (שם). (מוסיף פחימה כמוסיר מעשה דמי ושוב י"ל דלעולם בקדשי בדק הבית מיירי וכיון בא לפרק המעשה בקדשי מוכח ונזירה קדשי בדק הבית מיירי קדשי מוכח כדאמרינן גבי נזיה ועבדה בפרק לחמים הגז (חולין דף קמ.) דבזריכן קדשי בדק הבית אמר קדשי מוכח והמס אחר משום שחוטי חוץ אלא שפיר קא משמע"): עבד שובד כוכבים· מעמת ומכניס תחת כנפי שכינה דחייב בכל המלות שבעולם חייבות בנמריכן לה לה מלקה (ניסין דף מב:): והרועין בהמה דקה · שלהן אין בכל שלא לחדיס לה, דאין לחדס תוחה, ולא לו כדאמר בפרק קמא דב"מ (דף ה:) גבי הוחו רועה: הבא גמי משום מיטמין. ולריך למפרס מפני שמכניסו שכר דלא שייך בעבד מיטוחייהו דאמרינן הוי ממעט ישראל שחוכל משלו: רבי יהודה זבן דאמר · פי' ואיים זבן פיחא · שבחי בזיון קדשים אמורה ואיים והלא פת שבחי טבחים אמורה במקום שאין פלמר ישראל כדאמרינן לקמן פרק בני מעיריס (דף יה:) ושוב י"ל דמיירי הכא לעוך עבדו שובד כוכבים לו לעוך בהמתו אבל בזיונא שלא גבי אלו שובדו שביח היח משום חי נפש משמע בירושלמי ואמאי לא שביח היח משום חי נפש ואם תאמר הלא פת דבר שאין מתקיים הוא ואמרינן לעיל (דף ה:) דבר שאין מתקיים אין לוקחין מהם וי"ל דפת דבר תשוב הוא ולקחן עליה זבינא והוה כדבר המתקיים:

תורלינקת

נועל דלת · פי' מס' פ"ח מלכות
מרכין כלכה ה ומס
עטין קלב:

נה ב מי' פ"ג מלכות
ישמעאל מזנח כלכה
ז ומס נתין שמו:

נו ג מי' פ"ג מהלי
מרכין כלכה ט ופ"ק
מלכות עובדת כוכבים
כלכה יד ומס עטין קלב
ולעיין מס מור ס"ע
י"ד סימן קמב סעיף ג:

נז ד מי' פ"ב מהלי
רולח כלכה יג וס"י
מלכות עובדת כוכבים
כלכה ג ומס נתין קבב
מור ס"ע יו"ד סי' קמו
סעיף ב ומוס"ע ס"ע
סימן מב סעיף ס:

נח ה מי' פ"ט מלכות
עובדת כוכבים
כלכה יד:

נט ו ז ח מי' פ"ע
מלכות עובדת
כוכבים כלכה ו ז ומס
נתין מה מוס"ע י"ד
סימן קנו סעיף ג:

נועל דלת בפניה ואינה מתה מאיליה. אמר אביי שאני התם משום ביזון קדשים. נשתטיה מישתט. ארו בהו לידי תקלה. ולישויה גיסטרא. אמר אביי אמר קרא ונותצתם את מזבחותם לא תעשון כן להי אלהיכם. כבא אמר ממני שנראה כמטיל מום בקדשים. נראה מום מעליא הוא. ה"מ בזמן שביה המקדש קיים דחזי להקרבה השתא דלא חזי להקרבה לית לן בה וליהוי כמטיל מום בבעל מום דאע"ג דלא חזי להקרבה אסור בעל מום נהי דלא חזי לגופיה לדמי חזי לאפוקי הבא דלא לדמי חזי ולא לגופיה חזי. אשכחיה רבי יונה לרבי עיילא דמאי אפיתחא דצור א"ל קא מיבעיא ליה בהמה תיעקר עבד מאי עבד ישראל לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי עבד עובד כוכבים מאי א"ל מאי קא מיבעיא לך תניא העובדי כוכבים והרועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין. א"ל ר' ירמיה לר' זירא קיתני לוקחין מהן בהמה עוברים ושפחות עבד ישראל או דלמא אפי' עבד עובד כוכבים. א"ל מסתברא עבד ישראל דאי עבד עובד כוכבים למאי מיבעי ליה כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן לקיש אפילו עבד עובד כוכבים מפני שמכניסו תחת כנפי השכינה אמר רב אשי אמו בהמה מאי מכנים תחת כנפי השכינה איכא? אלא משום מעותיה והי"נ דממעטי שרי: רבי יעקב בן סנדלא ר' ירמיה בן פלתא אמר ליה חד לחבריה יתמא עבד רבך הבי? אמר ליה אידך יתמא עבד רבך הבי ותרוייהו מבעה"ב זבון וכל חד וחד סבר חבראי מתנר בן דאמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא לא שנו אלא בלוקח מן התגר דשקלי מיכסא מיניה אבל בלוקח מבעה"ב דלא שקלי מיניה מיכסא מותר. א"ר אבא בריה דר' חייא בר אבא אילמלא היה ר' יותן הא זימנא באתרא דקא שקלי מיכסא אפי' מבעה"ב היה אסר אלא אנן הכי זבון: מבעה"ב שאינו קבוע זבון: מתני' אלו דברים אסורים למכור לעובד כוכבים אצטרובלין ובטות שוח ופטוטרות ולבונה ותרנגול הלבן רבי יהודה אומר מותר למכור לו תרנגול לבן בין התרנגולין ובזמן שהוא בפני עצמו קוטע את אצבעו ומוכרו לו לפי שאין מקריבים חסר לעבודת כוכבים ושאר כל הדברים מתמן מותר ופירושן אסור ר"מ אומר אף דקל טבוחצב (ונקלב) אסור למכור לעובדי כוכבים: גמ' מאי

נועל דלת · אין לומר מל כסר בזמן הזה לחמי לא לגריכו לנעול דלת שלא יבא לידי תקלה ולא לנעוך להמתין עד שיפול בו מום להא דמלרכינן הכא משום קלקול הוא שהקדים עד מנס ועוד לא נפל בית מומא הכא לא שרי אלא על ידי פדיון לכל כסר שהוא קדוש מלעיו ולא על ידו(ג)כלפי הקלוקל•אין לקנסו אלא יתמין עד שיפול בו מום ויולכל במומו אלא שום פריה ורבי על פי שהוא יכול להמיל בו מום קודם שילא לחיר השוק ויפקיעט מקדושת בכור למוכח רק שיקנט לכהן ולא תחרע בו שור הקנה אם לא עשה אין לקנסו כך ולגריכו כשילא לחל: ונשחטיה משמע · פ"ה ולא משום שחוטי חוץ

מקדשי בדק הבית לא מיתיבי כדתני' פרק [בני מעיריס] (יומא דף סב:) שומע אני כל מקום שלא חייבו הכתוב אלא בקדשי בדק הבית ודקיאל"ל כי מצינו רבה מפני שקלקה כמטיל מום מפי מטיל מום תיכף הא כי כתיב (ויקרא כב) כל מום לא יהיה בו בקדשי מוכח כתיב ושוב מדקתסק הכי מילי בזמן שביהמ"ק קיים דחזי להקרבה אלמא בקדשי מוכח מחיי לכך פירש ר"י דבקדשי מוכח מחיי וכזמן הזה אין מייב שומע אין מחבר שלחו לביתך לביאת פתח אהל מועד מידי דהוה אחלמיס שמחמת בזיון קודש פחימה דלמוח הסיכל דפסול למ"ד פרק בני מעיריס (שם). (מוסיף פחימה כמוסיר מעשה דמי ושוב י"ל דלעולם בקדשי בדק הבית מיירי וכיון בא לפרק המעשה בקדשי מוכח ונזירה קדשי בדק הבית מיירי קדשי מוכח כדאמרינן גבי נזיה ועבדה בפרק לחמים הגז (חולין דף קמ.) דבזריכן קדשי בדק הבית אמר קדשי מוכח והמס אחר משום שחוטי חוץ אלא שפיר קא משמע"): עבד שובד כוכבים· מעמת ומכניס תחת כנפי שכינה דחייב בכל המלות שבעולם חייבות בנמריכן לה לה מלקה (ניסין דף מב:): והרועין בהמה דקה · שלהן אין בכל שלא לחדיס לה, דאין לחדס תוחה, ולא לו כדאמר בפרק קמא דב"מ (דף ה:) גבי הוחו רועה: הבא גמי משום מיטמין. ולריך למפרס מפני שמכניסו שכר דלא שייך בעבד מיטוחייהו דאמרינן הוי ממעט ישראל שחוכל משלו: רבי יהודה זבן דאמר · פי' ואיים זבן פיחא · שבחי בזיון קדשים אמורה ואיים והלא פת שבחי טבחים אמורה במקום שאין פלמר ישראל כדאמרינן לקמן פרק בני מעיריס (דף יה:) ושוב י"ל דמיירי הכא לעוך עבדו שובד כוכבים לו לעוך בהמתו אבל בזיונא שלא גבי אלו שובדו שביח היח משום חי נפש משמע בירושלמי ואמאי לא שביח היח משום חי נפש ואם תאמר הלא פת דבר שאין מתקיים הוא ואמרינן לעיל (דף ה:) דבר שאין מתקיים אין לוקחין מהם וי"ל דפת דבר תשוב הוא ולקחן עליה זבינא והוה כדבר המתקיים:

תורלינקת

[נועל דלת] · ואין לה מה תלכל ותמות: **ספס מפום כוזין קדמיס** · דלמי תמרת מיעקר חיטה מתה מהכה גרלה בזיוקה לזמן מרוכה: **ונפתמים מיפתם** · דלמי משום שתומי תון, לחבדק הבית לא מיחייב וכדתניא [בתמי טעריס] (יומא דף סג:) שומע אני אפילו קדמי בדק הבית

נקנס ס. סנהדרין ס. [פוסק דכ"ע ס"כ]

[תנין קיפ]

[ע"ל ונקלב ק] [ליתה נקמן יד: חיום פעמים בכל נמקומות וכן נפי' ערוכין ד:] [ונקליבס]

מתני' מילמרוכין ונטע מום · מפרס בגמרל: **אפור לפכור לעובד כוכבים** · דלעוך עבודת כוכבים כמכי לה: **פוכר לו פרנגול לבן בין פפרנגולים** · לקח טובד כוכבים מיכרלל תרנגולים כרכה מוכר למכור בימים תרעול לבן דכיון דשקיל מיניה לחריני לאו לעבודת כוכבים קא בעי לה: **ספפן ופירושן** · מפרס בגמרל: **דקל עם מלב ונקלב** · מפרס בגמרל:

גמ' מאי

נועל דלת · ואין לה מה תלכל ותמות: **ספס מפום כוזין קדמיס** · דלמי תמרת מיעקר חיטה מתה מהכה גרלה בזיוקה לזמן מרוכה: **ונפתמים מיפתם** · דלמי משום שתומי תון, לחבדק הבית לא מיחייב וכדתניא [בתמי טעריס] (יומא דף סג:) שומע אני אפילו קדמי בדק הבית

[ע"ל ונקלב ק] [ליתה נקמן יד: חיום פעמים בכל נמקומות וכן נפי' ערוכין ד:] [ונקליבס]

מתני' מילמרוכין ונטע מום · מפרס בגמרל: **אפור לפכור לעובד כוכבים** · דלעוך עבודת כוכבים כמכי לה: **פוכר לו פרנגול לבן בין פפרנגולים** · לקח טובד כוכבים מיכרלל תרנגולים כרכה מוכר למכור בימים תרעול לבן דכיון דשקיל מיניה לחריני לאו לעבודת כוכבים קא בעי לה: **ספפן ופירושן** · מפרס בגמרל: **דקל עם מלב ונקלב** · מפרס בגמרל:

נקנס ס. סנהדרין ס. [פוסק דכ"ע ס"כ]

[תנין קיפ]

גמ' מאי · מילי זמן שביח המקדש קיים. פיין מוני לקן מגילה דף י ע"ב ד"ה מ"ם כדי כיס: שם נדמי מוי. ק"ל הא מלגמא דר"ח ומכמים בכבור מתני' וכבור הא לין לו מיזון ולין מתוכחה קיבוע ול"ע לה מוי לדמי ומע"ג: תוס' ד"ה מפל וכו' לין לקמן. מיין בסחוח דף כה ע"ל מוספות ד"ה פר:

הגהות הב"ח (ב) רש"י ד"ה מלמלה כיס וכו' מפיל מנפל כבית ומשמע דשקיל מנבלי נפים קמל לן דר' ירמיה סמיך: (ג) תוס' ד"ה מפל וכו' כלה מקדוסה לין לקנסו. ל"ל משמע שלה לה לעשוי לפניו כרשות כיון ולין לה מוס מוס קדשים כשר מ"ם מכמיר כדבר כיס מ"ם ומיין עוד נמ"ם כרמ"ם פוף כסוחה וכן סוא דפס ר"י וכיצו לוגמן מסוגים על כרמ"ם ממיין כמ"ם בסנהדרי ומכדבי ס"ם:

נליון השי"ם נמ' כני מילי זמן שביח המקדש קיים. פיין מוני לקן מגילה דף י ע"ב ד"ה מ"ם כדי כיס: שם נדמי מוי. ק"ל הא מלגמא דר"ח ומכמים בכבור מתני' וכבור הא לין לו מיזון ולין מתוכחה קיבוע וה"ע לה מוי לדמי ומע"ג: תוס' ד"ה מפל וכו' לין לקנסו. מיין בסחוח דף כה ע"ל מוספות ד"ה פר:

תורניתא (ג) · פ"ה מין מרז כרלמרי' בר"ה (פי' ופס) בעפרה מיני מרזיס אמה תורניתא וקשיא דבסמוך פריך מההיא וכל שאין לו עיקר ופ"ה שאין לו עיקר מתקיים כאדר בימות הגשמים ואי תורניתא מרז הוא הא יש לו עיקר מתקיים ואור קשיא לפירושו הכי תבוה דאין לה עיקר בימות הגשמים ויש לה שביעית ואור קשיא מי תורניתא שאין לה שביעית ואור קשיא הגשמים ויש לה שביעית ואור קשיא מי תורניתא הוא דלית לה עיקר בימות הגשמים ואי תורניתא הוא מהיכא דאין לה עיקר בימות הגשמים ואור קשיא

[שבת ג. נדה מב.]

ס א (מיי' פ"ו מהל' שמטה ויובל הל"ג):

סא ב פוס"ע י"ב פי' קנה פעיף ג:

[ע"ז יח:]

[ע"ז יח:]

[נדרים מ:]

[תוספות פ"ק]

[נזיר כח.]

[תוספות פ"ק]

[ע"ז יח:]

[ע"ז יח:]

מאי איצטרובלין תורניתא ורמינהו הוסיפו עליהן אלכסין ואיצטרובלין מוכסנין ובנות שוח ואי סלקא דעתך איצטרובלין=תורניתא תורניתא מי איתא בשביעית (*והתנן) *יהה הבלל כל שיש לו עיקר יש לו שביעית וכל שאין לו עיקר אין לו שביעית אלא אמר רב ספרא פירי דארזא וכן כי אתא רבין א"ר אלעזר פירי דארזא: בנות שוח: *אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן תאיני חיורתא: ופסטורות: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בפסטורתיהן שנו: לבונה: אמר רבי יצחק אמר ר"ש בן לקיש *לבונה זכה תנא *זמכולן מוכרין להן חבילה וכמה חבילה פירש ר' יהודה בן בתירא אין חבילה פחותה משלשה מנין דלמא אזיל ומזבין לאחריני ומקטרי *אמר אביי 'אלפני' מפקדינן 'אלפני' - דלפני' לא מפקדינן: ותרנגול לבן: א"ר יונה א"ר זירא אמר רב זביד ואיבא דמתני אמר ר' יונה אמר ר' זירא "תרנגול למי מות" למכור לו תרנגול לבן "תרנגול לבן למי" אסור למכור לו תרנגול לבן חגן רבי יהודה אומר מכור הוא לו תרנגול לבן בין התרנגולין היכי דמי אילימא דקאמר "תרנגול לבן למי" תרנגול לבן למי' אפילו בין התרנגולין נמי לא, אלא לאו דקא אמר "תרנגול למי תרנגול למי" ואפילו הכי לרבי יהודה בין התרנגולין אין בפני עצמו לא ולת"ק אפילו בין התרנגולין נמי לא אמר רב נחמן בר יצחק הבא במאי עסקינן כגון דאמר "זה וזה חניא נמי הכי *אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאמר תרנגול זה לבן, אבל אם אמר זה זה "מותר", ואפילו אמה "תרנגול זה"-עובד כוכבים שעשה משתה לבנו או שהיה לו חולה בתוך ביתו מוחר (*והתניא) עובד כוכבים שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד אותו היום ואותו האיש מיהא אסור אמר רב יצחק בר רב משרשיא בטוויג, אתא ושאר כל הדברים מותרין מותר ופירושין אסור מאי "פירושין" אילימא "חמאה" דקאמר "חיטי תוורתא" פירושין=דקאמר "לעבודת כוכבים" לא

מאי איצטרובלין תורניתא ורמינהו הוסיפו עליהן אלכסין ואיצטרובלין מוכסנין ובנות שוח ואי סלקא דעתך איצטרובלין=תורניתא תורניתא מי איתא בשביעית (*והתנן) *יהה הבלל כל שיש לו עיקר יש לו שביעית וכל שאין לו עיקר אין לו שביעית אלא אמר רב ספרא פירי דארזא וכן כי אתא רבין א"ר אלעזר פירי דארזא: בנות שוח: *אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן תאיני חיורתא: ופסטורות: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בפסטורתיהן שנו: לבונה: אמר רבי יצחק אמר ר"ש בן לקיש *לבונה זכה תנא *זמכולן מוכרין להן חבילה וכמה חבילה פירש ר' יהודה בן בתירא אין חבילה פחותה משלשה מנין דלמא אזיל ומזבין לאחריני ומקטרי *אמר אביי 'אלפני' מפקדינן 'אלפני' - דלפני' לא מפקדינן: ותרנגול לבן: א"ר יונה א"ר זירא אמר רב זביד ואיבא דמתני אמר ר' יונה אמר ר' זירא "תרנגול למי מות" למכור לו תרנגול לבן "תרנגול לבן למי" אסור למכור לו תרנגול לבן חגן רבי יהודה אומר מכור הוא לו תרנגול לבן בין התרנגולין היכי דמי אילימא דקאמר "תרנגול לבן למי" תרנגול לבן למי' אפילו בין התרנגולין נמי לא, אלא לאו דקא אמר "תרנגול למי תרנגול למי" ואפילו הכי לרבי יהודה בין התרנגולין אין בפני עצמו לא ולת"ק אפילו בין התרנגולין נמי לא אמר רב נחמן בר יצחק הבא במאי עסקינן כגון דאמר "זה וזה חניא נמי הכי *אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאמר תרנגול זה לבן, אבל אם אמר זה זה "מותר", ואפילו אמה "תרנגול זה"-עובד כוכבים שעשה משתה לבנו או שהיה לו חולה בתוך ביתו מוחר (*והתניא) עובד כוכבים שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד אותו היום ואותו האיש מיהא אסור אמר רב יצחק בר רב משרשיא בטוויג, אתא ושאר כל הדברים מותרין מותר ופירושין אסור מאי "פירושין" אילימא "חמאה" דקאמר "חיטי תוורתא" פירושין=דקאמר "לעבודת כוכבים" לא

[נזיר נד:]

[נזיר נד:]

[נזיר נד:]

ויהבו ליה שתר ונקל · גרלה דקר בעיא היא לפיט לרבנן דלמכרי בין המרבעולים דלימכ למימר דעד כאן לא אמרי זה וזה ולו ים לחוש דלמא כשיש שם לבנים ושמוריס ואמר מלגן בשיש שתור ונקיל ונקוה שתור מפני לבן שמצו ונקיל ליה ולחזיל ליט יודע שיעור ט לבן: **חצב** קצבא · פ"ה והוא מין תמרים וכני כמי משמע בפ"ק דמגילה (דף ז:) דקאמר התם מלי עסקא דקצבי ופסקא הוא כל שמשימין ט תמרים כדאמרינן בריש הזורק (ניסין דף פח:) מסקנא דלהלכה ניה תמרים וקצבא נמי משמע בפרק הכותב (כ"מ דף מב: ושם ד"ה קצבא) שהוא דקל גבי הוא ד"ה קצבא) שהוא דקל מהבריס לומר ריס נעלמה לידיה מזי לי ומלא מלגמא בקיצא הוו קיימי ומלאי הם דקלים כתורים כדמשמע בפרק המוכר לח הבית (כ"ב דף סה:) וקיצ"ל למלי נקט דקל מב כיון דדקיל טולא מיהו לך גרלה לפרש דמרי מיני קצבא ניהו כלומר טעמא תמרים ומיניה מייני בכל כי שהכתבי מכל מלי דהכא הוא מין שבא שהו מיבא הוא דאביק בשדה טובים כלומר אוהבת הרבה דרבוץ באוהבת עבודת כוכבים ומבר כי היכי דאביק בה הוא הכי אביקי בה אחריני וכיון דשמעי דלעבודת כוכבים בעינא לה יהבי לי קבלי· בני רב אשי אם אמר חשוב טובים תרגול לבן קפלא למי מזי למכור לי תרגול לבן שלם ור' ושלמה בריקי. ר"ם אומר אף דקל מב חצבו ונקלם אשר למכור לעובד כוכבים א"ל רב חסדא לאביימי נמירי דעבודת כוכבים שהיה שנוא אותה אברהם ת' פירקי חנן ולא ידעי· מאי דקתני ר' אשי דקל מב אשר לובני לעובדי כוכבים הוא דקל מבני אין מוכרין לח במוכר לקרקע ואמרלית אבימי מאי דקל מב לאו ד"ק ל מב ודקא אלא פירות דקל מב משום דאסרינן דלמא לעבודת כוכבים בני לה אבל נשיה דקל אפי· דקל ביש אשור שתור לעובד כוכבים חצב קשבא נקלבם קדושין ולא ברירא לן לא זה ולא זה: **מתני'** מקום שנהגו למכור מכרין לעובדי כוכבים פירות דקה ומכר מלפני טור וגו' ומגלת מפלינ סכת בין לים ליט בהמה ובין ליט ליה בהמה למלמ משמע דלפיט לים ליט לעובד כוכבים בהמה מחרינתא למכור וקנה לכר"ל מלתן מ"ם מדלגיל (דף ו·) גבי תקרובת דלי לים ליה לרידיה בהמה מיבא ליט מלגן מ"ם ד

מסורת השים

ור"פ סופר אף כאשתו שפטרו לייסר. כדקתני בהאומן (לקמן יח:) מעמידין אסור למכור בימות החמה מכשול דרביצה ולא במהנהג. תניא מילתא אבל במלכיות ליכא למיחש לרביצה, דעובד כוכבים אם על כחמתו מלרבצה מאחר שקנאה כדי שלא תעקר שמעמידים עקורה ברבים, הלכך במהנהג תורה אור

מילתא היכא דלחמור עלייהו דלא מזכי, לחמור, והיכא דלא לחמור שרי, ולגבי הטעמים כאשה שפונקתם על עובדי כוכבים שבאשתו של ישראל היא לחין המעוכ טוכבים אם עליה מלרבצה וקא עבר "לפני עור לא תתן מכשול ואהכי" אסור: **ואף כי פדר ביפ** יוקשה כר"ת: **נפי דלרביפפ לפ פייעין** • דעובד כוכבים אם על כחמתו אינה תעקר: **כיון דזבנה קנייה** • ואינה של ישראל, ומשום "לפני עור לא תתן מכשול" לא קעבר דכי נח לה עלמו של הפציחה, לכל גבי רביעה ליכא למיחש כי משום דאתם קעבר "לפני עור לא תתן מכשול" (ויקרא יט) לפי שבני נח נצטוו על הרביעה אבל על הכאה לא נצטוו בני נח ומה שאסור ליעראל לומר לעובד כוכבים "עשה לי כך" זהו משום ממונא דפליג (שבת קנ: ע"ז כ:) דבור דבר (שמות לה) דבור אמור: **גזירה משום שפלפ** • לי תיישן לזבוני בהמה נסה ולא חיישין למאי דעבדה מלאכה בשבת אחי שהיה לאחוזה בהמתו לעובד כוכבים ועביד בה מלאכה בשבת וקא עבר בלאו דכתיב (דברים ה) "לא תעשה כל מלאכה וגו' וכל בהמתך" דבשבת בהמת ישראל היא ומלוה הוא על שביקתה: **שפלפ קניי**. לומי שלמי לכיון לחייב בחומרין הרי היא שלו: **נפיוני** • מכאן לה לי לחלק שפיר בהיסח הפעת: **ותוכ שפפפי** • מחמת קולו שהיא מכרת והולכת: **שפפר** • לח שייך למימר לחלק בהמה המעוכה מאחי ופעמים שנתן עליה מבע לנסותה אם הולכת יפה והיל מחמר בשבת ואינה למ"ד בפרק בתרא במכלת שבת (דף קנד:) דחייב מחמת והאם פלוגתא: **שף כמקום** • כי קאמי בחמני" לחן משכירין להן בחים ר"ת אבל בחיל"ת משכירין, ולא במקום אחרון להשכיר לה לבית דירה אחרון כי הטעוד עכ"ם לה לבית דירה אחרת שיזוד כי הטעוד טוכבים חלת בעלים לבית אחרת שכבר שכרו לו בעלים אחרים: **ופי שכירות קניפ** • מחי לימכח ליה ליעראל אם מייל לה מעוד כוכבים מעבדת טוכבים, כדידיה קל מעיילי: **יפיכנה כרשיני פרופפ** • לפ"ע שמעוטה מלי לחי נוזל אם התיכלה מרומה שמעוטה ממון לחן לה הוכחים היה שהרי טחנה לכל הפן שילכה ואם לה היה יכול ליחמה לכהן זה שהשכיר ל פרתו ואחר כהן משהמת ניחה ליה ומחיל לם התיכלה הרבה כרשיני מרומה דמה ל להקפיד והלח חיכה מיוחדת ל "לפיכך מפון שיודע שעתון שבהמתו מלוקן כרשיני הרבה בעין יפה יותר מבלחי היו שלו ניחה ליה ולחי נוזל לי נמי שעתון ל מבים לבי לחי כהן: **לפ יפיכנה כרשיני פרופפ** • לפי שלחין שלו ולחי יכול להתיכלה מרומה הלח להבהמה קניפ כשהיה: **פיפל דשפפיפל** • פ"י שכרוכר ישראל והשכיר עמי ישראל: **ופוכ דלפ פגלי פופפ** • כיון דהוח למכרה לקהה חיה רוצה שיודע בה מוכיח ולח מוציח: **פיפור לפפיפפ וכפפ** • ומלינן לקולח **ומגביפין** בבהמה ממלה חלינן בסהמת, לי בשאורה ובמפרע ליה טובד כוכבים לקוחים קלי: ומנח

ועביד ליה מלאכה ולי"ת נהי לבהמה זכנה מ"מ ניחה עמו יראינה קודם שיתחנה כי האיל עובדת הלין מעמידין (לקמן קף כה:) בעובד כוכבים שלקח חמור רבעה מקוח ומכלה ול"ל למילתל הלח קניה ולח גזור ליה רבנן והתם חזיל דלכ"ע בין לר"ש לחסר לעובד כוכבים עגלים וסייחין וכל כהמה ממלה ופ"ב יש לחמוה כמה היו סומכין למטר עגלים וסייחין לעובדי כוכבים וגם מפוסים עמי יש לחמוה דבבהמעל לחוק שלין לרביעה ניחה ליה לפיק (לקמן מז:) יוחנן (לקמן מז:) כגון בחילת בכוס לפי שעשה בו מלאכה שלין לרביעה ומעמם החוקה אין לחסר להחוקה כמל לגבי הלוס הרובה עליו מלוסס פוסים קטן מיוחדים למשך בקרון וגם לפעמים שהעובד כוכבים מפרס עקומה שבשיל מלאכה מריבה ומשיכה קרון קטיל ול"ל דלפי שהקנה לעובד כוכבים לשעה לחוזר ונוטלה לפוסו לעובד כוכבים לשעה לחוזר ונוטלה מחמתה: ול"ת ל"ל טעמל דמחמר מיפוק ליה משום שביתת בהמתו לחוד לח הי לחברין מכירה לליה ליסור כי פס לפי שעה משום שביתת בהמתו לחוד ולחו"ע דמש

כי למי הסם לין לחם מטוה על שביתת בהמתו בשביעית· פירש הקונט' הלכך ליכא למיגזר מקום שכירות ושלחה ונסויי ולי מקום לפני עור לית מאן מכשול תלין בשביעית ולקולא דתנן ט': **גמ' יאמר לו פרה תחורשם בשביעית**, ' יקרעל התחול פרה המעומדת לחרוש בשביעית· לית מאן מכשול תלין בשביעית ולקולא דתנן ט': **גמ' יאמר לו פרה תחורשם בשביעית**, ' יקרעל התחול פרה המעומדת לחרוש בשביעית· **מתני'** מקום שכיסי עד כאן נתן הקונטרס פירוש לפי שאין הכותים נזהרים בשביעית· ונקיט דתל"ב מלי קפריך והכי קתני והא לית ליה שייך כה שחלה ונסויי מדע להא לית ליה לתכרין מכירה שדה לעובד כוכבים מהאי טעמא כי היכי דלתכרי' בהמה נמה לך גרולה לפרש הסם לין לחם מטוה על שביעית בהמתו בשביעית פירוש לפי שאין הכותים תלוי בגוף הבהמה תלוי בגוף הקרקע ותפיט בחלל פרט לעובד כוכבים לתכרים כה בשביעית לין שום היסור שביעית על הבהמה דלין כאן גנאי ויש להתיר למכור ליקרעל תבור מטעם תלייה דתימר לשמיטה זכות לבל גבי שבת שהיסור תלוי בגוף בהמה ותיכא היסור לבעלים אם יתרום בו העובד כוכבים לפיכך לין להתיר למכירה מטעם תלייה דשמיטה ופריך והכי שדה לחלוט מטוה על שביעית שדהו וכשהוא בית יקרעל תחר יש בו היסור דלערייתה אם זרע בו יקרעל ותלין להיסרן: **ורבי** כליס ס': תימה ותקרוי לה מלי קתני לה וכי לא היה יודע דשלש כליס מקום שלא היה במה לחלות וכל מה שהקרבו חיט חלת מעטם תניים שמיטה והביורה ומעל י"ל דהוה ס"ד דמקשה דהכל ממי יש לו לחלות שלוחך שנה לחתרם הוא קושיא ופי' מכור ליה ס"ד דמקשה דהכל ממי יש לו לחלות שלוחך שנה לחתרם **והמזרך**. פ"ה הוא מרא שקורין פלוי"ר ותקיע לרי"ף להא לחמיך (פ"ה דף ז:) והוא שם לו דקר נעמן ותין דלך [מרא] להגיהנו נעמן בקרקע לכך נלמה לו שהוא כלי המחריפה שקורין קולמר"ש

רבה זכין ממרא ליקרעל התחול למטר לעובד כוכבים · ומפרש טעמיה דליכא למיחלי ליקרעל מזכין ליה ותקיע דהל רבה נופיה דמי לפיל טעמא דרב הונא דתלייה שמיטה דפרין מי דמי ו"ל דלבתר דשמט מיניה קבלה תיהו שוב ו"ל דלא דמי דלפיל ליכא למיחלי כל כך בשמיטה דרוכז לרדיה זכי ולספרים דגרסי לפיל רבא ורבה ניחא: **לעובד** כוכבים מזכין ליה ליקרעל לא מזכין רי"· וכמסקנא מסקינן דאסור למזכן ליקרעל תחול ולי"ת מלי למימר דלפיל דלפיל (דף יד:) ו"ל דהסם מיירי בעובד כוכבים קמיט מוזכר על לפני מור לפיכך לין לחו מוקמין הם העובד כוכבים יכול לחזירו לבל רבה למיירי ביקרעל התחול לחו מוזכרין בגמ' יבא יבת עובד כוכבים ויקנה ויחזיר לו כר"ח דלתנן ועוד דחד לפני הוא בגמ' יחמיר יקרעל בשלחה ובכירות וכסויו: **רבי** בתריה · תני"ר לפיל תניא לחמיר לעובד כוכבים ואחד כותי וכו תימה ישראל אפשר דעביר תשובה כותי אין מכורין להם כלי זיין ואין משחיזין להן את הזיין ואין מוכרין להן לא סדן ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל אחד עובד כוכבים ואחד כותי מ"ט אי נימא דחשדי אשפיכות דמים ומי חשדי האמרת "ומייתין עמהן" אלא משום דאתי לזבונה לעובד כוכבים וכי תימא בותי לא עביד תשובה, ישראל עביד תשובה והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה כדרך שאמרו אסור למכור לעובד כוכבים "בך אסור למכור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים "דהוי בתריה תלתא פרסי ואב פרסא בחלא ולא אדרביה. א"ר דימי בר אבא כדרך שאמרו למכור לעובד כוכבים "אסור למכור ללסטים ישראל" ה"ד: אי דחשיד דקטיל פשיטא היינו עובד כוכבים ואי דלא קטיל אמאי לא לעולם דלא קטיל והב"ע במשמוטא דזימנין דעביד לאצולי נפשיה. תנו רבנן אין מכורין להן תריסין וי"א מוכרין להן תריסין מ"ט אילימא משום דמגנו עלייהו אי הכי אפילו חיטי ושערי נמי לא? אמר רב אי

ומנא תימרא דאמרינן כי האי גוונא? **רבנן** *בש"א לא ימכור אדם פרה הורשת בשביעית וב"ה מתירין מפני שיכול לשוחטה אמר *רבה מי דמי התם אין אדם מצוה על שביתת בהמתו בשביעית הכא אדם מצוה על שביתת בהמתו בשביעית וכל היכא דאדם מצוה אסור והרי שדה דאדם מצוה על שביתת שדהו בשביעית *ותנן *בש"א לא ימכור אדם שדה ניר בשביעית וב"ה מתירין מפני שיכול להוביר מתקף לה רב אשי וכל היכא דאין אדם מצוה על שביתת שדהו הכא נמי הא אין כלים שאין אדם רשאי למכור בשביעית הכא נמי הא אין כלים שאין אדם רשאי למכור בשביעית אלא אמר רב אשי כל היכא דאין אדם מצוה שרי והרי כלים דאין אדם מצוה על שביתת כלים בשביעית ותנן אלו הן כלים שאין האומנין רשאי למכרם בשביעית המחרישה וכל כליה העול והמורה והדרך אלא אמר רב אשי כל היכא דאיכא למיחלא חלינן ואע"ג דמצוה וכל היכא דליכא למיחלי לא חלינן אע"ג דאינו מצוה. **רבה** זבין ההוא חמרא לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים א"ל אביי מ"ט עבד מר הכי? א"ל אנא לישראל זביני, א"ל והא אויל ומזבן ליה לעובד כוכבים? לעובד כוכבים קא מזבן לישראל לא קא מזבן איתיביה מקום שנהגו למכור בהמה דקה לכותים מכורין, שלא למכור, אין מוכרין מ"ט אילימא משום דחשדי ארביעה ומי חשדי והתניא *אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים כיצד אצל זכרים, ונקבות אצל נקבות, ואין צ"ל נקבות אצל זכרים וזכרים אצל נקבות *ואין מוסרין בהמה לרועה שלהן ואין (מ) מיחדין עמהם [ן] ואין מוסרין להם תינוק ללמוד ספר וללמדו אומנות, אבל מעמידין בהמה בפונדקאות של בותים: זכרים אצל נקבות, ונקבות אצל זכרים, ואין צ"ל זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות, ומוסרין בהמה לרועה שלהן ומיחדין עמהם ומוסרין להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות אלמא לא חשדי, ועוד תניא *אין מוכרין להם לא זיין ולא כלי זיין ואין משחיזין להן את הזיין ואין מוכרין להן לא סדן ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל אחד עובד כוכבים ואחד כותי מ"ט אי נימא דחשדי אשפיכות דמים ומי חשדי האמרת "ומייתין עמהן" אלא משום דאתי לזבונה לעובד כוכבים וכי תימא בותי לא עביד תשובה, ישראל עביד תשובה והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה כדרך שאמרו אסור למכור לעובד כוכבים "בך אסור למכור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים *דהוי בתריה תלתא פרסי ואב פרסא בחלא ולא אדרביה. א"ר דימי בר אבא כדרך שאמרו אסור למכור לעובד כוכבים "אסור למכור ללסטים ישראל" ה"ד: אי דחשיד דקטיל פשיטא היינו עובד כוכבים ואי דלא קטיל אמאי לא לעולם דלא קטיל והב"ע במשמוטא דזימנין דעביד לאצולי נפשיה. תנו רבנן אין מכורין להן תריסין וי"א מוכרין להן תריסין מ"ט אילימא משום דמגנו עלייהו אי הכי אפילו חיטי ושערי נמי לא? אמר *רב

רבינו חננאל

דתנן בית שמאי אומרי' לא ימכור לו פרה התרושת בשביעית ובית הלל מתירין מפני שיכול למכר לשחיטה מבהמתו. אמר רבה מי דמי התם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשנה שביעית · הכא אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת · אמר ליה אביי יהכל היכא דמצווה אסור ותנן בית שמאי אומרי' לא ימכור אדם שדהו נירה בשביעית ובית הלל מתירין מפני שיכול להוביר." מתקיף לה רב אשי וכל היכא דאין אדם מצווה שרי והרי כלים דאין אדם מצווה על שביתת כלים בשביעית ותנן אלו הן כלים שאין האומנין רשאין למכרם בשביעית המחרישה וכל כליה העול והמורה והדרך אלא אמר רב אשי כל היכא דאיכא למיחלא חלינן ואע"ג דמצווה ובל היכא דליכא למיחלי לא חלינן ואע"ג דמצווה רבה זבן חמרא לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים אמר ליה אביי אמאי עבד מר הכי אמר ליה אנא לישראל זבינא ליה והא אויל ומזבן ליה לעובד כוכבים · אמר ליה הכי לעובד כוכבים מזבן לישראל לא מזבן מתקיף לה רב חנן בר רבא מ"ט אילימא משום דחשדי ארביעה והתניא אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים כיצד אצל זכרים ואין צריך לומר זכרים ואין צריך לומר זכרים אצל נקבות ונקבות אצל נקבות ומותרין בהמה לרועה שלהן ומתייחדין עמהן ומותרין למסור להם תינוק ללמוד ספר וללמדו אומנות אלמא כותאי לא חשדי ארביעה אלא אי אמרת משום מקום שנהגו שלא למכור לכותים בהמה דקה אין מוכרין להן דהיישינן דלמא מזבני אינשי לעובדי כוכבים · ופשיט

לקוטי

ר' הגה מכר חמור לנוכרי התנה עמו לאחר כ"ד

נוסחא

ר' חנן בר רבא אמר אביי

מהרש"א

ב - [בבלי] בתרא

ד - נדה לרונא

ה - [בבלי] בתרא

ו - [בבלי] בתרא

ז - [בבלי] בתרא

ח - [בבלי] בתרא

ט - [בבלי] בתרא

י - [בבלי] בתרא

כ - [בבלי] בתרא

ל - [בבלי] בתרא

מ - [בבלי] בתרא

נ - [בבלי] בתרא

ס - [בבלי] בתרא

ע - [בבלי] בתרא

פ - [בבלי] בתרא

צ - [בבלי] בתרא

ק - [בבלי] בתרא

ר - [בבלי] בתרא

ש - [בבלי] בתרא

ת - [בבלי] בתרא

מקבץ

△ - [בבלי] בתרא

▽ - נדה לרונא

מהרש"ל

[ע"ז ב:] מ"ז כב מתני' ד:

עין ו ז מ"ז מ"ט מכלי שמיטה ויובל כלי ז:

שמיטה ויובל כלי ז:

ב מ"ז מ"ט מכלי שבת פלטה ג מתני' מ"ח מ"ז מ"ז מ"ז

מי שפשר • בלע חיכה: דכי שניים ויגייסו • כשכליס כלי זיינן במלחמה קטלי בתריסין: פשיעה • תחיכות עבות שקורין מש"ם: דמלגי מיגייסו • מחזיקין תוכן בקורכם עד שנמצאו דקיק ושוטין מהן כלי זיין: פפיני מרי • פוטיו"ר: ופניני • דולדורי"ש לח נוזלין להו דחליצי מיניהו כלי זיין: בפרונא פינדופס • על מרן הוה שמין מוטין לתחה שלא לכלי זיין: דמגני מילון • גלחמים לשמור הסיור ותת יוכיח: שפינס יבונא בספרפיות • ומסתמא לשחיטה זכנה ולא מצאי ליה ולא חזי ליה ישראל כי טובד טכסיס דשיפוק מרישא מיניה לזבוני שלימה: ושלא מרביעין מליס • ומצאו לה ומתן דמוי לה כי טובד טכסיס ליף מינה לזבוני שלימה: לשמוך • מתמרוהו ללא תלד לעולם: דקפיל בשיפופיס • ממתרו להזות בידו את הטפלים כשלמתה • שיפופיס מכח יד בשמה ויהיה קרי שיפופא שמכה כלפי מטה כמו שפופי כפחא (שבת דף פו:) לשבעי"ל בלע"ז: פורס בשפה נפש פלי סיס • לשמר ליסור, משם מכירם בשמה נפש מלי היה לה לא עביד מלאכה דחייב משלח דנגזור משום כשיופי: מעמיד בריחיים • ולא מלאכה היא: שור של פשם • שפיממו ושמן מלר ולא רלוי למלאכה: פשו • למכרו לעובד כוכבים: אבל שלי דפשי לגבי מלפפא שמור • דמצאו ליה וחזו ליה לחתר זמן בידיה ולפ"ג דשמת לא ליכא למיחש לנסיוני מילו שפקא שלא שוריס לעובד כוכבים: שלו

אלא שהוא אוכל מלחמה. פ"ה לחתיכת כר' יהודה דקרי בשהוא לחבל דבכן דחסרי בשהוא תומר דחפילו כרבכן נמי לחתיכת דעד כאן לא חסרי רבכן אלא משום דחסרי למימר שלימה מכלה לו אבל בחסרי לא שייך הכי טעמא דלעולם שהוא אוכל הוא אוכל מלחמה:

מתקיף לה רב נחמן כו' • פרי"ש דחסנוחא דלעיל נמי קאי ויש ספרים שהוא כתוב נמי לעיל וכחסנ נמחק: **רב** אשי דייק ממתניתין • תומר ר"י דלייק נמי מן המשנה דחמי חיה נסה שהוא דהוקא חרי שהוא שהוא אוכל אוכל מלחמה דחי ס"ד דחיה דקה הוא וחיה דקה נמי חסורה מ"ל למימר סחם כל חיה שיש בה מן הרגים חין מוכרין: **ביומואות** • פ"ה בימה שלו חכן חחם שמקריבין עליהן וכמיס לעבודת טכיס וקורין להס חלט"ר וכו' ולהכי קרו ליה חלח חמזבח להמזמיך עבודת טכיס וקטירת חלבים דקרי לבימוס מזבח למזבח דקרי בימוס עבודת טכיס כדחמר בפרק כל הבלמים (דף מז:) חכן שחבבה מחילה לבימוס ופ"ה נסס מקום מוכן עבודת טכיס עלמה ועובדי בימוס כעובדי עבודת טכיס עלמה וחמר נמי (נקמן ע:) בימוסיחות של מלכי עובדי טכיס חסורין מפני שמעמידין עליהס עבודת טכיס כשהס מלכיס עובדין חלמה ממש חבמים עבודת טכיס עלמה הוא ועוד דכיון שהוא מעמם למזמיך עבודת טכיס מוחר לבטח עמהן וכי הוא סברת להחיל לבטח עמהן מקום שיקטירו עליו במחחה לעבודת טכיס לך גרלה לי' כגיכסת הטבוך" שפיכס בימוסיחות דחל"ת והוא לשון מרחצאות כלחמרי' בשבת פרק חבים (דף קמז:) לחמר ליבס בקרקעיתה של בימוסיחות מפני שמעמלת ומרפחה וכן חמר (שם) חיל דחמוסיל וחמרת דפלוגיתא קחמו עבדת חבבעיס וחמרי' נמי במדרש למחר חני פותח להס מרחצאות ובימוסיחות ופיכוס דשב"ס כתב בימוסיחות ופיכס שהוא בנין של לבוך עבודת טכיס:

בימוס פעור מחה • פי' ברחמי עבודת טכיכס שלו שבבע כי בימוס לשון רחמיס הוא כדחמרי' בירושלמי חבביעס (פ"ח) כחמבה דל"ת בן יומי חחר דנפק מן מערבחא חמת חד לר טופח שמש בה קלא כד הוה חמרה בימוס הוה פסנה פי' היה קטוף ממלא מן הפח וכד הוה חמרה ספיקולא הוה מחלדת פי' הוה מחלכדת בפח קולא הוה חרגוס של פח חלמח מעמש דבימוס הוא לשון רחמיס וממעמ מן הדא חפי' ניפורא קלילא מבלעדי שמיח לח מחלדת כל שכן בר לויט ויעקב

בסילקי גרדום איצטרייא ובימה אימא של גרדום ושל איצטרייא ושל בימה ת"ר *כשנחפסו ר"א למינות העלוהו לגרדום לידון אמר לו אותו הגמון זקן שכמותך יעסוק בדברים *בטלים הללו? אמר לו "נאמן עלי הדיין" כסבור אותו הגמון עליו הוא אומר והוא לא אמר אלא כנגד אביו שבשמים אמר לו "הואיל *והאמנתי עליך *דימוס פטור אתה" כשבא לביתו נכנסו תלמידיו אצלו לנחמו ולא קיבל עליו. תנחומין אמר לון ר"ע: רבי, תרשיני לומר דבר אחד ממה שלימדתני, אמר לו: אמור, אמר לו: רבי, שמא מינות בא לידך והנאך

אליבא *דרבי יהודה רב אשי אמר סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה מיתיבי כשם שאין מוכרין להן בהמה גסה כך "אין מוכרין להן חיה גסה, ואפילו במקום שמוכרין להן בהמה דקה, חיה גסה אין מוכרין להן אליבא דרב חנן בר רבא, תיובתא דרבינא רמי מתניתין אברייתא ומשני תנן אין מוכרין להן דובין ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים טעמא דאית ביה נזק הא לית ביה נזק מוכרין ורמינהי כשם שאין מוכרין בהמה גסה כך אין מוכרין חיה גסה, ואפילו במקום שמוכרין בהמה דקה, חיה גסה אין מוכרין ומשני בארי שבור ואליבא דר' יהודה רב אשי אמר סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה מתקיף לה רב נחמן מאן לימא לן דארי חיה גסה היא דלמא חיה דקה היא רב אשי דייק מתניתין ומותיב תיובתא תנן אין מוכרין להן דובים ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים טעמא דאית ביה נזק הא לית ביה נזק מוכרין, ואטעמא ארי דסתם ארי שבור הוא אצל מלאכה אבל מידי אתרינא דעביד מלאכה לא אליבא דרב חנן בר רבא תיובתא; וחיה גסה מיהת מאי מלאכה עבדא אמר אביי אמר לי מר יהודה דבי מר יוחני מחני ריחים בערוגי. א"ר זירא בי הוינן בי רב יהודה אמר לן גמירו מינאי הא מילתא דמגברא רבה שמיע לי ולא ידענא אי מרב אי משמואל חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכום" בי אתאי לקורקוניא אשכחתיה לרב חייא בר אשי ויתיב וקאמר משמיה דשמואל חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכום אמינא ש"מ משמיה דשמואל איתמר כי אתאי לסורא אשכחתיה לרבה בר ירמיה דיתיב וקאל משמיה דרב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכום אמינא ש"מ איתמר משמיה דרב ואיתמר משמיה דשמואל, בי סלקת להתם אשכחתיה לרב אסי דיתיב וקאמר "אמר רב חמא בר גוריא משמיה דרב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכום, אמר לי' ולא סבר לה מר מאן מרא דשמעתתא רבה בר ירמיה? א"ל *פתיא אוכמא מינאי ומינך תסתיים שמעתא איתמר נמי א"ר זירא אמר רב אסי אמר רבה בר ירמיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכום": אין בונין כו': אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ג' בסילקאות הן של מלכי עובדי כוכבים ושל מרחצאות ושל אוצרות, אמר רבא ב' להיתר ואחד לאיסור וסימן °לאסור מלבידם בזיקים ואביא ראמרי אמר רבא כולם להיתר והתנן אין בונין עמהן אימא של גרדום ושל איצטרייא ושל בימה ת"ר *כשנחפסו ר"א למינות העלוהו לגרדום לידון אמר לו אותו הגמון זקן שכמותך יעסוק בדברים *בטלים הללו? אמר לו "נאמן עלי הדיין" כסבור אותו הגמון עליו הוא אומר והוא לא אמר אלא כנגד אביו שבשמים אמר לו "הואיל *והאמנתי עליך *דימוס פטור אתה" כשבא לביתו נכנסו תלמידיו אצלו לנחמו ולא קיבל עליו. תנחומין אמר לון ר"ע: רבי, תרשיני לומר דבר אחד ממה שלימדתני, אמר לו: אמור, אמר לו: רבי, שמא מינות בא לידך והנאך

רבינו חננאל

ואליבא דרבי יהודה דתנינן במתני' רבי יהודה מתיר בשהורה' פר בר רב אשי אמר פרט ארי שבור הוא אצל מלאכה כלומר מאי משמע פרקא שבור דלמא בר מיעבד מלאכה הוא אמר שלם הרי אינו עשוי למלאכה לא לחרוש ולא לפחון ג)דהיינו תוב ומאן לימא דארי חיה גסה הוא דלמא חיה דקה הוא ומשום הא אית ביה ניזקא אפור הא ליח ביה ניזקא שרי אינו והתניא כשם שאין מוכרין להם בהמה גסה כך אין מוכרין להן חיה גסה: ואפי' במקום שמוכרין להן בהמה דקה חיה ג) דקה אין מוכרין להן. ופלחה בחיובתא דרבינא רמי מתני' אברייתא ומשני בארי שבור ואליבא דר' יהודה דמתיר בשבורה רב אשי דייק מתני' ומותיב תיובתא ופשוטה דן וחיה גסה מיהת מאי מלאכה עבדא אמר אביי אמר לי מר יהודה דמחני בזו בערוגי בבית תריחים: פים' אין בונין עמהם במלכי ונרדון בלשון יון בית המשפט אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן שלש במלכאות הן של מרחצאות ושל אוצרות מותר לישראל לבנות בהן של מלכי עובדי כוכבים אמר ופיטן לאמר מלכיהם בויקים כלומר של מלכים אמר רבה אמר הללו כולן מותר ולא תימא במתני' אין בונין שמתו במלכי ונרדון ג) פי' אמרו עליו שמרדה ל)בשתי רשויות ודברים כיוצא בהן: אמר לו אותו רבנות זקן שכמותך יתעסק בדברים במילין הללו אמר לו נאמן עלי' הדיין כסבור אותו חגמון עליו הוא אומר כלומר האמינו על עצמו והוא לא נתכוין אלא כנגד אלהיהו שבשמים אמר לו הואיל וכך שהאמנתני עליך דימוס מפור אתה פי' בשבועה

ג) נפי' רבינו פי' פני' גם כתן ומתן לימח לן וכן כתבו הסוס' בד"ה מתקיף דיש ספרים שהוא כתוב נמי לעיל. ד) כ"ה סני' בתוספתא פ"ב דתמי' מיה דקה אין מוכרין וגו' כ"ה ל"ל הנרים מיה נפש ע"ש דל"ל היינו ניזק. ה) נלמ"ד דמס"ו ל"ל מלח בסילקי של נרדום וכו': כמגמפ ר"ת למשמ פי' וכו'.ד) מולי ל"ל תמרו לו

ופנאך • יפר [הדבר] בעיניך: נפקין נגדול • שפירש מביתו לפני יום הכפורים לעשות פרקדרין ומס היו מתקנים לו כל צרכיו: ופרשום • שולטנות שנתמנן עיניהן בבעלי ממון להרגן וליטול ממונן: ורבנן • לעיל נהי התי דכר מיטת דיעקב: נפשוף • היה נכנס בעניני כל ובוכרין והכי משמע מתחתן זוכה קבלה" קבלה מתחתן הזוכה וכתחתן זוכה יזכה להיענן: ופלינא דרבי פדם • הני תרבנו תמות דרב מסדת: מני יודייהו • בזרוטיהן: מני מרייהו • מזה דרך בני אדם כשיולאין מבית הכנסת מיד הוא טוען לאיזו ולמה ונגדול ממט בתרטיבה לו בפס ידיו [מקום כטוי]: שלופוח מניפנס • על רוב ייפורי ניהנה: שיעום • לטעת הבת תקרובת לעבודת כוכבים: רשום • לוטעת הבת ממון ודוחות ותרעות ומס למלך: נפ שקונו • כל המשתמדים לעבודת כוכבים אחר שנתקבו בניעת חיים שכין ואם שכין ממהרין למות מתוך לבה וכפיים ילרם ,וחו גזירת מלך עליהם למות: קלס שבקלוס • עבירה קלה שבירה

ס"י זו היא שעשתה בנה קטן מבנה* [גדול בנה] הגדול בת עליה והלידה ממט בנה הקטן ונתה לקבל דין ונשוב בתשובה: כוווחפ • מכריזין ,לילה לדרך (בילמות מב) מתרגמינן זוזין [בפת יב.] לנתרתא ,ומכריזין הן לילה לדרך מחים: פ"נ מדקמפרש קלס שבקלוס • ולא מתה תחקבת פרה,ותיכת דמוקבי כמי מתעלם הין, מעבירה לא והא הסיא דתניא פי ומתה ,ומשנינן מדקאמרה קלה שבקלות מכלל דמיטת [בקמן מת: כמו הוא בה ומשום הכי מתה: וס"ע] פרנל דבר • תשמים . הרגל התחלה כמו (בפת פ"ג מי"ב) מרגילין את התלם לעבודה ממשיכין [ומייטו התחלה]: ספיפה • רוח • פני ספיפת דעבודת כוכבים • פתוח לפתח עבודת כוכבים כמו (תהלים כב) פנו עלי פיהם דנכים

מכלי ג שצועקות ואומרות בעולם הזה הבא.°כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים וכי מאחר שלא שבו היכן ישיגו:ה"ק ואם ישובו לא ישיגו
(א) אורחות חיים ,למימרא דכל הפורש ממיטות מיתה והא דאתאי לקמיה דרב חסדא ואמרה ליה קלה שבקלות:עשתה בנה הקטן מבנה הגדול ואמר לה רב חסדא טרוד לה בזוודתא ולא מתה מדקאמרה קלה שבקלות עשתה. מכלל דמיטות [נמי] הויא בה:ההוא דלא הדרא בה שפיר ומש"ה לא מתה
(ב) איבא דאמרי ממיטות אין מעבירה לא והא דאתאי קמיה דרב חסדא
(ג) וא"ל [ר"ח ווידו לה ,וודתא] ומתה:מדקאמרה "קלה שבקלות" מכלל דמיטות
(ג"ע) נמי הויא בה,ומעבירה" לא והתניא אמרו עליו על ר"א בן דורדיא שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה ,פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים והיתה נוטלת כים דינרין בשכרה ,נטל כים דינרין והלך ועבר עליה שבעה נהרות, בשעת הרגל דבר הפיחה ,אמרה: כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה הלך וישב בין שני הרים וגבעות אמר:הרים וגבעות בקשו עלי רחמים ,אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר °כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה",אמר: שמים וארץ בקשו עלי רחמים ,אמרו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר °כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה" אמר חמה ולבנה בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר °וחפרה הלבנה ובושה החמה,אמר כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר °ונמקו כל צבא השמים" אמר:אין הדבר תלוי אלא בי הניח ראשו בין ברכיו ונעשה בבכיה עד שיצתה בת קול ואמרה "ב"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא" והא הכא בעבירה הוה ומית]דתם נמי כיון דאביק בה טובא כמינות דמיא,*בבה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת ואמר רבי לא היין לבעלי תשובה שמקבלין אותן אלא שקורין אותן "רבי":ר' חנינא ור' יונתן הוו קאזלי באורחא מטו להנהו תרי שבילי כוכבים וחד פצי אפיתחא דבי זונות אמר ליה חד לחבריה ניזיל חד פצי אפיתחא דעבודת כוכבים ויעקב לית בכפר סכניתא שמו • ל"ל דאתין זה יעקב מינאה דפרק אתין מעמידין (נקמן דף כח:) דלמא שמא לרבי אבהו דודמי לאבא יעקב לא התריך ימים כ"כ אלא נראה דההוא שבת לרפואת אם בן רמת (נקמן מז:) אבל יעקב מינאה דרבי יכול להיות שהוא אותו דפרק קיסוי הדם (מולין דף סד:)

נבי רבנן" : מדו לעשות בית הכפסא לכ"ג • נראה דלאו מדאורייתא קא בעי דפשיטא דשרי להו לאפוקי בריקועים דבית קדשי הקדשים הוא שרי לי לאו ביבוי דקרא כפרק כל הבלמים (נקמן דף מו:) אבל מידי דהכי הבית פשיטא דשרי להו לפי' פרה לימעיטת פרק כל הבלמים מקרא "דבית ה'" פרט לפרה שאינה בתה לבית: הרחק מעליה בתה מיטת:והא דתמרי' (שבת דף קמו:) דכפרק כל כתבי (שבת דף קמו:) דכמה תמורלתי טוו חוצי לבי תבידן זהו להתווכח עמם ולא היה מקום מיטת ממש אלא מקום ויכוח ומתקבלים שם חכמי עובדי כוכבים וטוקחין וטחנים בדיעים ומתן דלא הוה חזיל הייט מידחה שלא יהרגוס וכן משמע דתמר *) דכ נחמן אלא שיהיה מקום מיטתו ודלא כפ"ה שפירש בסמוך שהוא מקום עבודת כוכבים: ופליגא דרבי חנינא שורת שנאמר °ובתחתי אתנן ואתנן לא יהיה לך [ותהי להפך] ופליגא דרבי פדת דא"ר פדת *לא אסרה תורה אלא קריבה של בשרו לא תקריבו לגלות ערוה *עולא כי הוה אתי מבי רב הוה מנשק לרתיה אבי ידייהו ואמרי לה אבי חדייהו ,ופליגא דידיה אדידיה דאמר עולא קריבה בעלמא אסור משום *לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב °לעלוקה שתי בנות הב הב מאי "הב הב" אמר מר עוקבא [קול] שתי בנות שצועקות "מגיהנם ואומרות בעוה"ז "הבא הבא" ומאן נינהו מיטות והרשות איבא דאמרי אמר רב חסדא אמר מר עוקבא קול גיהנם צועקת ואומרת הביאו לי שתי בנות שצועקות ואומרות בעולם הזה הבא.°כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים וכי מאחר שלא שבו היכן ישיגו:ה"ק ואם ישובו לא ישיגו אורחות חיים ,למימרא דכל הפורש ממיטות מיתה והא דאתאי לקמיה דרב חסדא ואמרה ליה קלה שבקלות:עשתה בנה הקטן מבנה הגדול ואמר לה רב חסדא טרוד לה בזוודתא ולא מתה מדקאמרה קלה שבקלות עשתה. מכלל דמיטות [נמי] הויא בה:ההוא דלא הדרא בה שפיר ומש"ה לא מתה איבא דאמרי ממיטות אין מעבירה לא והא דאתאי קמיה דרב חסדא וא"ל [ר"ח ווידו לה ,וודתא] ומתה:מדקאמרה "קלה שבקלות" מכלל דמיטות נמי הויא בה,ומעבירה" לא והתניא אמרו עליו על ר"א בן דורדיא שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה ,פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים והיתה נוטלת כים דינרין בשכרה ,נטל כים דינרין והלך ועבר עליה שבעה נהרות, בשעת הרגל דבר הפיחה ,אמרה: כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה הלך וישב בין שני הרים וגבעות אמר:הרים וגבעות בקשו עלי רחמים ,אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר °כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה",אמר: שמים וארץ בקשו עלי רחמים ,אמרו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר °כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה" אמר חמה ולבנה בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר °וחפרה הלבנה ובושה החמה,אמר כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר °ונמקו כל צבא השמים" אמר:אין הדבר תלוי אלא בי הניח ראשו בין ברכיו ונעשה בבכיה עד שיצתה בת קול ואמרה "ב"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא" והא הכא בעבירה הוה ומית]דתם נמי כיון דאביק בה טובא כמינות דמיא,*בבה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת ואמר רבי לא היין לבעלי תשובה שמקבלין אותן אלא שקורין אותן "רבי":ר' חנינא ור' יונתן הוו קאזלי באורחא מטו להנהו תרי שבילי כוכבים וחד פצי אפיתחא דבי זונות אמר ליה חד לחבריה ניזיל חד פצי אפיתחא דעבודת כוכבים

דנכים

*) [שבת כשבת קטן. תיקון מר בר יוסף].
**) [עי' תוס' מולין ז. ד"ה למר].

פא א מוס"י ד"ה פי' מכל קו סעיף ג :

שב ב מוי' ס"ב מכל עבודת כוכבים פל"ו ה:

[תוס' תוספות מגילה כג. ד"ה אמר יעקב וכו']

מיהו בהגהות ושל.

* אחז אשלשי יש הגהני

** [ואולי יש הגהני

פב א מיי' פ"י מהל' מתנות עניים הלכה ח סמג עשין קכב טוש"ע י"ד סי' רמז סעיף ז :

ניזיל לפיתחא דבי זונות • מכאן יש ללמוד שדרך להרחיק מפתח עבודת כוכבים כל מה שיכול משום לכתיב לא תקריב פתח ביתה ומוקמי לעיל בעבודת כוכבים שהרי היה רואה ללכת יותר לפיתחא דבי זונות : **כל** העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה • מוכח מדכתיב "לא תלין פגרו" והדר כתיב "לא תאכלנו" משמע דכריתת קאמר תע"פ שיש בו תורה הוא כמי שאין לו אלוה :

ובגמילות חסדים לא עסק • תימה מאי פריך מדקתני ג' דברים הם כדאמרינן בסוכה (דף מט:) לדקה לעשיית גמילות חסדים אין לעשיה בין לעשירים ויש"ל דמ"מ משמע ליה דמי שרגיל בזה עוסק הוא גם בזה : **אלא** מ"ל ממונה עליה כו' • ומסתמא גם מקלו היה נוטן הרבה : **מעות** של פורים נתחלפו לי לדקה • פירש"י לפי שהיה מחר משום של פורים וקשיא לי לא מציו בכל התלמוד שמזכיר מעות של פורים וגם (ו) פירש"י משום של פורים שהפריש הוא לעסוק בפורים שלו וחלקם ולא מזכי ליפרע מלרנקי של לדקה והזכירו למוכה על כך וקשה כי זה מסר מן הספר ומה המלוה שהוא ממה שלא חזר לגבות מלרנקי של לדקה היה לו לומר וגם ללמוד לחשון שפירש מעבד פורים וחלקתי לעניים לדקה ולחי פרעתי מעלי של פורים קשה דעיקר מלוה מסר מן הספר לכך נראה לר"י לפרש הלרנקי הוה ממעות של פורים והיה סבור שהוא של לדקה וזכר שהם של מעבד פורים ולפיכך הכי לא חזר בעלמו וחלקם לעניים תע"פ שידע שלא היה בלרנקי של לדקה כלום מפני שלא היה רוצה לגייסם מחמר שקבלם ויומכם להם ולפי זה עיקר המלוה היה בשעת חלוקה תע"פ שזכר לו רלה לגייסם וודאי מסברת חזר ופרעם מעלו לכים של פורים ולמון נתחלפו כמו (ב"ב דף יז:) לוב בחוב נתחלק לו פירות שסבר לקחת לוב ולקח לוב וכך היה סבור שהם של לדקה וזכר שהם של מעות פורים: **רבן** של תרסיים הני • פ"ה גרדיים וכן מוכח כל הסוגיא לקמן בסוכה פרק החליל (דף נה:) מוכה תרסיים בפני עלמן וגרדיים בפני עלמן ול"ל שחלקה מיני תרסיים שהם דגרדיים נקראין תרסיים כדמוכח הכא וגם נוטרי נחתא נקראים תרסיים כדמוכח בפ' חלו מריפות (חוליף דף מ:) להכלה עליה מעלים של תרסיים והוא מור שמשימין לפניהם שלא יקלקלו בגדיהם והוא שם מאד ושם מוחם דפרק החליל (שם דף נה:) שמוכה כל התומניות בפני עלמן וגם במגילה פרק בני העיר (דף כו:) מעלה בביח הכנסת של תרסיים כי טורפי נחתא אין בני מדם יכולין להכלם כדמשמע פ' המדיר (כחוכות דף מז:) דקא חשיב ליה בהדי הני דכופין לחוכי להוליא ועוד יש לומה אחת שכולה עקלתון מרסיים כדאמרינן מגילה (דף יב:) בגמ ומרם שני מרסיים היו ומספרים בלשון טורסי : **אתיא** זיכורית • פי' בקונטרס זיכורית זכר זיכורמת נקבה ול"ל שאין ניכר כ"כ במין קטן כזה לנקבה ו"מ שהן שני מינין כמו (חוליף דף סב:) תרנגול ותרנגולתא דלגמת הוגה :

רבינו חננאל

בהאי דמיפלגא בבי זונות וניכפייה ליצרין ונקבל אגרא, כי מטו התם חזינהו [לזונות], איתבנעו מקמייהו, א"ל מנא לך האי א"ל מזימה חשמור עלך תבונה תנצרכה א"ל רבנן לרבא מאי "מזימה" אילימא תורה דכתיב בה "זימה" ומתרגמינן עצת חטאין וכתיב הפליא עצה הגדיל תושיה, אי הכי יזימה מבעי ליה מדבר זימה תשמור עלין תורה תנצרכה.

ת"ר כשנתפסו רבי אלעזר בן פרטא ורבי חנינא בן תרדיון א"ל ר' אלעזר בן פרטא לרבי חנינא בן תרדיון אשרין שנתפסת על דבר אחד אוי לי שנתפסתי על חמשה א"ל רבי חנינא אשרין שנתפסת על חמשה דברים ואתה ניצול, אוי לי שנתפסתי על דבר אחד ואיני ניצול – שאת עסקת בתורה ובגמילות חסדים ואני לא עסקתי אלא בתורה [בלבד] וכדרב הונא דאמר רב הונא כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה, ובגמילות חסדים לא עסק ואתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר לא יתן אדם מעותיו לארנקי של צדקה אלא א"כ ממונה עליו תלמיד חכם כר' חנינא בן תרדיון הימנוה הוא דהוה מהימן, מיעבד לא עבד והתניא אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים מיעבד עבד, כדבעי ליה לא עבד אחיוהו לרבי אלעזר בן פרטא אמרו ליה תניתך נגנבת? אמר להו אי סייפא לא ספרא ואי ספרא לא סייפא ומדהא ליתא הא נמי ליתא קרון לך רבין של תרסיים אני, אייתו ליה תרי קיבורי אמרו ליה הי דשתיא והי דערבא איתרחיש ליה ניסא אתיא זיבורית אותיבא על דשתיא ואתאי זיבורא ויתיב על דערבא אמר להו האי דשתיא והאי דערבא, א"ל לא אתית לבי אבידן? אמר להו זקן הייתי ומתיירא אני שמא תרמסוני ברגליכם, [אמרו] ועד האידנא כמה סבי איתרמוס? אתרחיש ניסא ההוא יומא אירמס חד סבא, א"ל קא שבקת עבדך לחירות? אמר להו לא היו דברים מעולם, קם חד [מיניהו] לאסהודי ביה, אתא אליהו אידמי ליה כחד מחשובי דמלכותא, א"ל מאתרחיש ליה ניסא בכולהו, בהא נמי אתרחיש ליה ניסא וההוא גברא בישותיה הוא דקא אחוי" ולא אשגח ביה, קם למימר להו, הוה כתיבא איגרתא דהוה כתיב מחשיבי דמלכות לשדורי לבי קיסר ושדרוה על ידי ההוא גברא, אתא אליהו פתקיה ארבע מאה פרסי אזל ולא אתא, אתיוהו לרבי חנינא בן תרדיון אמרו ליה אמאי לא עסקת בתורה? אמר להו "כאשר צוני ה' אלהי" מיד גזרו עליו לשריפה ועל אשתו להריגה ועל בתו לישב בקובה של זונות – עליו לשריפה שהיה עוסק בתורה ברבים, אשתו להריגה שהיתה מלמדת לבתה שלא תהא מקפדת כשבועלה, בתו לישב בקובה של זונות שהיתה מלמדת לבתה שלא תהא מקפדת כשבועלה, ואמרו לו אם תעשה כן את חיה לעולם הבא, ולא עשה כן ואמרו לו אם תעשה כן את חיה לעולם הבא, ולא עשה כן, אמרו לו מאי טעמא הני ונגבה • כלומר הכם שונה ונגב • אמר להו דרך בני ישראל או סופר או בעל סיף שניהם באיש אחד אין נמצאין ויכין שאני בעל סיף (נב) אינו הכם שונה אמרו לו והלא קרואין אותך רבי אמר להן נדול שבאורנים אני ולפיכך קורין אותי רבי של אדרנים הביאו לפניו שתי פקועיות של מפוה אמרו לו איזו של שתי ואיזו של ערב נעשה לו נס ופרחה וישבה לה ביבורית נקבה על פקעת דערבא וזיבורא על של שתי אמר הא דשתיא הא דערבא : בי אבידן' פי' לשכה בבית עבודת כוכבים שלהן ומתקבצין שם כל בעלי הכפה ודנין בדברי הכפה עור אמרו לו למה שיהרהרת עבדך בדתן של ישראל' פי' פתקותו בר' פאה פרסי שרדרוהו פרוונקא במקום רחוק ת' פרסי' אותיוהו לר' חנינא בן תרדיון אמרו ליה אמאי עסקת באורייתא אמאי להו כאשר צוני ה' אלהי נזרו עליו שריפה

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ס"ק מחמה מדבר זימה: (ו) רש"י ד"ה זימה וכו' ס"ה מהמתמלין הוא תוספת שמתגלגל כל"ל ומיבת כיל נמחק: (ז) ד"ה מזימה מדבר זימה מן הכתוב: (ח) ד"ה ס"ג מלי לגלג תורה כפ"ד: (ט) ד"ה ואתמי וכו' מעשה ל' שמשתי: (י) תוס' ד"ה משום וכו' ובמ מה שפי' כאן:

לפלמד עכד כדמניא כו' . ומיהו הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה (יומא דף כט:) ואפילו להתלמד יש לחוש לכבוד הרב וקרי ליה תלמד לעשות במילי דמריצתא מוקמה כמו בטיעת קיסוחין דסנהדרין (דף פח.) ודמות תורת לכבה דר"ג (ר"ה דף כד.) : בקוכה . אהל זוטא כדכתיב (במדבר כה) אל הקובה : דקדקפ . לפסוע פסיעות נאות וקטיני (תהלים מה) כל כבודה בת מלך פנימה : שמדפ דם בעקביו . דקדוק פסיעות כי הכא ליל שמדפ חזקן ברגליו שלא תקשיבן בעיניו כלום : על כל דרכי . אפילו דקדוק פסיעות : שמפה יוצב ושופך בסופה . והם נזרו על כך : דבר של טעם . שהתיבה את ביתו והרגה את חמיהו ועדיין קיימת : כלום מעשה בא לידך . ותשמע אין היים טוב : מעוט של פוריס . שהתחיל לסעודת פוריס ותהלקים לי וחלקים לעניים וסבור הייתי שהרעיב על לדקה היא ולא נפרעתי מהרעיב על לדקה : מהלוך יפה הלקי . הוחיל והיה ווהרן בממוך : מרלף בכך . כלומר זו היא שכרה של תורה : קלנטוניתי . ממוקה עליו : פרקנפ . תלי"ן וקב תני סלה דינרי זהובים : נקט נפשיה כאד פרנפ . התקין עצמיי לנטו לאחד מן הפרנסים : דשמענפ מנפ. דרך נשיס לי : מפרנפ מרפה . כלומר תממין לך עד שיפסוק לין ולוגמתו בב"ק בפרק מרובה (דף פ:) מלן תרת ותרת שמעלו : פלנפ פלה. את השלטון בכל עת שיעלה עליך פייסהו בממון : וכי שלמי. כשיכלו הדיבריו ממלי פלחנא :

[כמ"ש ליתא]

השמים המליכוה–שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו ועדיין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה [ומקהיל קהלות ברבים] וספר (ס) מנח לך בחיקך אמר לו מן השמים ירחמו"אמר לו אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי"מן השמים ירחמו"תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש אמר לו רבי *מה אני לחיי העולם הבא אמר לו כלום מעשה בא לידך *אמר לו* מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים אמר לו אם כן מחלקך יהי חלקי, ומגורלך יהי גורלי, אמרו: לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא והלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספד גדול ובחזרתן מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח לו בחיקו הביאוהו וכרכוהו בס"ת והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו כדי שלא תצא נשמתו מהרה אמרה לו בתו: אבא, אראך בכך! אמר לה אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי עכשיו שאני נשרף וס"ת עמי מי שמבקש עלבונה של ס"ת הוא יבקש עלבוני, אמרו לו תלמידיו רבי מה אתה רואה? אמר להן *גליון נשרפין ואותיות פורחות, אף אתה פתח פיך ותכנס [בך] האש אמר להן מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל הוא בעצמו אמר לו קלצטונירי רבי אם אני מרבה בשלהבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך אתה מביאני לחיי העולם הבא? אמר לו הן, השבע לי, נשבע לו, מיד הרבה בשלהבת ונטל ספוגין של צמר מעל לבו יצאה נשמתו במהרה אף הוא קפץ ונפל לתוך האור, יצאה בת קול ואמרה רבי חנינא בן תרדיון וקלצטונירי *מזומנין הן לחיי העולם הבא *בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים ברוריא דביתהו דר' מאיר ברתיה דר' חנינא בן תרדיון הואי אמרה לו זילא בי מלתא דיתבא אחתאי בקובה של זונות", שקל תרקבא דדינרי ואזל, אמר: אי לא איתעביד בה איסורא מיתעביד ניסא, אי עבדה איסורא לא איתעביד לה ניסא", אזל נקט נפשיה כחד פרשא אמר לה השמיעני לי, אמרה ליה *דשתנא אנא, אמר לה *מרחנא, אמרה לו נפישין טובא (ואיכא טובא הבא) דשפרן מינאי, אמר ש"מ לא עבדה איסורא, כל דאתי אמרה ליה הכי, אזל לגבי שומר דירה א"ל הבה *ניהלך, אמר ליה מיסתפינא ממלכותא, אמר ליה שקול תרקבא דדינרא פלגא פלח, ופלגא להוי לך, א"ל וכי שלמי מאי איעביד? א"ל אימא "אלהא דמאיר ענני" ומתצלת, א"ל

הוגה את השם באותיותיו, והיכי עביד הכי *והתנן אלו שאין להם חלק לעולם הבא "האומר אין תורה מן השמים ואין תחיית המתים מן התורה אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו להתלמד עבר *כדתניא לא תלמד לעשות" אבל אתה למד להבין ולהורות אלא מאי טעמא אעניש? משום הוגה את השם בפרהסיא [דהוי]; ועל אשתו להריגה דלא מיחה ביה, מכאן אמרו *כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו, ועל בתו לישב בקובה של זונות דאמר ר' יוחנן פעם אחת היתה בתו מהלכת לפני גדולי רומי אמרו: כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו, מיד דקדקה בפסיעותיה, והיינו דאמר שמעון בן לקיש מאי דכתיב "עון עקבי יסבבני" עונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסובין לו ליום הדין, בשעה שיצאו שלשתן צדקו עליהם את הדין, הא אמר הצור תמים פעלו [וגו'] ואשתו אמרה אל אמונה ואין עול" בתו אמרה גדול העצה ורב העלילה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי וגו' אמר רבי [כמה] נדולים צדיקים הללו שנודמנו להן שלש מקראות של צדוק הדין בשעת צדוק הדין תנו רבנן כשחלה רבי יוסי בן קיסמא הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו אמר לו חנינא אחי (*אחי) אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכוה אלא שהרשיעה בדבריה ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה [ומקהיל קהלות ברבים] וספר (ס) מנח לך בחיקך אמר לו מן השמים ירחמו" אמר לו אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי"מן השמים ירחמו"תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש אמר לו רבי *מה אני לחיי העולם הבא אמר לו כלום מעשה בא לידך *אמר לו* מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים אמר לו אם כן מחלקך יהי חלקי, ומגורלך יהי גורלי, אמרו: לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא והלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספד גדול ובחזרתן מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח לו בחיקו הביאוהו וכרכוהו בס"ת והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו כדי שלא תצא נשמתו מהרה אמרה להן בתו: אבא, אראך בכך! אמר לה אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי עכשיו שאני נשרף וס"ת עמי מי שמבקש עלבונה של ס"ת הוא יבקש עלבוני, אמרו לו תלמידיו רבי מה אתה רואה? אמר להן *גליון נשרפין ואותיות פורחות, אף אתה פתח פיך ותכנס [בך] האש אמר להן מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל הוא בעצמו אמר לו קלצטונירי רבי אם אני מרבה בשלהבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך אתה מביאני לחיי העולם הבא? אמר לו הן, השבע לי, נשבע לו, מיד הרבה בשלהבת ונטל ספוגין של צמר מעל לבו יצאה נשמתו במהרה אף הוא קפץ ונפל לתוך האור, יצאה בת קול ואמרה רבי חנינא בן תרדיון וקלצטונירי *מזומנין הן לחיי העולם הבא *בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים ברוריא דביתהו דר' מאיר ברתיה דר' חנינא בן תרדיון הואי אמרה לו זילא בי מלתא דיתבא אחתאי בקובה של זונות", שקל תרקבא דדינרי ואזל, אמר: אי לא איתעביד בה איסורא מיתעביד ניסא, אי עבדה איסורא לא איתעביד לה ניסא", אזל נקט נפשיה כחד פרשא אמר לה השמיעני לי, אמרה ליה *דשתנא אנא, אמר לה *מרחנא, אמרה לו נפישין טובא (ואיכא טובא הבא) דשפרן מינאי, אמר ש"מ לא עבדה איסורא, כל דאתי אמרה ליה הכי, אזל לגבי שומר דירה א"ל הבה *ניהלך, אמר ליה מיסתפינא ממלכותא, אמר ליה שקול תרקבא דדינרא פלגא פלח, ופלגא להוי לך, א"ל וכי שלמי מאי איעביד? א"ל אימא "אלהא דמאיר ענני" ומתצלת, א"ל

רבינו חננאל

בעונש שהיה הנזה את השם באותיותיו בפרהסיא. שכל התנזה את השם באותיותיו אין לו חלק לעה"ב ואע"ג דהוא לשם להתלמד עבר וכתיב לא תלמד לעשות אבל אהה למד להבין ולהורות הוה ליה להגות בציונעה. ונזיר על אשתו הרינה נענשה משום דלא מיחא ביה שכל מי שיש בידו למחות ואינו ממחה נתפש. ונענשה בתו לישב בקובה דא"ר יוחנן מפם אחת עברה בין גדולי רומי ואמרו כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו, מיד דקדקה בפסיעותיה והיינו דכתיב עון עקבי יסובבני עון שאדם דש בעקביו סובבין אותו ליום הדין. בשעת הרצאתן[פ"ת כל] א' ואם' הוא אמר הצור תמים פעלו וגו' אשתו אמרה אל אמונה ואין עול בתו אמרה גדול העצה ורב העלילה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי העלילה כדרבי יוחנן מפני מעלליו: כרכוהו בס"ת שהיה קורא בו והקיפוהו חבילי זמורות והציתו בהן את האור כו': ברוריה דביתהו דר' מאיר ברתיה דר' חנינא בן תרדיון הואי אמ' ליה לבעלה זילא בי מילתא דיתבה אחתאי בקובה של זונות שקל תרקבא דדינרי ואזל. מי' דישתנא נידה:נפיש פומא כלומר הרבה שותה ויודע עליה הרבה ואינה יכולה ליזהר כו' עד

[נ"ל כתוספות [וכ"ה מכריעב"ן]

[פר' א מיי' פ"ג מהלכות תשובה הלכה ח :]

[נ"ל מיתח א"ל ר' חנינא] [נפ"ש א"ל רבי]

[נ"ל מיתח א"ל ר' חנינא]

[נפ"ש ליתח]

[נ"ל ה: ח.]

[כמ"ש ליתח]

[כתי' ניזהרי וכ"ה יכ"ן]

(ס) גם' וספר תורה מונח לך בחיקך :

שלא שמזבלין יסתפק עמהם. פרש"י לחזק לעור על הטיר והר"ר לנחמן פירש להיות ממספר לנסי הלבנת של עובדי כוכבים: סם. פ"ה לעון יזבלני ליסי וכיוצא סם פירש מזבלין מזבחים ולעון גנלני נקע וכן מעמע בירושלמי פרק הרואה רואה מקום שמזבלין סם לעבודת כוכבים לומר זוכה להלכים יחמרס:

מאי בייניהו. תימה מובא ליכא בייניהו דר"מ דוקא אמר מפני שמזבלין הא אין מזבלין סם אלא וכבן אסרי לף במקום שאין מזבלין ונראה לפרש להכי פריך במקום שמזבלין מאי בייניהו להא ולאי לף במקום שמזבלין פליג מהזכירו חכמים בדבריהם מקום שמזבלין דאי ל"ש במקום שמזבלין לא היה להם להזכיר אלא מה שהוסיפו על ר"מ ועומר לף במקום שאין מזבלין אסור ועוד יש לפרש מאי בייניהו בין מקום שמזבלין למקום שאין מזבלין לדבנן דאסרי בהדרייהו ומסיק נמי ואפילו לף בייניהו להכי

ומי ייתר דהבי איבא? [א"ל השתא חזית] הוו הנהו כלבי דהוו קא אכלי אינשי, שקל קלא שדא בהו הוו קאתו למיכליה, אמר °אלהא דמאיר ענני" שבקוה "ויהבה ליה, לסוף אשתמע מילתא בי מלכא, אתיוה אסקוה לזקיפה, אמר "אלהא דמאיר ענני" אחתוה, אמרו ליה מאי האי? אמר להו הכי הוה מעשה, אתו חקקו לדמותיה דר' מאיר אפיתחא דרומי אמרי: כל דחזי לפרצופא הדין לייתיה, יומא חד אתא חויותי, רהט אבתריה, רהט מקמייהו, על לבי זונות: אבא דאמרי בשולי עובדי כוכבים חזא טמש בהא ומחק בהא אבא דאמרי אתא אליהו אדמי להו כזונה כרכתיה, אמרי חס ושלום אי ר' מאיר הוה לא הוה עביד הכי, קם ערק אתא לבבל-אבא דאמרי מהאי מעשה ואבא דאמרי ממעשה דבורייא: תנו רבנן *ההולך לאיצטדינין ולברקום וראה שם את הנחשים ואת החברין בוקין ומוקין ומוליון ולוליון בלורין סלנורין הרי זה מושב לצים ועליהם הכתוב אומר °אשרי האיש אשר לא הלך וגו' כי אם בתורת ה' חפצו" הא למדת שהברים הללו מביאין את האדם לידי ביטול תורה ורמינהי *[הולכין] לאיצטדינין מותר מפני שצווחה ומציל ולברקום מותר מפני °ישוב מדינה ובלבד שלא יתחשב עמהם ואם נתחשב עמהם אסור קשיא איצטדינין אאיצטדינין קשיא ברקום אברקום? בשלמא ברקום אברקום ל"ק כאן במתחשב עמהן כאן בשאין °מתחשב עמהן אלא איצטדינין אאיצטדינין קשיא? תנאי היא [דתניא] אין הולכין לאיצטדינין מפני (ה)[מושב לצים] ור' נתן מתיר מפני שני דברים: אחד מפני שצווחה ומציל ואחד מפני שמעיד עדות אשה להשיאה. תנו רבנן אין הולכין לטרטיאות ולקרקסיאות מפני שמזבלין שם זיבול לעבודת כוכבים דברי ר' מאיר וחכמים אומרים מקום שמזבלין אסור מפני חשד עבודת כוכבים ומקום שאין מזבלין שם אסור מפני מושב לצים מאי °ביניהו? אמר ר' חנינא מסורא *נשא ונתן איכא ביניהו. דרש ר' שמעון בן פזי מאי דכתיב "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, ובדרך חטאים לא עמד, ובמושב לצים לא ישב" וכי מאחר שלא הלך היכן עמד, ומאחר שלא עמד היכן ישב, ומאחר שלא ישב היכן לין? [אלא] לומר לך שאם הלך סופו לעמד, ואם עמד סופו לישב, ואם ישב סופו ללון ואם לין עליו הכתוב אומר °אם חבמתה חבמת לך (*ואם לצת) לבדך תשא" א"ד (*אל"ע) בל המתלוצץ יסורין באין עליו שנאמר °ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם" אמר להו רבא לרבנן במטותא *(בעינא) מינייכו דלא תתלוצצו דלא ליתו עלייכו יסורין, אמר רב קטינא בל המתלוצץ מזונותיו מתמעטין שנאמר °משך ידו את לוצצים" אמר רבי שמעון בן לקיש בל המתלוצץ נופל בגיהנם שנאמר °וד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר °יום עברה היום ההוא אמר ר' אושעיא *כל המתיירה נופל בגיהנם שנאמר "זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון" ואין "עברה" אלא גיהנם שנאמר "יום עברה היום ההוא" אמר רבי °תנילאי" בר חנילאי בל המתלוצץ גורם כלייה לעולם שנאמר "ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם [כי] כלה וגחרצה שמעתי" אמר רבי (*אל"ע) קשה היא שתחילת, יסורין וסופו כלייה דרש ר' שמעון בן פזי *"אשרי האיש אשר לא הלך" (ג). לטרטיאות ולקרקסיאות של עובדי כוכבים "ובדרך חטאים לא עמד" זה שלא עמד בקנגיון "ובמושב לצים לא ישב" שלא ישב בתחבולות שמא יאמר אדם הואיל ולא הלכתי לטרטיאות ולקרקסיאות ולא עמדתי בקנגיון *אלך ואחגרה בשינה? ת"ל "ובחורתו יהגה יומם ולילה" אמר רב שמואל *בר נחמני א"ר יונתן "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים" זה אברהם

קינינון. לידם היה על ידי כלבים וכל מעשיהם לשם שחוק ושמחה דוגמתו בשחיטת חולין (דף ס:) וכי משה קניני הוה: "למד לא נדרשין הכא לחברים

מסורת הש"ס

מי ייתר. שחתת לחך שתגלל בחפלה זו: שקל קלא. פיסת רגבים: שדא. לשומר: אפיתחא דרומי. לשוער: לזקיפה. לתליה. פורק"ש שעולין כה: מאי האי. דלא מלינת למיזקפיה: אפיתחא דרומי. כדי שיזמרו לה הוא דליהוי לה הוא עייל: עמק בפס ופמק בפס. עכל לחת מלכלוחיו ומלן לת חביריתה: כרכתיה. חיבקתו כחילו היה רגיל לחלה: פיכא דאמרי. משום הת מעמה ערק: ופיכא דאמרי משום פמק בפס דברוריא. שפעם אחת ניגנה על שחמרו חכמים (קדושין דף פ:) כשיש דעתן קלות הן עליהו ואמר לה חייך שוסף להודות לדבריהם ושם לאחד מהלמידיו לכוסחה לדבר עבירה והפליר בה ימים רבים על שחמלילת וכשעודע לה מבקה עלמה וערק רבי מחיר מחמת כשופה: נפי לפרדיין. מקום שמנחין חת הסוס: ולברקום. מלר ושוחין שם שחוק ולילוח: גם פנפנים. מכחכים ומכשפים: וגם סחבריה. לחבי כחבים: בוקין מוקין לוליין פלגרין. כולן מיני ליצים הן: גם נמדם. מדמיך ליה "כי חס [שבועות פ"ב] בחורת וגו'" מכלל דאחיל להכי נאחו בחורת ה' חפלו: שלוח ומציל. "ישוב מדינה ובלבד שלא יתחשב עמהם ואם נתחשב עמהם אסור" קשיא איצטדינין אאיצטדינין קשיא ברקום אברקום? בשלמא ברקום אברקום ל"ק כאן במתחשב עמהן כאן בשאין מתחשב עמהן אלא איצטדינין אאיצטדינין קשיא? תנאי היא דתניא אין הולכין לאיצטדינין מפני (ה)[מושב לצים] ור' נתן מתיר מפני שני דברים: אחד מפני שצווחה ומציל ואחד מפני שמעיד עדות אשה להשיאה תנו רבנן אין הולכין לטרטיאות ולקרקסיאות מפני שמזבלין שם זיבול לעבודת כוכבים דברי ר' מאיר וחכמים אומרים מקום שמזבלין אסור מפני חשד עבודת כוכבים ומקום שאין מזבלין שם אסור מפני מושב לצים מאי ביניהו: אמר ר' חנינא מסורא נשא ונתן איכא ביניהו. דרש ר' שמעון בן פזי מאי דכתיב "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, ובדרך חטאים לא עמד, ובמושב לצים לא ישב" וכי מאחר שלא הלך היכן עמד, ומאחר שלא עמד היכן ישב, ומאחר שלא ישב היכן לין? [אלא] לומר לך שאם הלך סופו לעמד, ואם עמד סופו לישב, ואם ישב סופו ללון ואם לין עליו הכתוב אומר °אם חבמתה חבמת לך (*ואם לצת) לבדך תשא" א"ד (*אל"ע) בל המתלוצץ יסורין באין עליו שנאמר °ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם" אמר להו רבא לרבנן במטותא *(בעינא) מינייכו דלא תתלוצצו דלא ליתו עלייכו יסורין, אמר רב קטינא בל המתלוצץ מזונותיו מתמעטין שנאמר °משך ידו את לוצצים" אמר רבי שמעון בן לקיש בל המתלוצץ נופל בגיהנם שנאמר °וד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר °יום עברה היום ההוא אמר ר' אושעיא *כל המתיירה נופל בגיהנם שנאמר "זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון" ואין "עברה" אלא גיהנם שנאמר "יום עברה היום ההוא" אמר רבי °תנילאי" בר חנילאי בל המתלוצץ גורם כלייה לעולם שנאמר "ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם [כי] כלה וגחרצה שמעתי" אמר רבי (*אל"ע) קשה היא שתחילת, יסורין וסופו כלייה דרש ר' שמעון בן פזי *"אשרי האיש אשר לא הלך" (ג). לטרטיאות ולקרקסיאות של עובדי כוכבים "ובדרך חטאים לא עמד" זה שלא עמד בקנגיון "ובמושב לצים לא ישב" שלא ישב בתחבולות שמא יאמר אדם הואיל ולא הלכתי לטרטיאות ולקרקסיאות ולא עמדתי בקנגיון *אלך ואחגרה בשינה? ת"ל "ובחורתו יהגה יומם ולילה" אמר רב שמואל *בר נחמני א"ר יונתן "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים" זה אברהם

[כדפ"י בע"ז למה ונ"ל כה למדם]

נוסח מעט שונה

תוספות הב"ח

(ה) גם' דתניא אין פולכין לאיצטדינין (מפני שהן מושב לצים) מת"מ ומ"מ ס"ל מפני שמפני לעגם: (ב) שם מפני לעגם: (ג) שם גלה לך לעבודילות וכו' לף יסב אם גלה: (ג) רש"י ד"ה מפני וכו' בני יושבי סכוכים:

[נ"ל ולצת]

[נ"י ליתא וכן בכתבות לב. וכיומא מב: ליתא מלא בעינא ומי' סנהדרין נא.]

גליון הש"ס

גמ' מלכה דמאיר ענני. עי' מ"ש בסמ"ע במאמר מיקר סדין סוף מ"ח:

[נ"ל אשרי]

[נ"ל מאי דכתיב אשרי וכ"כ"ל בע"ז]

מגן. הקב"ה: יזו. הפותח ידו לתן לה כל מובכה מן העולם: יום עברה יום פגום. ביום הדין משפעי קרל שיזונין עובדי כוכבים לגיהנם: לעדעיפום. פלטין וכל דבריהן כשהן נאספין לשחוק וללעג:

[לקמן יפ:ע"ב]

[ר"י ס:ע"ב]

[ר"י אלעזר]

[כ"י י: מתי ס"ע]

ס"ע תנחום

[ר"י אלעזר]

[ר"י אלעזר]

[נעי"ו אר"ש בר נחמן א"ר יונתן מאי דכתיב]

מהדורת ב ניצוצות של ר"ש מן קרן רז"ל בשיתוף אגודת "אשרי האיש" ע"ש הרה"ג ר' יוסף שלום אלישיב שליט"א

מסורת השי"ס

אברהם אבינו. בימי דור הפלגה היה כמוך ימי פלג נפלגה הארץ כדכתיב בסדר פלג שלש מ"ל יוסי נביא גדול היה בדור שקרא לבנו פלג ות"ת בתחילת ימיו כו' ופלג רלה"ת את אברהם כמה שנים ה"ת לקל"ח דפלג טלה אברהם וחיה פלג אחר כך כמה שנים: **כשהוא פגעי פלגשים.** כשגר ביניהם דכתיב תורה אור ויגר אברהם בגרר פלגשים: **כשהוא בין.** כדכתיב ויהי בימי אמרפל כלומר ממהר להכיר טוריהן קודם יתר הקונים: **כשיר.** גטול: **ולא כשכר פלופיו.** שעובד את יוצרו מתחכם עמו ומתחכם מהם פיו ולא לשם קיטול שכר: **על מנת שלא לקבל פרס.** יהי לכך ממו לומר"כוספים" מתחיל ין סופי לקבל שכר תוהב מתחיל ין תחילי ורחפן במלותיו: **מפקוח שלכו כפך.** לח יכנה לו רבו אלא מכבה שהוא מפקח חימו שהם יכנה לו מכבה אחרת אין מתקיימת לפי שלבו על מלומו: **כפלי.** בלומו שהם הפן מלא כחיב הפן: **כפקי מידרא.** פרשיות של מקרא: **פלין פיפרא.** סיימו לת לחד מן הספרים: **פילים.** ספר תהלים: **עוסק בו תפלין.** הכי קאמר קרא כי לם בתורת ה' עוסקה חפלו: **נקרא על שמו.** של [לומו] תלמיד שמרת בה כדכתיב ובתורתו דמשמע של כל לדם: **ילמד סדס.** מרבן עד שהוא גירסת התלמוד ופירושו שגורה לו בפיו: **ופס"ב יפנס.** יעיין בתלמודו לדעות מילתא למילתא להקשות ולתרץ וברלשונה לא ישתה כך שמת יבטל והכי לא ימלא לו כל שעה לעול לאחר שעה הרבה הוא מחייב בתלמודו ומתרץ לעולמו דבר הקשה וה"ג לתרוץ בהרווחה (גרסות דף סג:) הסכת הם וחת"כ כתם ומייתין להו לדרשת התם: **דלא ידע מפי קשתר.** שלין רבו יודע לפרש לו בעוקם: **נרפס.** לשון גרס וכרמל (ויקרל ג) שלא היה שוטן הקנ שלת כרימים של גרוסות התלמידין חיפה לשים לו לתרבץ [לעורך] מחלל: **נרפס נפשי שם נפשכס.** מרוב תלמוד לתורה הייתי שוכר לפי היכולת לעיני בעומקה: **כפיב על נפי.** בתורה משמעי. "שלחה לבלוחיה תקללו" תלמידים העוסקין בה "על נפי" משמע כשל כעסים-מושב שלינו קטנים-וכפיב. קרל תחריגת על כחמ. מקום כעוד קטנ כמו כך ההכמה לגבל ממך (גרסות מל) ג"ל בתחילה על גפי יחידי בלת תלמידים כמו לם בגפו יבל: **כרפס פרופים.** מסתלק כמחבואות: **ולכפוף פלי דלך.** מורה הוראה לעיני כל: **כורך.** מיס מכונסין וסופן כלים: **כפרך.** מיס חיים ולין פופקין: **מבילות.** (ג)לנלים הרבה [יחד לינו יכול לחזור עליו פעמים רבות ומשכח] **על יד** מעמ]: **יפריך.** = טעריקין יחיה ויחריך: **ליד פרפי.** שמרמה תלמיד להרלות כמה לחי חכם להעמיד גירסות הרבה והוא משכח ומקלר ימיו דכתיב (דברים ו) כי הוא חייך ואורך ימיך: **ורב שמא שמר לייד פרפי פוס יפריך.** כלומר (שנת דף כ:) לימרכוני ליחריך כלומר יש לו עופות לחרוך ולחכול-כל מי שלומד וגורס מעט מעט ומחזר עליו פעמים הרבה עד שיגור כפיו וחח"כ מחר ולומד תלמודו מסקיס,וקרלת לחמוהי מתמה וכי לת יחרוך מי שלילו רמייה: **כנפיס.** שלת חברת: **שמוע.** נעתקר מכלן ומחזר ונפחל במקום לחר: **נפוס.** מעיקרו ולת זו משם לעולם כלומר כעין שחול יעשה תלמיד [לח] עצמו לילך וללמוד מכל החדם ולת כעין נפוס להשתקע לפני רב לחר: **מכרת.** ללמוד תריפות ומידוד הלב לעתר שלמד ונשורה בפיו גירסת החלמוד: ולת

עין משפט נר מצוה

פרה א מ"ו פ"י מהלכות פרשנים הלכה ג:

[ועי' תוס' סנהדרין נב ד"ה ויהיו ותוס' ר"ה ד. ד"ה כשהיה ותוס' ר"ה ד. ד"ה כשהיו]

[ועי"ע תוס' יבמות קו. ד"ה רבה ותוס' סנהדרין מט: ד"ה תמר]

אשרי חיס ולת לחברי לחבה. לחבל לעיל נבי לחברי החיס לת דייק הכי לחיס מסמע למעוטי לחבה והחיס מסמע למעוטי חיס לחר: **על** מנת לקבל פרס. פי' בתוהת חס לת תבת שחילתו כמו שעושין עובדי כוכבים שכבר חיה תוהה דמי אברהם אבינו שלא הלך בעצת אנשי דור הפלגה שרשעים היו שנאמר °הבה נבנה לנו °עיר "ובדרך חטאים לא עמד" שלא עמד בעמידת סדום שחטאים היו שנאמר °ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד "ובמושב לצים לא ישב" שלא ישב במושב אנשי פלשתים שלצנים היו שנאמר °ויהי כטוב לבם ויאמרו קראן לשמשון וישחק לנו. °אשרי איש ירא [את] ה', אשרי איש ולא אשרי אשה: אד עמרם אמר רב אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש, ד' יהושע בן לוי אמר אשרי מי שמתגבר על יצרו כאיש במצותיו, חפץ מאד אר"א במצותיו ולא בשכר מצותיו והיינו *דתנן הוא היה אומר *אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא היו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס. °כי אם בתורת ה' חפצו" א"ר אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ, אמר לוי: רבי, נתת לנו רשות לעמוד. אמר ר' אבדימי בר חמא כל העוסק בתורה הקב"ה עושה לו חפציו שנאמר "כי אם בתורת ה' חפצו" אמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ שנאמר "כי אם בתורת ה' חפצו" ואמר רבא בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו שנאמר "בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה" ואמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה ואחר"כ יהגה שנאמר "בתורת ה' והדר "ובתורתו יהגה" ואמר רבא לעולם ליגרים איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי °קאמר שנאמר °גרסה נפשי לתאבה" גרסה כתיב ולא כתיב טחנה ורבא רמי: °כתיב °על נפשי °וכתיב °על כסא °בתחלה על גפי ולבסוף °בראש מרומים "וכתיב "עלי דרך" בתחלה וכתיב "ונוולים מתוך באדך" בתחלה שתה מים מבורך ולבסוף ונוולים מתוך °בארך *אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא מאי דכתיב °הן מהבל יסמע וקובן על יד ירבה" אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות מתסמע, ואם קובן על יד-ירבה אמר רבא ידעי רבנן להא מילתא ועברי עלה אמר רב נחמן בר יצחק אנא עבידתה וקיים בידי *אמר רב שיזבי °משמיה דר"א בן עזריה מאי °דכתיב °לא יחדל ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה לא יהיה ולא יאריך ימים צייד הרמאי ורב ששת אמר צייד הרמאי יחדל, *כי אתא רב דימי אמר משל לאדם שצד צפרין אם משכר "כנפיה של ראשונה, כולם מתקיימות בידו, ואם לאו אין מתקיימות בידו. °והיה כעץ שתול על פלגי מים" אמרי דבי ר' ינאי כעין שתול ולא כעץ נטוע-כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם, אמר להו רב חסדא לרבנן "בעינא דאימא לכו מלתא ומסתפינא דשבקיתו לי ואוליתו-כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם שבקהו ואזול קמיה *דרבא אמר להו הני מילי סברא אבל גמרא מרב אחד עדיף בי היכי דלא

ולא נשון ושומד ומפלני מיס מפיק לדרשת

רבינו חננאל

אברהם אבינו שלא הלך בעצת אנשי הפלגה בעצת אנשי דור הפלגה שרשעים היו ובדרך חטאים אלו אנשי סדום שלא עמד עמהם ולא ישב במושב פלשתים כי היא מושב לצים. אשרי האיש ירא את ה' אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש כלומר בתוקפו ומתגבר ומשבר את יצרו כאיש. במצותיו חפץ מאד אר"א במצותיו ולא בשכר מצותיו מיכן שנו אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא היו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס וכו'. כי אם בתורת ה' חפצו אין אדם קורא אלא מה שלבו חפץ: כל השוקד בתורה הקב"ה עושה חפצו שנאמר בתורת ה' חפצו. אמר רבא בתחלה נקראת על שמו של הקב"ה שנאמר כי אם בתורת ה' חפצו [ולבסוף נקראת על שמו שנאמר] ובתורתו יהגה: לשלם ילמד אדם תחלה שנאמר כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה. ואפילו לגרום איניש אע"ג דשוכח שנאמר נרסה נפשי לתאבה. שתה מים מבורך בתחלה מבור ואחרי כן נוולם מבאר שנובעת מיסחיים. מאן מהבל יסמע אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות הביל' מתעטפת כלומר שוכח ואם קובץ על יד על יד ירבה. והיינו דכתיב לא יחדל ספר התורה הזה צידו וכו' פי' אם אינו משבר כנפי העוף שכבר אינה יכולה לפרוח אם כתעטף לצודו אותה זו פורחת כך השנועה אם אינו שונה אותה הרבה עד שיתישב בלבו אלא פותניל אותה משכח הראשונה. והיה כעץ שתול שמשלח ה' שרשים ועונים ולא נשקך ושומד בלבר מלי מים כלומר שתול על נהרות הרבה מיכן אמרו כל הלומד מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לשלם:

ו) נרסה מזכרי כרים אפיס גורס כעין שמוע הכלומר מרב לחד וכו'.

גמ' כתחלה על גפי. עיין סנהדרין סוף לח ע"ל תוס' ד"ה כתחלה:

מכוח פ"ח מ"ג

ח"ל חנ"א

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה מצוות כעוסק כרכה אחד מיני יכול למוד עליו פעמים רבות ומשכח: (ג"ל לי) (**) זוך עטרת שמואל כרכות ד' ל"ל ד"ה "אמרפל" עד "כרכות" ע"ש אלפסי

[קדושין נכ:]

[סנהדרין סג:]

* אלפסי"א אפרש"י ד"ה "ויהי בימי אמרפל" עד "כרכות" ע"ש אלפסי

[סנהדרין נה. ע"ש]

[עירובין סה:]

[ע"ש]

[ע"ש]

[ע"ש

ישלש תדם שטחו וט' חנ"ל ליומי". פ"ה ב' ימים מקרח כ' ימים מקנה וכ' ימים מלמד ולמן ליומי דמקו לפרש כן מיהו לכתי ליכא למקשויי מי ידע כמה מי לכך נקלה "ליומי" כל יום ולכך מקט פסוקי התמיד ומשנה מיהו מקומן ובגרייתא דרבי ישמעאל ובראשי לר"ת נמי (ג) פרק הלוקח מקנה (קמ"ג דף מת.). נבי סהיל דעשה לי סירין מזמין ומכנסת ומקדש מגי לך ליכא מקומות ומפרש טעמא דכיון דיסנה לנסירות מתחלה ועד סוף ל"ש לה מלוה והוי פרוסה ופרוסה הויא לה מלוה והוי ליה "מקדש במלוה דליכא מקודשת וקסה מ"ם מסהיא דפרק חיזהו נשך (ב"מ דף סה. ושם ד"ה שניהן) נבי מכנין על הסכר דדנסה וכ' יוסף דלמ"ד שניהן לנסירות אין לו לשלוח ידו לתרומה. ותמהני זה תלמיד שהגיע למוראה עיר מיניה ואינו מורה: **מתני'** שנים שורין ובכסים בריבה תלמיד שנאמר ותלמד לא יבול ומצאנו שנקראו תורה שיחה שנאמר וכל שיח השדה פרם יחזה בארץ: כתיב בתורה הנביאים וכתובים כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין בתורה שנאמר ושמרתם את דברי הברית הזאת למען תשכילו וגו' בנביאים לא ימוש ספר התורה הזה ממך וגו' כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל [בכתובים] דכתיב וכל אשר תעשה יצליח כי אז יצליח דרכיך ואז תשכיל ודים וגו' סור מרע

דלא ליפלוג לישני. על פלני מים. א"ר תנחום בר חנילאי *לעולם ישלש אדם שנותיו שלישן במקרא שלישן במשנה שלישן בתלמוד, מי ידע אינש כמה חיי: כי קאמרינן "ביומי" °אשר פריו יתן בעתו" אמר רבא אם יתן בעתו, ועלתו לא יבול, ואם לאו: על הלומד ועל המלמד עליהם הכתוב אומר "לא כן הרשעים כי אם וגו'. *אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב מאי דכתיב °כי רבים חללים הפילה" זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה "ועצומים כל הרוגיה" זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה. עד כמה: *עד מ' שנין והא "דבא אורי" התם בשוין, ועלתו לא יבול *אמר רב אחא בר אדא אמר רב ואמרי לה אמר רב אחא בר אבא אמר רב המנונא אמר רב °שאפילו שיחת חולין של ת"ח צריכה °תלמוד שנאמר °ועלתו לא יבול, וכל אשר יעשה יצליח א"ר יהושע בן לוי דבר זה °כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים: °כל העוסק בתורה [א] נכסיו מצליחין לו- דכתיב בתורה דכתיב °ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשון" שנוי בנביאים דכתיב °לא ימוש ספר התורה [הזה] מפיך והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו, כי או תצליח את דרכך ואז תשכיל" משולש בכתובים דכתיב °כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח. מכריז רבי אלכסנדרי "מאן בעי חיי, מאן בעי חדי" כנוף ואתו כולי עלמא לגביה אמרי ליה: °הב לן חיי, אמר להו °מי האיש החפץ חיים וגו' נצור לשונך מרע וגו'" *(סור מרע ועשה טוב וגו') שמא יאמר אדם נצרתי לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה [אלך] *ואתגרה בשינה ת"ל "סור מרע ועשה טוב" *אין טוב אלא תורה שנאמר °כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו: הניע לכיפה מקום שמעמידין בה עבודת כוכבים: א"ר אלעזר אמר רבי יוחנן °אם בנה שבנו מותר פשיטא *משמשי עבודת כוכבים הן ומשמשי עבודת כוכבים בין לרבי ישמעאל בין לרבי עקיבא °אינן אסורין עד שיעברו? אמר רבי רמיה °לא נצרכה אלא לעבודת כוכבים עצמה, הניחא לרבי °עבודת כוכבים: של ישראל אסורה מיד ושל עובד כוכבים עד שתעבד שפיר, אלא למ"ד של עובד כוכבים אסורה מיד, מאי איכא למימר?

אלא אמר רבה בר עולא לא נצרכה אלא במבוש אחרון, עבודת כוכבים מאן קא גרים לה, גמר מלאכה, ואימת הויא °גמר מלאכה במבוש אחרון, מבוש אחרון ליתי ביה שוה פרוטה, אלמא קסבר *אשנה לשבידות מתחלה ועד סוף: **מתני'** [ב] ואין עושין תכשיטין לעבודת כוכבים קטלאות ונזמים ושבעות רבי אליעזר אומר (ג) בשבר מותר. *אין מוכרין להם במרובר לקרקע אבל מוכר הוא משקיצין ר' יהודה אומר °מוכר הוא על מנת לקיץ: **גמ'** מנהני מילי? אמר רבי יוסי בר חנינא דאמר

דגמ ליפלוג ליפני. שלא יתחלק הלשונות להלי גרים שמעמת להלי ליקמא והלי גרים לה בליקמא לחרינא ומדלא מילתא היא ומיהו מלמיד דגרים ממדייהו (ליקמי) מתקבא בגרסיה משום דמכלכל ליקמי: **ביומי**. ג' ימים מקרח וג' ימים מקנה וסו' [א"ר] תורה אור כל שטחו וסטוח: **פם פריו יתן בעתו**. °שיקבעו עתים לתורה: **רבים**. מרי משמע טומר ומלמדו ל"ח פריו יתן בעתו" שטומר ומוסה פרי לשומר מקיים מה שכתוב בתורה וזה שיקר: **מל שנומד ועל שמלמד**. שמחוך ללמד תורה להלמיד שלוש כגון: **שפיגם**. לשון כפל שלח מלאו ימי לשומר מלמיד שלח מלאו ימיו רבים תלניו: **ופנומים**. המתפללים והמתרגים ומתפקים מלהורות מרגין לם דרך ופטומים לשון ושונם שיניו (ישעיה נ). **ועד כמה**. היו רולין להורלה: **עד פרבכין שניו**. מסטלד: **ופם רבם מורי**. וכל ימיו לח היו חלח לדרשים שנה כפ"ק דרלקם הכנה (דף יח.): **סמם בשוין**. כשלין כשיהו גדול ממנו: **שיפם פונין**. של חכמים לריכה שלמוד כדי שהתלמד לדבר כשהוח בגעוים שהוח בגשון נקיה ושוכר ומרפח: **ופנים**. היו דבר קל שבשלין ולימד: **קשיפא**. דשכרו מוסר להח כיפה זו שלח מעמיק לעבודת כוכבים היח: **דגמ** לעבודת כוכבים שלמה. שלח יסמיכו כוכבים בשבת שכח מוסר: **שיפא דשלח ליפני**

גמ' מהו שיתן לפניהן. בעלי יאמר כמה עובד כוכבים זה נתה: ס"ג מהו שיתן לפניהן ולא יפשוט. בקריאתו מלא דמשמע לשון מניעה והוא הן: מתני' לא יפשוט. משר קרי ביה לא תחנם לשון מניעה קרקע: פניה נמי. דכולהו יליפי מהאי קרא לא תחן להם מניעה מלא כתיב תחנם קרי ביה תורה אור

[1] ונראי' דראמר קרא לא תחנם "לא תחן להם חנייה בקרקע, הא לא "לא תחנם" מיבעי ליה דהכי קאמר רחמנא לא תחן להם חן: א"כ [2] לימא קרא "לא תחנם" מאי "לא תחנם" שמע מינה תרתי ואבעי מיבעי ליה דהכי אמר רחמנא [3]"לא תחן להם מתנת של חנם? אם כן לימא קרא "לא תחנם" מאי "לא תחנם" שמע מינה כולהו, תניא נמי הכי "לא "תחנם" לא תתן להם חנייה בקרקע דבר אחר "לא תחנם" לא תתן להם חן דבר אחר "לא תחנם" לא תתן להם מתנת חנם

[4]מתנת חנם נופה תנאי היא [5]דתניא לא תאבלו כל נבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי" אין לי אלא לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה, לגר במכירה מנין? תלמוד לומר תתננה או מכור לעובד כוכבים" בנתינה מנין תלמוד לומר "תתננה ואכלה או מכור לגר" נמצא אתה אומר אחד גר ואחד עובד כוכבים בין בנתינה בין במכירה דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר [6]דברים לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה שפיר קאמר ר"מ דר' יהודה אמר לך: אי סלקא דעתך כדקאמר ר"מ, לכתוב רחמנא תתננה ואכלה ומכור אי למה לי שמע מינה לדברים כבתבן הוא דאתא, ור"מ ההוא לאקרומי נתינה וכנעני אי אתה מצווה להחזותו, להקדים לא צריך קרא: ד"א לא תחנם לא תתן להם חן: מסייע ליה לרב דאמר רב* "אסור לאדם שיאמר כמה נאה עובדת כוכבים זו מתיבי מעשה ברשב"ג שהיה על גבי מעלה בהר הבית וראה עובדת כוכבים אחת נאה ביותר אמר מה רבו מעשיך ה' ואף ר"ע ראה אשת טורנוסרופוס הרשע רק שחק, ובכה: רק שהיתה באה מטיפה סרוחה שחק דעתידה דמניירא ונסיב לה בבה דהאי שופרא בלי עפרא דב, ואודויי הוא דקא מודה ראמר מר "הרואה בריות טובות אומר ברוך שכך לו בעולמו" ולאסתכולי מי שרי מתיבי "ונשמרת מכל דבר רע שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו פניה, באשה ולא

דנשעתא מיטו קיימי' בלוי שלא בשעתא ביטו קיימי' כתיב כריתות כריש לקיש לא נמי משום דלחזוק בעובדת כוכבים מפי לבל שלא לומדו גר ואחד עובד כוכבים בין במכירה בין בנתינה. וכה משמע לכ"ע היכא למדרש מתננה ומכור למדעל מינה ומכור למדעל מינה ולמדרש א

שלא יהרהר לדם ביום. הלך קרית רבשה נמורה היא ולא תמכתא כדמוכח פרק קמא דמגילה (מגילה דף ה.) והקשה ה"ר תלמון ז"ל מתי רבותינו דיחקקו דתמרינן פרק שני דחולין (דף נ:) "ונפקיו לה מעומאה בלילה" ותו"י דמכל מקום רבותא היא ממה שהיה מגיל עלמו מהרהור מה שיון כן בשאר לדם דלילו ניעול מהם בכל יום וקא חשיב הרהור: **ענוה** מביאה לידי ירלת חטא. ביהושלמי דשקלים גרים חיפכא ירלת חטא מביאה לידי עטה וקא סבר כרבי יהושע בן לוי דבסמוך לחמר עטה גדולה מכולם והקשה ר' יהודה מפרי"ם דתמרינן במולכ"ם "שלמה דכריס שקולים זה כזה ירלת חטא חכמה עטה וי"ל דה"ק דלא סגיא להו בלא ירלה בלא חכמה וחכמה בלא ירלה ומשיכה בלא עטה ועטה בלא משיכה:

חסידים לא נחמר בלא עטיה. ותי"ח הא כתיב נמי לו דכתיב בחזון לחסידיך ולא כתיב לעטיך וי"ל דהתם חסידים כתיב וכ"ם עטיה לבל לעטין בכוחם הגדולה פעמים חולה לוחם בחשובי' וגבוהים יומר: **ואי** לחמרינן הכי מרבי לעל ידיע שבחייהו. והקשה הר"ר לחתן דחסידין מחם דידיע שבחם וקמה דפסדת ס"ם לוען וע"ל לעל זו קלן זו קתני: **בהמה** ע"מ לשמוע מהו. תימה מהי בעי ומהי פליגי ר"מ ורבי יהודה בסמוך הא לפי' בחמה דמגיל לעיל' לימור לשחיטה זבנה ולפי' דקס"ד דלא מיירי לעיל לעל בהמה דוקא ניחא וי"ל לפ"ה דהכא מיירי בעגלים וסימים שחסור למטר להם: הא

ולא בבגדי צבע [של] אשה "ולא בחמור ולא בחמורה ולא בחזיר ולא בחזירה ולא בעופות בזמן שנוקקין זה לזה ואפילו מלא עינים כמלאך המות, אמרו עליו על מלאך המות שכולו מלא עינים, בשעת פשירתו של חולה - עומר מעל מראשותיו ורגלו שלופה בידו ושיפה של מרה חלויה בו, כיון שרואה חולה אותו מזדעזע ופותח פיו וזורקה לתוך פיו - **ממנה** מת ממנה מסריח ממנה פניו מוריקות. קרן זוית הוא: **ולא בבגדי צבע [של] אשה**: א"ר יהודה אמר שמואל "אפילו שטוחין על גבי כותל א"ר פפא יובמכיל בעליהן אמר רבא דיקא נמי דקתני **ולא בבגדי צבע אשה** ולא קתני ולא בבגדי צבעונין שמע מינה אמר רב חסדא הני מילי בעתיקי אבל בחדתי לית לן בה דאי לא תימא הבי אנן מנא לאשפורי היכי יהבינן הא קא מסתכל, אלא בעבידתיה בשפופרת" הא קא מסתכל, אלא בעבידתיה טריד הנ"ל בעבידתיה טריד. אמר מר **ממנה** מת נימא פלינא דאבוה דשמואל דאמר אבוה דשמואל אמר לי מלאך המות אי לא דחיישנא ליקרא דבריתא הוה פרענא בית השחיטה כבהמה דלמא ההיא טיפה מחתכה לתו לסימנין. **ממנה מסריח** מסיע ליה לרבי חנינא בר כהנא דא"ר חנינא בר כהנא אמרי בי רב הרוצה שלא יסריח מתו יהפכנו על פניו: *ת"ר **ונשמרת מכל** דבר רע "שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה מבאן *א"ר פנחס בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות זהירות מביאה לידי זריזות זריזות מביאה לידי נקיות נקיות מביאה לידי פרישות פרישות מביאה לידי טהרה [א] טהרה מביאה לידי *(חסידות חסידות) מביאה לידי ענוה ענוה מביאה לידי יראת חטא יראת חטא מביאה לידי *(קדושה קדושה) מביאה לידי רוח הקודש רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים **חסידות גדולה מכולן** שנאמר °אז דברת בחזון לחסידיך" ופליגא דרבי יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי **ענוה גדולה** מכולן שנאמר °רוח ה' אלהים עלי יען משח ה' אותי לבשר ענוים"-חסידים' לא נאמר אלא "ענוים" הא למדת *שענוה גדולה מכולן: אין מוכרין להן וכו': ת"ר **מוכרין** להן אתרוג על מנת לקיים וקיצין דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין להן אלא קיצוצה, **שחת על מנת** לגזוז וגזזו דברי רבי יהודה ר"מ אומר אין מוכרין להן אלא גזוזה, **קמה** על מנת לקצור וקיצר דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר אין מוכרין **אלא קצורה** וצריכא: דאי אשמעינן אילן בהא קאמר רבי מאיר כיון דלא פסיד משחי ליה, אבל האי דרבי משחי לה פסיד אימא מודי ליה לר' יהודה ואי אשמעינן בהני תרתי משום דלא ידיע שבחיותו אבל שחת דידיע שבחיותו אימא מודי ליה לר' מאיר ואי אשמעינן בהא, בהא קאמר ר' מאיר אבל בהנך אימא מודי ליה לרבי יהודה צריכא, איבעיא להו **בהמה** על מנת לשחוט מהו: תתם מעמא מאי שרי ר' יהודה דלאו ברשותיה קיימי ולא מצי משחי להו, אבל בהמה כיון דברשותיה דעובד כוכבים קיימא משחי לה או דלמא לא שנא ת"ש דתניא **בהמת ע"מ לשחוט ושחט דברי רבי מאיר אומר אין מוכרין לו אלא שחוטה**: **מתני'** אין משכירין להם בתים **בארץ ישראל**, ואין צריך לומר שדות, **ובסוריא** משכירין

מכירין להן אתרוג על מנת לקיים: **וקיצין** דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין להן אלא קיצוצה, **שחת** על מנת לגזוז וגזזו דברי רבי יהודה ר"מ אומר אין מוכרין להן אלא גזוזה, **קמה** על מנת לקצור וקיצר דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר אין מוכרין **אלא קצורה** וצריכא: דאי אשמעינן אילן בהא קאמר רבי מאיר כיון דלא פסיד משחי ליה, אבל האי דרבי משחי לה פסיד אימא מודי ליה לר' יהודה ואי אשמעינן בהני תרתי משום דלא ידיע שבחיותו אבל שחת דידיע שבחיותו אימא מודי ליה לר' מאיר ואי אשמעינן בהא, בהא קאמר ר' מאיר אבל בהנך אימא מודי ליה לרבי יהודה צריכא, איבעיא להו **בהמה** על מנת לשחוט מהו: תתם מעמא מאי שרי ר' יהודה דלאו ברשותיה קיימי ולא מצי משחי להו, אבל בהמה כיון דברשותיה דעובד כוכבים קיימא משחי לה או דלמא לא שנא ת"ש דתניא **בהמת ע"מ לשחוט ושחט דברי רבי מאיר אומר אין מוכרין לו אלא שחוטה**: **מתני'** אין משכירין להם בתים **בארץ ישראל**, ואין צריך לומר שדות, **ובסוריא** משכירין

רבינו חננאל

איש ואפילו מטוערת ולא בבגדי אשה צבועים ולא בזיות ובבהמה ובעוף ולא בחזירים ולא בחזירות בשעה שנוקקין זה לזה ואפי' מלא עינים כמלאך המות שמלאך המות מלא עינים הוא ובשעה שפורת האדם עומד מעל מראשותיו ורגלו שלופה בידו ופיטה של מרה תלויה בו וכיון שרואה החולה מזדעזע ופותח פיו וזורקה לתוך פיו ממנה מת ממנה מסריח וכדרב יהודה דאמר רב בסימן שבכתפיו פניו מוריקות. והיכא דאמרינן בגדי אשה צבועים אבל בחדשים לא בחדשים מיהא יהבינן להו לאומנים דאמרי' טריד בעבידתיה דאמר רב דרב יהודה דאמר רב בסימן מותר להכניס בכתפול בשפופרת. והיא פיטה דורזק לה מלאך המות בפי הנעלה מחתכה להו לסימנין ומטמה מסריח והיוצה שלא להסריח מתו יהפכנו על פניו: ת"ר ונשמרת מכל דבר רע שלא יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה מכאן *א"ר פנחס בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות זהירות מביאה לידי נקיות נקיות מביאה לידי פרישות פרישות מביאה לידי טהרה [א] טהרה מביאה לידי *(חסידות חסידות) מביאה לידי ענוה ענוה מביאה לידי יראת חטא יראת חטא מביאה לידי *(קדושה קדושה) מביאה לידי רוח הקודש רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים **חסידות גדולה מכולן** שנאמר °אז דברת בחזון לחסידיך" ופליגא דרבי יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי **ענוה גדולה** מכולן שנאמר °רוח ה' אלהים עלי יען משח ה' אותי לבשר ענוים"-חסידים' לא נאמר אלא "ענוים" הא למדת *שענוה גדולה מכולן: אין מוכרין להן וכו': ת"ר **מוכרין** להן אתרוג על מנת לקיים וקיצין דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין להן אלא קיצוצה, **שחת** על מנת לגזוז וגזזו דברי רבי יהודה ר"מ אומר אין מוכרין להן אלא גזוזה, **קמה** על מנת לקצור וקיצר דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר אין מוכרין **אלא קצורה** וצריכא: דאי אשמעינן אילן בהא קאמר רבי מאיר כיון דלא פסיד משחי ליה, אבל האי דרבי משחי לה פסיד אימא מודי ליה לר' יהודה ואי אשמעינן בהני תרתי משום דלא ידיע שבחיותו אבל שחת דידיע שבחיותו אימא מודי ליה לר' מאיר ואי אשמעינן בהא, בהא קאמר ר' מאיר אבל בהנך אימא מודי ליה לרבי יהודה צריכא, איבעיא להו **בהמה** על מנת לשחוט מהו: תתם מעמא מאי שרי ר' יהודה דלאו ברשותיה קיימי ולא מצי משחי להו, אבל בהמה כיון דברשותיה דעובד כוכבים קיימא משחי לה או דלמא לא שנא ת"ש דתניא **בהמת ע"מ לשחוט ושחט דברי רבי מאיר אומר אין מוכרין לו אלא שחוטה**: **מתני'** אין משכירין להם בתים **בארץ ישראל**, ואין צריך לומר שדות, **ובסוריא** משכירין

הגהות הגר"א [א] גמ' מכרה מביאה לידי תסידות. כ"כ מ"ם ומי' מתלמוד (ובמ"ם כרש"ל):

פעבירין נפש בפים . ולא גזרינן לטו מכירה דלי כמי לחי לידי מכירה לא אבר מדאורייתא דכי כתיב "לא תחן להם חן ותחייה" כת"י כתיב דמשיכה מחייה ומיהו מלירה לא ,וגזרינן משום מכירה דלרן ישראל : פבל לא שדות . דלילת הרחי יפראל : ופולא נפרן . דמרחק ולילת למיגזר מכירה דהתם לטו מכירה דת"י : מוכרין בפים ומשכירין שדות . לבל מכירה דשדות לא כיון לחילת הרחי גזרינן : טעמא דרבי יוסי מפרש בגמ' : אף במקום שפתרו לפשכיר . בתים לא לבים דירה לתרו אלא לאוצרות : לתחתונה בתו בלילי ותיבעל : פפני שנקראם על שמו . ובדוחה שמתממין בשבת לומר שהבלנים שלטון של ישראל הן : גמ' תוכח סדר סוף . ולא תוכח הבים הלבך ליבת לחפקעתא דכתיב ביתך דרך ביתתך תלמוד לומר בבבם ויוצא לתוכה תוכר רחמנא : פיש נופף גזירה . שכירות לטו מכירה : ופש שכירות שדות דפורין דגזירה לגזירה פיש . דקס"ד משום שכירות דת"י ליתסר : שפיש ביבוש . ובמכירה דשריא לילת לישובין בין בתים בין שדות שלבך שכירות שדות דפורין לטו גזירה לגזירה : שדות שלבך שכירות שדות דפורין לטו גזירה לגזירה היא משום שכירות דת"י משום מכירות שדות דלטו גזירה היא לגזירה לחבריתא דחורייתא ומיהו לא לחמור בה רבבן לטיגזר שכירות דבתים לטו מכירה: פבל שדות דפורי פרפי גזרו לטו מכירה: וכפו"ל בי' שדות דפורי בפו פרפי גזרו בפו רבבן . דמסבירן ולא מוכרין משום מכירה דת"י : רבי יוסי לופר בת"י שפשכירין לפס בתים. ולא גזרינן לטו מכירה: לבל שדות לילת לשכירה בשכירות נופף לגזירה לגזירה: פרפי דבשכירה: ליבת משום מכירה קרקע פ"ש לילת שפשכיר בפס ביבוש. הלבך ליבת לישובין בשכירות בתים: שדות דפורי פרפי גזרו בפו רבבן . מכירבן בשדות לטו מכירה דת"י: וביפוש דלפא פיל שפי יפרעל. דשרים ליה לזבוני לחד עובד בוכבים ומזבין לבהי יחיד : ופויל בהי עובד בוכבים ומזבין לה לחרתי פלגי לחרי ומעבד הבלישים בעלמו ולילת שכנה: פיפקדינן . גרסינן : פלפני דלפני בי . בלומר לטולי בהי לא מיפקי : וסחמא

[גמ' ז.] ומובין לה לחרתי :*אמר אביי "אלפני מפקדינן "אלפני דלפני לא מפקדינן : אף במקום שאמרו להשביר : מבלל דאיבא 'דוכתא דלא מוגרי וסתמא

[גמ' ח.]

משכירין להם בתים אבל לא שדות ובחו"ל מוכרין להם בתים ומשכירין שדות רבי מאיר רבי יוסי אומר *בארץ ישראל משכירין להם בתים אבל לא שדות ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות ובחוץ לארץ מוכרין אלו ואלו ל*אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שהוא מבנים לחוכו עבודת כוכבים שנאמר °לא תביא תועבה אל ביתך ובבל מקום לא ישביר לו את המרחץ מפני שהוא נקרא על שמו : גמ' מאי "אין צריך לומר שדות" אילימא משום דאית בה תרתי : חדא חניית קרקע וחדא דקא מפקע לה ממעשר ,אי הבי בתים נמי איבא תרתי חדא חניית קרקע וחדא דקא מפקע לה ממזוזה : אמר רב משרשיא *מזוזה ²תובת הדר הוא : בסוריא משכירין בתים בני' : מאי שנא מבירה דלא ,משום מכירה דארץ ישראל ,אי הבי משכירות נמי נגזור ? *היא גופה גזרה ואנן ניקום וניגזור גזרה לגזרה : והא 'שכירות שדה דבסוריא' דגזרה לגזרה היא וקא גזרינן? התם לאו גזרה הוא *קסבר ביבוש יחיד שמיה ביבוש , שדה דאית ביה תרתי גזרו ביה רבנן ,בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן : רבי יוסי אומר בארץ ישראל משכירין להם בתים וכו' : מ"ט·שדות דאית בהו תרתי גזרו בהו·רבנן, בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן : ובסוריא מוכרין וכו' : מ"ט קסבר ביבוש יחיד לא שמיה ביבוש ושדה דאית בה תרתי גזרו בה רבנן בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן : ובחו"ל מוכרין וכו' : מאי טעמא? כיון דמרחק לא גזרינן אמר רב יהודה°אמר שמואל *הלכה כרבי יוסי ,אמר רב יוסף 'יבלבד שלא יעשנה שבונה ,וכמה שבונה 'חנא·אין שבונה פחותה משלשה בני אדם ,ולחוש 'דלמא אזיל האי ישראל ומבוין לחד עובר בוכבים ,ואזיל היאך

[גמ' יח.] אף במקום שאמרו להשביר

(ה) תוספות ד"ה הא לחמר וכו' אלא בלא גזרינן לטו מכירה: לבל שדות לילת לשכירות נופף לגזירה לגזירה: פרפי דבשכירה: ליבת משום מכירה קרקע פ"ש לילת שפשכיר בפס ביבוש. הלבך ליבת לישובין בשכירות בתים: שדות דפורי פרפי גזרו בפו רבבן . מכירבן בשדות לטו מכירה דת"י: וביפוש דלפא פיל שפי יפרעל. דשרים ליה לזבוני לחד עובד בוכבים ומזבין לבהי יחיד : ופויל בהי עובד בוכבים ומזבין לה לחרתי פלגי לחרי ומעבד הבלישים בעלמו ולילת שכנה: פיפקדינן . גרסינן : פלפני דלפני בי . בלומר לטולי בהי לא מיפקי : וסחמא

[גמ' ח.]

משכירין להם בתים אבל לא שדות ובחו"ל מוכרין להם בתים ומשכירין שדות רבי מאיר רבי יוסי אומר *בארץ ישראל משכירין להם בתים אבל לא שדות ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות ובחוץ לארץ מוכרין אלו ואלו ל*אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שהוא מבנים לחוכו עבודת כוכבים שנאמר °לא תביא תועבה אל ביתך ובבל מקום לא ישביר לו את המרחץ מפני שהוא נקרא על שמו : גמ' מאי "אין צריך לומר שדות" אילימא משום דאית בה תרתי : חדא חניית קרקע וחדא דקא מפקע לה ממעשר ,אי הבי בתים נמי איבא תרתי חדא חניית קרקע וחדא דקא מפקע לה ממזוזה : אמר רב משרשיא *מזוזה ²תובת הדר הוא : בסוריא משכירין בתים בני' : מאי שנא מבירה דלא ,משום מכירה דארץ ישראל ,אי הבי משכירות נמי נגזור ? *היא גופה גזרה ואנן ניקום וניגזור גזרה לגזרה : והא 'שכירות שדה דבסוריא' דגזרה לגזרה היא וקא גזרינן? התם לאו גזרה הוא *קסבר ביבוש יחיד שמיה ביבוש , שדה דאית ביה תרתי גזרו ביה רבנן ,בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן : רבי יוסי אומר בארץ ישראל משכירין להם בתים וכו' : מ"ט·שדות דאית בהו תרתי גזרו בהו·רבנן, בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן : ובסוריא מוכרין וכו' : מ"ט קסבר ביבוש יחיד לא שמיה ביבוש ושדה דאית בה תרתי גזרו בה רבנן בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן : ובחו"ל מוכרין וכו' : מאי טעמא? כיון דמרחק לא גזרינן אמר רב יהודה°אמר שמואל *הלכה כרבי יוסי ,אמר רב יוסף 'יבלבד שלא יעשנה שבונה ,וכמה שבונה 'חנא·אין שבונה פחותה משלשה בני אדם ,ולחוש 'דלמא אזיל האי ישראל ומבוין לחד עובר בוכבים ,ואזיל היאך

[גמ' ח.] ומובין לה לחרתי :*אמר אביי "אלפני מפקדינן "אלפני דלפני לא מפקדינן : אף במקום שאמרו להשביר : מבלל דאיבא 'דוכתא דלא מוגרי וסתמא

[גמ' ח.]

(ה) תוספות ד"ה הא לחמר וכו' אלא בלא גזרינן לטו מכירה: לבל שדות לילת לשכירות נופף לגזירה לגזירה: פרפי דבשכירה: ליבת משום מכירה קרקע פ"ש לילת שפשכיר בפס ביבוש. הלבך ליבת לישובין בשכירות בתים: שדות דפורי פרפי גזרו בפו רבבן . מכירבן בשדות לטו מכירה דת"י: וביפוש דלפא פיל שפי יפרעל. דשרים ליה לזבוני לחד עובד בוכבים ומזבין לבהי יחיד : ופויל בהי עובד בוכבים ומזבין לה לחרתי פלגי לחרי ומעבד הבלישים בעלמו ולילת שכנה: פיפקדינן . גרסינן : פלפני דלפני בי . בלומר לטולי בהי לא מיפקי : וסחמא

[גמ' ח.] ומובין לה לחרתי :*אמר אביי "אלפני מפקדינן "אלפני דלפני לא מפקדינן : אף במקום שאמרו להשביר : מבלל דאיבא 'דוכתא דלא מוגרי וסתמא

[גמ' ח.]

קן א מיי' פ"י מהלכות עכו"ם ס"ג סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סימן קנ"ו סעיף ה :

קן ב מיי' שם פ"ג מהלכות עכו"ם ה"ד טוש"ע שם סעיף ב :

קמ ג מיי' פרק כ' מהל' מחוסר כל"ג טוש"ע יו"ד סימן כג סעיף יב :

קמ ד מיי' פ"ח מהל' מרחצאות כל"ג וט"ב :

קי ה ו מיי' פ"י מהל' עכו"ם כל"ג סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קנ"ו סעיף ה :

[גמ' תוספות ד"ה כאלו מ"ש]

[גמ' תוספות ד"ה אלא לר' יוסי]

[גמ' תוספות מכ ד"ה סתם וכו' שכשיתו בקונית]

הא אמר רב מברשיא מזוזה תובת הדר היא . פירוש ולא"כ אין לנזור בהו שכירות לטו מכירה דמכירה לא מפקע לה ממזוזה לבל בשדות דמכירה מפקע להו ממעשר ויש מפרשים דלחיתיה לחפי' דמ"ד אין קנין לעובד בוכבים כת"י להפקיע מיד ממעשר בשוף השולח (ניסין דף מ. ושם ד"ה אמר) דמ"מ מזוזה הפקעה מה שהיא עשה ביד שובד בוכבים והוא זורעה שליט מפרים ממנה מעשר גמלא שלין מקיימין בזה הבדה מלה התלויה בה לבל בית אין לבן הפקעה מפני שלין הבים עלמו מייב בין שלין ישראל דר בתוכו ולא בהיבת דת"כ מלי למימר בסמוך לרבי יוסי שהה לחית בית תרתי גזרו רבנן שכירות לטו מכירה הלא בשכירות גופה (ג) "לית תרתי דבשכירות גופה לית הפקעה ממעשר אלא יעשר העובד בוכבים מחוסה תבואה ועור קניא לשון הפקעה משמע שמפקיע החיוב לגמרי מן הקרקע ובלן אין הפקעה גמורה בין לשין קנין שהרי גם עשה שהוא ביד העובד בוכבים אם יזרע בה ישראל תחייב "במ"ד יש קנין גרוחה לפרש לחית "במ"ד יש קנין ובשמוברה לעובד בוכבים הוא מבירה ,אי הבי משכירות נמי נגזור ? היא גופה גזרה ואנן ניקום וניגזור גזרה לגזרה : והא 'שכירות שדה דבסוריא' דגזרה לגזרה היא וקא גזרינן? התם לאו גזרה הוא *קסבר ביבוש יחיד שמיה ביבוש , שדה דאית ביה תרתי גזרו ביה רבנן ,בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן : רבי יוסי אומר בארץ ישראל משכירין להם בתים וכו' : מ"ט·שדות דאית בהו תרתי גזרו בהו·רבנן, בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן : ובסוריא מוכרין וכו' : מ"ט קסבר ביבוש יחיד לא שמיה ביבוש ושדה דאית בה תרתי גזרו בה רבנן בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן : ובחו"ל מוכרין וכו' : מאי טעמא? כיון דמרחק לא גזרינן אמר רב יהודה°אמר שמואל *הלכה כרבי יוסי ,אמר רב יוסף 'יבלבד שלא יעשנה שבונה ,וכמה שבונה 'חנא·אין שבונה פחותה משלשה בני אדם ,ולחוש 'דלמא אזיל האי ישראל ומבוין לחד עובר בוכבים ,ואזיל היאך

[גמ' ח.] ומובין לה לחרתי :*אמר אביי "אלפני מפקדינן "אלפני דלפני לא מפקדינן : אף במקום שאמרו להשביר : מבלל דאיבא 'דוכתא דלא מוגרי וסתמא

[גמ' ח.]

(ה) תוספות ד"ה הא לחמר וכו' אלא בלא גזרינן לטו מכירה: לבל שדות לילת לשכירות נופף לגזירה לגזירה: פרפי דבשכירה: ליבת משום מכירה קרקע פ"ש לילת שפשכיר בפס ביבוש. הלבך ליבת לישובין בשכירות בתים: שדות דפורי פרפי גזרו בפו רבבן . מכירבן בשדות לטו מכירה דת"י: וביפוש דלפא פיל שפי יפרעל. דשרים ליה לזבוני לחד עובד בוכבים ומזבין לבהי יחיד : ופויל בהי עובד בוכבים ומזבין לה לחרתי פלגי לחרי ומעבד הבלישים בעלמו ולילת שכנה: פיפקדינן . גרסינן : פלפני דלפני בי . בלומר לטולי בהי לא מיפקי : וסחמא

[גמ' ח.] ומובין לה לחרתי :*אמר אביי "אלפני מפקדינן "אלפני דלפני לא מפקדינן : אף במקום שאמרו להשביר : מבלל דאיבא 'דוכתא דלא מוגרי וסתמא

[גמ' ח.]

קן א מיי' פ"י מהלכות עכו"ם ס"ג סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סימן קנ"ו סעיף ה :

קן ב מיי' שם פ"ג מהלכות עכו"ם ה"ד טוש"ע שם סעיף ב :

קמ ג מיי' פרק כ' מהל' מחוסר כל"ג טוש"ע יו"ד סימן כג סעיף יב :

קמ ד מיי' פ"ח מהל' מרחצאות כל"ג וט"ב :

קי ה ו מיי' פ"י מהל' עכו"ם כל"ג סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קנ"ו סעיף ה :

[גמ' תוספות ד"ה כאלו מ"ש]

[גמ' תוספות ד"ה אלא לר' יוסי]

[גמ' תוספות מכ ד"ה סתם וכו' שכשיתו בקונית]

[גמ' ח.] ומובין לה לחרתי :*אמר אביי "אלפני מפקדינן "אלפני דלפני לא מפקדינן : אף במקום שאמרו להשביר : מבלל דאיבא 'דוכתא דלא מוגרי וסתמא

[גמ' ח.]

(ה) תוספות ד"ה הא לחמר וכו' אלא בלא גזרינן לטו מכירה: לבל שדות לילת לשכירות נופף לגזירה לגזירה: פרפי דבשכירה: ליבת משום מכירה קרקע פ"ש לילת שפשכיר בפס ביבוש. הלבך ליבת לישובין בשכירות בתים: שדות דפורי פרפי גזרו בפו רבבן . מכירבן בשדות לטו מכירה דת"י: וביפוש דלפא פיל שפי יפרעל. דשרים ליה לזבוני לחד עובד בוכבים ומזבין לבהי יחיד : ופויל בהי עובד בוכבים ומזבין לה לחרתי פלגי לחרי ומעבד הבלישים בעלמו ולילת שכנה: פיפקדינן . גרסינן : פלפני דלפני בי . בלומר לטולי בהי לא מיפקי : וסחמא

מסורת הש"ס

לגרן יפסל מן המוזה הא למר כפ' התכלת (מנחות דף מד. ופס) השוכר בית בחו"ל כל ל' יום פטורה מן המזוזה מכאן ואילך מיבת והטעם כדפרישית לעיל שהשוכרים השולם שהיה שלו מקמע מיד ושוב קנין לו"א של הירושלמי מלוקה מוסכמת שהכתתי לעיל דקתני ריבית (לון) משכירין להם בתים ולא שדות וכרמים ולון נותנין להם (ב) ערבות וקבלנות לחצר השוכרי כוכבים בד"א בח"ל וכאומרין לחצר השוכרי כוכבים מפני מידות שהם מכירים זה ומי' להם מכירים

קיא א ב ג מיי' פ"ו מהל' מכל' עכו"ם סמג עשין סם טור שו"ע יו"ד סימן רמג סעיף ג [וכיב לעיל סד כאות פ"ו דף פה.]:

רבינו חננאל

לא לבית דירה אסרו מפני שמכנים לתוכה עבודת כוכבים וכתיב לא תביא תועבה אל תוך ביתך מכלל דאיכא היכתא דאין משכירין להם בתים: ופתנא בר' מאיר דאי ר' יוסי האמר אף בא"י עצמה משכירין להן בתים: בב"ם לא ישכיר (עצמו) [לו] לא מרחץ מפני שנקראת על שמו ועובד כוכבים עושה בה מלאכת בשבתות ויום טובים ושדרו לעובד כוכבים אמאי שרי דאמרי אינהו דתנו ליה דעביד מלאכת בשדה של ישראל אימר אריסותא קעביד ופורני וירתים נמי אמרי אריסותא קא עביד. גימא בסרחץ נמי הכי אמרי מרחץ לאריסותא לא עבדי:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה (בא"ל) אף במקום וכו' דקתני ריבית אין משכירין להם בתים שדות וכרמים ולון נותנין להם ערבות וקבלנות ול' סמוך ול' סעובד כוכבים בד"א בא"י וכאומרין משכירין בתים אבל לא שדות וכרמים ונותנין ערבות דברי ר"מ ר' יוסי אומר אף א"י מוכרין להם שדות וכרמים ומשכירין להם בתים וכאומרין שדות ונותנין מוכרין להם ולון וכו' משל"ה שכתבתי: (ב) ר"ח אלא עצמו וכו' דיכנס בתוך בתי עכו"ם ר"ג: (ג) ר"ח מרחץ וכו' חיסה לריח לכתן דהתם כיון שהם מעשים:

ומחמא כרבי מאיר דאי ר' יוסי בכל דוכתא מתני': ובבל מקום לא ישבור וכו':

תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר לא ישכור אדם לחברו לעובד כוכבים מפני שנקרא על שמו ועובד כוכבים זה עושה בו מלאכה בשבתות וביומים טובים אבל לבותי מאי, שרי, כותי, אימר עביד ביה מלאכה בחולו של מועד? בחולו של מועד אנן נמי עבדינן, אבל שרהו לעובד כוכבים מאי, שרי, מאי טעמא, אריסא אריסותיה קעביד, מרתץ נמי אמרי אריסא אריסותיה קעביד? אריסא דמרתץ לא עבדי אנשי

תניא ר"ש בן אלעזר אומר לא ישכיר אדם לחברו מפני שנקראת על שמו וכותי זה עושה בו מלאכה בשבתות וביומים טובים אבל עובד כוכבים מאי, שרי, דאמרי אריסא אריסותיה עביד, א"ה כותי נמי אמרי אריסא אריסותיה עביד? אריסותא

ופפפא פרי"ם. דתמר בח"י אין מסכירין: בופי. לא עביד מלאכה בשבת, אבל בחול של מועד עביד למלרכת פופרים לא חייבי: נמול של מועד. לזרין נמי שרי להם מרתצאות: אבל אדפו לעובד כוכבים ערי. להסכיר היכל לריכה למיתם לחייית קרקע כגון בחי"ל ותפ"ם שנקרלת על שמו לא הקדי ליה לריסה הוא וקיבלה עלו למלה לבלים ולרבים, ולין מוכל לעשות: תריסותא

ד"ש בן אלעזר אומר לא ישכיר אדם לחברו מפני שנקראת על שמו וכותי זה עושה בו מלאכה בשבתות וביומים טובים אבל עובד כוכבים מאי, שרי, דאמרי אריסא אריסותיה עביד, א"ה כותי נמי אמרי אריסא אריסותיה עביד? אריסותא

[מוספתא פ"ב ע"ם]

[מוספתא פ"ב ע"ם]

מסורת ש"ס (ס"ה) ופ"ב מכל' עכו"ם ה"ו

ג"ל מלאכה הע"ל

ס"ג ר"ח ואשר ר"ת ורבינו חננאל (ועוד) ו) אלחנף - ועיין ב) כותי - ועיין

מסורת הש"ס

מריפוס"ג נר"ש כן מלעזר ניס ליס . והאי דנקט טומי דמסמע הא עובד כוכבים שרי לתו מעמא משום מריפותא אלא משום דאמרינן ליה לא תעשה כה מלאכה כשבת ועייש : **מי שרי** . דלמאי נבי טומי מפני שנקרית על שמו : **מפני מירעים** . דקתני תורה אור תחד ממי לישנא משום לפני עור" וטומי:גר הוא ומלוה על המלוה כיקרלא ולא דמי לעובד כוכבים השתא מלאכה בשבת שהעובדי כוכבים לא החמרו עליה . מוריקפי. זורעי גפנ כרכום : **נקיט בשבת** . לחנוק לזרוע ולקנרו : **שקיבלו** שדה בתריסיון מבעה"ב ומשקיעלוה הוטלה על שיעשה לעשות בה ביחד: **לא יעמד ישראל** . מול תחה תלקך בשבת לפי שעשה שלוחו של בעל היום המוטל עליו : **ופס ספנו פמפילס** . קוטב שהוטלה עליו : **פופר** . הוא לא קיבל עליו ישראל עבודה בשבת ואין העובד פוכניס שלוחו : **ופס בפו לשבון** . לחו לחשבון מחחלה קלי תלת מילחת בחפי ספפה היה לומר פס קיבלו פס ופעמו פסס ופייל העובד כוכבים בשבת וישראל בחול ולא טוהו ישראל ובלו לחשבון לחמר זמן לומר כמה ימי שבת נטלה תחה ואתי לחול כנגדן ימי החול : **לפחור** . דשבת שבת הוא טעל דנלי דשמו לעובד כוכבים שלוחו היה : **רב גבייפה מבי רפיל פמר** . לחו הכי הוה עובדא : **פנף שפילי דערלה פוס** . ישראל ועובד כוכבים קיבלו שדה בשותפות (ו)ועלמה ויעלו החלי בין שניהם ונחפסק עובד כוכבים כל נרכו שני ערלה ותלגן ,וישראל קבל ג' שנים חחרום כנגדן ותלגן : **שרש נפו** . דהיכר גמור הוה דהא תע"ג דקיבלוה יחד בהחלה ואחר לו ישראל היה תחה עובד בו' שנים ותני ג' לחריהם לין כחן הלנו ותני ג' לחריהם לין כחן לישור **שלישות** דהא ישראל שני ערי **לעובדך** ולו מעום לכילה שישראל לוכל כנגדן ונמלח נהנה מפירות ערלה שמכרן ,לין זה נהנה ,שכן **המשפט שנם** שזה **עובד הוה לוכל** : **ופס פופבים רבינא** . ול"ש מלי מיובחת גבי שבת לישור שלימות במלחכה' מה שלין כן בערלה : **לפיעני פייעים** . מדקתני 'החנו לכחחילה-מוכר' ,לחמת ,כי ליכא 'לישור שלימות במלחכה' קרי ותע"ג דמעיקרא הנחה לישראל וה"ה לערלה : **פמפה מפי** . שקיבלו פסס ועשו פסס **עובד כוכבים** בשבת **וישראל** בחול בשבת **גלה** לחמר ישראל ממעם פול לחחה לח בשבת ולחי בחול מהו לחעון פסס בשוה ולא יהיה ישראל לח בשבת : **פס בפו לחשבון** . לזכיר לו ישראל על שבת בחוחה חעוקה וגלי דעחיה דשלוחיה הוה : **פס פמפה** . לחך בשעת חעוקה פסס מוסר:

הדרן עלך לפני אידיהן

אין מעמידין בפמה בפונדקאות . שעושין לחחלכחן (נ) עובדי דרכים עם ומעלים שכר לבעלים : **שפעודין על פרכיפה** . **נת** נחמרו **כה** דכחיב (בראשית ג) והיו לבבר חחר ילחו בהמה חיה ועוף ויש כחן לפני עור לא חתן מכשול : **גמ'** רובע

גליון הש"ס

גמ' חיכסף . ניעין עז ע"ב ד"ה מ"ל שם לא היו דבריהם מפולם . מירוכין מ ע"ב ושיין חוספות יבמות לה ע"ב ד"ה ד"ש. רמ"ה כל ע"ל חוס' ד"ה מ"ח. ב"ב קמ ע"ב חד"ה בדם . בכורות ד ע"ב חד"ה חלת :

לעולם טל תחה חלקך כו' חלת חם כן החנו מחחלה קודם שלקחוהו שלין ישראל בשבת עם ע"ם בחוכו שבת ואף ע"פ שלקחו ישראל בשבת מן העובד כוכבים ולחזור ולקנותה מחחלה מיהו היכא שלקחו ישראל בשבת עח"ל לחחנות כלום יין שכות בדרשות העובד כוכבים ובכר החנר הוא ישראל מרבים שהעובד כוכבים עושה בו בשבת חבל בשבת עם ע"ם בחוכו ולח ישראל בשבת עח"ל לחיכה למימר דה"ל כמי שלקחו ישראל בשבת ואף על פי שהחנה עליו בשבת חלת ישראל בשבת

ורמינהי לוקחין מהם בהמה לקרבן . תימה לתמוהיב מכרייתא לתמני׳ לירמי מתני׳ לתדני׳ אין מעמידין ורמינהי מקום שנהגו למכור מוכרין תנמי לא חיישינן לרביעה ולגבי כמי כדמתני׳ הכא ועוד קשה לתמי׳ לא שני הכא דרך למעיל (קף יד:) מקום שהתירו למכור ט' וי"ל דהתירו רוממ׳ למתני׳ כבר מרמה לה בפ"ק (שם) ואגיה שפיר ותמ"ג דהכא נמי נחית לעטויי שניה קמא דרך מקום שהתירו ליקח ממם להקריב ללא שני הכא לתירוץ הכתוב הא במקום שאמרו למכור לחור ליקח ללמוד תוכחת לתמיד ותקשי ל"ל כל הך קלי׳ דמותבי מינייהו רבנן לר"ל לקמן בשמעתין דמשמע הכא שמוכר ליקח מן העובדי כוכבים בהמה לקרבן ולעמרך להעמידם במקום שנהגו למכור מפני שהוא חשודים על הרביעה ואין זה יכול להיות הא מייתי קלי׳ דלמ"ל ובגמ' ופלגתיים דקי"ל שהן חשודים על הרביעה וגם כל נתן קדר שהם ערביים הם חשודים על הרביעה כדמשמע בשמוך ערבי לתמ לקח יכך מן השוק ט' ועוד תקשי לתו ניקום וניתמ להו לקלי׳ (ע)כי כתביהו במקום שנהגו למכור כתביהו ורלה דמהאי טעמא הלר ביה רב לעיל מהאי טעמא שניה במקום שנהגו למכור כי' לפי שלא היה יכול להעמידו כלן ועוי"ל דידע שפיר שיטת לעובד כוכבים הם עצ בהמתו ומ"מ פריך מהכא לתוקמין דם"ד לתיכא למיתם לרביעה כיון שבא למכרה ומקשי לעטוקי חיים שפעמים חיט יכול למכרה לו כמלך וניתמ נמי לרביעת ולרבי פדא דבשמוך ות"ש כיון דמוקמינן היתר קרבן בכל מקום לא במקום שנהגו שלא למכור מיקקי לן מכל מקום כיון דמה שלין לט *מעמידין מקום שנהג לרביעה הוא בקרבן לא כתיבו וי"ל למקום שנהגו שלא למכור מנהגו הוא לתיכא הא לחכורה ליכא ועניין קרבן לפיו מנהגו ליכא שאם היו עוהגין לימנע מליקח ממם בהמה לקרבן אין לדבר סוף דת"ח שלא יפערבו בהמות של מקום שנהגו שלא למכור שם בהמות שנהגו למכור ע"י משא ומתן וכל קבוע כמלחה על מלה דמי ומבהמות הטלדים מביחו של ישראל לין דיי ליקח לקרבן מקום דבשיטי מומי דפסלי לפי' בדוקין שבעין :

מוקצה. פירוש שיתהו לתקרובת עבודת כוכבים ומטרו לכומרים והתיכולהו כרביעי עבודת כוכבים לבל יחוד גרידא ליט מייתינן : **ישראל שעמדו על הר סיני** . ונתקנו מכל כלום לתין התקדש לעבודת טוכבים (נתמן מה:) כדתמרינ מום כדתניא (ויק ד) כולך יפה רעיתי ומום אין בך : (ע"ע להמורה בפ"ו (קף כא.)) : **אי** ליתא לתקשיא לת *דתמרינהו* רבינא

ורמינהי* אילוקחין מהן בהמה לקרבן ואין חוששין לא משום רובע ולא משום נרבע ולא משום מוקצה ולא משום נעבד בשלמא מוקצה ונעבד אם איתא דאקציוה ואם איתא דפלחיה לא הוה מזבין ליה , אלא רובע ונרבע לחוש ! *אמר רב תחליפא אמר רב שילא בר אבינא משמיה דרב עובד כוכבים חס על בהמתו שלא תעקר התינח נקבות , זכרים מאי איכא למימר ? אמר רב כהנא הואיל ומכחישין בבשר , אלא הא דתניא לוקחין בהמה מרועה שלהן ליחוש דלמא רבעה להו רועה שלהן מתיירא משום הפסד שכר , אלא הא דתניא *אין מוסרין בהמה לרועה שלהן לימא רועה שלהן מתיירא משום הפסד שברו ? אינהו דידעי בהדי , מרתתי , אנן דלא ידעינן בהו לא מרתתי , אמר רבה היינו דאמרי אינשי "מלחבא גללא בוע רגלא בחבריה ידע" , אי הכי "זכרים מנקבות לא ניחוש דחיישינן דלמא מרבעא ליה עילוה" ? כיון דמיגרי בה מרתתא , אלא *הא דתני רב יוסף אולמלתא לא תרבי כלבא ולא תשרי בר בי רב באושפיזא בשלמא בר בי רב' צניע לה , אלא כלבא כיון דמיגרה בה מרתתא ? כיון דבי שריא ליה אומצא ומסריך אבתרה , מימר אמרי אינשי האי דמסריך אבתרה , משום אומצא דקא מסריך . נקבות אצל נקבות מאי טעמא לא מייחדינן ? אמר מר עוקבא בר חמא מפני שהעובדי כוכבים מצויין אצל נשי חבריהן "ופעמים שאינו מוצאה ומוצא את הבהמה ורובעה ואיבעית אימא "אפילו מוצאה נמי רובעה *דאמר מר "חביבה עליהן בהמתן של ישראל יותר מנשותיהן" *דא"ר יותנן בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא , אי הכי ישראל נמי ? ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן , עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן אביעיא להו עופות מאי ? תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי חנינא אני ראיתי עובר כוכבים שלקח אווז מן השוק רבעה תנקה צלאה ואכלה וא"ר ירמיה מדיפתי אני ראיתי ערבי אחד שלקח ירך מן השוק וחתך בה כדי רביעה רבעה צלאה ואכלה}

רבינא

[שפסחים מ"כ]

* תף ע"ג דוחתי תמידי לת קשיח לן לתם ליתת דפלחיה ט' : **גמ' רובע** . לי תמידי ליתום : **שלא מיפקר** . נעשית עקרה הילך לת רבע לה לבל תחיין לת חייס כשעומדת בפונדקי : **וכריס מפי** [לעיל מז.] **ליפיק לפיתר** . ניתום דלמת רבעה עובד כוכבים דהכת ליבת עיקור וחבר נמי מיפסיל בנרבע דהת קרת דנרבע "תמן הבהמה" בטלה בחיב ושלה זכר הוא וקתמר להוליח לת הרובע ולת הנרבע : **וליתום דלמת רבעה רועה** . דהת לתו דייתי היא ולת תם עליה : **מינסו דידעי בסדר** . תך בתבריה לתורתיה למירבעה : **מירתת** רועה [לעיל מז. תוספתת פ"ג] מינה דתי מיעקרת מרגיש עובד כוכבים וקת תבע ליה מינה ת"ל כל שעתת תתי חזי לה : **מבפנים גללא בוע רגלא בחבריה ידע** . מבתב שקולין גרפי"ת ושל ברזל הוא קולע וחוסם לת הגלל שיים כלומר הניים שהוא קשה ירת מן המבתב לפי שהוא מביר בו וכן רבול ובליבל מביר בחבירו וירת מפנין רגלת [רבול](כמו (תהלים סו) לת רגל על לשון וכן וירגל בעבדך (שמות ג יח) : **וכריס מנקבות לא ניחוש** . לקרבן הוחל ומשידי לתמת תרבעתיה עלה ליבת הבת עיקור ולת כתב בשר : **כיון דמיסריך** . זכר בתרה וחופה כל שעה תם תיזקק ט מירתתת חיבינו בני תרם בדבר תבל בדידן לי מוקמינן לה נבה לת מירתתת לשום שעתת הוא דקלי נבה : **גמ' תרבי בלבא** . שמת תתחוה ותרביעתו עליה : **גמ' תשרי כר בי רב בפונדיון** . לתבב דלניש לת מירתתת שיוליח קול תם תבעל לו: **גיעיב לה** . וליבת למיתב כדפריש: **גמ' בלבא** . הת תמרת כיון דמונרי בה וחופה מירתתת התשה : **אמרי** . לת דמי כלבא לשאר בהמה : **דכיון דבי שריא ליה פומלא מיסריך** . כל שעתת בתרה לת מירתתת דבשרה לי מיסריך בתרין מימר תמרי תינסי חומלת הוא דשריא ליה : **פומלא** . מעם בשר : **נקבות אצל נקבות** . מ"ט **נקבות מ"ט לא מייחדין** . דקתני בברייתת בפ"ק (קף סו:) דלפיטו נקבות אצל נקבות לת מיניתין נקבות ונרבע ומוקלה ונעבד פסול לקרבן דתניא בב"ק (קף מ:) "מן הבהמה" ולת כל הבהמה להוליח לת הרובע והנרבע "מן הבקר" להוליח לת הנעבד "מן הלאן" להוליח לת המוקלה : **מוקלה** . שהקלהו ויחדהו לתקרובת עבודת טוכבים : **נעבד** . שעשתו עבודת טוכבים והשתחוה לו: **בשלמא מוקלה ונעבד.**

[מגילה ◇ דוחאוה על הנרבע על הנרבע]

רבינו תנחאל

לוקחין מן השובדי כוכבים בהמה לקרבן ואין חששין לא משום רובע ולא משום נרבע כי'.ופרקי' משמיה דרב עובד כוכבים חס על בהמתו נקיבות שלא תיעקר זכרים שלא יוכחשו . ואם תאמר דדלמא רועה רבעם רועה נמי כיון דידעי חד לחבריה וכשרואין שהבחישה הבהמה מרגישין כי רבעה ומתיירא מפני הפסד שברו ואינו רובעם . אמר רבה היינו דאמרי אינשי מבתבא גללא בוע.פי' (ע) מכתבא גללא בוע כלומר שעם ברזל חיצרי נוקב ובוקע הצור שהוא אבן גלל. כך רגלא בחבריה ידע פי' רגלא אדם חמחונה על המכס ומחזר על הנכנסין ויוצאין ומרגיש בנעניו המכס . כרגרי' בפסחים כ) והוא דרגש בהו רגלא. ומקשי' אי הכי הא דתני רב יוסף אורמלתא לא תרבי כלבא ולא תישרי בר בי רב באושפיזא בשלמא בר בי רב צניע לה אלא כלבא נימא כיון דמגרי בה קמי אינשי מירתתא ולא מירבעא ליה . ופרקינן כיון דכל מה דהוא שריא ליה אומצא מסריך בה. אפרה אבאי עבר הבי משום אומצא דשדינא ליה. ומפני מה אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים ולא זכרים אצל נקבות . מפני שהעובדי כוכבים מצויין בזנות אצל נשי חבריהן פעמים שבא ואינו מוצאה ורובע הבהמה. איבעי תימא אפי' מוצאה בהמת ישראל חביבא ליה.דאמר (מר) [ר"] יותנן כשבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא. דא"ר יותנן ראיתי עובר כוכבים שלקח אווז מן השוק רבעה תנקה צלאה ואכלה . ועדבי אודר קנת ירך מן השוק חתך בה כדי רביעה רבעה צלאה ואכלה

[כל זה סוף לסדיה בשבת קמו. וע"ש מלא ונגמר שבתבו תוספות ניכה פרש עין משפט נר מצוה]

ד א מיי' פ"ג מהלכות תיסורי מזבח הל' טו : ה ב מיי' פכ"ב מהל' תיסורי ביאה הל"ג ו סמג לאוין קט טור שו"ע יו"ד סי' כד :

ו ג מיי' שם הלכה טו סמג שם טוש"ע שם סעיף יז :

ח ח ו ז מיי' שם הל' ט ס ו ז סמג שם טור שו"ע יו"ד סי' כד :

ג תוספתא [ביה פ"ח]

רבינו חננאל

(ע) וכן הוא בשמוך שכך גרס' כ"ה כשם רבינו . ג) דף פו ע"ב ולפניו שם סג' דיילף לך רבינו מרחם דגרים שם רגלא ומכן רבינו שם נרחם דגרים כגי' דיקן וכ"ה בערוך ערך דיל ול"ע .

מסורת הש"ס

(ע) תוס' ד"ה ומיניהו וכו' כי כתביהו במקום שנהגו למכור כתביהו : (כ) ד"ה רגלא וכו' ולית לה רכה במתת למגמר מיניה וכמדרש:

תגהות הב"ח

דרגלי' נמי גרים נמי כ"ע. מכרים

רבינא. מהדר לתרוצי מתני' וברייתא דלעיל לעולם תקיפי ומתני' לכתחילה קתני דאין מעמידין מקום דלמח רכש לה וברייתא דקתני אין מוסיפין מקום רוכש מקום נרבע דיעבד דמקום לקבעת למיסרה דלמח כבר רבעה ולכבר (ו) תרבעה לח חייסינן: **ומנא תימרא.** דלמידי דחקילי ביה תורה אור

רבינא אמר: לא קשיא **הא** לכתחלה **הא** דיעבד ומנא תימרא דשאני בין לכתחלה בין לדיעבד דתנן **לא** תתייחד אשה עמהם **מפני** שחשודין **על** העריות ורמינהו *"האשה שנחבשה בידי עובדי כוכבים: ע"י ממון מותרת לבעלה, ע"י נפשות אסורה **לבעלה** אלא לאו ש"מ שאני לן בין לכתחלה לדיעבד, ממאי דלמא אימא לך אפילו דיעבד נמי לא, והכא היינו טעמא - דמתיירא משום הפסד ממונו תדע דקתני סיפא ע"י נפשות אסורה לבעלה* ותו לא מידי **רבי פרת** אמר לא קשיא **הא** רבי אליעזר **הא** רבנן *דתנן נבי פרת חטאת **רבי** אליעזר אומר אינה נקרת מן העובדי כוכבים **ותבמים** מתירין מאי לאו בהא קמיפלגי דר"א סבר חיישינן לרביעה ורבנן סברי לא חיישינן לרביעה, ממאי, דלמא דכ"ע לא חיישינן לרביעה והכא היינו טעמא דרבי אליעזר כדרב יהודה אמר רב *דאמר רב יהודה אמר רב: הניח עליהן עיזה של שקין פסלה ובעגלה עד שתמשך בה מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן: לא סיר משום ניחא פורתא לא מפסיד טובא ע"כ ולימא כ"ש לימא משום הנאה פורתא לא מפסיד טובא? התם יצרו תוקפו דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה והכא היינו טעמא דר"א כדתני שילא דתני שילא משם דר' אליעזר *דבר אל בני ישראל ויקחו אליך בני ישראל יקחו ואין העובדי כוכבים יקחו לא סלקא דעתך דקתני סיפא זכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן ואי סלקא דעתך כדתני שילא בשלמא פרה כתיב בה קיחה אלא כולהו קרבנות קיחה כתיב בהו! דלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר אלא

רבינא אמר לא קשיא הא לכתחלה הא דיעבד ומנא תימרא דשאני בין לכתחלה לדיעבד דתנן לא תתייחד אשה עמהם מפני שחשודין על העריות ורמינהו *"האשה שנחבשה בידי עובדי כוכבים: ע"י ממון מותרת לבעלה, ע"י נפשות אסורה לבעלה* אלא לאו ש"מ שאני לן בין לכתחלה לדיעבד, ממאי דלמא אימא לך אפילו דיעבד נמי לא, והכא היינו טעמא - דמתיירא משום הפסד ממונו תדע דקתני סיפא ע"י נפשות אסורה לבעלה* ותו לא מידי **רבי פרת** אמר לא קשיא הא רבי אליעזר הא רבנן *דתנן נבי פרת חטאת רבי אליעזר אומר אינה נקרת מן העובדי כוכבים ותבמים מתירין מאי לאו בהא קמיפלגי דר"א סבר חיישינן לרביעה ורבנן סברי לא חיישינן לרביעה, ממאי, דלמא דכ"ע לא חיישינן לרביעה והכא היינו טעמא דרבי אליעזר כדרב יהודה אמר רב *דאמר רב יהודה אמר רב: הניח עליהן עיזה של שקין פסלה ובעגלה עד שתמשך בה מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן: לא סיר משום ניחא פורתא לא מפסיד טובא ע"כ ולימא כ"ש לימא משום הנאה פורתא לא מפסיד טובא? התם יצרו תוקפו דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה והכא היינו טעמא דר"א כדתני שילא דתני שילא משם דר' אליעזר *דבר אל בני ישראל ויקחו אליך בני ישראל יקחו ואין העובדי כוכבים יקחו לא סלקא דעתך דקתני סיפא זכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן ואי סלקא דעתך כדתני שילא בשלמא פרה כתיב בה קיחה אלא כולהו קרבנות קיחה כתיב בהו! דלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר אלא

רבינו חננאל

ופריך רבינא לא קשיא מתני' לכתחילה אין מעמידין הא דאי עבד והעמיד ליקחין ואין תרשישין דלמא רבעה מדתנן לא תתייחד אשה עמהן מפני שחשודין על העריות. ותניגן האשה שנחבשה על ידי ממון מותרת לבעלה מאי לאו לכתחילה לא תתייחד ואם נתייחדה דיעבד אין תרשישין לה. ודחינן לה שאני הכא דמתיירא לבוא עליה משום הפסד ממונו. תדע שהוא כך דקתני סיפא האשה שנחבשה על ידי נפשות אסורה לבעלה בין לכתחילה בין דיעבד. ואי אמרת דלמא אימא לך אפילו דיעבד נמי לא. והכא היינו טעמא דמתיירא משום הפסד ממונו. תדע דקתני סיפא ע"י נפשות אסורה לבעלה. ותו לא מידי. ר' פרת משני מתני' ר' אליעזר היא דאסר והא דתני לוקחין רבנן דשרו. דתנן בפרה בפ' שני נבי פרת חטאת ר' אליעזר אומר אינה ניקחתמן העובדי כוכבים וחכמים מכשירין. ודחינן ודילמא ר' אליעזר ורבנן לאו משום דחיישי לרביעה אלא דס"ל לא חיישי לרביעה דיעבד כרבינא ואין תרשישין בפרה אלא משום מלאכה כדרב דאמר חניח עליה בפרה אדומה עודה של שקאין פטולה. פי' עודה חבק מצויר ה) של עריים שאונדין אותה בבהמה ודומה לשל שפופל את הפרה. ר' אליעזר חיש ורבנן לא חיישי (ובעגלה) [ובפרה] כתיב אשר לא עלה עליה עול משעת שהעלה עליה פסלה. ובעגלה כתיב אשר משכה בעל. ואמרינן בפרה מאי מעמיידתו דרבנן ודלא חיישי משום עודה של שקאין. דמשום ניחא פורתא לא מפסיד טובא. דאמר דלמא מרגשי ישראל ולא ובני לה הבא נמי בשאר בהמות ניחא משום הנאת רביעה לא מפסיד טובא ואזלי לכתחלה ליכשורי. ודחינן גבי רביעה יצרו תקפו. והדרינן למעמא אחריתי ודלמא כולי עלמא לא חיישי לרביעה כלל. ג) ור' אליעזר בר שילא דתני מאי משמא דר' אליעזר דכתיב דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה מישראל יקחו ולא מן העובדי כוכבים. ודחינן לא ס"ד דתנינן וכן היה ר' אליעזר פוסל בכל הקרבנות. וכי כל קרבנות מי כתיבא בהו קיחה. ודלמא לא פליגי רבנן על ר' אליעזר

ה) עי' בפרק"ק דף כ"ח ע"ב ד"ה ואי מה שכתבו התוס' שם.

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה רבינא וכבר רבעה מיישין: (ז) ד"ה ומנא תימרא אין לפקפק. כ"כ בפסקי ריגמ"ה סוף פרק מי שהיה נקמן וכהיגיונות ספ"ב ובביכורים דף נ"ם ע"ב: (ח) ד"ה לא ס"ד ודו"ק דמשום ודי"ם לא ס"ד: (ט) תוס' ד"ה על ידי וכו' שאין למנות בנתנים:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה על וכו' משום דאמרינן בפרק ב' ע"ב ע"ש. וקמן דף כה ע"ב ד"ה ואיכא: ד"ה ס"ד ודלמא וכו' ד"ה ס"ד ודלמא וכו' ד"ה ס"ד ודלמא וכו' ד"ה ס"ד ודלמא וכו'.

[סוכה ט:] * [ע"ז ל"ה ע"ב ומ"ש כאן מאמרים בתוס' ד"ה ואי מה שכתבו התוס' שם.] [פרה פ"ג פ"ג]

[כל זה ציין לעיל בד"ה עודה]

[פרה פ"ג פ"ג]

[מתנה] △ = כך בפרש"י ▽ = כך בגרי"ד

כתובות כו: **ספסד ממון.** דסבר מ' בעיגלא לה תו לח פרש לי בעלה מידי: **פדש.** דמשום הפסד ממון הוא דשרי לה דקתני על ידי נפשות אסתייבה הריגה "אסורה לבעלה" אלמא היכא דלא מירתח להפסד ממונו לפקוחי מפקר לה ומיישינן שמא בעלה לאחר מהן ברגון וחיים דמוקמי לה בהאי כגון דמיסתכרי בתוכו ורחמנן עיקר דבכתובות (דף כו:) מוכח דהאשה יכולה קלי: **ומו לח מידי.** (ג) לין להקשות על דבר זה דזולי טעמא ע"י ממון מוכח מקום דחייש עובד כוכבים להפסד ממונו: **פרש מפסם.** פרה אדומה: כ"נ ממאי דלמא כולי עלמא לח חייסי לרביעה וטעמא דר"ח כו': **עודה של שקין.** שקין הרבה ריקנין קטורין ביחד: **פסלה.** דכתיב אשר לא עלה עליה בהעלאה בעלמא: **ובעגלה.** ענלה ערופה לינה נפסלת בהעלאת שול: **עד שתמשך בה.** דכתיב בעגלה (דברים כא) אשר לא משכה בעול (ליכנס לאחריות עודה שן שמוון בו שקין): (ג) **לא סיר.** דטעמא דר"ח משום עודה: **דמשום ניחא פורתא.** להקל מעליו משוי משא: **לא פשיטא ליה דמשום ניחא פורתא לא מפסיד טובא.** דמיס יקריס של פרה אדומה אלא ולאו משמא דמשום רבינא: **יקחו.** ממס רביעה הוא: **יכמרו** קרי ביה ויקיחו: **חלא**

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה רבינא וכבר רבעה מיישין: (ז) ד"ה ומנא תימרא אין לפקפק. כ"כ בפסקי ריגמ"ה סוף פרק מי שהיה נקמן וכהיגיונות ספ"ב ובביכורים דף נ"ם ע"ב: (ח) ד"ה לא ס"ד ודו"ק דמשום ודי"ם לא ס"ד: (ט) תוס' ד"ה על ידי וכו' שאין למנות בנתנים:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה על וכו' משום דאמרינן בפרק ב' ע"ב ע"ש. וקמן דף כה ע"ב ד"ה ואיכא: ד"ה ס"ד ודלמא וכו' ד"ה ס"ד ודלמא וכו' ד"ה ס"ד ודלמא וכו' ד"ה ס"ד ודלמא וכו'.

כ"כ בודאי ואיכא למימר דלמא רבעה: **על** ידי ממון מותרת לבעלה. פ"ה דמיירי בהפסד ת"כ היכי מוכח דשרינן לה בודאי ואיכא למימר דלמא רבעה ומיהו לכאי שרינן מקום יכולה בהאי כגון דמיסתכרי בתוכו ורחמנן לאוסרה "משום דשמא נתרצית לו בודאי כיון דלאיהנה נהפסדא לה מפחדה ולא מתרצית ליה לכך נראה לפרש בודאי מיירי בהפסד כהן דלא בתוכו אסורה והכא מותרת לתמיהן ודלמי לה בעלה וכן משמע בפרק שני דכתובות (דף כו: וש"ם) דפשיטא ליה לתלמודא דמתניתין מיירי בהפסד כהן דמייתי עלה בגמרא התם ההוא מעשה בהפסד כהן שהורצה בהקפלון ורחקוה בני מקפחתה ולא בהפסד יכולה היה ההוא עובדא מלי למימר ורחקוה בני מקפחתה לה היה לו להו לרחק לגמ לבעלה ועוד מתוך המעשה יש להוכיח דמיירי בהפסד כהן דקתני על ידי ממון מותרת לבעלה מעמא דע"י ממון דמרחם להפסד ממונו הא לגמ על ידי ממון אסורה ולא על פי לגמ לחנות (ז) נתרלית כיון לגמ"ש ע"י נפשות ולי בהפסד יכולה לגמ"ש ולא נקט מותרת לכהונה משום סיפא נקט דע"י נפשות אסורה לבעלה והסם לף בהפסד יכולה לחוכה לבעלה לחיכה למימר משום פחד נפשות נתרלית לו ולא"ת מלי ס"ד דרבינא דבמי לאוסרה היכי דיעבד מכחה הא ולדלי דמשום הפסד ממונו הוא וי"ל דסבר רבינא דכיון דמהכשה קיימא מסורה בידו היה לו לאסור בהפסד כהן ולמימרן מיהא לבעלה חוכם ולא"ת הפסד ממון ומדמרינן הכא דיעבד ס"ה לף היכא לליכא הפסד ממון וי"ל דולדלי גלא ע"י ממון אסורה ולף היכא לליכא הפסד ממון דוקא נקט וסיפא דקתני ע"י נפשות ס"ה גלא ע"י נפשות אסורה לכהן דבה חיישי גלא בא להמיעטו לף ליכולי אסורה לחיכה למימר מחמת פחד נתרלית לו: **ורבן** לא מידי. פי' דולדלי הפסד ממון שמי אבל יחוד בעלמא לימא לאסור לף בדיעבד תימה אם כן לא הכחה בא לאכרחה חביט לאסר בהפסד ממון שמי עובד כוכבים שבה לחת וכיון לליכא הפסד ממון מייתינן וי"ל דאין זה גלא דחוי בעלמא לגומר מהכא לף תוכיח ומכל מקום לדברי רבינא לחת הן ועי"ל דלפילו לפי המסקנא אין לאסור יחוד מעמא דזוקא נחבשה שמי לפי שהיא מסורה בידו כעין בהמה דהכא דכיון לרבעה אבל היכא שחיה יחוד של עובד כוכבים כלל ויכולה לנעוץ ויהיה לה מושיב ולדלי העובד כוכבים מרחם ואין לאוסרה על זותה יחוד וכן סיקר וכירושלמי דמי דאין לחסה לבהמה שמי אסורה לגמרי ואפילו מרחם דרכה לרמז: **דהתם** יגרו תקפו. תימה לעיל דאמר רב עובד כוכבים חם על בהמתו ורבי פדה נמי אית ליה דהוה שטויי כדפרי' נימא י"ל שאני הכא דיין דמיס יקריס מומחה למכור ליבהמל וכיון שהוא ולדלי מוכר הפרה וסבור הוא להעלים ואיט מוחם כיון שיגרו תקפו:

שש"מ דפרה קדמי מזבח היא. תימה להריב"ם מנליה דקדמי מזבח היא ומעמיד משום רבינה דלמא קדמי בדק הבית ומעמיד משום טול קדמי בדק הבית (פרה פ"ג מ"ד) עליה זכר פסולה ויש לומר דרבינה לדם שהיה בקומה וקופה לה שייך נה טול כמו בבהמה ועוד מדקתני עלה וכן היה ר' אליעזר פוסל בכל הקרבנות אלמא לאו מעמיד משום טול: **אלא** מעתה תפסול ביולת דופן. לפוס ליסמעמיד דקתי מהת דמי שאני פרה דחטאת קרייה רחמנא וה"פ אע"ג דטעם פסול רבינה משום דקדשי מזבח היא ליכא למימר דפיגל ר"ש ואמר קדשי בדק הבית היא ליכלך לה מיפסלה לה ברבינה ולא ביולת דופן אלא לאו כיון דאמרת מעמיד דרבינה משום דחטאת קרייה רחמנא תפסל ביולת דופן דמסתמא לא פליג אהך דרשת אלמא היא כו' עד דקאמר אלא שאני פרה דחטאת דקרייה רחמנא אלא מעתה תפסל ביולת דופן. ואלמא תניא הקדישה ליוצא דופן פסולה ר"ש מבשיר וכו' תימא ר"ש למעמיה דאמר יוצא דופן ולד מעליא הוא וה"ר יוחנן "מודה היה ר"ש לענין קדשים שאינו קדוש? אלא שאני פרה דהואיל וסם פוסל בה ידבר עדות וע"ז נמי פוסל בה דכתיב כי משחתם בהם ויקח מהם בשר ישחטו בו (דף מ.) יוצא דופן מין יוצאין עליו (דף מ.) יוצא דופן מין יוצאין עליו (דף מ.) יוצא דופן מין יוצאין עלי

בששים ריבוא דיבר הכתוב כנגד כל אחד ואחד מישראל שיש להם חלק בתורה כנגד ששים ריבוא שיצאו ממצרים. ואבני מלואים כתיב בהדר ערביה ואבני מלואים כתיב בהדר מקמה. מה ראו אלו ואלו ליכתב בהו? אלא אבני מלואים כתיב בהדר ערביה דכתיב (דה"ב ט) ושלמה בנה את ירושלים בהר המוריה אשר נראה לאביו דוד אשר הכין במקום דוד אשר עשה שלמה בחרבן הבית. ואבני מלואים כתיב בהדר מקמה דכתיב (שמות כד) ויבן משה מזבח תחת ההר ושנים עשר מצבה לשנים עשר שבטי ישראל

יתרו לאחר מתן תורה הוה מאי איכא למימר אלא יתרו מישראל וכן ת"ש ויאמר שאול מעמלקי הביאום אשר חמל העם על מיטב הצאן והבקר (המשנים והברים ועל כל הצאן) למען זבוח להי אלהיך מאי 'מיטב' דמי מיטב ומ"ש מיטב כי היכי דליקפץ עליהן ובינא ת"ש ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדוני המלך הטוב בעיניו (ואת) [ראה] הבקר לעולה והמורגים וכלי הבקר לעצים מאי ארונה גר תושב היה מאי מורגים אמר עולא מטה של טורבל מאי מטה של טורבל עיזא דקורקסא דדיישן אמר רב יוסף מאי קרא הנה שמתיך חרוץ חדש בעל פיפיות תדוש הרים ותדוק וגבעות כמוץ תשים מיתיבי ואת הפרות העלו עולה להי הוראת שעה היתה ת"ר מסתברא דאי לאו תימא הבי עולה נקבה מי איכא ומאי קושיא דלמא בבמת יחיד ובדבר אדא בר אהבה דאמר רב אדא בר אהבה מנין לעולה נקבה שהיא כשרה בבמת יחיד שנאמר ויקח שמואל טלה חלב אחד *ויעלהו עולה ויעלהו זכר משמע אמר רב נחמן בר יצחק ויעלה כתיב ר' יוחנן אמר *גבול יש לה פרוחה מבת ג' שנים נעקרת בת ג' שנים אינה נעקרת איתיביה כל הנוטל חוברת שלו לחו פרוחה מבת ג' שנים ת"ש ואת הפרות העלו עולה להי בפרוחה מבת שלש שנים מתקיף לה רב הונא בריה דרב נתן א"ל היינו ואת בניהם כלו בבית פרוחה מבת ג' שנים (ופרוחה מבת ג' שנים) מי קא ילדה והתניא *פרה וחבור מבת ג' ואי לכהן מכאן ואילך ספק אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא ויישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש וגו' מאי ויישרנה את יוחנן משום ר"מ אז ישיר משה ובני (ג) ישראל וד' יוחנן דידיה אמר יואמרתם ביום ההוא הודו להי קראו בשמו [וגו'] ור"ש בן לקיש אמר מומורא מזמור שירו להי שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו ר' אלעזר אמר ה' מלך ירגזו עמים ר' שמואל בר נחמני אמר ה' מלך נאות לבש ר' יצחק נפתא אמר רוני רוני השיטה התנופפי ברוב הדרך המחושקת בריקמי זהב המהוללה בדביר ארמון ומפוארה בעדי עדיים רב אשי מתני לה להא דר' יצחק (ג) אהא ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה הי ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך ר' יצחק אומר רוני השיטה [וכו'] אמר רב כמאן קרו פרסאי לספרא דביר מהכא ושם הדביר לפנים קריית ספר *(רב אשי) אמר כמאן קרו פרסאי לנידה דשתנא מהכא כי דרך נשים לי וידום

יתרן לאחר מתן תורה הוה. ותי"ת נפקא מדכתיב בתה תלת לאחר מתן תורה ומיקמי על הא דתניא בפ' הבא על יבמתו (יבמות דף מב.) ג' דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה על ידו וקתניא פירש מן האשה ומלי קאמר הא לא היה נפרוש ממנו וי"ל שהקב"ה נתן לב לפרוש מן האשה ומ"ד קודם מתן תורה כת קניין מה שאחר מתן תורה לא יכול ומדעתיה לת פרוש האלהים ולת תורותיו דהא מדיין לא ניתנה תורה ועוד קשיא מה שפי' רש"י בפרקא יתבו למשה בסיני ר"ש בן לקיש אמר משה עלה לשמים ומצאו הקב"ה יושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבונו של עולם מי גורם לך שתשב ותקשור כתרים לאותיות אמר לו יש אדם אחד שעתיד לבוא בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות אמר לפניו רבונו של עולם הראהו לי אמר לו חזור לאחורך הלך ויושב בסוף שמונה שורות ולא היו יודעין מה הן אומרים תלמידיו אמרו לו רבי מנין לך אמר להם הלכה למשה מסיני נתקררה דעתו ואח"כ חזר למקומו ואמר לפניו רבונו של עולם יש לו אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני אמר לפניו רבונו של עולם הראהו לי אמר לו חזור לאחורך הלך ובא לו אצל הגדר ישב אחר שמונה שורות ולא היו יודעין מה הן אומרים אמר לו רבי מנין לך אמר להם הלכה למשה מסיני נתקררה דעתו ואח"כ חזר למקומו ואמר לפניו רבונו של עולם יש לו אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני אמר לפניו רבונו של עולם הראהו לי אמר לו חזור לאחורך הלך ובא לו אצל שוק בשר ראה שהיו שוקלין בשר ואוכלין אמר לו רבי מנין לך שמותר אמר להם הלכה למשה מסיני נתקררה דעתו ואח"כ חזר למקומו ואמר לפניו רבונו של עולם יש לו אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני אמר לפניו רבונו של עולם הראהו לי אמר לו חזור לאחורך הלך ובא לו אצל בתי מדרשות שהיו יושבין ודורשין בהלכות ובאגדות אמר לו רבי מנין לך אמר להם הלכה למשה מסיני נתקררה דעתו ואח"כ חזר למקומו ואמר לפניו רבונו של עולם זכור משפט. וילפה כתיב חסר וא"ו. ר' יוחנן אמר נבול יש לה פרוחה מבת ג' שנים נעקרת. וליכא למימר לרבינא ולאי לעטיי רומיי דמתני' דתלת אם חבושה נעקרת. ומעמידין והתניא להם כהמה לעקרן ולהיבא דרבנן קתמר דחיל ר"ש לפי' ככת שמים חיים ורביעה להא פרה בת שמים וחיים ורביעה ותו דקתני וכן היה ר"ש פוטל בכל הקרבנות דמסתמא לפיל בני שנה וחי"ת לרבי יוחנן היכי ציר ניקח לקרבן פרוחה מבת שלש שנים ניחוש למלמר דרבנה לחמה כשהיא מעוברת והיא וולדה נרבעו ל"ל דר' יוחנן למעוטי לחמר בפ' הערל (יבמות עח. ושם) שוכר לת ירך למו הוא: **פרה** וחמור בת שלש שנים ולפי לכהן. פי' דקודם שלש ולפי לת ילדה ויש לחמוה להה מעשה בכל יום דפרה בת שתי שנים יולדת וי"ל דולפי שהה נשחטה בשעה מכמו שהיה בדוחק בירושלים דתניא כיוצא בו מרפקת (תוניא דף מז. ושם) כל חיוה בריייתא הכי היא להו חלמת נוייתא ליא להו ושהה היא בכל הכשרות שלהי: **מזמורא** יחמת. פ"ה שלת הוכר שם התומר וקשה להה כמה מזמורים יש כיולת לו מזמור לתודה (תהלים ק) מחמור שיר ליום השבת (שם צב) שלת הוכר שם התומרן וגרלה לפרש שקרת לו יחמת משום שלת הוכר על מה נאמר כמו מזמור לתודה שמפרש שבשעה לחמרו על התודה וכן מזמור שיר ליום השבת ותע"פ שיש יושב בסתר עליון (שם צא) חמרי החיים (שם ב) ה' מלך גאות לבש (שם צג) שלת הוכר על מה נאמר מ"מ לין כתוב כהן מזמור: למשה

אמר רב כמאן קרו פרסאי לספרא דביר מהכא ושם הדביר לפנים קריית ספר *(רב אשי) אמר כמאן קרו פרסאי לנידה דשתנא מהכא כי דרך נשים לי וידום

ובדגון מלהיסה: **יפמה**. שלת הוכר שם תמרו: **ילגזו**. על שהכה כמכת מחורים: **פשיפה**. לחרון עלי שטים: **שפנופי**. התרוממי: **שפנופקה**. קשורה כמו ותשוקיהם כסף (שמות כו): **בריקמי זהב**. מלופה זהב מהור מבית ומחון: **שפנוללה בדביר ארמון**. שם"ת של מעה בתוכו ולחרון מהולל ומפולח כמה שבתוכו: **בעדי עדיים**. ולחין לך עדי גדול מזה: **דביר**. הוא ספר בלעון פרסי: **ויפרשלו מפי שמרו**. בשבוע החרון בעת המסעות שבמדבר שהיה מעה לומר קומה ה' (במדבר י) ומה יפרשלו שונין לחריו: **דשתנא**. טרטיקון ל' דרך ש' נשים: וידום

מסורת השי"ס

דמי מיטב. למוכחן ולקטת בדמיהן בהמות מיפרשלו להקריב: **וזיגיע**. מכר: **לחרונה**. יבוסי היה בספר שמואל: **רפה שבקר לעולה**. לחמת הקריב דוד בהמת עובד כוכבים לקרבן: **גר תושב**. שקיבל שבע מלות בני נת ובני רביעי בכלל: **מורכיל פיוט דקורקסא**. דף תורה אור גדול ועב מלד ורחב ומרוף בפיומות הרבה לרוחבו עמוקים מהפוח זו מלל זו ודעין בו מבוחה שמעבירין עליו הבהמות והפיומות ונכנסו בדייש והתבואה מהבמת: **לעורג מרון**. מרוף בפיומות והן פיפיות: **מדוש סריס**. לחמת לדיקה עבדי ליה: **ופם ספרות**. בחבני בית שמש מיפחתו החרון מלרן בפרות שהבית שהכיל החרון מלרן פלשתים: **פורפא שמש**. מפני גם שמעשה על ידיהן שהבילו החרון מעלתן והן היו מהביגה והת בניהם לעלה לחמיקן: **דלמא בבמת יחיד**. שרי דהתם בבמת יחיד הוא, דבמה גדולה בעוב היתה בחופה שמה בשלמה החרון וחרב מבכן שילה ובתי להן לעוב: **פלא** חלב. רחל ומניקה לת בנה: **רבי יוחנן אמר**. הלי דקתני למיל "עוקרן מהם לקרבן" לת מלחת פרוחה היא לכל בהמות: **פלא גבול יש לה פרוחה מבת ג' שנים נעקרת**. בהרבעת היא ונקחת מן העובד כוכבים דחיים עלה: **לבל בת שלש**. שוב היתה נעקרת וחייסינן לרבינה: **כל שני פיוכבא**. דהכי קרלי דבהו בהמות עובד כוכבים להקרבה: **פרה וחמור** בת ג' שנים ויום אחד. כבכורות (יב:) תנן הלוקח בהמה מן הגכרי ואינו יודע אם בכר בכרה אם לאו הרי זו בחזקת בכר עד שיעברו עליה שנים עשר חדש מיום שילדה, פרה וחמור בת שלש ויום אחד לכהן מכאן ואילך ספק, פרה וחמור בת שלש ודאי לכהן ולא לחשון שהלד ביד ישראל אם זכר הוא ולבי לכהן אם היתה יחידה בעת לידתה על ילדה דודאי לא ילדה בבת שלש ויום אחד לכהן: **מפלו ואילך**. אם יחידה על בת שלש היתה בשילדה בבית ישראל לאו ולדה זה ספק בכור (ד) ואינה למימר בכר בכרה בבית עובד כוכבים ואינה למימר לא בכרה זה בבית העובד כוכבים וזה בכר שלה וירעה בכור זה עד שיסתאב שהרי היו לאוי לקרבן אמת אין זה בכור ולאחר שיש בו מום יאכלנו בעליו ולא יתנו לכהן שבכור בעל מום מוכר לגריס ואין כן בלא שלת מסוס גזלת מתנת כהונה לפי שאחר שהוא ולדו וזהו ספק, הוה כהן (מוליא מחבירו) ועליו הראיה שלת בבית העובד כוכבים ובני ספק פסול חמור מפרים עליו שלה להחזיקו בהגאה לכתיב הפרה בשה והעלה יעכב (ה) בעלמו לאחיל ולאי פסול אין קדושה שלה על שלה לאיכל בבכרה בבית ישראל ואינו יודע אם נולד בה מום אם לאו הרי זה יקריבנו ויאכל בבית ישראל שספק בכור ניתן לאכילה לבעלים: **ויפרשלו**. ממך (בראשית כג) ממנוש מולין לחתיכיהם: **ויפרנם**. לת יעיר כי נאה נאה לבנות יד בפלטים לחרוניהם: **יפמה**. שלת הוכר שם תמרו: **ילגזו**. על שהכה כמכת מחורים: **פשיפה**. לחרון עלי שטים: **שפנופי**. התרוממי: **שפנופקה**. קשורה כמו ותשוקיהם כסף (שמות כו): **בריקמי זהב**. מלופה זהב מהור מבית ומחון: **שפנוללה בדביר ארמון**. שם"ת של מעה בתוכו ולחרון מהולל ומפולח כמה שבתוכו: **בעדי עדיים**. ולחין לך עדי גדול מזה: **דביר**. הוא ספר בלעון פרסי: **ויפרשלו מפי שמרו**. בשבוע החרון בעת המסעות שבמדבר שהיה מעה לומר קומה ה' (במדבר י) ומה יפרשלו שונין לחריו: **דשתנא**. טרטיקון ל' דרך ש' נשים: וידום

רבינו חננאל

כהכים על ידו על שנתן כ"ע

וזה כתיב ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדוני המלך הטיב בעיניו ראה הבקר לעולה וגו'. אמר רב יוסף ארונה גר תושב היה. אמר עולא מורגים. אמר עולא מטה של מורבל. פי' היא עיזא דיקורקסא דדיישא דשתא כרבתיב הנה שמתיך למורג חרוץ חדש. ת"ש ואת הפרות העלו עולה להי' ת"ש ואת הפרות העלו עולה להי' וגו'. הרם הוראת שעה היתה. ואמינא נקבה כשרה לעולה בבמת יחיד שנא' ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלהו עולה וגו'. והא ויעלהו זכר משמע. ויעלה כתיב חסר וא"ו. ר' יוחנן אמר נבול יש לה פרוחה מבת ג' שנים נעקרת. וליכא למימר לרבינה ולאי לעטיי רומיי דמתני' דתלת אם חבושה נעקרת. ומעמידין והתניא להם כהמה לעקרן ולהיבא דרבנן קתמר דחיל ר"ש לפי' ככת שמים חיים ורביעה להא פרה בת שמים וחיים ורביעה ותו דקתני וכן היה ר"ש פוטל בכל הקרבנות דמסתמא לפיל בני שנה וחי"ת לרבי יוחנן היכי ציר ניקח לקרבן פרוחה מבת שלש שנים ניחוש למלמר דרבנה לחמה כשהיא מעוברת והיא וולדה נרבעו ל"ל דר' יוחנן למעוטי לחמר בפ' הערל (יבמות עח. ושם) שוכר לת ירך למו הוא: **פרה** וחמור בת שלש שנים ולפי לכהן. פי' דקודם שלש ולפי לת ילדה ויש לחמוה להה מעשה בכל יום דפרה בת שתי שנים יולדת וי"ל דולפי שהה נשחטה בשעה מכמו שהיה בדוחק בירושלים דתניא כיוצא בו מרפקת (תוניא דף מז. ושם) כל חיוה בריייתא הכי היא להו חלמת נוייתא ליא להו ושהה היא בכל הכשרות שלהי: **מזמורא** יחמת. פ"ה שלת הוכר שם התומר וקשה להה כמה מזמורים יש כיולת לו מזמור לתודה (תהלים ק) מחמור שיר ליום השבת (שם צב) שלת הוכר שם התומרן וגרלה לפרש שקרת לו יחמת משום שלת הוכר על מה נאמר כמו מזמור לתודה שמפרש שבשעה לחמרו על התודה וכן מזמור שיר ליום השבת ותע"פ שיש יושב בסתר עליון (שם צא) חמרי החיים (שם ב) ה' מלך גאות לבש (שם צג) שלת הוכר על מה נאמר מ"מ לין כתוב כהן מזמור: למשה

אמר רב כמאן קרו פרסאי לספרא דביר מהכא ושם הדביר לפנים קריית ספר *(רב אשי) אמר כמאן קרו פרסאי לנידה דשתנא מהכא כי דרך נשים לי וידום

אמר ר' יצחק נפתא רוני רוני השיטה התנופפי ברוב הדרך המחושקת בריקמי זהב המהוללה בדביר ארמון ומפוארה בעדי עדיים. רב אשי מתני להא דר' יצחק בנסוע הארון ויאמר משה קומה הי' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך. אמר ר' יצחק נפתא אמר רוני רוני השיטה פי' עצי שטים התנופפי ברוב הדרך המחושקת בריקמי זהב המהוללה בדביר ואומרין. כי הארון היה נתון בדביר שבאחרון. רב אשי מתני להא דר' יצחק בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' הנו' וישראל מאי אמור. אמר ר' יצחק נפתא אמר רומי רומי שיטה כי'; אמר רבא כמאן קרו פרסאי לבית הספר דביר מהכא ושם דביר לפנים קריית ספר: וקרו נמי לנדה דשתנא. כדכתיב דרך נשים לי. וידום

ז) מחיכת יהושלמי מד נהלפת המקומו נהכון אלל הפכוב כסרוס

גליון השי"ס נמ' כ"ג מסכהכת. עי' פורי אבן כ"ב דף י' ע"ח ד"ה אבל: שם נמל ים לה. עי' נקמן דף מז ע"ב תוס' ד"ה כשנכנמו:

נוסח אשכנז על אגרת טיהר האחרון ר"ס לעולת ראש חודש

וידוס פסקא. ביהושע כתיב כשלחם עם חמשת המלכים הללו על הגבעונים והכא נקט להו מקום דפליגי לעיל ר"ח ורבי שמואל בר נחמני פסוקא דויסרסיה ופליגי נמי במדרש דויעמד השמש: **וידוס.** שתק מלומר שירה שכבר עת לכתו ליום קוסקן וכעמידתו שותק ויהושע לומר שירה כשבילה דכתיב לו ידבר יהושע לה' ביום תת ה' וגו': **פר יקום גוי.** יעקום ישראל מלויכוח: **גלגל פיל כפוכף על ספר פיסר.** שתמיד ליעשות לי כמו: **ספר מלכים כוי.** ספר בראשית שהוא ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים (מולין דף פה:) שמש שעקטה בעבורו זרחה בעבורו ומהלי מעמת נמי לא תמיד מזקיק גלגל היו רק תשלומין ליום שנתקלקל בימי מחז והכ"ל מלמען לומר לההוא מעשה למזקיק לא היה גלגל לוה בעלמא שהרי לא עמד השמש כלל במקום מחד גלגל שהלך לתלוריו דבכרתים רבה מיכא נמי למ"ד ויסס ה' נקין לוה מלמד (ז) שהעמיד לו גלגל חמה:

למשה ליהושע ונקדימון. הא לגלגל קתניב נמי יעקב כי שם לא היו רק תשלומין כדלמרי' (מולין דף פה:) שמש שעקטה בעבורו זרחה בעבורו ומהלי מעמת נמי לא תמיד מזקיק גלגל היו רק תשלומין ליום שנתקלקל בימי מחז והכ"ל מלמען לומר לההוא מעשה למזקיק לא היה גלגל לוה בעלמא שהרי לא עמד השמש כלל במקום מחד גלגל שהלך לתלוריו דבכרתים רבה מיכא נמי למ"ד ויסס ה' נקין לוה מלמד (ז) שהעמיד לו גלגל חמה:

ג) ויהי כנוסם מפני בני ישראל הם במורד בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים עד עזקה וימותו. בתיב ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר מאי ספר הישר אר"ח בר אבא א"ר יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים דכתיב בהו חמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו והיכא רמיזא יהודה אחה יודוך אחיך ידך בערף אויביך ואיזו היא מלחמה שצריכה יד כנגד עורף הוי אומר זו קשת ואומר זה ספר משנה תורה ואמאי קרי ליה ספר הישר דכתיב ויעשית הישר והטוב בעיני ה' והיכא רמיזא למען דעת דורות בני ישראל ללמדם מלחמה ואיזו היא מלחמה שצריכה לימוד הוי אומר זו קשת ומנלן דביהודה דכתיב ה' מי יעלה לנו (בחחלה) אל הכנעני להלחם בו ויאמר ה' - יהודה יעלה יוסיף ויאמר ר' יוחנן אומר שוק ואליה מאי והעליה דמסמבא שוק לאליה ורבי אלעזר אומר שוק וחזה מאי והעליה דמחית לה לחזה עיליה דשוק כי בעי אנופי וכנפי ליה ורבי שמואל בר נחמני אמר שוק ושופי מאי והעליה שופי עיליה דשוק קאי: לא תתייחד אשה עמהם: דכוותה גבי ישראל מי שרי *והתנן לא יתייחד איש אחד עם שתי נשים אלא

ד) יהושע נ. ה) מלכים מם. ו) שם נ"ג ע"ב

ויעמד השמש. יכיהושע כתיב כשלחם עם חמשת המלכים הללו על הגבעונים והכא נקט להו מקום דפליגי לעיל ר"ח ורבי שמואל בר נחמני פסוקא דויסרסיה ופליגי נמי במדרש דויעמד השמש: **וידוס.** שתק מלומר שירה שכבר עת לכתו ליום קוסקן וכעמידתו שותק ויהושע לומר שירה כשבילה דכתיב לו ידבר יהושע לה' ביום תת ה' וגו': **פר יקום גוי.** יעקום ישראל מלויכוח: **גלגל פיל כפוכף על ספר פיסר.** שתמיד ליעשות לי כמו: **ספר מלכים כוי.** ספר בראשית שהוא ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים (מולין דף פה:) שמש שעקטה בעבורו זרחה בעבורו ומהלי מעמת נמי לא תמיד מזקיק גלגל היו רק תשלומין ליום שנתקלקל בימי מחז והכ"ל מלמען לומר לההוא מעשה למזקיק לא היה גלגל לוה בעלמא שהרי לא עמד השמש כלל במקום מחד גלגל שהלך לתלוריו דבכרתים רבה מיכא נמי למ"ד ויסס ה' נקין לוה מלמד (ז) שהעמיד לו גלגל חמה:

ויעמד השמש ויחם עמד עד יקום גוי אויביו הלא היא כתובה על ספר הישר מאי ספר הישר? א"ר חייא בר אבא א"ר יותנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים וחכא שנא' חמות נפשי מות ישרים והיכא רמיזא? וחרעו יהיה מלא הגוים [אימתי יהיה מלא הגוים] בשעה שעמדה לו חמה ליהושע ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים, וכמה? א"ר יהושע בן לוי עשרים וארבעה [שעי] אויל שית וקם שית אויל שית וקם שית כולה מלחא כיום חמים ר' אלעזר אמר שלשים ושית: אויל שית וקם תריסר עמידתו כיום חמים רבי שמואל בר נחמני אמר ארבעים ושמונה: אויל שית וקם תריסר אויל שית וקם עשרים וארבעה [שנאמר] ולא אץ לבוא כיום חמים מכלל דמעיקרא לאו כיום חמים [הוה] א"ר בתוספתא פליני ר' יהושע בן לוי אמר עשרים וארבעה: אויל שית וקם תריסר אויל שית וקם תריסר עמידתו כיום חמים ר"א אמר שלשים ושש: אויל שית וקם תריסר אויל שית וקם עשרים וארבעה ולא אץ לבוא כיום חמים (ו) ר' שמואל בר נחמני אמר ארבעים ושמונה אויל שית וקם עשרים וארבעה אויל שית וקם כ"ד מקיש עמידתו לביאתו מה ביאתו כיום חמים אף עמידתו כיום חמים *תנא בשם שעמדה לו חמה ליהושע כך עמדה לו חמה למשה ולנקדימון בן גוריון יהושע-קרא, נקדימון בן גוריון גמרא, למשה מלן *אתיא-אחל-אחל כתיב הכא אחל תת פחדך וכתיב התם ביהושע ז) "אחל גדלך "ורבי יוחנן אמר אתיא "תת תת כתיב הכא "אחל תת פחדך "וכתיב ביהושע "ביום תת ה' את האמורי" ר' שמואל בר נחמני אמר מגופיה דקרא שמעת ליה "אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך" אימתי "רגזו וחלו מפניך" בשעה שעמדה לו חמה למשה מיתיבי "ולא היה יום ההוא לפניו ואחריו" א"ב עית אימא שעות הוא דלא הוו נפיש בולי האי ואיבעית אימא אבני ברד לא הוו דכתיב "ויהי בנוסם מפני בני ישראל הם במורד בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים עד עזקה וימותו. בתיב "ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר" מאי "ספר הישר" א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים דכתיב בהו "חמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו" והיכא רמיזא יהודה אחה יודוך אחיך ידך בערף אויביך ואיזו היא מלחמה שצריכה יד כנגד עורף הוי אומר זו קשת ואומר זה "ספר משנה תורה ואמאי קרי ליה ספר הישר דכתיב "ויעשית הישר והטוב בעיני ה' והיכא רמיזא "למען דעת דורות בני ישראל ללמדם מלחמה ואיזו היא מלחמה שצריכה לימוד הוי אומר זו קשת ומנלן דביהודה דכתיב "ה' מי יעלה לנו (בחחלה) אל הכנעני להלחם בו ויאמר ה' - יהודה יעלה "יוסיף ויאמר ר' יוחנן אומר שוק ואליה מאי והעליה "דמסמבא שוק לאליה ורבי אלעזר אומר שוק וחזה מאי והעליה דמחית לה לחזה עיליה דשוק כי בעי אנופי וכנפי ליה ורבי שמואל בר נחמני אמר שוק ושופי מאי "והעליה" שופי עיליה דשוק קאי: לא תתייחד אשה עמהם: דכוותה גבי ישראל מי שרי *והתנן לא יתייחד איש אחד עם שתי נשים אלא

ז) יהושע נ. ח) מלכים מם. ט) שם נ"ג ע"ב

ויחם כמו יחם. ביהושע כתיב כשלחם עם חמשת המלכים הללו על הגבעונים והכא נקט להו מקום דפליגי לעיל ר"ח ורבי שמואל בר נחמני פסוקא דויסרסיה ופליגי נמי במדרש דויעמד השמש: **וידוס.** שתק מלומר שירה שכבר עת לכתו ליום קוסקן וכעמידתו שותק ויהושע לומר שירה כשבילה דכתיב לו ידבר יהושע לה' ביום תת ה' וגו': **פר יקום גוי.** יעקום ישראל מלויכוח: **גלגל פיל כפוכף על ספר פיסר.** שתמיד ליעשות לי כמו: **ספר מלכים כוי.** ספר בראשית שהוא ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים (מולין דף פה:) שמש שעקטה בעבורו זרחה בעבורו ומהלי מעמת נמי לא תמיד מזקיק גלגל היו רק תשלומין ליום שנתקלקל בימי מחז והכ"ל מלמען לומר לההוא מעשה למזקיק לא היה גלגל לוה בעלמא שהרי לא עמד השמש כלל במקום מחד גלגל שהלך לתלוריו דבכרתים רבה מיכא נמי למ"ד ויסס ה' נקין לוה מלמד (ז) שהעמיד לו גלגל חמה:

ויעמד השמש ויחם עמד עד יקום גוי אויביו הלא היא כתובה על ספר הישר מאי ספר הישר? א"ר חייא בר אבא א"ר יותנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים וחכא שנא' חמות נפשי מות ישרים והיכא רמיזא? וחרעו יהיה מלא הגוים [אימתי יהיה מלא הגוים] בשעה שעמדה לו חמה ליהושע ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים, וכמה? א"ר יהושע בן לוי עשרים וארבעה [שעי] אויל שית וקם שית אויל שית וקם שית כולה מלחא כיום חמים ר' אלעזר אמר שלשים ושית: אויל שית וקם תריסר עמידתו כיום חמים רבי שמואל בר נחמני אמר ארבעים ושמונה: אויל שית וקם תריסר אויל שית וקם עשרים וארבעה [שנאמר] ולא אץ לבוא כיום חמים מכלל דמעיקרא לאו כיום חמים [הוה] א"ר בתוספתא פליני ר' יהושע בן לוי אמר עשרים וארבעה: אויל שית וקם תריסר אויל שית וקם תריסר עמידתו כיום חמים ר"א אמר שלשים ושש: אויל שית וקם תריסר אויל שית וקם עשרים וארבעה ולא אץ לבוא כיום חמים (ו) ר' שמואל בר נחמני אמר ארבעים ושמונה אויל שית וקם עשרים וארבעה אויל שית וקם כ"ד מקיש עמידתו לביאתו מה ביאתו כיום חמים אף עמידתו כיום חמים *תנא בשם שעמדה לו חמה ליהושע כך עמדה לו חמה למשה ולנקדימון בן גוריון יהושע-קרא, נקדימון בן גוריון גמרא, למשה מלן *אתיא-אחל-אחל כתיב הכא אחל תת פחדך וכתיב התם ביהושע ז) "אחל גדלך "ורבי יוחנן אמר אתיא "תת תת כתיב הכא "אחל תת פחדך "וכתיב ביהושע "ביום תת ה' את האמורי" ר' שמואל בר נחמני אמר מגופיה דקרא שמעת ליה "אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך" אימתי "רגזו וחלו מפניך" בשעה שעמדה לו חמה למשה מיתיבי "ולא היה יום ההוא לפניו ואחריו" א"ב עית אימא שעות הוא דלא הוו נפיש בולי האי ואיבעית אימא אבני ברד לא הוו דכתיב "ויהי בנוסם מפני בני ישראל הם במורד בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים עד עזקה וימותו. בתיב "ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר" מאי "ספר הישר" א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים דכתיב בהו "חמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו" והיכא רמיזא יהודה אחה יודוך אחיך ידך בערף אויביך ואיזו היא מלחמה שצריכה יד כנגד עורף הוי אומר זו קשת ואומר זה "ספר משנה תורה ואמאי קרי ליה ספר הישר דכתיב "ויעשית הישר והטוב בעיני ה' והיכא רמיזא "למען דעת דורות בני ישראל ללמדם מלחמה ואיזו היא מלחמה שצריכה לימוד הוי אומר זו קשת ומנלן דביהודה דכתיב "ה' מי יעלה לנו (בחחלה) אל הכנעני להלחם בו ויאמר ה' - יהודה יעלה "יוסיף ויאמר ר' יוחנן אומר שוק ואליה מאי והעליה "דמסמבא שוק לאליה ורבי אלעזר אומר שוק וחזה מאי והעליה דמחית לה לחזה עיליה דשוק כי בעי אנופי וכנפי ליה ורבי שמואל בר נחמני אמר שוק ושופי מאי "והעליה" שופי עיליה דשוק קאי: לא תתייחד אשה עמהם: דכוותה גבי ישראל מי שרי *והתנן לא יתייחד איש אחד עם שתי נשים אלא

ויחם כמו יחם. ביכיכ כתיב: **פלג פיל כפוכף.** דכני יהודה היו מוסכי קשת: **יד כנגד עורף.** המוסך בקשת עתן ידיו כנגד עיניו להיעיו מול העורף המרי"ל בלע"ז: **דכתיב כמשמע פורש.** ועשית היכר דסיפרא 'מי יעלה בתחלה לל הכנעני להלחם בו ויאמר ה' יהודה יעלה': **ומנלן.** דקרא דיהודה כתיב: **דכתיב.** בריתא דסיפרא 'מי יעלה בתחלה לל הכנעני להלחם בו ויאמר ה' יהודה יעלה' למלת שתם מלמתה לסיפרא דיהודה קיימי: **וירס פעמעם פת פקוק ופת פעליס.** מקום פלוגתא דרבי ישמעאל וגקיבא: **ופעליס.** מה פעליה: **דמסמבא שוק לאליס.** השוק שמוך לאליה שהאליה מלמעלה ומכסה על השוק ושוק הוא עצם של לומת הגיד הממולע בין קולית לתרכובה ויוכרים התחתונים סומכין את העליונים: **דמחית.** מגיח מזה על השוק גבי מזה ושוק של אליה בשעת תעפה והיית סעורתה תע"פ דזכח הוה כדכתיב (שמות ג ט) "כי הוא יכך (תת) הזכח" לת הוה חזה ושוק דיהלו לכהן דכתה קכנה הוה וקיימת לן בפרק בתרא דזבחים (קד.קיט:) חזה ושוק בכתה גדולה ואין חזה ושוק בכתה קכנה: **שופי.** כף היכך הסובב עצם הקולית ושוקין פופל"ח: **לא יתייחד איש אחד עם שתי נשים.** שהכשים דעתן קלות ושתיהן מתרליכה לעבירה:

ויחם השמש ויחד עמד ועי' מאי על ספר הישר זה ספר בראשית שהוא ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים כדכתיב תמות נפשי מות ישרים. והיכא רמיזא עמידת השמש וזרעי יהיה מלא הגוים איתתי יהיה כח זרע אפרים ירוץ אצל מלא הגוים בשעה שהעמיד חמה ליהושע. כמה עמד. ר' יהושע בן לוי אמר כיום תמים. כ"ר שעה. כיצד אול שית וקם שית כלל של דבר כיום תמים כו'. פי' כתיב ויעמד השמש בחצי השמים. וכתיב ולא אץ לבוא כיום תמים. כלל עמידתו כיום תמים שהוא כ"ר שעות. כיצד עלה שש בסנהצו עד שהגיע לחצי השמים ועמד שם שש שעות וירד ו' שעות כסנהצו עד שהגיע למערב ולא אץ לבוא כיום תמים ועמד שם ו' שעות אחרות. הרי כ"ר שעות כיום תמים. ר"א אומר כ"ר שעות ולתתי י"ב שעות שבכל יום הכל ליו שעות. כיצד עלה מן המורה שש שעות עד שהגיע בחצי השמים ועמד שם י"ב שעות וירד ו' שעות כסנהצו עד שהגיע למערב ולא אץ לבוא אלא עמד שם י"ב שעות. נמצאת עמידתו בשני מקומות כ"ר שעות כיום תמים. ר' שמואל בר נחמני אמר עלה בסנהצו ו'ויעמד השמש בחצי השמים'ב וירד ו' ועמד במערב כ"ד שעות שנאמר ולא אץ לבוא אלא עמד כיום תמים כ"ר שעות נמצאת עמידתו בשני מקומות כ"ר שעות. וי"ב כסנהצו הכל ס"ח שעות. איכא דמתני לה אתוספתא גם היא בדרך חוצה. תנא כשם שעמדה לו חמה ליהושע כך עמדה לו למשה ולנקדימון בן גוריון כו'. איני והכתיב ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמע ה' בקול איש וגו'. ופרקי איבעי תימא עמידה הואי מיהו שעות נפישן טובי האי לא הוה. ואיבעי תימא אבני ברד הוא דלא הוו כדכתיב וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים ונו': ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר. מאי על ספר הישר. א"ר יותנן זה ספר בראשית. והיכא רמיזא כראמרן. והיכא רמיזא ידך בערף אויביך. אימא היא מלחמה שהיא צריכה יד כנגד העורף הוי אומר זה קשת ר' אלעזר אומר זו ספר משנה תורה כו'. ויחם השמש באמצע שמים ולא אץ לבוא כיום תמים. ר' שמואל בר נחמני אמר שוק ושופי ומאי עליה דשופי עילוי שוק קאי: לא תתייחד אשה עמהן ספני שחשורין על העריות

לא לריכא בתלתא ממו . לכתורה מזקי לה כר"ש דאמר יוחנן (קדושין דף מ:) בזמן שתלתן ממו יש ממן בפונדקי שתלתן מממרמו וח"ש דאמר לא מזקי לה בשיש ממה מיטוקי דבכי הלי גוונא ביצרלא שרי ליחודי דאמר רבא בגמ' מקיימי אלא בתלאה ,דכוותה גבי ישראל בפרוצים מי שרי *והתנן "אבל אשה ארמ מחייחרת עם שני אנשים" ואמר רב יהודה אמר שמואל "לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו עשרה נמי לא, מעשה היה והוציאוה עשרה בתמה "לא צריכא "באשתו עמו :ענבר כובבים אין אשתו משמרתו אבל ישראל אשתו משמרתו ,ותיפוק ליה משום שפיכות דמים? אר' ירמיה באשה חשובה עסקינן דמירתתי מינה *רב אידי אמר אשה כלי זיינה עליה, מאי "בינייהו ' איבא בינייהו 'אשה חשובה בין אנשים ושאינה חשובה בין הנשים' חניא כוותיה דרב אידי בר אבין האשה אע"פ שהשלום עמה לא תתייחד עמהן מפני שחשודין על העריות: לא יתייחד אדם עמהן : ת"ר "ישראל שנזדמן לו עובד כוכבים בדרך שופלו לימינו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר "בסייף טופלו לימינו במקל טופלו לשמאלו :"היו עולין במעלה או יורדין בירידה:לא "היא ישראל למטה ועובד כוכבים למעלה אלא ישראל למעלה ועובד כוכבים למטה ,ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גולגלתו 'שאלו 'להיכן הולך' ,ירמוז לו את הדרך כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע [רכתיב] "עד אשר אבא אל אדוני שעירה" וכתיב "ויעקב נסע "סכותה" מעשה בתלמידי ר"ע שהיו הולכים לכויב פגעו בהן ליסטים אמרו להן לאן אתם הולכים אמרו להן לעבו,כ"ן שתגיעו לכויב פירשו ,אמרו להן [תלמידי] מי אתם? אמרו להן תלמידי ר"ע,אמרו להן :אשרי ר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם רב כמשה הוה אול לבי

תורה אור

בתלאה ,דכוותה גבי ישראל בפרוצים מי שרי *והתנן "אבל אשה ארמ מחייחרת עם שני אנשים" ואמר רב יהודה אמר שמואל "לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו עשרה נמי לא, מעשה היה והוציאוה עשרה בתמה "לא צריכא "באשתו עמו :ענבר כובבים אין אשתו משמרתו אבל ישראל אשתו משמרתו ,ותיפוק ליה משום שפיכות דמים? אר' ירמיה באשה חשובה עסקינן דמירתתי מינה *רב אידי אמר אשה כלי זיינה עליה, מאי "בינייהו ' איבא בינייהו 'אשה חשובה בין אנשים ושאינה חשובה בין הנשים' חניא כוותיה דרב אידי בר אבין האשה אע"פ שהשלום עמה לא תתייחד עמהן מפני שחשודין על העריות: לא יתייחד אדם עמהן : ת"ר "ישראל שנזדמן לו עובד כוכבים בדרך שופלו לימינו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר "בסייף טופלו לימינו במקל טופלו לשמאלו :"היו עולין במעלה או יורדין בירידה:לא "היא ישראל למטה ועובד כוכבים למעלה אלא ישראל למעלה ועובד כוכבים למטה ,ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גולגלתו 'שאלו 'להיכן הולך' ,ירמוז לו את הדרך כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע [רכתיב] "עד אשר אבא אל אדוני שעירה" וכתיב "ויעקב נסע "סכותה" מעשה בתלמידי ר"ע שהיו הולכים לכויב פגעו בהן ליסטים אמרו להן לאן אתם הולכים אמרו להן לעבו,כ"ן שתגיעו לכויב פירשו ,אמרו להן [תלמידי] מי אתם? אמרו להן תלמידי ר"ע,אמרו להן :אשרי ר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם רב כמשה הוה אול לבי

קדושין סב [סם סוסה נ.]

[פנילה יב.]

[יבמות קטו.]

א כאה יש אומרי שלפי ה"א אותר לה לחייחד עם שני אנשים (אמר חטט אפני עניות) ולפי ב"א אסור לחייחד (בפרק נשיאת האשה ד"ה חטט לדרות) טוסיפתא פ"ג

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה כתבה וכו' מוחקים לפניהם דמשום : (ב) ד"ה טופלו כדי שיכולו לשמלם : (ג) תוס' ד"ה מיכא וכו' כתבה תשובה שפיקוח נפש מלמדה כשלום ולא מלמדה שום נבלי מכו מי מסיפתא וכו' עיין ומיהו כתב שם ליכאן הוא שלא נתכוון לפניהם דאמתא ד"ה ומיהו כתב וכו' לרי ירמי' ליש ליה לחלק בין דיינה עליה דשמעה דאמתא וכו' לפניהם :

יד א ב מיי' פכ"ב מהלי' מיכוי ביאה ס"ל ח מי' מ"מ מסג לאוין קס מוס"ע לא"ע קי"ל כ: סמי' ס נאג"ש : מנ ג מיי' שם פלכה ד סמג שם מוס"ע שם פמי' ג מוס"ע י"ד קי' קנ פמיף ד : מנ ד ה ו מיי' פי"ב מה' רוצח ה"ל ז ח סמג עשין עט מוס"ע י"ד קי' קנ פמיף ג :

נזעאו לאה האטנה אוסרת ייחוד אשה ד' אבות מפני חטט ערוות ולא מפני חטט טרוכות דאית בהו ערוה.

אמאי אמרי בירושלמי בפרקין טיט לנקוט האשה ד' אבות ז' כוסות.

מבנה △ מאזנים בזעיר בהגהת הגליון ⊠ בדפוס לפרישת דגמא

אפילו אשתו אפילו אשתו עמו ולא אמרינן אשתו של עובד כוכבים משמרתו. ואע"פ שהיא חשובה ולא חייש לשפיכות דמים כיון שחשודין הן על העריות לא תתייחד עמו . והני מילי שאר כוכבים אבל ישראל אשתו משמרתו ובישראל אם (תיא) הם כשרים מתייחדת עם שני אנשים ואם הם פרוצים אפילו עשרה לא תתייחד עמהן . מעשה היתה והוציאוה עשרה פרוצין בתמה . תניא ואשה אע"פ שהשלום עמה לא תתייחד עם כותים מפני שחשודין על העריות לא תתייחד אדם עמהן מפני שחשודין על שפיכות דמים : ת"ר ישראל שנפגל לו כותי בדרך פופלו לימינו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר בסייף פופלו לשמאלו היו עולין במעלה או יורדין בירידה לא יניח הכותי למעלה והישראל למטה אלא ישראל למעלה והכותי למטה ,ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גולגלתו. שאלו להיכן אתה הולך ירמוז לו הדרך כמה עשה יעקב לעשו עד אשר אבא אל אדוני שעירה . והלך הוא למקום אחר . מעשה בתלמידי ר"ע בו'. דב כמשה הוה אול

לבי

יוחנן (קדושין דף מ:) בזמן שתלתן ממו יש ממן בפונדקי שתלתן מממרמו וח"ש דאמר לא מזקי לה בשיש ממה מיטוקי דבכי הלי גוונא ביצרלא שרי ליחודי דאמר רבא בגמ' מקיימי אלא בתלאה ,דכוותה גבי ישראל בפרוצים מי שרי *והתנן "אבל אשה ארמ מחייחרת עם שני אנשים" ואמר רב יהודה אמר שמואל "לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו עשרה נמי לא, מעשה היה והוציאוה עשרה בתמה "לא צריכא "באשתו עמו :ענבר כובבים אין אשתו משמרתו אבל ישראל אשתו משמרתו ,ותיפוק ליה משום שפיכות דמים? אר' ירמיה באשה חשובה עסקינן דמירתתי מינה *רב אידי אמר אשה כלי זיינה עליה, מאי "בינייהו ' איבא בינייהו 'אשה חשובה בין אנשים ושאינה חשובה בין הנשים' חניא כוותיה דרב אידי בר אבין האשה אע"פ שהשלום עמה לא תתייחד עמהן מפני שחשודין על העריות: לא יתייחד אדם עמהן : ת"ר "ישראל שנזדמן לו עובד כוכבים בדרך שופלו לימינו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר "בסייף טופלו לימינו במקל טופלו לשמאלו :"היו עולין במעלה או יורדין בירידה:לא "היא ישראל למטה ועובד כוכבים למעלה אלא ישראל למעלה ועובד כוכבים למטה ,ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גולגלתו 'שאלו 'להיכן הולך' ,ירמוז לו את הדרך כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע [רכתיב] "עד אשר אבא אל אדוני שעירה" וכתיב "ויעקב נסע "סכותה" מעשה בתלמידי ר"ע שהיו הולכים לכויב פגעו בהן ליסטים אמרו להן לאן אתם הולכים אמרו להן לעבו,כ"ן שתגיעו לכויב פירשו ,אמרו להן [תלמידי] מי אתם? אמרו להן תלמידי ר"ע,אמרו להן :אשרי ר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם רב כמשה הוה אול לבי

לריכא בתלתא ממו . לכתורה מזקי לה כר"ש דאמר יוחנן (קדושין דף מ:) בזמן שתלתן ממו יש ממן בפונדקי שתלתן מממרמו וח"ש דאמר לא מזקי לה בשיש ממה מיטוקי דבכי הלי גוונא ביצרלא שרי ליחודי דאמר רבא בגמ' מקיימי אלא בתלאה ,דכוותה גבי ישראל בפרוצים מי שרי *והתנן "אבל אשה ארמ מחייחרת עם שני אנשים" ואמר רב יהודה אמר שמואל "לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו עשרה נמי לא, מעשה היה והוציאוה עשרה בתמה "לא צריכא "באשתו עמו :ענבר כובבים אין אשתו משמרתו אבל ישראל אשתו משמרתו ,ותיפוק ליה משום שפיכות דמים? אר' ירמיה באשה חשובה עסקינן דמירתתי מינה *רב אידי אמר אשה כלי זיינה עליה, מאי "בינייהו ' איבא בינייהו 'אשה חשובה בין אנשים ושאינה חשובה בין הנשים' חניא כוותיה דרב אידי בר אבין האשה אע"פ שהשלום עמה לא תתייחד עמהן מפני שחשודין על העריות: לא יתייחד אדם עמהן : ת"ר "ישראל שנזדמן לו עובד כוכבים בדרך שופלו לימינו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר "בסייף טופלו לימינו במקל טופלו לשמאלו :"היו עולין במעלה או יורדין בירידה:לא "היא ישראל למטה ועובד כוכבים למעלה אלא ישראל למעלה ועובד כוכבים למטה ,ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גולגלתו 'שאלו 'להיכן הולך' ,ירמוז לו את הדרך כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע [רכתיב] "עד אשר אבא אל אדוני שעירה" וכתיב "ויעקב נסע "סכותה" מעשה בתלמידי ר"ע שהיו הולכים לכויב פגעו בהן ליסטים אמרו להן לאן אתם הולכים אמרו להן לעבו,כ"ן שתגיעו לכויב פירשו ,אמרו להן [תלמידי] מי אתם? אמרו להן תלמידי ר"ע,אמרו להן :אשרי ר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם רב כמשה הוה אול לבי

פגע בפמעם . לכמי נקט תלמה דכיצרלא בתלמה שרו בין בכיר בין בדרך אבל מרי בכיר לין ,בדרך לא שמל ינמרך אחר מהן לנקביו ונמלה אחר מהן יתייחד עם העכוס כפ' מבריא יוחנן (קדושין דף פא.) : **בשרונין מי שרי** . ושובדי כוכבים למה ליה למנות לתמומינין **אלא** בתלתא ,דכוותה גבי ישראל בפרוצים מי שרי *והתנן "אבל אשה ארמ מחייחרת עם שני אנשים" ואמר רב יהודה אמר שמואל "לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו עשרה נמי לא, מעשה היה והוציאוה עשרה בתמה "לא צריכא "באשתו עמו :ענבר כובבים אין אשתו משמרתו אבל ישראל אשתו משמרתו ,ותיפוק ליה משום שפיכות דמים? אר' ירמיה באשה חשובה עסקינן דמירתתי מינה *רב אידי אמר אשה כלי זיינה עליה, מאי "בינייהו ' איבא בינייהו 'אשה חשובה בין אנשים ושאינה חשובה בין הנשים' חניא כוותיה דרב אידי בר אבין האשה אע"פ שהשלום עמה לא תתייחד עמהן מפני שחשודין על העריות: לא יתייחד אדם עמהן : ת"ר "ישראל שנזדמן לו עובד כוכבים בדרך שופלו לימינו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר "בסייף טופלו לימינו במקל טופלו לשמאלו :"היו עולין במעלה או יורדין בירידה:לא "היא ישראל למטה ועובד כוכבים למעלה אלא ישראל למעלה ועובד כוכבים למטה ,ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גולגלתו 'שאלו 'להיכן הולך' ,ירמוז לו את הדרך כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע [רכתיב] "עד אשר אבא אל אדוני שעירה" וכתיב "ויעקב נסע "סכותה" מעשה בתלמידי ר"ע שהיו הולכים לכויב פגעו בהן ליסטים אמרו להן לאן אתם הולכים אמרו להן לעבו,כ"ן שתגיעו לכויב פירשו ,אמרו להן [תלמידי] מי אתם? אמרו להן תלמידי ר"ע,אמרו להן :אשרי ר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם רב כמשה הוה אול לבי

בין הגשים-תימה יפה: **לרבי ירמיה** דמוקי לה בתמה מקומה דמממע תשובה בין התגשים ובין הגשים דקרובה למלכות היא ולא קמלי לה אבל מקום עריות ליכא למימר דיפה היא שכל **תשובה בין התגשים ולא בין הגשים שריא לייחודי** דמקום שפיכות דמים ליכא דהא קרובה למלכות ומקום עריות נמי ליכא דהא מכוערת היא **לרב אידי** לחבירת לייחודי דכולהו מיבעיין לעורות דהא מתמה קאמר דתמה ליכא כלי זיינה עליה ולא קאמר הכא בתמה יפה שפקיען דכלי זיינה עליה : **פמיף ביניייפו פפס** . דתלתי לא יהרגוה דהא 'כלי זיינה עליה' לא תתייחד עמהן כ' ומיהו כרב אידי בר תבין"תמה עמה מממע היא טתמת תת שלומה ואינה לריכה שום מלכות : **טופלו לימינו** . מתברו לעובד כוכבים לימינו של יצרתל שתם יצלה העובד כוכבים להורגו יצלת יצרתל יד ימינו ויתחז כו : **בסייף** . דתם היה העובד כוכבים תגור סייף יצרתל לימינו כדי שיהא יד שמאל של עובד כוכבים שהסייף תגור בו לגד ימינו של יצרתל ומזומנת לימין יצרתל לתחוז בה : **במקל** . תם ביד עובד כוכבים שהמקל: **טופלו יצרתל לשמאלו** . (ב) שתהא יד ימין העובד כוכבים שהמקל בה שמוכה ליצרתל ותם יריס יד ימינו תחמוז שמתלו של יצרתל במקל המסוך לה דתי טופלו לימינו יהא המקל רתוק מידו של יצרתל: **בשפלה** . בהר תו בשלש : **לא יפא יצרתל לשפה פגע בשפלה** . בשלייש יצל יצרתל לפני העובד כוכבים להייטו למעלה תלת שטופלו לימינו דלא הוי תחריו ממש וביריה יוליך העובד כוכבים לפניו: **ולא יפות לפניו** . תפי' במיעור תל יהמה יצרתל לפני העובד כוכבים ליטול כלום: **שפא ירון פפ גולגלתו** . ירוצך: **ירחיב לו פפ פדרך** . תם היה צריך לו ליצך עד פרסה יתמר ו כ' פרסאות תני לריך ליצך תולי יתמין העובד כוכבים מלהכותו עד פרסה שביה וזה יפרוש ממנו קולס לכן: **נפש פכופש** . ולא הצל עד שיניו: **לשכו** . רחוק מכזיב:

גילדנע

לבי פורפא • מקום: תלמידם דיבודם במפם מם • תלמידו של רב יהודה הוה ומקרו ליה רמתא לומר ממנו למדם ברמותיו. ליסטין יסרכל הוו: ידעיתו ליה • שהוו רמאי: בשמתיה • לפי שהיה חדש גדול ומתיה חיילא לייתיכהו בשמתיה: [גרדנא • לועז] : גרדן דלא מיין • עניו, ממם גרדן אין לו טוסם פניס: נגני דכבל • שפגעו ברב מכסי וחפקרו למרך מדם גדול: ונפתין דמרן ישרמל • שפגעו בתלמידי ר"ע שפרו בשבתו ותע"ם שפתם למעין פרוזין מעגבים להוויינך שבחה של תי"ש: מתני' מניקה בנה של ישרמל ברשותה • ישרמלית אחל לו מתמרנו להוליכו בשיקה שלא מהרגע: נבי' עובדת כוכבים נה מיילד שם בת ישרמל • ותפילו תחרות ישרמליות עומדות על גבה: שפומפ • על מלחו של חיטה מקום שמותו של חיטה רופס: ונא מפחתי • לח מיכרת שהרגתו: נפיתן בישפת פפיתם • כך וכך רשות יטותו עליך כמיון שהשפלתי מהן והרגתי בהן: כי לוטיפ דשכרא * לשקומת: ורבנן. (ב) יקשבתי דזמן שתחרות עומדות על גבה-שרי לתרי לרבילתת בעלמת הוא לשקומתה: דשייפא שמא • שם המות שפה בדניה: ולא מיכחזי מחברתי לא גרס הכא עד לקמיה: ושפרות רוחום • דלי מצחת ידע לשפוחת מזי ליה לשגב דשקיל יכבי ישרמליות מייניהו עלה ומירחמת לבל מיקה דשפשר דשייפא שמא לרד מחברתי קונס שמכנס לבית ישרמל לימת מוהו ליה לר"מ: בשכר שרי שפוס פיבה • ומתני' בשם קמיירי דמלי לשכר שקשמעתי ולמימר לריכה תני לשכר מזוטתי: לולוני מובדת כוכבים בשבת שרי • בשכר בעול שפוס לידה להא לימה חזו דמיילדין לנכרי דיון בשבת בשבול: לשוקי בשכר שרי כו': קפי ברי פפינרא • וחם לת לוריכו, ימות, ונוח לי להפסיד שכרי ולהלילו: נקיעת לי ויבמה לכי דוסר • השלמון קבע לי זמן ליוס וועד וחם לת לחך יהא שכרי בהפסדי:

[זבו התחלת סדיסר ועיין לעיל כה: פגעו בתן (פגיון)]

[קבלת פ"ג]

[פי' פ"ת ערך חמי מ' מי' קלח בגומפת תחנת ופיכוס יפפ]

[תוספתא פ"ג]

[סנהדרין מג. פ"ב לעיל יג: תוספתא ב"מ פ"ב]

גירדנא דלת טיין • פ"ה ענין כי שתם גירדן עז פנים הוא וכערוך גרים גירדנת דלעזיה (נ) קללה כלומר לייט ומזיה שתת בגרת מבניה כלומר בתר עניית חול עניותת: עובדת כוכבים מניקה בנה של ישרמל בזמן שתחרות עומדות על גבה אבל לא ביזה לביזה • פירוש ותפילו ברשות הישרמלית דפלוגתת דהקפה דומית דמילדת ומילדת שתמת ברשות ישרמל היא ותפ"ה היו שרי ליה ישרמל בזמן שתחרות עומדות על גבה ומיהו ביזת ישרמל יוצת וכבוש שרי לשומד על גבי קרינת ביה כדמוכח פרק רבי ישמעתל (נקמן דף סת.) ותם כן נריך ליזהר שלת להניח ישרמליות ההולכת מון לעיר לת בגה יחידי בניה ביד מינקת עובדת כוכבים תם לין ישרמליות בעיר יולאות וכבנסות תמיד שם ותפ"ה מזמן שכיבה ותילך לחסור להניחו יחיד ועל תיוק ותיוקת שמסתין בניה העובד כוכבים יחידים לרפואתן הורה ר"י לחסור מכמה עניינים שהם תשויים על שפיכות דמים ותפילו הם גדולים קלת ימציכו' למיתת יהודי שעובד כוכבים מניקה בנה של ישרמל לכתיב (ישעיה מט) והיו מלכים תומניך ומרומיהם מיניקותיך מני יונק החיטון והולך מן השובדת כוכבים ומכהמה מתלה ומביאין ט מלב מ"ת ותין תושתין לת שהשתין בקר ולת תשום שומתה: ורמינהו יהודית מילדת עובדת כוכבים וכו'. והתקנה לת עלה בדעתו להטמיד התשנה בהנם תשום דתלי טעמת תפני שמילדת בן לעבודת כוכבים ורב יוסף לתפילו הכי בשכר שרי תשום תפני בן לעבודת כוכבים ומפרש שמילדת בן לעבודת כוכבים מניקה בנה של ישרמל לכתיב (ישעיה מט) והיו מלכים תומניך ומרומיהם מיניקותיך מני יונק החיטון והולך מן השובדת כוכבים ומכהמה מתלה ומביאין ט מלב מ"ת ותין תושתין לת שהשתין בקר ולת תשום שומתה: ורמינהו יהודית מילדת עובדת כוכבים ורב יוסף לתפילו הכי בשכר שרי תשום תפני בן לעבודת כוכבים ומפרש שמילדת בן לעבודת כוכבים מניקה בנה של ישרמל לכתיב (ישעיה מט) והיו מלכים תומניך ומרומיהם מיניקותיך מני יונק החיטון והולך מן השובדת כוכבים ומכהמה מתלה ומביאין ט מלב מ"ת ותין תושתין לת שהשתין בקר ולת תשום שומתה: ורמינהו יהודית מילדת עובדת כוכבים וכו'. והתקנה לת עלה בדעתו להטמיד התשנה בהנם תשום דתלי טעמת תפני שמילדת בן לעבודת כוכבים ורב יוסף לתפילו הכי בשכר שרי תשום תפני בן לעבודת כוכבים ומפרש שמילדת בן לעבודת כוכבים מניקה בנה של ישרמל לכתיב (ישעיה מט) והיו מלכים תומניך ומרומיהם מיניקותיך מני יונק החיטון והולך מן השובדת כוכבים ומכהמה מתלה ומביאין ט מלב מ"ת ותין תושתין לת שהשתין בקר ולת תשום שומתה: ורמינהו יהודית מילדת עובד

ולא מורידין · ופ"ת הא למתניתין דמסכת סופרים [פ"ו] דכתב שכהנים הרוג ויש"ל דכירוכלמי דקדושין מפרש להיכא דמלמדה ומכיוון דליכא מיקח שם מתת רכב כתוב ומהיכן היו מכירין אם דבר ה' ותפ"ש שמתם כשעבים עובדי כוכבים ומזלות ועוכרין על שכבע מלות מכל מקום לין מורידין דרביעבד בקרא להכירא דלכתי' והיה לך למעם ועבדוך (דברים כ): **אני** שנוה לכל אבידת אחיך תעיף לדמם המסור · תימה מלי פריך דלמא לעולם לימא לך דמורידין ותקשה הכי מציכין ט אבידה להא דמסור לנכרים" לף על פי שמסור לחסור לנכר ביל מקום דלמא? ליפין מיגה ברא מעלית דכתיב יכין רבע ולניך ילבע ותפ"ש היו מורידין וי"ל דשאני הכא דמסתמא קרא דמרינן הכתם אבידה ילפינן הכתם נוף ביקראל והכתוב לרבות אבידה כולהו כין לממון בין לגופו ולפיל להעלותו לניך ולפזותו כדמסמע פרק הגולה (ניעין דף מז.) דכתי רבי אמי דמיפרקיה לם היה מומר לניחכון לף לפי שהיה מומר להכעים קאמר לף שכקיע לי למפרקיך וגם להעלותו ברבים לחסר כדמסמע בפרק לוקה כמך (י"מ דף סב.) להדר ליה לניחו כהדר ומומר לניחכון לחה מלוה להחזיקה ומיהו מומרים על ומיהם להכעים הן דשכקי החירא ולכלי ליסורא וממעט בין העובדי כוכבים וכל להכעים לף לחה מלוה להחזיר כדמסמע מהכא דגיעין (דף מז.) דלא מחייב למפרקיה ומומר ליקח מהם רבים ותפ"ש שמחר ליקח להם רבים מעום לא מצוי ומעום לפני עור והו ליה למימר כל היכא דקרינא ביה לא מצוי קרי ביה לא מצוי מ"מ כיון דלין לחה מלוה להחזיקה לניקוח מלוה להעלותו כלא רבים לא קרינא ביה ודי לחיך עמך ולמרינן (ה) בירושלמי דמכילתין סומלי דקסרי מומר להלוקן ברבים והא דלמרינן "עובדיה לוה מיהורם כן מחלה ברבים כי לפרקם הגביעים לף על גב דיהורם ישרלל מומר הוה ולמור ליקן ט רבים שלחי הסם לניחכון לפיקום נפש הוה ומלוה לכל מכור שהוא מכור לחל ולא לחיכרי חלל לחבה ומפת מלן לחיה ליה? **סבי** מכלן מומר · גרלה דלוקה ממון מכור לחכור לכהן ביד לים ליה נמי דמסיכין לביליה ומעמת דיכין רבע ולדיך יבבי: לנבי הורפה לכור מכמי ר' יוחנן מומר מלממניה בהני מיעם לחבל לדבריה לחריה מליע בכמה מקומות שוכה מיעם ומומרים יהר בפ"ק דלרחם הגמה (דף ח.) המיעם והמומרים יולדין לניהם ובפרק הגולה (ניעין דף מה:) פ"ה שכתבו מין ומומר ומסור וט': **וחד** חמר להכעים נמי מומר · תימה מדתני בפ"ב דהוריות (דף יא.) לכל חלב הרי זה מומר ולימה מומר לוכל נבלות וטרפות שקלים ולמיכה מי מלי לימר (ו)הרי זה לוכל נבלות שקלים ורמשים י"ל דמחן דלים ליה הכא מומר מפ' לבריימא הכי לכל חלב הרי זה מומר שמתו לניחכון שהוא לוכל נבלות שקלים ורמשים י"ל דמחן דלים ליה הכא מומר מפ' לבריימא הכי לכל חלב הרי זה מומר שמתו לניחכון שהוא לוכל נבלות שקלים ורמשים ולין מוריזין ולימה מומר שמתו להכעים ולין מכריזין על מכירתו וגם סי מוריזין לוכל לוכל נבלות וטרפות לפי שקלים ורמשים · **אין זן** מין זה העובד לליל כוכבים · פיתיבי אכל פרוסה אחד או יותר אחד הרי זה מומר ותא הכא להכעים ותא ר' יוחנן ל"ל דהא לחמר שמתם מין בעבודה כוכבים ה"מ בעבודה כוכבים מין בעבודה כוכבים ולין עובד כוכבים לא מקמחת לחמר שמתם

מסורת הש"ס

רופא מומחה · לית מרע נפקיה לבוייה כרות שפכה : **גנא לפולס** **גיפון כדמפרינן מעיקרא** · דלרבי יהודה כותי לחמור ושובר טבעים מותר לשובר טבעים אין לרכו למול בניו לפי שעובדת טבעים ולפעיתה דמים לו מיום הולידו ולחרים על נכיו : **ודקשיא לך דרבי יסודס גדרבי יסודס** · דפסיל מילת אור עובד טבעים מגזירת הכתוב הואיל ר' יהודה הכשיר פיסול : **פ"ק דרבי יסודס** · כך פלוגתת דרבי יוסי דפסיל כותי : **לפי פסול** · ועשה פסח להי' המול וגו' ודרשינן היכי מילה לשמה הלכך כותי פסול דאמל שלא לשמה, אבל עובד טבעים לא מהיל ולא מהיל לחרעתא דישראל שאומר לו מהול והייט לשמה : **פסול יפול** · דכתיב הוא : **בשפת כפיר** · לה' דקרא תפסת קלי שתהא עשייתו לשמה : **ממשפט מילה** · תכעך לחמיך ולא עובד טבעים : **פסול יפול** · קרי ביה המל יפול מי שהוא מהול יפול לחרים : **גנגוני** · לומה מהולה : **קוקס שלני נפנס לפרליס** · מה שלני נכנה מן הערלים לחסור עלי בקוקס וקוקס הוא לשון הקלף : **שמפו לפיו ממפס מילס** · ולא מהלוהו לזה שלא יפות : **ופקח** · ע"י פלוגת : **ופכרס** · לחרה לחתר וכרת : **מתני' מפרפלין פפן** · מקבלין מהן רשלהם : **פמן ונפפוס** · בגמרא מפרש : **ולין פפפפרין פפן בלל פקוס** · לפיל בשכילי ה"ל שעוברין עם מדיר שמא יפחות עוקרו כלומר עם מעלמו ומעפקו הוא שנפה כמו לפ יש לחת נפפקס (נרפתים ס) בדעתכם : **כשכר** · לח קטיל, לחייב להפסדה לחגריה : **ריפוי ממון** · מכה שלין בה סכנה שיכל השובד טבעים לקלקל שחכתר לו יוחר ויוליו ממון לרפואות : **ריבוי דיבולפלא** · כלי חומן המקיז בכחפיים, ריבוי מכה כללי ובלעז פיינד"ט כלומר לי כבוד לי ריבוי דשסילחת שהקיז לי חומן יפרפל לו לחיות לעובד טבעים שלחתר לחסור נופו ביל עובד טבעים : **ריפוי נפפוס נופו** · ולפי שין סכנה בדבר :

מדרים שם יפחות שם

מדרים לפ: [יפחות פת]

[קדושין יב: וע"ש]

[פחות פכ.]

[ע"ז ור' יוחנן אסר השול וכו']

[יפחות פת]

[פי' תוספות לקמן כט. ד"ה ולמאן כא. ע"ש]

[*וזנמפוס כתדרים פת:]

הגהות הב"ח

(ל) תוס' ד"ה מילה וכו' לת כריתי תפשוך ליכא :

ע"ז ל"ב. מכרים"ת ומכרים

ברופא מומחה · ואפילו ליט מומחה למילה לית מרע נפקיה בכל דבר שיתפתח בו : **ובי** היכן מלינו מילה לשמה · הכא מסתמא דלרבי יהודה לשמה מסקינן דמסבר לה בשובד טבעים ומימה מ"ם מנן דבשיון לשמה ופסלינן כתיבת שובד טבעים בגמ פ' [המבית] (ניפין דף כב. ושם ד"ה שובד טבעים) משום דשובד טבעים לחדשת דנפקיה קעביד וי"ל דלח דמי לדעלם שובד טבעים דשמת קל עביד נבי מילה דשמת לשמה קלי כל זמן שיתא שמה לשם בר גרסים שם בן בשובד טבעים דשמת קעביד בשרה לכל נע לשמה שמת לשו לשמה דשמם שמה לשו עיקולין שומת הלכך נע בשובד טבעים פסול והלכך לריך שיפרש כותב הגע בתחלת שכתיבה לשי שיהב לשם פלוגת והוא הדין בש"ם לריך שיאמר בפירוש בתחלת הכתיבה לשי שיהב לשם קדושה דשמת לשו לשמה ולא שמת וכן מסתמא פרש הניזקין (ניפין דף ה:) חוכרות שלו לא כתבתי לשמן שמתא לא פירשתי לשמן דשי שמתא כשר על שיפרש שלא לשמן ולא שיהב לו לומר כתבתים שלא לשמן וכן מסתמא נמי בפרק הגולם (שם דף מה:) גבי רשב"ג שהחזיר בניין ליקח ספרים מעובד טבעים ומקבה וקשב"ג שיבוד לשמן בני כתיבה לשמן לא בשובד טבעים ש"ם דשמת לשו בשובד טבעים ועבד לשה שמת לשמן דשי שמת במילה ולא"ם כיון דשמת לשמן לשיכשר לשו לשמן ל"ם פרק הגולם (שם דף מה:) נבי ס"ם הפילין ומחזוח שכתבן מין מסור שובד טבעים ועבד לשה וקטן וכותי ועקרלת מומר פסולים שלמחר וקטרים וכתבתם כל שיהא בקטירה יפו בכתיבה למה לי קרא תיפוק ליה דשובד טבעים מסתמא עבוד ושמתא פסול ול"ל דמני עובד טבעים לשה וקטן דלא מקרא דפסול משום דשמתא לעבודת טבעים :

דברה תורה כלשון בני אדם · תומר ר"י דמלן דלית ליה דברה כלשון בני אדם יכול להיות שהיו תולק על הכלל הזכיר ואם הוכח תוכיח וכיולא בהן דלרשיע להו (ב"מ דף נא.). דלא לשכחת תנא דפלוגי ולריס דר"ם לחר פרק מליחת הלשה (כתובות דף מ:) על הענין תעניטו דברה תורה לשון בני אדם ור' שמעון גופיה לריס בפ"ק דר"ה (דף ח.) שבר חשבר, ולריך עיון בדבר דמשיזה טעם תומר התעלמו פעמים כך ופעמים כך(ל) : ס"ג **קונם** שלני נהנה · ואפילו בדבר שאין בו לא מלוה ולא עבירה ולא הנאה לגבוה ולא לאדם כגון שנדר שלא לאכול בשר בחלב ואכלו בלא בשר בחלב ולא בשר בחלב בשר בחלב ולא בשר בחלב בשר בחלב ולא בשר בחלב

לדעתי שמא לא תיקנו • והא דתניא ביומא (דף פה.) מפקמין לה מיקנו שמא לא תיקנו • כלומר שמא לא תיקנו לה שיהא מפקמין לה ביום הכפורים אלא לאחר יום הכפורים • ומיהו לא נהירא לי דהא בפרק בתרא דיומא (דף פז.) גבי מפקמין לה ביום הכפורים קתני לה ולא קתני שמא לא תיקנו לה • ועוד

על מנת · בתנאי נופו: **פלגי ביניימו**· היא היתה להא קי"ל בפ"ב דיומא (דף מד.) דכל מכה של מנין מחלקין עליה חתן הסמוך: (ג) גב סיד · מחלקין שבת לפ"ע שמיתה על הנפל: לניזמת קמלה מין מהרפתן לכל לניזמת בתכת מהרפתן דהואיל ומחתיה לי חזי דמקלקל כה לחיך ליה לסמת ומעכירו: **שלריכה** תורה אור

מבה של חלל אין מחלקין עליה מאי ביניידו? אוכא ביניידו 'גב היד, וגב הרגל' *דאמר רב אדא בר מתנה אמר רב "גב היד וגב הרגל הרי הן במכה של חלל ומחללין עליהן את השבת. אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב כל מכה שצריכה אומד מחללין עליה את השבת (ה)אמר רב שמן בר אבא אמר ר' יוחנן 'והאי אישתא צמורתא' כמכה של חלל דמי ומחללין עליה את השבת מהיכן מכה של חלל? פירש רבי אמי מן השפה ולפנים. בעי רבי *אלייעזר בבי רבי ושינוי מאי: בין (ו)דאקשי ניגודי כמכה דבריאי דמי או דלמא כיון דנואי קיימי 'כמכה של חלל דמי? אמר אביי ת"ש *'ההרוש בשיניו לא ינמע בהן את החומץ רוש הוא ולא הא כאיב ליה טובא שפיד דמי, דלמא 'תנא-היכא דכאיב ליה טובא רישש' נמי קרי ליה ת"ש רבי יוחנן *חש בצפרניה אול לגבה * דההיא מסרוניתא עבדה חמשא, ומעלי שבתא, א"ל לסרד מאי? אמרה ליה לא צריכת [א]אי צריכא מאי? אמרה: אישתבע לי דלא מגלית', אישתבע לה 'לאלהא ישראל לא מגלינא', נלייה ליה, לסרד נפק דרשה בפירקא, והא אישתבע לה לאלהא דישראל לא מגלינא אבל לעמיה ישראל מגלינא, והאיכא חילול השם! רגלי לה מעיקרא אלמא כמכה של חלל דמיא, אמ' רב נחמן בר יצחק שאני צפרנא דאיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים *מאי מימיה? רמי מידי בי כבי ומיתי דמא מבי דרי, ממאי הוי מקרי קרי דחימי ומחבימי חמימי דשערי ומשיורי כסא דהרסנא, מאי עברא ליה? א"ר אחא בריה דרבא מי שאור, ושמן זית ומלח *ומר בר רב אשי אמר משחא דאווזא בנדפא דאווזא, אמר אביי אנא עבדי כולהו ולא איתסאי עד דאמר לי ההוא טייעא איתי קשיתא דזיתא דלא מלו תילתא ולקנהו, אמרא חדתא ודביק *ביה דדרי, עברי הכי ואיתסאי. ורבי יוחנן היכי עביד הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן 'כל מכה שמחללין עליה את השבת אין מתרפאין מהן'? *אדם חשוב שאני, והא רבי אבהו דאדם חשוב הוה 'ורמא ליה יעקב מינאה מכא אשקיה ואי לא רבי אמי ורבי אסי דלחבוהו לשקיה פסקיה לשקיה? דדבי יוחנן רפיא מומחה הוה, דרבי אבהו גמי רופא מומחה הוה? שאני רבי אבהו דמקמי דמחה ליה מומחה הוה, דרבי אבהו גמי רופא מומחה הוה? *ביה מיני 'חמות נפשי עם פלשתים' אמר שמואל 'האי פיתנא סכנתא היא ומחללין עליה את השבת מאי אסותא: למיפסק דמא (ז)לאסוקי – גרדא 'דיבלא, וגירדא דאבנא או ניקרא מקילקלא. אמר רב ספרא האי עינבתא=פרוונקא דמלאכא דמחתא היא מאי אסותא: מינקא ברובשא או כרפסא בטלייא, אדהכי והכי ליתי 'עינבתא בת מינא' וניגנדר עילוי – חיורתי לחיורתי, ואוכמתי לאוכמתי. אמר רבא האי סימטא פרוונקא דאשתא היא מאי אסותא: לסריזיה שיתין איתקטלי וליקריעה שתי ועדב, והני מילי דלא חיור רישיה, אבל חיור רישיה לית לן בה. רבי יעקב חש בפיקעא

מבה של מנין · פ"ה שכנגד חלל הגוף וכיולא"מ מפרש כל שהוא מן החלל ולקמיה: **מבה** שע"ג היד · פי' הייטו חולי שעלה שם מחלוין לי' שלח ע"י מכת מרב' לכל' מכת מרב' לחלין שכת שמואל שכמוך הלי פלוגתא מחללין עליה שבת דסכנה היא: **איבא** ביניידו לפי' למימר ליכא ביניידו פלוגתא ומכה שהיא לריכה לומר: **כבי** · פ"ה מקום מוכה הסיוס זיולי"ם וקמה דקאמר בסמוך היין לחקוקו ועוד דבפרק לולי מרפות (חולין דף נה:): גבי לריכי כתוב כלי ושיני ולין דרך לסום הזיולי"ם טעמות וכן בהמוכל (ע"ם דף לב:) סימן מיכלי ממו לכלל דקל הכי שמע ובסוף המפקיד (ב"מ דף מב:) גבי ההוא מוכח דלא ה"ל כלי ושיני למיכל לכך נלרכה לפרש כלי הם סיוס גדולות מיסתלי"ם, בלע"ז אחסרוט: **תחלי** בחלא · יסקוהו אחלים בחומץ קרסו"ן וי"ם לשום על המכה: **בטיליוייא** · פ"ה חזק כדלחמרינן לקמן (דף ג.) מילת תריפה דמלרי זיק ומיהו מילת מילת יין מלם דלמר פרק מי שלחזו (ניסין דף ע.) גריעת דסולהו מילת חוזק:

ת"ש רבי יוחנן *חש בצפרניה אול לגבה * דההיא מסרוניתא עבדה חמשא, ומעלי שבתא, א"ל לסרד מאי? אמרה ליה לא צריכת [א]אי צריכא מאי? אמרה: אישתבע לי דלא מגלית', אישתבע לה 'לאלהא ישראל לא מגלינא', נלייה ליה, לסרד נפק דרשה בפירקא, והא אישתבע לה לאלהא דישראל לא מגלינא אבל לעמיה ישראל מגלינא, והאיכא חילול השם! רגלי לה מעיקרא אלמא כמכה של חלל דמיא, אמ' רב נחמן בר יצחק שאני צפרנא דאיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים *מאי מימיה? רמי מידי בי כבי ומיתי דמא מבי דרי, ממאי הוי מקרי קרי דחימי ומחבימי חמימי דשערי ומשיורי כסא דהרסנא, מאי עברא ליה? א"ר אחא בריה דרבא מי שאור, ושמן זית ומלח *ומר בר רב אשי אמר משחא דאווזא בנדפא דאווזא, אמר אביי אנא עבדי כולהו ולא איתסאי עד דאמר לי ההוא טייעא איתי קשיתא דזיתא דלא מלו תילתא ולקנהו, אמרא חדתא ודביק *ביה דדרי, עברי הכי ואיתסאי. ורבי יוחנן היכי עביד הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן 'כל מכה שמחללין עליה את השבת אין מתרפאין מהן'? *אדם חשוב שאני, והא רבי אבהו דאדם חשוב הוה 'ורמא ליה יעקב מינאה מכא אשקיה ואי לא רבי אמי ורבי אסי דלחבוהו לשקיה פסקיה לשקיה? דדבי יוחנן רפיא מומחה הוה, דרבי אבהו גמי רופא מומחה הוה? שאני רבי אבהו דמקמי דמחה ליה מומחה הוה, דרבי אבהו גמי רופא מומחה הוה? *ביה מיני 'חמות נפשי עם פלשתים' אמר שמואל 'האי פיתנא סכנתא היא ומחללין עליה את השבת מאי אסותא: למיפסק דמא (ז)לאסוקי – גרדא 'דיבלא, וגירדא דאבנא או ניקרא מקילקלא. אמר רב ספרא האי עינבתא=פרוונקא דמלאכא דמחתא היא מאי אסותא: מינקא ברובשא או כרפסא בטלייא, אדהכי והכי ליתי 'עינבתא בת מינא' וניגנדר עילוי – חיורתי לחיורתי, ואוכמתי לאוכמתי. אמר רבא האי סימטא פרוונקא דאשתא היא מאי אסותא: לסריזיה שיתין איתקטלי וליקריעה שתי ועדב, והני מילי דלא חיור רישיה, אבל חיור רישיה לית לן בה. רבי יעקב חש בפיקעא

רבינו חננאל

מכה של חלל אין מתרפאין מהן וכל מכה של חלל מחללין עליה את השבת · אמר רב גב היד וגב הרגל במכה של חלל ומחללין עליהן את השבת · אע"ר יוחנן מכה של חלל אינה צריכה אומד ואישתא צמורתא נמי כמכה של חלל דמי: מהיכן מכה של חלל מן השפה ולפנים וצמורינא נמי שהיא כאב שינים וזואיל ומתחלת בפה וטורדת בבני מעיים כמכה של חלל דמי · פי' כבי שיני דרי בשר שעל גבי השיניים: ר' יוחנן חש בצפרינא לאיתסויי מינה · והיכי עביד הכי והא אינו דאמר כל מכה שמחללין עליה את השבת אין מתרפאין מהן ושאי צפרינא מחללין עליה השבת · ופרקינן רבי יוחנן אדם חשוב הוה ומתרפאין לעשות לו כלום רע · אינו הוא ר' אבהו דאדם חשוב הוה ורמא ליה יעקב מינאה מכא אשקיה ואיתסי · ורבי אמי ורבי אסי דלחבוהו לשקיה פסקיה לשקיה · ומשנינן אע"ג דרופא מומחה [הוא] ולא פרע נפשיה, משנאת גדולה דשנאי ליה לי' אברהם ועני מינאי מצקרי נפשייהו ואמרי תמות נפשי עם פלשתים: ירושלמי מהו שכחול מינהן רבנן אמרי מאן דבעי מסתכי ליסתכי · לי אמר מאן דבעי ליסות יסות רב לא עבד עינא ב) כחילא והא אנן תניקלן פעמים הוא קלריחא נימר כר היא אבא פעם לה כר ליה היא אבא קיימא לה וכסיא אהן אסותיה ס כ נ ה הוא תירתיך ר' סימן אמר אמרה רבי יוחנן אמר מהורת כל שהוא מן השפה ולפנים מרפאין אותו בשבת · ר' הינא בשר' סעלין עצם של ראש בשבת וכן סעלין

בנות אוכים בשבת ר' אבהו בש"ר יוחנן (אוק) מוסקא סכנה א"ר אבין ג) לימקין לו שוקין בשבת רב אמר תמרה לבר מן פינא שרי לנו מן פינא אסיר שמואל אמר אוקן חמל אסור לעין בשבת מינה את ליף לחזיוהא וכן עודדינא סכנה הוא נטרחינא סכנה ותהנין עליה ג) חמין בשבת ר' יהושע בן לוי הוה קרוס ואוחין ליה ר' חנינא ור' יוחנן משתיק ותלתסין ומיחן נו תמרה שתיקא ותשתי דילמ ליסחכן ר' יעקב בש"ר יוחנן בכל מרחפאין ואין מפגרות טכבים כגון דאמר ליה הבא עלין של עבודה טכבים וכן כל כיולא בהן ואת אומרת שאין מתרפאין בגילוי עריות ותנני תותרה שבת בכללה פ' לחרוחות בדבר סכנה ובמכה של חלל בראשון נערה המאורסה לא הותרה בכללה ואפילו להתרפות כהרא תר בר נש רחים איתתא ואיסתכן שאלון לר' אלעזר דתיעבר קומוי או ישמע קילה ולא ימות ואמר לון ימות ולא כן אינא דאמרי אשת איש הות אבל נתן עיניו בה והיא כאשת איש א"ר חנינא זאת אומרת. שאין מתרפאין בשפיכות דמים דתנן באהלות פ"ו האשה שכבה ומחללין עליה את השבת פ' מצא כרמהר' מצא מרפאה · פי' נרדא דיבלא גרידה שגורדת משעה שנקרא חצב בלשון רבנן . ניקרא מקילקלא דתיכה של רפי מן האשפה. פ' עינבתא מרוסא שצומחת בשער בני אדם כמו עגבת והיא שחורה סכנה. סימטא פרוונקא דאשתא היא פי' ניסחא אדמומית שלהה של חמות היא כלומר חמות גדולה באה אחריה. פ' מקולקלת המכה שסכנה בעת שאוחו אצבעו בגודלו ומכה תסכה

ג) ג' רבים ביומלמי נלקח סחוט כמר מוחם כמר מוחם ופי' דרך סכר דלת סר מכה של חלל אין מתרפאין מהן וכל מכה של חלל מחללין עליה את השבת · אמר רב גב היד וגב הרגל במכה של חלל ומחללין עליהן את השבת · אע"ר יוחנן מכה של חלל אינה צריכה אומד ואישתא צמורתא נמי כמכה של חלל דמי: מהיכן מכה של חלל מן השפה ולפנים וצמורינא נמי שהיא כאב שינים וזואיל ומתחלת בפה וטורדת בבני מעיים כמכה של חלל דמי · פי' כבי שיני דרי בשר שעל גבי השיניים: ר' יוחנן חש בצפרינא לאיתסויי מינה · והיכי עביד הכי והא אינו דאמר כל מכה שמחללין עליה את השבת אין מתרפאין מהן ושאי צפרינא מחללין עליה השבת · ופרקינן רבי יוחנן אדם חשוב הוה ומתרפאין לעשות לו כלום רע · אינו הוא ר' אבהו דאדם חשוב הוה ורמא ליה יעקב מינאה מכא אשקיה ואיתסי · ורבי אמי ורבי אסי דלחבוהו לשקיה פסקיה לשקיה · ומשנינן אע"ג דרופא מומחה [הוא] ולא פרע נפשיה, משנאת גדולה דשנאי ליה לי' אברהם ועני מינאי מצקרי נפשייהו ואמרי תמות נפשי עם פלשתים: ירושלמי מהו שכחול מינהן רבנן אמרי מאן דבעי מסתכי ליסתכי · לי אמר מאן דבעי ליסות יסות רב לא עבד עינא ב) כחילא והא אנן תניקלן פעמים הוא קלריחא נימר כר היא אבא פעם לה כר ליה היא אבא קיימא לה וכסיא אהן אסותיה ס כ נ ה הוא תירתיך ר' סימן אמר אמרה רבי יוחנן אמר מהורת כל שהוא מן השפה ולפנים מרפאין אותו בשבת · ר' הינא בשר' סעלין עצם של ראש בשבת וכן סעלין

הגהות הב"ח (ו) נמ' (אחר רב שמן בר אבא וכו' אם כשבת) ממ"ש ונ"ב ס"ל ל"ל שמן בר אבא מכה של חלל היא כדיליה מומר ומפי אחסתא ממי כמכה של חלל דמיא כך נוהג כהלכתי כאחרן ממנו כמכה של חלל דמי: (ב) שם לאסוקי גרדא דיבלא · כ"כ פיין בשמוך: (ג) רש"י ד"ה מפי כיוייטו וכו' אם כשבת ס"ד ואמ"ש פ"ש גב כרגל וגב כיד מחללין עליה שבת אע"פ: (ד) ד"ה ניקרא מקילקלא. כ"כ וכן הוא בכ"ק בד כה:

גליון השי"ם נמרא ומפי ליה יעקב מינאה · פיין מנליא דף כב ע"ב מוסקפת ד"ה אמר ואמ"ש:

כו א ב מו"ק פ"ב מכלתות שנת כלכם ופכ"ת כלכם לה סמג עשין כה פוסק"ע לת"ת סימן שכת שניף מג [וכרך מלגם שנת פ"ד דף מג. ושם כל השמין]:

מו ג מו"ק שם פ"ב ה' פוסק"ע שם פע"ה

[נתניגה פ. כתבו זה כשם ר"ש]

[פי' פירוש רש"י שלפנים כתניגה שם כאן מפ"ק נ ק ע ופוקעת ומקרעת לתמיהין כמסכת פ"ז התימי לעקרעת וכו' ומיינו כפי' ר"י דסכת]

רבינו חננאל

[קדושין לג: ושם]

[נ"ל פ']

[שבת קכו:]

[נ"ל פ']

[ע"ז כה.]

[נ"ל פ']

[נ"ל פ']

[נ"ל פ']

שני לגג דם · והא דתניא בגגיים (לקמן סה:) תן מקיזין לו על הטיפות ולו על הגגים היינו לתלתר :

אבל לו ניתו לביתו · פי' במקום שתין רגילין בני אדם כ"כ כי היא דלא חנא בשבילי דמהדעת אחרת ניחוד ממנו לו לתלמיך דמיפוק ליה מקו בלא מסמכי לחוד להתיחד עמהם מקום שפיטת דמים וכן יש לפרש לעיל (קף סו.) גבי תורה אור

לחם פניהא אזלופא=סבנתא, חלא-לסיבורי, (ה)ומינייני-לתענייתא אזלופא=סבנתא. תחלי וסיבורא=סבנתא, אישתא וסיבורא=סבנתא, באיב עינא וסבורי=סבנתא. שני לדג-דם, שני לדם-דג, שלישי לו=סבנתא, ת"ר המקיז דם לא יאכל תבש"ס: לא חלב ולא גבינה ולא בצלים ולא שחלים אם אבל-אמר אביי נייתי רביעתא דחלא ורביעתא דחמרא ונערבינהו בהדי הדדי ונישתי, וכי מפנה לא מפנה אלא למזרחה של עיר משום דקשה ריחא' א"ר יהושע בן לוי מעלין אונקלי בשבת, מאי אונקלי? אמר רבי אבא *אסתומכא דליבא, מאי אסתומכא? מיתי כמינא ברייא וניניא ואנדנא ויצתרי *ואבדרא: לליבא - בחמרא ניפרי. תדיר"ם: מברפא · חיוור: ספיגים יין משמן לגיבא מפרפא·א) לסיפומכא דליבא. יקח חלט כיון: גרופא · לסחפא מהמת רוח יקחה חלט במים: לכודא · שם כך תולי תלה יולדת ומקטרגת על המכר: מכפא · דומה מיכה זו לכרכן בשמי תיחוים: מלא פסא פלכפא · מלא יד: מלא פלכא רבה ומלא פלכא וזופרי · שיכול לתלות כורס ותגדל יחד: כוזא · כלי קטן: פרוזדא · מלא קף: כי פוכיי · תחת הטוכיים בחלב *של בית: ומי פיפין · פוליו"ל יבש שורה במים ושותה: ופרס · רחמה של בהמה: ויופרס מכבר · מרפא דכבדא מקורין לייבר"ם: במרלפא · מירדוי"ל לרחות חס מספר יפה בלומטא וסכר המובד טוכיים כיון דקפיד תכי תעוב הוא ומסירכא לאורנו: לבלוריפו · שהוא מגדל לעטרם טוכיים שומע לא יהו מקדש לכן שלמה תבעתם לכל רוח כדלקמן כדי שלא יהא מתקנה: בשבילי דנפרדפא · מזן לעיר: לוזא · לתחוך: קופיך · לתחך: בשבילי דנפרדפא · שכם טוברים וכיום תדיר: שפוד · 'נתן לזין' במכבת ניקה: שפופו · בכתוטת בתפ"ם: גופופו · בגלה 'בכח סימן' הני הלא שמעתא דלכ מלכי תמריכו מעמיה דלכ תדא כר תאכה: בלוריס · דהכח: ספר פקלפ · דמטח פרק בתרא לא יהן לתם לפר מקלה על גבי מכתו מפני שנרתים בכתוכה קטקט לפר מקלה לפר בכיכה שקלי ומרוק מאד ומשוך ורלה בכתוכה קטקט: וגבינה · בכח בפיקא (קף נה:) תמר רב. מלכיה תמר רב לתלכר תהכה מפני שמתליקין פליה בשומן חזיר: מפניפין ומפניפא · אך לתימר לפירוקא דמתני' וכריים, רב מלכיה, והכך לתימר שמעתתא בתפי נפשייהו ולא לתיכוך דמתניתו: כיפ כה: פשטים פלפ: מכות כפ. רב מלכיו: מפני מלכפא · היל דמשכיע מיכה לתמורת ורב (ו) מלכיה שמו דומה לנקבה: מפי ביניייהו · כיון רב פפא נרב תניא: פיבא ביניייהו · שפופו · לתוכי רב תניא כרב מלכיה, ומעייל לפר מקלה כרב מלכיו דהכך תלת שפוד ותפלי מקלה וגופות שמעתא מיכה ולא לתתני' קיימה לבל'שפופו' ל"ל תלתיר כמתניתו לפי הסכיסה לו מלה שפופו כופה לעטום כמתני'(ז). לגופות דהכא לתפירוקא דמתניתה קלי דקתני למיל שומע תת ידו ולתי לימו לפרקי מיעוטא וכן 'גבינה דקתני מתני' לתו דברים לתמורים כו' לתניין מפני מה תסרו גבינות הטעובי טוכיי, ופי' רב מלכיה' והא דנקיט תלמודא לתיכא כי'ייהו שפופו ולא נקט 'שפופו ותפר מקלה לתי'לתיה דרב מלכיה דלתתנא ביה רב פפא סיומן נקט:

מתני'

1	שפוד	ל' אחניא	ל' אחניו
2	גופות	ל' אחניו	ל' אחניו
3	גופות	ל' אחניו	ל' אחניו
4	בלוריס	ל' אחניו	ל' אחניו
5	בלוריס	ל' אחניו	ל' אחניו
6	שפופות	ל' אחניו	ל' אחניו
7	שפופות	ל' אחניו	ל' אחניו

(ה) (האסכרים כפ. הגהות מהר"ב אלפאס)

רב מלכיה בתוספתא אמר מקלה ומבינתא רב מלכיה טו' וכבר פירשנוהו בבתרות וכבמה מקומות לפיכך לא האריכנו בכאן פי' שפוד בימים פרב פפא שפופות בגרות בתוספתא

הגהות הב"ח (ו) גמ' ומתניתי למעיינתי · כ"ה וכן בכתב"ד מוף דף פ"ט : (ז) שם ותלו הן בחולל בשר בשר שמן בשר גלי וכו' וכבר · כ"ה בפרק בהמה מוף דף ס"ו : (ח) שם ר"ש ד"ה וכי פיטרי כ"ל קדם ל"ה וכי מפנה וכו' לא יפנה לגלה למזרחה : (ט) ד"ה כמוכא כרייתא כמון קף לגבוף · כ"ה בפרק בהמה ד"ה ר' ל' מפרש כרייתא שמו : (י) ד"ה מיכה כיניהו וכו' לעמר וכן

על מפניפין ומפניפא ומרגנו יהלפי כתיב כרתין מבל כתרוך גופה וכתוכה נרפה כי' גירסת ר"ח ומפרש מלכתן ד"ה ר' ל' מפרש כרייתא שמו : (א) ד"ה מתניתין מלכתא וכו' וכי מלכיה שמו : (ב) ד"ה מיכה כיניהו וכו' לעמר וכן

הגהות מהר"ב רבשבורג א] רש"י ד"ה לגיבא כתמרת . לסיפומכא דליבא כליל :

מח א מיי' פ"ל מהל' דעות הלכה יז :

זה סדמור שייך בתתני'

מט ב מיי' פי"ל מהל' תומת הלכה יא ספר לתורן מה ע"ש ד"ה סימן קט סמיף ל ונכ"ש סמיף ב :

(האסכרים) נ ג ד מיי' פי"ח מהל' מעוטי הוכחים הלכה ב סמג לתורן נ עש"ע ד"ה סי' קט סמיף ג :

[ניל דמניח]

רבינו חננאל

מי שהקיז דם חסא בחוסן מעולל לו וכו' דנים קמנים ליושב בחנוינת דמחוקן הנוף והילמא פ ב נ ה מי שהקיז דם ויאכל שחליים מכנה · וכן מי שיש בו אישתא צמרתא פ' אש של עצמות והקיז דם מכנה וכן מי שיש בו כאב עין והקיז דם מכנה כשהקיז דם יאכל ביום השני ד' וכן מי שאכל חיום דג יקיז דם למחר ריבדא דכוסתא ריבדא תן השדומות ששורפ תגרע בצוארו של אדם ומצרף חדם בכוסלתא שם אותו הכלי שמצרף שמו כוסלתא : ת"ר המקיז דם לא יאכל חלב ולא גבינה ולא ביצים ולא שחלים ואם אכל אמר אביי נייתי רבינתא דחמרא כו' · א"ר יהושע בן לוי מעלין אונקלי בשבת מאי אונקלי א"ר אבהו אסתומכא דליבא פי' אסתומכא בלשון ערבי אלמעדה : ת"ר ששה דברים מרפאין את התולה מחליו ורפואתן רפיאה ואלו הן כרוב ותרדין ומי סיסין יבישה וקיבת והרת ויותרת הכבד ויש אומרים אף דגים קטנים ולא עוד אלא שדגים קטנים מפרין ומרבין כל גופו של אדם. עשרה דברים מחזירין את התולה לחליו וחליו קשה (כ) אלו הן *האוכל בשר שור *שומן בשר צלי בשר ציפרים וביצה צלויה ושחלים ותגלתת ומרחץ וגבינה וכבד וי"א אף אנחים וי"א אף קשואין *תנא דבי רבי ישמעאל למה נקרא שמן קשואין מפני שהן קשין לכל גופו של אדם בחרבות: ואיז מסתפרין מהן בבל מקום: ת"ר *ישראל המסתפר מעובד כוכבים רואה במראה, ועובד כוכבים המסתפר מישראל: כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו אמר מר ישראל המסתפר מעובד כוכבים רואה במראה היכי דמי: אי ברשות הרבים ל"ל מראה ואי ברשות היחיד כי רואה מאי הוי לעולם ברה"י וכיון דאיכא מראה מתחזי כאדם חשוב רב חנא בר ביזנא הוה מסתפר מעובד כוכבים בשבילי דנהרדעא א"ל חנא חנא יאי קרעיך לוזנא אמרתיה לי לעברי אדר"מ, ואמרבנן לא עבר אימר דאמור רבנן ברה"ר, ברה"י מי אמור: והוא סבר 'שבילי דנהרדעא' כיון דשביחי רבים כרה"ר דמי: ועובד כוכבים המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו: וכמה? אמר רב מלכיה אמר רב אדא בר אהבה *שלשה אצבעות לכל רוח והוה *אמר רב חנינא בריה דרב איקא: שפוד, שפרנת, וגומות-רב מלכיו, ו'בלוריית, אפר-מקלה, וגבינה-רב מלכיה, אמר רב פפא-מתני' ומתניתא-רב מלכיה, שמעתתא-רב מלכיו וסימנא 'מתניתא מלכתא', מאי ביניייהו? איבא ביניייהו *שפרות:

מתני'

רש"י ד"ה ר' ל' מפרש כרייתא שמו : (ג) ד"ה כמוכא כרייתא כמון קף לגבוף · כ"ה בפרק בהמה ד"ה ר' ל' מפרש כרייתא שמו : (ד) ד"ה מיכה כיניהו וכו' לעמר וכן

מתני' אלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה: "היין, יהתמצית של עובדי כוכבים שהיה מתהלתו יין, יודרס הדרייני, ועזורות לבובין, רשב"ג אומר "בוסן שהקרע שלו עגול = אסור משוך מותר, *בשר: הנכנס לעבודת כוכבים = מותר, והיוצא = אסור מפני שהוא *כובחי מתים דברי ר"ע. **ההולכין לתרפות אסור לשאת ולתת עמהן והבאין מותרין: נודות העובדי כוכבים וקנקניהן ויין של ישראל בנוס בהן אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי רבי מאיר ורבי"א ורבמים אומרים יאין איסורן איסור הנאה: הרצנים והזגין של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי ר"מ ורבי"א: לחין אסורין יבישין מותרין *הסרירים וגבינת בית אוניקי של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי ר' מאיר ורבי"א "אין איסורן איסור הנאה. אמר ר' יהודה: שאל ר' ישמעאל את רבי יהושע בשדיון מהלכין בדרך אמר לו(ה) מפני מה אמרו גבינות עובדי כוכבים? אמר לו *מפני שמעמידין אותה בקיבה של נבילה, אמר לו והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה (כ)אמר(ה) כהן שדעתו יפה שורפה היה ולא הודו לו אבל אמרו אין נהנין ולא מעלין, אמר לו *מפני שמעמידין אותו בקיבת עגלי עבודת כוכבים, אמר לו אם כן למה לא אסרוה בהנאה? *השיאו לדבר אחר, אמר לו: "ישמעאל(ו) היאך אתה קורא "כי טובים דרכיך מיין" אנ "כי טובים דודיך: אמר לו "כי טובים דודיך" אמר לו אין הדבר כן *שהרי חביבו מלמד עליו "לריח שמניך טובים": **גמ'** יין מנלן "אמר רבה בר אבוה אמר קרא "אשר חלב זבחימו "יאכלו וישתו יין נסכים" מה זבח אסור בהנאה אף יין נמי אסור בהנאה (ז)זבח נופלי מגלן דכתיב "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים" מה מת אסור בהנאה *אף זבח נמי אסור בהנאה, ומת נופלי מנלן דכתיב "אשר אתיא "שם שם" מעגלה ערופה: כתיב הכא "ותמת שם מרים "וכתיב התם "וערפו שם את העגלה בנחל" מה להלן "אסור בהנאה אף כאן נמי אסור בהנאה והתם מנלן *אמרי דבי רבי ינאי כפרה כתיב בה בקדשים: והתמצית של עובדי כוכבים שהיה מתהלתו יין: פשיטא, משום דאחמיץ פקע ליה איסוריה! אמר רב אשי הא לאשמעינן "חמץ שלנו ביד עובד כוכבים אין צריך לחתם בחתם חותם: אי משום אינסוכי, לא מנסכי ואי משום איחלופי ניחא דאיכא חותם, לא מרח ומייף, אמר רבי אילעא שנינו יין מבושל של עובדי כוכבים שהיה מתהלתו יין אסור, פשיטא משום דאיבשיל פקע ליה איסוריה! אמר רב אשי הא אתא לאשמעינן "יין מבושל שלנו ביד עובדי כוכבים אין צריך לחתם בחתם חותם אי משום אינסוכי לא מנסכי ואי משום איחלופי**

מתני' אסיפ מפסיקמן יין · ביד העובד כוכבים לחפוק היכא דזכין עובד כוכבים תומן מיבעיל דלא מיסתר בהנאה דבעמת דלחסור בהנאה מקום דלמא נסכיה הוא ומומן לא מנכך: **ומלייני** · בגמרת מפרש שקורייהו במיס ויועל יין הנכנע כו: **תורה אור** **ופורוס לנוכין** · מקוטעין כעין הלב, דרכן לעשות כן לעבודת כוכבים ומועילין לה כלב דרך הנקב ומיתסר מקום זכוי מתים: **מעון פופר** · לתין עשין כן לעבודת כוכבים: **וסיגלא למכוך בהנאה** דשוין מקרוכת: **לפרקוס** · לעשת עבודת כוכבים למרמוק: **לפור לפלפס ולפס** · דחזיל ומולה לעבודת כוכבים ושל זכוכי מידי דלתנוין לעבודת כוכבים לתקרוכת: **נוזוס מוכדי כוכבים** · **כנוס** · הכנים כהן יין לקוס: **מרלניס** · וגנין · פסולת של ענבים וגרעינין שבתוכן: **נפיס** · כל שיש עבר תקנה: **סמוריים**· לף בהנאה: **סמוריים**· (ס)[מ"ס] של דגים: **וגיפורן ליפור פגפס** · [נקמן נה:] **ונבינות כיס** **פוניקי**· שם הכפר לכל שאר גבינות מוסרין בהנאה ובגמרת מפרש לה (לף נז:): **פפני פס פמרו** · לרבנן **קבעי לה** לתמרו לה בתמילה ולא בהנאה: **ופלא קיבת עולה פמורה** · שהשולה תמורה בהנאה ומועלין בה: **שדעתו יפה** · שלוא קן ומותם בה: **מורפה** · הומיי"ר בלע"ז גומשה: **ולא סודו לו** · *לאומריס כן (ו) להיתירא לכתחלה: **אבל אמרו אין נהנין ולא סופלין** · וכל שיכא לתקן בכי שרי מדתוריימ אבל רבנן(ו)דגזרו בה וכי מעמע לא נהגין מדבנן וחם נהגה בה מעילה לגמרי מעילה מלוה בה כשיולה כפירקא בעלמא הוא: **בקיבה פגלי עבודת כוכבים** · שנעבוו לה מקרוכת וגבי עבודת כוכבים לפני פרס לחמור בניסוי ליה בנפחיה שיכא בפרק כיצד מרבעין (ניסין דף נ"ג): **ופלא קיבת עולה פמורה** · [נקמן נה:] **פפני פס פמרו** · לרבנן (לף נז:): **ולא סיבת** לתקן ב

לימלופי · לנקוט : מלונתים · פוטין : מפור · שהרי תחלתו יין : מלונתים בכריפס · שלא היה יין מתחלה כיד שובד כוכבים שלא לקחה עבויה מיד ישראל : מופרש · בהגהה דמו לא מכסך ליה : ומין פוטין מלונתים · שהוא עובדה כוכבים והקטנן כשיולטין מביא המרחץ כדמפרש : ומיס מלונין · שנשתנו ועמדו בכלי יום לו יומים להיות לעולין ופופין הטליונים בנתת במסכת [תוספ' פ"ע] [ע"ז כה:] מוזג · שני מלוי מים ואחד יין : אין בו משום גילוי · שאין נתת טומה היטב : שכנו · שובד כוכבים היה: משביים · שלכנו : לידיה · שלא יגע בו ויאסרנו : פרי פמרו וכו' · ומפרשין מהכא דאפילו כשהיה מוהר : מוזג ולא מוזג · שאין בו מים הרבה שומה הנתת : דלרי ופפי · מבקש במים וכא כמו(פסחים דף ח.)"לרי"ף דמיקי) ביקוש כמו דמלרי (ב)זיק לקמן: פפי פיניס דדין · הלאה לו לנתת דבר [ע"ל מסורא למיקר] [ע"ז מיקרי דלית כאו לירי] שיקר בין זה ובוכו : קלי פיס · מעט מים : פפר נפשו · למות וכא ובומה לענין כל : לא פפר נפשיס · ומיהו כי לא חזו ליה שדי : כי פכפורי · מקום: כבובא · כלע"ז קובא: כפרונקא · כיסוי של בגד קברו על פיהן: פירוקא לפכנפא · לדבר שיש בו סכנה אתה בא לתרץ ולסתור רחיות שאמר מביאין [פסחים מג:] ואין נסמוך אהני שיטוי לימו אלא ולאו ל"ש הכי ול"ש הכי לסתור: קיסמא · קס שדמת יין: שכעיל : פיסא · אדם הישן על האתם ולא מסר נפשיה משום מיא ואינו הוא ניים לגבייהו : פני פרפפא · ישראל שמי ואינ"ש ללא בקילי כהלכות גילוי: פירכא · ומהגיא הגהות הב"ח (ג) בפי' הגיעל קיסמא : דנבית נקיפת ואחת : פפנקרופא · נקיון : קפדי · ומכסין הכיס שלא (ב) רש"י ד"ה דלרי ואתי וכו' המגרי ביקי. ני"ב וכן הוא ניכנוס מוף פ"ק דף ק"ו : יכלו מין חזק ואין טעמו טוב ומתוק אלא כשומין ומתוק חזק אין נתת טומה: דפלרי ויקי · מבקש טהות מחזוק: פר ירנקא · כע ומר : פוליפ פפוק · מחמת הסמם כשוך הטבכים ושוב ליט הגון : רב פפא פפני לפו · להגך ג' ייטת טיטי שלהן לנכסה : פד פריפ · מחמת פלפלין וכממנים בשומין בו : פפפינפין · תוליכ"ל בלע"ז: מי כפרג · מבקה מטומה בתרג לשון פרס מטומה כמו פטיפ בתרג [פסחים קמ. במכלי. קרינפ·תלין מתוק:ופפקופו·כמרינתו: ס"פ וכנס"ו ופ"ע] פמר מדינה פוא · והכתיב רגילין בו : דפקריס · כחמין ולא מומן הגון : מכלן

אלונתית

שובד כוכבים שלא לקחה עבויה כיד ישראל ומותרת בהנאה דמו לא מכסך לה ומכלן רליה להפיל שבשערב בו יין קודם שבבלוהו לי עע ביה שובד כוכבים דכיון שבשערב בו לא מכסך ליה שובד כוכבים והקשה ר"ת דלשון כבריימא לא משמע כן ושוד בפ"ק דחולין (דף ו.) משמע שהוא קרוי תלונתים קודם שבתנו לתוכו יין דמשמע הלוקח יין לתת לתוך תלונתים ולא קאמר לעשות תלונתים לכך פירש ר"ת לתלונתים דרך הוא לעשות מתחלה בלא יין ומכניסין תוכה לקיום וכשמסתפקין ממנה מעט מעט מערבין בה היין שלא יכניסו לקיום תוכה עם היין מתקלקלת וה"פ תלונתים של שובדי כוכבים שמבטה מן התבית כדי לעשות ולא רליה ישראל בשעה שמבטה לתוכה כי שמא נתן בה יין כבריימא פי' כמו שיש תלונתים של שובדי כוכבים תמורה מפני שמתלתו יין לטמר שמתלתו יין של שובד כוכבים משמע הא תם מתלתו יין של ישראל מותרים כמנע שובד כוכבים שנתערב בה משקין תחריס ואומר ריב"ח דדוקא מבטיל לפי שאין היין ניכר בעין כלל אבל כשמניחין תוכו כשומין לו בתחלה שמא יש לומר לעגם שובד כוכבים לפי שהוא בעין יותר וכן הלכה למעשה: יין מבושל אין בו משום יין נסך · כן הלכה ומותר בשנע שובד כוכבים מדשמו ליה שמועה ולתלמ :

רבינו חננאל

דאי ממרת דלקריס עד תלתת יומי · ולא גרס תלתין יומין דהכי נמי מליט בו תיוק בשלשה ימים דתנן במסכת המוכר פירות (ג"ב דף ע.) דקתמר כל שלשה ימים ולתי מכתן ותילך בפקר :

המתים

איחלופי כיון דאיכא חותם אחד לא מרח ומזייף ת"ר יין מבושל ואלונתית של עובדי כוכבים אסורין, "אלונתית בבריימא מותרת ואיזו היא אלונתית (*כותנן) גבי שבת *עושין אנומלין ואין עושין אלונתית ואיזו היא אנומלין ואיזו היא אלונתית? אנומלין- יין ודבש ופלפלין אלונתית = יין ישן ומים צלולין ואפרסמון דעבדי לבי *מסותא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יין מזוג אין בו משום גילוי יין מבושל אין בו משום ניסוך אבעיא להו יין מבושל יש בו משום גילוי או אין בו משום גילוי ת"ש העיד רבי יעקב בר אידי על יין מבושל שאין בו משום גילוי, רבי יצחק בר ישמעאל חלש, על לגביה ר' ישמעאל בן זירוד ורבנן לשיולי ביה יתבי ונקא מבעיא להו יין מבושל יש בו משום גילוי או אין בו משום גילוי? אמר להו ר' ישמעאל בן זירוד הכי אמר רשב"ל משום גברא רבה ומנו ר' חייא יין מבושל, אין בו משום גילוי, אמתי ליה נסמוך? מהו לתו ר' יצחק בר ישמעאל *על ועל צוארי שמעאל ואבלפ הון יתבי אייתי לקמייהו חמרא מבשלא, משליה לידיה, א"ל שמואל הלי אמרו יין מבושל אין בו משום יין נסך אמתיה דרבי חייא אינלויי לה ההוא חמרא מבשלא, אתיא לקמיה דר' חייא, אמר לה הכי אמרו יין מבושל אין בו משום גילוי שמעיה דרב אדא בר אהבה אינלי ליה חמרא מינא א"ל הכי אמרו יין מזוג אין בו משום גילוי, אמר רב פפא לא אמרן אלא דמזיג סובא אבל מזוג ולא מזיג שתי, ומזוג ולא מזיג מי שתי והא רבה בר רב הנא הוה קאזיל בארבא והוה נקיט חמרא בהדיה וחזייה להדיא חזייא דצרי ואתי, א"ל לשמעיה סלי עיניה דדין, שקיל קלי מיא שדא ביה וסר לארעיה אדרייא מסר נפשיה, אמוינא לא מסר נפשיה, ואמוינא לא מסר נפשיה והא דבי יגאי הוה בי עכבורי ואמרי לית בר הריא הוה בי עכבורי הוו יתבי והוו קא שתו חמרא מינא פש להו חמרא בטבא וצחנהו בפרונקא וחזיא להדיא חזייא דשקיל מיא ורמא בטבא עד דמלא בטבא וסליק חמרא עילויה פרונקא ושתי? אמרי-דמזיג אידו שתי, דמזיג ארדיני לא שתי, אמר רב אשי ואיתימא רב משרשיא פירוקא לסכנתא? אמר רבא הלכתא יין מזוג יש בו משום גילוי ויש בו משום יין נסך, יין מבושל אין בו משום גילוי ואין בו משום יין נסך שמעיה דרב חלקיה בר טובי אינליא(ה) ההוא קיסתא דמיא ישן עליהן והוי נייס נבה, אתא לגביה דרב חלקיה בר טובי, א"ל לרי אמתי אימת ישן עליהן והני מילי ביממא אבל בליליא לא, ולא היא, לא שנא ביממא ולא ליש בלילא אימת ישן עליהן לא אמתינן לא משום הוה שתי בגילוי, מבי ארמלתא, אמר: לא זהירי בגילוי, מבי ארמלתא שתי אמר: סילקא דנברא נקימא שמיא לא שתי מבי ארמלתא אמר ליה מבי ארמלתא אמר ליה לרפתי אימתא מידא קפדי א"ר רב לא שתי מיא מבי ארמאה אבל מבי ארמלתא שתי שמואל לא שתי מיא לא מבי ארמאה ולא מבי ארמלתא : אריב"ל שלש יינות הן ואין בהן משום גילוי ואלו הן חד מר מתוק חד מיפא דמצוי זיק רמי ירנקא מתוק חוליא רב חמא מתני לעילויא חד חמר ופלפלין מר *אפסינתין מתוק מי בארג אר"ש בן לקיש קרינא אין בו משום גילוי מאי קרינא א"ר אבהו חמרא חליא דאתי מעסיא אמר רבא ובמקטו יש בו משום גילוי מ"ט? חמר מדינה הוא אמר רבא דאמי חמרא דאקרים עד תלתא יומי יש בו משום גילוי למשום יין נסך מבאן

בתוך פיו ומריקו בתוך הטבא עד שנתפלפלו הטבא וצף היין מעל המסרשום ושתו? ושניגן דמזיג איתי כלומר מה שמוג ושתה אבל מה שמונין בני אדם אינו שותה מבני ' פי' פרונקא שליח ופי' פרונקא פסרפום. ודהני רב אשי ואמר פירוקי לסכנתא: אמר רבא הלכתא יין מזוג יש בו משום יין נסך ויש בו משום גילוי אם נגע בו עובד כוכבים אין אומרים כי ניסכו: שמואל ואבלפ הוו יתבי אייתו לקמייהו חמרא מבבלא משך אבלפ הדי אמרו יין מבושל אין בו משום יין נסך ש"מ דאבלפ שובד כוכבים הוה: קיסתא דמיא יש בו משום גילוי לא שנא ביום ולא שנא בלילה ולא אמרינן אימת ישן עליהם (ד) איבא דאמרי רב לא הוה שתי לא מבי ארמאה ולא מבי ארמלתא שמואל מבי ארמלתא הוה שתי אמר לא זהירי אגילוי מבי ארמלתא (לא) הוה שתי אמר מירכא דנברא נקימא : א"ר יהושע בן לוי שלשה יינות אין בהן משום גילוי התר והמר והמתוק חד פולא חריפא דמבקע העזרות מר ירנקא מתוק חוליא רב חמא מתני לעילויא חד חמר ופלפלין בר': ירושלמי רבי סימון מפרש חד קונדיטון שיש בו דבש ופלפלין מר אפסינתינון · פי' לענה בלשון יון אפסינתין כלומר מר מבושל ובלשון פרסי בארני : קרינא . יין מתוק הבא מעסיא אין בו משום גילוי אבל במקומו כלומר בעסיא יש בו משום גילוי דחמר מדינה הוא . אמר רבא יין שהחמיץ עד שלשה ימים יש בו משום גילוי ויש בו משום יין נסך מבאן

ו) נרסה ד"ל יין מבושל ומלונתים של עובדי כוכבים מותרין בהנאה כבריימא ומותרת בהנאה דמו לא מכסך ומותר בשתיה אבל מה שמונין בני אדם אינו שותה מבני ' פי' פרונקא שליח ופי' פרונקא פסרפום. ודהני רב אשי ואמר פירוקי לסכנתא: אמר רבא הלכתא יין מזוג יש בו משום יין נסך ויש בו משום גילוי אם נגע בו עובד כוכבים אין אומרים כי ניסכו: שמואל ואבלפ הוו יתבי אייתו לקמייהו חמרא מבבלא משך אבלפ הדי אמרו יין מבושל אין בו משום יין נסך ש"מ דאבלפ שובד כוכבים הוה: קיסתא דמיא יש בו משום גילוי לא שנא ביום ולא שנא בלילה ולא אמרינן אימת ישן עליהם (ד) איבא דאמרי רב לא הוה שתי לא מבי ארמאה ולא מבי ארמלתא שמואל מבי ארמלתא הוה שתי אמר לא זהירי אגילוי מבי ארמלתא (לא) הוה שתי אמר מירכא דנברא נקימא : א"ר יהושע בן לוי שלשה יינות אין בהן משום גילוי התר והמר והמתוק חד פולא חריפא דמבקע העזרות מר ירנקא מתוק חוליא רב חמא מתני לעילויא חד חמר ופלפלין בר': ירושלמי רבי סימון מפרש חד קונדיטון שיש בו דבש ופלפלין מר אפסינתינון · פי' לענה בלשון יון אפסינתין כלומר מר מבושל ובלשון פרסי בארני : קרינא . יין מתוק הבא מעסיא אין בו משום גילוי אבל במקומו כלומר בעסיא יש בו משום גילוי דחמר מדינה הוא . אמר רבא יין שהחמיץ עד שלשה ימים יש בו משום גילוי ויש בו משום יין נסך מבאן

ז) נרסה מזה דכרכוו כי' לו ג' לתרוי בכאן ולא כבי' דיוק ו"ע .

השוחלים אין בהם משום גילוי • פ"ה קרקע"ן בלע"ז מרוח בכלי ומתוך ויין לו מיס מתוגים בו וקציעת דכסוף נדריס (דף נא:) (ו) דמסתמא דיש בהם משום גילוי נבי ההוא טלף תחלי ח"ל לא תיכול מיניהו דמסתמא חזיוה ואין לפרש שחלים דהכא היינו מלבן של גריסין כי ההיא דפ"ב (לקמן מז.) דקאמר וכן היו בלפורי מוכרין נוצצים תומן לתוך הגריסין וקורין אותו שחלים דהתם ליכא קרוי שחלים עד לאחר נתינת התומן והכא מיירי קודם נתינת התומן כדלמרינן (ג) גלח למטן חלית בהו חלח וי"ל דהכא ודגדרים מדהוה ולאי לפעמים במקרה מוסעם נתן כי ההוא עובדא דהתם ולכך נהגו בהן בני גולה לאסור: **פי** תמצה אין בו משום גילוי • והא דלמרינן בפ"ק דחולין (דף ס.) (ג)רלה לפור מקר בחמצה מוסעין שמא במקום נקב נקר ולאסור אחני התם לחיכול דישקול: **לא** בהמתו ולא בהמת חבירו • אין לדקדק הבהמת בהמתו לחמרה מבהמת חבירו הדין ולגיל זה קמני וילך אחת לשטחה יחד: **ומטמא** מומחה ממורה בכותים • ולפי כ"ה דכתו רבינו פרק המולית אין (שנת דף סו. ושם) נבי נבלות דקא לחמר לקח בשמעתי כ"ה לח ממקי לגלח ברבינים החול ויכול לקדום ולעמוד על כוים בכח מוכו דכתי בכוים החולל ונאסר מפמם מקדושת ממת בכוים כמו זכח: **ומטמא** מומחה מקרקעי־ בירום לממת מוכלין ומקרקע כתורם מקרקע ממחין שנמצאו בארן אליו ממת לחד וכלים לגלח מוכלין־ומקרקע ושעור (ז) קבול מומחה ברבינים לג כלל מומחה מקרקע־כ"ל סקור: ממת מפך מפוך לשוט שלין לפחם יינם מומחה לח"כ קבל מומחה ממקום לחר וקבה דמה מידום הוח זה לפחת כלין מומחה מן הארן וכי גרע מבאר מקרקע־ומיהא ליכא לפטוי "דלמסתיק למקום מומרייה לח מקבלי מומחה בפחות מרבינים ושוד קציל דממת דבאויר מקרקע בעיק רבינים לקבל מומחה־ולחדרכה באויר מקרקע לח בעיק רבינים כדלמרינן בפ"ק דפסחים (יב) מקבה בים מנמיחי דקלה לחמרו גלח ברבינים דחוי לחסבול ממקרקע־ולטרוחי לבל בפחות מרבינים ממחה ולפיכ לממת לחרי לח בעו רבינים דממת נמי בהם דמסתמא בחר ממת מקרקע ומסתמא בחוקן מים הבחרים על הבאר לחחר הדמה לין בהם רבינים וכן מבחר פרק לחו הבריס (דף נב.) דקלמר ממת יחזרו מים שלחוריו לסום ויממלו לח סדים והחם לח הו רבינים ולח לממת כלים ממקה ממת כלים דלכן לח בעי רבינים כדחנן בפ"ג דטהרות (משנה ג) גוף של יחים פי' והוח ממת שנפל לחבור והסק כבילה מכוון מהור פי' החבור מהול(ס) מקילחה טיפה לחלוזה כחסעם החוכל מכבילה ולין הטיפה יכולה עוד לקבל מומחה מן הגוף לחין חוכל ממחה בפחות מכבילה ומן הגוף לח קבל החבור מומחה לחין הגוף ממחה כלי וממחה הטיפה שנממחה עם הגוף לין לממחוה ולפי' (פ"ק דפרק כל שעה (פסחים נב:) מקרקע מכלע בליעי וכשנמחת הגוף נממחה הטיפה דמומחה להיכן הלכה מ"מ כיון שקיבלתה בעודה לוכל קיבה בלוטה בגוף לח תמירת כמקבה לממת החבור יותר מכבילה ממת פי' החבור ממת לטיפה לחלוזה קבלה מומחה מן הגוף שים בו כבילה וחזרה ומחחה לח בעיק רבינים וכלילה לפרש דבר מומחה דבחם יינם גזרו(ו) ולח בלח מגע ארץ ולח החמרו לגזור מומחה בפחות מרבינים כי כבי מקרקע דפרק בם הבחה (מיל דף נה:) דממת פימי ודם מגפחה וחלב בחחה(י) מממחין מומחה מקרקע בבינים מדבבן כלילחה פרק כיסוי הדם (חולין דף סג:) וקבלי למימי פרק בם הבחה לממכחה ניהו ולי"ת נמה מולרו לגזור מומחה על בחם יינם מיפוך ליה מבום מגע עובד כוכבי' מגזרו עליהם שיהו כחבים לכל דבריהם וי"ל דלחבריך למיבר (ה)פחות מבן חבש לגיחה בך גזירה כדלמרינן לקמן בפירקין (דף מ. ע"ש) ולי"ת בך רבינים דבחם יינם וכבינים דמקבה זב דפרק בם הבחה לחחר לו חבים להו בבוזר פרק ג' מיבים (דף נח.) נבי עבר רבינים הן וליכח למימר דלבבי לו חבים ליה מבום לגיחה דלח לבבן דלח חבים נמי בפבל גויה דלבבן וי"ל דכל עניני טומחת מקדש ברבינים בם בכלל פבול גויה:

המפקיד

מבאן ואילך אין בו משום גילוי ואין בו משום יין נסך **ונהרדעי** אמרי אפי' **לברר תלתא** *יומי חיישינן משום גילוי מ"ט זימנין מיקרי שתי ת"ר *ייין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו ג' ימים השחלים אין בהם משום גילוי ובני גולה נהגו בהן איסור ולא אמרן אלא דלית בהו חלא אבל אית בהו חלא מיגרי בהו בחת הבבלי אין בו משום גילוי ובני גולה נהגו בו איסור אמר רב מנשי אי אית ביה נקרי חיישינן אמר רב חייא בר אשי *אמר שמואל *כי מיף מיף אין בו משום גילוי אמר רב אשי *והוא דעביד *מיף להדי מיף מיף אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל *כי תאנה אין בו משום גילוי כמאן? כי האי תנא דתניא *רבי אליעזר אומר *אוכל אדם ענבים ותאנים בלילה ואינו חושש משום שנאמר *שומר פתאים ה' אמר רב ספרא משום ר' *יהושע חזקוה ישלשה מיני אדם הן של בחור שוקע של ביניני מפלפל ושל זקן נף למטלא דכמה דקשיש כחיש חליה ותניא *שלשה כל זמן שמוקינין נבורה מתוספת בהן אלו הן דג נחש וחזיר כח אומרי הוא דקא מסיף וירדיה קליש של בחור שוקע למאי הלכתא? דתניא *חבית *שנתגלה עליה ששהו מכמה השעה ולא מתו לא ישתה מכמה עשרי מעשה היה ששהו מכמו תשעה ולא מתו ושתה עשרי ומת אמר ר' ירמיה זהו שוקע ובן אבטית שנתגלחה עליה ששהו מכמה ט' בני אדם ולא מתו לא יאכל מכמה עשרי מעשה היה ואכלו מכמה תשעה ולא מתו ואכל עשרי ומת א"ר זהו שוקע *ת"ר *כמה שנתגלה דרי זה לא ישפכם ברשות הרבים ולא ירביץ בהן את הבית ולא יגבל בהן את הטיט ולא ישקה מהן לא בהמתו ולא בהמת חבירו ולא יתן לפני בהמה חיה ועוף ולא יאכילם לעבדו ולא לשפחתו ולא לבנו ולא לבתו הקטנים אבל משקהו לבהמת עיצמו כי תניא הניא *לשוניא,א"ר הבי דחבריה נמי? דחבריה כדשו,ויירדיה נמי כדשו? הדר בריא,דחבריה נמי הדר בריא? זימנין הבעי לזבונא ומפסיד ליה מיניה. א"ר אסי א"ר יותנן משום ר' יהודה בן בתירא שלשה יינות הן יין נסך: אסור בהנאה ומטמא טומאה *דמטמא בהמת

מבאן ואילך • ר"ח קרקע"ן בלע"ז מרוח בכלי ומתוך ויין לו מיס מתוגים בו וקציעת דכסוף נדריס (דף נא:) (ו) דמסתמא דיש בהם משום גילוי נבי ההוא טלף תחלי ח"ל לא תיכול מיניהו דמסתמא חזיוה ואין לפרש שחלים דהכא היינו מלבן של גריסין כי ההיא דפ"ב (לקמן מז.) דקאמר וכן היו בלפורי מוכרין נוצצים תומן לתוך הגריסין וקורין אותו שחלים דהתם ליכא קרוי שחלים עד לאחר נתינת התומן והכא מיירי קודם נתינת התומן כדלמרינן (ג)גלח למטן חלית בהו חלח וי"ל דהכא ודגדרים מדהוה ולאי לפעמים במקרה מוסעם נתן כי ההוא עובדא דהתם ולכך נהגו בהן בני גולה לאסור: **פי** תמצה אין בו משום גילוי • והא דלמרינן בפ"ק דחולין (דף ס.) (ג)רלה לפור מקר בחמצה מוסעין שמא במקום נקב נקר ולאסור אחני התם לחיכול דישקול: **לא** בהמתו ולא בהמת חבירו • אין לדקדק הבהמת בהמתו לחמרה מבהמת חבירו הדין ולגיל זה קמני וילך אחת לשטחה יחד: **ומטמא** מומחה ממורה בכותים • ולפי כ"ה דכתו רבינו פרק המולית אין (שנת דף סו. ושם) נבי נבלות דקא לחמר לקח בשמעתי כ"ה לח ממקי לגלח ברבינים החול ויכול לקדום ולעמוד על כוים בכח מוכו דכתי בכוים החולל ונאסר מפמם מקדושת ממת בכוים כמו זכח: **ומטמא** מומחה ממקרקעי־ בירום לממת מוכלין ומקרקע כתורם מקרקע ממחין שנמצאו בארן אליו ממת לחד וכלים לגלח מוכלין־ומקרקע ושעור (ז) קבול מומחה ברבינים לג כלל מומחה מקרקע־כ"ל סקור: ממת מפך מפוך לשוט שלין לפחם יינם מומחה לח"כ קבל מומחה ממקום לחר וקבה דמה מידום הוח זה לפחת כלין מומחה מן הארן וכי גרע מבאר מקרקע־ומיהא ליכא לפטוי "דלמסתיק למקום מומרייה לח מקבלי מומחה בפחות מרבינים ושוד קציל דממת דבאויר מקרקע בעיק רבינים לקבל מומחה־ולחדרכה באויר מקרקע לח בעיק רבינים כדלמרינן בפ"ק דפסחים (יב) מקבה בים מנמיחי דקלה לחמרו גלח ברבינים דחוי לחסבול ממקרקע־ולטרוחי לבל בפחות מרבינים ממחה ולפיכ לממת לחרי לח בעו רבינים דממת נמי בהם דמסתמא בחר ממת מקרקע ומסתמא בחוקן מים הבחרים על הבאר לחחר הדמה לין בהם רבינים וכן מבחר פרק לחו הבריס (דף נב.) דקלמר ממת יחזרו מים שלחוריו לסום ויממלו לח סדים והחם לח הו רבינים ולח לממת כלים ממקה ממת כלים דלכן לח בעי רבינים כדחנן בפ"ג דטהרות (משנה ג) גוף של יחים פי' והוח ממת שנפל לחבור והסק כבילה מכוון מהור פי' החבור מהול(ס) מקילחה טיפה לחלוזה קבלה מומחה מן הגוף שים בו כבילה וחזרה ומחחה לח בעיק רבינים וכלילה לפרש דבר מומחה דבחם יינם גזרו(ו) ולח בלח מגע ארץ ולח החמרו לגזור מומחה בפחות מרבינים כי כבי מקרקע דפרק בם הבחה (מיל דף נה:) דממת פימי ודם מגפחה וחלב בחחה(י) מממחין מומחה מקרקע בבינים מדבבן כלילחה פרק כיסוי הדם (חולין דף סג:) וקבלי למימי פרק בם הבחה לממכחה ניהו ולי"ת נמה מולרו לגזור מומחה על בחם יינם מיפוך ליה מבום מגע עובד כוכבי' מגזרו עליהם שיהו כחבים לכל דבריהם וי"ל דלחבריך למיבר (ה)פחות מבן חבש לגיחה בך גזירה כדלמרינן לקמן בפירקין (דף מ. ע"ש) ולי"ת בך רבינים דבחם יינם וכבינים דמקבה זב דפרק בם הבחה לחחר לו חבים להו בבוזר פרק ג' מיבים (דף נח.) נבי עבר רבינים הן וליכח למימר דלבבי לו חבים ליה מבום לגיחה דלח לבבן דלח חבים נמי בפבל גויה דלבבן וי"ל דכל עניני טומחת מקדש ברבינים בם בכלל פבול גויה:

ברבינו חנאל

מבאן ואילך חוסק מפתקא הוא אין בו לא משום גילוי ולא משום יין נסך ונהרדעי אמרי אפילו מיכן ואילך משום יין נסך אין בו משום גילוי י"ש ב"ו דמקרי רשויה: ת"ר יין תוסס פי' ודש אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו ג' ימים. שחלים דלית בהו חלא אין בהן משום גילוי ובני גולה נהגו בהן איסור ואי אית בהן חלא מיגרי בהו. ובן בתחה הבבלי אין בו משום גילוי ובני גולה נהגו בו איסור ואי אית ביה נקרי חיישינן. מפשקה דשביר מיף מיף למרי מיף מיף אין בו משום גילוי. פי תאנה לחה שיש בה לחלוחית אין בו משום גילוי דתניא ר' אליעזר אומר אוכל אדם ענבים ותאנים בלילה ואינו חושש שנאמר שומר פתאים ה': אמר רב מרא ג' מיני אדם הן של נחש בחור שוקע ואם נתגלתה תביח אף על פי ששהו מכמה מ' ולא מתו לא י ש ה עשרי מעשה היה ולא מת אלא ואחרון ובן באבטיח שנתגלח אוכל מכמה עשרה ולא מת אלא ואחרון"ר ירמיה זהו שוקע של נחש זקן ואע"ג דבבל זבן ביניני מפשקין בה ויירדיה מיקלש קליש: ת"ר מים שנתגלח הרי זה לא ישפכם לרה"ר ולא ירבץ מהן תביח ולא יגבל בהן טיט ולא ישקה מהן בהמה ולא יתרוח מהן פניו ידיו ורגליו אחרים אומרים מקום שיש בו סירטא ב)ביניהן נב הדר הבבלי הרחבי דאמרי א"ר יוחנן משום רבי יהודה בן בתירא שלשה יינות הן יין שראוי כי ניסך ממנו אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה

ב) מלה דחסר כאן וניל מקום שים בו סימנא מוחר ולימא בינהן נב כיד וכו'.

נוסח ב' שני אוס

נוסח ג' דומאות ע"ל אוס ויוקר

נוסח ג' דומאות ע"ל אוס ויוקר

הגהות הב"ח (ו) תוס' ד"ה כשחלים וכו' דכשהו נדניס מסמא כנ"ל ותו ל' נמחק: (ב) בא"ד ולח למחן גלח . נ"ב עיין בפרק שמונה שרלים דף קי מ"ם כהוס' כד"ה פי וליכ: (ג) ר"ה פי וכו' דלח נפור . נ"ב כלמה דכשהו דרלה נפור דוקה כניקור שבליחה שב מטוסה מבל פי מלמה כשהו מוקה שבליחה שב מגולה מלבך מן בו משום גלוי: (ד) ר"ה -ומטמא וכו' ובישהו לקבל מומחה כרבינים: (ה) בא"ד כפור דמיפקה: (ו) בא"ד גזרו לף כ"ל ותו ל' ממחן: (ז) בא"ד ומלב שבאהב דמסתמין: (ח) בא"ד למיכר כעובד כוכבים פחות מבן חבש:

הגהות מהר"ב רנשבורג א] תוס' ד"ה ומטמא מומחה מקדש מקרקע ברבינים וכו' דלמסתיק דמקום מומרייה וכו' . נ"ב עיין פי' כר"ם בפסחים ף"ו מסנה ו' מ':

סנהדרין ג. [פסחים ג. פוסף' מכוסות פ"ן]

[נני' ריף מיפשפה]

נ"ל מיף מיף כ"ה

[שנתגלחה . יעב"ן]

כ"ק קמה: [פוסף' פסחים פ"ו]

*הגירה: הקו-קו איזור [ספרי ס' ה' בלק]

סמ"ג עשין מ"ע כ"ג ע"ג ור"ן פ"ק דע"ז ד' ה"ב ע"ב ד' ה"ב ע"ב ד' ה"ב ע"ב

השולח חבית של יין ביד כותי וליר ומוריים ביד עובד כוכבים · מדקדק ר"ת דמשמע מדלגיהו בתרי כבות ס"מ דוקא קתני יין ביד כותי לבד ביד עובד כוכבים לא סגי בחותם אחד ואחתי כרבנן ול"ב ליר ומוריים סגי בחותם אחד לף לרבנן ומיהא ס"ב מקשי ליתיבא דלמתרי דלעיל דל"ר לעזר הכל משמעו בחותם בתוך חותם דמשמע כל מילי בעיון חותם בתוך חותם וי"ל דהכל לא קאי אלא אמקשר מילי לחבי"ת הכל חמפ"ג חילתים מוריים פת וגבינה למתרי לקמן דסגי בחותם אחד ורמ"י פי' יין ביד כותי וכ"ש ביד עובד כוכבים לריך הכרת חותם והכרת חותם מיהא שרי כר"ת משמע דלף ל"ר לריך הכרת חותם בשולה בדרך מעיר לעיר ולף לדברי ר"ת שמעמיד הכריעת כרבנן מדלכן נשמע ל"ר לא נלו תמרו רבנן ליר ומוריים דסגי בחותם ס' דבעי הכרת חותם לר"ת נמי ליין דסגי בחותם ס' לרי הכרת חותם ול"ל יין דוקא בחותם ס' יין לחבידו ולימו הולרסק להכיר חותמו שלריך חותם בתוך חותם לו לם שולח כתב להודיע לוך חותמו ויודיע לעובד כוכבים שלך שלא לו מועיל בחותם ס' דעובד כוכבים יין לידע מירתא ולא מזיף ור"ת פי' דלר"ת לא מיים ליופף לא בעין הכרת חותם ולפי' ליט הולך להכיר חותמו וגם ליט שולח בחיזה ענין הוא חותם חותם ומייתי לריה מדקתמר תלמודא לקמן פ"ב (דף פט:) והתתם דקיימא לן כר"ת לא לא מיים ליופף לתתי לא מוקמינן תמרא ביד עובדי כוכבים כו' ובדעבד יש לסמוך על פסק ר"ת וענין תיתום החבים פירש רבינו ברוך וזה לשונו נכון הדבר לסתום פי חבית בטעות או בדבר אחר ולתת טור על הסתימה קבוע בסממרות ולכחוב לותיות מלין על הטור וחלין על דופני קדמי החבית שלסינניה העובד כוכבים הטור לא יוכל לכוין ליפתו כבתחלה ולתת חתוק אחד שקורין בלרקל"ש סביב הפולים נתקו'שממוכרי' דופני החבית ולקבוע שם בסממרות מפני הטעות התחובה שם סביב שלא יולילם העובד כוכבים להוליא היין דרך שם ולתחבו אחרי כן לל מקומו הרחתון וכל הכרזות לחתוך ולקבוע עליהם טור בסממרות או לקבוע נסרים לכסות כל הפולים והכרזות עכ"ל ויש"ה לחבירו כתב כדפרישים · כתב ר' יצחק בר יהודה לר"ת בתשובה כי בימיהם היו החבית של חרס וכתבר היתה פי החבית סתומה חז היה לי כר"ת לחבל תביות שלנו לף לחתר חיתום והכרזות יכול העובד כוכבים לעשות סכין בין הנסרים ולהוליא יין ולפי תשובתו יש לחשוב בענין שפי' ויש מחמירים ומכסים כל דופני החבית בחפולים וגם הפולים בנסרים וחו חין לחוש כלל ויש מקילין לעשות בחותם אחד לף בלא הכרת חותם ולא הועלת כתב ומייתבים הברייתא דלחם היה מביר תומתו לו שילך להבירו אלא חם הלך ומלא והביר תומתו מוכר גמור כי ודאי לו זייפו לבל חם (ג)לא הביר כשהלך חם החותם כמו שעשתו יש לחוש שמא זייפו העובד כוכבים לבל חם לו הלך לחרי שהר חתמו והשתלח מלחו חתום ומחתימי תבת עליו ברכה וכתב הר"ר משה מקולי בספרו כי לחרי שיש מקילין ויש מחמירין חין לנו לריכה ברורה ודין חביות ליקויות נפרש בסוף ע"ו (לקמן דף עד: ד"ה דבש) בשנגיע שם פי"ה: **מפני** מה לחברו שכר לו מילו לו שמשכה ולא בשבייתה ושמא יימי החמורים לחברו: **רב** נחמן לחר משום גילוי · ור"ת למ"ד משום גילוי מ"ט לו חני ליה במתניתין עם גבינות דטעמייהו נמי משום גילוי וי"ל דכל נחמן (דף לה: ע"ש) בגבינות טעמא דגילוי חלח טעמא מפני שמעמידין בשרף ערלה ור"ת למ"ד משום גילוי בגבינות לי שכר הכא טעמא דגילוי וי"ל כיון דהכא ליכא למיחש היכא חלא מלגו מיא וה"ל דמקום ביה כשותא לא קפיק ליה: **באתרא** דמלגו מיא · ור"ת למ"ד לעיל (דף ג.) למקרייתא קפדי מחי חיכא למימר וי"ל דבשכר לא קפדי כ"כ מפני שסופו להוליא כל גריעות שבו כשיהיה עשוי ותוסם כל גרכו ואם שוקע יפתר עם הממרים שחיב לסחיב: **ותרוייהו** משום תתנות דב חתת עביד הרחקה יקירתא · ומ"מ שניהן לא היו שותין בבית העובד כוכבים ור"ב לריך ליזהר שלא לשתות שכר בבית העובד כוכבים להא דב פפא ורב חתת שהיו בתרתי לא היו שותין,ומיהו המתחכמן בבית העובד כוכבים יכול להיות שמותר לשלוח בעיר לקנות שכר מן העוכרי כוכבים דהוי כמו בבית של ישרחל ותף חם העובד כוכבים חשכנתי שלו טוען לו משלו *(ושותה) משום ליזה דלח חשתו משום חתנות חלח לקנות שחיה בחנות ולח חם העובד כוכבים חשכנתי שלו טוען לו משלו משום חתנות חלח לקנות שחיה בחנות בבית העובד כוכבים חלח לפקדון ולח לשכר ולח לחכור ולח לשתף ולח לשכור חלח לשתות שם לבדו ולח לשתות עם חבירו ולח לשתות עם העובד כוכבים ולח לשתות עם ישרחל חלח לפי שהוח ע

דודיה • שמריס: ומשלוך • אם הכניסו מן החוצה מכלי העשוי לקיום: מפרש שרי • מסריס כשמסתן קיבה • כשיוצא בגייסות מוליכן עמו: בשולי שלא נעבדה • והיה כל כחה קיים והוליכתו ביין זה ועשאה חזק: גוליי • כלי מרס: חיוורי • חדשים למיליי: ודלו כסדייסו • טוחנין עמהן: פרו לסו • שורין תוכן כמיס: לפסון שלנו • יין מזוכח שלנו: פיגו שלנו כשלישי שלהן • כשהוא שרוי ג' פעמים כמיס היו המיס השלישיים משוכחין כיין שלנו: ע"י ד"ש • שכיחל רוצה בקיומו של יין שכך ונשי בשכילו חוץ בשכיל התרם ולמחיכה: סדרדורים • לגיונן קטנים: רוקבאות • תרגומה של ממח" רוקבא והן של טור: בן גודג: שעיתין • דשטיל"ש והא הכא גבי שעיתין(ב) (לעיל) דרוצה בקיומו של יין ולקמני ולאסור: ויעלנו • לשעית מעל התמור: ויפפרנו בגודו • ויקן יינו של עובד כוכבים עמם בייטו של ישראל: גודש לאוד וגודג לאוד • לזה לא הוה ולזה הוה לאסור: בקוב שגול • יש שניו קורט דם • גלגי כלע"ו קרוסקע"ת: לאסור • בידוע שמחייב נקרע: מין

[גרסאות כת"י]

[מדברי הרמ"ם בפיהמ"ש ריש פרק גיד הנשה ובהל' מיכוח]

דבר אחר וקתני דאסור *ולישטעמיך (ב)לנקנים של עובדי כוכבים ליתסרן למיזבן מאי שנא גודות ומ"ש לנקנים (ג)אמר רבא גזירה שמא יבקע נודו ויטלנו ויתפרנו על גבי נודו;וכמ"ד דרוצה בקיומו על ידי ד"א-אסור מ"ש קנקנים דשרו? אמר לך התם ליתיה לאיסוריה בעיניה הכא איתיה לאיסוריה בעיניה: ולא הודו לו: ורמינהי יין הבא ברוקבאות של עובדי כוכבים אסור בשתיה ומותר בהנאה העיד שמעון בן גודג לפני בנו של ר"ג על ר"ג ששתה ממנו בעכו ולא הודו לו: ואבעית אימא גודג לחוד וגודג לחוד: ועוורות לבובין: תנו רבנן *איזהו עור לבוב כל שקרוע כנגד הלב *וקדור כמין ארובה יש עליו קורט דם אסור,

[מדברי תוס' (*) ע"פ ע"ז כ"ג: ד"ה מלמד ד"ג ריש בן עוורות מאשה ... וכתב"מ אשוחיט ...]

[פוסקים ס"ס] [גי' הערוך וקידר]

אין

{ואסורין} לנקט קמי מתיעתי דעורות וקנקנים מדם מדמקמה לקמן (דף לח:) גבי כבשים דאמר רבי יוחנן לפלוג דגמן(ג)(בהם) עובד כוכבים לעוכו יין לו חומן מותר ופריך מ"ם ממוריים לרבי מאיר לאסור בהנאה ומאי הם ידיע ממנן הכא לא ידיע ממנן ותי' בקנקנים אסר רבי מאיר ליפרוך מ"ם מקנקנים דלא ידיע ממנן ואסר רבי מאיר בהנאה ולא ידיע בהנאה ולא ידיע ממנן ולא קתני "לאסורים" לפון רבים דמשמע הנותנים והקנקנים,לא קתני אלא חיין שבתוך הנוד ובתוך הקנקן}לבד מבריימתא פריך שפיר לפי שבדרכו שהיה טובר כמו שאומר רשב"ג לעשות שעיתין שאסרם גם בשאר הנאות,ומסיק גזרה שמא יבקע נודו ויפפרנו ע"ג נודו ויין יין הנבלע בעור טעם ביינו ותי שפיר דגבי שעיתין שאסרם גם בשאר הנאות "ומ"ש דרוצה בקיומו מ"ם מקנקנים דשרי" דהא רוצה בקיומו ע"י ד"ש הוא ומסיק בהם שיכא לאיסורא בעיניה אלא דרוצה בקיומו ע"י ד"ש הוא מתיר לאסור בהנאה ולפי גירסת זו משמע דמתר לאסר לא אסר רוצה בקיומו ע"י ד"ש הוא מתיר בחרסי הדרייני מקום דליתיה לאיסורא בעיניה עור יש לפרש לעולם דל"מ אסר קנקנים בהנאה למכרן לעובדי כוכבים ולא תקשי לקמן להיות דכבשין דיש לחלק דבקנקנים הייט טעמא לאסור בשרך של יין הנבלע בשתי הקנקנים להיות נפלט והוי כמו בשין אבל יין לתוך הכבשים חיט בעין מדם דלא מקשה גבי כבשים מ"ם מיין של יפראל הכטם בקנקנים לאסור בהנאה ל"מ מפני יין הקנקן הנבלע בו' חלת ולחי להכי לאסור דבין שנוף יין נפלט בעל יפראל הוי כמו בעין וידיע ממנו אבל יין מחבשל בין הכבשין ולא ידיע ממנו ובשמעתין ס"ל לא מיתיב ממאי דמקי דרוצה בקיומו אסר הייט כגון לשמוך כרבי המתה או לעשות שעיתין אבל לעובדי כוכבים לכטם בהן יין ברוצה בעובד כוכבים בקיומו לעולם אסור דאין זה רוצה בקיומו ע"י ד"ש ומתני' נמי לאסר קנקנים ל"מ בהנאה הייט דוקא למכור לעובדי כוכבים דודאי יסיחו בו יין אבל להשתמש להניגע שם חפצו לו לשמוך כרבי המתה לעולם לימא לך דרבי ומתיב מבריימתא לאסר בהדיא לעשות שעיתין לאסור ל"ש ל"ת ולפי זה לית לן בגרסת הספרים דגרסי' לאיזהו עור לבוב כל שקרוע כנגד הלב וקדור כמין ארובה יש עליו קורט דם אסור,

[גרסאות כת"י]

[תוספתא פ"ט]

[פוסקים ס"ס]

[גי' הערוך וקידר]

אין

{ואסורין} לנקט קמי מתיעתי דעורות וקנקנים מדם מדמקמה לקמן (דף לח:) גבי כבשים דאמר רבי יוחנן לפלוג דגמן(ג)(בהם) עובד כוכבים לעוכו יין לו חומן מותר ופריך מ"ם ממוריים לרבי מאיר לאסור בהנאה ומאי הם ידיע ממנן הכא לא ידיע ממנן ותי' בקנקנים אסר רבי מאיר ליפרוך מ"ם מקנקנים דלא ידיע ממנן ואסר רבי מאיר בהנאה ולא ידיע בהנאה ולא ידיע ממנן ולא קתני "לאסורים" לפון רבים דמשמע הנותנים והקנקנים,לא קתני אלא חיין שבתוך הנוד ובתוך הקנקן}לבד מבריימתא פריך שפיר לפי שבדרכו שהיה טובר כמו שאומר רשב"ג לעשות שעיתין שאסרם גם בשאר הנאות,ומסיק גזרה שמא יבקע נודו ויפפרנו ע"ג נודו ויין יין הנבלע בעור טעם ביינו ותי שפיר דגבי שעיתין שאסרם גם בשאר הנאות "ומ"ש דרוצה בקיומו מ"ם מקנקנים דשרי" דהא רוצה בקיומו ע"י ד"ש הוא ומסיק בהם שיכא לאיסורא בעיניה אלא דרוצה בקיומו ע"י ד"ש הוא מתיר לאסור בהנאה ולפי גירסת זו משמע דמתר לאסר לא אסר רוצה בקיומו ע"י ד"ש הוא מתיר בחרסי הדרייני מקום דליתיה לאיסורא בעיניה עור יש לפרש לעולם דל"מ אסר קנקנים בהנאה למכרן לעובדי כוכבים ולא תקשי לקמן להיות דכבשין דיש לחלק דבקנקנים הייט טעמא לאסור בשרך של יין הנבלע בשתי הקנקנים להיות נפלט והוי כמו בשין אבל יין לתוך הכבשים חיט בעין מדם דלא מקשה גבי כבשים מ"ם מיין של יפראל הכטם בקנקנים לאסור בהנאה ל"מ מפני יין הקנקן הנבלע בו' חלת ולחי להכי לאסור דבין שנוף יין נפלט בעל יפראל הוי כמו בעין וידיע ממנו אבל יין מחבשל בין הכבשין ולא ידיע ממנו ובשמעתין ס"ל לא מיתיב ממאי דמקי דרוצה בקיומו אסר הייט כגון לשמוך כרבי המתה או לעשות שעיתין אבל לעובדי כוכבים לכטם בהן יין ברוצה בעובד כוכבים בקיומו לעולם אסור דאין זה רוצה בקיומו ע"י ד"ש ומתני' נמי לאסר קנקנים ל"מ בהנאה הייט דוקא למכור לעובדי כוכבים דודאי יסיחו בו יין אבל להשתמש להניגע שם חפצו לו לשמוך כרבי המתה לעולם לימא לך דרבי ומתיב מבריימתא לאסר בהדיא לעשות שעיתין לאסור ל"ש ל"ת ולפי זה לית לן בגרסת הספרים דגרסי' לאיזהו עור לבוב כל שקרוע כנגד הלב וקדור כמין ארובה יש עליו קורט דם אסור,

[גרסאות כת"י]

[תוספתא פ"ט]

[פוסקים ס"ס]

[גי' הערוך וקידר]

אין

{ואסורין} לנקט קמי מתיעתי דעורות וקנקנים מדם מדמקמה לקמן (דף לח:) גבי כבשים דאמר רבי יוחנן לפלוג דגמן(ג)(בהם) עובד כוכבים לעוכו יין לו חומן מותר ופריך מ"ם ממוריים לרבי מאיר לאסור בהנאה ומאי הם ידיע ממנן הכא לא ידיע ממנן ותי' בקנקנים אסר רבי מאיר ליפרוך מ"ם מקנקנים דלא ידיע ממנן ואסר רבי מאיר בהנאה ולא ידיע בהנאה ולא ידיע ממנן ולא קתני "לאסורים" לפון רבים דמשמע הנותנים והקנקנים,לא קתני אלא חיין שבתוך הנוד ובתוך הקנקן}לבד מבריימתא פריך שפיר לפי שבדרכו שהיה טובר כמו שאומר רשב"ג לעשות שעיתין שאסרם גם בשאר הנאות,ומסיק גזרה שמא יבקע נודו ויפפרנו ע"ג נודו ויין יין הנבלע בעור טעם ביינו ותי שפיר דגבי שעיתין שאסרם גם בשאר הנאות "ומ"ש דרוצה בקיומו מ"ם מקנקנים דשרי" דהא רוצה בקיומו ע"י ד"ש הוא ומסיק בהם שיכא לאיסורא בעיניה אלא דרוצה בקיומו ע"י ד"ש הוא מתיר לאסור בהנאה ולפי גירסת זו משמע דמתר לאסר לא אסר רוצה בקיומו ע"י ד"ש הוא מתיר בחרסי הדרייני מקום דליתיה לאיסורא בעיניה עור יש לפרש לעולם דל"מ אסר קנקנים בהנאה למכרן לעובדי כוכבים ולא תקשי לקמן להיות דכבשין דיש לחלק דבקנקנים הייט טעמא לאסור בשרך של יין הנבלע בשתי הקנקנים להיות נפלט והוי כמו בשין אבל יין לתוך הכבשים חיט בעין מדם דלא מקשה גבי כבשים מ"ם מיין של יפראל הכטם בקנקנים לאסור בהנאה ל"מ מפני יין הקנקן הנבלע בו' חלת ולחי להכי לאסור דבין שנוף יין נפלט בעל יפראל הוי כמו בעין וידיע ממנו אבל יין מחבשל בין הכבשין ולא ידיע ממנו ובשמעתין ס"ל לא מיתיב ממאי דמקי דרוצה בקיומו אסר הייט כגון לשמוך כרבי המתה או לעשות שעיתין אבל לעובדי כוכבים לכטם בהן יין ברוצה בעובד כוכבים בקיומו לעולם אסור דאין זה רוצה בקיומו ע"י ד"ש ומתני' נמי לאסר קנקנים ל"מ בהנאה הייט דוקא למכור לעובדי כוכבים דודאי יסיחו בו יין אבל להשתמש להניגע שם חפצו לו לשמוך כרבי המתה לעולם לימא לך דרבי ומתיב מבריימתא לאסר בהדיא לעשות שעיתין לאסור ל"ש ל"ת ולפי זה לית לן בגרסת הספרים דגרסי' לאיזהו עור לבוב כל שקרוע כנגד הלב וקדור כמין ארובה יש עליו קורט דם אסור,

"האי חלא דשיכרא דארמאה אסור דמערבי ביה דורדיא דיין נסך אמר רב אשי זמאוצר שרי כיון דמערבי ביה, מסרא סרי: ורחם הדרייני: מאי הדרייני אמר רב יהודה אמר שמואל חרס של הדרייניס קיסר כי אתא רב דימי אמר: יקרקע בתולה היתה שלא עבדה אדם מעולם,עבדה ונטעה ורמי ליה לחמרא בגולפי חיורי וסייצי לדהו לחמריהו ומתברו להו בחספי ודרו בהדייהו וכל היכא דמטו תרו להו ושתו, א"ר יהושע בן לוי ור"ש שלנו-בשלישי שלהן,אי בעיא להו מהו לסמוך בהן כרעי המטה: רוצה בקיומו ע"י ד"ש שרי או אסור? ת"ש דר"א ורבי יוחנן חד אמר וחד שרי *(והלכתא כמאן דאמר) מיתיבי *הדדרדרין והרוקבאות של עובדי כוכבים יין של ישראל כנוס בהן אסור בשתיה ומותר בהנאה,העיד שמעון בן גודג לפני בנו של ר"ג על ר"ג ששתה ממנו בעכו ולא הודו לו. נודות של עובדי כוכבים-רשב"ג אומר משום רבי יהושע בן קפוסאי אסור לעשות מהן שעיתין להמר והא הכא דרוצה בקיומו ע"י ד"ש וקתני לאסור? תימא לתמותי מבריימתא לעיתין ממליהין לתן עורות הטעודי כוכבים וקנקניהם ויין של ישראל כטם בהם לאסורים ולאסורן לאסור בהנאה כדברי ר"מ,והא דלרוצה בקיומו על ידי ד"ש הוא ולא מצוי יין הנכלע בהם כלל וקתמר ר"מ לאסורים בהנאה הקנקנים לף למכרן לעובדי כוכבים ולכך ליכא למיגזר "שמא יבקע ויולך ויתפרנו ט" לפתם קנקנים הם של חרס וליכא למיגזר דס"ל כלבנן דאמרי דע"כ לא שרו חלת בקנקנים מצוי לא חזו ליין הכטם בהם,אבל בק

הלכה כרשב"ג • להגי תמורתי ליה להו כללות לכל מקום שנאמר רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו מתלמודיך למיפסק כוותיה: *עובד כוכבים והמוליך בתוכו *הדברים(ה) בהגלה מקום דתמי לכאר הנכנס: **דלא** כי' לתעזר • תימה לעיל (דף כח:) גבי עזרות לבוזין דמשמע הא שתין לבזיון(ג) ליו בשתין לעבודת כוכבים וכן לקמן גבי גבינת אפי' ליכא לתוייקי הם לסוריים לר"ת דכולהו בהתמת משתין לעבודת כוכבים ות"ל מנא לית לתוייקי ללא כר"ת ור"ל דר"ת כמי שרי שתר עזרות ושתר גבינת ללא לתרינן שתם משתכח עובד כוכבים לעבודת כוכבים ללא דרך שתיקה אבל דרך שתיקה ומיהו ללא והכא גבי כאר הנכנס דייק שפיר שתין דלכן להכניס כאר לעבודת כוכבים ללא מבהמה שתיקה:

אין עליו קורט דם מוחר אמר רב הונא לא שנו אלא שלא מלחו אבל מלחו אסור אימא מלחו *העבירתו: רשב"ג אומר בזמן שהקרע שלו ענל אסור משוך מותר: אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג א"ל לאביי *הלכה מבלל דפליגי א"ל מאי נפקא לך מינה? א"ל *גמרא גמור ומורתא תהא: **בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר: מאן תנא? אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן דלא כרבי *אלעזר דאי כרבי אלעזר האמר **טחם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים": והיוצא אסור מפני שהוא כזבחי מתים: מ"ט אי אפשר דליכא תקרובת עבודת כוכבים מני? רבי יהודה בן בתירא היא דתניא רבי יהודה בן בתירא אומר מנין להקרובת עבודת כוכבים שמטמא באהל? שנאמר "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים" מה מת מטמא באהל אף תקרובת עבודת כוכבים מטמאה באהל: ההולכין לתרפות אסורין לשאת ולתת עמהם: אמר שמואל "עובד כוכבים ההולך לתרפות: בהליכה אסור דאויל ומדי קמי עבודת כוכבים בהחזרה מותר מאי דהוה הוה ישראל ההולך לתרפות: בהליכה מותר דלמא הדר ביה ולא אויל בהחזרה אסור כיון דאתיך

[ציין במשנה לעיל כח:]

[כאן פרש"י *ולקמן] *שנת קו: וש"נ]

*שם קו: קיי. ביצה כה. [עיין יומא פ.]

[תוען יב. לת: קטו: ניתין לת: *מה מעמא כאשל כו' • ומיהא מה מת:]

[לקמן מת:]

מתניתין

[ל"ל הכניס]

[וכ"ה בערוך ערך תרף כ' *) [ציין לקמן נג.]

[ל"ל הכי]

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה עובד כוכבים וכו' בהמעבר הדברים מבואר בהגלה פרוש: (ג) ר"ה דלא וכו' כל שתין לעובדין בהגלה דלא כר"ת תפילו שתין עמי בתחתין לעבודת כוכבים": (ג) ר"ה כן כיון וכו' על תרם מכניסן: (ד) ר"ה ואפי' יכנים וכו' ואפי' מדין יכנים לקיום מכלכלן במים ומותרים ואפי' היה בהם זפת אלא מכלכלן

מסורת השי"ס

מין עליו קורט דם • אחר שנסננו לירע בו כך ולא לעבודת כוכבים: מכלל דאלייני • מיבעיא לה מיניה מי פליגי רבנן עליה לי לא: ומאי נפקא לך מינה • בין תלוקין בין לא תלוקין הלכה כמותו: גמ"ל גמרא גמור ומורתא תפיא • בתמיה לבני תלמידו של רב יוסף ורק"ל תורה אור אתה מלמדנו לומר הלכה כמותו

והא קמר בעלמא דלא מין תולקין הלכה למה לי: *בשר הנכנס לעבודת כוכבים • שהעובד כוכבים רוצה להכניסו מותר בהגלה אם נזהר ישראל ליטול עם כניסתו קודם שיקריבו לאותו: *נתרפות • לבקש טעותן למקום אחר: מאן תנא • דכאר הטובד כוכבים מותר בהגלה: ר"ח • בשתיפת תולין בהשתפת (דף לת:): פתם מתשבת וכו' • וכי שתפה עבדה לעבודת כוכבים בשתיפתו ולתמרה דשתיפתה היא תקרובתה: מ"ט אי אפשר דליכא תקרובת עבודת כוכבים ההולך לתרפות בהליכה אסור לחזיל ומודי, בחזרה אין מותר מפי דהוה הוה, ישראל ההולך לתרפות בהליכה מותר דלמא הדר ביה כיון דליכא למיחש דלמא הדר ביה ולא חזיל ותניא וכו':

מתניתין

יכנים ומוספין לחורין • וכן נמי תימא לקמן (דף נ.) גבי קנקנים שעל עובדי כוכבים גרוזים מדשים מוסרים יכנים ומוספין לחורים ופרש"י ז"ל גרוזים שלא נפתחו ושם מדשים מוסרים לכיסם יין ומן מוטע לא בלע עור וזוקק עזות אבל כלי חרס בלע לאחר יכנים ומוספין לעורר יכנים לו מוספין לחורים יכנים לחייל לכנוס בו יין כשך זמן מרובה בלע עור ומוספין לפי' בחדא זימנא בלע זפת ליין אבל כ"ל משמע מתוך פירושו שמחלק בין מדשים דעזות למדשים דקנקנים דמדשים דקנקנים לא קרי לה קנקנים אלא מדשים דעזות ומדשים דקנקנים לא קרי לה קנקנים כשלה נתן בהם יין כלל ופי' שעשה משום דחרם בלע לאחר ולפי' בפעם ראשונה וכן פי' בקמוך ס"מ עזות הייט זיקי שהם של עור אבל קנקנים של חרס (נ) בלעי עזות וברלה כי כשהחזיר בעזות מדשים החזיר לע"ע ולא בלע זפת ולפ"ז בלע טוני לה לם כן כלי חטובדי כוכבים לה של כשף ואל עץ לית שום מוכרים שם לא בהגעלה ושירוי וגם יוצא"ם וקק"ש עד עץ לה בלע טלו כיון שהם יוכלו שהרי יאסרו שם נתן בהם יין הנה לאחר לו לתלוי בעב של עיסת הקונע והרכה תמיהות יש בדל לעלון שני הכרייתות של קנקנים ואל עזות שוין ולפי פ' שזה לבעזות מיקרו מדשים לה בשכבר נתן בהם יין ובקנקנים מפרש מדשים בלע נתן בהם יין כלל וע"ק שכתן לבריו לישרוילה פירש עבי עזות בכמה פעמים מיקרו יכנים וע"ק לעלון גרוזים משמע שהיה בהן כבר זפת וגרדן ועוד תימה למעשים בכל יום דכלי חטובדי כוכבים של כשף שהבאו חטוס לשכשכן במים להיתיר בלא הגעלה ושירוי וע"ק לגם ממון שכתבתן משמע דכבר שלין שכניסן לקיום לה מיכם יזופין לפי' יכנים משכשכן במים ודי בכך דהכא כוכי דפומבדיתא לתכמו כי פרוק רופילא ורמת והקמר כל דבר שלין שכניסן לקיום משכשכן במים ומותרים ואין שכרת לומר שלה היה בו חטובד כוכבים יין שלה פעם לחת ועוד קשיל מה שפי' לבל קנקנים שהם של חרם בלעי עזות ולא לחטוס טעמא זה שלה במה שכניסן לקיום וכשהלה טעם דכריו בבליפה משמע דחרם לה לם שלין שכניסן לקיום לחטור ולקמן בפ"ב גבי היכא דגולפי משמע דמוטר מדקאמר כל דבר שכניסן לקיום גזרו רבנן לפי שעה לחטו זמן מרובה משמע לה דבר שלין שכניסן לקיום לין גזרו לה לזמן מרובה ועוד תימה להו משעים בכל יום בכלי חרם שלטו שלין שכניסן לקיום שכתן שהם ישראל יין הרבה וכשנוצע בהם עובד כוכבים שלין עוזין בו רק שכשך לבד ופי' הר"ר יהודה לייבב בילחם הספרים דוחלי עזות וקנקנים שניהם שכניסן לקיום וה"פ עזות חעובדי כוכבים חדשים שלה נתן בהם יין כלל דמחתר שהם גרוזים שלה שפתן מטוטם לי רמת בהו מעובד כוכבים ממרא מידע יליע לבל זפותם לו שנפתו ושכר שפתן לה חדשים לחטורים כי שמא בשעת זפיתה לו לחר זפיתה נתן בהם חעובד כוכבים יין ולה יליע יכנים פי' שנתן בהם יין לפי' חלי זימנא לחטורים דכל דבר שכניסן לקיום לחטור לפי שעה וכן בקנקנים ושתה לין שום חילוק בין עזות לקנקנים והא לה עריב ומני להו משום לסוף הכרייתות מחלוק זה מוה דגבי עזות קתני עובד כוכבים רבבן ועבדן וגבי קנקנים קתני עובד כוכבים עתן לחוכן יין כו' וכשמוך ה"פ ה"מ עזות חע"ג דשכניסן לקיום סגי להו בעירוי משום דלה בלעי לבל קנקנים של חרם בלעי טפי אלפי זה יש לחתיר הקנה"ם והוסע"ם חע"פ שהם זפותן דכיון שלין שכניסן לקיום והשתה ניחה כל מה שהקשינו לפרש"י רק לשון גרוזים לבן רבינו שם הקשה ט מן ההלכות גדולות שפירשו הני מילי עזות שלין שכניסן לקיום לבל קנקנים שכניסן לקיום ולפי זה לין לחתיר הקנה"ם זפותם לחפיפ לה על פי שלין שכניסן לקיום דומית דעזות לכך נרלה לרבינו שם דגרם בשעתן לכדגרסינן בתוספתא (פ"ה) דחחלקת בין קנקנים לקיום וזה היא הלעה ופי' עזות העובדי כוכבים גרוזים מוכרין חדשים זפותם חחוזרים גרוזים שלין שכניסן לקיום ואפי' יכנים לכיון שלין שכניסן לקיום משכשכן במים ומותרים ואפי' היה בהם זפת אלא שלין שכניסן לקיום

צא א מיי' פי"ט מ' מהל' מאכלות אסורות הלכה ד:

[ציין לעיל כט: בשנוי] הדברים בהגהה סמוכה בע"ז כ"מ

צב ב מיי' פי"ו מהלכות תמורת השועמה סל"ה:

העבירו . יבמ"ן

צג ג מיי' פ"ע מהל' עבודת כוכבים הל' יח סמג לאוין מה טור ש"ע י"ד סימן קמח סעיף יא:

[כלל מקומות לימא רבי אליעזר]

רבינו חננאל

כמין ארובה יש עליו קורט [דם אסור אין עליו קורט] דם מותר ותני מילי בשלא מלחו אבל מלחו אסור) חלמה הוא שיעבור הדם . רשב"ג אומר בזמן שהקרע שלו שהוא בחיים נמלל ונעקל לאחר שחיפה הקרע נמשך והלכתא כרשב"ג ואע"ג דלית מאן דפליג עליה : בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר . אוקימנא דלא כרבי אלעזר דאמר בשחיפת הזוהי סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים: והשבר היוצא מעבודת כוכבים אסור שהוא כזובחי מתים אי אשר דליכא תקרובת ומתני' רבי יהודה בן בתירא דתני מנין לתקרובת עבודת כוכבים שמטמא באהל שנאמר ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באהל אף תקרובת עבודת כוכבים מטמאה באהל ההולכין לתרפות אסורין לשאת ולתת עמהם אמר שמואל עובד כוכבים ההולך לתרפות מותר . בהליכה מותר דלמא חדר ביה ולא אויל בהחזרה אסור כיון דאתיך

נוסחא ראקור ד"ת רבותא ג"ל כיצחי מאי ס

משא ואתן ש: ג"י ם) יקוים ו- דבליכתן ב- ובהחזרתן מ"ת

ס"ל לית להו סך הקשה ולין סבירא להו בין בחירא כרבי יהודה דמי היה ט לפרש ומפר"ח דתקרובת שהוא כעין פיגם כגון זבחיה קטור וקטר מזבח דלעילין ממא וטימא לעיל גבי יין נסך לבל תקרובת שהיא כעין פיגם פיגוי ולפיכך תוקי לך ההכא בשר היולא כרבי יהודה דבשחיפה של בשר שלין זבח לפני עבודת כוכבים חיירי אלא שמבחיה זבחן וטימא דקתני מפני שהוא כזבחי מתים ולא קתני זבחי דמשמע זבח ממש ור"י פי' דלעיל בעין חיסור לכילה והכא דמשמע שנתבשל קרא לא פליגי לבל תקרובת עבודת כוכבים לסור בהגלה מדלתניא לתם כי פליגי לעיל בעין טומחה וקטר ממש ("לבבל דוכתא אביק") ר' יהודה בן בתירא לישור ותקשי טומחה והכא דייק שפיר כיון דתנא בשר היולא לסור למה לי למהדר ומתני מפני שהוא כזבחי מתים אלא לומר לך לסור ומטמא, ומטמא כדפרי' אלא לפתר ליכא תקרובת ומני ר' יהודה בן בתירא ומשנתנו על פר"ח יש להתריך הרבה בפ"ק דחולין (דף יג: ושם): **הולך** לתרפות • פי' הר"ר שמעיה מקום מטופת כמו בית התופת* וכירושלמי פי' לשון תרפיס: *) **כך** היא גירסת הספרים וגירסת רש"י ס"ל טודות העובדי כוכבים גרועים מדשים מוסרים יכנים ומוספין לחורים ופרש"י ז"ל גרועים שלא נפתחו ושם מדשים מוסרים לכיסם יין ומן מוטע לא בלע עור וזוקק עזות אבל כלי חרס בלע לאחר יכנים ומוספין לעורר יכנים לו מוספין לחורים יכנים לחייל לכנוס בו יין כשך זמן מרובה בלע עור ומוספין לפי' בחדא זימנא בלע זפת ליין אבל כ"ל משמע מתוך פירושו שמחלק בין מדשים דעזות למדשים דקנקנים דמדשים דקנקנים לא קרי לה קנקנים אלא מדשים דעזות ומדשים דקנקנים לא קרי לה קנקנים כשלה נתן בהם יין כלל ופי' שעשה משום דחרם בלע לאחר ולפי' בפעם ראשונה וכן פי' בקמוך ס"מ עזות הייט זיקי שהם של עור אבל קנקנים של חרם (נ) בלעי עזות וברלה כי כשהחזיר בעזות מדשים החזיר לע"ע ולא בלע זפת ולפ"ז בלע טוני לה לם כן כלי חטובדי כוכבים לה של כשף ואל עץ לית שום מוכרים שם לא בהגעלה ושירוי וגם יוצא"ם וקק"ש עד עץ לה בלע טלו כיון שהם יוכלו שהרי יאסרו שם נתן בהם יין הנה לאחר לו לתלוי בעב של עיסת הקונע והרכה תמיהות יש בדל לעלון שני הכרייתות של קנקנים ואל עזות שוין ולפי פ' שזה לבעזות מיקרו מדשים לה בשכבר נתן בהם יין כלל וע"ק שכתן לבריו לישרוילה פירש עבי עזות בכמה פעמים מיקרו יכנים וע"ק לעלון גרוזים משמע שהיה בהן כבר זפת וגרדן ועוד תימה למעשים בכל יום דכלי חטובדי כוכבים של כשף שהבאו חטוס לשכשכן במים להיתיר בלא הגעלה ושירוי וע"ק לגם ממון שכתבתן משמע דכבר שלין שכניסן לקיום לה מיכם יזופין לפי' יכנים משכשכן במים ודי בכך דהכא כוכי דפומבדיתא לתכמו כי פרוק רופילא ורמת והקמר כל דבר שלין שכניסן לקיום משכשכן במים ומותרים ואין שכרת לומר שלה היה בו חטובד כוכבים יין ולה יליע יכנים פי' שנתן בהם יין לפי' חלי זימנא לחטורים דכל דבר שכניסן לקיום לחטור לפי שעה וכן בקנקנים ושתה לין שום חילוק בין עזות לקנקנים והא לה עריב ומני להו משום לסוף הכרייתות מחלוק זה מוה דגבי עזות קתני עובד כוכבים רבבן ועבדן וגבי קנקנים קתני עובד כוכבים עתן לחוכן יין כו' וכשמוך ה"פ ה"מ עזות חע"ג דשכניסן לקיום סגי להו בעירוי משום דלה בלעי לבל קנקנים של חרם בלעי טפי אלפי זה יש לחתיר הקנה"ם והוסע"ם חע"פ שהם זפותן דכיון שלין שכניסן לקיום והשתה ניחה כל מה שהקשינו לפרש"י רק לשון גרוזים לבן רבינו שם הקשה ט מן ההלכות גדולות שפירשו הני מילי עזות שלין שכניסן לקיום לבל קנקנים שכניסן לקיום ולפי זה לין לחתיר הקנה"ם זפותם לחפיפ לה על פי שלין שכניסן לקיום דומית דעזות לכך נרלה לרבינו שם דגרם בשעתן לכדגרסינן בתוספתא (פ"ה) דחחלקת בין קנקנים לקיום וזה היא הלעה ופי' עזות העובדי כוכבים גרועים מדשים מוסרים זפותם חחוזרים גרועים שלין שכניסן לקיום משכשכן במים ומותרים ואפי' יכנים לכיון שלין שכניסן לקיום ואפי' היה בהם זפת אלא שלין שכניסן לקיום

גליון השי"ס

תוספות ד"ה בלבי לפני מחורתי • עי' מנחות הכ"ל סימן מ: ד"ה ישראל. עי' נס"ק בדף יב ע"ב ד"ה לבל בדף יג ע"ל ד"ה מעות:

מביק · לשון עניבה היא בכל התלמוד : יריד · שוק של עבודת כוכבים מיהו עובד כוכבים כי לחול, לסחורה הוא לחול : **עבודת כוכבים זבין** · מכר ללמים בשוק : **מם פיפא דסוב ליה** · להאי ישראל גלימא לו ממרת : **סכנ** · לדיין הוה מזבין ליה : **קשורין** · שמוזרין סחורה מבורה יחד ולא כד כבר : **נזדוף** · על עוד קנקנים-על מרס כל המקבה פירקתי למעלה : **גרוזים** · גרס בגל"ם כמו (חוס ג) להתגדל בו שלין בהן זפת והן מדשין מוסרין דבכיסה יין ומן מוסף לה בלע עור **ומזופפין** זפוקה לכל כלי תרס בלע לאלתר : **שנים ומזופפין** · כלומר לו שנים לו מזופפין לסורין שנים לירידי לכיים בהן יין כפר ומן מרובה בלע עור **ומזופפין** לפיכו בהדה זימנא בלע זפת ליין : **טובד כוכבים ריבבן** · כרי"ם כמו רבב לגומר התיך הזפת לתוכן : **ונתן לתוכן יין** · כן דרכם בעוד שהזפת חם מוסיף יין ליטול טעם מרירתו של זפת : **מגב מירידים** · דיקרלת זה שעסוק בסחיה יין לתקן הגוד : **מנפך** · ליה עובד כוכבים : **ולאו מדעתים** · דיקרלת להבין : **כורך מים לציע** · שלוחו יין הולך לגבוד בזפת ובכל טעמו כמים הגיתנין בציע שלין מהיליהן כשמחיבם הסיע הרי הן כאילו לא היו לף יין זה כלה בליחלוחים הזפת וכשמחיבם הזפת כלה מלוי ושוב חיו פולט : **נבי מלמי** · בכלי מלת שליין נבלע ובלה בחלה : **סכא נא מוי לאיבוד** · שנתן טעם במלח לעולם ואינו מחיבם : **מפא לפא** · בכל ג' ימים מעבן מעם לפא ומוסן לחרים : **סני מילי דיזבן** · כגון כי זיקי דלא ילקח שנבלע בהן יין כשר מחלה ולא בלעי מיין נסך כ"ב לחבל דילמא שנבלע בהן יין נסך-מחלתן לף סני בהכי : **גזדום** · (ג)כי זיקין של עור הן : **מבל קנקנים** · של מרס הן ובלעי מוכא לף סני להו בהכי : **גרוזים** · שלא מזפפו מעולם קרי גרוזים : **שנים ומזופפים** · לו שנים לו מזופפין : **טובד כוכבים נותן לתוכן טובד כוכבים** יין ישראל נותן לתוכן שלמה מעם ומוסן ומשמר לתקן **וכבר** · כלומר כיון שנתן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן שלמה מעם ומוסן ומשמר לתקן : **ומערן מעם לעם כדלמרינן ומוזרין : טובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן יין ישראל** · מיד חע"פ שלא מילתהו מיס לפי שהיין והמוריים שורפין את היין הנבלע ומכלין תוכו לכתחלה

[תוספתא פ"ב]

הני מילי נודות אבל קנקנים לא,אמר ליה רב אשי "לא שנא נודות ולא שנא קנקנים. ת"ר *קנקנים של עובדי כוכבים חדשים מותרין ישנים ומזופפין אסורין עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל, לתוכן מים עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר ומוריים ואינו חדש אביעא להו לכתחלה

[תוספתא פ"ב]

לתוכם יין וכשכם כה עובד כוכבים יין ישראל ממלא תוכ' מים ג' ימים מעם לעם וכשם לתוכה יין ולינו מוכם ובשכם כה עובד כוכבים יין ויקרלת ליר ומוריים מותר להכיים לתוכה יין ועלה כעי שלמודת לכתחלה לו דיעבד פי' מה שלמוכר ויקרלת ליר לו מוריים רוצה לומר לכתחלה יהנגו שם כמו שכר לו דוקא דיעבד ומיהו לף בדיעבד יפן יין מחריו ליר שורף ומיחת דפסיעת ליה לתלמודא בממוך ליר שורף תור לו כ"ם מכל לגיכסת הספרים דגרסי עובד כוכבים שהן לתוכן יין ישראל שהן מלי קבעי פסיעת לכתחלה קלמר דכל קבעי כהדיא שהן ועוד קשה מעה ליה לתלמודא לליר שורף *ליין שמוסר ליכנם בו יין מחריו · **עובד** כוכבים ריבבן · וכספסמת גרים ריבבן וכרשה דריבבן וריכבן כל הלמיד מכם שבעה רבב על בגדו מיב מיסה ולמרי לה רבב : **דאני** · עובד כוכבים דגדל מחרת לבי מלחי ורבה רמה טבין זה לבני שורף מים לציע כרי שעמו ליכר כמלה ומלי שלקה דעתיה, דרב פפי לבי מילתי מקום עשיים המלה ולקמיה רב (זביח) [פפי] דלמ"ם שהעובד כוכבים מעלין שם יין המלה מוסר מפני שהאוסר שורפו וכלה שם כשורף מים לציע כי גם טעם היין ליסו ליכר בו ורב לבי פריך דמ"מ לף לחיל לאבוד כמו עובד דוסמת השר מבעלת היין ולומר ר"ם כי האי שהקפמת דרב לבי ליכה שלה לחויל בעלמא כלומר מגדל זביד לף שמעמ

(ו)שלה מכל מקום הלכה כרב בפני ומתוך כך האיבו המלה לף על פי שרגילים שמשימים עליו לם בשעת רחיצה ללבנו : כשעת

הגהות הב"ח

(ה) גמ' כרישב דרבה למימר קמיה דרב לבי מילי : (כ) רש"י ד"ה מדות כיון זיקי וכל שור כסי"ב : (ג) תוס' ד"ה (כדף הקודם) בן כו' פי' מדשים שמוסרין דחדשי כגי"ל ומיכם פי' נמחק : (ד) בא"ד ישנים ומזופפין פי' זפותין ומפי' : (ס) בא"ד מרפי לפיטפחמדת מסן של יין : (ו) ד"ה שלי וכו' לף שעמא שלי מ"ע שלכה :

צד א מיי' פ"ג מהל' עבודת כוכבים כל' יח סמג לאוין מה עוש ג"ע ד"ל פי' קמח פ"ו ח':

צה ב ג מיי' שם סמג שם פוש"ע י"ד סימן קמע סעיף ס :

צו ד מיי' שם סלכה יו וסמג שם עוש"ע י"ד פי' קמח סעיף יח :

צז ה מיי' פ"ל מהלכות מלכות סלכה כל' ז סמג לאוין קמח עוש ג"ע ד"ל סימן קלה סעיף ג ופ"ע ה ויש כאן גרסאות מחלקות :

צח ו ז ח ט מיי' שם סלכה טו סמג שם עוש"ע שם סעיף ג ופעיף ד :

צט י מיי' שם סל' עו וסמג שם עוש"ע ד סימן קלו סעיף ד :

רבינו חננאל

ג)ישראל התולך לתרשות בין בהליכה בין בחזירה אסור : ת"ר עובד כוכבים התולך ליריד כ) בהליכה מותר ללמוד חדר ביה בחזירה אסור ומקשינן אמאי בחזירה אסור דאמרינן דלמא עבודת כוכבים זבין ומעותיו דמי עבודת כוכבים ניצוצי עובד כוכבים נמי נימא הכי · ומרקינן עובד כוכבים דלא אפשר ליה דלא למיזל לירידי אבל אדרחיה שקל גלימא ותרטנא דאית ליה בירידי ומזבין ומשוה שבירי דמי מעורה ניצוצי · אבל ישראל אילו הות ליה מעורה הבא הות מזבן ליה · אלא לא אויל ליריר אלא למזבן עבודת כוכבים דלא משכחה לזבונא הכא: ירושלמי א"ר מנא צריכין אנן למיתש מה דתניא חששין אסור למיתן פרוטה בו פרוטא מיתתא הותי בי שיתיא תבשילא הותי ערשא מצעא מכינא בו אתרונא או בו מגולא : א"ר יוסי בר אבון כל זיעת האדם סם המות חוץ מזיעת הפנים בשבת בסוף פ' כל כתבי הקדש (דף קנה) א"ר אבא בר כהנא רבי הניגא תחיר לבית רבי לשתות יין חבא בקרונות של עובדי כוכבים בתוכם א"ר חד ולא ירענא אי משום דסבר לה כר' אליעזר דמחיר בתוכם אחד אי משום א"ר יוסי בר' חנינא : **פיסקא** נזדות העובדי כוכבים וקנקניהם ויין ישראל בנוד בתן אסורין ואיסורן איסור תגאה דברי ר"מ וחכ"א אין איסורן איסור תגאה : ת"ר נזדות חשובדי כוכבים הדשים מותרין מזופפין אסורין עובד כוכבים ריבבן ועיברן נותן לתוכן יין מ' · אוקימנא ביין שנותן בנזד למתקו דקא אזיל לאיבוד שנעשית בנותן פ"ם לפים ופירש בירושלמי אין עובד כוכבים עשוי לנתן ע"ג דבר מיאום · אבל עובד כוכבים דשדרי יין בי מילחי דישראל אסיר · פניא דשמעתא

ג)ישראל התולך לתרשות בין בהליכה בין בחזירה אסור : ת"ר עובד כוכבים התולך לירידי כ) בהליכה מותר ללמוד חדר ביה בחזירה אסור ומקשינן אמאי בחזירה אסור דאמרינן דלמא עבודת כוכבים זבין ומעותיו דמי עבודת כוכבים ניצוצי עובד כוכבים נמי נימא הכי · ומרקינן עובד כוכבים דלא אפשר ליה דלא למיזל לירידי אבל אדרחיה שקל גלימא ותרטנא דאית ליה בירידי ומזבין ומשוה שבירי דמי מעורה ניצוצי · אבל ישראל אילו הות ליה מעורה הבא הות מזבן ליה · אלא לא אויל ליריר אלא למזבן עבודת כוכבים דלא משכחה לזבונא הכא: ירושלמי א"ר מנא צריכין אנן למיתש מה דתניא חששין אסור למיתן פרוטה בו פרוטא מיתתא הותי בי שיתיא תבשילא הותי ערשא מצעא מכינא בו אתרונא או בו מגולא : א"ר יוסי בר אבון כל זיעת האדם סם המות חוץ מזיעת הפנים בשבת בסוף פ' כל כתבי הקדש (דף קנה) א"ר אבא בר כהנא רבי הניגא תחיר לבית רבי לשתות יין חבא בקרונות של עובדי כוכבים בתוכם א"ר חד ולא ירענא אי משום דסבר לה כר' אליעזר דמחיר בתוכם אחד אי משום א"ר יוסי בר' חנינא : **פיסקא** נזדות העובדי כוכבים וקנקניהם ויין ישראל בנוד בתן אסורין ואיסורן איסור תגאה דברי ר"מ וחכ"א אין איסורן איסור תגאה : ת"ר נזדות חשובדי כוכבים הדשים מותרין מזופפין אסורין עובד כוכבים ריבבן ועיברן נותן לתוכן יין מ' · אוקימנא ביין שנותן בנזד למתקו דקא אזיל לאיבוד שנעשית בנותן פ"ם לפים ופירש בירושלמי אין עובד כוכבים עשוי לנתן ע"ג דבר מיאום · אבל עובד כוכבים דשדרי יין בי מילחי דישראל אסיר · פניא דשמעתא

הגהות חחקנקנים לא שנא דיזבן ונתנו בהם עובדי כוכבים יין ולא שנא דירדתו הזרה ר' אבי הלכה למעשה מסלאן ג' ימים ומשרן · ואפר רבא צריך לשרן כל כך משה לעת : ת"ר קנקנים של עובדי כוכבים חדשים מותרין ישנים ומזופפין אסורין עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן מים עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר או מוריים ואינו חדש ואסיקנא

ל) בלאם למכר כלן וכ"ל ישראל פסוק לגבפות כבליכם מופר וכמיוש לפסור וכיקרלת מופר כין כבליכם לפסור וכמזרם מופר [ובכ"ם כבי' בריף ד"ל ישראל בסוגן ניליר בסליכם מופר לפמת סדר כיס וכו' .

בעא מיניה ר' יהודה מליה ור' יהודה מיניה מר · תמי · גרסה לעיל ר' יהודה בעיה קמיה ר' יהודה הוה* והוא ר' יהודה הבעיא דמועד קטן (דף יב:) דקאמר התם לשקמי מיא לחמים קפיל מרמיה ומעט רב (פ"ה) נמי גרס רבי יהודה היתיר לה השתא ומשמע בן בט של ר' יהודה דגזר על השתא ולמחר לא גזר ור' יהודה הבעיא דמועד קטן (דף יב:) דקאמר התם לשקמי מיא לחמים קפיל מרמיה ומעט רב (פ"ה) ולעיל ד' יהודה היתיר לה השתא ומשמע דלמחר לא גזר ור' יהודה הבעיא דמועד קטן (דף יב:) דקאמר התם לשקמי מיא לחמים קפיל מרמיה ומעט רב (פ"ה) ולעיל ד' יהודה היתיר לה השתא ומשמע דלמחר לא גזר ור' יהודה הבעיא דמועד קטן (דף יב:) דקאמר התם לשקמי מיא לחמים קפיל מרמיה ומעט רב (פ"ה)

קינמא · פ"ה קינמון ולפי הנראה ממנו הוא מין מתוק הנמכר בשוק ונקרא בלשון ערבי קרפה"א [קרפה"ה] ובלשון לעז קנילי"א [קנילי"ה] ובלשון יון קנמו"ן [קנמו"ן] ובלשון רומי קנמו"מ [קנמו"מ] ובלשון אשכנז זימ"ט [זימ"ט] ובלשון צרפת קנילי"א [קנילי"ה] ובלשון ספרד קנילי"א [קנילי"ה] ובלשון ישמעאל קרפה"א [קרפה

שאינו יוצא מידי דופטו לעולם · סימה להדליכהו לכבשנות כדאמר פ' דם חטאת בזבחים (דף ס. ושם ד"ה מגלח) גבי כלי חרס של מקדש ומצאו לפי שאין עושין כבשנות בירושלים כך נלע"ד ואומ"ם כיון שנתקדש ואומ"ם כיון שנתקדש כבשנות כלי אחר תשבירו ופניס תדשום בהו לכתן וא"ת כיון דתשבירו כלי אחר מ"ל תעד דאמר רחמנא למה ליהדליכהו כבשנות ואומר ר' שמעון מצ"ן דוחלי גבי קדרות של חרס דאין להן דרכן בהיסק כי ממזיר להו בכבשן אייך למימר הלו אחריס הם לכל תעד וכיוס שמיכוין בה ע"י היסק אין יוצא להחזירם לותן לכבשן (נ)ולא נקרא כלי אחר: **ר"ע** מיקלע לגיגוח · פרש"י בפרק קמא דתענים (דף יח:) דגרס מר עוקבא דתם ותלוס שר"ע לא היה מסתפק ועוד כי היה לו להלמוד להבירה בלשון בריימא,מיהו הא לא קשיא דלכבה מקומות מיהו שמיכיר מעשה בר"ע וכיוצא בו: **מתענין** לעשות· פ"ה כגון שקבל עליו תענית משם שנות ולמעלה אבל לא משם לוס כל ותוך לוס לא מקרי מתענין אלא מי שמתענה בפ"ק דתענית (דף יח:) על כך למייתי התם דקתמר הא דתמרת מתענין לעשות לוס כל לותו היום ופריך ומי מתענין לעשות לוס כל לותו היום והתניא וכו' אלא לאו מתענין לעשות לוס כל לותו היום ומסיק לא תענית דלמילך לימלוכי וע"ל למייני מי שקבל עליו מלמול שלא יאכל למחר עד מני היום יכול הוא לגמור בדעתו להתענות עד הלילה ועלתה לו תענית דקתני התם ממילתיה דר' יוחנן אמר מתענין לעשות דל"ל יוחנן הייני בתעניות עד דנתמל ברעתו להתענות עד הלילה ועלתה לו תענית דקתני התם ממילתיה דר' יוסה אמר מתענין לעשות דל"ל "בריה דרבי יוסי הגלילי תע"ב דאכל נוכנא ושתה מיא לאקויה בלוס כל תעניתו אלא מקשה עליו תעניתו דאכל נוכנא ושתה מיא לאקויה בלוס כל תעניתו אלא מקשה עליו דתניא מתענין לעשות תע"פ שאכל אחרי כן לו קודם והא דפריך בפ"ק דתענית (שם) מהא דקאמר כל תענית שלא מקבלו עליו אפילו בשחרית אינו תענית

אבטא דמייתי · כך גורס בערוך בכ"ף · ופי' שמכניסין קמח ועצבים וכשמים וסוכרין תוכו בחלב ומזלפין יין עליו וכ"ה גרס לקמן לגבי תלושה ומשמיעין כה יין ושאינו מרגיש בו לא מיבעי כי לא מיבעי ולעצם לישנא לחד: **מוריים** תומן · והא דפליגי ר"מ וכ"ח במגיחין במוריים וכרבן במגיחין במוריים לענין מיסור הנאה הייט משל בעלי בתים ר"מ מייירי לחד פעם דאיכון ושני דקלים שומניה ורמו ביה מערב והוא הסליקי ומיכר וההוא מוריים דלקמן לחתא בחרכא של תומן הוי "והיה ניכר (ג) לפי שהיה בפעם ראשון ושני: **אי** למרם רוב היכא מיעטו · **פימה** כי היכא רובא נמי לחמי לא משכחינן ליה מיעוטא דמעוטא כיון דלחיכ רובא וחזקה להיתר רובא בהנאת שלין שמתעה לעבודת כוכבים ואותם עגלים עלמם נעמידם בחזקת היתר שהיו הקיבות בחזקת היתר שחיגם לעבודת כוכבים קודם שחיטה (ל) וכי הלי גוועת לחמי' כפ"ב דיבמות (לף קיט:) נבי היתה לה חמות מיתה מוקמת דחזקינן ליה מיעוטא דמיעוטא דהיכא רוב לשוק וחזקה לשוק וי"ל דשאני הכא דלאחר שחיטה חיכרע ליה חזקה להכך קיבות המעומדות לפניו לאחר שחיטה כספק עבודת כוכבים קיימי הכא נמי זימנין דחיזקין כגון בילמה מליחה מעות להיכך דיעוחא שלמה מעומדת ולפי' לר' יהושע דלא חיים הכא אחר הכא דהכא לין שום ודאים של איסור לפי' כשילמה מליחה דאפשר הפילה לכל כלן כיון שמיעוט הקיבות מחוכות יש כאן חשש מיעוט של איסור: **וכי** נשחטין לעבודת כוכבים מלי הוי כמו שהוא עובד כוכבים ה"ל לכל עיקר שחיטתן אינה שחיטה ופ"ק דחולין (ד' ה:) גבי שכחו סייעיי דלחמו לנעקרת יהיב לכרי כו' לחמו דמי ומכרא לדין ומשום הכי מסיק בגמ' זבחים זבחה ולא קחמר כבחים עלמה: **רשב"ל** אמר מותרת בהנאה · פ"ה לף בכילה ותע"ג דמומר לעבודת כוכבים הוי מ"מ בפ"ק דמולין (דף ה') מוכחינן דג' (ה) דיני מומר בן יום שחיטתו מותרת לף בכילה ויש בהנאה לכר ויש לחוכיח לף בהנאה: **מפני** שמעמידין בקיבת עגלי עבודת כוכבים · גרלה דר' יהושע לא היה מתכוין כי אם לדחותו להא ר' יהושע לא היה לחיים למיעוט בפ"ב דיבמות (דף קיט·) שהכחיב לעיל וכן בפרק ג' דכלורות (דף כ:) ושור לחפילו ר"מ לחיים למיעוטא לא אמר לעיל (דף כח:) חלת בגינא בים לוויכיי לכל שאר מקומות חניא מיעוט למיעוטא: **רשיאן** עגה ואיה דגרסי הכא לחיכ: **שחבירן** מוכיח עליו לריה קמגיך כו' · ממיך לחסיפיה דקחני: **בשרו** חמור · על כן עלמות לחכוך בפרק שור שנגח קמא (ב"ק דף מא·) דרים מבקרו חע"ג דעבדיה כעין בשר וחמחיי (ו) ור"ל דחכרי ממעיון מיניה: **אמר** רבה מרוייהו מנגחי · גרלה דחלמי חי פירושו מנגחי מדלא קחני מנגחי ברה מרוייהו מנגחי בחלמוד הוך ספיר לפילו בחמיהה): **ים** לכך חיל לם מיסור עבודת כוכבים על הפרס: **מפני** שמעמידין בקיבת עגלי עבודת כוכבים ומחמר בלבו בזביחה זו עבודה לעבודת כוכבים וכהא מוקיע לה דחמיר זביחה הויא עבודה חמורה כמקריב חלב (ויקרא ג) ופרכי' לעיל (דף כח:) ומוקי לה בחלב שומן חלב שלא הוחר לאכילה: **מפני** שמעמידין בקיבת עגלי עבודת כוכבים · גרלה דר' יהושע לא היה מתכוין כי אם לדחותו להא ר' יהושע לא היה

מכלל דלמיפרי סגפם • כי עולה וס"ד לכתוב הכסקל שרי פרקיניהו: **דברי דודיך** • דברי סופרים: **מיינם** • עיקר תורה שבכתב: **משוק שפופרין** • כדמתרגמינן ותשוקיהם וכבושיהן ולא תזדקק להקשות לו: **גורס מדמם** • מקרוב נזרו על הגבינה: **ואין מפקפקין בה** • ואין מפרשין תורה אור כטעמה כדמפרש ואזיל: מפקפקין לשון תמיהה בדבר פשוט לפשפשו ובלע"ז פוריט"ר כמו (סוכה דף טו:) מפקפק וטעל תחת מבוכתיים: **לא פגנו פעמא** • למה נזדו עליו: **דלמא מיכא** • לעיל ליה ההוא טעמא ולא בדיל מיניה ומזלזל בה לכל השקעת דלא מגלו טעמא למלתא כדלי מיניה כ"ע דסברי קמו רבנן במלתא דלמי מיניה תורבא ואתן הוא דלא בקיאין בטעמא": **יבש מופר** • כל גילוי סיכה מופר דלמדם של נחש הוא היה שם לא היה מניחו ליכנס: **יען מופר וכו'** • יין וסכר שנמצא בהסם מדשים והממין להם עד שנפייסו מופר לפי היה בו למדם של נחש לא היה מניחו ליישן: **נפי עמ"ס נגיסיה בלא נמלוחי מלא** • בין גומא של גבינה נשאר מן החלב, וחלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו = לחלוב, דלמא פריב ביה חלב טעמא (ג) דחלב טעמא ליט עלמי, ואם אינו מילוח טעמו במהור בטעמא נשאר עם נסיובי דחלבא במהור אסור משום: **נפור קיבת נבלה** • ושור שנתנו בקיבת נבלה: **ומי שמר שמוחלב** • דשור קיבת נבלה (ג) לחמורה קיבת נבלה עצמה דבבלה לטייט חלב הקרוב הכשר במעי הטלה טהור למלת פירסת בעלמת הוא: כאן

קיבת נבילה הא קיבה גופא שריא, ומי אמר שמואל הכי והתנן קיבת העובד כוכבים ושל נבילה הרי זו אסורה והיינו בה אמו דעובד כוכבים לאו נבילה היא? ל"ק *ואמר שמואל חדא קתני קיבת שחטה עובד כוכבים נבלה אסורה: [שבת]

כאן

מכלל דאיסורי הנאה שרו פרשייהו, והדקא"ל מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודת כוכבים, וקא מהדר ליה א"כ למה לא אסרוה בהנאה, מכלל דעבודת כוכבים אסור פרשייהו, ולהדר ליה משום דליתיה לאיסוריא בעיניה? מ"ט לאו משום דליתיה לאיסוריא בעיניה? אמרי הכא כיון דאוקמיה מוקים חשיב ליה כמאן דאיתיה לאיסוריה בעיניה: **ה"ג** להשיאו לדבר אחר וכו': מאי כי טובים דודיך מיין? כי אתא רב דימי אמר: אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה בשבח"ע עריבים עלי דברי דודיך יותר מיין של תורה מ"ש האי קרא דשיליה? אר"ש בן פזי ואיתימא ר"ש בר אמי מריש"ק דקרא קאל קישקי משיקות פיהו" אמר ליה: "ישמעאל אחי חשוק שפתותיך זו בזו ואל תבהל להשיב" מ"ט? אמר עולא ואיתימא רב שמואל בר אבא גזרה חדשה היא ואין מפקפקין בה, מאי גזירתא? אר"ש בן פזי אמר רבי"ל משום ניקור: ניקור? ללימא ליה משום ניקור: כדעולא דאמר עולא כי גזרי גזירתא במערבא לא מגלו טעמא עד תריסר ירחי שתא דלמא איכא אינשי דלא ס"ל ואתי לזלזולי בה, מגדף בה ר' ירמיה אלא מעתה ישבה תשתרי ישן תשתרי? ר"א"ר חנינא יבש מותר אין מניחו ליבש *ישן מותר (ה) אין מניחו לישן? א"ר *אחינא לפי שאינו לה בלא צחצוחי חלם לשמואל אמר מפני שמעמידין אותה בעורות קיבת העובד כוכבים ושל נבילה הרי זו אסורה ומי אמר שמואל הכי והתנן קיבת עובד כוכבים ושל נבילה הרי זו אסורה: ל"ק כאן

ישן תמהי • תימה ליטמי גזרה ישן לימא מתני' דלמא כדמפרש לעיל (דף נח:) גבי שכר ור"ל דהמם היכא דמיכר טוי מיכר ישן ישן לימא מתני' דלמא כדמפרש לעיל (דף נח:) גבי שכר ור"ל **לפי** שמ"ש בגמ' כי גומות של גבינה: **לפי** שמ"ש בגמ' כי גומות של גבינה • פ"ה בין גומות של גבינה נשאר מן החלב ולמה עריב ביה מלב טמא ומקשה דמ"ש ה"ל גר' ירמיה למימר שמא יהא מליח עומד: לכן פר"ח דקתי מתני' דהוה פריך יבשה מעכברי (ה) ומשני דלמי' כשהוא נרוה לעולם נשאר

מפני שמעמידין בשרף ערלה • ועוד׳ל שם עובדי כוכבים לחמורה כמו שנפרש בפ"ב בעמ"ש (עיין נחום׳ קידושין דף נ: ד"ה כל מלוה) : **דברים** המכוסין ממנו מתנגלין לו • פי׳ שכבי חדש מגלין לו רזיהן לפי שנהנין ממנו עכשו ומוסיפה כמו שנפרש בחמ׳ לקמן (פ"ו מ"ו) : **לגבינה** לוקה דקתני ביני לעופי • פירוש ניקח חלב מן הטעון כוכבים לעשות גבינה לפי שעדיין לא ניקח גבינה של עובד כוכבים ליכא למימר לחלב ממש כיון שעשוי לאומו לגרעו ליכא למימר למעיר כו חלב ממש כיון שאינו עומד : **מכלל** דקתני פיפס לא הותרה כב"ד מכלל דלמ"ד כבעי הוה ליה למימר לא פשע לישנא ומכאן ואילך ממש עשה לתכול פה על עובדי כוכבים כיון שלא פשע לימוכו כלל ישראל ויש למשך על דברי רשב"ג ור"מ כך נלמוד לחמרי "אין גוזרין גזרה על הרבור אלא ב"ד רוב הרבור יכולין לעמוד בו" ועי׳ לעיל לחמר לקמן (דף נז:) "בימיו תמיד לא לח הפלולה היתה (ל)להתיר אלא משום דהוו קרו ליה "ב"ד מריה" ואחריו כתו בים דין אחר שהתירוהו (ל)ולחמרי (ל)לפרקין (כ)וכ"ק (כ)ושכח (פ)ם עמדו עליו והתירוהו (ל)ומי שמזהר (פ)ם על עובדי כוכבים מוכר לתכול עם מי שלוט מזה בקערה לחם ת"ש שעשה פת עובד כוכבים מתערב בשם ישראל בלין להתמיר (ל)לחבור ע"י תערובת כדלחמר בפ"ק דתולין (דף י׳) לגל גזרו על תערובת דמאי (כ)וכ"ג (כ)לחלק(ל)דעובדי כוכבים(ל)לי לליחיה לפת בעיניה לגל גזרו חגל סיכת לחיתה בעיניה :

זליפתן • פ"ה פליטתן וגרלה שחומה פליטה כתה מכח השמן שהריקו מכלי החיכור כדלמרינן לקמן (דף שכ:) "לו (ו) מוכן כמי זיתים ולכון זיוף ק"ק חגל מליו זיוף רק לשון שפיכה כמו תעשה זיוף (פסחים דף כ:) : בגמ׳

בשן קורס תורב . לוחה מסנה דשחיטת תולין דקיכת עובד כוכבים׳ נכלה שהורה נשנים קודם שחזר בו ר׳ יהושע מדבריו שלמד לו לר׳ ישמעאל מפני שמעמידין לוחה בקיבת נכילה וסבר לגל פירשת היח : **ובשן לפחר תורב** • לך דמני שמוחל מפני שמעמידין לוחה תורה אור בעוד לבל קיבה עלמה בריה לגחר

באן קודם חזרה באן(ב׳) לאחר חזרה *ומשנה׳ לא זוה ממקומה רב מלביא משמיה דרב אדא בר אהבה אבר מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר רב חסדא אבר מפני שמעמידין אותה בחומץ רב נחמן (ג) (בר יצחק) אבר מפני שמעמידין אותה °בשרף הערלה כמאן? כי האי תנא (*דתניא) ר"א אומר *ה"המעמיד בשרף הערלה אסור מפני שהוא פירי? אפי׳ תימא ר׳ יהושע עד כאן לא פליג ר׳ יהושע עליה דר"א אלא בקמפא דנוקא אבל בקמפא דפירא מודי והיינו דתנן ר"א ר"י יהושע שמעתי בפירוש שהמעמיד בשרף העלין ובשרף העיקרין מותר °בשרף הפגין אסור מפני שהוא פירו בן לרב חסדא בין לרב נחמן (ג)(בר יצחק) תתסר בהנאה? קשיא. דרש רב נחמן בריה דרב חסדא מאי דכתיב °לריח שמניך טובים לַמָּה ת"ח דומה? לצלוחית של פלייטין: מְנוּלָה-ריחה נודף מבוסה-אין ריחה נודף בְּלֹא עוֹר אלא דברים שמכוסין ממנו מתנגלין לו שנאמר °עלמות אהבוך" קְרֵי בֵיהּ 'עלומות' בְּלֹא עוֹר אלא שמלאך המות אוהבו שנא' "עלמות אהבוך" קְרֵי בֵיהּ על מות בְּלֹא עוֹר אלא שנוחל שני עולמות אחד העוה"ז ואחד העוה"ב שנא' "עלמות" קְרֵי בֵיהּ עוֹלָמוֹת: **מתני׳** ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין איסורן איסור הנאה °חֶלֶב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו °והפת והשמן שלהן, °דברי רבית דינו °התירו השמן °והשלקות °וכבשין שדרכן לתת לתבן יין וחומץ °וטרית טְרוּפָה °ציר שאין בה דגה כלבית שומטת בו °והחלקן °וקורט של חלתית °ומלח שלקונדית הרי אלו אסורין ואין איסורן איסור הנאה: **גמ׳** חֶלֶב למאי ניחוש לה אי משום איחלופי, טרור חיור, טמא ירוק, ואי משום איערובי ניקום דאמר מר חלב טרור עומד חלב טמא אינו עומד אי דקא בעי לגבינה ה"נ הבא במאי עסקינן דקא בעי ליה לכמבא ונשקול מיניה קלי ונקום? אין דבטהור נמי איכא נסיובי דלא קיימי ליכא למיקם עלה דמילתא ואב"א אפי׳ תימא דקבעי לה לגבינה איכא דקאי ביני אמפי: והפת? א"ר כהנא א"ר יוחנן פת לא הותרה בב"ד מכלל דאיבא מאן דשרי? אין דכי אתא רב דימי אמר אפם אחם יצא רבי לשדה והביא עובד כוכבים לפניו פת פורני מאפה סאה אמר רבי כמה נאה פת זו כמה ראו חכמים לאוסרה מה ראו חכמים משום חתנות! אלא מה ראו חכמים לאוסרה בשדה, כסבורין העם החזיר רבי הפת ולא היא, רבי לא החזיר את הפת, רב יוסף ואיתימא רב שמואל בר יהודה אמר: לא כך היה מעשה אלא אמרו אפם אחם הלך רבי למקום אחר וראה פת דחוק לתלמידים, אמר רבי אין כאן פלטר? כסבורין העם לומר פלטר עובד כוכבים והוא לא אמר אלא פלטר ישראל א"ר חלבו אפילו למ"ד פלטר עובד כוכבים לא אמרן אלא דליכא פלטר ישראל אבל במקום דאיכא פלטר ישראל לא, ורבי יוחנן אמר אפי׳ למ"ד פלטר עובד כוכבים ה"מ בשדה אבל בעיר לא משום חתנות, איבו הוה מַנְּיֵת ואביל פת אֲבֵי מצרי אמר להו רבא ואיתימא רב נחמן בר יצחק לא תשתעו (ג) *(בהדיה דאיבו) דקאביל להמא דארמאי: והשמן שלהן: שמן: רב אמר דניאל גזר עליו ושמואל אמר זליפתן

[יומות נ׳ לכי קדושין כהי שבועות ד׳ תולין לב: קנט:]

ומפני • לחמר שמעמידין בו ר׳ יהושע מפני שמעמידין בו : **קדום** חזוק • לח לח ממקומה • לח עקרוה לגמרי דהואיל ונשנים נשנים לבל חין לבלה כמוחה שהרי חזר בו : **שמעמידין פוחה כחומן** • שהחומץ מעמיד חלב ולקמן פריך לה ת"ל ליפסל בהנחה : **בקטפא דגוזא** • בקרף הולא מן הענ : **לבל בקטפא דפירי** • בקרף הפירי עלמו : **מגולה** ריפה נוזף • וסיינו דכתיב שמן תורק שמוך בשמנין לוחה ומיקין שמוה לעומר בשמחה כשמחה מלמד תורה לתלמידים חן יגלה לך שם : **מפגלין לו** • מפלגין בלא עורק בשחוט מלמדו: **מתני׳ ר׳** וכיון דינו פחירו לם פשמן • לח גרסי׳ דהח לאו היינו שרייה לחת ר׳ יהודה בשיתה בר בריה שרייה כדלמר בגמ׳ מבחמיך וחזיל רבי יהודה בשיתה,ור׳ יהודה בשיתה בגמ׳ דגמ׳ סייט רבי יהודה בשיתה בט של ר"ג בר׳ שהיה בימי החמורחים ור"ע למרינן בגמרל ר׳ יהודה בשיתה בט של ר"ג הוה סי,ואיט רבי ,בט של רשב"ג היה כדלמרינן בהשוכר לת הפועלים (ב"מ פה:) : **ופשלנות** • כל דבר שבישלו עובד כוכבים ולפיט בכלי מהור וכלים מהורים : **וכבשין** • לכבות דגים וירק ורחת ורגלים של בהמה בהומן : **וטריה** • מין דגים קטנים מלוחים : **טרופה** • שנטרפו ונשחברו הדגים ואין ניכרין הלבך חייבי לעמחים : **וציר שאין** בה דגה כלבית שומטת בו • שדרך כלבית ליגדל מליה בציר של דגים מהורים,ואם יש בציר דג עמה עמו לח תגדל כלבית בו והיא עלמה עמחה : **ומחלק** • מין דגים קטנים מהורים והיא כולחנית ואין לה כשפיר וקשקשת ועתיד לגדל לאחר זמן כשפיר וקשקשת וקיימת לן דמותרת ואמר בגמרא מפני מה אמרוה מפני שעיבורה שולה עמה דגים עמחים הדומים לה הלבך לח אמרו פרופה ול"ש ליה עיבורה ליבא למיקם לאחר מלוך כיניסה דדמו ליה ולח מינכרי לבל טרית אין שקל דומה לה הלבך כי אינה פרופה טריח : **פלגים** • מין פירי הוא שקוין לזר"ח בלע"ז וממחכין לח קרקיע בכלי ומחבר מקום שמעניחה לכליה : **ומלח** שלקונדית • מפרש בגמ׳ (נקמן נמ:) : **גבי׳ ניקוח** • יעמידנו ע"י קיבה לגבינה : **לכמבא** • מחלב : **קלי** • מעט: **נסיובי** • מיבש"ח : **ליבא למיקם** עלה דמילחא • שמח מחעבר בו מלב עמח ומכשהעמידו שומד מהור שבו והעמח בשלר שמעניחה לכליה בכלי הלבך עם הכסיובי הלבך אין זה נסיון להכשיר הרחשונים

[ע"ז דחנן] [שבלי פ"ל מ"ו נדה מ:]

[עבלה פ"ל מ"ו נדה מ:]

[ע"ז נ:]

[עי׳ חוס׳ לקמן לו: כחוך ד"ה חבר וכו׳ בחמיתין כחב רבינו פ"ק ד"ב וכו׳ ותוס׳ לעיל נג: ד"ה בעח]

גליון השי"ם

(ל) גמ׳ כשרף כפ"ב • עיין בריטב"ח קדושין דף לח ד"ה חתנן :

[יומות נ׳ לכי קדושין כהי שבועות ד׳ תולין לב: קנט:]

[ע"ז דחנן] [שבלי פ"ל מ"ו נדה מ:]

[עבלה פ"ל מ"ו נדה מ:]

[ע"ז נ:]

[עי׳ חוס׳ לקמן לו: כחוך ד"ה חבר וכו׳ בחמיתין כחב רבינו פ"ק ד"ב וכו׳ ותוס׳ לעיל נג: ד"ה בעח]

גליון השי"ם

(ל) גמ׳ כשרף כפ"ב • עיין בריטב"ח קדושין דף לח ד"ה חתנן :

[ספ: כר"ס לין שוחרין]

קיט א ב מיי׳ פט"ו מהל׳ מלכות מלכה ו סמג לחין קמו :

קכ ג מיי׳ שם פ"ג הלכה יג סמג לחין קלב טוש"ע י"ד סי׳ קיו סעיף ג :

קכא ד מיי׳ שם פ"ו הלכה ט סמג לחין קמח טוש"ע י"ד סי׳ קיב סעיף ג:

קכב ה מיי׳ שם הלכה כב ושמג שם טוש"ע שם סי׳ קיד סעיי׳ ה:

קכג ו מיי׳ שם הלכה ט טוש"ע שם סי׳ קיג סעיף ג :

קכד ז מיי׳ שם סעי׳ יג,יד כב סמג שם טור וש"ע שם סי׳ קיד סעיי׳ ו:

קכה ח מיי׳ פי"ו מה׳ שם הלכה יב סמג לחין שם טור וש"ע י"ד סי׳ קיד סעיף ג :

לגוחא

דבני טבחא על ח"ח האלמלים תוכ לאחרים הנלכה מהסיפה הגיע לישים "[ביח טאיך ... שלאות אוהבין]

נוסח

חלבה מכוסה נאסר

משום חשש תערובת חלב טאא - ושון מדקך טאסר לשמוך אלין

נוסח/מקנף

נשיון לבדר שיטה כדי בדעון פת עכום"

נוסח (עד לגי׳)

שמן של עכו"ם הקיבה עצמה שלנבילה מותרת • ומפני מה שנו אותה השמועה אינה אלא בשני כותבין • מפורש בפ׳ כל הבשר לא קשיא כאן יוחנן לא קשיא כאן קדום חזרה ובאן לאחר חזרה וששנה לא זוח ממקומה • רב מלביא אמר רב אדא בר אבא

ממני שמחליק פניה בשומן של חזיר • רב חסדא אמר ממני שמעמידין אותה בחומץ • רב נחמן בר יצחק אמר ממני שמעמידין אותה בשרף ערלה • כרתנן המעמיד בשרף ערלה ר׳ אליעזר אומר אסור • אפילו תימא ר׳ יהושע ע"כ לא פליג ר׳ יהושע עליה דר׳ אליעזר אלא בקמפא דנוקא מי׳ קמפא של עץ • אבל בקמפא דפירא מודה ליה • דתנן א"ר יהושע המעמיד בשרף העילה) [העלין] בשרף העיקרין מותר • בשרף הפגין אסור מפני שהוא פירי • ולרב חסדא ולרב נחמן בר יצחק היינטר המעמיד בשרף (העילה) [העלין] בשרף תיחסר נבינה ור אפי׳ בהנאה קשיא : כתנ׳ ואלו דברים של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין איסורי הנאה הוא • וכן הערלה איסורי הנאה היא וחיישינן לטמא שמא נתערב בהם חלב בהמה טמאה,ואסקינא השתא דאחית לחבי גבינה נמי משום חלב בהמה טמאה • ואי אסרת חלב בהמה טמאה לא קא חיישינן לטמא הני דמתחזי בגבינה כריתקני לה כמין נקב הוצא דקאי ביני ביני בגבינה כמין מיפון דאית ליכי עובד כוכבים ואין ישראל רואהו • אוקימנא איסוריה דחלב שחלבו עובד כוכבים גלוי, ויימרי • אמר ר׳ שמואל מפני אדם הנחתן בין הנקבים וחני כן שלשה אוחסן חן • אחד צף ואחד שוקע ואחד דיפה לשבכה • ישראל יושב בצד הנדר ועובד כוכבים חולב ומביא לו ואינו חושש משום תערובת בהמה טמאה • מת של עובדי כוכבים אקורה" א"ר יוחנן אפי׳ לפ"ר רבי החיר את הדשן של פלטר • הני מילי בשדה במקום שאין פת ישראל מצויה • אבל בעיר לא: אינו מוכיח ואביל פת עובדי כוכבים אבי מצרא דמהא • אמר להו רבא ואמרי לה אמר רב נחמן לא חשחקיה ליה (לאיבו) [בהדי דאיבו] דאביל נהמא דארמאי • שמן • אמר רב דניאל גזר עליו שנאמר אשר לא יתנאל בפת בב המלך הבי׳. רשב"א

הגהות הב"ח (ב) נמ׳ כך נחמן אמר מפני שמעמידין כ"ב כך נחמן בר נפסי ולא נרסינן כך נחמן בר יצחק ובכי׳ מסמע בדברי הקונטרס לעיל דף לח ע"ב כד"ה כך נחמן אמר מפני שמעמידין : (ג) שם כך נחמן אמר : (ד) שם בפרים דלישנא ב"ב ס"ל לח חשחקנו ליה : **לח חלמידו דבר שמואל אמרתי** מלמצי ובכי׳ ובכ"ב בפת דפוסנו כוכבים שני שרי כיון דליפיה לפת בשיניה : (ו) ד"ה לזיפתן וכו׳ נקמן לו מולגן כמי זיתים :

לגוחא

(ס) בלמ׳ דניאל נחמן בר יצחק ערלה • ועוד׳ל שם עובדי כוכבים לחמורה כמו שנפרש בפ"ב בעמ"ש (עיין נחום׳ קידושין דף נ: ד"ה כל מלוה) : **דברים** המכוסין ממנו מתנגלין לו • פי׳ שכבי חדש מגלין לו רזיהן לפי שנהנין ממנו עכשו ומוסיפה כמו שנפרש בחמ׳ לקמן (פ"ו מ"ו) : **לגבינה** לוקה דקתני ביני לעופי • פירוש ניקח חלב מן הטעון כוכבים לעשות גבינה של עובד כוכבים ליכא למימר לחלב ממש כיון שעשוי לאומו לגרעו ליכא למימר למעיר כו חלב ממש כיון שאינו עומד : **מכלל** דקתני פיפס לא הותרה כב"ד מכלל דלמ"ד כבעי הוה ליה למימר לא פשע לישנא ומכאן ואילך ממש עשה לתכול פה על עובדי כוכבים כיון שלא פשע לימוכו כלל ישראל ויש למשך על דברי רשב"ג ור"מ כך נלמוד לחמרי "אין גוזרין גזרה על הרבור אלא ב"ד רוב הרבור יכולין לעמוד בו" ועי׳ לעיל לחמר לקמן (דף נז:) "בימיו תמיד לא לח הפלולה היתה (ל)להתיר אלא משום דהוו קרו ליה "ב"ד מריה" ואחריו כתו בים דין אחר שהתירוהו (ל)ולחמרי (ל)לפרקין (כ)וכ"ק (כ)ושכח (פ)ם עמדו עליו והתירוהו (ל)ומי שמזהר (פ)ם על עובדי כוכבים מוכר לתכול עם מי שלוט מזה בקערה לחם ת"ש שעשה פת עובד כוכבים מתערב בשם ישראל בלין להתמיר (ל)לחבור ע"י תערובת כדלחמר בפ"ק דתולין (דף י׳) לגל גזרו על תערובת דמאי (כ)וכ"ג (כ)לחלק(ל)דעובדי כוכבים(ל)לי לליחיה לפת בעיניה לגל גזרו חגל סיכת לחיתה בעיניה :

זליפתן • פ"ה פליטתן וגרלה שחומה פליטה כתה מכח השמן שהריקו מכלי החיכור כדלמרינן לקמן (דף שכ:) "לו (ו) מוכן כמי זיתים ולכון זיוף ק"ק חגל מליו זיוף רק לשון שפיכה כמו תעשה זיוף (פסחים דף כ:) : בגמ׳

בשן קורס תורב . לוחה מסנה דשחיטת תולין דקיכת עובד כוכבים׳ נכלה שהורה נשנים קודם שחזר בו ר׳ יהושע מדבריו שלמד לו לר׳ ישמעאל מפני שמעמידין לוחה בקיבת נכילה וסבר לגל פירשת היח : **ובשן לפחר תורב** • לך דמני שמוחל מפני שמעמידין לוחה תורה אור בעוד לבל קיבה עלמה בריה לגחר

באן קודם חזרה באן(ב׳) לאחר חזרה *ומשנה׳ לא זוה ממקומה רב מלביא משמיה דרב אדא בר אהבה אבר מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר רב חסדא אבר מפני שמעמידין אותה °בשרף הערלה כמאן? כי האי תנא (*דתניא) ר"א אומר *ה"המעמיד בשרף הערלה אסור מפני שהוא פירי? אפי׳ תימא ר׳ יהושע עד כאן לא פליג ר׳ יהושע עליה דר"א אלא בקמפא דנוקא אבל בקמפא דפירא מודי והיינו דתנן ר"א ר"י יהושע שמעתי בפירוש שהמעמיד בשרף העלין ובשרף העיקרין מותר °בשרף הפגין אסור מפני שהוא פירו בן לרב חסדא בין לרב נחמן (ג)(בר יצחק) תתסר בהנאה? קשיא. דרש רב נחמן בריה דרב חסדא מאי דכתיב °לריח שמניך טובים לַמָּה ת"ח דומה? לצלוחית של פלייטין: מְנוּלָה-ריחה נודף מבוסה-אין ריחה נודף בְּלֹא עוֹר אלא דברים שמכוסין ממנו מתנגלין לו שנאמר °עלמות אהבוך" קְרֵי בֵיהּ 'עלומות' בְּלֹא עוֹר אלא שמלאך המות אוהבו שנא' "עלמות אהבוך" קְרֵי בֵיהּ על מות בְּלֹא עוֹר אלא שנוחל שני עולמות אחד העוה"ז ואחד העוה"ב שנא' "עלמות" קְרֵי בֵיהּ עוֹלָמוֹת: **מתני׳** ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין איסורן איסור הנאה °חֶלֶב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו °והפת והשמן שלהן, °דברי רבית דינו °התירו השמן °והשלקות °וכבשין שדרכן לתת לתבן יין וחומץ °וטרית טְרוּפָה °ציר שאין בה דגה כלבית שומטת בו °והחלקן °וקורט של חלתית °ומלח שלקונדית הרי אלו אסורין ואין איסורן איסור הנאה : **גמ׳** חֶלֶב למאי ניחוש לה אי משום איחלופי, טרור חיור, טמא ירוק, ואי משום איערובי ניקום דאמר מר חלב טרור עומד חלב טמא אינו עומד אי דקא בעי לגבינה ה"נ הבא במאי עסקינן דקא בעי ליה לכמבא ונשקול מיניה קלי ונקום? אין דבטהור נמי איכא נסיובי דלא קיימי ליכא למיקם עלה דמילתא ואב"א אפי׳ תימא דקבעי לה לגבינה איכא דקאי ביני אמפי: והפת? א"ר כהנא א"ר יוחנן פת לא הותרה בב"ד מכלל דאיבא מאן דשרי? אין דכי אתא רב דימי אמר אפם אחם יצא רבי לשדה והביא עובד כוכבים לפניו פת פורני מאפה סאה אמר רבי כמה נאה פת זו כמה ראו חכמים לאוסרה מה ראו חכמים משום חתנות! אלא מה ראו חכמים לאוסרה בשדה, כסבורין העם החזיר רבי הפת ולא היא, רבי לא החזיר את הפת, רב יוסף ואיתימא רב שמואל בר יהודה אמר: לא כך היה מעשה אלא אמרו אפם אחם הלך רבי למקום אחר וראה פת דחוק לתלמידים, אמר רבי אין כאן פלטר? כסבורין העם לומר פלטר עובד כוכבים והוא לא אמר אלא פלטר ישראל א"ר חלבו אפילו למ"ד פלטר עובד כוכבים לא אמרן אלא דליכא פלטר ישראל אבל במקום דאיכא פלטר ישראל לא, ורבי יוחנן אמר אפי׳ למ"ד פלטר עובד כוכבים ה"מ בשדה אבל בעיר לא משום חתנות, איבו הוה מַנְּיֵת ואביל פת אֲבֵי מצרי אמר להו רבא ואיתימא רב נחמן בר יצחק לא תשתעו (ג) *(בהדיה דאיבו) דקאביל להמא דארמאי: והשמן שלהן: שמן: רב אמר דניאל גזר עליו ושמואל אמר זליפתן

[יומות נ׳ לכי קדושין כהי שבועות ד׳ תולין לב: קנט:]

ומפני • לחמר שמעמידין בו ר׳ יהושע מפני שמעמידין בו : **קדום** חזוק • לח לח ממקומה • לח עקרוה לגמרי דהואיל ונשנים נשנים לבל חין לבלה כמוחה שהרי חזר בו : **שמעמידין פוחה כחומן** • שהחומץ מעמיד חלב ולקמן פריך לה ת"ל ליפסל בהנחה : **בקטפא דגוזא** • בקרף הולא מן הענ : **לבל בקטפא דפירי** • בקרף הפירי עלמו : **מגולה** ריפה נוזף • וסיינו דכתיב שמן תורק שמוך בשמנין לוחה ומיקין שמוה לעומר בשמחה כשמחה מלמד תורה לתלמידים חן יגלה לך שם : **מפגלין לו** • מפלגין בלא עורק בשחוט מלמדו: **מתני׳ ר׳** וכיון דינו פחירו לם פשמן • לח גרסי׳ דהח לאו היינו שרייה לחת ר׳ יהודה בשיתה בר בריה שרייה כדלמר בגמ׳ מבחמיך וחזיל רבי יהודה בשיתה,ור׳ יהודה בשיתה בגמ׳ דגמ׳ סייט רבי יהודה בשיתה בט של ר"ג בר׳ שהיה בימי החמורחים ור"ע למרינן בגמרל ר׳ יהודה בשיתה בט של ר"ג הוה סי,ואיט רבי ,בט של רשב"ג היה כדלמרינן בהשוכר לת הפועלים (ב"מ פה:) : **ופשלנות** • כל דבר שבישלו עובד כוכבים ולפיט בכלי מהור וכלים מהורים : **וכבשין** • לכבות דגים וירק ורחת ורגלים של בהמה בהומן : **וטריה** • מין דגים קטנים מלוחים : **טרופה** • שנטרפו ונשחברו הדגים ואין ניכרין הלבך חייבי לעמחים : **וציר שאין** בה דגה כלבית שומטת בו • שדרך כלבית ליגדל מליה בציר של דגים מהורים,ואם יש בציר דג עמה עמו לח תגדל כלבית בו והיא עלמה עמחה : **ומחלק** • מין דגים קטנים מהורים והיא כולחנית ואין לה כשפיר וקשקשת ועתיד לגדל לאחר זמן כשפיר וקשקשת וקיימת לן דמותרת ואמר בגמרא מפני מה אמרוה מפני שעיבורה שולה עמה דגים עמחים הדומים לה הלבך לח אמרו פרופה ול"ש ליה עיבורה ליבא למיקם לאחר מלוך כיניסה דדמו ליה ולח מינכרי לבל טרית אין שקל דומה לה הלבך כי אינה פרופה טריח : **פלגים** • מין פירי הוא שקוין לזר"ח בלע"ז וממחכין לח קרקיע בכלי ומחבר מקום שמעניחה לכליה : **ומלח** שלקונדית • מפרש בגמ׳ (נקמן נמ:) : **גבי׳ ניקוח** • יעמידנו ע"י קיבה לגבינה : **לכמבא** • מחלב : **קלי** • מעט: **נסיובי** • מיבש"ח : **ליבא למיקם** עלה דמילחא • שמח מחעבר בו מלב עמח ומכשהעמידו שומד מהור שבו והעמח בשלר שמעניחה לכליה בכלי הלבך עם הכסיובי הלבך אין זה נסיון להכשיר הרחשונים

[ע"ז דחנן] [שבלי פ"ל מ"ו נדה מ:]

[עבלה פ"ל מ"ו נדה מ:]

[ע"ז נ:]

[עי׳ חוס׳ לקמן לו: כחוך ד"ה חבר וכו׳ בחמיתין כחב רבינו פ"ק ד"ב וכו׳ ותוס׳ לעיל נג: ד"ה בעח]

גליון השי"ם

(ל) גמ׳ כשרף כפ"ב • עיין בריטב"ח קדושין דף לח ד"ה חתנן :

[ספ: כר"ס לין שוחרין]

קיט א ב מיי׳ פט"ו מהל׳ מלכות מלכה ו סמג לחין קמו :

קכ ג מיי׳ שם פ"ג הלכה יג סמג לחין קלב טוש"ע י"ד סי׳ קיו סעיף ג :

קכא ד מיי׳ שם פ"ו הלכה ט סמג לחין קמח טוש"ע י"ד סי׳ קיב סעיף ג:

קכב ה מיי׳ שם הלכה כב ושמג שם טוש"ע שם סי׳ קיד סעיי׳ ה:

קכג ו מיי׳ שם הלכה ט טוש"ע שם סי׳ קיג סעיף ג :

קכד ז מיי׳ שם סעי׳ יג,יד כב סמג שם טור וש"ע שם סי׳ קיד סעיי׳ ו:

קכה ח מיי׳ פי"ו מה׳ שם הלכה יב סמג לחין שם טור וש"ע י"ד סי׳ קיד סעיף ג :

לגוחא

דבני טבחא על ח"ח האלמלים תוכ לאחרים הנלכה מהסיפה הגיע לישים "[ביח טאיך ... שלאות אוהבין]

נוסח

חלבה מכוסה נאסר

משום חשש תערובת חלב טאא - ושון מדקך טאסר לשמוך אלין

נוסח/מקנף

נשיון לבדר שיטה כדי בדעון פת עכום"

נוסח (עד לגי׳)

שמן של עכו"ם הקיבה עצמה שלנבילה מותרת • ומפני מה שנו אותה השמועה אינה אלא בשני כותבין • מפורש בפ׳ כל הבשר לא קשיא כאן יוחנן לא קשיא כאן קדום חזרה ובאן לאחר חזרה וששנה לא זוח ממקומה • רב מלביא אמר רב אדא בר אבא

ממני שמחליק פניה בשומן של חזיר • רב חסדא אמר ממני שמעמידין אותה בחומץ • רב נחמן בר יצחק אמר ממני שמעמידין אותה בשרף ערלה • כרתנן המעמיד בשרף ערלה ר׳ אליעזר אומר אסור • אפילו תימא ר׳ יהושע ע"כ לא פליג ר׳ יהושע עליה דר׳ אליעזר אלא בקמפא דנוקא מי׳ קמפא של עץ • אבל בקמפא דפירא מודה ליה • דתנן א"ר יהושע המעמיד בשרף העילה) [העלין] בשרף העיקרין מותר • בשרף הפגין אסור מפני שהוא פירו • ולרב חסדא ולרב נחמן בר יצחק היינטר המעמיד בשרף העילה) [העלין] בשרף תיחסר נבינה ור אפי׳ בהנאה קשיא : כתנ׳ ואלו דברים של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין איסורי הנאה הוא • וכן הערלה איסורי הנאה היא וחיישינן לטמא שמא נתערב בהם חלב בהמה טמאה,ואסקינא השתא דאחית לחבי גבינה נמי משום חלב בהמה טמאה • ואי אסרת חלב בהמה טמאה לא קא חיישינן לטמא הני דמתחזי בגבינה כריתקני לה כמין נקב הוצא דקאי ביני ביני בגבינה כמין מיפון דאית ליכי עובד כוכבים ואין ישראל רואהו • אוקימנא איסוריה דחלב שחלבו עובד כוכבים גלוי, ויימרי • אמר ר׳ שמואל מפני אדם הנחתן בין הנקבים וחני כן שלשה אוחסן חן • אחד צף ואחד שוקע ואחד דיפה לשבכה • ישראל יושב בצד הנדר ועובד כוכבים חולב ומביא לו ואינו חושש משום תערובת בהמה טמאה • מת של עובדי כוכבים אקורה" א"ר יוחנן אפי׳ לפ"ר רבי החיר את הדשן של פלטר • הני מילי בשדה במקום שאין פת ישראל מצויה • אבל בעיר לא: אינו מוכיח ואביל פת עובדי כוכבים אבי מצרא דמהא • אמר להו רבא ואמרי לה אמר רב נחמן לא חשחקיה ליה (לאיבו) [בהדי דאיבו] דאביל נהמא דארמאי • שמן • אמר רב דניאל גזר עליו שנאמר אשר לא יתנאל בפת בב המלך הבי׳. רשב"א

הגהות הב"ח (ב) נמ׳ כך נחמן אמר מפני שמעמידין כ"ב כך נחמן בר נפסי ולא נרסינן כך נחמן בר יצחק ובכי׳ מסמע בדברי הקונטרס לעיל דף לח ע"ב כד"ה כך נחמן אמר מפני שמעמידין : (ג) שם כך נחמן אמר : (ד) שם בפרים דלישנא ב"ב ס"ל לח חשחקנו ליה : **לח חלמידו דבר שמואל אמרתי** מלמצי ובכי׳ ובכ"ב בפת דפוסנו כוכבים שני שרי כיון דליפיה לפת בשיניה : (ו) ד"ה לזיפתן וכו׳ נקמן לו מולגן כמי זיתים :

בשלמא (ז) למ"ד זליפתן של כלים חסורים כו' · קסבר טומן טעם לפגם מותר לפום ריהטא משמע שחומם שחסכו קודם ר' יהודה כגון "תלמידי שמאי והלל סוברין טומן טעם לפגם חסור ואחת ר' יהודה נמיחה וסבר מותר ומשמע דסבר כוותיה שהיה ממחיץ דברי רבי שמלאי ולקמן גמי פ"ה (דף סז:) גבי טומן לחבר שם לחוך הגריסין פסיק שמואל הכי הלכתא טומן טעם לפגם מותר ולקמן בפירקין (דף לח:) גבי מיסחא שליקא (נ) מסח התלמוד לו משום ניעולי עובדי כוכבים טומן טעם לפגם הוא ודקדק ר"י היאך כלו לחלוק על רבותיו שמלי והלל כדין טומן טעם לפגם להחירו נהי דשמן יכול להיות שמותר מטעם שלא פשט ואין רוב העבור יכולין לעמוד בשמר דבריהם היאך הוסר מסר קשיא לו ס"ל לחנא דמתני' דטומן טעם לפגם אסור מקשי ליה לתלמוד (דף לח:) גבי דבש למלי מיחם לו משום ניעולי עובדי כוכבים ונותן טעם שהוא לפגם הוא ומה בכך הא מנא דמתני' מיסר קא חסר נכך גרסה לר"י שמואל כמי ס"ל דכי גזור ס"ם וכ"ה על השמן משום מחטת גזור ומיהו משום הלא שייך כה מחטת כ"כ כמו בין הוולך להם סעד בזליפתן של כלים לחסורין תע"ב דלחיהו סבירא להו בעלמא טומן טעם לפגם מותר וכן סובר שמואל שמכח שני הטעמים גזרו חע"ם אלין די ככל לחד לבדו והייט דקאל שמואל לרב בעלמא לחידי דלמימא לגזירת שמן לא היתה קדמונים מימי דרשו אנן לא דרשינן · כתיב ושם רגיאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג תחלך ובין משתיו בשתי משתאות הכתיב מדבר · יין ושמן רב סבר שם על לבו והורה לכל ישראל · ושמואל סבר שם על לבו לעצבו לאחרים לא תורה : ◇ ירושלמי אמר ליה שמואל אטול משורא דארמאי ואי לא לאו אמרינן כתיבנא עליך ויקן מפרזי ומקשינן וסבר רב שמן משמיה דרב אמרי פתן שמן ויינן מ"ח דבר תן · ופרקינן דניאל נזר שיהא אסור בעיר · תלמידי שמאי והלל נזרו ביה איסור אפילו בשורה · ומקשינן אי חבי רבי חייכו מצי מבטיל גזירה ע' · ואמר ר' יוחנן בבל יכול בית דין לבטל דברי בית דין חבירו אם הוא גדול ממנו בחכמה ובמנין חוץ מ"ח דבר שאפי' יבוא אליהו ובית דינו אין שומעין להם ופרקי' לרבי אמר רב סבירא ליה אפילו מה שעשה אימורי בדוב ישראל שמן לא משום איסורי בדוב ישראל וכרבי יוחנן ישבו ובדקו על השמן ומצאו שלא עשוי אימורי בדוב ישראל · ומסבו רבותיו על דברי רשב"ג ועל דברי רבי אלעזר בר' צדוק שהיו אומרים אין נוזרין גזירה על הצבור אלא אם רוב ישראל יכולין לעמוד בה · כרכתיב

רבינו חננאל
ושמואל אמר זליפתן של כלים אסורין · כגון קדירה בת יומא וכיוצא בה אסרתן · אמר ליה שמואל לרב בשלמא לרבי יוחנן משום דטומן טעם לפגם מותר משום דאמר דניאל נזר עליו היכי יכול רבי לבטליה · ואנא אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין · אמר ליה אשאלה ליה לרבי אשאל אשאליה איכסיף רב אמר [אם] הם לא דרשינן אנן לא דרשינן · כתיב ושם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג תחלך ובין משתיו בשתי משתאות הכתיב מדבר · יין ושמן רב סבר שם על לבו והורה לכל ישראל · ושמואל סבר שם על לבו לעצבו · ואחרים לא תורה · ירושלמי אמר ליה שמואל אטול משורא דארמאי ואי לא לאו אמרינן כתיבנא עליך ויקן מפרזי ומקשינן וסבר רב שמן משמיה דרב אמרי פתן שמן ויינן מ"ח דבר תן · ופרקינן דניאל נזר שיהא אסור בעיר · תלמידי שמאי והלל נזרו ביה איסור אפילו בשורה · ומקשינן אי חבי רבי חייכו מצי מבטיל גזירה ע' · ואמר ר' יוחנן בבל יכול בית דין לבטל דברי בית דין חבירו אם הוא גדול ממנו בחכמה ובמנין חוץ מ"ח דבר שאפי' יבוא אליהו ובית דינו אין שומעין להם ופרקי' לרבי אמר רב סבירא ליה אפילו מה שעשה אימורי בדוב ישראל שמן לא משום איסורי בדוב ישראל וכרבי יוחנן ישבו ובדקו על השמן ומצאו שלא עשוי אימורי בדוב ישראל · ומסבו רבותיו על דברי רשב"ג ועל דברי רבי אלעזר בר' צדוק שהיו אומרים אין נוזרין גזירה על הצבור אלא אם רוב ישראל יכולין לעמוד בה · כרכתיב

תורה אור
זליפתן של כלים טמאים אוסרתן אמו כולי עלמא אוכלי טהרות נינהו אלא זליפתן של כלים אסורין אוסרתן, אלא שמואל לרב בשלמא לרבי דאמינא זליפתן של כלים אסורין אוסרתן היינו דכי אתא רב יצחק בר שמואל בר מרתא ואמר דריש רבי שמלאי בנציבין שמן ר' יהודה ובית דינו נמנו עליו והתירוהו קסבר נותן טעם לפגם מותר אלא לרבי דאמרת דניאל נזר עליו, דניאל נזר ואתא רבי יהודה הנשיא ומבטל ליה והתנן אין בית דין יכול לבטל דברי בית חבירו אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין אלא שמלאי לודאה קא אמרת שאני לודאי דמזולזו אלא אשלח ליה איבסיף אמר רב אם הם לא דרשו אנן לא דרשינן והבתיב וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך ובין משתאות הכתוב מדבר אחד משתה יין ואחד משתה שמן רב סבר על לבו שם ולכל ישראל הורה ושמואל סבר על לבו שם ולכל ישראל לא הורה דניאל נזר והאמר באלי אבימי נותאה משמיה דרב [ז] פתין ושמנין יינן ובנותיהן כולן משמנה עשר דבר הן ובי חימא אתא רגיאל נזר ולא קיבל, ואתו תלמידי ההלל ושמאי ונזור וקיבל א"ב מאי אהדרותיה דרב אלא רגיאל נזר עליו בעיר ואתו אינהו ונזור אפילו בשדה. ור' יהודה הנשיא היכי מצי למישרא תקנתא דתלמידי שמאי והלל אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין הא אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן בכל יכול לבטל בית דין דברי בית דין חבירו חוץ משמונה עשר דבר שאפילו יבא אליהו ובית דינו אין שומעין לו? אמר רב משרשיא מה טעם הואיל ופשט אסורו ברוב ישראל, שמן לא פשט אסורו ברוב ישראל דאמר רבי שמואל בר אבא אמר רבי יוחנן ישבו רבותינו ובדקו על שמן שלא פשט אסורו ברוב ישראל וסמכו רבותינו על דברי רשב"ג ועל דברי רבי אלעזר בר צדוק שהיו אומרים אין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה דאמר רב אדא בר אהבה מאי קרא במארה

גזר על הפת חלת לפתן הוא וחולחת הפלך הוא ריסוק"ת בלע"ז וכן ממקרח מוכיח דכתיב (דניאל ו) ויהי המלך טועם לחם פת בגם ומתן לפס זרועים ותין ואין לומר שהיה טועל פתן ויהי חולניס זרועים בלח פת : כמתני' כתב רבינו שמשון בר' מיכה ז"ל שהיה נוהג בעצמו בכל יום ויום ולא היה מניחו לאחרים לעשות כן ולא היה מניח לבניו ולבני ביתו לעשות כן ולא היה מניח לתלמידיו לעשות כן ולא היה מניח לשלוחיו לעשות כן ולא היה מניח לשום אדם לעשות כן ולא היה מניח לעצמו לעשות כן אלא יום אחד בשנה ביום שנכנס לבית הכסא ביום הכפורים שהיה מתענה בו ביום ואוכל בלילה ומתענה ביום ומניח לעשות כן ולא היה מניח

קכח א מיי' פי"ל מהל' מלכות פכ"ב ג סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קכג סעיף ג :

קכט ב ג ד מיי' פי"ב מהלכות מיסורי ביאה פכ"ב ה ב סמג לאוין קיב עור ש"ע אה"ע סי' פז סעיף ג :

קל ה ו מיי' שם סלכה ד טוש"ע שם סעי' ב

קלא ו מיי' שם סלכה ג טוש"ע שם סעי' ג

קלב ח מיי' שם פי"ג סלכה ה סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כב סעיף ה [וכרב אלפס קדושין פ"ב ד' נמנ.] :

קלג ט מיי' שם סלכה ה טוש"ע שם סעי' ב:

קלד י מיי' שם פ"ד סלכה ד וסי"ל כרשב"ם מהלכות מומלת פ"ח סלכה יד ופ"ג מהל' מכר' מכרה ומוכר סלכה י :

קלה יא מיי' פ"ב מהל' מכר' מכרה סלכה יא ושאר פוסקים

מגהב

◇ נסיונות לספרי בגירסת הגאונים ב"ל ושאר ספרים ובגירסת רש"י ז"ל

נוסח

פיתן שמנן ובנותיהן כולן שלח תשאר דהן (גזירות שמאי וב"ה)

נוסח

מה טיבן בגיורה בשלמא מומלת מת סלכה יד ופ"ג מהל' מכר' מכרה ומוכר סלכה י :

נוסח

גזרו טומאת נגיעה על נגיעה על כל טומאת קלנים

רבינו חננאל

במארת אתם קוראים ואותי אתם קוראים הגוי כולו · אי איכא הגוי כולו וקא עבר עליה ואי נברא אותי אתם קוראים ואי לא · גופא אמר באלי (נוחאה) [אמר אביתי טרוחאה] משמיה דרב פתן ושמנן ובנותיהן כולן מ"ה דבר הן · בנותיהן אמר רב נחמן בר יצחק גזרו על בנותיהן שיהא נדות מערערותיהן · גזיבא משמיה דרב אמר כולהו משום עבודת כוכבים · גזרו בתר רבנן · גזרו על פתן ושמנן משום יין · גזרו על יין משום ייחוד בבותיהן · אבל תחנות בבותיהן פורעדוייתא הוא דתניא לא תתחתן בם ואע"ג דאסר קרא מן אשות הוא. מ"ט דכתיב כי יסיר את בנך מאחרי מדרבין כל המחזירות ואפי' דשאר אשות מותתורי ודרך זנות בית דינו של שם גזרו אטו בית דינו של חשמנאי ותיעוראה ותשרף ישראל חבא על העובדת כוכבים הלכה למשה מסיני הוא דתנן תבועל ארמית קנאין פוגעין בו הגיע עת לעשות לה' הפרו תורתך קנאין פוגעין בו הגיע עת בפרהסיא ונעשעה זמרי. אבל חבא על העובדת כוכבים בצנעא בית דין של חשמנאי גזרו · הבא על העובדת כוכבים חייב משום ב) נש"א פ"ג נדה שפחה אשת איש נשג"ז נדה שפחה עובדת כוכבים וזנה · גזרו הלמודי שמאי והלל אופלו ייחוד דעובדת כוכבים פנויה. אבל ייחוד דבת ישראל אם היא אשת איש מן התורה הוא · שנאמר כי יסיתך אחיך בן אמך או בנך מאחיך אשת חיקך או רעך אשר כנפשך בסתר · ייחוד דבת ישראל פנויה בית דינו של דוד גזרו בה · דאמר רבא באותה שעה אמנון על תמר אותתו גזרו על ייחוד דעובדת כוכבים וגזרו על ייחוד בבותיהן אמר רב נחמן בר יצחק עובד כוכבים שיהא מפמא בביבה שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור · אפיקנא עובד כוכבים מבן ט' שנים ויום אחד מפמא בביבה · תוא"ל

ב) נרמה דנ"ל כיון דכתיב כי יסיר וכו' . ג) לכאורה ל"ל נשג"ז נמי דמייר משום שכחת זכור וכיון דאמר גזרו אטו דכיון ג' מתרת ואפשר שזו ט"ס כמו' שכתב רש"י דמיירי בסריס לא נכסיון .

הגהות הב"ח (א) תוס' ד"ה כאן גזרו וכו' כפ"ק ס"ו ע"ב בתוס' ד"ה לפ נכות כוסים : (ב) ד"ה משום וכו' בפרק כהן ע"ל ע"ב ובמתני' ומכ"ש : (ג) בא"ד ונוכה לא יקח ולא ימכו זכות כשכבת כוכבים דלית בה וכו' ומיהם תמהני מכן : (ד) בא"ד ומכ"ש דיכולה דמשמע דשכבת כוכבים מייך זוכה ליאסר לכהן ולפ מכהן לוקה עליה כיון דוקא בכעולה ולפי :

השי"ם תוס' ד"ה דכתיב וכו' ומפיק דקרא · עיין קידושין דף סח ס"ב תוס' ד"ה אמר קרא :

אי לאיכא גוי כולו לין, לי לא לא · פי' לאיכה חלה כשאר גזירות ויכולה להתבטל לפ בב"ד קטן מיהו חלה היא לענין שלריכה שום היתר שהרי שמן נהגו בו איסור עד שבא רבי יהודה והתירו :

גזרן על בעותיהן היינו נדות מעריסותן · וגם על בעות כותים כמו שפי' בפ"ק דשבת (ח) (מז): **דכתיב** לא תתחתן בם · לפיפיא דקרא שמיך דכתיב וכתו לא תקח לבנך דלאו לאו הבא מהקל מיירי כגיורת כלומר מיהו דלא תתחתן בגיורת כלומר (יבמות שו·) וכי האי גוונא פי' הר"ר לאחתן בפרק הערל (שם שפ·) נבי כגי שלוא שהוקעו דפריך והכתיב "לא יומעו לחנות על בניס" ומ"ב °לפיפיא דקרא שמיך דכתיב לימ בחנות יומעו" לאכל ריפיה דקרא מוקמי ליה (בסנהדרין דף כז:) בעובד לא על הבן [ופ"ש תום' כתובות כפ· ד"ה אמר מר] : **כי** יסיר לרנות כל המסורין · ס"ל כך דלאחת לא קיימת לנא לאכול אחת לאכול מיניה דלאו אחר עובדי כוכבים לא קיימת בגיורתן אלא אחר עובדי כוכבים ולר"ש בן יוחי דאמר °כי יסיר את בנך מאחרי "לרבות כל המסורות מאי °אילימא למימר? אלא דאורייתא = באישות דרך תחנות אבל אינהו גזרה אפילו דרך זנות נמי בבית דינו של שם גזרו דכתיב °ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף" אלא דאורייתא עובד כוכבים הבא על בת ישראל דמשכבה ברתיה אבל ישראל הבא על העובדת כוכבים לא אחת אינהו גזרה אפי' ישראל הבא על העובדת כוכבים, ישראל הבא על העובדת כוכבים=הלכה למשה מסיני היא *דאמר מר "הבועל ארמית קנאין פוגעין בו" *(א"ל) דאוריתא 'בפרהסיא וכמעשה שהיה אחת אינהו גזרה אפי' 'ישראל נמי בית דינו של חשמנאי גזרו [דבי אתא רב דימי אמר ב"ר של חשמנאי גזרו] ישראל הבא על העובדת כוכבים חייב משום נשג"א *כי אתא רבין אמר משום 'נשג"ז ? כי גזרו בית דינו של חשמנאי ביאה אבל אחת אינהו גזרה אפי' ייחוד, ייחוד נמי בית דינו של חד גזרו *דאמר רב יהודה באותה שעה גזרו על ייחוד אמרי התם ייחוד דבת ישראל אבל ייחוד דעובדת כוכבים לא אחת אינהו גזרה אפי' אייחוד דעובדת כוכבים, ייחוד דבת ישראל דאוריתא היא *דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק רמז ליחוד מן התורה מנין שנאמר °כי יסיתך אחיך בן אמך-וכי בן אם מסית 'בן אב אינו מסית אלא "בן מחייחד עם אמו "יצא אחד מחייחד עם כל עריות שבתורה. ייחוד דאוריתא=דאשת איש ואתא °דוד וגזר 'אפי' אייחוד דפנויה אחר תלמידי בית שמאי ובית הלל גזור אפי' אייחוד דעובדת כוכבים מאי *על ד"א משום ד"א°אמר רב נחמן בר יצחק *גזרו על תינוק עובד כוכבים שיממא בזיבה שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור ד"א ד"ר זירא צעיר גדול היה לי אצל ר' אסי ור' אסי אצל ר' יוחנן ור' יוחנן אצל ר' יאיור ר' יאיור אצל רבי נתן בן עמרם ור"נ בן עמרם אצל רבי תינוק עובד כוכבים מאימתי מטמא בזיבה, ואמר לי בן יומו וכשבאתי אצל ר' חייא אמר לי °בן טי שנים יום אחד וכשבאתי והרציתי דברי לפני רבי אמר לי הנח דברי ואחזו דברי רבי חייא דאמר °תינוק עובד כוכבים אימתי ממטמא בזיבה בן תשע שנים ויום אחד תואיל

צעיר גדול היה לי לפני רבי חסי כו' · מדתמרינן ופלוני מגל פלוני מטמא שכולם היו בדור אחד וכולם כימי רבי ינאי

כמגרה אחת נגרים · אחת מקנין עליכם גזירה בחבור וכקללה ולא אחסר עליכם ואח"כ תומי אחת קונסים נוגעים אחת נהגים שוב מן התורים : **מפרפסן** · מקטנותן שהן שוכבות בעריסה שקורין כרייש"ן : **משום יינן** · שהיין טהור בו ומניעו לידי בעותיהן :

תורה אור **וכעותיהן אמורין משום זכר אחר** · **ועל זכר אחר אתה** עבודת תלילים : **שכתוב כאן גזרו משום זכר אחר** · ולא משום עבודת תלילים לקמן מפרש לה : **קנאים** · בני אחד המקנאין קנאתו של מקום לנקום נקמותיו : **פוגעין בו** · כשעת בעילה לפי שאינו במיטה כ"ד וכמעשה שהיה זמרי **וכזכי** : **נשג"ז** · גזרו עליהן **משום** כלה דרבנן ואע"ג דעובדת כוכבים אין דמה מעמאה מן התורה שהרי היא כשכחמה , תכמים גזרו עליה, **ומשום** שפחה **משום** עובדת כוכבים כלומר מתחתן בה דרך חיקות **ומשום** אחת שבעולת בעל' יש להן לבני בת לכתיב "והיא בעולת בעל" ויש"ל דמה מעמאה מן התורה שהרי היא כשכחמה , תכמים גזרו עליה, **ומשום** שפחה **משום** עובדת כוכבים כלומר מתחתן בה דרך חיקות **ומשום** אחת שבעולת בעל' יש להן לבני בת לכתיב "והיא בעולת בעל" ויש"ל דכתיב °לא תתחתן בם?דאורייתא=ד' אומות אבל שאר עובדי כוכבים לא אחת אינהו גזרה אפילו דשאר עובדי כוכבים, ולר"ש בן יוחי דאמר °כי יסיר את בנך מאחרי "לרבות כל המסורות מאי °אילימא למימר? אלא דאורייתא = באישות דרך תחנות אחת אינהו גזרה אפילו דרך זנות נמי בבית דינו של שם גזרו דכתיב °ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף" אלא דאורייתא עובד כוכבים הבא על בת ישראל דמשכבה ברתיה אבל ישראל הבא על העובדת כוכבים לא אחת אינהו גזרה אפי' ישראל הבא על העובדת כוכבים, ישראל הבא על העובדת כוכבים=הלכה למשה מסיני היא *דאמר מר "הבועל ארמית קנאין פוגעין בו" *(א"ל) דאוריתא 'בפרהסיא וכמעשה שהיה אחת אינהו גזרה אפי' 'ישראל נמי בית דינו של חשמנאי גזרו [דבי אתא רב דימי אמר ב"ר של חשמנאי גזרו] ישראל הבא על העובדת כוכבים חייב משום נשג"א *כי אתא רבין אמר משום 'נשג"ז ? כי גזרו בית דינו של חשמנאי ביאה אבל אחת אינהו גזרה אפי' ייחוד, ייחוד נמי בית דינו של חד גזרו *דאמר רב יהודה באותה שעה גזרו על ייחוד אמרי התם ייחוד דבת ישראל אבל ייחוד דעובדת כוכבים לא אחת אינהו גזרה אפי' אייחוד דעובדת כוכבים, ייחוד דבת ישראל דאוריתא היא *דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק רמז ליחוד מן התורה מנין שנאמר °כי יסיתך אחיך בן אמך-וכי בן אם מסית 'בן אב אינו מסית אלא "בן מחייחד עם אמו "יצא אחד מחייחד עם כל עריות שבתורה. ייחוד דאוריתא=דאשת איש ואתא °דוד וגזר 'אפי' אייחוד דפנויה אחר תלמידי בית שמאי ובית הלל גזור אפי' אייחוד דעובדת כוכבים מאי *על ד"א משום ד"א°אמר רב נחמן בר יצחק *גזרו על תינוק עובד כוכבים שיממא בזיבה שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור ד"א ד"ר זירא צעיר גדול היה לי אצל ר' אסי ור' אסי אצל ר' יוחנן ור' יוחנן אצל ר' יאיור ר' יאיור אצל רבי נתן בן עמרם ור"נ בן עמרם אצל רבי תינוק עובד כוכבים מאימתי מטמא בזיבה, ואמר לי בן יומו וכשבאתי אצל ר' חייא אמר לי °בן טי שנים יום אחד וכשבאתי והרציתי דברי לפני רבי אמר לי הנח דברי ואחזו דברי רבי חייא דאמר °תינוק עובד כוכבים אימתי ממטמא בזיבה בן תשע שנים ויום אחד תואיל

כמגרה אחת נגרים · אחת מקנין עליכם גזירה בחבור וכקללה ולא אחסר עליכם ואח"כ תומי אחת קונסים נוגעים אחת נהגים שוב מן התורים : **מפרפסן** · מקטנותן שהן שוכבות בעריסה שקורין כרייש"ן : **משום יינן** · שהיין טהור בו ומניעו לידי בעותיהן :

תורה אור **וכעותיהן אמורין משום זכר אחר** · **ועל זכר אחר אתה** עבודת תלילים : **שכתוב כאן גזרו משום זכר אחר** · ולא משום עבודת תלילים לקמן מפרש לה : **קנאים** · בני אחד המקנאין קנאתו של מקום לנקום נקמותיו : **פוגעין בו** · כשעת בעילה לפי שאינו במיטה כ"ד וכמעשה שהיה זמרי **וכזכי** : **נשג"ז** · גזרו עליהן **משום** כלה דרבנן ואע"ג דעובדת כוכבים אין דמה מעמאה מן התורה שהרי היא כשכחמה , תכמים גזרו עליה, **ומשום** שפחה **משום** עובדת כוכבים כלומר מתחתן בה דרך חיקות **ומשום** אחת שבעולת בעל' יש להן לבני בת לכתיב "והיא בעולת בעל" ויש"ל דכתיב °לא תתחתן בם?דאורייתא=ד' אומות אבל שאר עובדי כוכבים לא אחת אינהו גזרה אפילו דשאר עובדי כוכבים, ולר"ש בן יוחי דאמר °כי יסיר את בנך מאחרי "לרבות כל המסורות מאי °אילימא למימר? אלא דאורייתא = באישות דרך תחנות אחת אינהו גזרה אפילו דרך זנות נמי בבית דינו של שם גזרו דכתיב °ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף" אלא דאורייתא עובד כוכבים הבא על בת ישראל דמשכבה ברתיה אבל ישראל הבא על העובדת כוכבים לא אחת אינהו גזרה אפי' ישראל הבא על העובדת כוכבים, ישראל הבא על העובדת כוכבים=הלכה למשה מסיני היא *דאמר מר "הבועל ארמית קנאין פוגעין בו" *(א"ל) דאוריתא 'בפרהסיא וכמעשה שהיה אחת אינהו גזרה אפי' 'ישראל נמי בית דינו של חשמנאי גזרו [דבי אתא רב דימי אמר ב"ר של חשמנאי גזרו] ישראל הבא על העובדת כוכבים חייב משום נשג"א *כי אתא רבין אמר משום 'נשג"ז ? כי גזרו בית דינו של חשמנאי ביאה אבל אחת אינהו גזרה אפי' ייחוד, ייחוד נמי בית דינו של חד גזרו *דאמר רב יהודה באותה שעה גזרו על ייחוד אמרי התם ייחוד דבת ישראל אבל ייחוד דעובדת כוכבים לא אחת אינהו גזרה אפי' אייחוד דעובדת כוכבים, ייחוד דבת ישראל דאוריתא היא *דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק רמז ליחוד מן התורה מנין שנאמר °כי יסיתך אחיך בן אמך-וכי בן אם מסית 'בן אב אינו מסית אלא "בן מחייחד עם אמו "יצא אחד מחייחד עם כל עריות שבתורה. ייחוד דאוריתא=דאשת איש ואתא °דוד וגזר 'אפי' אייחוד דפנויה אחר תלמידי בית שמאי ובית הלל גזור אפי' אייחוד דעובדת כוכבים מאי *על ד"א משום ד"א°אמר רב נחמן בר יצחק *גזרו על תינוק עובד כוכבים שיממא בזיבה שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור ד"א ד"ר זירא צעיר גדול היה לי אצל ר' אסי ור' אסי אצל ר' יוחנן ור' יוחנן אצל ר' יאיור ר' יאיור אצל רבי נתן בן עמרם ור"נ בן עמרם אצל רבי תינוק עובד כוכבים מאימתי מטמא בזיבה, ואמר לי בן יומו וכשבאתי אצל ר' חייא אמר לי °בן טי שנים יום אחד וכשבאתי והרציתי דברי לפני רבי אמר לי הנח דברי ואחזו דברי רבי חייא דאמר °תינוק עובד כוכבים אימתי ממטמא בזיבה בן תשע שנים ויום אחד תואיל

ג) ר"ח ורש"י גרסי ליחוד דבת ישראל דאוריתא היא ואפילו הכי גזרו אטו דבת ישראל דמדרבנן ומפרש בגמרא דגזרו אטו דבת ישראל דאוריתא משום דאי לא תימא הכי אמאי גזרו אטו דבת ישראל דאוריתא ולא גזרו אטו דבת ישראל דמדרבנן ועוד דאמר בגמרא דגזרו אטו דבת ישראל דמדרבנן משום דאי לא תימא הכי אמאי גזרו אטו דבת ישראל דמדרבנן ולא גזרו אטו דבת ישראל דאוריתא

סופיל ורלוי לכיפם כו' • דקטמנת דנזירת זיבה משום כיפה הואי כדתמרן אלא יהא תיובא אל ישראל רגיל אלעי במסכת זבחים הלכך לא גזרו עליה עד דמזי לביתה: **פשיטא** • כיון דמיטך מקמה אלרוי ה"ה לתיובתא: **מסו דמיטא** • הא מיטך כשרלוי לביתה הוא פרוש לתרגולי להמקיך ישראל אלעי: **מבל מיטקא** בת ג' תע"ב דבת ביתה היא מין בה ערמומים דלא ידעה לתרגולי עד שתהא בת תשעה לא נגזר עליה קמ"ל: **מיל קמנא** • מין מגב הוא: **דכן** • שהוא טהור ונשחר בתחילה: **ושל מעקה בים מעכתים** • הדם והמים שהן בבית המטבחיים שבעזרה: **דכן** • לא גזרו עליהם טומאת מקדש ופלוגתא היא לקמן רב אחר דכן ממש דסבר אין מקדין טומאה אלא מדרבנן ובהני לא גזור ושמואל אמר דכן מלגמת טומאת אוהלים אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן קבר שמואל יש למקדין טומאה מן התורה להיטמא ולא מלו רבנן לדהיכו: **ושל דיקרב לפיפם מעפב** • הטגע במת טמא ולקמן פריך הא לתורייתא היא ועוד הא תומרת היא ויוסף אחרת מיבעי ליה: **מרש מנם** • דהא לקמן מפרש דהאי על דיקרב למיתא מסאב=קולא היא: **פיגון נמ** • דהא לא אמר ביהא גמ אלא עד י"ב חודש והוא כבר גמ אלא עד י"ב חודש והוא כבר מת ואין יכול לגרש ונקנקה ליבם אם אין לו בן אבל אי אמר מעכשיו יהא גמ אם לא בתוכי עד י"ב חודש ומת בתוך כך הרי זה גמ ואינה זקוקה ליבם: **כרי יוסי** • בב"ב (דף קלו:) הסומך כל נכסיו לבנו לאחר מותו לריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה לאחוי שמתו גופא של מהיום אלא לאחר מיתה ואם לא כתב מהיום אלא לאחר מיתה לא אמר כלום ואיכא אחוי עמו לו אם היה בעיא בש"ס מתוכו לאחר מיתה מהו זו היא גופה דבעי הכא אם חזר בו ואינו לריך לכתוב לו שוב כרבי יוסי אלא שיכתוב מהיום ולא אמרינן כיון דלאחר מיתה לא מהני לא מהני אפילו מהיום: **מי אמרי** • כל שכן דמהיום לא מהני אלא לאחר מיתה: **מעכשיו** • כל ימי נחלקו עליו: **לאחר מריפה** • כשמתו בו שמת: **ר"ע** לחלוק למיבעי ממתניתין: **מנא** • להכי בעינן בעיין לה מקמייתא משום דהויא בהמות מניינא דרבי יהודה כשהיה דשרייה וידעה ליתיבא בשמת למתני' לחלוק לאמר לה מעכשיו: **פבל מודים** • וחפילו רבי יוסי לחלוק לה בהא ליכא למימר הכי זה גיטך לכשתמת תמה מנרסיקה: **לכי נפקא לה קמבר נפ** • דליהוי גיטה ומקמי הכי לא ליהוי גיטה ולי מיית בלילי לא גיטה הוא ולא"ג דל"ל יוסי 'זמן על שטר מוכיח עליו וכמאן דכתיב ביה מהיום דמי ס"ל כמהיום ולאחר מיתה ומקן 'מהיום ולאחר מיתה=גמ ולהכי גמ דמספקא להי **לי** מנחה הוי וכסי ממש מהיום יהא גמ אם חמות לי חזרה הוה להדר ביה ממאי דאמר מיהת=דהכא בה 'מהיום ולאחר מיתה דהכא קאמר גופא מהיום קני ומירת לאחר מיתה אבל גמ ליכא למימר הכי וכי הלי גוונא מפרש לה בים טולאין (ג"ב קלו:): **ע"מ שמפס מפס מנרסיקה** • ולכוותה הכא על מנת שלא לחבות כל שניט עבר מודש: **מעכשיו קמבר** • דליהוי גיטה ע"מ שמתקיים מנאי זה וכי מקיים מנאי זה ונפקא חמה לינגלי מילתא למפרע דבשעת מסירה הוי גמ ותע"ג דמיית בלילי ס"ל גמ מחיים ודלוותיה מת בתוך י"ב מודש הרי מתקיים התנאי שלא בת וה"ל גמ למפרע: **דאמר רב פוגע כל שפומר מעכשיו דמי** • ע"מ ודלי מנאה שמתו וס"ק מעכשיו יהא גמ ע"מ שיתקיים מנאי זה וכל לימת דמתקיים מנאה ה"ל גמ למפרע: **גמ נפלגו פלוג בשפם מנאי** • ומת בלילי דלוותיה החם בחם לא בחתי דלמרינן החם בפ' מי שחמו קודיקוס (גיטין דף שכ: מז:) ס"ס=שמי לפטור מהמתנ=מעכשיו ומשמע לכשיתקיים לאמר 'מהיום' גלי דעתיה דמעכשיו, לא אמר 'מהיום' הוי מהמת לכשיתקיים כלומר ~~יהודה בכתב~~ סבר לה כרבי יוסי דאמר לחף על גב דלא כתב 'מהיום' אמו על שטר' מוכיח עליו כמאן דכתיב 'מהיום' דמי והי"ל 'כתב מהי' גרידא דלמרינן החם לעמן 'חם' כי לא אמר 'מהיום' ממש דלכתחלת קאמר ומ"ש מהמת ולכתחלת הכא והי"ל גמ לאחר מיתה: **ומפיפלגי** • יוסי בן יועזר דלכתחלת מנאים מהוריס' דפקא לן מדכתב סלמה תרגול מנא ופליגי מנאי בחלו מריפות (מזלין דף סו:) 'בריחנו תרוך' ליה 'בכלל ופרט' דאין בכלל אלא מה שבפרט הני מיני שרי מכל מין אחריני לן וכל מינא דהני אין לחנו תרוך **ואיכא דאמרי** 'בכלל ופרט וכלל' ומרבי כל כעין הפרט לא רבי אלעזר בר' סלמה ורבי יוחנן 'בריחנו תרוך' לימת דלא ליכא למיפרך הכי מיני שרי מכל מין אחריני לן וכל מינא השתא שבהן שים להן ל' רגלים ל' כנפים ויש להן קרסולין וכנפיו מופין תם רוחו תלף אי

בראשו תרוך כולי עלמא לא פליגי דאסור • קשה דאמרינן בחלה טריפות (חולין קף פו:) תנא דבי ר' ישמעאל תרוך תרוך מותר ומפני שמי שהחסיד מחמיר תרוך מותר מלא קשיא ליה בהדי סימני שהכיה אין רואין אותו כאילו תרוך וכסוף פרק ר"ע (שבת קף נ:) אמר שמי דשמיכיה מותר להא חזייה רב לרב כהנא דהוה מיעבר שמיכיה לפומיה מ"ל רב קשיא ליה למה קשיל ליה מי ועבר משום כל מקשקש משמע דדוקא מי אמור אבל מת אמרי לכן נרשה לר"ת דגרסינן הכא לשמו תרוך דכ"ע לא פליגי דמותר וגירסת זו מסכת סופרים פ"ג [בחולין שם פ"ק לגי כתבו וכן מצא בס' יקן] : **דיקרב** בדיקרב בחיבורין • פי' כגון לחוכן שנגע בשת וכח שמעון ונגע בו בעודו טונע בשת ומומאה בחיבורין ולחי הוה לחוריים והא דאמר רבא לא תמצי ביה בוקי סריקי ברב נחמן לחי ליה טומאה בחיבורין ללא לחוריים ללא מצוה משום דקסבר דיוסף בן יועזר לא לחייי בהכי וכן משמע בגמיר פרק שלשה מינין (מכ: וסס ד"ה במחורי): **לא** אלמא מסומה גמרינן לה • ללא דוקא מסומה גמרינן דספק טומאה בה"ר היכא לחיכא חזקת טהרה לא הוכרכו ללמוד מסומה ללא לחמרין הנמד דבר על חזקתו ולא גמרינן מסומה ללא לומר דבכורים"ש סגיקו טומאה בה"י :

והשלקות מנהני מילי • אומר ר"ת דמדבני תלמודא בשלקות וקסבר מדחורייתא היא שמא גזירה קדמונית היא ולא נגזרה עם הפת ושלקות היא עניני תבשיל כדמשמע בהך שמועה ומחללה גזרו עליה משום מחוסה ועל הפת לא גזרו משום דלא שייך בית מחוסה כ"כ עד שבאו שמאי והלל וגזרו בי"ח דבכרים גם על הפת ותס"ג דבמחניתין חני פת מקמי שלקות מ"מ שלקות גזירה קדמונית יותר היתה וכשהחירו לח הפת לא החירו שלקות מהמי טומאת דפת ושלקות תרי מילי ניהו וחוכ"ח נמי דלריך לערב עירובי תבשילין בפת ושלקות ומבית לחיה מדלמרינן בפ"ב דעירובין (דף סו:) ר"ח לומר חין לחופין חלח על המבושל שנחמר לח תאכל תחפו לחם ולח תאכל בשלו בשלו וכן פי' בה"ג לכן ר"י לומר דבעירובי תבשילין סגי בחד מן בפת או בתבשיל ולית הלכתא כהיחיה דר"ח דשמותי הוא וגם הולך בשיטת חגניה לגיהא דב"ח דבעי פת ותבשיל וממין במינן וב"ח מחיילן ובירושלמי דגילה פליג ר' יהושע בהדיה עליה דר' לגיעזר ובכי גיחא בפת לחם לחם תאכל חפו ולח תאכל בשלו בשלו ר' לגיעזר לומר לחופין על המבושל ומבשלין על המבושל ר' יהושע לומר לחופין ומבשלין על המבושל ולחמרין בבל סופרים הלך לחר המיקל ורבי יהושע מיקל הוח ועוד דבחלמוד בבלי לל מלרכו גלח חד ומיהו הטולם נהגו לערב בפת ותבשיל הוחיל וילח דבר מפי ס"ג ור"ח [וע"ע תוס' ביצה יב: ד"ה לחמר רבנן] :

סופסיל • חין רחשו לחרוך לבל חין כנפיו תופין לח רובו לרחות לעיניס גלא בלמוס ט"י מדידה : **פ"ג נכנפיו תופין לח רובו פ"י סדמך קמיפלגי** • ולח גרסינן וקרסולין דהכי קרסוליים לח חפו מידי שהן ב' רגליס לרוכין מן הלרכבה וכהן הוח מדלג וחייט כרגיס ממעל לרגליו לעתר וגו' : **רובא דמינכר** • רוב הברלה לעיניס: **עומדת מעקין דרבנן** • ובמסכת סופרים (דף מז) פרכינן והכתיב וכל מעקה לחגר יפקה וגו' ומפני מהי יעמוד הכגר : **לעמת לחרים** • לבל עומלת עלמן מדלורייתה רמיל עלייהו לח נעמוד : **ולחו ליכסו גזור על דיקרב בדיקרב ולחת ליסו** • יוסף ולחסיד על דיקרב למיחת מסחב להת דלורייתה היל לבל דיקרב בדיקרב לל גזרינן עליה **ויהיו יוסף שריה** : **ולחת ליסו ולוקמיס לדלורייתה** • וסבי קלמר על דיקרב למיחת מסחב טומלת שבעה לבל דיקרב בדיקרב (ב) לל מסחב גלח טומלת ערב: **וכל לעבר יגע בו לטמת יטמא** • לולו שנגע בחת קרי לומל' וקלמר כל מי שיגע בו לולו טמח יטמח : **בחיבורין** כגון שהיה זה נוגע בחת בח חבירו וגגע בו : **שלא בחיבורין** • ללחר שפירש מן החת בח חבירו וגגע בו : **כל לעבר יגע בו לטמת יטמא** • מעמד שבעת ימים בסחם טומלת חת : **כוסי פריקי** • בדיס ריקים לעומר דבריס שחינן טעס : **ספק טומלה ברה"ר לחינן טעס** • שחינס מהגיגן בה לימור והל"ק ועל דיקרב ולחי למיחת מסחב לבל מספק לח : **בה בלבמא נמירי לה מפומא** • דלולו לבל חיסור ספק טומלה מהסה נפקא לחיקי לה קרל בלעזן טומלה "ונסחרה היל בטומלה"מגיד לך הכחוב שעל הספק ילסור, מכלן לחה דן לגרל לעומל מספק : **ומה פומא רס"י** • שהרי חין מחירה ברה"ר לף טומלת ספק בגרן חינה גלח ברה"י בממכת סוטה (דף כח:) : **סלכה** • דבספק טומלה ברה"ר לימור : **ואין מוכין** • ברבים כן דלח ליזלזו בה טפי : **קורות נתן לפח** • לסיממין בין ר"ס ובין פחות של בקעה של רס"י לטומלה בבעל הבדה מקפיד בדריסת הרגל ועוד דלמרינן בהשותפין (ב"ב יב:) ד' למות בסמוכות לרה"ר כגון מקום פני הממוך לרה"ר והוא לרוך הרבה לד' למות הרלשונות רס"ל לטומלה ובחותן מקומות נתן להן קורות : **כי לחו לקמיס דרבי יעקי** • מי שחירע בו ספק טומלה ברה"ר : **מנהני מילי** • דבישולי עובדי כוכבים לחסיר : **קליות** • יבמות בחטור: מדרבנן

במים מה מים שלא נשתנו לח חוכל שלא נשתנה **חלא מעתה** חטין ועשאן קליות ה"ג דלסורין וכי תימא ה"נ והתניא **חיטין ועשאן קליות מותרין** **חלא במים** *מה מים שלא נשתנו מברייתן לף חוכל שלא נשתנה מברייתו **חלא מעתה** חיטין ותתן ה"נ דלסורין וכי תימא ה"נ והתניא **חיטין ועשאן קליות המכתים והסלתות שלהן מותרין** **חלא במים** מה מים שלא נשתנו מברייתן ע"י האור לף חוכל שלא נשתנה מברייתו ע"י האור **מיהו** לחור כתיב **חלא**

[פוסק טוי]

[עמתים סוי]

הגהות הב"ח
(ל) רש"י ד"ה ותיבה כדיקרב וכו' דיקרב כדיקרב לל מסחב מלח:

גליון הש"ס
גמ' לח מיל כמיל"ח ד"ה ר"ש ד"ה ר"ש ד"ה ר"ש

מדלכנן • אלמא יהא ישראל רגיל לגלגל במוקצה ובמוקצה ויתגלגל לבוא לידי מלאכה • **קמ"ל** • דגיס קטנים ודרדי דייסי • אין נוהגין לגלגל קמח שולחן על לגלגל קמח כדי שיפול הקמח לתוכו: **מלוחין** • נוהגין לתת מלח על הבשר כדי שיפלוט דמו ויהא נאכל ברוך: **כפת דפרסנא** • טיגון מחמת מלחן: במוריים שומן דגים עם קמח: **פרסנא** • פיקר • ותותו מוריים נותנין בכל כמות שהוא ושרי: **קמ"ל קימחא פיקר** • שהוא מי שרי • ויש בו משום בישולי עובדי כוכבים שהקמח ליט נותנין מי: **כל פחנגיס שבפגס** • שנתרכו ונתבשלו מחמת התולע,ונמצ ליט טעון שחיטה: **אפי' מריש לויש** • שהתוך רכה וגלגיח בתריכתה לפי שכל הולל ועובד כוכבים לת לבשל נחמין: **דמדמ סיכמא** • קוכלי"ח בלע"ז ליבשה בתנור: **וקבר כפ ישראל קרא מפיקרא** • והטומין ישראל בתנור לעשה חיה קולס שהוסק התנור והעובד כוכבים הסיקו ונתבשלה הלעשה: **שפיר דמי** • הולל והעובד כוכבים לת לבשל נחמין: **פשיטא** • ליטו לר' יוחנן: **מסו דסימא** • הלי עובד כוכבים לבשולי להלי סיכמא לישון והת לפס בישול הסיקו: **קמ"ל** • לחין בישול בכלים: **אנא לשרורי מלחים ליכון** • להקשות לת היתר ולין דעתו לבישול: **לשרורי** • לשון שריר וקיט חזק: **כן דרוסאי** • לסמים היה ואוכל כל דבר המבושל קלת: **כפילפא** • כמל לכל הכל דמנחת לגומרי בלעז היפה לעובד כוכבים הוה מבשל לה לזמן מרובה: **שפיפא קדירא** • קרי כשעתנין לותה על האור: מגיסה

עובד כוכבים דתריך רישא שרי למיכל מינית אפילו מריש אוניה אמר רבינא הלכך האי עובד כוכבים דשרא מיכתא לאתונא וקבר בה ישראל גרא מעיקרא שפיר דמי, פשיטא: מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין קמ"ל לשרורי מנא קא מיכוין. אמר רב יהודה אמר שמואל הניח ישראל בשר על גבי נחלים ובא עובד כוכבים והפך בו מותר היכי דמי: אילימא דאי לא הפך ביה הוה בשיל פשיטא אלא לאו דאי לא הפך לא הוה בשיל אמאי מותר בישולי של עובדי כוכבים נינהו לא צריכא דאי לא הפך הוה בשיל בתרתי שעי והשתא קא בשיל בחדא שעתא מהו דתימא קרובי בישולא=מילתא היא קמ"ל, והאמר ר' אסי א"ר יוחנן כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים - התם כגון דאותביה בסילתא ושקליה יש בו משום בישולי עובדי כוכבים? התם כגון דאותביה בסילתא ושקליה עובד כוכבים ואותביה בתנורא חניא נמי הכי מניח ישראל בשר על גבי נחלים ובא עובד כוכבים ומהפך בו עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש ואינו חושש. שופתת אשה הדירה על גבי כירה ובאת עובדת כוכבים ומגיסה

אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב "כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים בסורא מתנו הכי אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב "כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים מאי בינייהו? איכא בינייהו דגים קטנים וארדי ודייסא. *אמר רב אסי אמר רב "דגים קטנים מלוחים אין בהן משום בישולי עובדי כוכבים, אמר רב יוסף אם צלאן (עובד כוכבים) סומך ישראל עליהם משום עירובי תבשילין, ואי עבדינהו עובד כוכבים בסא דהרסנא, אסור, פשיטא? מהו דתימא הרסנא עיקר קמ"ל קימחא עיקר. אמר רב ברונא אמר רב "עובד כוכבים שהציית את האור באגם כל החגבים שבאגם אסורין" ה"ד: אילימא דלא ידע הי טהור והי טמא מאי אריא עובד כוכבים אפילו ישראל נמי אלא משום בישולי עובדי כוכבים, כי האי גוונא מי אסיר והאמר רב חנן בר אמי א"ר פדת א"ר יוחנן "האי עובד כוכבים דתריך רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אלמא לעבורי שער קמיכוין ה"נ לגלויי אגמא קא מיכוין לעולם דלא ידע הי טהור והי טמא *ומעשה שהיה בעובד כוכבים היה. נופא אמר *(רבה בר בר חנה) א"ר יוחנן האי עובד כוכבים דתריך רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אמר רבינא הלכך האי עובד כוכבים דשרא מיכתא לאתונא וקבר בה ישראל גרא מעיקרא שפיר דמי, פשיטא: מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין קמ"ל לשרורי מנא קא מיכוין. אמר רב יהודה אמר שמואל הניח ישראל בשר על גבי נחלים ובא עובד כוכבים והפך בו מותר *היכי דמי: אילימא דאי לא הפך ביה הוה בשיל פשיטא אלא לאו דאי לא הפך לא הוה בשיל אמאי מותר בישולי של עובדי כוכבים נינהו לא צריכא דאי לא הפך הוה בשיל בתרתי שעי והשתא קא בשיל בחדא שעתא מהו דתימא קרובי בישולא=מילתא היא קמ"ל, והאמר ר' אסי א"ר יוחנן כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים? התם כגון דאותביה בסילתא ושקליה עובד כוכבים ואותביה בתנורא חניא נמי הכי מניח ישראל בשר על גבי נחלים ובא עובד כוכבים ומהפך בו עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש ואינו חושש. שופתת אשה הדירה על גבי כירה ובאת עובדת כוכבים ומגיסה

דגים קטנים מלוחים אין בהם משום בישולי עובדי כוכבים. פי' תם צלאן עובד כוכבים סומכין עליהן משום עירובי תבשילין. ואי עבדינהו עובד כוכבים כסא דהרסנא קבוחא שהציית אור באגם כל החגבים שנצלו מחמת האור ולא ידעי אי טמא ואי טהור כולן אסורין ולא מיבעיא עובד כוכבים אלא אפילו ישראל שהציית האור באגם אסור. ומעשה שהיה בעובד כוכבים אחד היה. אבל משום בישולי עובדי כוכבים בהאי גוונא לא אשכחי דהא א"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרדיך) [דתריך] רישא שרי למיכל ישראל מינה אפילו מריש אוניה. אלמא לעבורי שער קא מיכוין ולא לבשולי. הכא נמי לגלויי אגם קא מיכוין דריך רבינא סהא דא"ר יוחנן עובד כוכבים [שהרדיך] רישא שרי שהבהב ראש כבש להעביר שערה שרי למיכל מריש אוניה שמתבשל לפי שעה עובד כוכבים דשרא לאתונא וקבר

רבינו חננאל

כר' שמואל בר יצחק דאמר משום רב כל הנאכל כמות שהוא בחי אין בו משום בשולי עובדי כוכבים. בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מחנו לה הא דרב כל שאינו עולה על שלחן מלכים לאכול בו את השת אין בו משום בשולי עובדי כוכבים איכא ביניהו דגים קפנים וארדי דייסא דהני כגון דגים קפנים וארדי"ן אינן נאכלין בחי ונאכלין בפת. ודייסא נאכלת בחי ואינה נאכלת בפת כר'. כותח של עובדי כוכבים מותר ולא חיישינן לפת שיש בו. שאין פת עובדי כוכבים אסורה באכילה אי לא משום תחטה. אבל לבותח שרי דתניר' חייא לחם האפרי לבותח העשויה כל מודים ופשורה מן וחלה. אמר רב אסי אמר רב דגים קפנים מלוחים אין בהם משום בשולי עובדי כוכבים. אמר רב יוסף טפח עליהן משום עירובי תבשילין. ואי עבדינהו עובד כוכבים כסא דהרסנא קבוחא איקרולא הרסנא ולפיכך אמרי. אמר רב ברונא אמר רב עובד כוכבים שהציית אור באגם כל החגבים שנצלו מחמת האור ולא ידעי אי טמא ואי טהור כולן אסורין ולא מיבעיא עובד כוכבים אלא אפילו ישראל שהציית האור באגם אסור. ומעשה שהיה בעובד כוכבים אחד היה. אבל משום בשולי עובדי כוכבים בהאי גוונא לא אשכחי דהא א"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרדיך) [דתריך] רישא שרי למיכל ישראל מינה אפילו מריש אוניה. אלמא לעבורי שער קא מיכוין ולא לבשולי. הכא נמי לגלויי אגם קא מיכוין. מיכויך דייק רבינא סהא דא"ר יוחנן עובד כוכבים [שהרדיך] רישא שרי שהבהב ראש כבש להעביר שערה שרי למיכל מריש אוניה שמתבשל לפי שעה עובד כוכבים דשרא לאתונא וקבר

מתנו לן קימחא עיקר. כלומר היה "ר"ח מפיר קושיי"ת ומוליכ"ח על עובדי כוכבים לתותב [ועי"ש תוס' ד"ה סימנין ותוס' ביצה מה: ד"ה סימנין] : **לעולם** דלת ידיע הי טמא והי טהור • **מתמה** הת מי הוה ידיע הי מהוך הוה שרי ומכאן רמיה להתיר מגבים כלת שחיטה ואוזל לחיב דעופות לת הוקרו שחיטה * מלת מפני שהוטרו בין בהמה לדגים והלכך לפטרן בולת כלום ח"ת שכבר הוקשו לבהמה מטמא הת לתו הכי פטירי משום דהוקשו לדגים וכל שכן מגבים שהוכרו לחיב דגים כדתניא בתוספתא וכל שפן חיב לחיב מגבים ואוזל לחיב בתוספתא * תולכ לחם מגבים בין חיין ובין מבין ואין חושש, ות"ח ומיין היכי שרו הת חיכת בל תקרבון לחמריכן ס"פ ר' עקיבא (מנחת דף נ:) רב חזייה לרב כהנא דקא מעבר שופיגא תפומיה ח"ל מקליה דלת ליתי וקא עבר משום בל תקרבו וי"ל דהת דשרי בתוספתא חיין היינו היכת שחתך ממנו חבר לחמ ורחקו היטב לליכת בלתקרבו לחותו חבר [עי' תוס' חולין סו: ד"ה כמלחי ותוס' שבת נ: ד"ה לתת] : **קא** משמע לן לשרורי מנא קא מיכוין • ולת"ג לחמריכן כפ' כלל גדול (מנחת דף עה: ושם ע"ש) הלי מלן דשדי סיכמא לחלוטן חייב משום מבשל הייט לעניין שבת דלת"ג לשרורי מנא קא מיכוין מ"מ הוא מבשל קלת וגם ללותו בישול גרוע הוא מלכוין וגבי שבת לחמירו להחשיבו לבל לעניין בישולי עובדי כוכבים לת חשיב ולייט (*לחייב) עד שיכוין לבישול גמור : ולחת

בה ישראל קרא ונחבשלה שרי • פי' מי שנתן יתידות של עץ לייבשם לנעצן בספינות כמו מטמרים • ואמרינן פשיפא מהו דתימא לבשלי אותן היתידות קא מיכוין • וכיון שכוונתו לשום בישול קרא שנתבשלה בבבשן אסורה • קמ"ל דלא מיכוין ולא לבישול • מוניין דשמעתא עובד כוכבים שלקח בשר מישראל ונתנו ע"ג האור אם נתבשל כמאכל בן דרוסאי אסור אע"פ שנמורו ביד ישראל אבל אם לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי מותר • ותניא מניח ישראל בשר ע"ג נחלים ובא עובד כוכבים והפך בו עד שיבוא מביתה"כ או מביהמ"ד ואינו חושש • והיני מילי דליכא

ז) תולי דל"ל נלמלין כמי [ומפרש דמיירי בגמלומים] ונתלין נמת ודייסא לייט נלמלה כמי וכו' ול"ע כוה .

[ג"ע מ"ק]

[ג"ע מגה]

[שימוין מס: וש"נ]

[ג"ל רב חנן בר אמי א"ר פדת]

[שבועות יג:]

[מגמת כ.]

[מגמות ס"ע]

[ג"ע מגה

ואתא יחזקאל ואתי מתוי בנחלים • מטלה שמעתין משמע דבעינן קיסם לחטר סומכין על מה *שים בדבריהם שבין בני בבל לבני ארץ ישראל דקתמר בני בבל מטילין קיסם לחטר ובני מערב לומרים קיסם זה מה מעלה ומה מוריד ואלו ממקיין אחר בני בבל ומלמדים: **תנן** רבנן הקפריסין ובילה גלויה • מין להקטרת מכך בריחים לחזקיה וכר קפרא דשרו לתגרי ניתהו וקפריסי מר"יהודה הנשיא המזכר בזוחם הכריים: **אי** משום גיעולי עובדי כוכבים גמל"פ מותר • משמע דהכי הלכתא וגם רבי יהודה הנשיא התיר המון ולפילו ב"ש וב"ה שנזרו עליו הכי שביניהו להו כדפירשתי לעיל מיהו מדבעי למימרין לקמן (דף נמ: ד"ה) טעם לפגם מותר אין לחוש משום לפגם אלא משום גיעולי עובדי כוכבים ואפה ישראל אע"ג שגר עובד כוכבים ואפה עובד כוכבים אע"ג שגר עובד כוכבים ואפה עובד כוכבים ואחא ישראל ואתה בת־חיי = שפיר דמי / רב מלית חקוקת ישרי ור' יוחנן אמר ביצה צלויה בר קפרא שרי ור' יוחנן אמר, כי אתא רב דימי אמר: אחד רב מלית ואחד ביצה צלויה חזקיה ובר קפרא שרו ורבי יוחנן אמר, ר' חייא פרוואה איקלע לבי ריש גלותא אמרו ליה ביצה צלויה מאי? אמר להו: חזקיה ובר קפרא שרו ור' יוחנן אמר ואין דבריו של אחד במקום שנים אמר להו רב זביד לא תציתו ליה הכי אמר אביי הלכתא כוותיה דרבי יוחנן, אשקיוהו *ננוטא דחלא ונח נפשיה / ת"ר הקפריסין והקפלוטות והמטליא והחמין והקליות שלהן מותרין ביצה צלויה אסורה *שמן רבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו תניא היא המטליא היא פשליא היא שיעתא אמר רבי יוחנן הא ארבעין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ורבה בר חנה דידיה אמר הא שתין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ולא פליגי מר בשניה ומר בשניה מיתיב ביוזרא דכרפסא וביוזרא דשבלילתא ותרוי להו בהדי הדדי בפשורי ושבקו ליה עד דמקבל ומייתי חצבי חדתי ומלו להו מיא ותרו בהו גרגישתא ומדכקן ביה ועיילין לבי בני, אדנפקן מלבלבי, ואכלי מיניהו וקיידי מבי הא דרישיותיה עד טופרא דכרעיתו *אמר רב אשי אמר לי רבי חנינא: מלין ואמרי לה במילין] ת"ר הבוסתן של עובדי כוכבים שהוחמו חמין: ביורה גדולה אסור ביורה קטנה מותר ואיזו היא יורה קטנה? א"ר יונה: כל שאין צפור דרור יכול ליכנס בתוכה, ולמאי? *אמתויי אדמה ועילוה? אלא כל שאין ראש צפור דרור יכול ליכנס בתוכה, ותניא אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מיחר / לא קשיא הא במ"ד הא במ"ד *) נותן טעם לפגם מותר אמר רב ששת האי מישרא שליקא דארמאי אסור אמר רב ספרא למאי ניתיש לה: אי משום איערובי, מיסרא סרי אי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל הוא כמו שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם הוא מותר / בעו מיניה מרבי אסי הני אהיני שליקי דארמאי מאי: חולין לא תיבעי לך דודאי שרו, מיריי לא תיבעי לך דודאי אסירי כי תיבעי לך מציעתא מאי: אמר להו מאי תיבעי לכון דרבי יאסר ומנו לוי שיתיאתא דלא שרי אבוה דשמואל דלא אסרי: ברישי ושעורי כ"ע לא פליגי דשרי, בטלפחי דחלא כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי בטלפחי דמיא: מר סבר גזרינן הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן ואיבא דאמרי בטלפחי דמיא כ"ע לא פליגי דאסיר, כי פליגי בחיטי ושעורי מר סבר גזרינן הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן אמר רב תרי מיני שיתיאתא שרד ברזילי הגלעדי לדוד דכתיב °משכב וספות וכלים ג' יוצר חמים ושעורים וקמח וקלי ופול ועדשים וקלי, והשתא הוא דקא מפקי צני צני לשוקי דנהרדעא ולית דחייש להא דאבוה דשמואל ולוי: וכבשין שדרכן לחת בתוכן יין: *אמר חזקיה לא שנו אלא שדרכן לחת בהן יין ואבל אין דרכן לחת בהן יין הוחמץ *ממוריים דשרו רבנן בהנאה? התם לעבורי זוהמא הכא למתוקי מעמא ורב יוחנן אמר אפילו בידוע נמי מותר, ומאי שנא ממוריים לר"מ דאסיר בהנאה? התם

ומניסה עד שתבא מבית המרחץ או מבית הבנסת ואינה חוששת אביעיא להו הניח עובד כוכבים והפך ישראל מהו? אמר רב נחמן בר יצחק ק"ו: גמרו ביד עובד כוכבים מותר, גמרו ביד ישראל לא כ"ש, איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רב אחא בר בר חנה א"ר יוחנן *הניח שהניח עובד כוכבים והפך ישראל בין שהניח ישראל והפך עובד כוכבים מותר ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד עובד כוכבים, אמר רבינא *הלכתא הא ריפתא: דשגר עובד כוכבים ואפה ישראל אע"ג שגר ישראל ואפה עובד כוכבים אע"ג שגר עובד כוכבים ואפה עובד כוכבים ואחא ישראל ואתה בת־חיי = שפיר דמי / רב מלית חקוקת ישרי ור' יוחנן אמר ביצה צלויה בר קפרא שרי ור' יוחנן אמר, כי אתא רב דימי אמר: אחד רב מלית ואחד ביצה צלויה חזקיה ובר קפרא שרו ורבי יוחנן אמר, ר' חייא פרוואה איקלע לבי ריש גלותא אמרו ליה ביצה צלויה מאי? אמר להו: חזקיה ובר קפרא שרו ור' יוחנן אמר ואין דבריו של אחד במקום שנים אמר להו רב זביד לא תציתו ליה הכי אמר אביי הלכתא כוותיה דרבי יוחנן, אשקיוהו *ננוטא דחלא ונח נפשיה / ת"ר הקפריסין והקפלוטות והמטליא והחמין והקליות שלהן מותרין ביצה צלויה אסורה *שמן רבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו תניא היא המטליא היא פשליא היא שיעתא אמר רבי יוחנן הא ארבעין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ורבה בר בר חנה דידיה אמר הא שתין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ולא פליגי מר בשניה ומר בשניה מיתיב ביוזרא דכרפסא וביוזרא דשבלילתא ותרוי להו בהדי הדדי בפשורי ושבקו ליה עד דמקבל ומייתי חצבי חדתי ומלו להו מיא ותרו בהו גרגישתא ומדכקן ביה ועיילין לבי בני, אדנפקן מלבלבי, ואכלי מיניהו וקיידי מבי הא דרישיותיה עד טופרא דכרעיתו *אמר רב אשי אמר לי רבי חנינא: מלין ואמרי לה במילין] ת"ר הבוסתן של עובדי כוכבים שהוחמו חמין: ביורה גדולה אסור ביורה קטנה מותר ואיזו היא יורה קטנה? א"ר יונה: כל שאין צפור דרור יכול ליכנס בתוכה, ולמאי? *אמתויי אדמה ועילוה? אלא כל שאין ראש צפור דרור יכול ליכנס בתוכה, ותניא אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מיחר / לא קשיא הא במ"ד הא במ"ד *) נותן טעם לפגם מותר אמר רב ששת האי מישרא שליקא דארמאי אסור אמר רב ספרא למאי ניתיש לה: אי משום איערובי, מיסרא סרי אי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל הוא כמו שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם הוא מותר / בעו מיניה מרבי אסי הני אהיני שליקי דארמאי מאי: חולין לא תיבעי לך דודאי שרו, מיריי לא תיבעי לך דודאי אסירי כי תיבעי לך מציעתא מאי: אמר להו מאי תיבעי לכון דרבי יאסר ומנו לוי שיתיאתא דלא שרי אבוה דשמואל דלא אסרי: ברישי ושעורי כ"ע לא פליגי דשרי, בטלפחי דחלא כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי בטלפחי דמיא: מר סבר גזרינן הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן אמר רב תרי מיני שיתיאתא שרד ברזילי הגלעדי לדוד דכתיב °משכב וספות וכלים ג' יוצר חמים ושעורים וקמח וקלי ופול ועדשים וקלי, והשתא הוא דקא מפקי צני צני לשוקי דנהרדעא ולית דחייש להא דאבוה דשמואל ולוי: וכבשין שדרכן לחת בתוכן יין: *אמר חזקיה לא שנו אלא שדרכן לחת בהן יין הוחמץ *ממוריים דשרו רבנן בהנאה? התם לעבורי זוהמא הכא למתוקי מעמא ורב יוחנן אמר אפילו בידוע נמי מותר, ומאי שנא ממוריים לר"מ דאסיר בהנאה? התם

ואתא יחזקאל ואתי מתוי בנחלים • מטלה שמעתין משמע דבעינן קיסם לחטר סומכין על מה *שים בדבריהם שבין בני בבל לבני ארץ ישראל דקתמר בני בבל מטילין קיסם לחטר ובני מערב לומרים קיסם זה מה מעלה ומה מוריד ואלו ממקיין אחר בני בבל ומלמדים: **תנן** רבנן הקפריסין ובילה גלויה • מין להקטרת מכך בריחים לחזקיה וכר קפרא דשרו לתגרי ניתהו וקפריסי מר"יהודה הנשיא המזכר בזוחם הכריים: **אי** משום גיעולי עובדי כוכבים גמל"פ מותר • משמע דהכי הלכתא וגם רבי יהודה הנשיא התיר המון ולפילו ב"ש וב"ה שנזרו עליו הכי שביניהו להו כדפירשתי לעיל מיהו מדבעי למימרין לקמן (דף נמ: ד"ה) טעם לפגם מותר אין לחוש משום לפגם אלא משום גיעולי עובדי כוכבים ואפה ישראל אע"ג שגר עובד כוכבים ואפה עובד כוכבים אע"ג שגר עובד כוכבים ואפה עובד כוכבים

[פי' נגמ"ש פי' ג'ג]
קנן א מיי' פ"ו מהל' מלכות הסומים סל"ו סמ' לאוין קמח סמ"ע י"ד פי' קיג סעיף ו:
קנח ב מיי' שם סלכם ג סמ' שם סמ"ע י"ד פי' קיב סעיף ג:
קנט ג מיי' שם סלכם ז סמ' שם סמ"ע י"ד פי' קיב סעיף ג:
קס ד מיי' שם סלכם יד סמ"ע שם סעיף יד:
קסא ה מיי' שם סלכ"ה:
קסב ו מיי' שם סלכם כב סמ' שם סמ"ע י"ד פי' קג סעי' ד וסי' קיד סעיף ז:
קסג ז מיי' שם סל' כ סמ' שם סמ"ע י"ד פי' קיג סעיף טו:
קסד ח מיי' שם סלכם כד סמ' שם סמ"ע י"ד פי' קיד סעיף י:

רבינו חננאל

וכן שהשחשאין שם חששא שמא תחליף שוגתת קדירה ע"כ הירושלמי טבכים מניחה בה עד שתצא מן המרחץ • או עד שתבא לתו הניח עובד כוכבים והפך בו ישראל מותר • ופשיטנא א"ר יוחנן בין שהניח עובד כוכבים והפך בו ישראל ובין שהניח ישראל והפך עובד כוכבים מותר • ואינו אסור אלא עד שתהא התחלתו בישראל ובלבד שלא תהא ביד עובד כוכבים בשעת הבישול כמאבל בן דורמאי: ת"ר הבוסתן של עובדי כוכבים שהוחמו חמין הרי זה אסור • מלאכות יש בה • איזו היא יורה גדולה (שהיתה ע"ג) ישראל שרי • הלכך שנר עובד כוכבים ואפה ישראל • או שנר עובד כוכבים ואפה עובדי כוכבים ואפה עובד כוכבים וישראל [תני היא הדתי] [תני בית התורי] • פי' יורה גדולה כל שאין צפור דרור יכול ליכנס בתוכה, ולמאי? אמתויי אדמה ועילוה? אלא כל שאין ראש צפור דרור יכול ליכנס בתוכה, ותניא אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מיחר • כוס של תורמי: ת"ר הקפריסין והקפלוטאות והחמין והקליות של עובדי כוכבים מותרין • ביצה צלויה אסורה • שמן ר' יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו • תנא היא משליא היא פשליא היא שיעתא • פי' ביורה דשבלילתא • ורש"י תלתן • פי' וקירוי מבינתא דרישיותיה עד טופרא דכרעיתיה • ומצאנתן בפשורה ראשון עד צפרני רגליהם: ואמר רב אשי אמר לי הונא מילין • פי' אלו הדברים מילי בעלמא אינון כלומר אינו משמ • ואמרי לה במילין כלומר אינו נעשין אלא בדברי בשמים • פי' כוסבה נמת של שומשמין וכן שמשמוצאין אותו אין מוציאין אותו אלא בשם המין • וכן כיוצא בהן מתחיל לתן חמין שיצא השמן כולו והבמת שלהן נקרא כוספן • פי' הירמי הדסיה נתתו נתחים כדכתיב הרסין יתעבר: הא דתניא אותם יורה גדולה ואחת יורה קטנה • כתבו דאמר נותן טעם לפגם מותר: משחה שליקה שמן מבושל: פי' מסרא סרי מבאיש • ואסיקנא שמן מבושל לשולי עובדי כוכבים נאכל בכזית שי"א יחי • או משום גיעולי עובדי כוכבים דבשלי' בבלי העובד כוכבים נותן טעם לפגם הוא ומותר • הני אהיני שליקי פי' בוסר והן הני תמרים שלוקין של עובדי כוכבים • התניין הפתוקין ורואי שרו • מרירי ורואי אסירי דבישול הוא • כי תיבעי לך לא פריקי ולא מריקי מאי • ומשים רב אסי לוי אסר להו: שתיתא פי' ג) רב שרי ואבוה דשמואל ולוי אסרו בשתיתא דשלפחי בין בפיא בין בחלא דברי הכל אסירא • כי פליגי בשתיתא דחיטי ודשעורי • רב סבר לא גזרינן שתיתא דחיטי ודשעורי אטו דשלפחי פי' של עדשים • ואבוה דשמואל ולוי סברי גזרינן דחיטי ושעורי אטו דשלפחי: אמר רב תרי מיני שתיתא שרד ברזילי לדוד כתיב משכב וספות וכלים יוצר חמים ושעורים וקמח וקלי ופול ועדשים וקלי • שנאמר משכב וספות וכלי יוצר חמים ושעורים קטח וקלי ופול ועדשים וקלי • בנהרדעא מפקי צני צני שתיתא דארמאי ולית דחש להא דאבוה דשמואל ולוי: **פיסקא** וכבשים שדרכן לחת בהן יין הוחמץ • אוקמה חזקיה בשדרכן לחת ואינו ידוע בודאי שנתן בהן יין או חומץ אפורין אפי' בהנאה • ור' יוחנן אמר אפי' בידוע

[נמשנתנות פ"ט קמ"ו ע"ב ע"ש דגרס הלכך]

[פי' טום של חומץ • מחך ענין]

[ע"ש ע']

[מלין קמג: פ"ק]

[ני' כשרגון שרך כדם הדיפר ויבשמנו תרמוס כמו בגדי מרגוע והדמים כמו דמשדמין בגד"ש פ"ב ודם דג"ל בנק"ו בדניאל ב' פ"ם סדמין[דמכדגין] נאכלים מהמתכו וכרכום יש בגמרא פרוש כרכום שמוזרים ע"ב ודע שגם נשיכתן כרעלת וכו' [ויש בשמוזרים סה: וכ"ה בכנגיון סה: וכ"ה בגמרא שם פי' קג]

[נקמן נמ:]

[ע"ש כמ:]

[מגיפס • מהפכת בכך: דמגר עובד כוכבים • הסיק בתנור: מפיים • נחלת מחממת ומוליחה חוס הגחלים: דג מלים • שמלמו העובד כוכבים ובמליחתו הוא נלכל בלע ביטול: חזקיס ערי • דלתו הוא ביטול: ור' יוחנן אפר • דזהו ביטולו • בילם בלויס • שבלתה עובד כוכבים: כר קפרא ערי • הוחיל ובליע תוכל דיניה ולא נעש עובד כוכבים בתוכלת: מפקיס • מתקיהו לרב וביר: נגועה דחלא • הכך דכי ניס נגועה דלא הוו מעלו /מסוס דחמחיר עלייהו: ספקריסין • שומר לפרי הן (ב) ממין בלף ודרך לחכלן ויש שמוקיון תוכן ותם ביטלן עובד כוכבים מותרין: וספקלוטות • כדרכי נחכלין במוס שהן ע"ש: וסמטליא • לקמן מפרש: ספתמין • מיס ממין דהא לין מלחנין מכרייהס ט"ו בתור: וקליות • כמי לא נמחקו: ביצה צלויה דכרפסא • זרע של כרפס: שבלילתא • פנגרי"ה והוא תלחן: ופרו לסו • טורין תוכן במיס: דמקבל • שטומתין: גרגישתא • תרגי"ש: ופודקין • הכך ביזרע: מביצתא דרכייהו • שיער רחמן וקמ"ל כרייהו דלי כמי מרו להו בחמימי ערי: פיזין • דכרי כוב הן דלא מלבלבי בתרתי שעתי: במילין • על ידי דכרי לחם של בספים הן עוסין: ספוסתא • פסולת של תמרים שעשו מהן שכר ומולמין תוכן: כל שפין לעור דבור בו • שפיה קלר דבהמ ולאי לא לינשל דבר טמא לניעולי עובדי כוכבים: ולמא לדמויי מדמוס • נתמוה לחכריס והכניסוה ונתבשלה בוובטניו פלט הטעם בחמין הלט: לגמ כל שפין רמש לפגם דבור בו • ויין לך מתיבת ליבור קטנה מין: נותן טעם לפגם • פלוגתא היא בפ' בתרא(נקמן סה:)וכל ניעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם מהרי הוא לחיסור לחמול וכבר הופ טעמו ונפסל בליטה תוך מקדירה בת יומא ונותן טעם לבשר הוא ולחסור: פיפרוכי • שמא נתערב בו יין: פרי • מסריס: מסיני • סמרים: תולי נמ מיבני נך • מחוקים ולאי שרו לאי משום ניעולי עובדי כוכבים הרי נאכלין חין: פריריו • חין נאכלין וניעולן ממתקן: פניפפי • נאכלין חין ע"י הדחק: שמיפפס • מכשיל העלוי מקמח של קליות שייבשן בחנור ועל שעוגין תוכו מקמח מלשים ולפי שהן מפוקין יותר מדאי נותן שם תומן: כמיני פו שפרי • חין דרך לחם שם תומן: פלופסי • מלשים: ואיט דלמפרי כעלופסי (נ) לאיט כ"ש נמ פליגי דלמור • דמיחלף בעלופסי ולחלן: ופפוס • כליס להשמש כמו שומרי הסף (מסחר ב): חרי זימני כחיב קלי בקרת והייט חרי מיני מחיפת: ומפי שנא ממוריים • דלוכח דעלמח שלו היה חמרת והוי ניהוס: פסס חמרת נעכורי ומספת • דחגיס והוי למתן לחזיל לאיטרל: הסס

[נמשנתנות פ"ט קמ"ו ע"ב ע"ש דגרס הלכך]

הגהות הב"ח

(ב) גמ' ומר כבשים כיצד עבדו מייתו ביזרי:(ב)רש"י ד"ה בקפריסין שומר נפרי הן ממין בלף ע"ש בערוך ערך כלי: (ג) ד"ה ואיט וכו' דמיל כ"ע נמ וכו' דתנן:

(ד) ל' ר' שמעיה מאי ביצה צלויה אסורה ו) הגהות הגר"א ב) הגה"ה (הקלפתם)

ב עיונות הגאון ר' שלמה קלוגר זצ"ל ראשון לציון ז"ל

עיונות ומקורות

נוסח אשכנז

נוסח ספרד ומקורות

נוסח אחר מהגאון ר' שלמה קלוגר זצ"ל

נוסח ר' שמואל בן חפני גאון ז"ל

הגהות מהגר"א ז"ל

ג) ל' ר' שמעיה מאי ביצה צלויה אסורה ו) הגהות הגר"א ב) הגה"ה (הקלפתם)

ב עיונות הגאון ר' שלמה קלוגר זצ"ל ראשון לציון ז"ל

עיונות ומקורות

נוסח אשכנז

נוסח ספרד ומקורות

נוסח אחר מהגאון ר' שלמה קלוגר זצ"ל

נוסח ר' שמואל בן חפני גאון ז"ל

הגהות מהגר"א ז"ל

*) [עיין לו: לקמן לג: סה: מנ: סה: נמ:]

ז) ולחוי כ"ל כשממעיו מחמו מין ממנין לחמו וכו'. כ) נרחה דחסר כחן ונכורון ערך שחיטה ליחן לוקחין מטחה בלוח כניחה בלוח ומייבחין לחחה כחטר ומוחן מחכל מן הקמח עכ"ל ולחלי דכן ל"ל נם כלן בדכרי רבינו.

מסורת הש"ס

פסח ידיים ממש • שהרי מעכבלין בו והרוסב נהכל והיין נהכל ממו: **פרע נא ידיים ממש** • שאין תוכלין הרוסב אלא סירק ולא ככיסוי סירק לשוטו אלא להתקיים: **פרי זפ מופר** • גרסינן **קירבי דגים** • שומען: **פוכרן** • הן ביצים של דגים: **מפונפש ומפפמים** • ואין דגים טמאים מצויין תורה אור

סם: **נמנפש** • מילק: **דכב נפרש** • **דכב** סם הנהר: **דרדיפי** • נכח מקלחין דכדב"ם בלש"ן: **דלא מרכש מיגיג דו ממש** • קרקעים של תוסו **הנהר** אין מגדל דגים טמאים: **חמרש דימש ומורש דימש** • דקי"ל בסמכת תולין (דף קכו:) כל מיש ביש יש ביבשה תוך מן החולדה: **ממש** • ביבשה טהור ביש: **קדש נפ'** • סמם קדש לסוכר: **קדש נוגש** • סם דגים **מביים**: **מיפופש** • דג טמא: **מפייש בדיקופש** • כיסהו כסל ופירכם בסוכו וכשרו קליפין וכרלו בדפניהם קשקשים דקים: **נשלופפש** • דג ושמו מגניל"ש: **נפדי יומש** • נגד הסמש: **נימתי** • קשקשים דקים: **מפיכלי מיולי** • מתוך שהן לבנות נראין כהן קשקשים שהן שחורין: **שמפים נפסוש** • דהוה קרי לההוא מינא: **נפתי** • והוא סם דג שמת: **מתליש ליש** • ממקמן: **מפינתי כיפיש** • לשמו וללך כדרמים למכור קנה לילן בסם מכלת: **נפלש ליד** • נפלת לידי כלומר עכשיו שמה נגריך לי: **גריכין נקבל דכרי תכרוש** • מתחלה קודם שיהו נאמנין "לכל דברי תכרום שילכלו בטהרה ושיעשרו פירות וכיולת כהן: **מופש** • שממת גזלן: **קברי מופש** • תוסמות לנוטלי המכס כדי שלא יפצעוסו מכיריו ומכריזין פעם אחרים: **מכי"ם** • סימן הוא תלב בשר יין תכלת:

תסורין

התם ידיע ממשו **הבא** לא ידיע ממשן: וטריית **מרופה** וציר שאין בה דגה וכו': מאי **חילק** אמר רב נחמן בר אבא אמר רב ג' **סולתנית** ומפני מה אסורה מפני שערבונה **שולה עמה**: *חנו רבנן אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיץ *הרי זה מותר יש לו עכשיו ועתיד להשיר בשעה שעולה מן הים בגון אקונם ואפונם **ובמפמטים ואכספמיים ואומנם** מותר אכריז רבי אבהו בקיסרי קירבי דגים ועוברן ניקחין מכל אדם חוקתן אינן באים אלא מפלקא **ואסמכתא** לי *הא דאמר **אביי** האי צחנתא דבב נהרא שריא מ"ט **אלימא** משום דרדיפי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה **חוט השדרה** ברוכחא דרדיפי מיא לא מצי **קאי** אלא חזינן דקאי **אלא** משום דמלידי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה קלפי ברוכחא דמלידי מיא לא מצי קאי **אלא** קחזינן דקאי **אלא** משום דלא מרבה טינא דג טמא, אמר רבינא האידנא דקא שפכי ביה נהר גוזא, ונהר גמרא אסירי אמר **אביי** האי חמרא דימא־שרי תורא דימא־אסיר וסימניך **טמא** מהור, טהור טמא אמר רב אשי שפר נונא־שרי קדש נונא־אסיר וסימניך **קדש** להי **איבא** דאמרי קבר נונא־אסור וסימניך קברי עובדי כוכבים *דבי עקיבא **אקלא** לגינוך אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי **לתפושא** חפייה בריקולא חוא ביה קלפי וישרייה **רב אשי אקלא** למחדוריא אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי **לצלפחא** נקטיה להדי יומא חוא דהוה ביה ציפחי וישרייה **רב אשי אקלא** להחוא אתרא אייתו לקמיה (ו) נונא דהוי דמי **לשפרנונא** חפייה במשיכלי חיורי חוא ביה קלפי וישרייה **רבה בר בר חנה אקלא** לאקרא דאנמא קריבו ליה צחנתא שמעיה להחוא גברא דהוה קרי ליה באמי' אמר מרקא קרי ליה באמי ש"מ דבר טמא קרי אית ביה לא אכל מינה לצפרא עיין בה אשכח ביה דבר טמא קרי **אנפשיה** °לא *אונה לצדיק כל און": והקורט של חילתית: מ"ט משום דמפסק ליה בסבינא אע"ג דאמר מר *נותן טעם לפגם־מותר "אגב תורפיה דחילתיתא מחליא ליה שמנוניתא והוה ליה כנותן טעם לשבח ואסור **עבדיה דר' לוי** הוה קא **מובין חילתיתא**, כי נח נפשיה דר' לוי אתו לקמיה דרבי יוחנן אמרו ליה מהו למיזבן מיניה? אמר להו 'יעבדו של חבר' הרי הוא כחבר, **רב הונא בר מניומי** °בן חכילתא מאנשי דביתיה דרבנאה אתוה דר' חייא בר אבא' ואתאי לקמיה דרב מתנא, לא הוה בידיה, אתאי לקמיה דרב יהודה מהגרוניא אמר לי "נפלת ליד, הבי אמר שמואל *אשת חבר הרי היא כחבר" (תניגא להא) דת"ר **אשת חבר** הרי היא כחבר, **עבדו של חבר** הרי הוא כחבר, *יחבר שמת, אשתו ובניו ובניי ביתו הרי הן בחזקתן עד שיחשדו ובן °חצר שמוכרין בה חכלת הרי ג' (הן בחזקתן) עד שתיפסל ת"ר **אשת** עם הארץ שנשאת לחבר וכן **בתו** של עם הארץ שנשאת לחבר וכן **עבדו** של עם הארץ שנמכר לחבר כולן צריכין לקבל 'דברי חברות', **'אבל אשת חבר** שנשאת לעם הארץ וכן **בתו** של **חבר** שנשאת לעם הארץ וכן **עבדו של חבר** שנמכר לעם הארץ אינן צריכין לקבל **דברי חברות** לכתחלה דברי ר"מ, ר' יהודה אומר אף **הן** צריכין לקבל 'דברי חברות' *וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר מעשה באשה אחת **שנשאת לחבר** והיתה קושרת לו תפילין על ידו, נשאת למוכס והיתה קושרת לו קשרי מוכס על ידו **אמר רבי** חנינ"ת אסור בחותם אחד חמפ"ג מותר בחותם אחד: **חלב** °בשר יין °תכלת אסורין

הגהות הב"ח

(ו) נפ' נקמיס סהוא נוגע דהוה דמי לעזרעטא:

[מדפ"י נקבל]

[עי' תוס' לעי נד: ד"ה ר"ש מיקלע לגינוך ועי' תיסו ס"ם בסם כש"י פענים יפ: ד"ה מר עוקבא]

א חולין נג.

מעלי יב [נעיי לו: נח: ונ"ב]

[מכוסות נ"ב]

[מכוסות ג:]

[מכוסות נ"ב]

מכוסות סם עמי"ם [תוספ' דמלי מ"ב מ"ם]

[מכוסות סם ע"ם תיסו]

ידיו ① [ג"ל היא בחזקתה וכ"ה במכוסות]

פם

ידיע ממשן • ומ"ם מקקי ליה קנקנים דלא ידיע ממשן ומסר ר"מ וי"ל דהסס כיון דנפלט היין מן הקנקנים בשל יפרעאל הוה כמו בעין וידיע ממשן מכל יין לפוך הכבשים לא ידיע ממשן שמבטל היין בכבשים ולמלי דפרישים לעיל דלא מסר רבי מאיר קנקנים ניחא: **אין** לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן • לומר ר"ש דדרים אין לו מיין לו כלומר מיין עליו סס יש לו עכשיו לו עתיד לגדל לאחר זמן והכי דרסינן ביכמות (דף כב:) וכן אין לו מיין לו: **וסימניך** ממש טהור מהור טמא. לכאורה לא קא יהיב סלי סימנא דלא לסני מרי מיני מחממרת ומחורת מכל מאחר מיין לא דהא כפ"ב דקידושין (דף מח·) לחמר רבא מלח פיבוטא והוא עז של יס כדאמר בפ' הפרה (ב"ק דף נה·) הגיהו בעיות ומבוטא מלי: **דג** **קפר טמא** מכר טמא קדם לה' ואיכא דאמרי מכר טמא קדם לה' וסימניך קבר טמא מחור וסימניך קברי עובדי כוכבים • **גרס** איפכא **קפר טמא־מחור** קדש טמא־שרי וסימניך (ירמיס ג) "קדש ישראל לה' "כלומר הסס המירו לעמו **ואיבא דאמרי** קבר טמא־שרי וסימניך קברי עובדי כוכבים מיום מטמאין בהאל כלומר מיו טמא וכן ממש בספר טמא נמי דג טמא מטמא בספר טמא נמי דג טמא הוא: **אגב** מוכפיה דמלחיתא ס"ל כעיתן פסס נסכם • ומ"ם דלסני ליה בקליפה כדאמר (חולין דף מ:) נבי סחטה בסכין קריפה וי"ל דמוכפיה דמלחיתא בלע מפי ולא בלע וקפלטו: **אמר** רב חכי"ם בחומס מחד מחמר • פרש"י לפי שדמיהן יקרים והכ"ד מפריס בר דוד היה לומר הטעם משום לחיסה לחיסורא בסיגים אבל ממש"ג ליכו מלא מטמוכא אבל מין לומר הטעם משום יוקר וכן ממש בסמוך דקאמר מ"ש נציגה דלא סרא ומזיף ס' וכן נבי פם דלא מיכא נציגה כי האי לא מרא ומזיף:

פם

רבינו חננאל

בידוע מותר • וקיימא לן כחוקיה דחוא רבו של ר' יוחנן • והחילק פי' מין דגים קטנים שמו חילק' ואמר רב היא סולתנית והיא דג פחות ומפני מה אסורה משום שערבונה שולה עמה • פי' דגים מטאים מעורבים בה ושולין עמה: ירק שלקי אמר ר' יוחנן היא חילק היא פרית פרחוה: **תיר** דגים שאין להן עכשיו קשקשין ועתידין לינבל לאחר זמן כגון חסולתנית והעפיץ • או דגים שיש להן עכשיו ועתידין להשיר בשעה ששולין מן חים כגון אקונם ואפונם וכספתיאום ואסטרתיאום ואפונם • אלו טלם שמות של מיני דגים בלשון יון הן וטלן מוחרין הן • **תואיל** וקשקשין נמצאין בהן בין בתחלה בין בסוף • מבריו ר' אבהו בקסרי קרבי דגים ועובדין נקיין מכל אדם: חוקתן אינן באין אלא ממלילות ואפמפיא • שמות של מקטות • כי חא דאמר אביי צחנתא דבב נהרא שריא • ואסיקנא מאי מעמא מינא דבנהרא לא מרבי דג ממא'והא'רבא דשפכי בה נהר (נתן) [נהן] ונהר גומרא אסירא • דאמרינן תני מנהר (נתן) [נוזא]נהר נומרא אתו • מיכן שרא ר' אבהו דפבר פינא דפילום ואפסמיא נמי לא מרבי דג ממא משום הכי קרבי דניסרעובדיהן של אותו מקום טולן מוחרין • אמר אביי חמרא דיממ שרי'תורא

מהנה

מאירות

ג"ל

בלי ג ממנ שם :

בלי ו ופ"י מכל' מעבר

קעא פ ו מיי' פ"י מכל' ממתת מכבד ומוכר כלי ו ופ"י מכל' מעבר בלי ג ממנ שם :

קעב כ ל מיי' פ"ע מכל' מאכלות אסורות כלכה י ממנ נפתין קמח מוסיף ה"ד סי' קיח סעיף ה :

קעג מ מיי' פ"ב מכל' נימים כלכה ו ממנ עשין סו :

קפה א ב מיי' פ"ו מכל' מאכלות אסורות כלכה כד ממנ עשין סב מהל פ"ע ה"ד סי' נג סעיף ג :

קסו ג מוסי"ס פם סט סעי' כ

קסו ד מיי' פ"ע שם כלכה כד ממנ שם מוסי"ע ה"ד סי' ו סעיף ג ופ' קנ סעי' ה :

קסח ה ו מיי' פ"י מכל' מאכל' מעבר כלי ב ופ"י מכל' ממתת מאכל ומוכר כלכה ה ממנ עשין קלא :

קסט ו מיי' פ"י מכל' ממתת מאכל ומוכר כלי ה ממנ שם :

קע ז מיי' פ"ב מכל' נימים כלכה ו :

מאירות

ג"ל

הפסד למה דאמרת דבב נהרא אחרי

ד"ה

ג"ל

דימא אסיר וסימנך ממא דארעא שרי ביממ • דשרי בארעא אסיר ביממ • אמר רב אשי שפר נונא שרי קדש נונא אסיר • אלו הסשמות דנים ידועים • וסימן קדש לה' • כלומר מי ששמו קדש (וחולין) אסורי איכא דאמרי קבר נונא אסיר • וסימן קברי עובדי כוכבים מפאין • ר' עקיבא חפיה לחוהוא דג דהוה דמי לחיסיפא בריקלא • פי' חיכבר לאוחו הרג בכפיפה חדשה ומצא בו שקשקין ופחרו • וכן רב אשי השבירו נבו של אותו דג שהיה דומה לשפרנונא על ג) כיוצ של חרש וראה בו שקשקין ואחרי • ור' אמי תחזיק אותו דג שהיה דומה לצלופחא בשמשא דיומא והוא ביה צמחי ושרייה • נתברר כי אלו היפושא ושפרנונא וצלופחא כולם דגים פחורים הן • רבה בר רב הונא קריבו ליה באקרא דאנמא צחניתא • שמע נברא דקרי באמי באמי אמר מאי רקמה • פי' נתנחש ואמר אין שם באמי • מה זה שלמניגו כלומר אין זה אלא דבר מכשול יש כאן • לא אכל מהניא צחניתא • לצפרא עיין בה ומצא בה דג ממא וקרי אנפשי' לא יאונה לצדיק כל און • וקרפס של חלחית אסור משום שמפסיק ליה בסכין של עובדי כוכבים • ואע"פ שאסור מר כל נותן פעם לפגם מותר • אנב דחורפ' דחלחית ממתקי כח חשמנונית של עובר טובבים והוה ליה כנותן פעם לשבח ואסיר • עבדיה דר' לוי הוה מובין חלחית בשוק • בחר דנח נפשיה דלוי שאלו ג) ואמר להו ר' יוחנן עבד חבר הרי הוא כחבר. רב הונא בר (פשיטי) [מניומי] בן חבלת לצציתו מאשת רב עמרם חסירא ובעא לה למילחא ופשט ליה הנן חייסא אנא ובני חבלת מאשתו של רבנאי ובאתי לפני רב יהודה ואמר לי מתנגיא נפלת ליד • כלומר בעל חבירא (בעל פחותתה חיה) נפלת לידי ואמר לי הכי אמר שמואל אשת חבר הרי היא כחבר • עברו של חבר כחבר • חבר שמת אשתו ובניו ובני ביתו הרי הן בחזקתן כו' עד שתפסל: ת"ר אשת עם הארץ שנשאת לחבר וכן בת עם הארץ שנמכר לחבר כולן צריכין לקבל דברי חברות • אבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ וכן בת חבר שנשאת לעם הארץ וכן עבד של חבר שנמכר לעם הארץ • אין צריכין לקבל לכתחלה • וכן היה ר' שמעון (אומר) בן אלעזר אומר משום ר' מאיר מעשה באשה שנשאת לחכם והיתה קושרת לו תפילין בזורעו ומת ונשאת למוכס והיתה קושרת לו קשרי מכס על ידו • אמר רב חלב. ומפקינן חלב ומעיילינן תחיכת דג שאין בה טימן אבל

ג) מוני ל"ל על כך מכ"ש כ"ל. ב) נלמה ל"ל נחלן לקמיה דר' יוחנן ומחר לסס דעבד מבל וכו'.

פת למאי נימא להו כו' · בקונטרס לא גרס התם עד מילתיה דשמואל וכולה טעמא משום דלמה ליקשה זה על פת יותר מן התמחיים מיהו לין בשביל כך להגיה הספרים: **יבמ"ח** מת"ג תימא ניקשיה לתנא מן המומחה · ותע"ב דקאי תמיה חלב הוא דלעכו גבינה לפי שאין טעם ליסורו שוה שחלב אסור משום עירוב חלב טמא לחלב טעם גבינה הוא משום גילוי כדפרי' לעיל (דף לה.) מיהו לרבי ירמיה דמפרש לעיל (שם) טעם גבינה משום לחלוחי חלב טמא לפרש"י קשה לרבי יהודה למה הוצרך לשנות כאן גבינה ובתוספתא קאי תמיה בותם הכרייתה במקום חלב תמיכת דג שאין בה סימן: **רבינא** להת דמ"ל· תימה להו מני במתני' ויש"מ רוחבו מצטמצ הא לא חזי ליה כל שעתא לאסור וי"ל דרוחבו לאו דוקא חלת ר"ל יכול לרוחבו: **אי** דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא · דכיון דיוסב בגד עדרו וליכא למיחש לגילוי כיון שכל שעה הוא תופסו ניחו מ"מ ליכא למיחש למידי מיהו היכא דיש לחוש לגילוי לאסור כדפרישית לעיל(ה) דמסתגא לא מהני מידי היכא דשכיח כדתמרי' בהגוזל בתרא (ב"ק דף קיו:): **דתם** קא בעי ליה למשקה · ומ"ם ולקמני לה מני קמני פשיטא דבולר עגם תגן וי"ל דס"ד דמקשה לה"ם בולר לתכילה והא דנקט עגם לרבותא (דכ"ה) [דהגלן] לתפילו הכי לא הוכר כאן

אסורין בתותם אחד "חֲלִיתוֹת מְרִיסִין פַּת גְּבִינָה מותרין בתותם אחד(א)אֶת לְמַאי נִיחְדוּשׁ לֵה אִי משום איחלופי, קִרְיאָה בְּהַמִּימָה מידע ידיע, דחזיתי בדשערי נמי מידע ידיע, אִי כִּי הַדְּדֵי כֵּיוָן דְּאֵיכָא חוֹתָם אֶחָד לֹא מַרְח וּמוֹיֵיף וְרַב מ"ש גְּבִינָה דְּלָא מַרְח וּמוֹיֵיף, חֲלֵב נַמִּי לֹא מַרְח וּמוֹיֵיף! אמר רב כהנא אֲפִיק חֲלֵב' וְעַיֵּיל 'תְּחִיכַת דג שאין בה סימן', הֵיכָא מְתִיבוּ בְּשֵׁר? ① תְּרֵי גּוּוֵי בְּשֵׂר וּשְׁמוּאֵל אָמַר בֵּית אִסּוּר בְּחוֹתָם אֶחָד מַחְ"ג מוֹתָרִין בְּחוֹתָם אֶחָד: בְּשֵׂר יֵין תַּכְלֶת אסורין בחותם אחד מְרִיסִין חֲלִיתוֹת גְּבִינָה מותרין בחותם אחד, לִשְׁמוּאֵל 'תְּחִיכַת דג שאין בה סימן' הֵיינוּ בְּשֵׂר, תְּרֵי גּוּוֵי בְּשֵׂר * לֹא אמרינן(ב)ת"ר *אֵין לוֹקְחִין יַמ"ח מַחְ"נ בְּסוּרְיָא: לֹא יַיִן וְלֹא מְרִיסִין וְלֹא חֶלֶב וְלֹא מֶלַח סלקונדרית וְלֹא חֲלִיתוֹת וְלֹא גְּבִינָה אֶלָּא מִן הַמּוּמְחֶה, וכולן "אִם נִתְּארַח אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת מותר מְסַיְּיעַ לֵיהּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי דְּא"ר יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי "שִׁגֵּר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת לְבֵיתוֹ מותר", מ"ט? בעל הבית *לֵא שָׁבִיק הֵיתִירָא וְאָכֵל אִיסּוּרָא וְכִי מְשַׁגֵּר לֵיהּ, מִמַּאי? דְּאֵכִיל מְשַׁדַּר לֵיהּ: וּמֶלַח סלקונדרית אָמַר רב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מֶלַח שכל סלקונדרית רוֹמִי אוֹכְלִין

אוֹתָהּ תְּנוּ רַבָּנָן *מֶלַח סלקונדרית: שְׁתוּרַת אֲסוּרָה לִבְנַת מותרת דִּבְרֵי מֵאִיר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לִבְנַת אֲסוּרָה שְׁתוּרַת מותרת דִּבְרֵי יְהוּדָה בֶּן גַּמְלִיאֵל מְשׁוּם רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר זוֹ וְזוֹ אֲסוּרָה אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר לִבְנָה אֲסוּרָה-קִירְבֵי דגים לְבֵנִים שְׁחוֹרִים טְמֵאִים מְעוֹרְבִין בָּהּ לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר שְׁתוּרָה אֲסוּרָה קִירְבֵי דגים שְׁחוֹרִים טְמֵאִים מְעוֹרְבִין בָּהּ לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר זוֹ וְזוֹ אֲסוּרָה-זֶה וְזֶה מְעוֹרְבִין בָּהּ אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ מְשׁוּם רַבִּי תַּנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל זְקֵן אֶחָד הָיָה בְּשִׁכּוּנָתֵנוּ שֶׁהָיָה מַחֲלִיק פָּנִיָּה בְּשִׁמְעוֹן חוֹזֵר: דְּתַנְיָא אֵלּוּ אֲסוּרִים: לְמַעוּטֵי מַאי *לְחוּקִּים לְמַעוּטֵי בִּידּוּעַ לְרַבִּי יוֹחָנָן לְמַעוּטֵי מוּרַיִּים וּגְבִינַת בֵּית אוניקי וְסַחְמָא כר"ם: **מתני'** וְאִלּוּ מותרין בְּאֵבִילָה 'חֵלֶב 'שֶׁחֶלְבּוּ עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְיִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ, 'וְהַדָּבַשׁ, 'יהַדְּבוֹרִים אע"פ שמנמפין אין בהן משום הכשר משקה 'וְכִבְשִׁין שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְתֵת לְתוֹכָן יַיִן וְחוֹמֶץ 'וְטֶרִית שֶׁאֵינָהּ טְרוּפָה 'וְצִיר שיש בה דגה 'וְעֵלָה של חִילְתִית 'יוֹתֵרִי גְּלוֹסְקָאוֹת הַמְגֻלְגָּלִין 'ר' יוֹסֵי אוֹמֵר הַשְּׁלָחִין אֲסוּרִין, 'הַחֲבִיתִים הַבָּאִים: מִן הַסְּלוּלָה-אֲסוּרִין, מִן *הַהֲפְתָּק-מותרין וְכֵן לְתַרְוֹמֶת: **גמ'** תְּנִיא לְהָא דת"ר *יִשְׂרָאֵל בְּצַד עֲדָרוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים חוֹלֵב לָן וּמְבִיא לוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ הֵיכִי דָּמֵי: אִי דְּלֵיבָא דבר טמא בְּעֶדְרוֹ אַמַּאי? לְעוֹלָם דְּאֵיכָא דבר טמא בְּעֶדְרוֹ וְאֵי דְּאֵיכָא דבר טמא בעדרו אַמַּאי? לֵיה וְכִי יְחַיֵּב לא חזי ליה, מִתּוֹ דְּתֵימָא כֵּיוָן דְּיָחִיד לֹא חזי ליה נֵיתֵּשׁ דַּלְמָא מיתי ומערב בֵּיהּ וְהַדֵּשׁ: דְּתַשׁ לְמַאי נִיחְדּוּשׁ לֵהּ: אִי משום איעורבי, מִסְתָּם סְרִי אִי משום בישולי עובדי כוכבים, נֵאכֹל כְּמוֹ שֶׁהוּא חִי אִי משום גיעולי עובדי כוכבים, *נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא וּמוּתָּר: וְהַדְּבוֹרִיּוֹת אַף עַל פִּי שֶׁמְּנַמְּפוֹת אֵין בְּהֶן מִשּׁוּם הַכְשֵׁר מַשְׁקֶה: וּרְמִינְהִי *וְהַבּוֹצֵר לְגַת שֶׁמֵּאַי אוֹמְרִים *הַכְשֵׁר הִלֵּל אוֹמֵר לֹא הִכְשִׁיר וְאוּדִי לֵיהּ הִלֵּל לְשַׁמַּאי? הָתָם קָא בָּעֵי לֵיהּ לְמִשְׁקֶה הָכָא לֹא קָא בָּעֵי לֵיהּ לְמִשְׁקֶה: וּטְרִיתָה שֶׁאֵינָהּ טְרוּפָה: *תְּנוּ רַבָּנָן אֵין טְרִית שֶׁאֵינָהּ טְרוּפָה *כָּל שֶׁרֹאשׁ וְשׁוּרָה נִיכָּר אֵין צִיר שיש בה דגה כָּל שבילבית אַחַת אוֹ שְׁתֵּי שׁוּטְטוֹת

מדיש ואין להן חוט השדרה: **כילגיים** · גדילה מחוליה בציר דגים טהורים ואם יש עם ציר (ז) דגלס טמא אין כילבים גדילה בו: שוטטות

מבנה סידור שמואל לג א
1) חתיכת דג פת
קעד א ב מיי' פ"ג מהלכות מכירה הלכה י ממג לאוין קמה טוש"ע י"ד סי' קיח סעיף ג:
קעה ג ד ח מיי' פ"ט שם הלכה כה כו טוש"ע י"ד סי' קיג סעיף ג ופעיף ב:
קעו ו מיי' פ"ג שם הלי יז ממג שם טוש"ע י"ד סי' קטו סעיף ג:
קעז ז מיי' פי"ו שם הלכה כג ממג שם טוש"ע י"ד סי' קיד סעיף ז:
קעח ח ם מיי' שם הלכה כד טוש"ע שם סעיף ע:
קעט י כ ל מיי' שם פ"ג הלכה כב כג ממג שם טוש"ע שם:
קפ ם נ מיי' פי"ח שם הלי כד ממג שם טוש"ע שם סעיף ח:
קפא ס מיי' שם פ"ג הלכה י ממג שם "טוש"ע י"ד סי' קטו סעיף ג:
קפב ע מיי' שם פי"ו הלכה כג ממג שם טוש"ע י"ד סי' קיד סעיף ז:
קפג פ מיי' פי"ג מהלכות עובדת כוכבים הלכה ג ממג עשין רמו:
קפד צ מיי' פ"ג מהלכות מאכלות אסורות הלכה כג ממג לאוין קמה טור י"ד סי' קיד:
קפה ק מיי' שם הלכה כב ממג שם טור ש"ע י"ד סי' פג סעי' ה:

נוסחא סדר הגיהות ע"פ "מלך בירושלים"
רבינו חננאל
אבל חלב מותר בתותם אחר · בשר יין תכלת סימן הבי"ת אסורים בתותם אחד · חלתית מריסים פת גבינה סימן חמש"ג מותרים בתותם אחד · ושמואל אמר בשר יין תכלת אסורים בתותם אחד · אבל מריסים חלתית גבינה מותרים בתותם אחד · וקי"ל כרב · ת"ר אין לוקחין בסוריא יין ולא מריסים ולא חלב ולא סימן ולא מלח סלקונדרית בין שחורה בין לבנה ולא גבינה אלא מן המומחה סימן י"ח טו"ש · וכולן אם נתארח אצל בעה"ב מותר ולא שביק בעה"ב היתירא ואכיל איסורא ושדר ליה · ירושע בן לוי ואמר דאמר שגר לו בעה"ב בביתו מותר דבעה"ב ממאי דאכיל משדר ליה ולא שביק היתירא ואכיל איסורא · מלח סלקונדרית אסיקנא לדברי האומר שחורה ולבנה · סבר קרבי דגים שחורים וקרבי דגים לבנים ממאים מעורבין בה ·

נוסחא סדר הגיהות ע"פ "מלך בירושלים"
סדר מלח סלקונדרית (על נתחלואים ע"ז רומי)
מאכל אסורים ומאכל מותרים

נוסחא סדר הגיהות ע"פ "מלך בירושלים"
חנינא שמואל לג א הקדיש על "לפני זוג תתן מכשול" "טוש"ע י"ד סי' קטו סעיף ג:

נוסחא סדר הגיהות ע"פ "מלך בירושלים"
סדר מלח סלקונדרית (על נתחלואים ע"ז רומי)
מאכל אסורים ומאכל מותרים

נוסחא סדר הגיהות ע"פ "מלך בירושלים"
הסבר בלגי הגיהות: א) דגים ב) אי אפשר שלא מכניסים ג) מאמת הבלוע על הכלי ד) מאמת הבלוע על הכלי ה) דגים קטנים שאין להם קשקשת ו) אמת הבלוע על הכלי (בירושלמי) ז) דגים שיש להם קשקשת

מבנה סידור שמואל לג א
1) חתיכת דג פת
2) פת

כ"ם כדפוס פיזנו

	מעמ"ל	
רב	חתיכת	ר"ת
שמואל	אמ"ל	ש"ל

מסורת השו"ס

[תוספ' ע"ם]
[ניעיין לקי: ממנהם כלי מולין ה.]
[תוספ' ע"ם]
[נ"מ נה:]
[תוספ' ע"ם]
[פי' מוסר סמכוני לסמוכה. מהר"ם מ"ל]
[תוספ' ע"ם]
[נ"מ נה:]
[תוספ' ע"ם]
[נ"מ נו: ב"ק ק. ז"ח]
[תוספ' ע"ם]

הגהות הב"ח (ה) גמ' פת גבינה מותרין בתותם אחד מאי טעמא דגה טמא ומייף וכו' ותרי גווני בשר בשר גיד דג ונו' ויכיין מבדיגים: (ו) ד"ה כילבים וכו' דגים טמא: (ז) תוס' ד"ה לי לגיכת וכו' כדמפרשים לעיל · ג"כ בדף לב בד"ה משום דיעבד:

הגהות הגר"א (א) ת"ר אין לוקחין בתותם אחד מאי טעמא דגה טמא ומייף וכו' ותרי גווני בשר בשר גיד דג ומייף לה למי משום וכו' לף טמא ומייף לה למי נוקמין ימ"ח: (ב) רש"י ד"ה מי נוקמין ימ"ח מת"ג מי נוקמין ימ"ח מת"ג ומ"ש ת"ר אין לוקחין בסוריא יין ולא מריסין ולא חלב ולא מלח סלקונדרית ולא חלתית ולא גבינה אלא מן המומחה וכולן אם נתארח אצל בעל הבית מותר מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי שגר לו בעל הבית לביתו מותר מ"ט בעל הבית לא שביק היתירא ואכל איסורא וכי משגר ליה ממאי דאכיל משדר ליה ומלח סלקונדרית אמר רב יהודה אמר שמואל מלח סלקונדרית רומי אוכלין: (ג) תוס' ד"ה ולקמני לה מני קמני פשיטא דבולר עגם תגן וי"ל דס"ד דמקשה לה"ם בולר לתכילה והא דנקט עגם לרבותא (דכ"ה) [דהגלן] לתפילו הכי לא הוכר כאן: (ד) ד"ה אבל כו' ונדילה מחוליה בציר דגים טהורים ואם יש עם ציר (ז) דגלס טמא אין כילבים נדילה בו: שוטטות

ואמר ר' אבהו משום רד' הנניא בן גמליאל זקן היה בשכונתנו והיה מחליק פניה בשומן חזיר · עור שנינו בסיפא דמתני' תרי אלו אסורין ואין איסורן הנאה · למשומי מאי · לחוקיה למשומי בידוע · כלומר אם נודע דודאי נתן בכבשין יין או חומץ אסורין אפי' בהנאה · לר' יוחנן למשומי מוריים ובגבינת בית אוניקי וסחמא כר' מאיר: משנה בשביעית פרק בלל גדול אמרו בשביעית קליפי אגוזים והגרעינין יש להן שביעית ולדמיהן שביעית · הצבע צובע לעצמו לא יצבע בשכר שאין עושין פתורה בפירות שביעית · ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בטבילות ולא בפריפות ולא בשקעים ולא ברמפסים כו' · עד צירידי היה עופות ודגים שנתמנו לתן מינין מטאין מותר למוכרם · ר' יהודה אומר אף מי שנתמנה לו לפי דרכו לוקח ומוכר · ובלבד שלא תהא אומנתו לכך · וחכמים אומרין · ואמר בגמרא דיליה ה) כתיב פמאים טה ת"ל ופמאים יהיו לכם אחר איסור אבילה ואחר איסור תגאה · כל דבר שאיסורו דבר תורה אמור לפתור בו · איסורו מדברי חכמים מותר לפתור בו · והרי חמור ונמל למלאכה הן נדילין · ר' הושעיא נסיב ויהיב במוריים · ר' הונא נסיב ויהיב בחלתיתא · **מתני'** ואלו מותרין באבילה חלב שחלבו עובד כוכבים וישראל רואה טו' · תניא להא דת"ר ישראל בצד עדרו של עובד כוכבים ועובד כוכבים חולבה ומביא לו ואינו חושש · כלומר אם נודע שהיכי דמי אי דליבא דבר טמא בעדרו אמאי לעולם דאיכא דבר טמא בעדרו ואי דאיכא דבר טמא בעדרו אמאי ניחוש ליה וכי יחיב לא חזי ליה מהו דתימא כיון דיחיד לא חזי ליה ניתוש דלמא מיתי ומערב ביה והדשי: דתש למאי ניחוש ליה: אי משום איעורבי מסתם סרי אי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל כמו שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים *נותן טעם לפגם הוא ומותר: והדבוריות אף על פי שמנמפות אין בהן משום הכשר משקה: ורמינהי *והבוצר לגת שמאי אומר *הכשר הלל אומר לא הכשיר ואודי ליה הלל לשמאי? התם קא בעי ליה למשקה הכא לא קא בעי ליה למשקה: וטריתה שאינה טרופה: *תנו רבנן אין טרית שאינה טרופה *כל שראש ושורה ניכר אין ציר שיש בה דגה כל שבילבית אחת או שתי כילביות שוטטות

אסורין בתותם אחד "חֲלִיתוֹת מְרִיסִין פַּת גְּבִינָה מותרין בתותם אחד(א)אֶת לְמַאי נִיחְדוּשׁ לֵה אִי משום איחלופי, קִרְיאָה בְּהַמִּימָה מידע ידיע, דחזיתי בדשערי נמי מידע ידיע, אִי כִּי הַדְּדֵי כֵּיוָן דְּאֵיכָא חוֹתָם אֶחָד לֹא מַרְח וּמוֹיֵיף וְרַב מ"ש גְּבִינָה דְּלָא מַרְח וּמוֹיֵיף, חֲלֵב נַמִּי לֹא מַרְח וּמוֹיֵיף! אמר רב כהנא אֲפִיק חֲלֵב' וְעַיֵּיל 'תְּחִיכַת דג שאין בה סימן', הֵיכָא מְתִיבוּ בְּשֵׂר? ① תְּרֵי גּוּוֵי בְּשֵׂר וּשְׁמוּאֵל אָמַר בֵּית אִסּוּר בְּחוֹתָם אֶחָד מַחְ"ג מוֹתָרִין בְּחוֹתָם אֶחָד: בְּשֵׂר יֵין תַּכְלֶת אסורין בחותם אחד מְרִיסִין חֲלִיתוֹת גְּבִינָה מותרין בחותם אחד, לִשְׁמוּאֵל 'תְּחִיכַת דג שאין בה סימן' הֵיינוּ בְּשֵׂר, תְּרֵי גּוּוֵי בְּשֵׂר * לֹא אמרינן(ב)ת"ר *אֵין לוֹקְחִין יַמ"ח מַחְ"נ בְּסוּרְיָא: לֹא יַיִן וְלֹא מְרִיסִין וְלֹא חֶלֶב וְלֹא מֶלַח סלקונדרית וְלֹא חֲלִיתוֹת וְלֹא גְּבִינָה אֶלָּא מִן הַמּוּמְחֶה, וכולן "אִם נִתְּארַח אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת מותר מְסַיְּיעַ לֵיהּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי דְּא"ר יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי "שִׁגֵּר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת לְבֵיתוֹ מותר", מ"ט? בעל הבית *לֵא שָׁבִיק הֵיתִירָא וְאָכֵל אִיסּוּרָא וְכִי מְשַׁגֵּר לֵיהּ, מִמַּאי? דְּאֵכִיל מְשַׁדַּר לֵיהּ: וּמֶלַח סלקונדרית אָמַר רב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מֶלַח שכל סלקונדרית רוֹמִי אוֹכְלִין

אוֹתָהּ תְּנוּ רַבָּנָן *מֶלַח סלקונדרית: שְׁתוּרַת אֲסוּרָה לִבְנַת מותרת דִּבְרֵי מֵאִיר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לִבְנַת אֲסוּרָה שְׁתוּרַת מותרת דִּבְרֵי יְהוּדָה בֶּן גַּמְלִיאֵל מְשׁוּם רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר זוֹ וְזוֹ אֲסוּרָה אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר לִבְנָה אֲסוּרָה-קִירְבֵי דגים לְבֵנִים שְׁחוֹרִים טְמֵאִים מְעוֹרְבִין בָּהּ לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר שְׁתוּרָה אֲסוּרָה קִירְבֵי דגים שְׁחוֹרִים טְמֵאִים מְעוֹרְבִין בָּהּ לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר זוֹ וְזוֹ אֲסוּרָה-זֶה וְזֶה מְעוֹרְבִין בָּהּ אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ מְשׁוּם רַבִּי תַּנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל זְקֵן אֶחָד הָיָה בְּשִׁכּוּנָתֵנוּ שֶׁהָיָה מַחֲלִיק פָּנִיָּה בְּשִׁמְעוֹן חוֹזֵר: דְּתַנְיָא אֵלּוּ אֲסוּרִים: לְמַעוּטֵי מַאי *לְחוּקִּים לְמַעוּטֵי בִּידּוּעַ לְרַבִּי יוֹחָנָן לְמַעוּטֵי מוּרַיִּים וּגְבִינַת בֵּית אוניקי וְסַחְמָא כר"ם: **מתני'** וְאִלּוּ מותרין בְּאֵבִילָה 'חֵלֶב 'שֶׁחֶלְבּוּ עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְיִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ, 'וְהַדָּבַשׁ, 'יהַדְּבוֹרִים אע"פ שמנמפין אין בהן משום הכשר משקה 'וְכִבְשִׁין שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְתֵת לְתוֹכָן יַיִן וְחוֹמֶץ 'וְטֶרִית שֶׁאֵינָהּ טְרוּפָה 'וְצִיר שיש בה דגה 'וְעֵלָה של חִילְתִית 'יוֹתֵרִי גְּלוֹסְקָאוֹת הַמְגֻלְגָּלִין 'ר' יוֹסֵי אוֹמֵר הַשְּׁלָחִין אֲסוּרִין, 'הַחֲבִיתִים הַבָּאִים: מִן הַסְּלוּלָה-אֲסוּרִין, מִן *הַהֲפְתָּק-מותרין וְכֵן לְתַרְוֹמֶת: **גמ'** תְּנִיא לְהָא דת"ר *יִשְׂרָאֵל בְּצַד עֲדָרוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים חוֹלֵבָה לָן וּמְבִיא לוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ הֵיכִי דָּמֵי: אִי דְּלֵיבָא דבר טמא בְּעֶדְרוֹ אַמַּאי? לְעוֹלָם דְּאֵיכָא דבר טמא בְּעֶדְרוֹ וְאֵי דְּאֵיכָא דבר טמא בעדרו אַמַּאי? לֵיה וְכִי יְחַיֵּב לא חזי ליה, מִתּוֹ דְּתֵימָא כֵּיוָן דְּיָחִיד לֹא חזי ליה נֵיתֵּשׁ דַּלְמָא מיתי ומערב ביה והדשי: דתש למאי ניחוש ליה: אי משום איעורבי מסתם סרי אי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל כמו שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים *נותן טעם לפגם הוא ומותר: והדבוריות אף על פי שמנמפות אין בהן משום הכשר משקה: ורמינהי *והבוצר לגת שמאי אומר *הכשר הלל אומר לא הכשיר ואודי ליה הלל לשמאי? התם קא בעי ליה למשקה הכא לא קא בעי ליה למשקה: וטריתה שאינה טרופה: *תנו רבנן אין טרית שאינה טרופה *כל שראש ושורה ניכר אין ציר שיש בה דגה כל שבילבית אחת או שתי כילביות שוטטות

מדיש ואין להן חוט השדרה: **כילגיים** · גדילה מחוליה בציר דגים טהורים ואם יש עם ציר (ז) דגלס טמא אין כילבים גדילה בו: שוטטות

ואמר ר' אבהו משום רד' הנניא בן גמליאל זקן היה בשכונתנו והיה מחליק פניה בשומן חזיר · עור שנינו בסיפא דמתני' תרי אלו אסורין ואין איסורן הנאה · למשומי מאי · לחוקיה למשומי בידוע · כלומר אם נודע דודאי נתן בכבשין יין או חומץ אסורין אפי' בהנאה · לר' יוחנן למשומי מוריים ובגבינת בית אוניקי וסחמא כר' מאיר: משנה בשביעית פרק בלל גדול אמרו בשביעית קליפי אגוזים והגרעינין יש להן שביעית ולדמיהן שביעית · הצבע צובע לעצמו לא יצבע בשכר שאין עושין פתורה בפירות שביעית · ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בטבילות ולא בפריפות ולא בשקעים ולא ברמפסים כו' · עד צירידי היה עופות ודגים שנתמנו לתן מינין מטאין מותר למוכרם · ר' יהודה אומר אף מי שנתמנה לו לפי דרכו לוקח ומוכר · ובלבד שלא תהא אומנתו לכך · וחכמים אומרין · ואמר בגמרא דיליה ה) כתיב פמאים טה ת"ל ופמאים יהיו לכם אחר איסור אבילה ואחר איסור תגאה · כל דבר שאיסורו דבר תורה אמור לפתור בו · איסורו מדברי חכמים מותר לפתור בו · והרי חמור ונמל למלאכה הן נדילין · ר' הושעיא נסיב ויהיב במוריים · ר' הונא נסיב ויהיב בחלתיתא · **מתני'** ואלו מותרין באבילה חלב שחלבו עובד כוכבים וישראל רואה טו' · תניא להא דת"ר ישראל בצד עדרו של עובד כוכבים ועובד כוכבים חולבה ומביא לו ואינו חושש · כלומר אם נודע שהיכי דמי אי דליבא דבר טמא בעדרו אמאי לעולם דאיכא דבר טמא בעדרו ואי דאיכא דבר טמא בעדרו אמאי ניחוש ליה וכי יחיב לא חזי ליה, מתו דתימא כיון דיחיד לא חזי ליה ניתוש דלמא מיתי ומערב ביה והדשי: דתש למאי ניחוש ליה: אי משום איעורבי, מסתם סרי אי משום בישולי עובדי כוכבים, נאכל כמו שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים, *נותן טעם לפגם הוא ומותר: והדבוריות אף על פי שמנמפות אין בהן משום הכשר משקה: ורמינהי *והבוצר לגת שמאי אומר *הכשר הלל אומר לא הכשיר ואודי ליה הלל לשמאי? התם קא בעי ליה למשקה הכא לא קא בעי ליה למשקה: וטריתה שאינה טרופה: *תנו רבנן אין טרית שאינה טרופה *כל שראש ושורה ניכר אין ציר שיש בה דגה כל שבילבית אחת או שתי כילביות שוטטות

[ביצה לח:] **שומעום** · לקמן *[שמין] על המיס: **מכיוס פסוסים** · לית מני בחדא דלישנא למימר מעלמא נפל ביה: **וכדניס כל שיש כהן מנפיר וקקשקם** · מסנה היא בהלו פרקא (חולין קף נמ.) לעלמא לין סימן לדגיס בדבר אחר וקשיא לתרוייהו: **אבל בגופן** · לאכול גופן של דגים של טרים: **מריס סוס מעכילנא ביר** · כאר סימן לו בהלכה בגמרא דהוה ס"ד דכי פליגי רב הונא וכ' נחמן בגופן פליגי אבל בגירן לפיל רב הונא מודה: **בגירן נמי לא** (כ) **מעכילנא** · דסבירא לי כרב הונא: **כשמיטיסוס שוים** · כשממכרין לוחן יחד מתמכרות ויכירנו וגרלוח שניהן כולן מדג אחד: **ומי ליכא דשרי כפ"ג** *[**כשמרס דשכיחי קלני**] · פי"ל שמא דגים מהוורין וממלין ים ושקשקים מן המהורין נחו: **ושמא לא מיפר** *[**שפרינא**] · לאכול גופן משום קליפי דמיפחכחי בהכלת ורב לחני קאמר לה: **דקאמר לי רב פפא** · דשרינהו רב הונא: **פריבה** · פשיטה קמנה: **כולן מוסרים** · כי היכי דהוחי בהך הוחי נמי בכולהו וחוחו לעלמא: **פשנגלנא קרפי** · מג' הכמים גדולים שהם כדלי לכמוך עליהם כשל המקדת: **דמן ביתי** · מקום: **עוברו** · ביצים שלהן: **מפרקי** · דג עלמו במעי לחו: **זפ מפרקי מכסוון** · לחמר שהועלה בילמו מפרקת (ג) (ושומדת) מלילה כחול לכל *[**קמא**] מפרין מכפיים במעי הלם לחמר שנמרין ביליו במעיו: **פיעי ביליס** · של עוף מהור: ג"ל שבועות **שכוורת** · מקוכה שרחבה ברחבה לחד והולכת ומקלרת ומסכרת: **ופנוגלנא** · עגולה מלידה ומנגלגת לחין לידיה רחבים: **דשפא לחד כד** · רחב פלטר"ל בלע"ז כלומר עשוי ככל שרחב מחחיו בית מושבו: **חלבן** · לחלבום"ל: **חלמון** · מיו"ל: **ביעא פשרן** · לב והלמה מלילי ביליס הן לב הוא ביסרי"ל בלע"ז הדומה לנפרדע ונקרא מיעה לחם ביקמה וביקרה מפחת במעי בהמיות חולין(דף קיב:): **והמניא**

[במכות ג:] **ורבי יוחנן אמר רב** *[**ברונא אמר רב**] **יקרובי דגים ועוברן** אין נקרין אלא מן המימחה רמי ליה עולא לרבי **יוסחאי דמן בירי** מדקאמר רב **יקרובי דגים ועוברן** אין נקרין אלא מן המימחה מכלל דדג טמא אית ליה עובר? **ארמינהי** דג טמא משרין, דג טהור ממיל ביליס נינהו אלא זה משרין מבפנים, למה לי מומחה, לבדוק בסימני ביליס **בך סימני דגים** 'סימני דגים' סלקא דעתך סימני דגים סנפיר וקשקשת **כתיב בהו אלא** בסימני ביליס **כך סימני עובדי דגים ואלו הן סימני ביליס** כל שבודרת ועגולגלת, ראשה אחד כד וראשה אחד חד=טהורה, ב' ראשיה חדין וב' ראשיה כדין=טמאה *חלמון מבחוץ *וחלבון מבפנים=טמאה, חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים=טהור, חלבון וחלמון מעורבין=זה בזה זו היא ביצת השרץ. אמר רבא כשנימחו; ולדבי יוסחאי דמן בירי דאמר 'סימני מבאן עוברן ודתניא

[מכות ג:] [חלמון וחלבון נרי במנוך כפי מסת כמ"]

[ג"ל עוברי דגים]

[מחי לי סדא קלישפא כג"ל ר"ש]

[ג"ל מסמר]

[ביצה לח:]

[שבועות ל:]

[חולין קיב.]

[פסחים פ"ב]

ג"ל שבודרת בדלי"ם פי' חוס' חולין סד ע"ל ד"ה כוורת ·

[ביצה לח:]

[ג"ל מסמר]

קפו א מיי' פ"ב מהל' מאכלות אסורות הלכה כג ועיין במ"מ סמג לחוין קמה טוש"ע י"ד סימן פב סעיף ו:

קפז ב מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד סי' קיו:

קפח ג מיי' שם פ"ט הלכה כד סמג שם טוש"ע י"ד סימן פב סעיף ג:

קפט ד מיי' שם פ"ג הלכה כג סמג שם טוש"ד סימן קיו:

קצ ה ו מיי' שם הלכה כד סמג שם טוש"ע י"ד סימן פב סעיף ד:

קצא ז מיי' שם הלכה כג טור ש"ע שם סעיף ו:

קצב ח מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף ו:

קצג ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

קצד י מיי' שם הלכה יח סמג שם טוש"ע י"ד סימן פו סעיף ל ושימן פב סעיף מ:

רבינו חננאל

[ג"ל מסמר]

הא דתנן בדגים כל שיש לו סנפיר ושקשקת אוכימנא מיני דגים ששמן בארא, ופליטירא שראשו דומה לראש דגים ממאין אבל שאר דגים לבולי הוי לא חיישינן: **אמר רב פפא** מורית שאינה פרושה חלבונא עד שיהא ראש ושדרה של כל אחד ואחד ניכר ואם לאו אפילו למבול בציר אמר · ופומבדיתן פליגי התיכת דג שיש בה שיש סימן בין בבולה בין במקצתה אפילו אחד במאה טולן פותרות · ומעשה בעובד טוכנים שהביא נרם מלא חגיכות בציר ונמצא סימן באחד מהן החיכר רשב"ג את הגרב טולו ומשנו רב פפא בשהחיכות שוות פי' כשנים ן החיכה של חברתה פחוחה דג שלם ומקשקש אי הכי מאי למימרא ופרקינן מהו דתימא ניחוש דלמא אחרמוי אחרמי ליה קמ"ל דלא חיישינן: הדגים מבאן ואילך מותרים אבל מבאן ולחוץ אסורים אמר רב קרבי דגים ועוברן אינן נלקחין אלא מן המומחה ומקשקין למימרא דג פחור מפיל ביצים ופרקינן חרוייהו מפילי ביצים נינהו מיחי קלפי שהן קשקשין רב הונא בר חינגא שרא ליה אמר רבא מי איכא דשרי כי הא מלחא באחרא דשכיחי קלפי נפקי שיפורי דרבא ואסיר שיפורי דרבא הונא בר חינגא ושאורי ואסיקנא אמר רב אשי אנא לא אפרנא ולא שרינא בין בגופן בין בציר וקיימא לן כרב אשי דהוא בתראה: יתיב רב אדא בר אהבה וקאמר עובד טוכנים שהביא עריבה מלאה חביות וגמצאת כילבית בחת מהן פחוחות כולן מותרות במעי שלשה מהן ס' פחוחות והשחא בילבית אחת אמרת שרי שתי בילביות מבעיא? לא קשיא **כאן** "בפחוחות **כאן** בסחומות. ואיחמר **רב הונא** אמר עד שחהא "ראש ושדרה ניכר **רב נחמן** אמר או ראש או שדרה מחיב רב עוקבא בר חמא **ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת** אמר אביי כי חניא הויא בארא, ופלמודא דדמו רישייהו לטמאים אמר רב יהודה משמיה דעולא "מחלוקת "לטבל בציר, אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר" אמר ר' זירא: "מיש הוה ממבילנא בציר, כיון דשמענא להא דאמר רב יהודה משמיה דעולא-מחלוקת לטבל בציר, אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר" בציר' נמי לא מטבילנא, אמר רב פפא הלכתא עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחת ואחת מיתיבי "החיכות שיש בהן סימן בין בבולן בין במקצתן ואפילו באחד ממאה שבהן כולן מותרות ומעשה בעובד טוכנים אחד שהביא גרב של חיכות ונמצא סימן באחת מהן ותיתר רשב"ג את הגרב בולו! תרגמה רב פפא 'כשחיכות שוות, א"ה מאי למימרא: סתו דחימא ניחוש דלמא אחרמי, קמ"ל. החוא אריבא דצחנתא דאחי לסיכרא נפק רב הונא בר חינגא וחזא ביה קלפי ושרייה, א"ל רבא ומי אימא דשרי כה"ג-באחרא דשכיחי קלפי? נפק שיפורי דרבא ואסר, שיפורי דרב הונא בר חינגא ושרי, א"ר ירמיה מדפתי: לדידי אמר לי רב פפי בי שילא רב הונא בר חינגא-בציר, אבל בגופן לא, אמר ליה אשי: לדידי אמר לי רב פפא בי שילא רב הונא בר חינגא אפי' בגופן, ואנא לא מיסר אסיינא דקאמר לי רב פפא ולא מישרא שרינא דהא אמר (לי) רב יהודה משמיה דעולא: "מחלוקת לטבל בציר" אבל בגופן דברי הכל עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחד ואחד" יחיב רב חינגא בר אידי קמיה דרב אדא בר אהבה ויתיב וקאמר "עובד טוכנים שהביא עריבה מלאה חביות ונמצאת כילבית באחת מהן: פתוחות כולן מותרות היא מותרת" א"ל מנא לך הא (ל) מתלתא קראי שמיע לי: מ"ב ושמואל ורבי יוחנן אמר רב *ברונא אמר רב "קרובי דגים ועוברן אין נקרין אלא מן המומחה רמי ליה עולא לרבי יוסחאי דמן בירי מדקאמר רב "קרובי דגים ועוברן" אין נקרין אלא מן המומחה" מכלל דדג טמא אית ליה עובר? ארמינהי "דג טמא משריץ, דג טהור ממיל ביליס" מבאן 'עוברן' א"ל רבי זירא לא תיסמי, תרוייהו ממילי ביליס נינהו אלא זה משריץ מבחוץ וזה משריץ מבפנים, למה לי מומחה, לבדוק בסימני דגים דתניא "סימני דגים סנפיר וקשקשת **כך סימני דגים** 'סימני דגים' סלקא דעתך סימני דגים סנפיר וקשקשת **כתיב בהו אלא** בסימני ביליס **כך סימני עובדי דגים ואלו הן סימני ביליס** כל שבודרת ועגולגלת, ראשה אחד כד וראשה אחד חד=טהורה, ב' ראשיה חדין וב' ראשיה כדין=טמאה *חלמון מבחוץ *וחלבון מבפנים=טמאה, חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים=טהור, חלבון וחלמון מעורבין=זה בזה זו היא ביצת השרץ. אמר רבא כשנימחו; ולדבי יוסחאי דמן בירי דאמר 'סימני מבאן עוברן ודתניא

[ג"ל עוברי דגים]

[מחי לי סדא קלישפא כג"ל ר"ש]

[ג"ל מסמר]

[ביצה לח:]

[שבועות ל:]

[חולין קיב.]

[פסחים פ"ב]

ג"ל שבודרת בדלי"ם פי' חוס' חולין סד ע"ל ד"ה כוורת ·

[ביצה לח:]

[ג"ל מסמר]

קפו א מיי' פ"ב מהל' מאכלות אסורות הלכה כג ועיין במ"מ סמג לחוין קמה טוש"ע י"ד סימן פב סעיף ו:

קפז ב מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד סי' קיו:

קפח ג מיי' שם פ"ט הלכה כד סמג שם טוש"ע י"ד סימן פב סעיף ג:

קפט ד מיי' שם פ"ג הלכה כג סמג שם טוש"ד סימן קיו:

קצ ה ו מיי' שם הלכה כד סמג שם טוש"ע י"ד סימן פב סעיף ד:

קצא ז מיי' שם הלכה כג טור ש"ע שם סעיף ו:

קצב ח מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף ו:

קצג ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

קצד י מיי' שם הלכה יח סמג שם טוש"ע י"ד סימן פו סעיף ל ושימן פב סעיף מ:

רבינו חננאל

[ג"ל מסמר]

הא דתנן בדגים כל שיש לו סנפיר ושקשקת אוכימנא מיני דגים ששמן בארא, ופליטירא שראשו דומה לראש דגים ממאין אבל שאר דגים לבולי הוי לא חיישינן: **אמר רב פפא** מורית שאינה פרושה חלבונא עד שיהא ראש ושדרה של כל אחד ואחד ניכר ואם לאו אפילו למבול בציר אמר · ופומבדיתן פליגי התיכת דג שיש בה שיש סימן בין בבולה בין במקצתה אפילו אחד במאה טולן פותרות · ומעשה בעובד טוכנים שהביא נרם מלא חגיכות בציר ונמצא בחת מהן החיכר רשב"ג את הגרב טולו ומשנו רב פפא בשהחיכות שוות פי' כשנים ן החיכה של חברתה פחוחה דג שלם ומקשקש אי הכי מאי למימרא ופרקינן מהו דתימא ניחוש דלמא אחרמי אחרמי ליה קמ"ל דלא חיישינן: הדגים מבאן ואילך מותרים אבל מבאן ולחוץ אסורים אמר רב קרבי דגים ועוברן אינן נלקחין אלא מן המומחה ומקשקין למימרא דג פחור מפיל ביצים ופרקינן חרוייהו מפילי ביצים נינהו מיחי קלפי שהן קשקשין רב הונא בר חינגא שרא ליה אמר רבא מי איכא דשרי כי הא מלחא באחרא דשכיחי קלפי נפקי שיפורי דרבא ואסיר שיפורי דרבא הונא בר חינגא ושאורי ואסיקנא אמר רב אשי אנא לא אפרנא ולא שרינא בין בגופן בין בציר וקיימא לן כרב אשי דהוא בתראה: יתיב רב אדא בר אהבה וקאמר עובד טוכנים שהביא עריבה מלאה חביות וגמצאת כילבית באחת מהן פחוחות כולן מותרות במעי שלשה מהן ס' פחוחות והשחא בילבית אחת אמרת שרי שתי בילביות מבעיא? לא קשיא **כאן** "בפחוחות **כאן** בסחומות. ואיחמר **רב הונא** אמר עד שחהא "ראש ושדרה ניכר **רב נחמן** אמר או ראש או שדרה מחיב רב עוקבא בר חמא **ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת** אמר אביי כי חניא הויא בארא, ופלמודא דדמו רישייהו לטמאים אמר רב יהודה משמיה דעולא "מחלוקת "לטבל בציר, אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר" אמר ר' זירא: "מיש הוה ממבילנא בציר, כיון דשמענא להא דאמר רב יהודה משמיה דעולא-מחלוקת לטבל בציר, אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר" בציר' נמי לא מטבילנא, אמר רב פפא הלכתא עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחת ואחת מיתיבי "החיכות שיש בהן סימן בין בבולן בין במקצתן ואפילו באחד ממאה שבהן כולן מותרות ומעשה בעובד טוכנים אחד שהביא גרב של חיכות ונמצא סימן באחת מהן ותיתר רשב"ג את הגרב בולו! תרגמה רב פפא 'כשחיכות שוות, א"ה מאי למימרא: סתו דחימא ניחוש דלמא אחרמי, קמ"ל. החוא אריבא דצחנתא דאחי לסיכרא נפק רב הונא בר חינגא וחזא ביה קלפי ושרייה, א"ל רבא ומי אימא דשרי כה"ג-באחרא דשכיחי קלפי? נפק שיפורי דרבא ואסר, שיפורי דרב הונא בר חינגא ושרי, א"ר ירמיה מדפתי: לדידי אמר לי רב פפי בי שילא רב הונא בר חינגא-בציר, אבל בגופן לא, אמר ליה אשי: לדידי אמר לי רב פפא בי שילא רב הונא בר חינגא אפי' בגופן, ואנא לא מיסר אסיינא דקאמר לי רב פפא ולא מישרא שרינא דהא אמר (לי) רב יהודה משמיה דעולא: "מחלוקת לטבל בציר" אבל בגופן דברי הכל עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחד ואחד" יחיב רב חינגא בר אידי קמיה דרב אדא בר אהבה ויתיב וקאמר "עובד טוכנים שהביא עריבה מלאה חביות ונמצאת כילבית באחת מהן: פתוחות כולן מותרות היא מותרת" א"ל מנא לך הא (ל) מתלתא קראי שמיע לי: מ"ב ושמואל ורבי יוחנן אמר רב *ברונא אמר רב "קרובי דגים ועוברן אין נקרין אלא מן המומחה רמי ליה עולא לרבי יוסחאי דמן בירי מדקאמר רב "קרובי דגים ועוברן" אין נקרין אלא מן המומחה" מכלל דדג טמא אית ליה עובר? ארמינהי "דג טמא משריץ, דג טהור ממיל ביליס" מבאן 'עוברן' א"ל רבי זירא לא תיסמי, תרוייהו ממילי ביליס נינהו אלא זה משריץ מבחוץ וזה משריץ מבפנים, למה לי מומחה, לבדוק בסימני דגים דתניא "סימני דגים סנפיר וקשקשת **כך סימני דגים** 'סימני דגים' סלקא דעתך סימני דגים סנפיר וקשקשת **כתיב בהו אלא** בסימני ביליס **כך סימני עובדי דגים ואלו הן סימני ביליס** כל שבודרת ועגולגלת, ראשה אחד כד וראשה אחד חד=טהורה, ב' ראשיה חדין וב' ראשיה כדין=טמאה *חלמון מבחוץ *וחלבון מבפנים=טמאה, חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים=טהור, חלבון וחלמון מעורבין=זה בזה זו היא ביצת השרץ. אמר רבא כשנימחו; ולדבי יוסחאי דמן בירי דאמר 'סימני מבאן עוברן ודתניא

[מכות ג:] [חלמון וחלבון נרי במנוך כפי מסת כמ"]

[ג"ל עוברי דגים]

[מחי לי סדא קלישפא כג"ל ר"ש]

הגהות הב"ח (ל) גמרא מנא לך הא ל"ל מתלתא: (כ) רש"י ד"ה כיליס נמי לי מפנילנא: (ג) ד"ה זה מפרין וכו' מפרקת ועוגלת מתליה (כחול) חוי"ו ים מניסן נחון:

קצה א מיי׳ פ״ג מהל׳ מלכלוך משנה סלכה כ סמג לאוין קמח טוש״ע י״ד סימן פג סעיף ח :

קצו ב מיי׳ פ״ח שם סלכה כד סמג שם טוש״ע י״ד סימן קיד סעיף ח :

קצו ג מיי׳ שם סלכה יא טוש״ע שם סעיף ג :

א ד ה מיי׳ פ״ו מהל׳ עכו״ם טכלכה כ״ו ו סמג לאוין כב טוש״ע י״ד סי׳ קמח סעיף ו :

[ע״ש שמעתי]

רבינו חננאל

חזבה ס ה ו ה״י ש נ י ר א ש י ה תיין שני ראשיה כיין פסאה · ופירש רבא היכא אמרו א״ר ליקיני אלא מן המוכחת בשנותיהו ואינן ניכרין לחיבורן׳ אין שם מוכחה מאי׳ רב הונא אמר עד שיאמר אני מלחתים וכן אורי ליה רב יהודה לארא דיילא׳ ירושלמי נתן בר בא אמר קמיי שמואל ידע דנים פסאים בין עובדי כוכבים מותרין ע ו ב ד י כוכבים פסאים עגולים שובדי כוכבים פהורין ארוכין אחיי ליה הרא סלפיתא מין דג שמו בלשון יון אל סלפה · אמר ליה כוח מדע · אמר ליה מסא אמר ליה לא ניש לי דאמרת על מזבר מסא אלא מעתה דאמרת על מסא פוער אין לוקחין מעי דגים ותרבי דגים אלא על פי מומחה ואם אמר אני מלחתים נאמן ומפרש בעובדי כוכבים פסאין ביציאתן נגרורה׳ ועלה של תלתית · ואמרינן משמיה תלתית ה ו א דאמר ס ש ו ר ם דתניא ליה בבבין ובלע ליה מן השמנונית של מבין · אבל העלין פ ש י פ א דמותרין ופריך רבא לא נצרכא אלא לגרעינה שבה מוך רחימא ניחוש דלמא מעבד בוה מן התלתית עצמו קס״ל אבר דשרץ׳ ליה מינתר נתר ולא מירבינן׳ ויתיי גלוסקא המגולגלין פי׳ ויתים רבים ולחזיורשין מוך רחימא חברא רמא בוה ואפיי קס״ל מחשת שמגן הוא דשרי ר׳ יוסי אומר השלחתן אפורין היכי דמי שלוחין כ ל שאוהזה ביהו ונרעיגה נשמשת דכולי האי שאי לא רפיא אלא אי יהיב בוה חמרא : ירושלמי הן מבכות הן פרעות הן רשפות הן רעלות הן אספניות הן פפיות הן טיסות הן נוטות היא מקום ח ח ח הנוטות היא מקום הנחת התיבות הן ויתי גלוסקא הן ויתי מגולגלין · וחשלחתן אפורין ר׳ חייא בשם ר׳ יוחנן אומר מין הוא הן נוחנין בהן חומץ שיהו חולצין את נרעיניהן : והתניבן מן המלילה אסורין שמוליאן בהן יין מן האפותין : פורתין (ובן בתרומות) ת״ר התניבן והקפריסין והקפלוטאות פי׳ הקלח תראשי הלפתות וכיוצא בהן הכבושין מן האוצר ומן האוחזין ומן הספינה פ ו ת ד י ן וחצמכרין בסלילה מפני החנוני אסורין מפני שמולח עליהן וכן יין

תפורים הבאים מן האוצר וכו׳: פעם אחת חש רבי בסעיו והביאו לו יין תפוחים של עובד כוכבים של מלכים שהיו מעלין עלמן תסורין ואמרי ליה לטלטולי : **הדרן עלך אין מעמידין** : כל הצלמים אסורין מפני שהן נעבדין פעם אחת בשנה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים ״אינו אסור אלא כל שיש בידו מַקֵּל או צפור או כדור רבן שמעון בן גמליאל אומר אף כל שיש בידו כל דבר : **גמ׳** אי דנעבדין פעם אחת בשנה מאי׳ טעמא דרבנן? א״ר יצחק בר יוסף א״ר יוחנן במקומו של ר״מ היו עובדין אותה פעם אחת בשנה ״ור״מ ״דרייש למיעוטא גזר שאר מקומות אטו אותו מקום ורבנן דלא חייישי למיעוטא לא גזרו שאר מקומות אטו אותו מקום. אמר רב יהודה אמר שמואל באנדרטי של מלכים שנינו אמר רבה בר בר חנה אמר ר׳ יוחנן יעבעומדין על פתח מדינה שנינו

אמר

ובאנדרטי של מלכים שנינו ורמינהי כסימני ביציים כך סימני עוברי דנים? לאו תרוצי תרוצי מתרצת לה בך סימני קרבי דנים והיכי משכחת לה בסימני קירבי דנים שיהא כך וחד׳ משכחת לה בשילפוחא. אם אין שם מוטחה מאי׳ אמר רב יהודה *כיון דאמר ״אני מלחתים״ מותרין רב נחמן אמר עד שיאמר ״אלו״ דגים ואלו קרביהן״ אורי ליה רב יהודה לארא דיילא׳ כיון דאמר ״אני מלחתים״ מותרין׳ ועלה של חילתית׳ פשיטא לא נצרכה אלא לקרטין שבו מהו דתימא ניתוש דלמא מייתי ומערב ביה קמ״ל דהא אישתרוקי היא דאישתרוק ואתא בהדה׳ ויתי גלוסקאות המגולגלין׳ פשיטא? לא נצרכא אע״ג דרפי טובא מהו דתימא חמרא רמא בהו קמ״ל הני מחמת מישחא הוא דרפו׳ ורבי יוסי אומר שלחין אסורין׳ היכי דמי שלחין? א״ר יוסי בר תנינא כל שאוחזו בידו וגרעינתו נשמטת׳ התנבין הבאין בין ת״ר *התנבין והקפריסין והקפלוטות׳ הבאין מן האוצר ומן ההפתק ומן הספינה מותרין הנמכרין *בקמטלוזא לפני תגני אסורין מפני שמולחין יין עליהן׳ וכן *יין תפוחים של עובדי כוכבים׳ *הבאין מן האוצר ומן ההפתק ומן הסלולה מותרין הנמכר בקמטלוזא אמר מפני שמערבין בו יין׳ ת״ר פעם א׳ חש רבי בסעיו אמר כלום יש אדם שיודעין תפוחים של עובדי כוכבים אסור או מותר אמר לפניו ר׳ ישמעאל ב״ר יוסי פעם אחת חש אבא במעיו והביאו לו יין תפוחים של עובדי כוכבים של ע׳ שנה ושתה ונתרפא אמר לו כל כך היה בידך ואתה מצערני בדקו ומצאו עובד כוכבים אחד שהיה לו של שלש מאות גרבי יין של תפוחים של ע׳ שנה ושתה ונתרפא אמר ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים׳

וכן לתרומה : מאי ״וכן לתרומה״? אמר רב ששת וכן לכהן החשוד למכור תרומה לשם חולין-לפניו הוא דאסור אבל הבא מן האוצר ומן ההפתק ומן הסלולה מותר-אירתותי מירתת׳ סבר שמעי ביה רבנן ומפסדי לי׳ מינאי

וספניך כפסיני כיליס וכו׳ · תלמוד יש לדגים טובין : **וסיבא מסכתא** נמ כפסיני קיריני דגים כך וכו׳ · (ב) וכבני מעיים עשוין כהה ענין : **בשילפוחא** · מפרש״י שהוא דג שמליחה רוח : **מין שם מופסח מפי** · כשמיתתו הטובין קבני לה : **פני מלפפים** · הדגים ולחיתי שדגים טהורין הן ומהן הולחתי קרביים הללה **פנו דגים** · שילחה לו הדגים עלמן לבל נתני מלחתים לא מהימן דמסח לא נקי כהן : **דיינא** · שמא רגיל להיות שכיר לשוחה שמודה לתקן מבעיון : **נקרטין אבו** · הדבוקין בעליו לו שבהן בבלי דלמח לייתי קרטין לחריני דלחפסיק בסכינא ועריב בהני : **לישפרוני לישפריני** · ומן העליון לבלי טעמן ,לישחרוקי כמשמו : **דרבי סובא** · מגולגלין כיוסר וכלע״ז מול״ם ובגרעיניהם כמשמע(ג) דכיון דרבי כולי האי חמרא רמא בהו : **שלחין** · שמשתלחין גרעיניו מעלמו : **קפריסין** · קפלוטות מבולין וכבושין בחומלא ומחקויימין ולין בהן מעות 'בשולי שובדי טוכבים' דאלכים חיין ולא משום 'גישול' דמעם הגיעול פוגמו ולא משביחו : **מן ספפתא** · מקום בינוסן שהן עלויין שם זה על זה ובלע״ז פילו״ת : **קמלוזא** · שוק : **פרומס** · לין דמיה יקרים שלינה רלויה לגלה לבהגים : **ופפדו מינאי** · יפקירו לה כל המוכר :

[פוסקתא פ״ט]

[ע״ש בשלולא כך גיסא בפוסקתא וכן פעמים בכתבים פעים לגבי בי״ף ולי בשלולה וסי׳ בכ״ן בלים]

הדרן עלך אין מעמידין

כל צלמים אסורין · בהנאה : **כדור** · פילוס״ל וכגמרא מפרש דהני ולחי נעבדין דמשום תיבוחא לחקלוה להך תפני בייהיה: **רבי** פ״ח **דרבנן** · מדלא קחני ומכמים לומרים לימ נעבד לגלה מי שים בידו וכו׳ מכלל דסבירא להו דנעבדים : **פנדרמי** · כשהמלך מת עושין טרמו בפתח העיר לזכרון **והעם** מלטפר **רבי** מתיר **לתגר** חביבותא **פלמי** ליה : **כעומדין על פתח סמדינה אנינו** · בהנהו קלטר רבי מתיר לחביבי להו : מי

[נפיל לה: ה״נ]

[שמעתו פשה בשם ר״ת ג. ד״ה שלח בשמעון]

ג״ל דרי״ל רש״ל

ובאנדרטי של מלכים · פ״ה בלעז שטיט · ופ״ה וכהאה קלטר רבי מתיר לתגר חביבותייהו פלגי להו ומפרש נמי בשומדין על פתח מדינה לחביבי טפי משמע לבל שלטר לגלים לה מלטר רבי מתיר וקשה דהא תנן (לקמן דף מג.) מלא חבניה יד לו חבניה רגל הרי לו לשומרין ולשון מלא משמע בשוק לו בשדה ולחפילו למלי דמוקי לה שמואל לקמן בשומדים על בסיסן ופ״ה על בימים שלהן שהם עובדין לוחם לא הניחן לשון מלא לא משמע כן אלא שים להם בים מובב רחב ויכולין לעמוד לבדן (ז) ומכיכים שלא בשלבהו מלא שלם ועוד קשה דהכא משמע דשמם מחדלחי של מלכים פלחי להו מפי ולחדלהה בפרק בלל גדול (שבת דף עב:) משמע שלין שמתן לעבוד לשלים ולגיל לה לי דקבליה עליה וכו׳ לכך פי׳ רבינו בס דהכא קלי להיחרת דלהבן ול״ה שהרי רבן בשמבי משמע דבהגהו בלל גדול (שם דף עב:) דלחדלחי לין שמתן נעבד לה לחיילי בשל מלכים שלא שלומנות והכא שיילי בשל מלכים שלא בשלבהו ולא בשלבהו לא משמע דבהגהו בלל גדול (שם דף עב:) דלחדלחי לין שמתן נעבד לה לחיילי בשל מלכים שלא שלומנות והכא שיילי בשל בסיסן ולא בשלבהו ולא בשלבהו לא משמע דבהגהו בלל גדול (שם דף עב:) דלחדלחי לין שמתן נעבד לה לחיילי בשל מלכים שלא שלומנות והכא שיילי בשל בסיסן ולא בשלבהו ולא בשלבהו לא משמע דבהגהו בלל גדול (שם דף עב:) דלחדלחי לין שמתן נעבד לה לחיילי בשל מלכים שלא שלומנות והכא שיילי בשל בסיסן

ר״ח הוו שובדי אותו מעם אחת בשנה : רבי מאיר למעיבה דהייש למיעוטא וכו׳ ופשוטה היא ובא רב יהודה ואמר באנדרטי של מלכים שנינו כלומר צירת אדם · ואמר רבי יוחנן בעומדין על פתח מדינה

הגהות הב״ח

(ז) גמ׳ נלמ׳ קרוני לה מקרלים לה בבני כך סימני קיבני דנים : (ב) רש״י ד״ה וכיבא וכו׳ כך וחד וכי נבני מעים וכו׳ בעמין : (ג) ד״ה דדמי וכו׳ בשמעון בסי״ד ותמ״כ מ״ם מהו דתימא דכיון דנפי : (ד) תוס׳ ד״ה ובאנדרטי וכו׳ לשמוד לנבן ונעשים שלא בשמבהו מלא שלם : (ה) בא״ד ובבך ניהא דבי דייק לקמן מתוכיחא דר׳ יוחנן דבי׳ וכו׳ תפילו בלבך בלבך לדפרישים · כ״ב (פי׳ דשיעה בשל בפרישים) חייבי ות״ם ניהא דחני שבני מלנים מותרין דלא בשלבהו לא משמע דבהגהו בלל גדול (שם דף עב:) דלחדלחי לין שמתן נעבד לה לחיילי בשל מלכים שלא שלומנות והכא שיילי בשל בסיסן ולא בשלבהו ולא בשלבהו לא משמע דבהגהו בלל גדול (שם דף עב:) דלחדלחי לין שמתן נעבד לה לחיילי בשל מלכים שלא שלומנות והכא שיילי בשל בסיסן

[א] גמ׳ תמר רבנ״ח · כ״ב גיבסה בכתבים כ״ת תמר ר׳ יוחנן כשומדין כו׳ ופ״ה בשל שמעון. מבל בי״ד ות״ם בשל מלכים · ובכל מפרשים דלגה פ״ה · ובכל מפרשים דבני שיעה לגה בכרשי (עמ״ם רבינו נ״ד ה״ה קנ״ט ס״ב ס׳) :

מי מיכא נמ"ד וכו' · מי שרו לכן הא ודאי לכפרים למפלחינהו עבדי להו דכתי כפר לה עבדי לנו : **פסח כל פסולם כולו** · לכון נגמי נקיט כלומר שכולה על כל : (**גדיל כליל**) · לומן שם לי מעכה) : **פיסקיפא** · שליח הטעה תוסס המצלמו :

מתני' **סרי שלו מופרין** · טעמא מפרש בגמ' דכי הוו שלימים ספק (ג)לא עבדום ואח"ל עבדום ואח"כ שלימים כמשמע לך שיכולם הוי ספק ספיקא ולקולא : **שפיונא כפן נפנפ** · תכנית יל לנדה הן שנדין : **גמ' אמר שמואל לעולם שכרי עכודם כוכבים** · לא תימא שכרי עכודם כוכבים ממש אלא שכרי עכודם שכולם כוכבים ואח"כ נעשו לעבודת כוכבים כגון שהיו מנסכין יין לעבודת כוכבים ומשתכרין בו ומקריבין אותו לעבודת כוכבים ואח"כ נעשו לעבודת כוכבים ממש : **מתקיף לה רב אשי** · מי שכרו של כוכבים אסור בהנאה והא כתיב (ישעיה ל"ב) אשרי זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור ואמרינן עלה אלו ישראל שעושין מצות כשור וכחמור ואמר רבי יוחנן אף על פי שעשו מצות כשור וכחמור אין מקבלין שכרן כשור וכחמור אלא כאדם שנאמר (תהלים ק"ז) הודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם : **אמר ליה רבינא לרב אשי** · אמר רבא מחלוקת ר' מאיר וחכמים באנדרסי השתי בפתח מרינה דכרכים דרבנן שברי לגוי עבדי ליה אבל בשל כוכבים דברי הכל אסורין דלמפלחינהו עבדי להו וחכ"א אינו אסור אלא מי שיש בידו מקל או כוזר או כוזר מקל כלי' הוא הודה השולם כולו בתקל: צעור שרשעם השולם כולו בידו בחפישת צעור · כוזר נמי שהשולם כולו בידו כמו כוזר בידי אדם : **תנא שרטיבו עליהן מי שבידו מיין ועפרה ומבצעת וחנא דידן סבר סיף כמו למפש בלמא ולבסוף האי שאין כוונת עושיהם אלא שיורד השולם כולו בסיף שלו והשפרה היא שפרת מלכות· מבצעת מעיקרא סבור אישתיכא אישתיכא אשתרופא המסרונה על האצבעות ותחתם נקרא אישתיכא ובסוף ראו כי כוונתם כי תוחם על כל אדם מי לשות מי לחיים תנא אשילו צורר אפי' קיפה: **בעי רב אשי תפש בידו צואה מהו**: מי אמרינן כ"ע זילו באפיה כי צואה הוא מידו דזיל באפי ב"ע כצואה? **תיקו** : **מתני'** המוצא [שברי צלמים הרי אלו מותרין] [מצא תבנית יד או תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בהן נעבד : **גמ'** אמר שמואל אפי' שברי עבודת כוכבים והאנן תנן שברי צלמים? ה"ה דאפי' שברי עבודת כוכבים והא דקתני שברי צלמים משום דקבעי למיתנא סיפא מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בהן נעבד [תנן] [מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בו נעבד] אמאי והא

בעי מידו דזיל באפי ב"ע כצואה? תיקו : **מתני'** המוצא שברי צלמים הרי אלו מותרין מצא תבנית יד או תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בהן נעבד : **גמ'** אמר שמואל אפי' שברי עבודת כוכבים והא דקתני שברי צלמים משום דקבעי למיתנא סיפא מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בו נעבד אמאי והא עבדי להו פירוש ומותרין בכל מקום ובכרכים תפיט במקומו של ר"מ דלעני עבדי להו לכך נראה מחלוקת בשל כפרים דר"מ אסר להו בכל מקום למפלחינהו עבדי להו (ז)ורבנן סברי בכל מקום דמכרי לעי עבדי להו אבל בשל כרכים ד"ה לעי בעלמא עבדי להו ומותר ופריך ושל כפרים מי אימא למ"ד לעי עבדי להו כלומר היינך תעלה על דעתך להממיד מחלוקתם בשל כפרים ויחלוק רבנן על רבי מאיר לומר דבכפרים לעי עבדי להו הא ודאי למפלחינהו עבדי להו תנא לי אסור מחלוקת בשל כרכים דהכא עבידי לעי תנא ר"מ אסר בכל הכרכים (ה)דגזר רוכא דשאר מקומות אשין נעבדין כלל אסו מקומות דנעבדין תף בכרכים פעם אחת בשנה ורבנן לא גזרי רוכא דאו משוטה אבל כשל כפרים ד"ה מכורין דכולהו כפרים למפלחינהו עבדי : **בברור** · שבשעה שעוד לא נתיישנו בידוע שהן של עכו"ם ומקוין שיחזרו לבעליהן : **אמר** שמואל ואפילו שברי עבודת כוכבים שאסרו חכמים מותרין · כי אמר שמואל דוקא שברי עבודת כוכבים שנשתברה מאליה מותרת שלא עשה בה מעשה אבל שברי עבודת כוכבים שנשתברה בידי אדם אסורה שכל שעשה בה מעשה לבטלה מחמת שנאתה הרי זה כמכלה כלי לעבודת כוכבים ואסור בהנאה :

רבינו חננאל

ואמר רבא מחלוקת ר' מאיר וחכמים באנדרסי השתי בפתח מרינה דכרכים דרבנן שברי לגוי עבדי ליה אבל בשל כוכבים דברי הכל אסורין דלמפלחינהו עבדי להו וחכ"א אינו אסור אלא מי שיש בידו מקל או כוזר או כוזר מקל כלי' הוא הודה השולם כולו בתקל: צעור שרשעם השולם כולו בידו בחפישת צעור · כוזר נמי שהשולם כולו בידו כמו כוזר בידי אדם : תנא שרטיבו עליהן מי שבידו מיין ועפרה ומבצעת וחנא דידן סבר סיף כמו למפש בלמא ולבסוף האי שאין כוונת עושיהם אלא שיורד השולם כולו בסיף שלו והשפרה היא שפרת מלכות· מבצעת מעיקרא סבור אישתיכא אישתיכא אשתרופא המסרונה על האצבעות ותחתם נקרא אישתיכא ובסוף ראו כי כוונתם כי תוחם על כל אדם מי לשות מי לחיים תנא אשילו צורר אפי' קיפה: **בעי רב אשי תפש בידו צואה מהו**: מי אמרינן כ"ע זילו באפיה כי צואה הוא מידו דזיל באפי ב"ע כצואה? **תיקו** : **מתני'** המוצא שברי צלמים הרי אלו מותרין מצא תבנית יד או תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בהן נעבד : **גמ'** אמר שמואל אפי' שברי עבודת כוכבים והא דקתני שברי צלמים משום דקבעי למיתנא סיפא מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בו נעבד אמאי והא

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה כרי וכו' דכי הוו שלימים ספק עבדום ספק לא עבדום: (ד) ד"ה לעולם וכו' כשברי שלימים ולא תימא שברי וכו' כשהיה שלימים שבריה מותרין: (ה) ד"ה משום וכו' דוקא בשוטה כוכבים הוא דמצית מבטיל אבל שברי צלמים אפי' בשוטה אסורין ד"ה אלא וכו' ולפיכך אין כ"מ למיפרך ס"ל ג"מ ג' וחכמים חולקים אין מבטלין כו' אלמא מבטלין [ומבואר מכאן] : (ו) ד"ה לעולם וכו' ורבנן סברי כל מקום דמכרי לעי עבדי להו ולכך אין כ"ש בשברי עבדי כוכבים דאסורין בכל מקום ואפי' בשל כרכים דאסורין משום דמבטלין לה ואפי' הכי קתני מותרין משום דאין מבטלין לה ואפי' בשברי עבדי כוכב

והא שבריס נינהו • ור"ח כגון מלתיה דשמואל גמי תקצי ריסק לסיפא ריסק שברי צלמים מותרין ושיפא תכבית יד ורגל לחמורין ושם לומר דהי לאו מלתיה דשמואל הוה לחמיעל שברי עבודת כוכבים לחמורין ושיפא ושיפא בשברי עבודת כוכבים: **בעומדין** על בסיסן • פ"ה על בימוס שלהן ולשון מלת קציעת משמעו בשוק או בשדה לך נרמזה לר"ח לפרש שיש להם בית מושב רחב שיושבין עליו לכבש ואינם נראים כשברים הלת נרמזה שכך הן מתהלה בעשיתם: **איתיביה** המולת שברי צלמים הרי הלו מותרין הא שברי עבודת כוכבים לחמורין • נראה לפרש דהכי פריך הך מסנה דתמיה שניה ור"מ לת החזיר בה ות"ל טול להעמיד לתך כרבנן וכמתם צלמים שאין בידם כלום שמחלקו ר"מ ורבנן מיירי הכא והכי דייק בצלמת נר"מ דלתסר צלמים עשמם אינך לשנות היתר בשברים הלת לרבנן השתת צלמים מכניעה הלת ר"מ דמיקל לתת לרבנן עדיין הקושיא בזוכתה לתלי תני שברי צלמים תם לת לדקדק הת שברי עבודת כוכבים לחמורין ומתני לת תוקמה כרבנן ומיזוק הת שברי עבודת כוכבים לחמורין הלת תוקמה כר"מ ומיזוק הת צלמים עשמם לחמורין לכל שברי עבודת כוכבים לעולם מותרין ומתחר שכת לכתמיעטו מתמת כר"מ תין לתקשות מה שתקשיו לעיל לשמועל ליתני שברי עבודת כוכבים וכ"ש שברי צלמים לי היו יכולין לדקדק הת צלמים עשמם לחמורין הלת תי עבודת כוכבים לחמורין ומיזוק הת שברי עבודת כוכבים לחמורין הלת תוקמה כר"מ תין לתקשות מה שתקשיו לעיל לשמועל ליתני שברי עבודת כוכבים וכ"ש שברי צלמים לי היו יכולין לדקדק הת צלמים עשמם לחמורין הלת ת

עין משפט
נר מצוה

מניק · וגבות תלמוד ירושלמי הוא: **ומניק כו** · על שפת הבור לידע אם זכר: **כאן** · חכם ומורה הוראה הוא ומתכוין להורות לה יזיקנה ימי המעוברת וימי מניקה: **גרדלס** · בלעז תרמי"ל [טרמי"ל] וכבר תלונהו על גרדוהו לחור שלהן ולא תיכל כאן זה על המת: **כמין נפל** · ופסק פסיקתא היא דשמא תורה אור
לא נפל היה אלא שפיר מלא רוח: **לידע רוח פסילה** · ולא תסגר עליו ימי טומאה ומהרה: **נפל הפילה** · **ואם אמרי לומר וכו'** · ואם ירצה שהוא נפל עדיין ילין אם זכר אם נקבה: **ודלי גרדוהו** · מחזקתן בכך, והא־ולמי הוא: **אלו ואל מביאו** · בין שמניחין עובדין לירושה אחת בין שזה עובד לפעור וזה למרקוליס והא דעבודת כוכבים מותרת ע"י ביטול נפקא לקמן (נב.) מין לעובד כוכבים שפוסל עבודת כוכבים וכו': **שפשפה** · הכה עליה ישראל בפטיש עד שנתמעכה לורחה לבל לא תיכרה בלוס הלבך לא בעיל: **ופסגן** · גבי עובד כוכבים פחסה לע"נ וכו': **פני מילי פשפה עובד כוכבים** · דגלי דעתיה (ב) ומבטל לה: **מבטל פשפה ישראל נפ** · דלת דמי לעבודת כוכבים שמשתברה מליה להשם אמר "היהי נפשה לא מלה וכו' לבל הכת קשבר עובד כוכבים-לא קפלא עבודת כוכבים לפשפסה: **ובכא אמר לעולם כי פשפסה ישראל נפי** · הוי ביטול מעליא: **פשפסה** · דבבן גזור לכל ביטול ישראל לאו ביטול גזירה לאמת מגבה לה וקני לה בהגבהה כלכל דבר שקנה כגון מליחה נקנית בהגבהה: **אין נר כמלא עולמים** · ומשנה גניזה כדילפינן בפרק [ר"ש] (לקמן נב.) מוסב בסתר: **מרקולים** · ים עכו"ם שעובדין לגל על תבנים וקורין לה מרקולים וכל הבא עורק לה לבן והיא עבודתה: **מותרת** · שהרי ביטלו העובד כוכבים שפשפ לגל: **כדרבא** · למאי מנבה לה לטלה מרקולים בריקא והדר מבטל ליה ומותרו לגרכו · שריך לשפוין להסיק בשפיתה: **סיא ושפיים מותרין** · דהא בטלה עובד כוכבים (ג) שפיפה *[לגרכו] : **לגרכא** · ליפותה: **ושפיים מותרין** · דמיזרק זריק להו ולא פלח להו: **ישראל שפיפה עבודת כוכבים** · של עובד כוכבים, דלמי של ישראל לחפי שיפה נמי עובד כוכבים היא ושפיייה לחרין לצרכו בין לצרכה היא ושיפוייה אסורין · אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה? הכא נמי בדרבא · רבי יוסי אומר שוחק וזורה לרוח או מטיל לים אמרו לו אף היא נעשה זבל וכתיב לא ידבק בידך מאומה מן החרם אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה? הכא נמי כדרבא · רבי יוסי בן יסיאן אומר מצא צורת דרקון וראשו חתוך ספק עובד כוכבים חתכו ספק ישראל חתכו מותר, ודאי ישראל חתכו=אסור אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה? הכא נמי כדרבא · רבי יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים מפני שהגביה נושרת עליהן אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה? שאני התם דעיקר עבודת כוכבים קיימת, והא

של מניק אחד · פ"ה אחם ובתוספתא גרס מוסק פירוש מוסק זיתים: **ובא** · כהן והניח בו · לומר כהן שמוסה היה לתפילו לקרובים ליט ממת לנפלים דבעינן דומיא דתכיו ואמו (כלאיים נח"ב ושין תוס' פסחים ובגמ): **לידע** · אם זכר וכו' · ופתח מטמאה כלידה" וכן מצאתי בפרק רבי לליעזר דמילה (שבת קף קלה:) נקט שפחה ונתעברה ילדו וילדה זכר יליד בית גמול לטמונה וכללו דמלתא כל שאין אמו מטמאה לידה ליט גמול לטמונה ריעת דכריית בור שמטילין בו נפלים מהור פירוש ברגילין להטיל בו נפלים ועלה מייתי מעשה בשפחתו של מניק: **מפני** · שמולדה ובדלדם מטין אם וגרדוהו לחוזן · ליבעית אימא שמת בעודה בבור רס"ל ואפ"ה אין זה ספק טומאה ברה"ר אם לא גרדוהו למיירי בבור קלר שהיה רשות ממלא פי הבור ולחבעית אימא דולאי בבור רס"י שהוא עמוק י' ואין לחמוה אפי' ודאי גרדוהו ניחוש שמא גרדוהו מתח רגליו ומומאה לרוחה נוקעת ועולה "דשמא תור שרלים") יש כהן פוקח עפח לי נמי י"ל דמיירי דבור קיימת ברשות היחיד ורבי כהן ברה"ר: **שהטילה** · כמין נפל דגלי דעתיה שהכבד הבור קודם שהטילתו
לאוזנו כיון שרגילין להטיל בו נפלים:

עובד

כוכבים שפיפה וכו' · פי' וקשיא לרשב"ל ולריך לומר מדלא מצני לחני התם לעיקר עבודת כוכבים קיים ס"מ דרשב"ל שרי לפלוי בעיקר עבודת כוכבים קיים בשלמ כלרך גדילתה וכן משמע בשמוד לליהו גופיה מוחיב לרבי יוחנן (לקמן ס"ב) מהיות לימין בקבה וחני"פ בעיקר עבודת כוכבים קיים:

הבא נמי כדרבא · ל"ע בכל הני וקחלרי לה מאי קחלרי לה פסיקתא לליעני כהו כדרבא [ומי' סיפא תוספות שבת מג. ד"ה כוסס עליה ושוד

שם קכ: ד"ה מיתיבי תניי]:

ספק

עובד כוכבים מחכו ספק ישראל מחכו מותר · פי' הקונטרס דמליון בעובד כוכבים דהא ספק ספיקא הוא (ה)ומשמ לא נעבדו מעולם ויפה כוון דלי ס"ד דמקבין להו ולאי נעבדין אם כן מקשי לרבי יוחנן גופיה לחמי מוחר נהי נמי דליכא למימר נמחכה מחליה דלמ שקיחת מחוכה מחליה כמו שכורה מחליה ואם כן אין כוב מחיכות לאיסור כי היכי דאיכא בעובדת כוכבים כוב שביכות לאיסור אלא הכא פנא ופנא מהיכ מחיכות עובד כוכבים לאיסור ומחיכות ישראל לאיסור לפ"ה אין לפחיר כך דהא רבי יוחנן גופיה אמ

והא שיפויין דעיקר עבודת כוכבים קיימת וכו' · תימה מאי קא פריך דלמא שאני התם דשיפה עובד סיכבים ולכבי שרי לף בעיקר עבודת כוכבים קיימת לגבי כהא דשיפה יקרתא לו כשתברה מתליה ליתמי לך לחסורין היכא (דליכא) [דעיקר] עבודת כוכבים

והא "שיפויין" דעיקר עבודת כוכבים קיימת
וקתני "לצרכה היא אסורה ושיפוייה מותרין"?
גרמא הונא בריה דרב יהושע (אמר) לפי שאין
עבודת כוכבים בטלה דרך גדילתה איתיביה
ר' שמעון בן לקיש לר' יוחנן *קן שבראש
האילן של הקדש לא נהנין ולא מועלין,
בראשה של אשרה יתיו בקנה קס"ד כגון
ששברה ממנו עצים וקינתה בהן וקתני
"יתיו בקנה הב"ע כגון דאיתי עצים מעלמא
וקינתה בהן דיקא נמי דקתני גבי הקדש "לא
נהנין ולא מועלין" אי אמרת בשלמא דאיתי
עצים מעלמא היינו דקתני גבי הקדש "לא
נהנין ולא מועלין": לא נהנין=מדרבנן "ולא
מועלין"=מראורייתא דהא לא קדישי, אלא
אי אמרת "ששברה עצים ממנו וקינתה בהן"
אמאי לא מועלין הא קדישי, מידי אריא הבא
'בגידולין הבאין לאחר מכאן' עסקינן, וקא
סבר אין מעילה בגידולין, דתנו רבנן א"ר
יוחנן מאי 'יתיו' יתיו באפרוחין, א"ל רבי יעקב
לרבי ירמיה בר תחליפא אסברה לך
'באפרוחין' 'כאן' וכאן מותרין, 'בביצים' כאן
וכאן אסורין אמר רב אשי 'ואפרוחין שצריכין
לאמן' בביצים דמו: **מתני'** המוצא כלים
ועליהם צורת חמה, צורת לבנה, צורת דרקון,
יוליכם לים המלח רבן שמעון בן גמליאל
אומר 'שעל המבוגדין אסורין שעל המבוזין
מותרין: **גמ'** למימרא דלהני הוא דפלחי
להו למידי אחרינא לא ורמינהי *השותה
לשום[ה] ימים לשום נהרות לשום מדבר לשום
חמה לשום לבנה לשום כוכבים ומזלות
לשום מיכאל שר הגדול לשום שילשול קמן
הרי אלו זבחי מתים? אמר אביי מיפלח לכל
דמשבחי פלחי, מיצר ומפלחי הני תלתא
דחשיבי ציירי להו ופלחי להו, למידי אחרינא
לגוי בעלמא עבדי להו. מנקיט רב ששת
חמרי מתנייתא ותני כל המזלות מותרין
חוץ ממול חמה ולבנה כל הפרצופין מותרין
חוץ מפרצוף אדם כל הצורות מותרות בנוי
מצורת דרקון אבל כל המזלות מותרין
חוץ ממול חמה ולבנה (ג)והא במאי עסקינן
אילימא בעושה, אי בעושה כל המזלות מי
שרי והכתיב °לא תעשון אתי °לא תעשון
כדמות ששמש המשמשין לפני במרום אלא
פשיטא °במוצא ודרתנן המוצא כלים ועליהם
צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יולכם
לים המלח אי במוצא אימא מציעתא כל
הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם אי
במוצא, פרצוף אדם מי אסור ודתנן המוצא
כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה
צורת דרקון יוליכם לים המלח צורת דרקון
אין, פרצוף אדם לא, אלא פשיטא בעושה וכהדא הונא בריה דרב יהושע,
אי בעושה אימא סיפא כל הצורות מותרות חוץ מצורת דרקון ואי בעושה,
צורת דרקון מי אסיר והכתיב °לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב (ג)
הני

תורה אור
והא "שיפויין" דעיקר עבודת כוכבים קיימת וקתני "לצרכה היא אסורה ושיפוייה מותרין"? גרמא הונא בריה דרב יהושע (אמר) לפי שאין עבודת כוכבים בטלה דרך גדילתה איתיביה ר' שמעון בן לקיש לר' יוחנן *קן שבראש האילן של הקדש לא נהנין ולא מועלין, בראשה של אשרה יתיו בקנה קס"ד כגון ששברה ממנו עצים וקינתה בהן וקתני "יתיו בקנה הב"ע כגון דאיתי עצים מעלמא וקינתה בהן דיקא נמי דקתני גבי הקדש "לא נהנין ולא מועלין" אי אמרת בשלמא דאיתי עצים מעלמא היינו דקתני גבי הקדש "לא נהנין ולא מועלין": לא נהנין=מדרבנן "ולא מועלין"=מראורייתא דהא לא קדישי, אלא אי אמרת "ששברה עצים ממנו וקינתה בהן" אמאי לא מועלין הא קדישי, מידי אריא הבא 'בגידולין הבאין לאחר מכאן' עסקינן, וקא סבר אין מעילה בגידולין, דתנו רבנן א"ר יוחנן מאי 'יתיו' יתיו באפרוחין, א"ל רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא אסברה לך 'באפרוחין' 'כאן' וכאן מותרין, 'בביצים' כאן וכאן אסורין אמר רב אשי 'ואפרוחין שצריכין לאמן' בביצים דמו: **מתני'** המוצא כלים ועליהם צורת חמה, צורת לבנה, צורת דרקון, יוליכם לים המלח רבן שמעון בן גמליאל אומר 'שעל המבוגדין אסורין שעל המבוזין מותרין: **גמ'** למימרא דלהני הוא דפלחי להו למידי אחרינא לא ורמינהי *השותה לשום[ה] ימים לשום נהרות לשום מדבר לשום חמה לשום לבנה לשום כוכבים ומזלות לשום מיכאל שר הגדול לשום שילשול קמן הרי אלו זבחי מתים? אמר אביי מיפלח לכל דמשבחי פלחי, מיצר ומפלחי הני תלתא דחשיבי ציירי להו ופלחי להו, למידי אחרינא לגוי בעלמא עבדי להו. מנקיט רב ששת חמרי מתנייתא ותני כל המזלות מותרין חוץ ממול חמה ולבנה כל הפרצופין מותרין חוץ מפרצוף אדם כל הצורות מותרות בנוי מצורת דרקון אבל כל המזלות מותרין חוץ ממול חמה ולבנה (ג)והא במאי עסקינן אילימא בעושה, אי בעושה כל המזלות מי שרי והכתיב °לא תעשון אתי °לא תעשון כדמות ששמש המשמשין לפני במרום אלא פשיטא °במוצא ודרתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יוליכם לים המלח אי במוצא אימא מציעתא כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם אי במוצא, פרצוף אדם מי אסור ודתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יוליכם לים המלח צורת דרקון אין, פרצוף אדם לא, אלא פשיטא בעושה וכהדא הונא בריה דרב יהושע, אי בעושה אימא סיפא כל הצורות מותרות חוץ מצורת דרקון ואי בעושה, צורת דרקון מי אסיר והכתיב °לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב (ג) הני

יח א מיי' פ"ט מהלכות מעילה הלכה ז סמג עשין רי:
יט ב ג מיי' פ"ז מהל' עבודת כוכבים הל' יב סמג לאוין כב עוש"ע י"ד סימן קמב סעיף מ:
כ ד ה מיי' שם הלכה יב וס"ש מהלכות מעילה הלכה ז פ"ב סמג שם ועשין רי עוש"ע י"ד שם:
כא ו מיי' פ"ו מהלכות עבודת כוכבים הל' ח סמג עשין כב עוש"ע י"ד סימן קמג סעיף ג:
כב ז מיי' פ"ב מהלכות שחיטה הלכה יד סמג עשין סג עוש"ע י"ד סימן ד סעיף ו:
כג ח מיי' פ"ג מהל' עבודת כוכבים הל' יא ושין בכסגות וכסף משנה סמג לאוין כב עוש"ע י"ד סימן קמג סעיף ד:
כד ט מיי' שם פ"ו הלכה ח סמג שם עוש"ע שם סעיף ד:
כה י מיי' שם פ"ג הל' יא סמג שם עוש"ע שם סעיף ד:

רבינו חננאל

והא שפאי ע ב ו ר ת כוכבים דעיקר העבודה כוכבים קיימת דקתני לצרכה מ' כדי לניחה היא אסורה ושפאירה מותרין. ופריק (רבינא) [רב הונא] בריה דרב יהושע למה הוצל הזה אסור שכך גדילתה, שאילן להיות הצלה שלו גובל ביומות הגשמים ויוצאין חרשים תחתיהן ואין עבודת כוכבים בשילה דרך גדילתה. תו מותיב ריש לקיש לר' יוחנן קן שבראש האשירה יתיו בקנה קס"ד כגון ששיבר העוף עצים מן האשירה וקינתה בהן וקתני יתיו בקנה הקן כולו אלמא כיון שנשברה אחרה' ופרקינן כגון דאתיא עצים מעלמא וקינתה בהן ר' יוחנן אפר מאי יתיו בקנה יתיו באפרוחין אבל לא הקן שהקן אסור ואיפוכא ר' יעקב האפרוחין בין באילן של הקדש בין בא

מסורת השס

היו לו. שמשון שכמרוס. לכל צורך דרקון לחיכה כמרוס שריוה: מניקה. תלה מניקה בן [ב]שכר (בגעשה ב): פר פפים. [ב]שכר כל הפעולם. בשני לעבדן והפיס כמו והפיס לעמו תלמת פרלוף לחם לריבי יהודה לסורי: ופוף דנקר גריוף וקף כייל. (ג)חמור על שם יוסף לכל פרלוף לחם גרידת לחי בהגהה: תורה אור

גיגין. תרגום של מפיר לשון חתר כמו מעורות: פרקין. תליותיו: סלנס כרים. שלם חין לו ליגין מוחר: כריסי. לשמר לחם גדול וכן קורין לו בכיטי: מלא מכמש. ולח הגריסה של שבשלה העובד טוכנים: פפרו. הכהו על הלחי: וומו של יס. לשון יס המחר לחמוניו עשר ומשם עשרה פרסחות ושוטף כל מה שמולא בדרך חזרתו וכן שוטה בכל יום: שלוחים. כשהאבר גדל ויולא על גדותיו ופושט: מפיי-לפין מפן. ויכין לחייהם עובד כוכבים בעלה מדעתיה ללא למפלחה ותו לא לריך לבטולה: מפיפורא מי מייפם. מדיין העובד טוכנים שחיבה קורת לה שעבודת טוכנים דמיחר לחחר וכו': דמות טורס לבנות. גרסינן: כוח רפיפס. כלי לבדקן חס יהו לבריחס מכוונים: לח מעמדן כדמות שמדי. הכח לח גרסינן בחרוס: שפפער לעשות כפופן - חמת. גרון שמשון של מטה: חלר, ולולס, והיכל, ומטרה לכל שמשון של מעלה שלי לחפלר לעשות כמוחן ממש ללא ליות דוגמתן מוחר: בית מבנים סיבל. בחרכו ורחבו ורומו ושיעור מדת פחמיו חבל בם בחתה בחקלת מוחר: לכל טוסס מעורס של ממש. גרות ושל שפה ושל שמוטה שחין דומין לשל מקדש, ושל שבעה לח יעמה שהיה כשל מקדש ותפילו של שלר מיי מחכות שלא היחלפ"פ שחיה של זהב כשהיה במקדש כדילפי' בהקומין רבה (מנחות דף מח:) מכלל ופרט וכלל חבל של עץ שרי דלימה כשהיה במקדש להפרט מפורש מחכה: רבי יוסי בר יפודס חמר לף של עץ לח יפפס. שלף היה כשהיה במקדש: ומלוטס בית מפמונלי. עשוטה במקדש של עץ לחחר שיעשוה יוצים לח ההיכל וגמלו כל כליו וגבהה יד בית חשמונלי וגלוטס דרבי יוסי בר יהודה דריש ליה 'כריבוי' ומעוטי' 'ועשית מטרל-ביכה', 'זהב טהול' - מיעט, 'מקנה טיוטה המטרל' - חזר ורבה ריבה כל מילי ומיעט חרם: פפוח כנסן. בדיל: פמעמדן לפני כמרוס. לגמלו שמשון עליוטים קלסר: תרבעה

[טוספתה פ"ו] * אפשר על בוחר חלף ובדקן ועיקרן ע"ש ואולי ע"ש

[טוספתה סם פ"ם ע"ג]

[ע"ג דחגיגה] נ"ם כה.

נ"ם כה.

[ממחות כה:] סם כה.

[שבת כה: וב"ב]

[ב"ם שם:]

הני אין צורת דרקון לא, אלא פשיטא במוצא וכדרבן והמוצא כלים ועליהם צורת חמה... רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה. אמר אביי אין רישא וסיפא = במוצא, ומציעתא = בעושה רבא אמר כולה במוצא ומציעתא = רבי יהודה היא דתניא רבי יהודה מוסיף אף דמות מניקה וסר אפים - מניקה על שם חוה שמניקה כל העולם כולו סר אפים על שם יוסף שסר ומפיס את כל העולם כולו והוא דנקיט גריוא וקא כייל והיא דנקטא בן וקא מניקה: תנו רבנן [איזהו צורת דרקון פירש רשב"א כל שיש לו ציצין בין פרקיו מתיי רבי אסי [בין פרקי צואר אמר ר' חמא ברבי חנינא הלכה כר"ש בן אלעזר, אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר בריבי בדרך ומצא שם טבעת ועליה צורת דרקון ומצא עובד כוכבים קטן ולא אמר לו כלום, מצא עובד כוכבים גדול ואמר לו בטלה, ולא בטלה, סטרו ובטלה ש"מ תלת ש"מ 'עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו ושל"מ 'יודע בטיב של עבודת כוכבים ומשמשיה' מבטל 'ושאינו יודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה' אינו מבטל ושל"מ 'עובד כוכבים מבטל בעל כרחו, מגדף בה רבי חנינא ולית ליה 'לרבי אלעזר הקפר בריבי' הא *דתנן *המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הנייש ומן הנהר ומזוטו של ים ומשלוליתו של נהר 'והמוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן? אמר אביי נהי דמינה מייאש, מאיסורא מי מייאש? אמר אביי: אי עובד כוכבים משכח לה מפלח פלח לה אי ישראל משכח לה איידי דמיה יקרין מזבין לה לעובד כוכבים ופלח לה": תנן התם [דמות צורות לבנות היה לו לר"ג בעלייתו בטבלא בכותל שבהן מראה את ההריגוטות ואומר להן כזה ראיתם או כזה ראיתם ומי שהי והתניא *לא תעשון אתי" לא העשון כדמות שמשי המשמשים לפני אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן *לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר תבנית עזרה שולחן תבנית שולחן מנורה תבנית מנורה אבל הוא עושה של ה' ושל ו' ושל ח' ושל ז' לא יעשה אפילו של שאר מיני מחבות רבי יוסי בר יהודה אומר אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו בית חשמונאי אמרו לו *משם ראיה שפודין של ברזל היו (ו)[ו]חופין בבעץ, העשירו עשאום של כסף, חזרו והעשירו עשאום של זהב ומשמשין שאי אפשר לעשות כמותן מי שרי והתניא *לא תעשון אתי" לא תעשון כדמות שמשי המשמשים לפני אמר אביי לא

רבינו חננאל

שמשיי ומציעתא אי אשכר לאוקמה במוצא דקתני כל הפרעושות פורתרין ורץ מפרצוף אדם וכבר שנינו כי הסוצא צורת חמה ולבנה ודרקון הוא דאסור דא המוצא צורת אדם פותר ופוריק תרי פירוקי. חד רישא ופיפא במוצא ומציעתא בעושה וכדרב הונא כדבעינן למימר לקמן ובא רבא ואוקמינהו בולחי במוצא ורבי יהודה היא ומציעתא דאסר מרצוף אדם רבי יהודה לפעמיה דתניא רבי יהודה מוסיף אף דמות מניקה ופתי מיניקה ופרשינן מניקה ששושין אותה כמין אשה מחזקת בן ומניקתו והיא זו כמו דתנה שהיתה אם כל חי פרשם כלומר סוסל ומכלכל כל השלם צורת איש כיוקף שהיה שר משים הוא דתניא נריוא בידיה. דרקון לשון יון הוא: תל"ד איני היא צורת דרקון פי' ר' שמעון בן אלעזר כל שיש לו ציצין בין פרקיו בין פרקי צוארו א"ר חמא בר חנינא הלכתא כר' שמעון בן אלעזר. א"ר יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר ברבי ומצא טבעת בדרך ועליה צורת דרקון ולא הנחיהה עבר עובד כוכבים קטן ולא אמר כלום עבר עובד כוכבים גדול אמר לו בטלה ולא קבל ממנו סטרו ובישלה ש"מ תלת ש"מ עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו ש"מ שבד כוכבים מבטל עבודת כוכבים בעל כרחו ש"מ ודני מילי גדול שיודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה הוא שמבטל. מנדף בה רבי חנינא לית ליה לרבי אלעזר הקפר ברבי הא דתנן המוצא בסרטיא ובפלטיא ובכל מקום

△ - גאונות
▽ - תשובות (כ"כ ליקט ע"ז המאוחר)

רשב"ם גרים סר חפפ. כלומר חמרו לו מיין ומדקדק כי חפפ חבואה וכן במלת הרכה סר. [בשון סר] סביעה (חולין יח.) "סייר נכסי" (שם דף קה.): הלכה כר"ש בן לעזר - פי' רבב"ם ואפילו לי מסכתא תנת דפלינ: ש"ם עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו. תימה למה לי נקט כמו ס"ם ישראל מיט מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים דלי משום דמשמע דמשום שמעתא (דף נב:) הא דעובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים היא לקמן פרק רבי ישמעאל (דף נב:) הא דעובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים היא דלקמן גבי מתני' פריך פשיטא והולרך להעמילה ש"מ לו בה שוחפות ופ"ה חין כחן רבותא חלח מן הדיוק ישראל הוא דליט מבטל לבל עובד כוכבים מבטל לקטל גב דליט ליה(ד) שוחפות וקמשמע לן דישראל חדעתא דעובד כוכבים פלא לבל ישראל לחר שלין לו בה שוחפות כלל פשיטא כאן דליט מבטל ולכך, פשיטא כאן דלא היה לו שוחפות: ולילך ליה("המניל כו'. ופ"ה מקשה ליה לחמתני דקתני מתני' מנא תנינא יד וכו' הני חלו לחסורין ורמיהיה המניל כו' ו"ל דמתני' ליחה לגמרי דמנח במקום שלין רבים מנויין לבל הכח בעובדא (ה) דבריבי

קחני שהיה מהלך בדרך:

אייתי לחמיה יקרים מזבין לה לעובד כוכבים. והח לחמרי' לקמן (דף נג.) מכרה לו מבכרה (לעורב) [לעורב] ישראל מותרת משום דבטלה וקחמפרש(ו)דה"ה בבעלים טורף נמי מדפריך פלא מהניח דהלוקח גרוטחות ולח קחמר לחיילי דלמיה יקרים מזבין לה לעובד כוכבים ו"ל דמתני' הכח לחיכח חרי ספיקי לחסורות שמח עובד כוכבים ימפלחה ויעבדנה ולח חם ימפלחה ישראל שמח לחיילי דלמיה כו' לבל הסם ליכח חלח חדח ספיקח שפיקח דהח קיימח היח בידי ישראל ונמכרי ודלי מבטל לה:

אכסדרה מבנית לולם. שהלולם היה פרוץ במלוחו לרוח מזרחית וה"ל למרינן בגמ' יחפור (ב"ב דף כה:) טולם לחכסדרה הוח דומה ורוח לפוטית לחיכה מסובבת וה"מ קרי ליה פחח לחולם בהרכה מקומות בחלמוד כמו פחח המטבן שהיה פרוץ במלוחו לרוח מזרחית וקרי ליה פחח בפסוק: פרקיו בין פרקי צוארו א"ר חמא בר חנינא הלכתא כר' שמעון בן אלעזר. א"ר יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר ברבי ומצא טבעת בדרך ועליה צורת דרקון ולא הנחיהה עבר עובד כוכבים קטן ולא אמר כלום עבר עובד כוכבים גדול אמר לו בטלה ולא קבל ממנו סטרו ובישלה ש"מ תלת ש"מ עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו ש"מ שבד כוכבים מבטל עבודת כוכבים בעל כרחו ש"מ ודני מילי גדול שיודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה הוא שמבטל. מנדף בה רבי חנינא לית ליה לרבי אלעזר הקפר ברבי הא דתנן המוצא בסרטיא ובפלטיא ובכל מקום

[ע"ש תוספות כאן ד"ה ולילך]

[תוספות ד"ה ולילך]

נוסח
1. צורת דרקון
2. ב"ג ג"ש ג"ש

[ע"ל נרש"ל סקפר סם דתקן כמניל]

[ע"ש תוספות כאן ד"ה ולילך]

[ע"ש תוספות כאן ד"ה ולילך]

[ע"ש תוספות כאן ד"ה ולילך

לא אמרה תורה אלא שמשין שבמדור העליון · תוי"ט דכל אלו מיהו עיקר לחמה שבמדור העליון · כדכתיב לחמי לאשי · ומיהו לחמה קרוי לחמי-השמים · כדכתיב לחמי ולחמי לאשי : **שבמדור העליון** · לחמה : **ולחם** · לבונה : **ומנחה** · סלת : **דלחמה עשו לו** · לחמה : **ומסך** · יין : **ואלו** · לחמה ולבונה : **ומנחה** · סלת

מסורת השי"ס

סרי טוס מופר ויזר על פני סמים · לגליכא למימר לזבל והא לגלי הגליכו ליה שלם לא נתמין חלת לגדקן כסומות שמסיס טדקן לומסם שמתלו והולגיס לומם כדלמרי׳ המם (יומא סה:) (ל)זיבח וקיטר בסויף ניפק ויסק בלשכרה שמח בלבו בהדלוקן · ספירם פנגידס · בהפילה ממלכות · מפלגם · לקמן מפרש : ודק ויסרף כגחל קדרון · ולא מיים לזבל מוידק קל מומיב : יומם מפלסקם וגו׳ · מולסלות לומלו מתין קל מומיב לבל מולסרין לגלו ביומלמת היה לבל כמה לגלו שמיב ליה מחובר בהדדי ולימו נעשה זבל : שלו וגלו · למיס לחיטוים ולמיס בפיפיים שמיליהן נשפכין על יסוד מזבח בחילון ולן יולדין מן היסוד לרלפה : ומפסרכין בשמם · סילון של מים שהיה בעזרה : ומופלין בפס · לגלו קדקן מעילה קלמר לחין מעילה בדם קדשים כדלמרינן בפרק הולילו לו לגלו לשון לסור ליהנות מהן לגלו בדמיו : לגנים · לזבל גטוחין : מקומות מקומות ים בו · ויש בהם שלש מלות מגדל : מפלים ליגטוח מופלח כרבי יוסף : ובפס נפט טגפוסם · כי (ה)ניסים בסמה בים ישרלל מקטרין עו לחלמח עבודם כוכבים הוא וכיוב וכתיב : ואין גדם סופר · לומן שהקדילו לו לל סיו יכולין לחסרו שלין בהן כח להקלותו לעבודת כוכבים : דכתובי נמי לא לריך · דמוסר ליהנות ממנו: שפד וביפפו · לפרסמי מילתל : דוחלי · לשון זוהב לרוח : כדפפרנס · "מזרס"=מזריען, "ורוח מנחם"=ורוחה מתלילין לחמח"ויפחם לשון זיהי וטלטול : שמרו לו שרי סוס סופר · בלבלי היסיס "ויחמר דוד וישרפו"ומלה כתב בחד קלח "וישרפם ויפחם שיים לגו מרוייהו כדקלמרי שישרפם וחל"ל לרוח: גגג ויפפס שפס · נמלם עמו ונהנה מסס ומחמלה לחמר לעבדיו לשרפן כדמפרש ותחל, מיהשרפו לו מני לחוקבינהו לרכון רגל זמן שלין נחוקין ע"י כיבוה היו עשוה זבל : קצו קרני שפודי · "וישרפו" משמע לחסור בהגלה "ויפחם" משמע נהנה מסס : קודס שבל ניסי · וביטלה לחמר דוד לשרפס(ן)שבל ניסי וביטלה (לחלל "ויפחם דוד "ניסי הגוי=עובד טוכבים היה : שפרש מלבס · בבני עמון קלי ועבודת טוכבים שלהם מבה הוה ומחל היה בבילה וקרל בחיב "ויסי על רחם דוד": פרי"י "ויסי על רחם דוד" ממש לה חלי לגלו דוד לבי הכי קלמר שלהם היה מוסר על רחם דוד ומשם לה רבים ופרשים וחמשים איש רצים לפניו: מלי דוד לגלו דוד ולגלו מחל לה

[ויכור זה שיין לעיל קודם ד"ס כרי סוף]
[ילקוט אמרי לי]
[ילקוט אמרי לי]
[ילקוט אמרי לי

תנא כשיעלת ל"ל אין מעכבין במרחץ · פי' רשב"ם כשיעלת ל"ל לפי שאין מעכבין במרחץ לא הייתי יכול להסיכך על עכשיו שיעלתי ובכהי ניחא דלא תקשי מתני' ו"ת דגרסי בברייתא וכשיעלת ל"ל אין מעכבין וכו' משמע דכשיעלת לא הסיכו ולקשה להר"ל תלתן דמתני' קתני וכשיעלת הסיכו ואח"כ וג' כתים יש במרחץ כמו שמפרש בפ"ק דשבת (דף י.) פעמי אין שם שיעלת שלוש ואין שם דברי יש בו שיעלת שלוש ואין שם דברי תורה תיתן מוסר לף בד"ת והוא שלוש בניים הפעמי ושם לא הסיכו שלוש וכשיעלת מניח הפעמי לתמצי הסיכו אין מעכבין במרחץ ומשום דלכי שלוש הסיכו כך מפני חיכת חומו הגמון דהוי כמו שיעלת שלוש וכשיעלת לניח המיתן הסיכו תשובה ממנמנא שלף לדברי תורה מומרים שם: **תשובה** גמורה · פ"ה דתקנו בקק מקום אין לפרק בן לדברי תכי ולרבה בר שלה שלומרים שלפילו לת היה כדברי ר"ג לת היה לסור לכן נראלה לפרש גמורה לומר (ז)עלוה ומכוסה ממנו ומנמוד לת לבני מתרגמינן וכפילת מיני (נראמית (ג) : **והאמר** רבה פעור יוכיח לכלורה משמע לדבת לתמר למילתיה בדוכתת לחתיתי ולת נפרש היכת: **נהנין** ממנה שלת בכוזה · פירש רש"י כלן שלין(ה) להחזיק מוכה לומרים בכך בכוזה שלריך להחזיק מוכה לתכ לקמן פרק רבי ישמעלת (דף נת:) פ"ה בכוזה בשכר וכן פר"ת ולת נהירא לר"ת לשון בכוזה לת משמע הכי ולהדיה בשכר ושלת בשכר מיבעי ליה ועוד דתי בשכר לסור ומכוח שמרויח לעבודת כוכבים מקני מכסת למ"ד לעיל כפ"ק (דף יב.) מהגה מותר ועוד לתמרינן לקמן פרק רבי ישמעלת (דף נת:) (ס)דלתכ לאתרים חלק בהדה תפילו בכוזה כי תיכת חלק בהדה כמי מלי היו הת מרויח לעבודת כוכבים לכן נראלה לר"ת כמו שפי' רש"י כלן ועוד נראלה לר"ת דמה שלתו לופין עמה בחטר של כומרים וכוזתין בריחים של מיס שלהם ודתי ליכת למיחם דלת מיבעיל בשכר דשכי דתין לתו מחזיקין להם בוכזה שלת בשכר שמי מוכה שלין לפילו שלת בשכר ומריחים בבית לפעבודת כוכבים עלמו כמו הכת מרחץ של אפרודיטי ולת דמי ליריד של עובדי כוכבים דלתמרינן לעיל פ"ק (דף יב.) לליכא דרבי יוחנן דלתמר מהגה לסור

מתני' שאל פרוקלוס בן פלוספוס את ר"ג בעכו שהיה רוחץ במרחץ של אפרודיטי אמר(ה) ליה כתוב בתורתכם לא ידבק בידך מאומה מן החרם מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי אמר לו אין משיבין במרחץ וכשיצא אמר לו אני לא באתי בגבולה היא באה בגבולי אין אומרים נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי אלא אומר נעשה אפרודיטי נוי למרחץ ,דבר אחר אם נותנים לך ממון הרבה אי אתה נכנס לעבודת כוכבים שלך ערום ובעל קרי ומשתין בפניה וזו עומדת על פי הביב וכל העם משתינין לפניה לא נאמר אלא אלהיהם את שנוהג בו משום אלוה אסור ,את שאינו נוהג בו משום אלוה מותר: **גמ'** והיכי עביד הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בבל מקום מותר להדרך חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא, וכי תימא בלישן חול אמר ליה והאמר אביי דברים של חול מותר לאומרן בלשון קדש ,דברים של קדש אסור לאומרן בלשון חול: **תנא** כשיצא אמר לו אין משיבין במרחץ א"ר חמא בר יוסי(ה) קרבי אדא אושעיא תשובה גנובה השיבו ר"ג לאותו הגמון ואני אומר אינה גנובה: גנובתיה דקאמר לו זו עומדת על פי הביב וכל אדם משתין בפניה וכי משתין בפניה מאי הוי והאמר רבא פעור יוכיח שמפערין לפניו בכל יום ואינו בטל, ואני אומר אינה גנובה זו עבודתה בכך וזו אין עבודתה בכך (נ)אמר אביי: גנובתה מהבא דקאמר ליה אני לא באתי בגבולה והיא באה בגבולי וכי בא בגבולה מאי הוי והתנן *עבודת כוכבים שיש לה מרחץ או גינה נהנין מהן שלא במובה ואין נהנין מהן במובה ואני אומר אינה גנובה שלא במובת רבן גמליאל כבמובת אחרים דמי, רב שימי בר חייא אמר גנובתה מהבא דקאמר לו זו עומדת על הביב וכל אדם משתין בפניה מאי הוי והתנן *דק בפניה השתין בפניה גזירה זורק בה את הצואה הרי זו אינה בטילה ואני אומר אינה גנובה התם לפי שעתא הוא רתח עלה והדר מפיים לה הבא כל שעתא ושעתא בזלזולה קיימא רבה בר עולא אמר גנובתה מהבא דקאמר ליה אין אומרין נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי אלא נעשה אפרודיטי נוי למרחץ וכי (ז)אמר נעשה מרחץ לאפרודיטי (נו) מאי הוי והתניא *האומר בית זה לעבודת כוכבים יום זה לעבודת כוכבים לא אמר כלום שאין הקדש שוגה בכוכבים ואני אומר אינה גנובה נהי דאיתסורי לא מיתסרא ,נוי מיהא איכא: מתני'

מתני' פרוקלוס · מין שובד כוכבים היה: **מפרודיטי** · שם עבודת כוכבים והמרחץ שומד בהלרה: **אין משיבין** · דברי תורה במרחץ לפי שהוא שומד ערום: **היה נפח נגוטי** · שהמרחץ קורם לה והמרחץ נעשה לכל הכת (ה)למרחץ ולת כל המנה שהוא נחלת לת תורה אור הרכיס: **ועוד משוכ מפרש אין מנו מומרים נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי** · דמרחץ לתו דבר טי הוא תלת נעשה אפרודיטי נוי למרחץ נמלת שהיה ממשמשו והיה טפלה והוא עיקר: **ניב** · מרין העשוי בקרקע להוליך שופכין לרה"ל: **גת נאמר** · בתורה לאיסור תלת תלהיהם דכתיב תבד מתבדון וגו': **גמ' ופיכי מביד פבי·** לתהדר ליה במרחץ והלת תין משיבין במרחץ(ו)ואתסור(ו) לתמרו בגמון חול בבית המרחץ,לת נפקד מקדושתייהו: **גנובה** · כלומר דמהו בקק: **ופני מומר** · ר' חמת קלמר לה **ופלינת לחדר**: **הוסמיית רגיב**: **וכי גת נגנוב** · כלומר ולפילו קדמה עבודת כוכבים למרחץ מלי תיכפת לן: **שלת בעובד** · שלת יחזיק מובה לכומרים ,ובהגלה לת מיפסר כדתמרינן לקמן תין הקדש לעבודת כוכבים עד שיקריב לפניו בתקרובת: **בעובדי לתרים** · שהיה תשוב ומובה היה להם כשהוא נהנה מהן הלכך לף לתו מרחץ קודם שהוא לסור לכל הני: **ופני מומר פיכא** גנובה. ") מילתת דרבי חמת בר יוסף קל מפרש: **נירדה** · בעיבו ובלועה לת בעלה לקמן (דף נג.) נפקת לן מוהיה כי ילעב והתקלף וקלל בעלה: **שלין הקדש לעבודת כוכבים** · בתמיהת מל שיקריבנה לפניה בתקרובת: **ני מיפש ליפש**· לי הוה רתילה טי לעבודת כוכבים לסור לייפות עבודת כוכבים לף על גב דלתיסורי לת מיפסר מרחץ בהגלה:

*) שייך לעיל פי' כפ' ל"ם ומתני'

הגהות הב"ח

(ה) בפשנה שמר ע כתוב מחותתם ולת נדנק וכו' ועו (ו) נמ' שמר רבי חמת בר יוסף שמר רבי תושעיא כריבי תנוגה: (ז) שם מן מתני' עבודתם בכך

גליון השי"ם מתני' שלת בעובד. פיין כשורי תמן תגיגה דף יג ע"ב ד"ה תין משמרין:

נוסחא (ה) ר"ש ד"ה היה כתם וכו' לכל הכת נרחון ולת כל הימנה: (ו) ד"ה והיכי וכו' במרחץ דברי תדרך בן ותסור לתמן בלשון: (ז) תוס' ד"ה זשוגה וכו' כלומר עלומה ומכוסה: (ח) ד"ה נהנין ירין בתין לסור לבתוך עובד: (ט) בא"ד לקמן פרק ר' במעלת דהיכת לתיכת לתמרים: (י) בא"ד תמ"ש שתן עושין לעורך עבודת כוכבים מותר בגתין בל עבודת כוכבים: (כ) ד"ה וכי תומרים נעשה:

מסורת הש"ס
עין משפט נר מצוה
סב א מיי' פ"ו מהל' עבודת כוכבים הל' יא סמג לתין מה טוש"ע י"ד סימן קמב סעיף יד: מר ב ג מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ד סמג עשין יח מור וש"ע ס"ח סימן סה סעיף ב: מת ד מיי' פ"ו מהלכות עבודת כוכבים הל' יא סמג לתין מה טוש"ע י"ד סימן קמב סעיף יד: מו ה מיי' שם הלכה טו סמג לתין קמח טוש"ע י"ד סימן קלב סעיף ו:

רבינו חננאל

מתני' שאל פרקלוס בן פלוסלוס את רבן גמליאל בעכו במרחץ של אפרודיטי אמר לו כתוב בתורה ולא ידבק בידך מאומה טן החרם מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי פי' שם אותה עבודת כוכבים אפרודיטי אמר לו אין משיבין במרחץ כשיצא אמר לו אני לא באתי בגבולה וכו' עד שאת אומר בגבולי בא כבוד משום אלוה היא ש א ס ר ה התורה אבל ז שלא הביב והכל מצוין בה ומשתינין בפניה לא · וכשקינן והיכי שרי ליה במרחץ והאמר רבי יוחנן בכל מקום מותר להדרה חוץ מן בית המרחץ ובית הכסא · וכי תימא בלשון חול אמר ליה · והאמר אביי דברים של חול מותר לאומרן בלשון קדש דברים של קדש אסור לאומרן אפילו בלשון חול · תנא כשיצא א"ל אין משיבין במרחץ · אמר ר' חמא ר' השועיא אומר תשובה נגובה השיבו רבן גמליאל לאותו הגמון ואני אומר אינה נגובה מאי נגובה דאמר ליה זו עומדת על הביב והכל משתינין בפניה · וכי משתינין מאי הוי והרי פעור שמפערין עצמן בפניו ר א י נ ו בכל י ום ו י ו ם ו י נ ו שבפערין עצמן לפניו א"ר חנא בר תנינא ואני אומר אינה נגובה (מאי נגובה דאמר ליה) · זו עומדת על הביב) · פעור עבודתה בפעירות אפרודיטי אין ג)עבודת כוכבים בהשתנה וכיון שהשתין בפלה · שלא במובה כלומר בחנם אינו ם ה נ ה לעבודת כוכבים·ואני אומר אינה עשבה(כשאינו)[רבי]בא הוא בגבולה אסור כי ר ח י צ ת רבן גמליאל בחנם שלא במובה כי פורת אחרים דמי לפה כי כיון שרואין ר"ג רוחץ שם אחרים רבים באים ורוחצין ומתין לעבודת כוכבים אלא שפני שבאת היא בגבולו לפיכך הוא מותר·ואפ"ק וכי נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי מאי הוי ותתניא האומר בית זה לעבודת כוכבים וכן האומר אבר כלום וכן האומר

ג) ר"ל אפרודיטי הין עבודתם בפעמנם.

[תוספתא פ"ו מסכתא עבילין פ"ז]

מתני' אין מוסרין · הכריס עצמן מותרין לחתוך לבנים מהן ולזריעה דמשמע לה מסכר כדפקיד ן (לקמן) "מלהיהם על הכריס" ולא הכריס מלהיהם כדדרים ר' יוסי הגלילי : **ומפ שפלינסן** · כגון לם ליפוס זהב וכסף לסור שנאמר "לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך" ותע"ג ללימנו ללו עבודת תורה אור

מתני' "הנכרים העובדים את ההרים ואת הגבעות: הן מותרין ומה שעליהן אסורין שנאמר °לא תחמוד כסף וזהב עליהם" ר' יוסי הגלילי אומר °אלהיהם על ההרים" ולא ההרים אלהיהם אלהיהם על הגבעות ולא הגבעות אלהיהם, ומפני מה אשירה אסורה? °מפני שיש בה תפיסת ידי אדם וכל שיש בה תפיסת ידי אדם אסור אר"ע אני אובין ואדון לפניך כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם עבודת כוכבים: **גמ'** ורבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא? אמר רמי בר חמא אמר ריש לקיש 'צפוי הר-כהר' אבא בי ריבי תנא קמא סבר 'צפוי הר' אינו כהר ור' יוסי הגלילי סבר 'צפוי הר' הרי הוא כהר רב ששת אמר דכולי עלמא צפוי הר אינו כהר והבא

מתני' הנכרים העובדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ומה שעליהן אסורין שנאמר °לא תחמוד כסף וזהב עליהם" ר' יוסי הגלילי אומר °אלהיהם על ההרים" ולא ההרים אלהיהם אלהיהם על הגבעות ולא הגבעות אלהיהם, ומפני מה אשירה אסורה? °מפני שיש בה תפיסת ידי אדם וכל שיש בה תפיסת ידי אדם אסור אר"ע אני אובין ואדון לפניך כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם עבודת כוכבים: גמ' ורבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא? אמר רמי בר חמא אמר ריש לקיש 'צפוי הר-כהר' אבא בי ריבי תנא קמא סבר 'צפוי הר' אינו כהר ור' יוסי הגלילי סבר 'צפוי הר' הרי הוא כהר רב ששת אמר דכולי עלמא צפוי הר אינו כהר והבא

מתני' אין מוסרין · הכריס עצמן מותרין לחתוך לבנים מהן ולזריעה דמשמע לה מסכר כדפקיד ן (לקמן) "מלהיהם על הכריס" ולא הכריס מלהיהם כדדרים ר' יוסי הגלילי : **ומפ שפלינסן** · כגון לם ליפוס זהב וכסף לסור שנאמר "לא תחמוד כסף וזהב עליהם" ותע"ג ללימנו ללו עבודת תורה אור

כוכבים מקרו ולא מסכרו גזירה הכתוב היא [א](הכריס וגבעות שהן קרקע שולם אין בהן כח לאסרן (ג) עבודת כוכבים מיהא הוי) דאסורין רש"י ד"ה ומה שעליהם כאסור של אחר עבודת כוכבים שנאמר "לא תחמוד עליהם על כל שהן עובדין מעמש ועל כרחמו אנו לריכין לפרש דללו עבודת כוכבים מיקרו דאמרינן בהעומתו (חולין דף מ.) הא דאמר להר והא דאמר לגדע להר בהעומתו לשם הר לא מיקרי זכחי מתים והא דתניא לקמן ועובדיהם בסיף משום הא טעמא הוא דאע"ג דללו עבודת כוכבים נינהו לענין לימסורי, עובדיהם מיהא לשם עבודת כוכבים עבדי להו ולעבודת כוכבים מיכווני (ג) מייב דהוא דומיא דממוכר (דף נד:)): **ר' יוסי הגלילי סבר** שמוסר. הכי המקרא מלמדנו שהממוכר לינו נאסר שנאמר לכבד מאבדנון את כל המקומות שהיו עובדו עבודת כוכבים מיקרו ומקרוכתן אסורה מאחר שהוא מעמש ופסליהם שעל הכריס קרויים אלהיהם ולא הכריס קרויים אלהיהם ומפני מה לא אשירה אסורה ולא עץ רענן אלהיהם והלא לינו מחובר הוא ולמה אסרו הכתוב דבריו "ואבדתם תגדעון" **מפני שיש בהן תפיסת ידי אדם**. (ג)שאדם נוטעו : **אר"ע אני אובין ואדון** [ואדון] **לפניך** · לפרש ואדון לפניך (ד)שאין לו לדרוש מיעומא שמתחת עץ רענן שלא נאמר אלא למסור להם סימני מקום שרגילין לאוריים לעבוד שם עבודת כוכבים כדי שיתפשו ישראל שם ויבערום ומיעומא דכריס וגבעות מיהא מעמעין ממעמעוהי דקרא שלא הוה לאבד את הכריס אבל כל עץ רענן, הוא לנו לאבד במקום אחר דאמריכן התרפון" בתם והכא לא לקיט ליה אלא מקום סימנא : **גמ' ורבי יוסי הגלילי סבר אין למד מן הכריס וגבעות שהן קרקע שהם קמ"ל** · כין למד מן הכריס וגבעות שהן קרקע שהם **סבר ליפוי סר לינו בסר ומיסר** · דכתיב לא תחמוד כסף וזהב עליהם כל שעליהם : **ורבי יוסי סבר ליפוי סר** · בטל לגבי הר וכיון דהר ללו עבודת כוכבים ליפוי נמי לא מיסר ועליהם דקרא לפסילי להיהם מלומין קאי : **ר"ש אומר דכולי עלמא ליפוי סר לינו בסר** · ולמאר ור' יוסי לטפויי לחתוך קמ"ל קרא למיסר :

אבר ר"ש אי אתה מוכין ואדון לפניך · לכאורה משמע הכא דר' יוסי הגלילי היה זקן מר"ע וגם בפרק בתרא דנימין (דף פג.) בריש מזיכי ליה קודם ר"ע בן עזריה ור"ע ותימה לתמריכן בסוף תיזהו מקומן (זבחים דף נז.) גבי ר"ע ור"ש והיה שם תלמיד אחד שבח (ה)לפני חכמים אחילה ור' יוסי הגלילי שמו ואמריכן נמי בעירובין (דף עג:) שאמרה לו ברוריה דביתהו דר"מ שהיה מתלמידי בתרתי של ר"ע גלילי (גלילי) שומה ונראה דתלמיד אחר היה לו ר' יוסי הגלילי לר"ע וכך ממנו בשנים היה ותע"ג שמזיכרו בפרק בתרא דנימין מקמי ר"ע לא קשיא דכמו כן מזיכר ר"ע שהיה רבו כדמשמע בפ"ע דכתובות (דף סה:) [ופי' ביפיע שום, כתובות קה. ד"ה לתפיע ושום, סוסה ז. ד"ה בן עזאי] : **בל** מקום שאתה מוצא הר גבוה כו' · בירושלמי פריך מבית הבחירה ומסיק ע"פ נביא שם : **תנא** קמא סבר ליפוי הר לינו בהר ומיסר · ות"ת מ"ם דליפוי הר לסור יותר מקרקובתו דאמרי' בהעומתו מיהו מייתי ה"ק קרא דלא תחמוד לחסור ליפוי הא לא מיירי קרא אלא בטי עבודת כוכבים ור"ל דהכי קא מייתי דכי היכי דטי עבודת כוכבים אסירי מטעם תלוש ותע"ג דאיכא בהו חדא למיבותא דאיכא בעלמא ות"ת מלי למימר דהכי נמי מסתברא ליפוי הר הנעבדים מע"ג דאיכא חדא למיבותא שהם נעבדים מחוברים בעלמא ות"ת מלי למימר דהכי נמי מסתברא ליפוי הר לסור ומקרובתו קרינן ואילו נעבד דבעלי חיים הוי ליפכא דאמאי בפרק כל החטירים בתמורה (דף כח:) (ס)דאמריכן התם מתקיף לה רב חינגא מעתה דרכייה קרא לליפוי דבעלי חיים ממן הבקר להוליא הנעבד הא לא רבייה קרא ליפוי מותר לגבוה והכתיב ואבדתם מאמע מדלא מייתי קרא אלא לגבוה הא להדיוט מותר ותע"ג תקרובתו בעלי חיים לסור דאמאי בפ"ב דחולין (דף מ.) ואומר ר"י דליפוי דתמורה מייתי לאיש נעבד ואיש אשר אלא לגבוה בעלמא ת"ל דאיש נעבד ואפי' לר"י דלרמי בר חמא כולהו אלא דמתניתין אית להו דאמרי לאיש נעבד ואלא לגבוה עבדו לסור (ו)ר' יוסי הגלילי דאמריכן לקמן (סמוך ג) וה"ק מחמיר טפי ואוסר לפי' ליפוי של הר ולר"ע נמי לסור דתי אמרי ל"ב ר"ש היכי דרים דעץ רענן אלא לסימנא לימא לאתא למימר ולא עץ רענן אלהיהם כגון אילן שנטעו ולבסוף עבדו אלא לסור : **ורבי** יוסי הגלילי סבר ליפוי הר מותר · ואם תאמר הא אמריכן בכולי תלמודא "אלא בתרתי לטפויי אחי ות"ל דשאני הכא דקרא לליפוי הנח קמ"ל דלא מחמוד משמע שפיר לאסור ליפוי הר :

[נכנס נמרא ל:]

והכא

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ומה שעליהן וכו' אין כאן כח לאסרן תכל מלוס שעליהם כתלוש כע"ז (ותיבות עבוד' כוכבים מיבעי ליה ממסק : (ב) בא"ד עובדיהם מיבעי לשם עבודת כוכבים עבדי להו ולעבודת כוכבים מיכווני וכתמורה מוקי לה לאפוי לה מחמוד מלבעלי חיים דקאי דומיא דממוכר עכ"ל והקשה ר"ת כ"ל ותיבת מיהא נמחק : (ס) תוס' ד"ה תלהיהם וכו' עבודת כוכבים קרו להו ולעבודת כוכבים מיכווני וכתמורה מוקי לה לאפוי לה מחמוד לבעלי חיים דקאי דומיא דממוכר עכ"ל והקשה ר"ת כ"ל ותיבת מיהא נמחק : (ו) בא"ד ותלוש שעליהם כתלוש של אחר עבודת כוכבים: (ז) בא"ד מה שפי' ר"ת דסל לחיזו קרוי זנחי מתים מיהו היכא שמחמם לשר כגון שמוש רחוק : (ח) ד"ה תמר וכו' עבית סמודכם לפני מכמיר: (ט) ד"ה תנא קמא וכו' כתמורה דתמריכן כע"ל ותוס כ' נמחק: (י) בא"ד שנעשו ולבסוף עבדו כדאמריכן לקמן לר' יוסי כר' יהודה וה"ק ממחיר טפי כע"ל ותיבות רבי יוסי הגלילי נמחק :

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ומה שעליהם· שהרים וגבעות שהן קרקע שולם אין בהם כח לאסרן תכל מלוס שעליהם כתלוש מיבעי ליה · כל זה נמחק וכ"ב זכו לפי' תוס' (שמ"ם רביט ביו"ד סי' קמב ס"ק ס)

רבינו חננאל

כתוב זה לעבודת כוכבים לא אמר כלום שאין הקדש לעבודת כוכבים ואני אומר אינה נטבה נהי דלא אתחר ניי מיהא איכא : **מתני'** הנכרים העובדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ומה שעליהן אסורין שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך פה שעליהם אסור · ר' יוסי הגלילי אומר אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם כו' ואמרינן ר' יוסי הגלילי היינו תנא קמא · ואמר

נוסח אחר
ר' יוסי הגלילי אומר אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם כו' ואמרינן ר' יוסי הגלילי היינו תנא קמא · ואמר

והבא בחילן שנטעו ולבסוף עבדו קא מיפלגי · רש"י מפיס שיקומו בכולה שמעתין דקרי נטעו ולבסוף עבדו היכא שנטעו גרעין דמ"ק סבר דיכין שנטעו גרעין שלא לשם תשרפת ידי חדש ור' יוסי הגלילי סבר נטעו גרעין כמי שמור שלא להר דמי להר שלא היה בו תפיסה כלל לפיכך הכא היה בו תפיסה בשעת נטיעה וכמה שנזכרו ים חדש דכי קתמר בסמוך לרבן ושריפה תשרפון בהם מבעיא ליה לחילן שנטעו מחמלה לך קתמר לחילן שנטעו גרעין ולא גרעין ושוד קשה לתמרינן גבי הכרכים השובדים הזרעים ואת הירקות לתמר לך מני ר' יוסי בר' יהודה ופריך ולוקמה לחילן שנטעו מחמלה לך ורבנן ואתמר מאי תיריא דנקט נטעו חילן

כיס גניס • (ל) לגון נוסה (גני): כיס כריס • לגון מפירה וקפלוס: ופוכדיפון כמיף • דכני נח גלמו על עבודת כוכבים בכהדרין (דף מו) ותמרינן התם כל מיתה התמורה לבני נח חינה מלת סייף: ולוקמה כזרעים שזרעו מתחלה לכך: ורבנן • דלתורין ולפילו לרבנן: שנדלדלו • נעקרו מחליהן תורה אור והשתחוה עכו"ם להם: בשפה דמי" טופים • סליחה מחוכר ולחיה נמסרת בהשתחויה דמדלחכר לחמת נעבד מתניתין כתוב כן] לנבוה דכתיב מן הנקר ולא כל הנקר להולית הנעבד בפרק שור שנגח (ב"ק דף מ:) מכלל להדיוט שרי דלי [תוספ' פ"ו] להדיוט חמור למה לי קרא לנבוה הא "ממשקה ישראל" כתיב=מן המותר ליסראל: מבשפה בשלח מוס • דלחם ולפשר: [תוספ' שם] נלחמרם נמי חם בהשתחוה לה: ומפשר • דכי פרכת [ע"ב] לבהמה שכן בשלח חיים הלכך הלחכת ולח מיחסרת הר יוסיח, [ע"ב] לחר שכן מחוכר, בהמה [נעיל מה:] טופים, ולחזר הדין כו' הלד הטוה לקמן מתי] שבהן שלין (ס) תפיסת יד לחד חטו בשפה (שלמה) (להחזיר) שלין יכולין לחלות מעה היחכן בשמה לחר דלח לחמרת היחכן מקום מחוכר [לעיל פח.] הרי בהמה ואח מקום חיים הרי ע"כ מעה היחכן מקום דלין בהן תפיסת יד לחד בשה הטוה שיהל לף לחי לחבית כל הטווין להן כדבר זה שיהו מחכרין והשתח ליכח למיפרך שכן לח בשהט מבריהן דהה בהמה נמסנית במעם: ומפילו יבמ • דבשהנה מבריהן, ולפי' כתי בשלין דלרבנן דפליגי עלייה דר' לח מיפרך [ר"ל (ה"ל) ההוח בשמח נגמנו נרעין ור' יוסי בר' יהודה דחניה ליה תפיסה ולחסר (ליה) מעכמה לה בלחיין קעלה מלינו דלפילו לר' יוסי לח מיחסר כל זמן שלח עשה מעשה בגופו: נשפי כשיב שמן שמקלנו בעבודת כוכבים לחתויי סרך דלמ"ג דלחמת מדינת להלד הטוה להיחסרת כדלחמרן לח חייתינהו להיחסרת,וממעטינן דקרא נפקח דמעמם כל דרכיה שלמה דוקח בעבודת כוכבים לח מדרשם חלת לנקן ולחסור ואין לך להחיר ט חלת מה שהחיר לך הכחוב בפירוש: כגי רבי מייח • יהודה ומזקיה שמן: פוי מעשה • (ז) (לחכתי) חיכח תפיסת יד לחד חלמת בני ר' חייח דפיסת יד לחד בשלין בגופו: [כדלחיתה בינמוח שם: ובגמ' ס. מ:]

נעבד (דף מ:) כדכתי בעל... [ע"ב] לבעלי חיים כין בעבוד כוכבים כין ביסרלח ונחסרת מיד בשהטתה: ופכ • כגון מזקפה ולח השהטתה לה: עבודת כוכבים של ישראל • שהקיש ישראל לעבדה פלונית דל' ישמעלל וכ"ע ב"י ישמעלל (לקמן מח:): ולמפן • חליכת דמחן קבעי מזקפה למילתיה כיון דלחיהו לף"ע (ס) תפיסת יד לחד (בבי) וחה לשם עבודת כוכבים העמידה כין לף הוי מעשה הרי קרלה עבודת כוכבים גמ"ע עבודת כוכבים של ישראל לחסרה מיד) לח ממי לחסרה מיד לח פלחה ופשיטה דבשרין: נא בעיבא כו' • לשולם חליכת דמ"ד עד שיעבדנה כל לף פלחה ופשיטה דבשרין: נא בעיבא כו' • לשולם חליכת דמ"ד עד שיעבדנה כל לף פלחה ופשיטה דבשרין: ובגמי • דלחמתה לה עובד כוכבים לחר שקיפתו של ישראל ולח לחמרינן הח לף דעובד כוכבים הוח ואין יכול לחסור בהשתחוחה דבר שחינו שלו: וכדרב יהודה לחמר שמואל כו' • והלח מעשה דבשיבן משום ניעול דעעמ"ל דלף לף הוה מיחסרת בהשתחוחה דבר דעובד כוכבים: (ו) פפורס • לפילו ל"ל מד שיעבדה ולח לחמרינן הח לף דעובד כוכבים הוח ואין יכול לחסור בהשתחוחה דבר שחינו שלו: וכדרב יהודה לחמר שמואל כו' • והלח מעשה דבשיבן משום ניעול דעעמ"ל דלף לף הוה מיחסרת בהשתחוחה דבר דעובד כוכבים: (ו) פפורס • לפילו ל"ל מד שיעבדנה כל לף פלחה ופשיטה דבשרין: נא בעיבא כו' • לשולם חליכת דמ"ד עד שיעבדנה כל לף פלחה ופשיטה דבשרין: ובגמי • דלחמתה לה עובד כוכבים חלת

יש נעבד במתבר תלג גבוה או תין נעבד במתוכר • כ"ל להמלקדק בלשון בעיא זו לתמר דלמי בר חמא דקמיבעיא ליה סבר לתיכא לתלק בין בעלי חיים בין מתוכר ולכך היה מסופק אם יש נעבד במתוכר והא דבעי במכשירי אם תמלי לומר קלמר דלי פשיטין דמרי כ"ש מכשירין תבל לי פשטין דלמתר מכשירין מלי: **ואי** משום בית ס' • ובעיא למימר דבית ה' (ג) הוי מתוכר ובעלמר ודרשת ליה הכי לא תביא בית תחנן על בית שלם נתן לה בית בתמנה תמר להקדישו לעולך בין בית המקדש לשון רש"י והוא שיטה לשון ממה שפירש למעלה גבי מלחמה דרבת שכן פירש לעיל לתסר במתוכר גבוה ולפי למכשירי קרבן דכתיב בית ממש תפילו לבנין הבית ונרחה דיפה דקדק שיטת התלמוד ודל מיהו מה שפירש שכל לתחנן דבית קרי מתוכר קשיא דהא לקמן בממעתין תקיב רב יהודה בית תלום משום דהוי תלום ולכסוף שבדו לכן נרחה לפרש ולפי משום בית תחנן לה עלים ותכניס לבעת בית ויהיה תמר להקדישן ושמס עלים ותכניס שבוען מסס רגילים להיות מחוברים בתקומן לי נמי יש לייחב פרש"י דכתיב רחמנא בית ולא תלק בין בית לבן לבית תטב במערה שלא היה שם תלום משום: **יש** שיטי בנעבד ט'-תימה (ד) במתוכר מהיכא יליף לאיסור מתחן דיו לבא מן הדין להיות כמהן דכתחן פשיטא דיש שיטי כדדרשינן במרובה (כ"ק דף פה:) סס ולא שיטיישס ויל"ל דמדלוריימא ודלי פשיטא ליה דיש שיטי בנעבד כמו בתחן תלא מדבתן הוא דקא מיבעיי ליה (ה) משום דעבודת כוכבים ים לאסור אע"ג שבתחנה:

כך האסורין גבי מזבח ולזומיהן מוכרין • מתמע הכא דשיטי שיטו מועיל בלוס לגבי סס וגבי שיטי קוכה (כ"ק דף נ:) למחן דתים ליה שיטי קוכה (ו) תנן גזל "המל בּ וילדה גזילה מוחרים בשיטה ושיטו משלם תלג דמי הפרה תלמת מכאי שיטי לגבי סס ויש לחלק לגבי תקנת הבעים דוקא מכאי ולא לגבי מוכח: **כשנרבעו** ולבסוף עיברו • וגבול יש לה כדלמרינן לעיל פרק תן מעמידין (דף כה:) עמתו שהיה רבו שהוה תייבה שבח: ושייקר ליה פלמודא • דוחה • ור"ת כשבתה היתה ובעי למידן ולתי ר"ע לאסורייה גמרים ואמרה למילתה בלשון שלא תוליך ותלין שמיטה מהוה תלג שלא תפסיד להא ולתי שמיטה דהויא לכתיב "במועדו" ואפילו בשבח תלג כי היכי דיתיב ר"ת לגיטה למימר כיון דקא יליף הכי שמיטה מהוה דהויא בהוה לגה דמיא, ומיהו לא ליסמייעא מילתה ולא לחיכתא מתן לה הכי שמיטה מהוה דלה מדמה ולתי פשיטא ליה ד

מסורת הש"ס

מכל עיבדו ולבסוף נרבעו ד"ה לפורין • דהוי וולדה נרבעו ונבי נעבד כמי שהוי וולדה נעבדו ותמורים ותע"ג דחזר וכתמה אין שיטי בנעבד לחלוטין ותימה דלעיל דאמרי • רב זוטרא גופיה לחיסורא הוה פשיט ליה ותקשי ליה תמר רב נחמן ט': וס"ג כעיבדו ולבסוף נרבעו נינהו • ותמורי לר"ה דאין שיטי בנעבד ומהדר ליה מלמודא הכי השתא: פשט • לא מיבעיא דמיקרא כתבי ותע דלא קרוי בהמה והשתא בהמה קרוי: דשג פוס דשפיט בשפט • דלמי הויהם היו מגוונין בפניו עולנו פסו לפנוס • תמ"ל יש נעבד כתמורי אלא נהוה הכא לענין מלוס טולב מלי: פשירס • שנאמרה לפ להדיוט וכיולה כדאמרינן בתמורי* טעל מה שהלוף ומקריבים ליה לס לרויה שוב למעה לס לפי: יש דמוי אלא פנוס • מי הוי שייכא תורת דמוי כמעה דניחא להיאל ונדמה בעולו לפרוה ידמה שלמים: פו פין דפוי • ומקריבין: פנוס שמור ונפגוס • לאחר שביסטו הרוח: פ"ג ופוינן בפ כי פור ונפגוס פפי פור • הא מידעי ליה בפיסטו הרוח כיון דכל זמן דלא נתגלה פסור מלכסות לידעי ליה -מכיסוי: ל"ש לפנוס • כגון נבי לפירה שבעלה למיהדר לאיתתיה טולב למעה ל"ש לפנוס-כגון נבי ביסוי דמקייבין לה למיהדר ולכסויי: פו דלפא פפוקי מספקא ליה • מי יש לחוש פי אין ונעטרת פמרינן • אין דמוי מלכך נבי ביסוי חייב לכסות לכל לקולא כגון הכא לא לחמרין אין דמוי למיבעי תיקו: פפלא דפנים • דבגוי כהוה לעורך עבודה וקמיבעיא לן מלישרי קרבן דקרבן דמו פו לא ותע"ל דקרבן דמו הוכיח דבשחוה כשלוכעין אחו יש שיטי בנעבד להחיזו לגבוה פו לא: פיינו כעיפ דרפי כר פפא • דהך מרכי בעיי בעמ רמי בר חמא לעיל בשמעתין: פי פפלא דיעים • ומקמבעיא ליה (ס) דבר מעה הוא פי מתים נעבד כלגבוה פו לא: פיינו ר"ל • דבעי בטוב: נפטרוס • לעיל פל קרבן דקיימא לן בשהגיע דעיר מעבר לה לקרבן: פלילין • לשילם בלע"ז נפמרוס • נימין פל ביטר קורב"ם בלע"ז: פיקר פירס בבני • פלוגתא סיא בפ' בחליל (פסחים דף כ:): פפיגו פפי פפור • (ו) מלחים ותפילו תפ"ל למען דקל דמוכר טולב כפל ניין לעורך קרבן מנים פפי: פמין • ליט נלמד להדיוט דמוכר הוא: פי נבנוסם • דידיה פרעף פל: ופיבעי לך בפפל ודפדיוס • מדלימבעיא לימ בחמוכר ונבנה מכלל דפשיטא ליה דבחלוס כהצ לחמירי להדיוט והא בחלוס נמי ליכא למיבעיא: לפיס דקפיס • למיס פהוא רועה מכשיו לפניו הקמחה ודרי הלט להס: וקמבי קמבי • כלומר מנין המלוה כל זמן שהמים בחים ראשון ראשון ושלישי ורביעי וכן וחמישי חמריהן מוכרים: פ"ד לדברוג דנפר • לקיולו פל נהר ושלוט בקמחה ודרי כל הנהר נעבד ולי יש נעבד בחמוכר לחרני: מרתני' פי פסיס כופלו פפוך לפבודס כוכבים • בהיס מחר מפולי פבודס טוכבים והבית פלמו נעבד: פפור לבנוחו • פבודה כוחל לעבודת טוכבים: כופף לפוך קרקפו • ד' חמות: פיס פלו ופל פבודס כוכבים • פמקום טובי הכוחל חניו פלו בילון

דקנבני מלרעת • ר"ל ולימס יולחים חון לפדיפס דלעיל היו יולחים חון לפדיפס הא חנן (נ"ק דף פפי) חנין בחחלה בני העיר מפחפקין ממנו וחם כן הוו מיפ פל רבים ולימס נלחריכו:

*) [נפ"ג חוס' פסחים דף כ: ד"ה בחבדים וחפס פם ג. ד"ס פקפס]

תכלת

הבא מעיקרא חציס וכשחמ פולם • חימה הכא מפמע דיוקר יס להחיר חציס ועפלו פולם יוקר ומבוכה (כ"ק דף פ: וסס ד"ה פס) משמע לחכא דכ"ש קומקי גם לרבות פיוקייהס ומחירין ולדוחיהס ו"ל דהחם נבי לחקן בעמא דכ"ש משום דלו ניחא ליה בנפחיה ולו עשה פולד לחקן לכל פבודת כוכבים ניחא ליה בנפחיה והכי חמר רבח ד' (חמורה דף ג:) וחס ד"ה לניחא) ולר מוקמה ונעבד לחסור לניחא ליה בנפחיה: ואליבא דלי יוסי כר יהודה לח מיבעי לך • הוא מני למיבעי בחיון העומד מלניו ולחיבא דל"ש לו בשנטעו נרעין לפי מה שפירש לעיל ניחא ליה למיבעי חיבא דרבנן מי יפי בחיון לפי מה שנטעו ולבסוף עבדי יפי הוא מני למיבעי חיבא דל' יוסי כר יהודה בעיקר חיון חם נחמר פם פהיס פם קודם שעבדו כהחמרין לעיל לחיהו דבר (ו) שפירותיו חמורים ועיקרו מוכר הוי לחמר חיון שנטעו ולבסוף עבדו: מי מחיס לו לח • ר"ל לית ליה

ספיר דרבח (סוכה דף נח:) דלוגב על שבועה טוכבים לח יעול וחם נעל יפח להחם מיירי קודם ביטולו:ובניעבד מיירי לחמר ביטול ובמי מחיס לכחחלה לו ל:: אשירה שבמלה קל מיבעיח ליה יש לחוש לו חין דלוגי (ה) כדלמרינן (בסוכה דף נ:) נבי נקוב נקוב לחסו ("לוגב) ונעלמה ט ח"ב תמרה מעכב ון קוב כשר ובעלמה ט תמרה ביו"ט מבעיח ליה החם ופפיגם כי הכח מכסהו הרוח וכו' ומסיק פיקי תימה מפפוק לחין לחוני מהיות להחם (דף נב:) הין (ענפיו) מרובין מעלין פפול ואין ממעפין בי"ט וחם מעפן כשר ומוקי לה (שם נג:) וחני' לחמר מעיו"ט אלא להחם הוי לחוי מעיקרו כי הכח וכי חיכי דעלמה ט תמרה ביו"ט וחפ"ה חם מעפן כשר לחמת חין לחוני ר"ל דחמרה חין בידו להעלות חמרה וכן בימול לחשירה חין בידו לע"י עוכר סוכרים לריך לכחלה ולח לחי להדם דכיחו לחמת"): חיינו בעיח דרבפ"ל. נקט רבפ"ל ממח היח פברי נפחמה ע"י חויינ: קרניה מהו לחטלרוס • חימה להה חניח פרק הקומן רבה (ממחה דף מח:) חטלרוס היכה כחה מהפעפ פל חחר מיני מכפות פפולה וכל פכן פל קרן, דבפלמח היח דקיימ (פ"ג מ"ו) לחכן כפהוח מח,קו:ו-' [חני] קרניו [חני'] קרנים (ט') ר"ל פהוח פופר פל (קולות) הבהה כלחיחה פ' כחה חמליקין (שבת דף נו:) חטלרוס פיפורה לכך בין פם פטרוף ובעלים לקיש • חחזיירוה לא חפפוק.ואמ"ר חיא הכי חוח מחרט חיח לה לחפכני דחחרי חלח מילי עלה קרניה של בהמה זו מהו לחזצרות שוקת מהו לחלילין בני מעיה מהו לניטרות • אילימא דמאן דאמר עיקר שירה בכלי ושירה מעכבת את הקרבן ט' ועלמה בחיקר: ולחוקמ מי שאינו עיקר שירה בכלי ומי שאינו בפה ובכלים לבשחי קלא עבידי [היא] בערכין פוף פרק בני: בני רב חמשחרוה למעיין מיפוי מהו לנסכין • מאי קא מיבעיא ליה אילימא אי

אבל עיבדו והוקדשו ולבסוף נרבעו אסורי, ותני חיפי כי עיבדו ולבסוף נרבעו דמו דמא ויקדשו החפים ואחרי כן פחנן • ורחינן הכי חשחא בהמה לאנפחנית היח היא בעבמה שהיחה במעי אמה כשנרבעה • והא חשחיירח לחפים ונשחנו ונעשו קבח ולא אפשיפא בהרי"ח בעי ריש לקיש השחחות לרקל לולבי מהו למבזה ומבעיא ליה באילן שנטעו ולבסוף עבדו ואליבא דרבנן ושרי לחזוחיו • מאי מבזה כי לא • כי אחא רב דימי אחר אשרה שבפלה קא מיבעי ליה והכי קא מיבעי ליה אין דחיי אצל מצות וכיון שבפלה כשר הוא אי לאי'אסרינן חשפוש ליה מדחנן כיפוי ונחלה פפור מלכסות • כיפוי הרוח חייב לכסות ואמר רבי יוחנן לא שנו אלא שחזר ונחלה כו' • ואפקא רב פפא ואת אפמרת אין דיחי אצל מצות חחייב לכסות • ואפ"ג דרב פפא נעפה קא מיבעיא ליה הא אינא למימר דמשום דעברינן לחזצרא מבזרינן ליה לכפרי או דלמא הא דרב פפא לא שנא לקולא ולא שנא לחזצרא אין דיחי אצל מצות מבירא ליה או דלמא מספקא ליה לחזצרא אסרינן לקולא לא אפרי' ופלחה בחיקר: בעי רב פפא המשחחוה לבהמה צמרה מהו לחכלת' אסרינן חכלת של בגדי כהנים מוקדשין ניגוד היינו בעיא דרבי בר חמא • אי חכלת דציצת דמצוה [היא] היינו בעיא דריש לקיש • חחזייחה לא אפשפ.ואמ"ר חיא הכי חוח מחרט חיח לה לחפכני דחחרי חלח מילי עלה קרניה של בהמה זו מהו לחזצרות שוקת מהו לחלילין בני מעיה מהו לניטרות • אילימא דמאן דאמר עיקר שירה בכלי ושירה מעכבת את הקרבן ט' ועלמה בחיקר: ולחוקמ מי שאינו עיקר שירה בכלי ומי שאינו בפה ובכלים לבשחי קלא עבידי [היא] בערכין פוף פרק בני: בני רב חמשחרוה למעיין מיפוי מהו לנסכין • מאי קא מיבעיא ליה אילימא אי

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ג מהל' מיפורי מזנות הלכה ז: סג ב מיי' פ"ח מהל' איסורי ביאה הלכה יד: סד ג מיי' פ"ח מהל' מעה הלכה ה פוסף פ"ח מהל' פ"ח ה"ח מיי' פ"ד מהל' מחוסרי מזנות הלכה ז: סה ו מיי' פ"ג מהל' כלי מקדש הל' ג פוסף עשין קכה: סו ז מיי' פ"ח מהל' מחוסרי מזנות הל' ג: סז ח מיי' פ"ח מהל' עבודת הוכבים הל' ה פוסף עשין קכה: סח ט מיי' פ"ח מהל' מחוסרי מזנות הל' ג:

רבינו חננאל

תלין פ. [סוכה נ.]

[נקמן פח.]

סוכה נ: פ. [פפחים כו. פכין יפ.]

[נקמן פח.]

פנח פכי [ני' ריש ופ"ק בוחמ כני' הש"ם]

[נקמן פח.]

ב ע"ב מיי' לפיל

תוק הסוגיי"ם

מסורת הש"ס

* תוק הסוגיי"ם

הערות הב"ח

(ה) גם ליכא דלמ' ולמחר שלא ג"כ ממן מ"ל בר לחוק מחלוקת כשנכנסו: (ב) שם דבמה הא ולחיחיה כחמס: (ג) שם כמלוגם מי שפיפ בחוכו ופיקו מחר וכו' כוגם לעון שלו: (ד) שם כמלוגם מי שפיפ בחוכו ופיקו מחר וכו' כוגם לעון שלו: (ה) ד"ה לחכלת וכו' ל"ל מי מכלת וכו' ומ"ל ד"ה לחכלת וכו' ומ"ל ד"ה לחכלת וכו' ומ"ל ד"ה לח

אבנין ועליו ועפרו מטמאין כארץ · ופ"ה (ע"ז מח:) לין עובדין לכבדים הב"ע כגון שהיתה עבודת כוכבים של ישראל או וכירושלמי מוקי כגון שהמחוה לכל לחן וחכן וכן פ"ה: **בית** שבגלל מחלה לעבודת כוכבים · פרש"י שהחילו בניו של עובדי כוכבים והיו עובדין לת הבית עלמו וכן כשמוך נבי לבן שחלבה מחלה לבימום (ד) מקום מוכה של עבודת כוכבים ועובדים לת הבימום כעבודת כוכבים עלמה ויפה טון בזה דולמי ל"ל שהבית והלבן נעשו לעבד דלי לבוח מעמיקי עבודת כוכבים הל מלריכן (ע"ז יב:) מעמיקי עבודת כוכבים לין מלוריס על שיעבדו ולילו בגמרל קלמר גבי בית בגה פ"ק של לבת שהמחוה ובגי לבן גמי מדקתני מלבה מחלה מעמה ללל עבד (ה) בה כבר דלי עבד בה ל"ל מלינה מחלה לכך *הל גבי חפילין (גרסת דף קנ:) למריכן לר בית ולל לומניה וכן ז' גמי לל ליבמי מלינה מחלה לי עבד בה מינו מחוך לשוו מעמה שהבית והלבן נעשו להניח עבודת כוכבים ותבב עבודת כוכבים עובדים הבית והלבן וק"ק דגבי לבירה בממוך לין לפרם ק' שיהא נשוע לשום מחלה עבודת כוכבים ותבב עבודת כוכבים עובדין [לת] החילן הת לחמרינן בגמרל (ו) ביקת ד"ה ולילו ר"ם לומר הולל ולגרה הם עובדין מחוך לבן החילן ולת קלמר לתבב עבודת כוכבים עובדין לת החילן לכן גרלה לפרם כגל שלבחן שבנה ותבב ועשב ליהוח עבודת כוכבים עלמה והל דעקר גבי לבן ליבמוח מ"ע דהמחוה מעמה עבודת כוכבים כמו ביבמוח של מלכים מ"מ עקר ביבמוח עלמה היקה מחוה ליבמוח לפי שבימה חולם שחוה לבימוח לפי שבימה:

טרנין עליה עבודת כוכבים:

אבן שהלבה מחלה · ק"ה להוה מני למעקן וקקה להבחוח לה כדל"ל יהודה (ע"ז דף מו:) גבי לבנה ולל ללת דמי הת דל"ל יהודה דקיקחה לוכרקחה סייט בהבחוח לה עובד כוכבים דלמר שלימוחי דיקרלל עביד כיון דגלי דעתיה דלעבודת כוכבים נהבון לבל הבת בחיבה לבד לחבה מחוה דהוי ממקה חחוב וק"ל לחר בגמרל בגה חמ"ם שלת הבחוחה יומיה לפי מה שפ"ה בגמרל דחתני לחיל כמ"ד לבורחה מיד ודלי היי רבוחא מפי בזקפה חע"ג דלת חלבה דמבבר לליבים דמבחע לעיל ללת נהבו כמו בבים בגת ובחילן נעשו ס': **נדענן** ופפו לעבודת כוכבים · פ"ה לעבוד בבילוון שיגדל מעמה וחליו עוקה עבודת כוכבים רק בחידוק ויפה כוון שלם נחבון העובד כוכבים לעקרו לעבודת כוכבים ודלי בבל לחבור חע"ם שלין מחובר כין שעקה מעמה בגוף החילן *דומית דספר דחפר בה בורות בידן ומערות שלחבר גם שלר הקרקע לפי שעקה בה מעפה: **ה"ג** העמיד מחבוי עבודת כוכבים (ו) ובמלה הרי ז' מוקרש · ותע"ג דבי לת בבולה נמי לת הוי מבמבין דהת לביבת קל מוקרימת לה בגמ' דלחמרינן לילן שבעשו ולבסוף עבדו מוכר והכת מבחמת לת בעמ מבחלה לכך מדלת חפרש עלה שבעשו שבחלה לכך מ"מ כל זמן שלת בטלה ליסורת דדבכן שבעשה שבעבודת כוכבים נרלילן בחחבה נרלה כלילו בעוחה מחחילה לכך: **ודאגן** בגה מבן · שה מני למימר ולימעמיך בימום דהלוקם הוא כמי שבן חלבה שלת חלבה הב"ה בבולה מוכר ופ"ק בבה ה"ה שבבולה: **אי** הכי ג' לרבעה הוו · גבי בימום נמי ליבת דבי דהת בבולה לבימום לבור וכחב ציונית מהרל"ו: **ודקא** ג' שבייד וכייד בגופה של לבן · *לחר"י כי (ה) לת דוקת בעל מה שבידם ולת לת בעל לת בייד בגופה של לבן גמי בעל מה שבידם שלת בעבד בעל:

כל הלבן מעבר לעבר כנגד החידום ובעל:

*) זה בהבון וגם דבור שלח"ו שייך לדף מח. נדעו

נידון שבבלה על שבבלה · לותו חלק של עבודת כוכבים לילו עולה ע בבבים ד' לשום שהא חלק שולה לו שלם היה עבין שלני לשום, מומה החמה שלו וכומם עוד ג' לשום לשוך שלו: **אבנין** ופפרו · של לותו בוהל מעמלין בארן לין עובדין לת הבית עלמו וכן בכמוך נבי לבן שחלבה מחלה לבימום (ד) מקום מוכה של עבודת כוכבים ועובדים לת הבימום כעבודת כוכבים עלמה ויפה טון בזה דולמי ל"ל שהבית והלבן נעשו לעבד דלי לבוח מעמקי עבודת כוכבים הל מלריכן (ע"ז יב:) מעמקי עבודת כוכבים לין מלוריס על שיעבדו ולילו בגמרל קלמר גבי בית בגה פ"ק של לבת שהמחוה ובגי לבן גמי מדקתני מלבה מחלה מעמה ללל עבד (ה) בה כבר דלי עבד בה ל"ל מלינה מחלה לכך *הל גבי חפילין (גרסת דף קנ:) למריכן לר בית ולל לומניה וכן ז' גמי לל ליבמי מלינה מחלה לי עבד בה מינו מחוך לשוו מעמה שהבית והלבן נעשו להניח עבודת כוכבים ותבב עבודת כוכבים עובדים הבית והלבן וק"ק דגבי לבירה בממוך לין לפרם ק' שיהא נשוע לשום מחלה עבודת כוכבים ותבב עבודת כוכבים עובדין [לת] החילן הת לחמרינן בגמרל (ו) ביקת ד"ה ולילו ר"ם לומר הולל ולגרה הם עובדין מחוך לבן החילן ולת קלמר לתבב עבודת כוכבים עובדין לת החילן לכן גרלה לפרם כגל שלבחן שבנה ותבב ועשב ליהוח עבודת כוכבים עלמה והל דעקר גבי לבן ליבמוח מ"ע דהמחוה מעמה עבודת כוכבים כמו ביבמוח של מלכים מ"מ עקר ביבמוח עלמה היקה מחוה ליבמוח לפי שבימה חולם שחוה לבימוח לפי שבימה:

טרנין עליה עבודת כוכבים:

אבן שהלבה מחלה · ק"ה להוה מני למעקן וקקה להבחוח לה כדל"ל יהודה (ע"ז דף מו:) גבי לבנה ולל ללת דמי הת דל"ל יהודה דקיקחה לוכרקחה סייט בהבחוח לה עובד כוכבים דלמר שלימוחי דיקרלל עביד כיון דגלי דעתיה דלעבודת כוכבים נהבון לבל הבת בחיבה לבד לחבה מחוה דהוי ממקה חחוב וק"ל לחר בגמרל בגה חמ"ם שלת הבחוחה יומיה לפי מה שפ"ה בגמרל דחתני לחיל כמ"ד לבורחה מיד ודלי היי רבוחא מפי בזקפה חע"ג דלת חלבה דמבבר לליבים דמבחע לעיל ללת נהבו כמו בבים בגת ובחילן נעשו ס': **נדענן** ופפו לעבודת כוכבים · פ"ה לעבוד בבילוון שיגדל מעמה וחליו עוקה עבודת כוכבים רק בחידוק ויפה כוון שלם נחבון העובד כוכבים לעקרו לעבודת כוכבים ודלי בבל לחבור חע"ם שלין מחובר כין שעקה מעמה בגוף החילן *דומית דספר דחפר בה בורות בידן ומערות שלחבר גם שלר הקרקע לפי שעקה בה מעפה: **ה"ג** העמיד מחבוי עבודת כוכבים (ו) ובמלה הרי ז' מוקרש · ותע"ג דבי לת בבולה נמי לת הוי מבמבין דהת לביבת קל מוקרימת לה בגמ' דלחמרינן לילן שבעשו ולבסוף עבדו מוכר והכת מבחמת לת בעמ מבחלה לכך מדלת חפרש עלה שבעשו שבחלה לכך מ"מ כל זמן שלת בטלה ליסורת דדבכן שבעשה שבעבודת כוכבים נרלילן בחחבה נרלה כלילו בעוחה מחחילה לכך: **ודאגן** בגה מבן · שה מני למימר ולימעמיך בימום דהלוקם הוא כמי שבן חלבה שלת חלבה הב"ה בבולה מוכר ופ"ק בבה ה"ה שבבולה: **אי** הכי ג' לרבעה הוו · גבי בימום נמי ליבת דבי דהת בבולה לבימום לבור וכחב ציונית מהרל"ו: **ודקא** ג' שבייד וכייד בגופה של לבן · *לחר"י כי (ה) לת דוקת בעל מה שבידם ולת לת בעל לת בייד בגופה של לבן גמי בעל מה שבידם שלת בעבד בעל:

כל הלבן מעבר לעבר כנגד החידום ובעל:

*) זה בהבון וגם דבור שלח"ו שייך לדף מח. נדעו

נידון שבבלה על שבבלה · לותו חלק של עבודת כוכבים לילו עולה ע בבבים ד' לשום שהא חלק שולה לו שלם היה עבין שלני לשום, מומה החמה שלו וכומם עוד ג' לשום לשוך שלו: **אבנין** ופפרו · של לותו בוהל מעמלין בארן לין

תורה אור בארן לין מטמא במשא: **שקץ** · לשון בארן: **נדה מטמאה כמשא** · דכתיב "וכל הנוגע בכל כלי לחבר הנמה עליו" *משמאין בישרץ שנאמר °שקץ תשקצנו ר"ע אומר בנדה שנאמר °תזרם כמו דוה יצא ואע"פ שלת נגעה שלחילו היו עבדיה לליס זה על זה טען בכלל "לחבר הנמה עליו": **תורה** מן · *הל גבי חפילין (גרסת דף קנ:) למריכן לר בית ולל לומניה וכן ז' גמי לל ליבמי מלינה מחלה לי עבד בה מינו מחוך לשוו מעמה שהבית והלבן נעשו להניח עבודת כוכבים ותבב עבודת כוכבים עובדים הבית והלבן וק"ק דגבי לבירה בממוך לין לפרם ק' שיהא נשוע לשום מחלה עבודת כוכבים ותבב עבודת כוכבים עובדין [לת] החילן הת לחמרינן בגמרל (ו) ביקת ד"ה ולילו ר"ם לומר הולל ולגרה הם עובדין מחוך לבן החילן ולת קלמר לתבב עבודת כוכבים עובדין לת החילן לכן גרלה לפרם כגל שלבחן שבנה ותבב ועשב ליהוח עבודת כוכבים עלמה והל דעקר גבי לבן ליבמוח מ"ע דהמחוה מעמה עבודת כוכבים כמו ביבמוח של מלכים מ"מ עקר ביבמוח עלמה היקה מחוה ליבמוח לפי שבימה חולם שחוה לבימוח לפי שבימה:

טרנין עליה עבודת כוכבים:

אבן שהלבה מחלה · ק"ה להוה מני למעקן וקקה להבחוח לה כדל"ל יהודה (ע"ז דף מו:) גבי לבנה ולל ללת דמי הת דל"ל יהודה דקיקחה לוכרקחה סייט בהבחוח לה עובד כוכבים דלמר שלימוחי דיקרלל עביד כיון דגלי דעתיה דלעבודת כוכבים נהבון לבל הבת בחיבה לבד לחבה מחוה דהוי ממקה חחוב וק"ל לחר בגמרל בגה חמ"ם שלת הבחוחה יומיה לפי מה שפ"ה בגמרל דחתני לחיל כמ"ד לבורחה מיד ודלי היי רבוחא מפי בזקפה חע"ג דלת חלבה דמבבר לליבים דמבחע לעיל ללת נהבו כמו בבים בגת ובחילן נעשו ס': **נדענן** ופפו לעבודת כוכבים · פ"ה לעבוד בבילוון שיגדל מעמה וחליו עוקה עבודת כוכבים רק בחידוק ויפה כוון שלם נחבון העובד כוכבים לעקרו לעבודת כוכבים ודלי בבל לחבור חע"ם שלין מחובר כין שעקה מעמה בגוף החילן *דומית דספר דחפר בה בורות בידן ומערות שלחבר גם שלר הקרקע לפי שעקה בה מעפה: **ה"ג** העמיד מחבוי עבודת כוכבים (ו) ובמלה הרי ז' מוקרש · ותע"ג דבי לת בבולה נמי לת הוי מבמבין דהת לביבת קל מוקרימת לה בגמ' דלחמרינן לילן שבעשו ולבסוף עבדו מוכר והכת מבחמת לת בעמ מבחלה לכך מדלת חפרש עלה שבעשו שבחלה לכך מ"מ כל זמן שלת בטלה ליסורת דדבכן שבעשה שבעבודת כוכבים נרלילן בחחבה נרלה כלילו בעוחה מחחילה לכך: **ודאגן** בגה מבן · שה מני למימר ולימעמיך בימום דהלוקם הוא כמי שבן חלבה שלת חלבה הב"ה בבולה מוכר ופ"ק בבה ה"ה שבבולה: **אי** הכי ג' לרבעה הוו · גבי בימום נמי ליבת דבי דהת בבולה לבימום לבור וכחב ציונית מהרל"ו: **ודקא** ג' שבייד וכייד בגופה של לבן · *לחר"י כי (ה) לת דוקת בעל מה שבידם ולת לת בעל לת בייד בגופה של לבן גמי בעל מה שבידם שלת בעבד בעל:

כל הלבן מעבר לעבר כנגד החידום ובעל:

*) זה בהבון וגם דבור שלח"ו שייך לדף מח. נדעו

מתני'

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ"ו מהל' מכ"א הלכה ט"ו סמג לאוין כ"ג כב

[ועיין תוס' שבת סב: ד"ה מבניו]

עא ב מיי' פ"ט מכ"א הלכה ו סמג לאוין מ"ח סמ"ק ג: עב ג מיי' פ"ט מכ"א עבודת כוכבים הלכה ט ס סמג לאוין מה סמ"ק ל: עג ד ה ו ח מיי' שם הלכה ד סמג שם סמ"ק ל: עד ט מיי' שם הלכה ה סמג שם סמ"ק ל: עה כ מיי' שם הל' ה עו ל מיי' שם הל' ד: סמ"ק שם סמי' ד:

מגדל עז

△ 3 קושיות על הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' מאכלות אסורות ה"ג עי"ש

מגדל דוד (דף מח.)

◇ סידרה של 3 משניות זו אחר זו בקבלות של ג' הלכות הבל"ז

[במשנה שנאמרו ופ"ק מהל' מכ"א ובירושלמי פ"ק מ' וכן משנתנו מוכח כיי"ש]

רבינו חננאל

למיל שלו ובנה: ומקשינן והא קא שבוק ירושה לעבודת כוכבים ומרקנן דעבור לה לאותו מקום שהניחו מיפנה בית הכסא שלא להרחיה לעבודת כוכבים: והא בעי צניעותא · ומרקנן דעבור לה בית הכסא דתיקנוהו לצלית לתו צניעותא · אבל גדול אע"ג דהוא דתניא איזהו צנוע זה הנפנה בלילה במקום שנפנה ביום ואיקמבה כדרך שנפנה ביום בצניעות מבוחה כך נפנה בלילה בצניעות ה) אם היה הבחתל שלו של עבודת כוכבים ירין מחצה לחחצה אבנין עציו ופפרו מטמאין כשרץ ר' עקיבא אומר מטמא אהלים אפילו במשא כגרה ט): **מתני'** שלש בתים הן בית שבנאו מתחלה לעבודת כוכבים הרי זה אסור כולו לשלמי אבל אם בנאו לשום בית דירה ואח"כ מירה וכירו לשם עבודת כוכבים בטל הפיור והרוור שחידש לשם עבודת כוכבים והבית מחבר לא חידש ולא כייר ולא חידש אלא הבנים לעבודת כוכבים לחבר הדצפוחה הבית מחבר · ובא רב הושלע אפילו לא בנה זה הבית לשום עבודת כוכבים אלא השחחוה לבית אסרי · והא דחנן בשחני' שלשה בתים ולא חני ר' משום דלעניין ביטל בנה והשחחוה הר הוא ולא מבטיל אלא בחחיבה לכיכך חשיב לה בחר: שלש אבנים הן אבן שחצבה מחחילה לבימום פי' ביטום בבה · והיא מצבה של אבן אחת הרי זו אסורה לשלם מירה וכירה בבחה של אבן והידוש בטל מה שחידש והאבן מוחרת · העמיד עליה עבודת כוכבים ושלקה הרי זה מחחרת:

ה) נ"ל מחבר לחיב מיקום ג) [ועיין ד"ה ומוסיף בסייד וכו' · ע"ב מי' בחוספות ד"ה מי קיד מידום על דבני חוס' כחוב]

הגהות מהר"י לנדא

גליון השים

מתני' שלש בתים הן בית שבנאו לעבודת כוכבים ואח"כ מירה בטל ממנו מבניו מעכבין לו ואינו יכול לומר לחבירו בנה לי אתה בית זה ואני בונה לך אחר אבל אם בנאו לשום עבודת כוכבים ואח"כ מירה לשם עבודת כוכבים בטל הפיור והרוור שחידש לשם עבודת כוכבים והבית מחבר · לא חידש ולא כייר ולא חידש אלא הבנים לעבודת כוכבים לחבר הדצפוחה הבית מחבר · ובא רב הושלע אפילו לא בנה זה הבית לשום עבודת כוכבים אלא השחחוה לבית אסרי · והא דחנן בשחני' שלשה בתים ולא חני ר' משום דלעניין ביטל בנה והשחחוה הר הוא ולא מבטיל אלא בחחיבה לכיכך חשיב לה בחר: שלש אבנים הן אבן שחצבה מחחילה לבימום פי' ביטום בבה · והיא מצבה של אבן אחת הרי זו אסורה לשלם מירה וכירה בבחה של אבן והידוש בטל מה שחידש והאבן מוחרת · העמיד עליה עבודת כוכבים ושלקה הרי זה מחחרת:

ה) נ"ל מחבר לחיב מיקום ג) [ועיין ד"ה ומוסיף בסייד וכו' · ע"ב מי' בחוספות ד"ה מי קיד מידום על דבני חוס' כחוב]

מסורת השי"ם

[שבת סב.]

[עי' חוס' ע"ז יב: ד"ה מבני]

* [אולי יש למחוק את המלים האלה מכאן ומהם ע"ב קושיות אלו הם על הגרסא הפנוי בית הכסא]

גרסת סב.

[משנה ילקוט ראובני ח"ב סי' קיד]

[משנה ט.]

מעלין מה.]

גליון הש"ס

*אולי צ"ל כמו בית הגרוי שבבר הגרי הב"ח אלין נאוסר

(ה) גם' לקי כלי שבבים כלי שבבים ואינם בני מחבר: (ב) שם לעניין ביטול מן נכה: (ג) רש"י ד"ה ביש וכו' לכלי מחבר בפ' · כיב ע"ש בחוי · כלי שבבים דף כב ע"ב ובחוי ד"ה כלי שבבים וכו' ובחוי ד"ה ביש וכו' ובחוי ד"ה ביש וכו' ובחוי ד"ה ביש

מתני' הרי זו **מפורש** · עד שיכתלנה הסובך כוכבים : **נידעו** · עובד כוכבים לו ישראל לעבודת כוכבים לעבדך הגידולין שיגדלו בו מעתה והוא ככר היה נמוך כשבת ישראל ליהנות ממנו : **נוטל מפ' שפלניף** · ונשרפו כדין תורה אור

גמ' **ופופ' שפכיך** · (ג) בגופו מחוקה הכרכה והכרכה היו תליסיו"ן ה"ל בגך גידולין הנעשין מתחלה לגך דלו לגו הכי תפילו חידוש לך מיסקר : **נידעו פנו** · משום מעשה פורתא שיהו בעלמא לסיכרא, מיסקר: **לענין כיטולא פיפמר** · ולא לענין מחלה ליסור לומר שם לה הבריך בגופו לא יהא נריך ביטול, חלה לכיטול קלי כי מבטל ליה ישראל כני בהכי תפ"ג דנעשה מעשה בגופו של גיל : **אמר לך שמואל** · תלמודא מהדר כי מי שמואל לתרולי : **פפ מני רבנן סיפ** · דלעיני עליה דרבי יוסי בר יהודה ותמרי לגיל שנעשו ולבסוף עבדו מוכר הלכך נידעו ופיסלו היא כשהוא מחלה שפי ומיסבר"ה דמשום נידעו מחלה שפי ומיסבר"ה לכל לא נידעו לו : **פפקיף לו רב פני** · מני דוקיך לומקמת לדשמואל לגיבא דתמרי : **פפפי דרבנן ור' יוסי כפופפ פליגי** · לרבנן שריך ושמואל תמרי היא : **דלמפ פופפו דברי הכל אפור** · בהשתחוה ושמואל דברי הכל היא : **ובניקר גיל פליגי** · דרבי יוסי סבר ניקר גיל לגיל תסור לפי· סיכל לגל שנעשו מחמלה לך : **דכתיב ומצריסם פצרתן** · לשריסם תרי משמע תד לשעוש מחמלה לך ותד לשעוש ולבסוף עבדו : **ורבנן אמרי** · גיל שלא ניעש לך שרי לכתיב ומצריסם פגדעון" משמע ים לשרה שגין ניקרה לשל שנעשה ולבסוף עבדו ומשום ומצריסם פשתר כתרן ולוכן ולו משום ומצריסם פשרדם דמשמע כל היגל, בשעוש פחמלה לך קלמך והלי לשון לרשם דקרת לכל לשרוש שבשלכם שמושות פחמלה לך קלי : **ובי פיפמ** · כל לא תניגן בשמעתא דלעיל כי דהא לוקימנא דרבי יוסי ניקר משמע לגיגן שנעשו ולבסוף עבדו מוכרים פגדעון" לגמת תורה הוא שנעשה בגופו של גיל : **מיפוך** · מרוחא דרבנן לרבי יוסי ודרבי יוסי לרבנן דהא לא בהדיא שמעינן ליה לרבי יוסי בילוף בעשמת מוכרים פגדעון" להא רבי יוסי "ומצריסם פשרדם כתיב" נסב ליה למגמד למילתיה ותן הוא דקשיא לן "מה מיבעיא ליה [לגמרא] לרבי יוסי ודרבי יוסי נעשו ופסלו לגיגן דגיגן ופסלו [לגיגן] שני ופסלו] שני דהא עבודה דהא לגיגן שנעשה לכוכב ולגיגן שנעשה לחמה ולבנה ולכוכבי לכת ולגיגן שנעשה לשאר כוכבים ומזלות ולגיגן שנעשה לחמה ולבנה ולכוכבי לכת ולגיגן שנעשה לשאר כוכבים ומזלות ולגיגן שנעשה לשאר כוכבים ומזלות ולגיגן שנעשה לשאר כוכבים ומזלות

לא יצא בגילה. ולא דמי לגלו של היכל (פסחים דף טו:) דהתם היכל לשוטו עשוי לבל תחריבו עשויה לגל ת"ש דתומרת דעבודת כוכבים מי אי דלית ליכא למיגזר • פי' קלר כזה דלי בעינן למימר שלמי: אי דליכא דיכלא לחכיעא • פי' לחרוב ולא לשמור גורס מוחל ומ"מ אסרי רבנן ביקום החמה דמי להכת עם זכל בגייה המהגה לגבל ולהלחיך זכל הקרקע כמי שהוא על היתר מהני לגדל ולהלחיך (ה) לבל גוורה לבל תייתין אכוחי לאור שלמה להגין מן החמה כמלחת כל הגחת הכל לאיסור ומי שפיר לפרה שנחפחמה בכרכיני היתר ובל עבודת כוכבים בימחפכיה מועיל ובקה הפרה ובקרת זה וזה גורס: התם דקחזיל לאיבוד • פי' בקונקרס לבלבדה מחכיון וכבר בטלה והוי בעבודת כוכבים שנחפכה מליה ובקה בה מועה דלמ"ד (גיע מה:) עבודת כוכבים שנחפכה מליה לאוכה בקבי נמי הא מן מבטל יצרהל עבודת כוכבים של עובד כוכבים ועוד דבטל יצרהל נמי לייבי ר' יוסי דקבי נמי הא מן מבטל יצרהל מדמייתי לליה (גיע דף מד:) מעגל וממפלגת שהא של יצרהל ועבודת כוכבים של יצרהל ליכה בטלה עולמית לכן גרלה לפרש דקחזיל לאיסור לגל שביא שיבת בוכרי' לרוח שלקוטפל כ"ב ביאר ות"ת לפי' הלי בגי גוונא דיוקא נמי: נמצעין רבני: נמצעין יתור של ערלה ואין נמצעין אנו של ערלה מפני שהוא ברית דבר כתוא: נמי' דבי יוסי אומר נמצעין יתור של ערלה ואין נמצעין אנו של ערלה מפני שהוא ברית דבר כתוא: התם דקאזיל לאיבוד=מתיר הבא דלא קאזיל לאיבוד=אסור, אלא דרבנן אדרבנן קשיא? איפוך ואיבעית אימא לא תיפוך: דר' יוסי כרשנין, דרבנן כדאמר בר' יוסי זה וזה גורם=אסור מבריה ליה מר' הקרקע והצמיח שניהן גורמין ניהול ומבנלה אותן ומקשינן לסיפיה דרבי יוסי זה וזה גורם אסור דלעיני עליה דר' יוסי ושרי בירקות ביומת הנשמים לא חיישי ליה לגמיה: מברי זה וזה גורם מותר: תנא אידבא שמעינה לרבי דתנן ר' יוסי אומר שורק וזורה לרוח או בשדה ובל על גבי הירקות הירקות ולא אזל לאיבוד משום הכי קא אמר ר' יוסי: דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא דלא קא שרו רבנן הבא אלא משום דיותר פתנא הצל בירקות ממה שמרויה בתן הובל של נמיה כמו שאמר בבכורות פרק כל שטולי המוקדשים בהמתיל בבכור דמה שמשביה בעור מגם בבשר ואמרי סבר ר' יוסי זה וזה גורם אסור • והתני' ר' יוסי אומר נמצעין יתור של ערלה ואין נמצעין אנו של ערלה מפני שהוא ברית דבר • ואין מפרישין בבמניות של ערלה • ואמר רב יהודה אמר

ז) פי' בתוספות וכן פי' בס"ח וכן מוכח בפטוקדין דף מז ע"ב ד"ה ולא פיקטו ממא. ח) תפר בתן ול"ל ומצמיעין פתם דקחזיל לאיבוד מחיב תכל בתא.

הגהות הב"ח (א) גמ' לפ"ז לתפילין לל קומתה תם יפ' תפור. ג"ב וכ"ב בתוך וכו' קומתה דלכון היא פיין תוליו יב ע"ב תוס' ד"ה תקרוכה: תוס' ד"ה לל (ב) שם ד"ה לל ליכא דיכלא בר'. ג"ב בלמנ"ב ג"ב תבל בכלא"ב תפרש בקרוב לו הדרך (ע"ש): [ד] שם ד"ה לגל גלה בתריא בו'. ג"ב וכן פי' תבר תפרשים בירוטלמי ותמ"ב פי' בענין תחר (ע"ש פ"ק ח"ה ופי' ב"ן): [ה] רש"י ד"ה פיקח גוזלת. שביה טעה בו'. ג"ב תבל בכלא"ב תפרש בקרוב לו הדרך (ע"ש): [ו] שם ד"ה לגל גלה בתריא בו'. ג"ב וכן פי' תבר תפרשים בירוטלמי ותמ"ב פי' בענין תחר (ע"ש פ"ק ח"ה ופי' ב"ן): [ז] רש"י ד"ה לל ליכא דיכלא בר'. ג"ב בלמנ"ב ג"ב תבל בכלא"ב תפרש בקרוב לו הדרך (ע"ש): [ח] שם ד"ה לגל גלה בתריא בו'. ג"ב וכן פי' תבר תפרשים בירוטלמי ותמ"ב פי' בענין תחר (ע"ש פ"ק ח"ה ופי' ב"ן):

מתני' לא יצא בגילה ואם יצא טהור ולא יעבור תחתיה ואם עבר טמא. היתה גוללת את הרבים ועבר תחתיה טהור: גמ' לא יצא בגילה פשיטא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא נצרכא אלא לצל גילה דבצל קומתה אם יצא טמא? לא, דאפי' לצל קומתה נמי אם יצא טהור והא קמ"ל דאפילו לצל גילה לא יצא, איבא דמתני לה אסיפא ואם יצא טהור פשיטא? אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא נצרכא אלא לצל קומתה מבלל דלצל גילה אפילו לכתחלה יצא? לא הא קמ"ל דאפילו לצל קומתה אם יצא טהור ולא יעבור תחתיה ואם עבר טמא: מ"ט אי אפשר דליכא תקרובת עבודת כוכבים מני רבי יהודה בן בתירא היא דתניא דרבי יהודה בן בתירא אומר מנין לתקרובת עבודת כוכבים שטמאה באהל שנאמר ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת טמא באהל אף תקרובת עבודת כוכבים טמאה באהל: היתה גוללת את הרבים ועבר תחתיה טהור: איבעיא להו עבר-אר-עובר רבי יצחק בן אלעזר משמיה דרחוקיה אמר עובר ורבי יוחנן אמר אם עבר ולא פליגי הא דאיבא דירבא אחרינא הא דליבא דירבא אחרינא דלרב ששת לשמעיה כי מטית להתם אדליטני [ב]היכי דמי אי דליבא דירבא אחרינא ל"ל אדרהיטני מישרא שרי ואי דאיבא דירבא אחרינא כי אמר אדרהיטני מי שרי לעולם דליבא דירבא אחרינא ואדם חשוב שאני: מתני' זורעין תחתיה ירקות ביומות הנשמים אבל לא ביומות החמה ותחזירין לא ביומות החמה ולא ביומות הנשמים, ר' יוסי אומר אף לא ירקות ביומות הנשמים מפני שהנביה נושרת עליהן והוה להן לזבל: גמ' למימא דרבי יוסי סבר זה וזה גורם=אסור ורבנן אמרי זה וזה גורם=מותר הא איפכא שמעינן להו דתנן רבי יוסי אומר שורק וזורה לרוח או ממזיל לים אמרו לו אף היא נעשה זבל ונאמר לא ידבק בידך מאומה מן החרם קשיא דרבנן אדרבנן קשיא דר' יוסי אדרבי יוסי בשלמא דרבי יוסי אדרבי יוסי לא קשיא כי תניא ההיא זה בזמן שהוא מקבל טומאה וזה בזמן שאינו מקבל טומאה אלא דרבנן אדרבנן קשיא מבריה ליה מר' הקרקע והצמיח שניהן גורמין ניהול ומבנלה אותן ומקשינן לסיפיה דרבי יוסי זה וזה גורם אסור אימא שמעינא לרבי יוסי אומר שורק וזורה לרוח או בשדה ובל על גבי הירקות הירקות ולא אזל לאיבוד משום הכי קא אמר ר' יוסי • דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא דלא קא שרו רבנן הבא אלא משום דיותר פתנא הצל בירקות ממה שמרויה בתן הובל של נמיה כמו שאמר בבכורות פרק כל שטולי המוקדשים בהמתיל בבכור דמה שמשביה בעור מגם

מתני' לא יצא בגילה. ולא דמי לגלו של היכל (פסחים דף טו:) דהתם היכל לשוטו עשוי לבל תחריבו עשויה לגל ת"ש דתומרת דעבודת כוכבים כן לא (ב) מתני ליה "לא יצא יצא טהור" דהא קתני סיפא "לא יעבור תחתיה ואם עבר טמא" מלמד שהכל הולך אחר רוב בני העיר: ואם עבר טמא • כדמפרש בגמרא: פיפס גוללת עם הרבים • [ג]היה טפח טעה לרבות הרבים: ועבר תחתיה טהור • דהך "קומתה דרבנן היא והיכא דגוללת לא הרבים לא בזור רבנן: גמ' פשיטא • דלא יצא בגילה דהא קא מיתסי מעבודת כוכבים: צל גילה. [ד]מהרים ומרבנים (נ) צל לרוך לבל דבר מחר וכל זמן צל עבריה מדם לוכך הכל לא חם מדם גוהה קומת האילן הכל עב ותשוך מכאן ואילך הכל דק וקטן והיה לו לו ולאטריך לאתמוטינן דלאפילו צל גילה לא יצא: מכלל דצל קומתה אם יצא מותר • ומהיכא ליכא למימר דצל קומתה אם יצא אסור דהא ליכא למימר מהאילן היא ולא מהאדם טפי: ובלבד שלא יצא ממנו תחתיה ומקום דיצת בקבי לא גילה דקתני לא יצא: לכתחלה ואחמטינן לאפילו צל גילה לא יצא אבל יצא מיפס "יצא טהור" לאפילו צל קומתה קלי: מכלל דצל גילה לכתחלה יצא • מתניתין: כיון דלתוקמה מתני' לצל קומתה ודיעת נמי דקתני לא יצא-בצל קומתה, מכלל דצל גילה לכתחלה יצא • ואתא לאשמעינן מיהתני: אם יצא טהור • ובלבד שלא יהא תחתיה דהא קתני לקמן דלא עבר ממנו וכ"ש יצא: גמ' דלימא מתניתין עבודת כוכבים • ומשלו האילן מחהיל על התקרובת ועלין: עבר • לפי עבר דיעבד לו עובר לכתחלה: כי תניא ההיא • דב כהנא מני נהוגה היה ומשכו וה יתה בעידנא דאתרה גוללת את הרבים ל"ל כי תניא ההיא זה בזמן שהוא מקבל טומאה וזה בזמן שאינו מקבל טומאה: מתני' זורעין תחתיה ירקות ביומות הנשמים • מהאילן נם הוא קאה לבן שמוכר התחה מלכה: אבל לא יפה • לזרוע בימות הגשמים: ולא יטרפין ביומות הנשמים • לפי שהן רכות ומתקלקלות: גמ' וה וה • ובייה לתיפוך וקרקע עולם לתיפוך גוללין ליקרע קינדלו: מותח ווכר בשלה עבודת כוכבים שנחפחמה מליה ובקה בה וה גוללת את הרבים: פיפס גוללת את

שאם נמצע והבריך והרכיב מותר וכי תימא שני ליה לר' יוסי בין שאר איסורין לעבודת כוכבים,ומי שני ליה והתניא ישרה שנזדבלה בזבל-עבודת כוכבים וכן פרת שנתפטמה בכרשיני עבודת כוכבים תני חדא "שרה תזרע,פרה תשחט ותניא אידך שרה תבור ופרה תרעה מאי ליאו הא ר' יוסי והא רבנן הא ר"א והא רבנן דתני ר"א ורבנן אילימא ר"א ורבנן דשאור דתנן שאורו של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ ונצטרפו וחימצו ר"א אומר אחד האחרון אני בא ומצא בין שנפל איסור לכתחלה ובין שנפל איסור לבסוף אינו אסור עד שיהא בו כדי לחמץ ואמר אביי לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור אבל לא קדם וסילק את האיסור אסור,ומאי דמעמא דר"א בדאביי דלמא טעמא דר"א משום דאחד אחרון אני בא אי גמיר באיסורא (ב) אסורה,ואי גמיר בהיתירא מותרת בין סלקה ובין לא סלקה אלא ר"א ורבנן דעצים דתנן נפל היתמה מעצים אסורה בהנאה,הסיק בה את התנור חרש יותח,ישן יוצן,אפה בו את הפת אסורה בהנאה,נתערבה *באחרים כולן אסורות בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה ליום המלח אמרו לו אין פדיון לעבודת כוכבים רבנן דפליגי עלה דר"א מאן גינהו אילימא רבנן דעצים,אחמורי מחמרי אלא רבנן דשאור אימר דשמעת להו לרבנן דמקילי בשאור, בעבודת כוכבים מי מקילי אלא לעולם הא רבי יוסי והא רבנן ר' יוסי לדבריהם דרבנן (ג)אמר להו:לדידי זה וזה גורם מותר לדידכו דאמריתו זה וזה גורם אסור אדון לי (ג) מיהת אף ירקות בימות הגשמים,ורבנן כדאמר רב מרי ברית דהב כהנא,אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי: הדהוא גינתא דאזדבל בובלא דעבודת כוכבים,שלח רב עמרם קמיה דרב יוסף,א"ל הבי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי:

מתני'

שאם נמצע והבריך והרכיב מותר שכך כשנעשה הכריך והרכיב בתוך של היתר(ח) תוכו לגמרי עיקר ומה שהקשה בקונטרס, לפי' לא הבריך והרכיב כמי לא נתבטל דק לחלן נקרא זה וזה גורם תנא כשקיבלם מעניין לחמץ כמו הכלכא מיסור בתוך היתר שקיבלם לחלן וכמו זבל כנייה וקרקע לגעיל לבל תגוז וקרקע שני עניים הם ומה שפירש בקונטרס לגמרי בשאור יותר על עלה בתוך וחוי כמו יולה הסכבה בזקה דבטלה חין הכלול דומה לרחיה דהסיח לפיל למ"ד זה וזה גורם מותר מיתר כיון שנפלה בזקה וכן משמע לגמרי בטלה: **שאם** נמצעה"ת מ"ב גידולי תגוז על עלה מגידולי (ב) בוכל ומעשר שני שהן חולין ותפי' גידולי תרומה תנא שגזרו עליהן "כי"ת דבר ו"ל דעלה שתמורה בהנאה יש לחתור הגידולין שגם זה הנאה היא מבל בתיתור לכילה חין לחמור הגידולין שליט לוכל התיתור עלמו:

שדה תוכ"ת. וכגון שהן חזבל בעין והוה ליה זה וזה גורם ומותר לדפריסים לגעיל גבי נכייה: (י) **הא** רבנן • והא דתנן לגעיל נמצע והבריך והרכיב גלו משום לתיר לר' יוסי שני ליה אימורא דעבודת כוכבים משאר איסורי והתניא שרה שנזדבלה בובל של עבודת כוכבים • וכן פרה שנתפטמה בכרשיני תרומה חני והא שרה תיזרע ופרה תשחט: ותניא אידך שרה תבור ופרה תרעה תרתי מאי (ב) ואי קתני שרה תזרע רבנן • הוא דקתני חבור רבי יוסי (אמר) [היא] אפ"ה כ) אם נזרעה שרי[אלמא] דהוא סבר זה וזה גורם מותר ולא שני ליה בין איסורא דעבודת כוכבים לשאר איסורי • ודחיכן לא לשלם לר' יוסי שני ליה בין איסורא דעבודת כוכבים לשאר איסורי • והני מתניתא ר' אליעזר דרבנן ניגרו דתנן שאור של חולין של תרומה שנפלו בתוך העיסה ואין באותר מדע שיעור כדי לחמץ את העיסה ונצטרפו וחימצו רבי אליעזר אומר אחד אחרון אני בא • פ' אם השאור של תרומה נפל אחרון נאסרה העיסה • ואם של חולין נפל אחרון מותר וחכמים אומרים לעולם אין העיסה אסורה אלא אם היה בשאור של תרומה שיעור כדי לחמץ בדבי ואמר אביי לא שנו אלא שקדם וסילק[אבל] האישור לכם אומר ר' אליעזר אם נפל שאור של חולין אחרון מותר אבל לא סילק אסור אלמא מבר זה וזה גורם אסור • ואפ"ב אם קדם וסילק את השאור של תרומה שרי ר' אליעזר • ורחי ומפאי דשמעה דרבי אליעזר כראביי וכו' • אלא פ ה א רתנן

ג) [ע"ש תוס' ד"ה ג ותוס' יבמות פלי ד"ה כמעבדו ותוס' סנהדרין פ' ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

ד) ע"ל מתי לאו כה דקתני שדה תוכ"ת וכו'.

ה) פי' כרים כזה כזה לגה כפרש"י ותוס' ד"ה ג ותוס' פ' ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

ו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

ז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

ח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

ט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

י) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

יא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

יב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

יג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

יד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

טו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

טז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

יז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

יח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

יט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

כ) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

כא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

כב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

כג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

כד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

כה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

כו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

כז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

כח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

כט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

ל) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

לא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

לב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

לג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

לד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

לה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

לו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

לז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

לח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

לט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

מ) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

מא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

מב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

מג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

מד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

מה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

מו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

מז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

מח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

מט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

נ) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

נא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

נב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

נג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

נד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

נה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

נו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

נז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

נח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

נט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

ס) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

סא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

סב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

סג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

סד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

סה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

סו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

סז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

סח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

סט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

ע) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

עא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

עב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

עג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

עד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

עה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

עו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

עז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

עח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

עט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

פ) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

פא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

פב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

פג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

פד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

פה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

פו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

פז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

פח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

פט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

צ) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

צא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

צב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

צג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

צד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

צה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

צו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

צז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

צח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

צט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

ק) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קי) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קיא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קיב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קיג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קיד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קטו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קטז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קיז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קיח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קיט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קכ) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קכא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קכב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קכג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קכד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קכה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קכו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קכז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קכח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קכט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קל) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קלא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קלב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קלג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קלד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קלה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קלו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קלז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קלח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קלט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קמ) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קמא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קמב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קמג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קמד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קמה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קמו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קמז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קמח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קמט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קנ) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קנא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קנב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קנג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קנד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קנה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קנו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קנז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קנח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קנט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קס) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קסא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קסב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קסג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קסד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קסה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קסו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קסז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קסח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קסט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קע) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קעא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קעב) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קעג) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קעד) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קעה) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קעו) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קעז) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קעח) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קעט) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קפ) ד"ה אלא ר"ת ורבנן דעצים ומחמרי דשאור ומפרש"י ד"ה ואתריס ותוס' זבחים פד: ד"ה ואתריס]

קפא) ד"ה אלא ר"ת ורבנן ד

מתני' *ממה עצים אסורין בהנאה, הסיק בהן את התנור אם חדש יותין ואם ישן יוצין אפה בו את הפת אסורה בהנאה נתערבה באחרות כולן אסורות בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פרין לעבודת כוכבים: עצמות כרכום אסור בהנאה, ארג בו את הבגד אסור בהנאה נתערב באחרים ואחרים באחרים כולן אסורין בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פרין לעבודת כוכבים:

גמ' וצריכא דאי אשמעינן קמייתא הוא דאמר ר' אליעזר משום דבעידנא דקא גמרה פת קלי לה אסורא אבל כרכור דאיתיה לאיסורא בעינא אימא מודי לרבנן אבל פת אימא מדו ליה לר"א,צריכא.א"ר חייא ברייה דרבה בר נחמני אמר רב חסדא אמר זעירי הלכה כר"א איבא דאמרי אמר רב חסדא אמר לי אבא בר רב חסדא הכי אמר זעירי הלכה כר"א.אמר רב אדא בר אהבה לא שנו אלא פת אבל חבית לא ורב חסדא אמר אפילו חבית מותרת,והוא צבר"א דאיתערב ליה חביתא דיין נסך בחבריה אתא לקמיה דרב חסדא אמר *שקל ארבע זוזי ושדי בנהרא ונשתרי לך: **מתני'** כיצד מבטלה קורדום וויזד נסל ממנה מקל אן שריבית אפי' עלה ח"ו בטלה, שיפה: לצרכה אסורה שלא לצרכה מותרת: **גמ'** אותן שפאין מה תהא עליהן? פליגי בה רב הונא *(ור' חייא) בר רב חד אמר אסורין וחד אמר מותרין תניא כמ"ד מותרין דתניא *עובד כוכבים ששיפה עבודת כוכבים-לגרסי:היא ושפאיה מותרין לצרכה:היא אסורה ושפאיה מותרין לישראל ששיפה עבודת כוכבים בין לצרכה בין לצרכו היא ושפאיה אסורין איתמר עבודת כוכבים שנשתבשה,(ו)רב אמר *צריך לבטל כל קיסם וקיסם ושמואל אמר עבודת כוכבים אינה בטלה אלא דרך גרילתה אהדרה דרך גרילתה מי מבטלא אלא ה"ק אין עבודת כוכבים צריכה לבטל אלא דרך גרילתה לימא בהא קמיפלגי *דמ"ס עובדין לשברין והא מ"ס אין עובדין לשברין? לא,דכ"ע עובדין לשברין והכא קמיפלגי מ"ס שברי שברים אסורין ומ"ס שברי שברים מותרין ואביי אמר דכ"ע שברי שברים מותרין והא בעבודת כוכבי של חליותובהדיוט שיטול לתחזורה קמיפלגי מ"ס כיון דרהדיוט יכול לתחזורה לא בטלה ומ"ס אין עבודת כוכבים בטלה אלא דרך גרילתה היא ואין צריכה לבטל:

הדרן עלך כל הצלמים

רבי ישמעאל אומר שלש אבנים זו בצד זו בצד מרקולים אסורות,ושתים מותרות וחב"א: שנים אלו עמו אסורות,ושאין נראות עמו מותרות: **גמ'** בשלמא רבנן קסברי עובדין לשברים נראות עמו ראיכא למימר מיניה נפל=אסורות,שאין נראות עמו=מותרות,אלא ר' ישמעאל מאי קסבר: אי עובדין לשברין אפילו תרתי נמי ליתסר אי אין עובדין לשברים אפי' תלת נמי לא?אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן בירבי שנשרו ממנו דברי הבל אסורות ואפילו למ"ד אין עובדין לשברים ה"מ עבודת כוכבים דלאו היינו אורחיה,אבל הכא דמעיקרא תברי מיתברי היינו אורחיה כי פליגי בסתמא {במקורות...}

מתני' כרכור • דוי"ז כלע"ז • דיש פרין: **גמ'** כמ"ש קמפר"ג • דיש פרין: **פגם פת** • משום דלא מכשרא ביה לישוב ממש: **פגל מביט** • פל יין נסך שנתערבה בתבשיל של היתר טולן לחמוה בהגאה ואין לה תקנה בהנאה ליש המלח להשחית והלכתר כל תביט לבדה תו להשקות מהן לחמרים שובדי כוכבים משום דלישיקו ליסקול בעייתי מכל מקום מוכן טולן תון מדמי יין נסך שבהן דהשתתה לה מתוכי מתביט דליסוקה: **ונשתרי** לך • בהגאה למכרן לכד לכד תו לעשות מהן כשיטה תו להשקות מהן לעובדי כוכבים.ולא דמיא הך מילתא דפגמה דהכא"ג וכבן דפליגי בפ' כרכור (לקמן מד:) ביין נסך שנפל לבור טולן לחמר בהגאה דהכ"ג לחמר מוכר טולן לעובדי כוכבים תון מדמי יין נסך שבו להתם תרוייהו שבירת להו כרבנן_דהכא דאין פרין ליין נסך דכל קיסם: **גמ'** *משום דליסיה ליסטרא בעייתי: **מתני'** כיצד מבטלה קיסם • קיסמין שבתוכן שבולין שבין לגרטו לצרוף: **זרד** • זרודין לתין שבה: **לגרפה** • לייפוקה: **גמ'** פוקן שפפים • שקיפה לגרפה ולא בטלה: **פת פגם פליפן** • שפלין מי בטילי לי לה: **ישראל שקיפה כו' לפגול** • שלין שראל מבטל עבודת כוכבים: **רב אמר** • תני"ם שבאחבה מתליה לגריכה כיעול (ב) וכל קיסם וקיסם עשוים עבודת כוכבים בפני עלמה הלכך לא תני לחד בכיעולא דחבריה: **אין עבודת כוכבים נריכה לבטל פגם כשפיפת דרך בזיונה** • תכל ז שבאחבה בטלה מעלמה דמימר למר חיסי נפקא לי מלה להחות נברת מלה ליה: **(ג) ר"ש אומר עובדין לשברים** • תכל ז שבאחבה מתליה בריכ

במקורבות תמורות · פירש בקונטרס מקורבות מלך כגון בחמה או בחלי לחמה דמיניה נפול ובמסוק פירש בחפיסה לחת גלולות עמו קרי (ד) להם ופלוגתייהו לעיל בתוך תרכב תמות בחפי תפיסות לזיכה גוהכה דהוו להו למימר מיניה נפול וקשה כה קוטה מדלין זו שיטת התלמוד שבחפיסה הסברת כך שמחתלה הייט סוברים היכה לזיכה גוהכה קורא לוחם כתוך ד' מרוחקות ולזיכה למימר מיניה נפול ולכתוך מי כיכה גוהכה ולכתוך ולחפילו בתוך ד' לחמת גלולות עמו קרי (ד) לכל תוך ד' לחמת גלולות עמו קרי ליה ובכלם מרוחקות הוא דפליגי, והא לתוקימת לעיל פלוגתייהו בתוך ד' לחמת ולר' ישמעאל בחפיסה חלת שלש שתים מוחרות ולרבנן ג' נמי מוחרות בחפי תפיסות כדמפרש: **לזיכה גוהכה** · הל מפסיק בינם למרקולים דהוו להו כמרוחקות לזיכה למימר מיניה נפול לכתך לר' ישמעאל בחפיסה מוחרות אבל ג' לחמות דעתיין מרקולים קטן בצד מרקולים גדול: [נ"א כה:] **כ"ג** · זו בצד זו : **עיקר מרקולים** · התילתו אבל קטן הבשבה בצד הגדול עובדין לו כל דהו : כ"ג לחמי קרי ליה בן קטוש דלא לישתכל בגרסת דוחק : **פנין לחקרובת בו** · ובני תקרובת ניהו דהוורק אבן למרקולים זו היל עבודתו הלבך לאו עבודת בוכבים היא דיבאי להו בגיטין : **בפני פנים** · (ג) זבחים שבחקדש הוא דהוי תקרובת כדכתיב (שמות כב) זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו אלמלא דומה בלאפני' קרי זבח עבודי' בוכבים ואוקמו בית מרקולים ואתו אחרים ולא פליג למרקולים ושקלו לאבנים וחישבו בהן דרכים ופרשיות · אילא רבנן דחוו פרשי מתנהו דרכים ופרשיות של א"ר יוחנן בנן של קדושים והם ר' מנחם בר' סימאי מהלך בהן ואבן נפרוש מהן : ירושלמי ג) נשתם אישי קדש קדשים עבר קדמי אורורי צלמא ואנת לא עבר עבור קדמי ומבר עיניירוד · ומאן דפריש מבר כיון דתקרובת עבודת בוכבים הוקשה למת · מה מת אין לו פרנסה שלפנים · אף תקרובת עבודת בוכבים אין לה היתר שלפנים · ומאן דלא פריש מבר אם היא תקרובת דעבודת בוכבים כמין תקרובת פנים · פי' בגין קרבן בהמה וביוצא בה היי תקרובת ואם לאו לא היי תקרובת · אמר רב יוסף בר אבא רבה בר רמיה אייתי מחניתא בידיה שובבי בוכבים שהביא אבנים מן המרקולים וחישבה בהן דרכים

בוכבים שהביא אבנים מן המרקולים וחישבה בהן דרכים ומרטיאות מותרות

בוכבים שהביא אבנים מן המרקולים וחישבה בהן דרכים ומרטיאות

ועין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ח מהל' עבודת בוכבים כלכ' ט סמג לאוין מה מוסיף ל"ד פי' קלב סעיף ג :

רבינו חננאל

הכל אסורות · ואפילו למאן דאמר אין שיבדין לשבדין הני מילי בעבודת בוכבים דלאו אורחיה לשבדין אבל למרקולים דמסיקרא אבנים אבנים הוא דהיינו אורחיה כי פליגי רבי ישמעאל ורבנן בתוספתא מקורבות נמי בתוך ד' אמות דאיכא למימר פיניה נפל אסורות · כי פליגי במרוחקות ר' ישמעאל סבר שרשין למרקולים קטן בצד מרקולים גדול שלש שנא שתים מרוחקות ולזיכה למימר מיניה נפול ולכתוך נלמד כי ליכא גוהכה ולפילו בתוך ד' אמות מרוחקות לעולם אסורות · אמר מר בידוע שנשתרו ממנו מותרות · דברי הכל אסורות ורמינהי אבנים שנשתרו מן המרקולים נראות עמו אסורות שאין נראות עמו מותרות ור' ישמעאל אומר שתים מותרות והתניא ר' ישמעאל אומר שתים בחפיסה לו אסורים שלש אפילו מרוחקות אסורות אמר רבא לא קשיא כאן בחפיסה אחת כאן בשתי חפיסות והתניא ר' ישמעאל אומר שתים בחפיסה אחת כאן גבוהה ביני וביני ומרקולים כה"ג מי הוי והא תניא אלו הן אבני בית קולים - אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן? אמר רבא כי תניא ההיא בעיקר מרקולים. בי ינאי מלבא חרוב אתו עובדי כוכבים אוקימו ביה מרקולים אתו עובדי כוכבים אחרינן לא פלחי למרקולים שקלינהו וחיפו בהן דרכים - ומרטיאות אבא רבנן דפרשי ואבא רבנן דלא פרשי א"ר יוחנן בנן של קדושים מהלך עליהן ואנן נפרוש מהן מאן ניהו בנן של קדושים רבי מנחם ברבי סימאי ואמאי קרו ליה בנן של קדושים דאפי' בצורתא דווא לא מיסתכל ב"ש ב"ה דמאן דפריש מבר לה כי הא דאמר *רב גידל א"ר חייא בר יוסף א"ד מצין לחקרובת עבודת בוכבים שאין לה בטילה עולמית שנאמר °ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים" מה מת אין לו בטילה לעולם אף תקרובת עבודת בוכבים "אין לה בטילה לעולם ונאן דלא פריש מבר בעינא כעין פנים וליכא, אמר רב יוסף בר אבא איקלע רבה בר ירמיה לאתרין ואתא מחניתא בידיה כוכבים שהביא אבנים מן המרקולים וחיפה בהן דרכים ומרטיאות מותרות

קמ"ל רבי ישמעאל דאפילו אמים אסורות דמ"ל מרקולים קטן סם כיון שהם בתוך ד' לחמת ודוקא אמים מוחרים לבל לחת מוחרים מרקולים לת עבדי והת דקתמר לעיל לר' ישמעאל ג' מוחרים מיירי בכ' תפיסות כגון דליכא גוהכה ביון דליכא גוהכה אין לזיכה למימר מיניה נפול ולכתוך מי כיכה גוהכה ביון בלם אלם אסורות דליכא גוהכה ביון בלם אלם אסורות דליכא גוהכה ביון שהן זו בלד זו מוכחת מילתא דהוו מרקולים דעובדין בוכבים ולכבי ר' ישמעאל ג' מוחרים ולפי המסקנא ניחא ודוק: **ואבני** בית קולים · בלם אלם אסורות דליכא גוהכה ביון בלם אלם אסורות דליכא גוהכה ביון שהן זו בלד זו מוכחת מילתא דמרקולים עבדינהו וכבן סבר' ר' ס"ם תפיסות לחת ר' ס"ם בלם אלם גרלות לחמות חין גרלות חום וח דלין עובין מרקולים קטן בלד מרקולים גדול ועליל ס"ד (ס) בן במקורבות סברה סברלות עמו ר"ע לת פליגי דלחמות ולפילו לחת כי פליגי במרוחקות פירוש אחין גרלות קס"ד במרוחקות סברה קלמר יותר מחברא לחמות ופריך ולפילו לחת מרקולים קטני ומסיק בלד ד' לחמת קמיפלגי דר' ישמעאל סבר מסוס דמוכחת מילתא דהוו מרקולים דעובין קטן בלד גדול לפ"ג דלין גרלות עמו (י) לבל אסיס לת לזיכה גוהכה כדמסיק לבל אלם לפ"ג לזיכה עובין בוקא תוך ד' לחמת כדבייהת בלד מרקולים והת דלמי בבריימא אלם לפי' מרוחקות בין ללין גרלות עמו בבבל הגוהכה מרוחקות קלי להו: **וסבר** ר' ישמעאל אמים מוחרות · פי' בתוך לחרבע לחמות וגרלה לי דה"ה דהוה מלי לאקשויי וסבר ר' ישמעאל ג' מון לד' מוחרות ולפי המסקנא ניחא ודוק: **אבני** בית קולים · הקשה ר"ת היכי מזכירין שמה בין שלינה בתורה דבפרק ד' מיקוח (סהדרין דף סא:) משמע דעבר לוסם תלהים לחרים לת מזכירו ותור"ת הקיטו לשון שבח שמה ותבמים פו לותה קולים לשון לעג וקלס ולקט [תהלים מד פסוק יד] וזהו מרקולים מילוף קילוס לשון מר דשמוטה פרק ניד הבשה (מולין דף לד:) מר דבבמל (סוטרת ד' ל.)* : **ה"ג** בן של קדושים מהלך עליהם · לשון יחיד וכן בבמוך לחילו בגרסת דוחק לת מסתבל לחרבי מבחם גופיה קלי ולת של מבין ולמחו בדחיתת פ"ב דמועד קטן [דף כה:] בד בת בפניה דר' מבחם בר' סימחי לחילו בגרסת דוחק ופ"ה בת בפניה לחילו מיבחם בבמוך לחילו בגרסת דוחק לפי' בחול בדבחיב לל תפלילים ובמה בגרסת דוחק לפי' בחול לחילו ולחילו בת בפניה לחילו מיבחם בבמוך לחילו בגרסת דוחק ופ"ה לת מבחם בר' סימחי לחילו

ג א מיי׳ פ״א מהל׳ יו״ט הלכה י סמג לאוין עה טוש״ע א״ח סי׳ תקו סעיף יב :

ד ב מיי׳ שם ופ״ו מהל׳ שמיטין הלכה ה סמג עה ופוש״ע א״ח סי׳ תקו סעיף יב :

ה ג מיי׳ פ״א מהל׳ יו״ט הלכה י סמג לאוין עה פוש״ע א״ח סי׳ תקו סעיף יב :

ו ד מיי׳ פ״ג מהל׳ שמיטין כלי ה :

ז ה מיי׳ שם פ״ח הלכה ה :

ח ו מיי׳ שם הלי ו :

ט ז מיי׳ שם פ״ג הלכה יב :

י ח מיי׳ שם פ״ח הלכה ה :

יא ם מיי׳ פ״ג מהל׳ עבודת כוכבים הלכה ז :

נוסחא לשיטת הרמב״ם ומהגמ׳ לעיל מיניה

מקבלת

שומרים לעולם הקהל המקבל

הקהל המקבל

רבינו חננאל

ומפרשות מתורות . ישראל שהביא אבנים מן המרקולים וחיפה בהן דרכים ומרטיאות אסורות . ולית נגר בר נגר דיפרקינה . פי׳ למה עובר כוכבים שחיפה באבני מרקולים הדרכים מותרות . והלא קשיא עלה הא דאמר תקדובת עבודה כוכבים אין לה בטילה שלמית ואין חרש בר חרש כלפר אין חכם בן חכם יכול לפרק זו הקושיא : אמר רב ששת אנא לא חכם ולא בן חכם . והגני מסרקיה ואי הגא דמתיר מבר בעינן תקרובת בהמה בעין תקרובת פגים בקרש . אבל תקרובת אבנים לאו תקרובת היא . וכן עוד אייתי דא מתניתא מתליין ומחתהן בשביעית ואין מחליפין ומחתהן במשקל ג) ובין בשביעית ולית נגר בר נגר דיפרקינה . פי׳ מחליפין שיקדין התולעין מן האילן בחרסש או בקרדום . מותרין משקל את האילנות פים וכל . ומומין קרצין בדי האילן ופכין מקום תקרצאה שמן כדי שלא יבוא הקר ויפחת האילן . אמר רבינא אנא לא נגר ולא בר נגר ופסרקינה לה מאי קאמר קא שרי בשביעית ואסר במוצ״ש . שביעית דמלאכה קא אסר רחמנא הני לאו מלאכה נינהו מוצ״ש . הני נמי מוצ״ש נינהו : ואי הדרם אניתם קשיא לית אסאי יהודם בשביעית שרי . וניתם אמור . יהודם אפיקתי אילנא שרשא ויבול לאחזולי והדמא את האילן שלא יפחת שרי׳ ניתם שהוא הירקך והזמורות להחליף אחרים תחתיהן לתברות האילן ולהפריחו הוא ואמר . אלא האי קשיא ליה ופלה אמר לית נגר ובר נגר דיפרקינה . אינו דיוהם בשביעית שרי . והא תנינן מהמהן ומבעיות ומוכרין אותם ומקטמין אותם .

פי׳ מפני חצנה שלא יפחת שרשין נפשות קטנות הן ושרשין לתם בתים . פי׳ חפרין להן נקעין בעקרקע שיתקבצו בהן המים ומשקין אותם עד ראש השנה . עד ר״ה אין בשביעית לא . ופרקינן כדאמר מר עקבא בר חמא בסכתא סוכה תרי קישתי קש תד לאבריי אילנות בהן קשקש כ) יכישין בהן ועלין ופפולת וחד לפתוחי פילי לפתוח המדרון שבאילן. הבא נמי תרי יהודם הני חד לאבריי אילני שרשין בו ורבה ואסר . וחד לאוקומי אילני ושרי : פי׳ סיכה סבין שמן לניוזם שלא יכהו הברד . וסיכה למנין כדי שיתבשלו בשמש ויובשרו מהרה לאכילה . וסיכת הפנין הוא פפוטי פירא . לפיכך אסור בשביעית וסיכת שמן לניוזם לאוקומי ואפיק מבד׳ יהודם בשביעית שרי ובמועד אסור לאוקומי הוא . וסיכת שמן לאוקומי הוא . וכיון דתרוייהו לאוקומי ניתנו אמאי סיכה במועד שרי ויהודם אסור . קשיא : פי׳ שבר מקל בפניה . השבירה היא מעשה עבודה כגון זריקה אינה מעין עבודה . פסח לה צואה או ניקר לה עביט של פימי רגלים חייב . אוקימנא

ג) תבר כתן וג׳׳ל אבל אין מגומגם כיון במועד וכן בשביעית ניח עב וכו׳ . ד) מולי ג׳׳ל כגון קשקש של דגין יבשים ופגין וכו׳ .

מסורת השי״ם

ביזמל לא לריך ומומר בלא ביזמל דלא למי לתקרובת מזבח ובתקרובת שחיט בשבין פגים לא בעי ביזמל ואי טי על עבודה כוכבים היו ולעי מדליקים מהן וחייב להו ביזמל בעבודה כוכבים עלמה מכל מקום מכיון דבתמר אין לך ביזמל גדול מזה לשוב לחיט רוצה להדליק לפני עבודה כוכבים אלא לייבוה הוא מהן ולגדלו טהלן ומחיכוה על שמוה שהוגין כמי לעבודה כוכבים מותרות לחפיט בה כוכבים מותרות לחפיט ומקרובת בשבין פגים לייבוה אלא לייבוה בזיול וכבירות שמביאין זוהן מותרין שהרי אין מביאין לעבודה כוכבים כי אם לשמשי עבודה כוכבים אלא לייבוה בזיול ולא לעבודה כוכבים ומקרובת עבודה כוכבים לא הוו שהין דלכן להביל לעבודה כוכבים כדוהות לחשופים כך גרלה לר״ש והכך מלבושי טומים טי אלהם הוא ולא על עבודה כוכבים ומומרין בלא ביזמל וכן כלי שקורין קלי״ח אין ממשמין בו לעבודה כוכבים אבל מותרין בו לחסר מזוה ממשמי עבודה כוכבים ולריך ביזמל מזוה שמקמרין בו לעבודה כוכבים ומכירתו לאו טייט ביזמל לקיימא לן כרבן דפליגי מדרבי ממאי׳ (דף ג׳) במכרה לו כשמכרה וחמרי לא ביזמל והוא הדין למשמי עבודה כוכבים שהין במלים בכך וכן כל כלי טי על עבודה כוכבים כך פסק רבינו שמואל בשם רבינו אלחנה משמע מתוך פירושו שהביור הכברות לפי שהין טוהין לוהן תקרובת הא אם היו מביאין לוהם לשם עבודה כוכבים היו לחסורין לכשין פגים הוא שהוא רלוי להקריב לפניהם לדמיית למגמת מלפה הגוד ותע״ש לליכא זריקה המשקשוקין הוו ואב לאברויי אילנא ואסור ואב לסחוטי פילי ושרי ה״ג תרי ויהמומי הוי׳ חד=לאוקומי אילני ושרי וחד לאברויי אילני ואסור ואלא היכא אמיבא קא קשיא ליה דקתני סכין שמן לגוזם בין במועד ובין בשביעית ורמינהי סכין את הפנין ומקטמין אותן עד ר״ה אין בשביעית לא עד כאן לא קתני עד ר״ה אלא עד ר״ה אין בשביעית לא עד כאן לא קתני עד ר״ה אלא עד ר״ה הכא אוקומי אילנא ושרי החם פטומי פירא ואסור א״ל רב ממא בריה דרב אשי לרבינא *בר ירמיה מיבה דמועד-אוהם דמועד קא קשיא ליה מבדי-האי-אוקומי והאי=אוקומי מאי שנא האי דשרי ומאי שנא האי דאסור-היינו דקא״ל ליה נגר ולא בר נגר דיפרקינה אמר רב יהודה אמר רב עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל: שבר מקל בפניה חייב זרק מקל בפניה פטור א״ל אביי לרבא מאי שנא שבר דהוה ליה כעין זביחה זרק נמי הוה ליה כעין זריקה? אמר ליה בעינא זריקה משתברת וליכא איתיביה לספת לה צואה או שנסך לפניה עביט של מימי רגלים חייב

פופרום · דבקליכו עובד כוכבים : נגר בן נגר · חכם בן חכם : דיפרקינס · סיוכל לחרלה ולקמן מפרש מאי קא קשיא ליה : דרב גידל · לחין ביזמל לחקרובת והכל קתני מוכרות : מפליפין · טוקין מולמת שבחלין : ומזמפין · כשיש מכה בחלין ונכנסה קלה קלייפתו מדביקין אם זכל וקוקרין אלא ימוח ולא דמי התי לחין מוכלין למועד קמן (דף ג׳) להחם זכול לקרקע והויל עבודה שבשדה ובכרם : בלון ובלון · בביעית ומועד חין מנמנין קוטע לת הטף כדי שיוליל טופח הרבה בביעית הגיוזם : שבל מבין שמן לגיוזם · כדי שלא ימוח בחלין אם נגוז קודם לכן מלחכה שהיל עבודת קרקע אסר רחמנא והני לחו מלחכה קרקע ניהו דלחוקומי לילנא בעלמא הוא שלא יפחת ויהין מבביהו לחין חלח מעמידו בכמות שהוא : פלא ויפוח · דבביעית קשיל ליה דקתני "כמן וכחן" חין מנמנין : פוקומי · שלא יתקלקל מכמות שהוא לבל לינו מבביהו : מבבוי · מחזיק ומבביהו: ופופין לפס בפים · גדל לתה גובה בביהו וממלחין לוהו מפר : עד רבם פעגם · של ערב ביעית לפ״פ שעבודת בחין לפור שלפים יום לפני רבם הגשה בכח שרי שלא יפחת הגטיעות לבך שלפים יום=מדבבן בן והכל לא גזור : דרב פוקבא · בחמבה סוכה בפ׳ גולב וערבה : קישוקי · חפילה לתה הזיקים : פפומי פילי · לם נתנו שרבי בחין שרי לחוקומי הוא : לם פפנין · פגי בחיגה בכין לוהן בשמן בשם מוגפין כלי ביגו שמעות : פממפין לוהן · ממלחין לת הבקבן שמן פגין הוא פילי עלמו בשבולל מעט : שפי לוקומי ופפי לוקומי · זיהה שמי לוקומי הוא מדבבי ליה בשביעית בשביעין לעיל מחי שנא סיבה דשרי דבקני בכין=שמן לניוזם כו׳ : עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל · ב״ה שמקשקשין לפניה במקל: שבר מקל בפניה חייב . בדחמרינן בפרק ד׳ מיהות (סנהדרין דף סב:) לכל עבודות שבפניה שעבד בהן עבודת כוכבים בין דרבה בבך בין שאין דרבה בבך חייב דבבך "זובח ובח למלכים וגו׳" מלמד שבל מידי דמזבח בשם לחסור לכל עבודת כוכבים, ולבך שיעבד בפנים: דלבבה בבך חייב דבפקין לן מחיבה יעבדו הגויים החלה" וגו׳ מין דלבה בבך פטור,ווו שם לת היו עובדין לותה במקל לת מחייב בשבר מקל,דלת שייבל בפניה;ושם היו עובדין לותה בזריקה מקל לת בין שאין דרבה בבך חייב דבבך "זובח ובח למיזך זרק מקל בפניה פטור" ושם בשבירה מקל פלחי לה בסיפת לחייב ואפי׳ לת דמי לפניה,דלת כגון שהיו עובדין לותה בקקוקים מקל לו בשעין לחר הלבך: שבר מקל בפניה= חייב ואע״פ שאין עבודתה בבך דבין דדמי שבבה בהמה של בפים שבובר מפרקתה הרי זבח לפניה דבר שבגילה בו אבל זבק=פטור הואיל ואין עבודתה בבך והא לת דמיא לעבודת פגים בדמפרש לקמן : זריקה שפשברים · בגון זריקה דם (ע)בפים שהיה מחוברת אלא מתבבר וטפל טיפים טיפים : פפם לה טופם · בחילה לותה :

חייב

מיע דדוקא מלחכות של תריסה וזריעה הוו דאוריימא אבל זריקה אינה מעין עבודה . ור״ה שבר מקל בפניה חייב . ור״ה שבר מבעים לפני מרקולים שדרבה בזריקה : בפרת לה צואה . פי׳ בקונט׳ בחילה צואה בגון מי ספו לך מחליה בריס שבחים (דף ג׳) ובגון ספת בקה שהיה לומר ספה ועוד דבגון מבה לת מינו בחילה בלמון ספייה לבך גרלה לפרש ליבלה בצואה בגון טיבול במו ויחבל לפרק הפוטלים (ג״מ דף פב:) :

חייב

[במלבים ב כל פסוק יד מהגיה של מהרש״ם ומהסגר עד ערון]

** מלרע הסוגי״ם אינה בגיר לשון קלר אלא בגיר לשון קלר בגיר אלא בגיר הוראה - וכמו׳ טאטום עד ר׳ ד׳ ה- ◇ =

הגהות הב״ח

(ע) רש״י ד״ה זריקה וכו׳ עד שבשעה ממוגרת : (ב) תוד״ה בשביעין (בשמוד ב) בעין פגים בפין זבחים שבמקדש הוא דהוי בגיר ואינה ובו׳ ממקן :

[כדפו"י מייב] **מייב** • תפילו תין עבודתה כוך : **נימפ** • מילתיה דרב כתנחי : **שמט לה מגב** • לכל עבודת כוכבים שבעולם בין דרכה בין תין דרכה כוך : **מר סבר** • רבי יהודה סבר ממרינן כעין זביחה ותע"פ דלתו זביחה ממש היא דהא תין שחיטת תנבים טהגם והויא כשבירת מקל [לחייב כותיל ותיכא למימר כעין זביחה וה"ה שבירת מקל דהויא שבירה ומיתוך מדלא תממעינן לתו ותרנגול דשייכא ביה שחיטה ממש : **ורבנן סברי** לא תמרינן בשבירה כעין זביחה : **לפ"ק לא לפרינן כעין זביחה** • וכמקל תפילו רבי יהודה פטר וליתא ללרב דכעין פנים כעין מילי דדמי לזביחה כגון חיה ועוף ובהמה תורה אור

חיב בשלמא עבית של מימי רגלים איבא זריקה משתברת אלא צואה מאי זריקה משתברת איבא בצואה לחה, לימא כתנאי שחט לה חנב ר' יהודה וחכמים פוטרים מאי לאו בהא קמיפלגי תמר סבר אמרינן כעין זביחה ומר סבר לא אמרינן כעין זביחה – אלא כעין פנים? לא ת"ש לא אמרינן כעין זביחה, אלא כעיז פנים כעינן ושאני חנב הואיל וצואה דומה ליצואר בהמה. אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה אמר רב עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה חייב ונאסרת, זרק מקל לפניה חייב ואינה נאסרת, א"ל רבא לר"נ מאי שנא 'שבר' דהויא ליה כעין זביחה, 'זרק' נמי הויא ליה כעין זריקה: א"ל בעינן זריקה משתברת וליכא, אלא מעתה אבני בית מרקולים במה יאסרו: א"ל אף לדידי קשיא לי ושאלתיה לרבה בר אבוה ורבה בר אבוה לחייא בר רב וחייא בר רב לרב, וא"ל נעשה כמנדל עבודת כוכבים, הניחא לב"ש עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד אלא לב"ש עד שתעבר תישתרי דהא לא פלחה? א"ל כל אחת ואחת נעשית עבודת כוכבים ותקרובת לחברתה, א"ה בתרייתא מיבא תשתרי? אמר ליה אי ידעת לה זיל שקלה לב אשי אמר כל אחת ואחת נעשית תקרובת לעצמה ותקרובת לחברתה תנן מצא בראשו כסות ומעות או כלים הרי אלו מותרין, פרכילי ענבים ועטרות של שבלים ויינות שמנים וסלחות וכל דבר שביוצא בו קרב לגבי מזבח אסור בשלמא ייגות שמנים וסלחות איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה משתברת, אלא פרכילי ענבים, ועטרות של שבלים, לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה משתברת, איכא? אמר רבא אמר עולא כגון שבצרן מתחלה לבך / א"ר אבהו א"ד יוחנן למן לוובח בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שהוא פסור שנאמר זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו, לא אסרה תורה אלא כעין פנים הוי בה רבא במאי אילימא בדוקין שבעין, השתא לבני נח חזיא לגבוה בבמה דידהו, לעבודת כוכבים מיבעיא? אלא במחסר אבר, ובדרבי אלעזר דאמר ר' אלעזר מנין למחסר אבר שהוא אסור לבני נח? שנאמר ומכל החי מכל בשר שנים מכל אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אבריו, אבריו שלה מריפה אינה יולדת אלא למ"ד מריפה יולדת מאי איכא למימר אמר קרא אתך אתך ברומיז לך ולאמה נח גופיה מריפה הוה אמר קרא תמים בדרכיו צדיק כתיב ביה ולאמה תמים בדרכיו צדיק כתיב ביה ולאמה מצית אמרת דנח גופיה מריפה הוה, דאי ס"ד נח מריפה הוה א"ל רחמנא דכוותך עייל שלמין לא תעייל! השתא דנפקא מאתך לחיות זרע למה לי? אי מאתך ה"א לצוותא בעלמא ואפי' זקן ואפי' סריס קמ"ל לחיות זרע: א"ר אלעזר מנין לשוחט בהמה למרקולים שהוא חייב שנאמר ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ותנדוי ענין לשלא כדרכה, והא להכי הוא דאתא מיבעי ליה לכדתניא

עד

חייב • פ"ה ותפי' תין עבודתה כוך וכ"ל דמ"מ תיתה רגילה בעותה דהת רב יהודה לת מיתייב (תלת) בשבירת מקל ותע"ג דלמי לזביחה רק בותותה שרגילה במקל וכן ההיא דתנב ס"ל שעובדין לותה בתנב בעניז תתר תלת בשמיטה לתי תיתה רגילה בו מה בעי למוייה להך דרב יהודה לימת כתנתי ושוד כי מסני דב"ש לת תמרינן כעין זביחה תלת כעין פנים ושמעת דמחייב תתיל ושתרי דומה לבהמה ותי תיתה רגילה בו כלל ושלת לחייב מטעם שמקריב לותו כעין פנים גמור והוי כמו שותה בהמה לעבודת כוכבים שחייב לכל עבודת כוכבים שבעולם מטעם שהיא עבודת פניסכדפירש לעיל בקונט' וכי יועיל שותרו דומה לבהמה להחשיב כעין פנים יותר משותה בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים דלמרינן לקמן דפסול תלת ותי מייתי בעבודת כוכבים שרגילין לעבוד בתנב ומי לגרכה כך מפי מבהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שתין דרכה בבהמה כלל ובהכי ניחת תלת קתמר ב"ש למרינן כעין זביחה כרב ומחייב בשבירת מקל בותה שעובדין לותה בתנב דלפ"ז בחנב עובדין לותה כך תלת עדיף טותרו דומה לבהמה מבעלת מום כדפריטיה:

מנין למחסר אבר . פירשתי בפ"ק (לעיל דף ו' ו) וכל הסוגיא : תפילו

יב א מיי' פ"א מהל' עבודת כוכבים הלכ' ד סמג לתוין מה עוש"ע י"ד סי' קלא סעיף ד :

יג ב ג ד מיי' שם הלכ' ג ד עוש"ע שם סעיף ג :

יד ה ו מיי' שם הלכה ד סמג שם :

מכל"מ מ"ו

טו ז מיי' שם הלי ג :

רבינו חננאל

אוקימנא בצואה לחה שמתחכת והויא כעין תתיכת אבר אבר: שתם תנב לעבודת כוכבים ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרים • אוקימנא טלי עלמא כעין פנים בעיזן ושאני תנב הואיל וצואתו דומה לצואר בהמה וכאילו בהמה שתם לעבודת כוכבים. ורבנן, לאו בהמה היא : אמר רב עבודת כוכבים שעבודתה במקל שיבר מקל בפניה חייב ונאסרת דשבירתה כעין זביחתה היא • זרק מקל בפניה חייב שהרי דרך עבודתה במקל • ואינה נאסרת אותה המקל • דבעינן זריקה משתברת • כגון זריקת דם • ולישנא אחרינא זריקת דם ולישנא : ומקשינן אי הכי אבני מרקולים אמאי אסורות הלא עבודתו בזריקת אבן היא והאבן אינה משתברת בעת זריקתה כזריקת דם • ופרקינן אבני מרקולים אינן נאסרות אלא מפני שעושה אותן עבודת כוכבים ובכל יום מוסיף ומגדלה ומקשינן הניחא לר"ע דאמר עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד • אלא לר' ישמעאל דאמר עד שתעבר אכתי לא פלחה ואמאי אסורות ופרקינן כל אחת ואחת נעשית עבודת כוכבים ותקרובת לחברתה . בתרייתא תשתרי דעדיין לא נעבדה • ופריק רב אשי כל אחת ואחת נעשית תקרובת לעצמה ותקרובת לחברתה • הגה גם היא באלו נעבדה . ומקשינן עליה דרב פפא דתנן פרכילי ענבים ועטרות של שבלים אסורות משום תקרובת עבודת כוכבים והא הני לא כעין פנים איכא • דהא אין נקרבין בעזרה בתורת קרבן כיוצא באלו וגם אינה זורקה משתברת במאי נאסרין, ופרקינן כגון שבצרן וקצרן מתחלה לכך שהיא כעין זביחה : א"ר יוחנן מנין לוובח בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שפסור שנאמר זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו כל הראוי לשם חייב בו לעבודת כוכבים ואוקימנא הני בעלת מום מדעתיה אבר היא אבל בעלת מום ברוקן שבעין חייב • דהא חויא לגבוה לבני נח בבמה דידהו • שנאמר ומכל החי מכל בשר וגו' אמרה תורה הבא בשר שתיין ראשי אבריו שבה • ומצאנו שהעלה מהן נח קרבן וכו"א דאמר מנין למחסר אבר למרקולים שחייב ת"ל ולא

נושא

אם מין האוכל נאסר בדבר אחר שנתערב בו ואינו ניכר כגון שנתערב בו חלב ואינו ניכר אי אתה אוכל את האוכלים

מבוא

2 שבלות בדגן נתיחת בהמות לזו"ל ג בזלת אות ג"ל ד בהמה לאוקלוס

תת נושא

אין שחוסר אבר אסור בהקריב לבני נח מבוא

△ ה3ג

▽ ה"ה

[ג"פ מייב] **מר סבר** • רבי יהודה סבר ממרינן כעין זביחה ומ"ם שבירת מקל דהויא שבירה ומיתוך מדלא תממעינן לתו ותרנגול דשייכא ביה שחיטה ממש : **ורבנן סברי** לא תמרינן בשבירה כעין זביחה : **לפ"ק לא לפרינן כעין זביחה** • וכמקל תפילו רבי יהודה פטר וליתא ללרב דכעין פנים כעין מילי דדמי לזביחה כגון חיה ועוף ובהמה תורה אור

תפי' תין לתו"ין לקרבן : **ומשני מגב** טומ"ל ומ"ש דומה לבהמה • דיש לה לותר בבהמה ולהכי תמייב רבי יהודה לכעין שחיטה פניס הוא : **שבר מקל בפניה חייב וזרק אינה נאסרת** • המקל בין שעבודתה בשבירה בין תין עבודתה בשבירה הויא עבודה להתחייב והויא תקריבה ליתסר כדתמרן לכעין זביחה היא : **וזרק מקל בפניה חייב** • וכגון שעבודתה בזריקת מקל תליכה יעבדו : **ואינה נאסרת** • המקל דלת הוי תקרובת דלת מידי דכעין פניס : **מנין מפחה** • דבעינן כעין פניס לבניס המורקוס למרקולים במה יאסרו : **כמנדל עבודת כוכבים** • המוספת על המרקולים קטן ליעשות מרקולים גדול ותיסורו מקום עבודת כוכבים עלמה ולת מקום תקרובת לכל מקל לת תיסעביד עבודת כוכבים דעיקרה של עבודת כוכבים לת מקל עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד אלא לב"ש עד שתעבר תישתרי דהא לא פלחה? א"ל כל אחת ואחת נעשית עבודת כוכבים ותקרובת לחברתה, א"ה בתרייתא מיבא תשתרי? אמר ליה אי ידעת לה זיל שקלה לב אשי אמר כל אחת ואחת נעשית תקרובת לעצמה ותקרובת לחברתה תנן מצא בראשו כסות ומעות או כלים הרי אלו מותרין, פרכילי ענבים ועטרות של שבלים ויינות שמנים וסלחות וכל דבר שביוצא בו קרב לגבי מזבח אסור בשלמא ייגות שמנים וסלחות איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה משתברת, אלא פרכילי ענבים, ועטרות של שבלים, לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה משתברת, איכא? אמר רבא אמר עולא כגון שבצרן מתחלה לבך / א"ר אבהו א"ד יוחנן למן לוובח בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שהוא פסור שנאמר זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו, לא אסרה תורה אלא כעין פנים הוי בה רבא במאי אילימא בדוקין שבעין, השתא לבני נח חזיא לגבוה בבמה דידהו, לעבודת כוכבים מיבעיא? אלא במחסר אבר, ובדרבי אלעזר דאמר ר' אלעזר מנין למחסר אבר שהוא אסור לבני נח? שנאמר ומכל החי מכל בשר שנים מכל אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אבריו, אבריו שלה מריפה אינה יולדת אלא למ"ד מריפה יולדת מאי איכא למימר אמר קרא אתך אתך ברומיז לך ולאמה נח גופיה מריפה הוה אמר קרא תמים בדרכיו צדיק כתיב ביה ולאמה תמים בדרכיו צדיק כתיב ביה ולאמה מצית אמרת דנח גופיה מריפה הוה, דאי ס"ד נח מריפה הוה א"ל רחמנא דכוותך עייל שלמין לא תעייל! השתא דנפקא מאתך לחיות זרע למה לי? אי מאתך ה"א לצוותא בעלמא ואפי' זקן ואפי' סריס קמ"ל לחיות זרע: א"ר אלעזר מנין לשוחט בהמה למרקולים שהוא חייב שנאמר ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ותנדוי ענין לשלא כדרכה, והא להכי הוא דאתא מיבעי ליה לכדתניא

עד

חייב • פ"ה ותפי' תין עבודתה כוך וכ"ל דמ"מ תיתה רגילה בעותה דהת רב יהודה לת מיתייב (תלת) בשבירת מקל ותע"ג דלמי לזביחה רק בותותה שרגילה במקל וכן ההיא דתנב ס"ל שעובדין לותה בתנב בעניז תתר תלת בשמיטה לתי תיתה רגילה בו מה בעי למוייה להך דרב יהודה לימת כתנתי ושוד כי מסני דב"ש לת תמרינן כעין זביחה תלת כעין פנים ושמעת דמחייב תתיל ושתרי דומה לבהמה ותי תיתה רגילה בו כלל ושלת לחייב מטעם שמקריב לותו כעין פנים גמור והוי כמו שותה בהמה לעבודת כוכבים שחייב לכל עבודת כוכבים שבעולם מטעם שהיא עבודת פניסכדפירש לעיל בקונט' וכי יועיל שותרו דומה לבהמה להחשיב כעין פנים יותר משותה בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים דלמרינן לקמן דפסול תלת ותי מייתי בעבודת כוכבים שרגילין לעבוד בתנב ומי לגרכה כך מפי מבהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שתין דרכה בבהמה כלל ובהכי ניחת תלת קתמר ב"ש למרינן כעין זביחה כרב ומחייב בשבירת מקל בותה שעובדין לותה בתנב דלפ"ז בחנב עובדין לותה כך תלת עדיף טותרו דומה לבהמה מבעלת מום כדפריטיה:

מנין למחסר אבר . פירשתי בפ"ק (לעיל דף ו' ו) וכל הסוגיא : תפילו

נושא

אם מין האוכל נאסר בדבר אחר שנתערב בו ואינו ניכר כגון שנתערב בו חלב ואינו ניכר אי אתה אוכל את האוכלים

מבוא

2 שבלות בדגן נתיחת בהמות לזו"ל ג בזלת אות ג"ל ד בהמה לאוקלוס

תת נושא

אין שחוסר אבר אסור בהקריב לבני נח מבוא

△ ה3ג

▽ ה"ה

שנאמר לבני נח שנאמר וכל החי מכל בשר וגו' אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אבריה • ומקשינן הואי להכי הוא דאתא כו' ופשוטה היא כו' א"ר אלעזר מנין השוחט בהמה למרקולים שחייב כו'

מז א מיי׳ פ״ח מה׳ מעשה קרבנות הל׳ ב סמג עשין קפט :

יח ב מיי׳ שם הל׳ ג עבודת כוכבים כל׳ מז סמג לאוין סה טוש״ע י״ד סי׳ קלב סעיף ז :

יט ג מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ג :

כ ד ה ו ז מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ז :

כא ח מיי׳ שם הל׳ ד [ע״ש אילעא] טוש״ע שם סעיף ה :

כב ח ט מיי׳ שם הל׳ מז טוש״ע שם סעיף ה :

כג י מיי׳ שם הל׳ ח סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ קמב סעיף ג :

כד כ מיי׳ שם הל׳ ד סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ קלב סעיף ה :

כה ל מיי׳ שם הל׳ ח סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ קמב סעיף ג :

אפילו מים ומלח למור • פירוש ואפילו שלח עבודתה בכך דלמי עבודתה בכך אפילו עבודת כוכבים (ה) נמי והטעם שלפנים מן הקלקלין מקריבין כל דבר תע״פ שיש בו טי ועבודת כוכבים מטעם מקרבנות חוץ לקלקלין דבר שלא טי מותר מטעם מקרבנות שיש בו טי מותר כי אין מקריבין שם שלח דבר שלא טי ולא כפ״ה שפירש דחוץ לקלקלין אין שם מקרבנות ודבר שלא טי מותר משום (ו)ולא ממותר כשר והא ק״כנבי פעור קתני שחין מביחין חוץ לקלקלין דבר של מקרבנות ומים ומלח ליכא לטי : תכהו

עד באן הוא מדבר בקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות שהרי ״עונשין אמרה״ שנאמר ״ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו׳ עונש שמענו אזהרה מנין ת״ל ״פן תעלה עולותיך״ ״בכל אבין א״ד *אילא *דאמר ר׳ אבין א״ר אילא כל מקום שנאמר ״השמר,ופן,ואל״ אינו אלא בלא תעשה לבאן ואילך הוא מדבר בקדשים שהקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות שנאמר ״למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם אשר הם זובחים״ שהתרתי לך בבר ״על פני השדה״ מלמד שכל הזובח בבמה בשעת איסור הבמות מעלה עליו הכתוב כאילו הוא זובח על פני השדה ״והביאום לה׳״ ו׳ מצות עשה ומצות לא תעשה מנין ת״ל ״ולא יזבחו עוד את זבחיהם״ יכול יהא ענוש כרת ת״ל ״חקת עולם תהיה זאת להם״ ״ואת להם ולא אחרת להם״ אמר רבא קרי ביה ״ולא יזבחו״ וקרי ביה ״לא עוד״: **מתני׳** ״מצא בראשי *שעות *בכמות או כלים הרי אלו מותרין *פרכילי ענבים,ועמרות של שבלים,ויינות,ושמנים, וסלתות יכול דבר שביוצא בו קרב ע״ג המזבח, אסור: **גמ׳** מנהני מילי? א״ר חייא בר יוסף א״ר אושעיא כתוב אחד אומר ״ותראו את שקוציהם וגלוליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם״ וכתוב אחד אומר ״לא תחמוד כסף וזהב עליהם״ הא כיצד ״עמהם דומיא דעליהם״ מה עליהם דבר של נוי אסור שאינו של נוי מותר אף עמהם דבר של נוי: אסור ושאינו של נוי מותר ואימא עליהם דומיא דעמהם מה עמהם כל מה שעמהם אף עליהם כל מה שעליהם? א״כ לא יאמר עליהם:מעות דבר של נוי הוא:אמרי דבי ר׳ ינאי ״בבים קשור ותלוי לו בצוארו כסות דבר של נוי הוא? אמרי דבי ר׳ ינאי ״בבסות מקופלת ומונחת לו על ראשו דבר של נוי הוא? אמר רב פפא ״דסחיפא ליה משבילתא ארישיה. אמר רב אסי בר חייא ״כל שהוא:לפנים מן הקלקלין אפי׳ מים ומלח אסור, חוץ לקלקלין: דבר של נוי אסור, שאינו של נוי מותר,א״ר יוסי בר חנינא *נקטינן אין קלקלין לא לפעור ולא למרקולים למאי: אילימא דאפי׳ פנים,כחוץ דמי ושרי,השתא פעורי מפערין קמיה, מים ומלח לא מקרבין ליה:אלא *אפי׳ חוץ כבפנים דמי ואסור: **מתני׳** *״עבודת כוכבים שהיה לה גינה או מרחץ נהנין מהן שלא בטובה ואין נהנין מהן בטובה. היה שלה ושל אחרים נהנין מהן בין בטובה (ובין*) שלא בטובה. ״עבודת כוכבים: של עובד כוכבים אסורה מיד,ושל ישראל אין אסורה עד שתיעבד: **גמ׳** אמר *אביי ״בטובה״ בטובה כומרין שלא בטובה כומרין לאפוקי טובת עבודה דשרי אביי דמתני׳ לה אסיפא ״היה שלה ושל אחרים נהנין מהן בטובה ושלא בטובה״ אמר *אביי ״בטובה״ בטובת אחרים ״שלא בטובה״ שלא בטובת כומרין מאן דמתני׳ אסיפא כ״ש אריש ומאן דמתני׳ אריש אבל אסיפא כיון דאיכא אחרים בהדה אפי׳ בטובת כומרין נמי שפיר דמי: עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד: **מתני׳** מני ר״ע היא דתניא *אבר תאבדון את כל המקומות אשר עבדן שם הגוים״ ״בכלים שנשתמשו בהן לעבודת כוכבים הכתוב מדבר יכול עשאום ולא גמרום,גמרום ולא הביאום,הביאום ולא נשתמשו בהן,יכול ירו אסורים? ת״ל ״אשר עבדן שם הגוים״ *שאין אסורין עד שיעבדו,מבאן אמרו: עבודת כוכבים: של עובד כוכבים אינה אסורה עד שתיעבד ושל ישראל אסורה מיד דברי ר׳ ישמעאל *ר״ע אומר חילוף הדברים.עבודת כוכבים: של עובד כוכבים אסורה מיד ושל ישראל עד שתיעבד אמר מר ״בכלים שנשתמשו בהן לעבודת כוכבים הכתוב מדבר״ הא ״מקומות״ כתיב? אם אינו ענין למקומות דלא מיתסרי דכתיב °אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם

תנהו

ומצות לא תעשה מנין ת״ל °ולא יזבחו עוד את זבחיהם °יכול יהא ענוש כרת ת״ל °חקת עולם תהיה זאת להם״ ואת להם ולא אחרת להם אמר רבא קרי ביה ״ולא יזבחו״ וקרי ביה ״לא עוד״: **מתני׳** ״מצא בראשי *שעות בכמות או כלים הרי אלו מותרין *פרכילי ענבים,ועמרות של שבלים,ויינות,ושמנים, וסלתות יכול דבר שביוצא בו קרב ע״ג המזבח, אסור: **גמ׳** מנהני מילי? א״ר חייא בר יוסף א״ר אושעיא כתוב אחד אומר ״ותראו את שקוציהם וגלוליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם״ וכתוב אחד אומר ״לא תחמוד כסף וזהב עליהם״ הא כיצד ״עמהם דומיא דעליהם״ מה עליהם דבר של נוי אסור שאינו של נוי מותר אף עמהם דבר של נוי: אסור ושאינו של נוי מותר ואימא עליהם דומיא דעמהם מה עמהם כל מה שעמהם אף עליהם כל מה שעליהם? א״כ לא יאמר עליהם:מעות דבר של נוי הוא:אמרי דבי ר׳ ינאי ״בבים קשור ותלוי לו בצוארו כסות דבר של נוי הוא? אמרי דבי ר׳ ינאי ״בבסות מקופלת ומונחת לו על ראשו דבר של נוי הוא? אמר רב פפא ״דסחיפא ליה משבילתא ארישיה. אמר רב אסי בר חייא ״כל שהוא:לפנים מן הקלקלין אפי׳ מים ומלח אסור, חוץ לקלקלין: דבר של נוי אסור, שאינו של נוי מותר,א״ר יוסי בר חנינא *נקטינן אין קלקלין לא לפעור ולא למרקולים למאי: אילימא דאפי׳ פנים,כחוץ דמי ושרי,השתא פעורי מפערין קמיה, מים ומלח לא מקרבין ליה:אלא *אפי׳ חוץ כבפנים דמי ואסור: **מתני׳** *״עבודת כוכבים שהיה לה גינה או מרחץ נהנין מהן שלא בטובה ואין נהנין מהן בטובה. היה שלה ושל אחרים נהנין מהן בין בטובה (ובין*) שלא בטובה. ״עבודת כוכבים: של עובד כוכבים אסורה מיד,ושל ישראל אין אסורה עד שתיעבד: **גמ׳** אמר *אביי ״בטובה״ בטובת כומרין שלא בטובה כומרין לאפוקי טובת עבודה דשרי אביי דמתני׳ לה אסיפא ״היה שלה ושל אחרים נהנין מהן בטובה ושלא בטובה״ אמר *אביי ״בטובה״ בטובת אחרים ״שלא בטובה״ שלא בטובת כומרין מאן דמתני׳ אסיפא כ״ש אריש ומאן דמתני׳ אריש אבל אסיפא כיון דאיכא אחרים בהדה אפי׳ בטובת כומרין נמי שפיר דמי: עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד: **מתני׳** מני ר״ע היא דתניא *אבר תאבדון את כל המקומות אשר עבדן שם הגוים״ ״בכלים שנשתמשו בהן לעבודת כוכבים הכתוב מדבר יכול עשאום ולא גמרום,גמרום ולא הביאום,הביאום ולא נשתמשו בהן,יכול ירו אסורים? ת״ל ״אשר עבדן שם הגוים״ *שאין אסורין עד שיעבדו,מבאן אמרו: עבודת כוכבים: של עובד כוכבים אינה אסורה עד שתיעבד ושל ישראל אסורה מיד דברי ר׳ ישמעאל *ר״ע אומר חילוף הדברים.עבודת כוכבים: של עובד כוכבים אסורה מיד ושל ישראל עד שתיעבד אמר מר ״בכלים שנשתמשו בהן לעבודת כוכבים הכתוב מדבר״ הא ״מקומות״ כתיב? אם אינו ענין למקומות דלא מיתסרי דכתיב °אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם

תנהו

פפנס פנים כמוכס • פנים יעלו שכר למוכרים דתין מקום לעבודת כוכבים כדתמרן בפ׳ כל הבלמים (לעיל דף מד:): **גמ׳** עובדי כוכבים העובדין תמה לית ליכפת לן מי יהבינן להו (ז) שאר מוכת הגלה פורענת:כ״ש מריש״ע. דכיון דכולה לעבודת כוכבים לחסור לתת שכר: **כלים שנשתמשו בהן לעבודת כוכבים הכתוב מדבר** • ולקמן פריך הא מקומות כתיב: **מכלן אמרו עבודת כוכבים** • ולקמן פריך הא כלים תוקימתה עבודת כוכבים מכלן דעד שתיעבד: **תינוף מדברים**. ולקמן מפרש טעמא: **מם מלחים**. תת מלחים בהכחיה קרא כתיב: מקום

מכלן • תימה לר״ת דגרס לעיל מני׳ דיקן ומאי דס״ד נמי כגון ג״ם

מכות יג:מכוכים קי. מכוכות לה: **ע״ז** פ״ו:ופ״ח ע״ז פ״ב סוטה ס. מכוכות כי לו.

הגהות הב״ח

(ה) גמ׳ כל מם שעליהם מ״ב: (ו) גמ׳ כלי מם שעליהם מ״ב: (ז) ר״ח שוכרים וכו׳ יכניס לכו שכר מוכת: (ח) תוס׳ ד״ה מאימת וכו׳ ואפילו כלי מלח אסור: (ט) בא״ד מפנס לא מחמוד כסף ומחסר ד״ב קסה גבי פסוד דקתמר תון :

מכלן • תימה לר״ת דגרס לעיל מני׳ דיקן ומאי דס״ד נמי כגון ג״ם

[מי׳ פיהם] כפיים • דפיהם ופיהם כ״ה ב״ק ופ״ב דיומא ופ״ק דסוכה ופ״ק דמגילה]

[עיי יומא פה:]

[עיי יומא פה:]

[עיי יומא פה:]

תנדנו ענין לכלים • ולא דמי לתקרובת הר שהתירו לעיל בפ' כל הלגמים (דף מה. ד"ה מלמיסם) דשאני התם דכתיב (תהלים קו) ויחלטו זכחי מתים ומינה נפקא לן מקרובת עבודה כוכבים וקרא כי כתיב בפשור כתיב שהוא מלא ולשכר ולהכי מקרובתו לשורה לכל נכי עבודה כוכבים של מתוכר לא מינו לשור בתקרובתו חלא נכי כלים כדמסיק הכא(ו) ואע"ג דדברי קבלה הן עד דאתא דוד ונמרא נמירי לה ואתא דוד ואמסיקה לקרקע: **ורבי** עקיבא דלא מקיש כי' • הלי' (ואת) לא הוצרך לומר להשוק מדרשת דר' ישמעאל דאיט ר"ע טעמא מפסולי אלהיהם **מה** מזבח טעון גניזה • כמו כלי שרת דאמרינן שנוטה לתוך טעונה גניזה פירוש טעונה שיעור בלא הכלה כמו ענל שמחקיהו וזרהו ומיהו מענל ליכא למילף (ז) בין לר' יוסי בין לרבנן דלר' יוסי שמא בשביל כבודן של ישראל שהיכה להם הקלה וקלון על יהו עשה כן ולרבנן בקש לבזוקן כסוטות: **תבעי** ליה שלא מדעתם דרבנן • פירוש בכלים שנעשו במקום שמתקין כמו ספ"ק ובכלים שתיקר טומאתן דלמייתן לתוכן בכלי זכוכית מן ובפ"ק דשבת (דף מז.) מייתי לה דאין מוזכרין לטומאה יפה וסיום מקום דמיקר טומאתן לקח בשרן וכמה מגבה חיגם חלא מדרבנן: כיון

תנדנו עניין לכלים מכאן אמרו עבודת כוכבים של עובד כוכבים אינה אסורה אלא עד שתעבד ושל ישראל מיד והא בכלים שיעברו, ור"ע דלא מקיש אמר לך *את הפסיק הענין ורבי ישמעאל אשבחן עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאין אסורה עד שתעבד לישראל דאסורה מיד מנא ליה? סברא הוא מרעובד כוכבים עד שתעבד לישראל אסורה מיד, אימא דישראל כלל ובכלל לא: השתא דגניזה בעיא איתסורי לא מיתסרא ואימא כדעובד כוכבים? אמר קרא °ואת חמאתכם אשר עשיתם את העגל משעת עשייה קם ליה בחטא אימא ה"מ למיקם גברא בחטא, איתסורי לא מיתסרא? °אמר קרא °ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה-משעת עשייה קם ליה בארור אימא ה"מ למיקם גברא בארור איתסורי לא מיתסרא? "תועבת ה'" כתיב ור"ע דבר המביא לידי תועבה, ור"ע עבודת כוכבים של עובד כוכבים-דאסורה מיד מנא ליה? אמר עולא אמר קרא °פסילי אלהיהם תשרפון באש" משפסלו נעשה אלוה, ואידך ההוא מיבעי ליה לכדתני רב יוסף דתני רב יוסף למיין לעובד כוכבים שפסל אלהיו שנאמר פסילי אלהיהם תשרפון באש ואידך נפקא ליה מדשמואל-דשמואל רמי: כתיב °לא תחמוד כסף וזהב עליהם וכתיב ולקחת לך" הא כיצד פסלו לאלוה-לא תחמוד פסלו מאלוה ולקחת לך, ור"ע אשכחן עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאסורה מיד, ישראל עד שתעבד מנלן? אמר רב יהודה °ישם בסתר- עד שיעשה לה דברים שבסתר ואידך ההוא מיבעיא ליה לכדרבי יצחק—דא"ר יצחק °מנין לעבודת כוכבים של ישראל שטעונה גניזה שנאמר °שם בסתר" ואידך נפקא ליה מדרב חסדא אמר רב חסדא אמר רב מנין לעבודת כוכבים של ישראל שטעונה גניזה שנאמר °לא תעשה לך אשרה כל עץ אצל מובח" מה מזבח טעון גניזה אף אשרה טעונה גניזה ואידך ההוא מיבעי ליה לכדר"ל *דאמר ר"ל °כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשרה בישראל שנאמר °שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך" וסמיך ליה "לא תטע לך אשרה כל עץ, אמר רב אשי °במקום תלמידי חכמים כאילו נטעו אצל מזבח שנאמר אצל מזבח, בעי רב המנונא ריחך בלי לעבודת כוכבים מהו לעבודת כוכבים דמאן: אילימא עבודת כוכבים דישראל אליבא דמאן אילימא אליבא דר"ע השתא היא נופה לא מיתסר, עד שתעבד, משמשיה מיבעיא ואלא אליבא דרבי ישמעאל דאמר אסורה מיד מאי: משמשין ממשמשין גמרינן מה התם עד שיעבדו אף הבא עד שיעבדו או דלמא מינה גמר: מה היא אסורה מיד אף משמשיה אסורין מיד, מאי איריא דקא מיבעיא ליה ריחך כלי תיבעי ליה עשה, רב המנונא משום טומאה ישנה קמיבעיא ליה דתנן *כלי מתכות פשוטין ומקבליהן מטמאין ישנה והבי קמיבעיא ליה כי הדרא טומאה, ה"מ למומאה דאוריתא, אבל טומאה דרבנן לא או דלמא ל"ש, ותיבעי ליה שאר טומאות דרבנן? חדא מנו חדא קמיבעיא ליה: טומאה דרבנן מי הדרא או לא הדרא, את"ל לא הדרא טומאה דעבודת כוכבים משום חומרא דעבודת כוכבים מי שויוה רבנן כטומאה דאוריתא או לא? תיקו. בעי מיניה ר' יוחנן מר' ינאי התקרובת עבודת כוכבים של אוכלים מהו מי מהניא להו ביטול לטהרינהו ממומאה או לא? ותיבעי ליה כלים: כלים לא קמיבעיא ליה בין ראשין להו מהרה במקוה °טומאה נמי בטלה כי קמיבעיא ליה אוכלין ותיבעי ליה עבודת כוכבי: גופה *לא מיבעיא ליה כיון דלים להו מהרה כשאר טומאות במקוה: **ומיבעי ליה עבודת כוכבים** שלא לוכלין כגון המטמא לפת ומיבעי לך מי מלקת טומאה בביטול לו לת: מתי

(נפי' ר' ישמעאל)

(מגילה כ ב"ק סה:)

(פסחים מ"ז דמכלתין ס"ע ליתא בהא בכל כל עבודה כוכבי שבעולמו שנתן לישראל יכול יהא מותר ת"ל פסילי אלהיהם תשרפון כתיב הכא ולהלן (דף מז:) מה להלן בשמשו אף כאן בשמשו)

(ר"ה מג:)

(ר"ה מז:)

(ב"ק מא.)

(ע"ז נד.)

(ע"ז נד.)

(ע"ז נד

כיון דאיסורה במיל *טומאה נמי בטלה כי קא מבטיא ליה תקרובת לעבודת כוכבים של אוכלין מאי: כיון דאיסוריה לא במיל *כדרב גידל,טומאה נמי לא בטלה אלא למא איסור =דאורייתא לא במיל *טומאה=דרבנן בטיל יתיקו בעא מיניה ר' יוסי בן שאול מרבי כלים ששימשו בהן בבית חניני מהו שישתמשו בהן בבית המקדש וקא מבעיא ליה אליבא דמ"ד בית חניני לאו בית עבודת כוכבים היא דתנן *כהנים ששימשו בבית חניני לא ישמשו במקדש שבירושלים ואינו צריך לומר לדברי אחד כהנים הוא דקנסינהו רבנן משום *דבני דעה נינהו אבל כלים לא אלא למא לא שנא א"ל *אסורים הן *ומקרא היה בידינו ושבחנוהו איתיביה °כל הכלים אשר ר"ש הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הבנו והקדישנו מאי לאו הבנו=דאטבלינהו הקדשנו=דאקדשינהו ? א"ל ברוך אתה לשמים (ה) שהחזרת לי אברהתי=הבנו שנינו והקדשנו שהקדשנו אדרים תתריהם למא מסייע ליה *מורחית צפוניות בה נגוז בית חשמונאי את אבני המזבח ששקצו אנשי יון ואמר רב ששת ששקצום לעבודת כוכבים: אלמא רב פפא הוה קא °אשכח ורמש דהתיב °רבא °יוסי בה פריצים וחללוה" אמטי היכי נעביד *ניתברינהו °אבנים שלמות" אמר רחמנא נגאליגהו °לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא, ואמאי ליתברינהו ולישקלינהו לנפשייהו מי לא *אמר רב אושעיא בקשו לגנוז כל כסף וזהב שבעולם משום בספא ודהבא של ירושלים" והיינו בה ירושלים הויא רובא דרבים ואיכא דאמרי אנא הדרייאנא טוריינא שיפא מפני טבעה של ירושלים עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר "ובאו בה פריצים *וחללוה: לחם לא אשתמשי בהו לגבוה הבא כיון דאשתמש בהו לגבוה לאו אורח ארעא לאשתמושי בהו קדושה: מתני' *עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו ישראל אין מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים. המבטל עבודת כוכבים מבטל משמשיה, ביטל משמשיה משמשין מותרין והיא אסורה: גמ' מתני ליה ר' לר"ש *עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו א"ל רבי, שניתי לנו בילדותך עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל ישראל דישראל מי לא מבטלה והא °ושם בספרו כתיב: א"ר הילל רבי ורבי חלפ לא נצרכה שיש לו בה שותפות, בילדותו מאי מבטל דקסבר ובוקעותו מאי קסבר: *בילדותו סבר: ישראל אדעתא דעובד כוכבים פלח כיון דעובד כוכבים מבטל נפשיה ישראל נמי מבטלה, ובזקעותו סבר: ישראל אדעתא דנפשיה פלח, כי מבטל עובד כוכבים דנפשיה, דישראל לא במיל אבא רמחני לה אסיפא ישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים פשיטא א"ר הילל בריה דרבי

מפני כיון דאיסורא לא במיל · מדלא נידל בריש פירקין (דף ב.) (ג) בשאר טומאה לית מקרבא במקום טומאה: טומאה נמי לא בטלה · כיון דאיסורא במיל טומאה נמי במיל: יתיקו בעא · תיקו לשון הפסק מיניה: בית חניני · בית אולפנא: בהן בבית המקדש · ולא כפ"ה שנכנסו בהן לעבודת כוכבים: ברוך שהחזרת לי · שנכנסתי לי לבדיקה שהקדמתם לחריסה: ואתם"ג · דמלוכלכת דמייירי בכלים של תקרובת עבודת כוכבים שאין להם בטול ולא כפ"ה שנכנסתם בהן לעבודת כוכבים: ברוך תמה לשמים שהחזרת לי לבדיקה: שהקדמתם לי לחריסה · ואתם"ג דמלוכלכת לא מיתסרי דהא דמיירי בכלים שלא נטמאו בתקרובת עבודת כוכבים אלא בטומאת שרץ ונבלה ומשום הכי לא מיתסרי בתקרובת עבודת כוכבים: ואתם · מיותר הוא: בית חניני · בית אולפנא: בהן בבית המקדש · ולא כפ"ה שנכנסו בהן לעבודת כוכבים: ברוך תמה לשמים שהחזרת לי לבדיקה: שהקדמתם לי לחריסה · ואתם"ג דמלוכלכת לא מיתסרי בתקרובת עבודת כוכבים: ברוך תמה לשמים ·

ס"ר פ"ל נ"ח נ"נ ברכה מנח שיש לו נ"ו

גופה"ל אלא לתנא"ך למתניתין דהא כמי פסיקתא שתיט יכול לבטל תלקו של עובד כוכבים שתפיט שלו אין יכול לבטל תלת למידק מינה יסראל הוא דלא מבטל תלק העובד כוכבים יכול לבטל תלק עצמו ולא תמלינן כי היכי דתלקו של יסראל לא בטיל כך כמי עובד כוכבים לא בטיל: שיש לו לעובד כוכבים כה שותפות · תפיט דיטל עובד כוכבים תלקו, ההוא דיסראל לא בטיל: וקמ"ל יסראל מדעתא דנפשיה פלח · ולא תלי בדעת עובד כוכבים: מתני' פחפה · מיעכה בקורנס: גרדה · כמיגד סמוך והחלך: פניה כמיגה · לשפוט שעמת רחמ עלה והדר פלח לה כל היי ביטולי - בעובד כוכבים קמיירי: גמ' שפחפה כפניה · וקלקל [נעיל מכ.] עוכתה: מנסני מילי · הדר פלח לה: וקלא כמלכו-מקל לח עבודת כוכבים [נעיל מד:] עלו כמלכו עוכתה: ופנה למעלה · לבו למעלה לשמים: ולא מרץ יביט · מוזר ושובד עבודת כוכבים עלו: ומיבי מפניה דרכי יופן ול' ירמיס כך מכח מפניה דרכ · פליגי כמעמת דמתני': סתם טוקמי מחכת לורפיס הן: בלורף עובד כוכבים · שמכרה עובד כוכבים לעורף מבירו סתם קלמרי רכון דלת בעלה לסבר המוכר כיון דלוקח זה עובד כוכבים הוא פלח לה ולת תבר לה: אבל מכרם עובד כוכבים לעורף יסראל · מסתמת כמלה. מדעתיה דמיזבע ידע דהאי תבר לה: גר לקין דכרי מביריי · דלת ביטל כשמוכרה לעובדה ומדקתני גרלין דכרי תביריי הן גרלינקה מכלל(ה) דלמכריה ממי בלחבלה פליגי ומדקתמר גרלין דכרי תביריי בלעובדה מכל דכריי הן גרלין כה' מכלל דאיכו ממי עלה פליג ור"ש היא שמעתי בשמיהן ביטל ואף שמעתי בשמיהן לת ביטל ורלים שמעתי משמועת תביריי בלחבלה ושמועה מביריי משמועתי בלעובדה: לימא לחבלה ממש · (ו) (שמחנה) פ"מ לחבלה: מ"ט דמ"ד ביטל · בלעובדה הא בהדיא לתמר ליה לשם עבודת כוכבים שלמת לת תפקיע מוכר מכלל עבודת כוכבים: ומ"ט דמ"ד לת ביטל · בלחבלה הא ודאי בעלה מדעתיה: ומנו צורף יסראל · והאי שתמת זבין ליה ודקתמרי רבנן דלת ביטל מימר תמר (ז) האי צורף יסראל הדר מזבין לה לעובד כוכבים ופלח לה ול' שכר [תוספ' פ"ו פ"ג] כיון דצורף יסראל הוא מידע ידע האי עובד כוכבים דשתמת חבולי מחבלי לה ומתיכה בכור: לא · לעולם בצורף יסראל תפילו לרבנן ביטל דקתמר ר' נרלין דכריי כשמכרה לחבלה" לאו דפליגי רבנן עליה דרבי מאיר דאמר "נרלין דכריי תביריי לאו לעובדה" ולא לחבלה" ולא לשמועתי דבצורף יסראל ולא לשמועתי דר' יוסי דאמר "נרלין דכריי תביריי לחבלה" ולא לעובדה" אלא לשמועתי דרבי יהודה דאמר "נרלין דכריי תביריי לחבלה" ולא לעובדה"

אם עתידין לחזור כמלחמת יהושע וכו'. הא דנקט עולמית משום מסקנא דתנא תורתיה קמ"ל דלרב יהודה משום דהוי עבודת כוכבים של ישראל כדמסיק לקמן עבודת כוכבים של עובד כוכבים יש לה ביטול להא ולהי עובד כוכבים שהיא עבודת כוכבים אע"פ שדעתן היה לחזור ולא בטלה יכולה להתבטל ע"י עובד כוכבים אחר ומה שפירש"י ומי כמאן דלית ליה דמלחמת יהושע שמימן העובדי כוכבים לחזור לא פירש כן לגמ' לייקשי להאמן של הרי היא כמלחמת יהושע כי לחוש (ה) לייו אלו שדימו לחזור כמה שלא נתבטלה לעולם אלא משום שעבדוהו לדעת ישראל כדמסיק הלא כך הוא כלומר דעתם לחזור כמו שהיו הלוויים דעתם לחזור ולהכי פריך למה לי למתני במלחמת יהושע תיובתא דמלחמת יהושע מלמתני' לייו אלו שדימו לחזור הלא משום שעבדוהו לדעת ישראל ומסיק כלומר יהודה ואלמלי קתני עולמית כדפריכית לעיל: **דאי** תנא הוה אמינא מדלא תנא זכה לה בטלה · משמע דלחיי כך דלי לרבנן לחפי זכה לה בטלה ועוד מדתני סתמא בעתידין לחזור דלי לרבנן לחפי לייו עתידין לחזור לה עדיף ממכרה ומכאן יש להוכיח דהא דלמר לעיל משכנה דביעל לרי הייו (ו) כיון שמשתעבדה דלי לה כמיל כיון דלעתו לחזור: **רבא** עובד כוכבים והשתחוה · פי' לאותה לביזה עלמה שזקוק הישראל אבל בת העובד כוכבים חוקף לחתם והשתחוה לה ליזה ישראל הלא בלאותה שזקוק ולא כפי' רביע שמעל: **והולכים** דרך חתים · והכומרים שעבדום לה עשאום עבודת כוכבים הלא לערך המלכים וכהרואין שאין המלכים תוקעין (ז) כהם גם הם מכתלים אותם: **אמר**

רבינו חננאל

אם עתידין לחזור הרי היא כמלחמת יהושע ואינה בטילה · למה לי למיתנא במלחמת יהושע · מילתא אגב אורחיה(נקפ)קמ"לכדרב דאמר ישראל שוקף לבינה עובד כוכבים והשתחוה לה אסרה · מנא לן דבתוללה של ארץ ישראל דאמר ר ח ס נ א ואשריהם תשרפון באש · מבני ארץ ישראל יהושה היא לתן מאבותיהן · ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו · וא משום דלמא אלתותיהן שתיו לתן קודם שיתן אותה להם הקב"ה ירושה בביעל בעלמא מני לתו · אלא מאי משמע נאסרו כולהי ט ע ו ו ת י ה ו · בדרשלמי ישראל לעבל בעי דעתיהו דניחא לתו בעבודת כוכבים · וכל עבודת כוכבים ד ע ב ד ו עבודי · ולפיכך אסרינהו רחמנא · הכא נמי ישראל שוקף לבינה גלי דעתיה דניחא ליה בעבודת כוכבים · ועובד כוכבים בא והשתחוה לה שליחותיה דישראל קא עבד · והיכן ולמה בעבל בלחוד ניחא לתו לישראל בשידי אחרינא לא ניחא לתו · לא ס"ד דכתיב ישראל · מלמד שאינו לאלוהות הרבה · אי הכי כל עבודת כוכבים דהדרי ענל ליחסרו שאר עבודת כוכבים לא ליחסרו · ופרקינן מאן מוכח לאומר מי מדייע איזהו מוקדם · ואיזהו מאחרי כן : ירושלמי השתחויה אינה מותרת אלא על אבני בית המקדש רבי יונה רבע על סיפרה · ר' אחא רבע על סיפרה' · ר' אבהו רבע בי אורתיה א"ר יוחנן לר' חייא בר אבא בבלאי ה) נ' מילין שלקין מן נציבין מפסיפוסתא דתענית ורבתא דיומא שביעאה והדרן מקצתא ואתיא כי הא דאמר לא התירו השתחויה אלא לתעניתא צבור בלבד ובלבד על הצד · וכל מי שאינו כשר ליהשתע שאם ישתל על פניו יאמר לו הקב"ה קום לך · אל ישתל · ובלבד יהיה על הצבור: **מתני'** עבודת כוכבים שהניחוה בשעת שלום מותרת · פי' כגון שהניחוה בשעת מלחמה אסורה בית נמרוד כעבודת כוכבים שהניחוה עובדיה בשעת שלום ומותרת · פי' כגון שהניחוה ובטלה · בשעת מלחמה אסורה בית נמרוד כעבודת כוכבים שהניחוה עובדיה בשעת שלום ומותרת · ואע"ג דכתיב ויעף ה' אתם משם וכשעת מלחמה דמיא הנהתם. כיון דאי הוו בעו למהדר הוו הדרי כיון דלא הדרי בטלוה: **כיצד** ניסוחאות של עובדי כוכבים הרי אלו מותרות מפני שמעמידין עליו עבודת כוכבים · וזהו ספורש לן בסוה לזה ב) בסוס. וזהו אבן אחת והיא המצבה. ר' יוחנן ורש לקיש דאמרי תרוייהו ביסוס שנפגם מותר · ואפילו למאן דאמר עובדין לשברין הני מילי בעבודת כוכבים דכיון דפלחה וילא ביה מילתא לביטולה · אבל הכא ג) ביסוס שקליה להאי ומיפלח לאחרינא · הניא כוותיהו ביסוס שנפגם מותר · סובה שנפגם אסור עד שיניח רובו · א"ר יוחנן ביסוס אבן אחת · סובה אבנים הרבה · כדכתיב

עלין זכה לעבודת כוכבים : **מיני דמי ביסוס וכו'** · מגת יקוב לן כי הוה ביסוס למזבח וכי הוה מזבח סקריבין עליו לנפרוק מיניה : מתי

נוסחא אוק נאסרו (ראשונים) ערוך ערך בוא ביאור אות ט"ו) (מה לא סך זכו בקטנ)

נוסחא גימום : ו) ט"ל אלטים (ראשונים ערוך ערך לפי טעם) ב) טעמים

מפרש סברות הקדמונים ביאור ערוך ערך בוא ביאור טעמים

מתידין לחזור כמלחמת יהושע לימה בטלה עולמית · הא דנקט עולמית משום מסקנא דתנא תורתיה קמ"ל דלרב יהודה משום דהוי עבודת כוכבים של ישראל כדמסיק לקמן עבודת כוכבים של עובד כוכבים יש לה ביטול להא ולהי עובד כוכבים שהיא עבודת כוכבים אע"פ שדעתן היה לחזור ולא בטלה יכולה להתבטל ע"י עובד כוכבים אחר ומה שפירש"י ומי כמאן דלית ליה דמלחמת יהושע שמימן העובדי כוכבים לחזור לא פירש כן לגמ' לייקשי להאמן של הרי היא כמלחמת יהושע כי לחוש (ה) לייו אלו שדימו לחזור כמה שלא נתבטלה לעולם אלא משום שעבדוהו לדעת ישראל כדמסיק הלא כך הוא כלומר דעתם לחזור כמו שהיו הלוויים דעתם לחזור ולהכי פריך למה לי למתני במלחמת יהושע תיובתא דמלחמת יהושע מלמתני' לייו אלו שדימו לחזור הלא משום שעבדוהו לדעת ישראל ומסיק כלומר יהודה ואלמלי קתני עולמית כדפריכית לעיל: **דאי** תנא הוה אמינא מדלא תנא זכה לה בטלה · משמע דלחיי כך דלי לרבנן לחפי זכה לה בטלה · ועוד מדתני סתמא בעתידין לחזור דלי לרבנן לחפי לייו עתידין לחזור לה עדיף ממכרה ומכאן יש להוכיח דהא דלמר לעיל משכנה דביעל לרי הייו (ו) כיון שמשתעבדה דלי לה כמיל כיון דלעתו לחזור: **רבא** עובד כוכבים והשתחוה · פי' לאותה לביזה עלמה שזקוק הישראל אבל בת העובד כוכבים חוקף לחתם והשתחוה לה ליזה ישראל הלא בלאותה שזקוק ולא כפי' רביע שמעל: **והולכים** דרך חתים · והכומרים שעבדום לה עשאום עבודת כוכבים הלא לערך המלכים וכהרואין שאין המלכים תוקעין (ז) כהם גם הם מכתלים אותם:

אמר קרא °אלה אלהיך ישראל *מלמד שאיוו לאלוהות הרבה, אימא כל דבהדי ענל ניתסרו, מכאן ואילך נישתרי? מאן מוכח: **מתני'** עבודת כוכבים שהניחוה עובדיה: בשעת שלום מותרת, בשעת מלחמה אסורה. בימוסיאות של מלכים הרי אלו מותרות מפני שמעמידין אותה בשעה שהמלכים עוברים: **גמ'** אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רב בית נמרוד הרי היא כעבודת כוכבים שהניחוה עובדיה בשעת שלום-ומותר אע"ג דכי בדרנהו רחמנא בשעת מלחמה דמי אי (ב)[ג]עיא למיהדר הדור, מדלא הדור, בטולי בטלה: בימוסיאות של מלכים הרי אלו מותרות: וכי מפני שמעמידין אותה בשעה שהמלכים עוברין? אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יותן ה"ק מפני שמעמידין אותן בשעה שהמלכים עוברין ומלכים מניחין דרך זו והולכין בדרך אחרת. **פניא** א"ל רב יהודה לעולא והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו בימוס שנפגם אסור, ואפי' למ"ד *אין עובדים לשברים ה"מ עבודת כוכבים דזילא ביה מלתא למפלח לשברים אבל האי, לא איכפת ליה? א"ל *מאן יהיב לן מעפרא דרב ושמואל ומלאינן עייניהא רבי יותן א"ל דאמרי תרוייהו ביסוס שנפגם מותר, ואפי' למ"ד *עובדין לשברים ה"מ עבודת כוכבים דזילא ביה מילתא, לבטולה אבל הני שקלי להאי ומייתו ביסוס אחרינא, תניא כוותיה דר' יותנן ור"ל ביסוס שנפגם מותר מובח שנפגם אסור עד שיניחו רובו ה"ד ביסוס מזבח: א"ר יעקב בר אידי אמר ר' יותן ביסוס-אבן אחת, מובח-אבנים הרבה אמר

[פי' תוס' ד"ה ב. ד"ה ולא קשיא וכו']

[נעיל מז.]

[עבודה כוכבים נב. ע"ש]

[נעיל מת:מת:]

[ב"ב קעה: תוען מה:]

[נעיל מת:מת:]

[תוספ' פ"ו]

הנהות הב"ח (א) גמ' אינה בטילה עולמית ומיבעי. נ"ב כך היא גירסת הטוס"ד: (ב) שם ת"ל כגון למיהדר: (ג) רש"י ד"ה להשתחות לה וכו' ועוד כוכבים והשתחוה לה תפיה תע"ש: (ד) ד"ה מכדי וכו' וקיימא לן כעיל עובד כוכבים. נ"ב דף סג ע"ב: (ה) תוס' ד"ה אם וכו' כתלמוד יהושע כי אותה שלא נתבטלה לעולם היו עתידים כמו שדימו למחור שלא שעבדוהו לה תפיה תע"ש: (ו) ד"ה דלי וכו' ויש גרסן שמשכנה: (ז) ד"ה והכולכים וכו' מוסבין לכם :

(ח) נפניו פניסטה ביזוכמי כתן [וכ"ה בפ"ד דסוכה ה"ט] תרין מינין סלקין מן נציבין מסטיפוסתא דתענית ורבתא דיומא שביעאה וכבון דקסרין תמרין לף הדא מקומה ותניא כי הא דתמר וכו' . ב) נראה דצ"ל וכולן מפורש בפ"ק דף כח דכל כמה דתיומר לעמוד עליו עבודת כוכבים נקרא ביסוס . ג) תולי ל"ל תכל סכה שקלי להאי ביסוס ומייתי ביסוס אחרינא .

מסורת הש"ס

מאי קרא • דמזבח הוי לכבים הכהה ומיכורו עד שיעמוד רובו : גיד • כפור גרונפ"ל : עד שיקומו • שוב לא יקריבו עליו : ומי לאו • דלמא ניחלו יקומו : נעבד • בבעלי חיים הכתוב בנבוה(ד) : אם אנו • היה כשהקהה לו לשכור שם עלה מבע לעלה ודאי גם לבעלי חיים נתכוין מדיבור לכן לא חשיב מקריב : מזיד ורצון מדת הוא בין הוא בין רצון : תורה אור

כפרפסיא • לא כפרפסיא • תחלה ודאי דקחני הוא הכתוב כי כפרפסיא הוא ותוכח הוא : ודאי ישראל מוסר • דל"ת כל כהן שהוא מומר לחלל את הקדשים שלא יהא כהן לאחר מומר לחללי ישראל שהוא מקריב לע"ז ואינו מקריב לשם שמים : ופאי נעבד פוסי • בשהיה נעבד לא קרי ליה עשה שהרי הכהה עצמה עבודה כוכבים ועשה כה מעשה לכל בהמתוה לו עבודה לחתים דלאו בעוה לא מיתסר כהן שיט שלו : פיטם מחד • לעבודת כוכבים : פי נימא מכפנים • שלמשוה מלבי ישראל לעשות סחורים לעבודת כוכבים וכתיב ולא יגעו בלי (עול) לכהן ליי (יחזקאל מד): דכני דמי ניחוט • וקבוה הוא : פמבני מוכח • שנמוה מלבי בית המקדש משום דשיקוה מלבי יין לעבודת כוכבים ואע"ג דהקדש הוו ולא יכול העובד כוכבים לאסרן לפי"ה כיון דעבוד מעשה אסריתהו רבנן : דלמא כר"ש • דאמר קרא תקכתו והדום שילמו לאולין וקבוה העובדי כוכבים ויכלו לאסרן : ולמא

מגילה ח.

*המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה, עשה בה מעשה אסרה", אמר להו רב נחמן פוקו ואמרו ליה לעולא כבר תרגמה רב הונא לשמעתיך בבבל *דאמר רב הונא "היתה בהמת חבירו רבוצה בפני עבודת כוכבים כיון ששחטה בה סימן אחד אסרה", מנא לן דאסרה *מבהנים ודלמא ואלא

[לעיל נב:]

עלמו אין לאסור בהמתותה ורבא מסיק דאוקימנא דכפרפסיא מייב לאסור עלמו אסור עבודת כוכבים קרינא ביה ואע"ג דבעבד פעור והמת מסיים שפיר לרבא מבימוסיות דאסור לאסור עלמו אסור מלבי ישראל מיתסר לאסור הוא מלבי ישראל דאסור לאסור עלמו ומתוך כך היה נרלה לפסוק כרבי שמעלל דקרי נמי עבודת כוכבים בנעבד וקשיא לרבא דאמר ס"ל דאוקמא דכפרפסיא הוא ואע"ג דאסור לאסור עלמו אסור מלבי ישראל דאסור לאסור עלמו אסור מלבי ישראל דאסור לאסור עלמו אסור מלבי ישראל

מכרן וקדש בדמיהן מקודשת · פי' רש"י ודוקא קדושי מקח לכל לתיפטויי לסור מדרכן ויש ליתן טעם ולחלק שאין הסחה דומה כל כך לחליפי הדמים לי נמי משום פריה ורביה לא גזרו [ועי' תוס' מולין ד: ד"ה מותר] : **משום** להוית עבודת כוכבים וכביעית שני כתובין הבאין כאחד · תימה הא אין שביעית שוין לעבודת כוכבים חליפי חליפין לסורין עד סוף כל הטעם וכביעית דוקא לסרון נתפס ונסחר מוכרין ואם כן לי הוי כתיב חד לא לתי מכריה מיניה [ועי' תוספות קדושין נה. ד"ה ומני]:

ומנא מכנים · של בית המקדש שהזיקתם לתו : **ליפסרו נסו** · גזרו עליהם מזיקין וסיעתו ליסור שלם לף להדיוט דקתני גמוש ולא תמרינן ליפרקו וליפקו לחולין : **תפר בו בורות** · לעבודת כוכבים תורה אור · להדיוט לפי שלו : **פליפין** · החליפין בעבודת כוכבים שהיתה לו עבודת כוכבים והחליפה לעובד כוכבים בבהמתו : **פוש** · כי מרס הוש : **למעופי פרלס** · והכי מסמע הוש תופס לת דמיו כדאמרן כל שאתה מהיה לכל ערלה היש לסורה בכל מקום שהיש לבל דמיה ליהם לסורה תופסת לאסרן ואם "מכרן וקידש בדמיהן מקודשת לף מיפקפק בליסורא וממונו הוש מ"ג דליהו לסור לאסרן מיניהו מיהו שהיש הגלה מעיל "לה על ידי ערלה (ב)ולכל ליהי לף מערלה "קף מעיל ליה ודוקא קידושי שלם לסור לאסרן מיניהו מדרכן לסור : **שני כתובין הבאין כאחד** · לסתום הסרס לסורין לע"פ שהן לסורין בכ"מ שהן : **פף דאמרן** · ליהיו מרס כמותו : **קדש תופס פף דמיו** · דכתיב ופלה בערכך : **מפכסרין** · נלסלין קודס הביסור קודס ליכלה לסיה מן השדה לותו המין שמכר : **יגף בשר ובכנף דגים** · דכתיב הלי לף תפיס : **ופרי עלמו** · פרי של שביעית שמכר לשסון :

מתני' אף פנו מפוקין ידיסן · של לף העובדין לסמה ולנכנה שם ליהו רוסין שלשם מעבודת כוכבים תריסות מעלמן ולף קיומות ליהו מודיס לשו : **גבי' פילוסופין** · חכמי הסומות : **שפוטים שלש שלי פומבי** · רוסס שלי שלסי רוסס בו ובלע"ז קויי"ן עושין הפקר לכל שכל הרוצה לשסוס בו יסמוס בו כלומר שבשין על הערוה על כרמי ומולידין : **גף שמטריפין פומבי** · שלסי יולר הזולד על כרמי ומולידין שהרי גזרה (ג)לפי שיהוג העולם כשלהנו ומיבעית לי היכא לימר דרים לקים ובלזוה מקרא הוא דורש וכשגמומת דרים מלוסו פסוק על לך ובשגמומת דרים מלוסו פסוק טר ילך משי וגו' : **גל קנף** · משקעת לנקוס לת עובדיהם : **עם סמייס פוף פומבי** · מלסמה ומכלה לת ממוכס : **לפסיקיס** · לפסיקי מולפי מיס :

מכרן בה מעשה אסרה כי*אסא רב דימי א"ר יוסנן אע"פ שאמרו "המשתחוה לקרקע עולם לא אסרה, לפר בה בורות שיחין ומערות אסרה כי אסא רב שמואל בר יהודה א"ר יוסנן אע"פ שאמרו המשתחוה לבעלי חיים לא אסרן ·עשאן חליפין לעבודת כוכבים אסרן כי אתא רבין אמר ·פליגו בה רבי ישמעאל ב"ר יוסי ורבנן חד אמר חליפין אסורין חליפי חליפין מותרין וחד אמר אפילו חליפי חליפין נמי אסורין, מ"ט דמ"ד חליפי חליפין אסורין·אמר קרא °והיית תרם כמוהו" *כל שאתה מהיה ממנו הרי הוא כמוהו ואידך·אמר קרא "הוא"-הוא ולא חליפי חליפין· ואידך ההוא מיבעי ליה למעוטי ערלה וכלאי הכרם *שאם *מכרן וקידש בדמיהן מקודשת ואידך ערלה וכלאי הכרם לא צריכי ·מעוטא דהויא להו ·עבודת כוכבים, ושביעית שני כתובין הבאין כאחד *וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין ·עבודת כוכבים הא דאמרן שביעית דכתיב °כי יובל היא קדש תהיה לכם" *מה קדש תופס את דמיו ואסור אף ·שביעית· תופסת את דמיה ואסורה, א"מ מה קדש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף שביעית תופסת את דמיה ויוצאה לחולין·ת"ל "תהיה" "בהוייתה תהא הא כיצד ·לקח בפירות שביעית בשר ואלו ואלו מתבערין בשביעית, לקח בבשר דגים ,יצא בשר נכנסו דגים ,בדגים יין ,יצאו דגים נכנס יין, ביין שמן, יצא יין ונכנס שמן, הא כיצד *אחרון אחרון נתפס בשביעית ·ופרי עיצמו אסור· ואידך קסבר כתובין הבאין כאחד מלמדין ואיצטריך "הוא" למעוטינהו : **מתני'** שאלו את הזקנים ברומי אם אין רצונו בעבודת כוכבים למה אינו מבטלה אמרו להן אילו לדבר שאין צורך לעולם בו היו עובדין היה מבטלו הרי הן עובדין לחמה ולבנה ולכוכבים ולמזלות ,יאבד עולמו מפני השוטים אמרו להן א"כ יאבד דבר שאין צורך לעולם בו ויניח דבר שצורך העולם בו אמרו להן אף אנו מחזיקין ידי עובדיהן של אלו שאומרים תרעו שהן אלוהות שהרי הן לא בטלו: **גבי' ת"ר** *שאלו פלוסופין את הזקנים ברומי אם אלהיכם אין רצונו בעבודת כוכבים מפני מה אינו מבטלה? אמרו להם אילו לדבר שאין העולם צורך לו היו עובדין הרי הוא מבטלה הרי הן עובדין לחמה ולבנה ולכוכבים ולמזלות יאבד עולם מפני השוטים אלא עולם כמנהגו נוהג ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין בפר אחד הרי שגזל סאה של חטים [והלך] וזרעה בקרקע דין הוא שלא תצמח אלא עולם כמנהגו נוהג והולך ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין בפר אחד הרי שבא על אשת חבירו דין הוא שלא תעבר אלא עולם כמנהגו נוהג והולך ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין דאמר לקיש אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שעושין סלע שלי פומבי אלא שמטריחין אותי ומחתימין אותי בעל כרחי שאל פלוסופוס אחד את ר"ג כתוב בתורתכם °כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא מפני מה מתקנא בעובדיה ואין מתקנא בה אמר לו אמשול לך משל למה"ד למלך בשר ודם שהיה לו בן אחד ואותו הבן היה מגדל לו את הכלב והעלה לו שם על שם אביו ,וכשהוא נשבע אומר °בחיי כלב אבא" כששמע המלך על מי הוא כועס על הבן הוא כועס או על הכלב הוא כועס אמר לו כלב אתה קורא אותה והלא יש בה ממש אמר לו ומה ראית? אמר לו פעם אחת נפלה דליקה בעירנו ונשרפה כל העיר כולה ואותו בית עבודת כוכבים לא נשרף אמר לו אמשול לך משל למה"ד למלך ב"ו שסרחה עליו מדינה כשהוא עושה מלחמה עם החיים הוא עושה או עם המתים הוא עושה א"ל כלב אתה קורא אותה מת אתה קורא אותה א"כ יאבדנה מן העולם אמר לו אילו לדבר שאין העולם צריך לן היו עובדין הרי הוא מבטלה הרי הן עובדין לחמה ולבנה לכוכבים ולמזלות לאפיקים ולגאיות יאבד עולמו מפני שוטים וכן הוא אומר

אסוף

הגהות הב"ח (ג) גמרא גלף מכנים כנ"ל ותות ו' נמחק : (ב) רש"י ד"ה למעוטי וכו' מכל מיסי · ל"ב פי' כתסם שכתב ממנה : (ג) ד"ה גלף וכו' גזרה היא לפני וכו' וכמגמתו כ"ב וכן הוא בויקרא רבה פרשה כ"ב וכנמדבר רבה פתלף פ' ט :

נר מצוה

נב א מיי' פ"א מהל' עבודת כוכבים הל' ו סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סימן קמה סעיף ז :

נג ב ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו :

נד ד מיי' פ"ה מהלכות מיסות הלכה כ סמג עשין מא טוש"ע חו"מ סימן כח סעיף כב :

נה ה מיי' פ"ו מהלכות שמיטה ויובל הל' ו:

נו ו מיי' שם הלכה ז :

נז ז מיי' שם הלכה ו :

(נוסחא אחרת) ◇ כי' מאוכלת בהמה של ליהוח) ◇ על דברים שאינם נאכלים כלל (ולא תחוזאו אותן נאכלים בזבחים)

רבינו חננאל

מובא ששיקצום מלכי יון לעבודת כוכבים דלמא שגגני הם דכתיב קרא בחזיא ובאו בה פריצים וחללוה אלא מן הכלים שהוזיק אחזו והא כלים לאו בני דעת ניתנו ולא דרישה ניתנו ונאמרו דכתיב הכנו ואמר מר שנגנום והא אין אדם אומר דבר שאינו שלו אלא כיון דעבר בהו מעשה אסרם ש"מ הערשה מעשה אפילו בדבר שאינו שלו אמרי: אמרו משסיה רב' יוחנן אע"פ שאמרו המשתחוה לקרקע עולם לא אסרו חבר בו לשום עבודת כוכבים בורות שיחין ומערות אמרו וכן אע"פ שאמרו המשתחוה לבעלי חיים לא אסרם עשאן חליפין לעבודת כוכבים פירוש נתנם ולקח בחליפסם עבודת כוכבים אסרם ר' ישמעאל בר' יוסי ורבנן פליגי חד אמר בחליפין אסורין חליפי חליפין מותרין שנאמר חליפין וחד אמר אפי' חליפי חליפין אסורין כמותו כל שאתה מהיה ממנו הרי הן כמותו כו' שנאמר הזיח הרי הוא עובדת כוכבים ושביעית שני כתובין הבאין כאחד כו' כתיב בשביעית תהיה תהא כל שאתה מהיה ממנה הרי הוא כמות כו' וכבר פירשנוה בסם קדישין ובמלחמת ואסיק' ואידך קסבר שני כתובין הבאין כאחד פלמדין ממ"ל אלא לפ"ד פלמדין ממ"ל אינא למימר הם רבי ישמעאל בר' יוסי ורבנן דפרשין פלמתניתין בהא מילתא בהדיא: כתני' שאלו הזקנים ברומא אם אין רצונו בעבודת כוכבים מפני מה אינו מבטלה אמרו להן אילו לדבר כו' · ת"ר שאלו פילוסופין הזקנים ברומא אם אין רצונו בעבודת כוכבים מפני מה אינו מבטלה אמרו להן אילו לדבר שאין העולם צריך לו היו עובדין הרי הוא מבטלה הרי הן עובדין לחמה ולבנה לכוכבים ולמזלות שהעולם צריך להן יאבד עולמו מפני השוטים כו' וכן הגזול שדה חורעה דין הוא שלא תצמח וכן הבא על אשת חבירו דין הוא שלא תתעבר ממנו אלא העולם נוהג כמנהגו ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין דאמר לקיש אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שעושין סלע שלי פומבי אלא שמטריחין אותי ומחתימין אותי בעל כרחי שאל פלוסופוס אחד את ר"ג כתוב בתורתכם כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא מפני מה מתקנא בעובדיה ואין מתקנא בה אמר לו אמשול לך משל למה"ד למלך בשר ודם שהיה לו בן אחד ואותו הבן היה מגדל לו את הכלב והעלה לו שם על שם אביו, וכשהוא נשבע אומר בחיי כלב אבא כששמע המלך על מי הוא כועס על הבן הוא כועס או על הכלב הוא כועס אמר לו כלב אתה קורא אותה והלא יש בה ממש אמר לו ומה ראית? אמר לו פעם אחת נפלה דליקה בעירנו ונשרפה כל העיר כולה ואותו בית עבודת כוכבים לא נשרף אמר לו אמשול לך משל למה"ד למלך ב"ו שסרחה עליו מדינה כשהוא עושה מלחמה עם החיים הוא עושה או עם המתים הוא עושה א"ל כלב אתה קורא אותה מת אתה קורא אותה א"כ יאבדנה מן העולם אמר לו אילו לדבר שאין העולם צריך לן היו עובדין הרי הוא מבטלה הרי הן עובדין לחמה ולבנה לכוכבים ולמזלות לאפיקים ולגאיות יאבד עולמו מפני שוטים וכן הוא אומר

אסוף

ואותה

ט) נלמד מסכר כאן ו"ל ולמעיל בשגגת כניסת ל"ד דסכי כתובין הבאין כאחד אין מלמדין גלף ל"ד מלמדין מתי לימד כס לי' ישמעאל וכו'.

מסורת הש"ס

אסוף אסף · כלומר הַאֲסֵלָה לח בכל בתמיה : **אסף אדם וכסמא ופמכשלות אם הרשעים** · כל דבריס שהרשעים נכשלין בהן: **ופכרמי אם האדם** · בתמיה שהרי לח לאדם הן טובין : **מגריפם שר צבא** · עובד כוכבים היה ממונה על רלחי גייסות וכימי מגריפס המלך היה : **אין מפקנפם כח** · לח מן הרלשונה תורה אור

היה מקפדת [כל כך] לטעות לחטפניה בעלה [לחכל לח פחותה ממנה מתקנלה. ומקפדת עליו לטנאתו]: **וזיין** · יקרלל היה: **דמוני כי מכרי** · פסחים ההולכין לעבודת כוכבים שנתפרקו חיבריהן ממתת מוליין ותוזרין בחיבריו מלומדים: **רעים כשליחותן** · משיריס לח הגוף: **שפחניהן דכרים** · מיכן לטעות : **מרתני' גם נשומה** · שבעטה ודרכה עובד כוכבים : **שפוף עופל**-ענביס מפוך יין בעדשים של גת שקורין מיי"ס : **ונותן לתפוח** · לסיפס גל הענבים שתחת הקורה קרי תפוח ובלע"ז ס"ק וקבבר קנת דיין לח הוי יין נסך עד שירד לבור : **מפ שבכור לפור** · לח טנא בו העובד כוכבים לחרי כן . בור היו עושין לפני הגת ובכלי נתון שם לקבל היין ויש שמתין הבור בסיד והיין משמר בתוכו ואיט מחבד טפה והוא בור סיד" : **דורכין עם הפועד כוכבים בגת** · **ונלח לחריכן** משחבר בחיטורי הגלה הוא דלחפיט בשחיה שבר לחי תנח דברי כל זמן שלח ירד לבור ומשום גורם מומלה ליכל שמשנה שדרך בהן העובד כוכבים מעט נעטלו ומשום מסייע ידי עוברי עבירה ליכל שהעובד כוכבים לח נלטווה על כך : לחבל

[מעתי כתובות פ"ב מ"ח]

אמרו יסורין: דין הוא שלא נצא ודחזרין ואומרים וכי מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו והיינו דא"ר יוחנן מאי דכתיב °וְחֲלָמִים רעים ונאמנים-רעים בשלוחותן ונאמנים בשבועתן א"ל רבא בר רב יצחק לרב יהודה האיכא בית עבודת כוכבים באתרין דכי מצטריך עלמא למשרא להו בחלמא_ואמר להו "שחטו לי גברא ואייתי מטרא" שחטו לה גברא ואתי מטרא! א"ל השתא *אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מלתא דאמר רב: מאי דכתיב °אשר חָלַק ה' אלהיך אותם לכל העמים" מלמד שהחליקן בדברים כדי לטורדן מן העולם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב °אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן" *בא למטא פותחין לו, בא לטהר מסייעין אותו : **מרתני'** לוקחין גת בעוטה מן העובד כוכבים אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח (ו)(ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור, יָרַד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר : דורכין עם העובד כוכבים בגת אבל

[שבת קנה.]

מם ד

מגלי שבת קנ. יומל לה: מגלות כט:

לוקחין גת בעוטה · לחש"פ שנטל בידו ונותן לתפוח ליט נעשה יין נסך עד שירד לבור כך (ג)הגירסת ויש ספרים שגורסין שליט והוי סיפל פירוש דריסת לחכל לוחן ספרים שגורסין ואיט בוי"ו ול"ל נעשה דין לחר שלפי' נעל עובד כוכבים היה ממונה על רלחי גייסות המושך מן הגת וירד לבור ליט לחסר וקניל לחמי לנטריך למיתי לחש"פ שנטל בידו ונותן לתפוח היה נעשה יין נסך כלל עד שירד לבור וי"ל לל זו לף זו קתני ל"ל תנח "סיפל נגעויי ריישל דלח תיימל דנחיכה לתפוח כשהכל נלחף חל התפוח הוי כליט ירד לבור קמ"ל ד"ה סיפל דירד לבור וזוקל : **ירד** לבור מה שבבור לחסר · פ"ה לח נעע בו עובד כוכבים ולח פחות ממנו ולפי' יעע בו עובד כוכבים וכן נרלה דיישל דקתני סיפל דומיל דריישל דנחיכה לתפוח מיירי בעניעה לף מוסר דסיפל מיירי בעניעה לחכל ליז לפרש ד"ל והלחר מוסר שליט נחסר כשנעע העובד כוכבים במה שבבור ע"י נעוץ לחכל ולחלי לח נעע העובד כוכבים הוי לחסור במעע עובד כוכבים דשפיר הוי קרוי יין שנמנח הכל לל החפוח ד"ה"כ כי מקשה מינה בעמ' לרב הונל דלחמר ליז שנתחיל ליישך עושה יין נסך ליכיי ליה דרב הונל חייכי במעע עובד כוכבים דמתני' נמי הכל לחסרה לל שריל הלחר ללח ע"י נעוץ וכ"ש דמקשי מ"מ שפיר דשמיך לחלח דשמעי' ליה לרב הונל דלחיט ליה בפ"ב (נקמן עב.) דנעוץ חבור ובמתניתין משמע דנעוץ ליט חבור מדקתני שרי הלחר שבעמ דל"ה הוה ליה לגמרל דלחקשויי לחתויי מלתיה דרב הונל דלקמן ליז דשמה דהשתל פריך לקן נרלה כפי' רש"י דמיירי מתניתין דהלחר מוסר לף בעניעה ושמה ניחל לליכל לשטויי בעמ' דמתניתין לל מיירי במעע עובד כוכבים ורב הונל מייירי במעע עובד כוכבים דע"כ מתני' נמי מייירי במעע עובד כוכבים כדפריכיט ור"י פי' דוודלי מיירי במתני' בנעוץ נמי ולשמעינן שהלחר ליט נלחסר מטעם נעוץ מדקלמר עלה בגמרל לל שנ ללל לחזיר נרגותני לגמ פי' ולף מוסר שליט נלחסר מטעם נעוץ בר נעוץ ופריך נרגותני גופה כמתני' דלחמר ומתני בנעוץ לימל מתני' נמי מייירי בנעוץ כדפריכיט ורשב"ם פי' מה שבבור לחסור לף בלל בעניעה עובד כוכבים מטעם כחו של עובד כוכבים דגזרי ביה רבנן כדלמריכן לקמן בפ"ב (דף עב:) ול"ל מכח דריכתו בגת נמקך היין ויורד לבור והלחר מוסר שליט נלחסר מכחו כיון שליט עדיין יין וגם ליט נלחסר לל בנעוץ ולל בנעוץ כדפריכיט: **והשאר** מוסר · פי' לף בשמיה כפ"ה לחבל הל"ל שמפיה פי' מוסר בהגלה ליט נעשה יין נסך ליחסר בהגלה עד שירד לבור לחבל בשמיה מיהל לחסור וכן בריישל לוקחים גת בעוטה כו' לחש"פ שעטל כו' וליט תעוב כיחסורי הגלה והקשה הר"ל לחלמן לוקחין מעמע דמוסר לף בשמיה ועוד דבנמ' כי פריך לרב הונל ניחני ליה דמוסר דמתני' ליט בהגלה וכי קלמר רב הונל בשמיה קלמר ולי פריך מעוב להזכיר רב הונל יין נסך דמעמע לף בהגלה הל לקמן נמי קלמר רב תיוב בן יומו עשה יין נסך והייט בשמיה זוקל כדלקמן (דף נ.) בגמ' לכך גרלה לפרש כפי' רש"י והל דלחמרינן בפ"ב (לקמן דף עב:) גבי גת של לחבן שנפחה עובד כוכבים (נ) יענב ושל תן רבי לומר יענב ושכ"ל יקלוף הוסף ולימל דלחמר זוקל זפחה לחבל דרך בה לל שני לה בניגוד ולמלי הל קלני הכל לדקלמיט גת בעוטה ויש לומר דהכם מיירי למשנה מחרוזה דקי"ל כוותיה וכי פריך הכם מלניתין לחבריית הוה מני למטוי כלן למשנה מחרוזה לחלח ליה למימר מלניתין בלח לדך דה בריישל דרכך בה ולחוקומי מרוייהו למשנה מחרוזה: **דורכין** עם העובד כוכבים בגת·פ"ה ומשום גרם טומלה ליכל דמשנה שדרך בהן עובד כוכבים מעט נעטלו ומשום מסוקפירושו שדורכין בסוף דריכה קלמר וכן נרלה לר"י דלחין לפרש דורכין בתחלת דריכה ומעטם שנעטלו הכל בגת טומלה דל"ל ישרלל השתה פירושו בטומלה לחלי לל דורכין עמו כיון שנעטלו הכל בגת טמל לכך נרלה כפרש"י דכסוף דריכה קלמר וכן מעמע בירושלמי דקתני דורכין עם העובד כוכבים בגת הדל לחש קלמרת והוה קהלכו עליו דריכה שלי ועדב לבל לל הלכו עליהן שלי ועדב לל:

לבל

אסוף אָסַף כָּל מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה נְאֻם ה': **אסף אָסַף** וּבְהֵמָה אָסַף עוֹף הַשָּׁמַיִם וְדְגֵי הַיָּם **ומכשלות את הרשעים** [וגו'] וכי מפני שהרשעים נכשלים בהן יאבדם מן העולם והלא לאדם הן עובדין °וְהִכְרַתִּי אֶת הָאָדָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה [וגו'] **שאל** אגריפס שר צבא את ר"ג כתיב בתורתכם °כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא כלום מתקנא אלא לחבם בחבם וגבור בגבור ועשיר בעשיר **אמר לו אמשול לך משל** למה"ד לאדם שנשא אשה על אשתו,חשובה ממנה אין מתקנאה בה ,פחותה ממנה מתקנאה בה. **א"ל** וניין לר"ע לבי ולבך ידע דעבודת כוכבים לית בה מששה והא קחזינן גברי דאולי כי מחברי ואתו כי מצמדי,כ"ש:אמר לו **אמשול לך משל** למה"ד לאדם נאמן שהיה בעיר וכל בני עירו היו מפקידין אצלו שלא בעדים ובא אדם אחד והפקיד לו בעדים,פעם אחד שבח והפקיד אצלו שלא בעדים ,אמרה לו אשתו: בוא ונכפרנו,אמר לה וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן אנו נאבד את אמונתינו,אף כך יסורין-בשעה שמשגרין אותן על האדם משביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני,כיון שהגיע זמנן לצאת הלך זה לבית עבודת כוכבים-

[דכריס בת]

שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו והיינו דא"ר יוחנן מאי דכתיב °וְחֲלָמִים רעים ונאמנים-רעים בשלוחותן ונאמנים בשבועתן **א"ל** רבא בר רב יצחק לרב יהודה האיכא בית עבודת כוכבים באתרין דכי מצטריך עלמא למשרא להו בחלמא_ואמר להו "שחטו לי גברא ואייתי מטרא" שחטו לה גברא ואתי מטרא! **א"ל** השתא *אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מלתא דאמר רב: מאי דכתיב °אשר חָלַק ה' אלהיך אותם לכל העמים" מלמד שהחליקן בדברים כדי לטורדן מן העולם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב °אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן" *בא למטא פותחין לו, בא לטהר מסייעין אותו : **מרתני'** לוקחין גת בעוטה מן העובד כוכבים אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח (ו)(ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור, יָרַד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר : דורכין עם העובד כוכבים בגת אבל

מסורת הש"ס

אסוף אסף · כלומר הַאֲסֵלָה לח בכל בתמיה : **אסף אדם וכסמא ופמכשלות אם הרשעים** · כל דבריס שהרשעים נכשלין בהן: **ופכרמי אם האדם** · בתמיה שהרי לח לאדם הן טובין : **מגריפם שר צבא** · עובד כוכבים היה ממונה על רלחי גייסות וכימי מגריפס המלך היה : **אין מפקנפם כח** · לח מן הרלשונה תורה אור

היה מקפדת [כל כך] לטעות לחטפניה בעלה [לחכל לח פחותה ממנה מתקנלה. ומקפדת עליו לטנאתו]: **וזיין** · יקרלל היה: **דמוני כי מכרי** · פסחים ההולכין לעבודת כוכבים שנתפרקו חיבריהן ממתת מוליין ותוזרין בחיבריו מלומדים: **רעים כשליחותן** · משיריס לח הגוף: **שפחניהן דכרים** · מיכן לטעות : **מרתני' גם נשומה** · שבעטה ודרכה עובד כוכבים : **שפוף עופל**-ענביס מפוך יין בעדשים של גת שקורין מיי"ס : **ונותן לתפוח** · לסיפס גל הענבים שתחת הקורה קרי תפוח ובלע"ז ס"ק וקבבר קנת דיין לח הוי יין נסך עד שירד לבור : **מפ שבכור לפור** · לח טנא בו העובד כוכבים לחרי כן . בור היו עושין לפני הגת ובכלי נתון שם לקבל היין ויש שמתין הבור בסיד והיין משמר בתוכו ואיט מחבד טפה והוא בור סיד" :

[מעתי כתובות פ"ב מ"ח]

דורכין עם הפועד כוכבים בגת · **ונלח לחמרינן** משחבר בחיטורי הגלה הוא דלחפיט בשחיה שבר לחי תנח דברי כל זמן שלח ירד לבור ומשום גורם מומלה ליכל שמשנה שדרך בהן העובד כוכבים מעט נעטלו ומשום מסייע ידי עוברי עבירה ליכל שהעובד כוכבים לח נלטווה על כך : לחבל

[שבת קנה.]

מם ד

מגלי שבת קנ. יומל לה: מגלות כט:

לוקחין גת בעוטה · לחש"פ שנטל בידו ונותן לתפוח ליט נעשה יין נסך עד שירד לבור כך (ג)הגירסת ויש ספרים שגורסין שליט והוי סיפל פירוש דריסת לחכל לוחן ספרים שגורסין ואיט בוי"ו ול"ל נעשה דין לחר שלפי' נעל עובד כוכבים היה ממונה על רלחי גייסות המושך מן הגת וירד לבור ליט לחסר וקניל לחמי לנטריך למיתי לחש"פ שנטל בידו ונותן לתפוח היה נעשה יין נסך כלל עד שירד לבור וי"ל לל זו לף זו קתני ל"ל תנח "סיפל נגעויי ריישל דלח תיימל דנחיכה לתפוח כשהכל נלחף חל התפוח הוי כליט ירד לבור קמ"ל ד"ה סיפל דירד לבור וזוקל : **ירד** לבור מה שבבור לחסר · פ"ה לח נעע בו עובד כוכבים ולח פחות ממנו ולפי' יעע בו עובד כוכבים וכן נרלה דיישל דקתני סיפל דומיל דריישל דנחיכה לתפוח מיירי בעניעה לחכל לל החפוח ד"ה"כ כי מקשה מינה בעמ' לרב הונל דלחמר ליז שנתחיל ליישך עושה יין נסך ליכיי ליה דרב הונל חייכי במעע עובד כוכבים דמתני' נמי הכל לחסרה לל שריל הלחר ללח ע"י נעוץ וכ"ש דמקשי מ"מ שפיר דשמיך לחלח דשמעי' ליה לרב הונל דלחיט ליה בפ"ב (לקמן עב.) דנעוץ חבור ובמתניתין משמע דנעוץ ליט חבור מדקתני שרי הלחר שבעמ דל"ה הוה ליה לגמרל דלחקשויי לחתויי מלתיה דרב הונל דלקמן ליז דשמה דהשתל פריך לקן נרלה כפי' רש"י דמיירי מתניתין דהלחר מוסר לף בעניעה ושמה ניחל לליכל לשטויי בעמ' דמתניתין לל מיירי במעע עובד כוכבים ורב הונל מייירי במעע עובד כוכבים דע"כ מתני' נמי מייירי במעע עובד כוכבים כדפריכיט ור"י פי' דוודלי מיירי במתני' בנעוץ נמי ולשמעינן שהלחר ליט נלחסר מטעם נעוץ מדקלמר עלה בגמרל לל שנ ללל לחזיר נרגותני לגמ פי' ולף מוסר שליט נלחסר מטעם נעוץ בר נעוץ ופריך נרגותני גופה כמתני' דלחמר ומתני בנעוץ לימל מתני' נמי מייירי בנעוץ כדפריכיט ורשב"ם פי' מה שבבור לחסור לף בלל בעניעה עובד כוכבים מטעם כחו של עובד כוכבים דגזרי ביה רבנן כדלמריכן לקמן בפ"ב (דף עב:) ול"ל מכח דריכתו בגת נמקך היין ויורד לבור והלחר מוסר שליט נלחסר מכחו כיון שליט עדיין יין וגם ליט נלחסר לל בנעוץ ולל בנעוץ כדפריכיט: **והשאר** מוסר · פי' לף בשמיה כפ"ה לחבל הל"ל שמפיה פי' מוסר בהגלה ליט נעשה יין נסך ליחסר בהגלה עד שירד לבור לחבל בשמיה מיהל לחסור וכן בריישל לוקחים גת בעוטה כו' לחש"פ שעטל כו' וליט תעוב כיחסורי הגלה והקשה הר"ל לחלמן לוקחין מעמע דמוסר לף בשמיה ועוד דבנמ' כי פריך לרב הונל ניחני ליה דמוסר דמתני' ליט בהגלה וכי קלמר רב הונל בשמיה קלמר ולי פריך מעוב להזכיר רב הונל יין נסך דמעמע לף בהגלה הל לקמן נמי קלמר רב תיוב בן יומו עשה יין נסך והייט בשמיה זוקל כדלקמן (דף נ.) בגמ' לכך גרלה לפרש כפי' רש"י והל דלחמרינן בפ"ב (לקמן דף עב:) גבי גת של לחבן שנפחה עובד כוכבים (נ) יענב ושל תן רבי לומר יענב ושכ"ל יקלוף הוסף ולימל דלחמר זוקל זפחה לחבל דרך בה לל שני לה בניגוד ולמלי הל קלני הכל לדקלמיט גת בעוטה ויש לומר דהכם מיירי למשנה מחרוזה דקי"ל כוותיה וכי פריך הכם מלניתין לחבריית הוה מני למטוי כלן למשנה מחרוזה לחלח ליה למימר מלניתין בלח לדך דה בריישל דרכך בה ולחוקומי מרוייהו למשנה מחרוזה: **דורכין** עם העובד כוכבים בגת·פ"ה ומשום גרם טומלה ליכל דמשנה שדרך בהן עובד כוכבים מעט נעטלו ומשום מסוקפירושו שדורכין בסוף דריכה קלמר וכן נרלה לר"י דלחין לפרש דורכין בתחלת דריכה ומעטם שנעטלו הכל בגת טומלה דל"ל ישרלל השתה פירושו בטומלה לחלי לל דורכין עמו כיון שנעטלו הכל בגת טמל לכך נרלה כפרש"י דכסוף דריכה קלמר וכן מעמע בירושלמי דקתני דורכין עם העובד כוכבים בגת הדל לחש קלמרת והוה קהלכו עליו דריכה שלי ועדב לבל לל הלכו עליהן שלי ועדב לל:

לבל

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מם שבכור כו' דורכין עם וכו' ומשום מסייע ידי עוברי עבירה · עיין מג"א סימן שמז ס"ק ד :

תגהות הב"ח

(ו) במשנה ונותן לתפוח (ולימן) מ"ה וכ"ב ס"ל ליט נלח ו"ן וכ"ל גרסי שליט כמ"ן ופ"ן נתום: (ג) תום' ד"ה נוקמין וכו' כך הוה פגי': (נ) ד"ה וכשלר טו' שופתה עובד כוכבים מנגנה וטל פטורה ול מן ר' תומר :

ואותה עבודת כוכבים לא נשרפה א"ל משל למלך שפרחה עליו עיר ובא להשחיתה החזיים משחית ולא המתים כו' ועור שאלו אגריפס שר צבא כו' א"ל זונן לר' עקיבא לבי ולבך יודע שעבודת כוכבים אין בה ממש והא חזינן דאזלו בה שורין ותוזרין שליטים · א"ל משל לאדם נאמן שהיה בעיר והיו הכל מפקידין אצלו שלא בעדים בא אחר ולא היה מפקיד אצלו אלא בעדים פעם אחד ש כ ח והפקיד אצלו שלא בעדים אמרה לו אשתו כשהוא כותבן לה אישה בשביל שופה זה שעושה שלא כהוגן נאבד את אמונתנו כן החלאים שעל בני אדם בשעה שמשתלחין עליו משביעין אותן שיבאו עליו ביום פלוני ויצאו ביום פלוני ועל ידי סם פלוני וכיון שהגיע זמנם לצאת הלך זה לעבודת כוכבים דין הוא שלא יצאו החלאים אלא מפני שופה זה שעשה שלא כהגן נעבור על שבועתנו ותיינו דכתיב וחלאים רעים ונאמנים רעים בשליחותם ונאמנים בשבועתם א"ל רבא בר יצחק לרב יהודה עבודת כוכבים איח באתרין וכי מצטריך עלמא למטרא מיתחזי בחלמא קפטלו לי גברא שחטו לה גברא ואתי מטרא א"ל השתא אי כו' שכיבנא לא אמינא לכו הא מילתא הכי אמר רבמאי דכתיב אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים . מלמד שהחליקם בדברים שמראין כי יש ממש בעבודת כוכבים כדי לטורדן מן העולם אם יפעו אחריהם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ ללענים יתן חן בא ליפטא פותחין לו בא ליטהר מסייעין אותו שנאמר ולענוים יתן חן: **מתני' לוקחין** גת בעוטה מן העובד כוכבים

א"ד מן הגוי אלונר מצרן יין לנסיך

אבל לא בוצרין · פ"ה לפי שטיגין בגת עמהה וה"ה דהוה מלי למימר שמא יבצרו בכלים עמהם ול"ל כי לפי מה שפ"ה ניחא דלפי' אם בצרו בכלים עמהם לא נעמוד עד שלא הוכשרו דשמא לא הוכשרו: **אבל** מוליכין פת לפלטר · פ"ה תופה הפת ולא היכא דה"ל למימר לחטר ושוב דלמרינן בתוספתא"ן מסיימין מתוס העושה בטומאה ואין מוליכין עמו ("גרוטם) לחטר לכך גרסה פלטר מחוס קטן שלוקחין הרבה ככרות ביחד מן הגחוס גדול כדי למוכרם על יד על יד ועשמת דמוליכין עמו פת לפלטר היינו משום שכבר עמדה מלאכת העבודה ור מלאכה לחברם היא לבל ולא הולכה לחטר לחורה אלו היא טוף הלישה (ה)וכפרק החכ (ב"מ דף ט.) גמי משמע דפלטר הוא נחמוס קטן דקחני נחמוס מחד נגרח זבין פלטר מחרי חלת נגרי זבין ובירוסלמי גמי קאמר פלטר משמע הוא ככמה נחמוחין: **אי"ר** הונא יין כיון שהתחיל לימשך כו' · פ"ה שהגת עשויה כמדרון ומשעה שהוא נמשך מלד המליון לגד החחתון קרוי יין וכשמוך גמי פירש בגת פקוקה ומלאה ולא נמשך בה היין ולא זז ממקומו חלת במקום שנסחתם שם שומר נרלה מתוך פירוחו לחפי' בגת עלמה לם פינה החלנים לילך ולילך ונשחר היין לגד לחד הוי החחיל לימשך וה"ה גמי בגיוחו שלט שזורכים בהם וכן פי' רשב"ם בשם רש"י וה"ל הלכה כמשנה לחרוכה כרב הונא דחמר יין כיון שהחחיל לימשך עושה יין נסך וחם חפיק גרעינים שבגיוחו לילך ולילך כדי שיכנס היין בחמלישחו נרלה (לג"י) [ברש"י] ליו לך המשכה גדולה מזו ושמשה יין נסך עכ"ל ול"ל לפירושו פינה הגרעינים עד שולי הגיגים שחם לו פינה כי חם למעלה ליו כחן המשכה כיון שיש ענבים חחחיה חדע דהא חכן בחמני' לע"ם שטחל ביזו ושהן לחפוח וה"ל פינה הענבים לילך ולילך וחפ"ה ברי בגת פקוקה ומלחה לחפי' נרב הונא כדחמרי בשמעחין לדרב הונא *אחרי למה (ג)רב"ף ליו דורכין עם העובד כוכבים בגת משום דרב הונא ואין מלחה ליו בה מכיוה עד שיטול פקק שלפניה וירד היין והיח מכיוחו מיד: **ופשאר מובר** · והו הכל להחחיל לירד והרי נמשך וקחני מה שבגת מוחר: **בד"ד** (ד) **ד"ל**-סימנין הן: **ליו כוזרין עם העובד כוכבים** כו' · ה"ה ליטרחל השוחה פירוחיו בטומחה ומוסיף עליו ישרחל שלוח ליו דורכין עמו; בצירה היא גרס טומחה שהבוצרו מוליכו לגת→ והגת ממלחה: **ידי טובלי עבירה** · לעיל פרקין: **אבל דורכין עם העובד כוכבים** · דכיון דכבר נטמחו,ושובד כוכבים לחו שובר עבירה הוא שלא נטמחה ,ברי: **ואם מיישינן נדרב פונא** · למיסריה מטום מחסכר בליטורי הגלה מהחחיל לימשך דליטו יין עד שירד לבור: ואין

אבל לא בוצרין עמ. "ישר"ל שהוא עושה בטומאה לא דורכין ולא בוצרין עמו אבל מוליכין עמו חביות לגת ומביאין עמו מן הגת: נחתום שהוא עושה בטומאה לא לשין ולא עורכין עמו אבל מוליכין עמו פת לפלטר: **גמ'** אמר רב הונא יין כיון שהתחיל להמשך עושה יין נסך תנן לוקחים גת בעומה מן העובד כוכבים ואע"פ (ה) שנמצל בידו ונתן לתפוח א"ר הונא בגת פקוקה ומלאה ת"ש ואינו עושה יין נסך עד שירד לבום ה"נ בגת פקוקה ומלאה ת"ש ושוד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר אמר רב הונא לא קשיא באן במשנה ראשונה באן במשנה אחרונה דתניא *בראשונה היו אומרים בד"ד: אין בוצרין עם העובד כוכבים בגת שאסוך לגרום טומאה לחולין שבא"י ואין דורכין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה שאסור לסייע ידי עוברי עבירה אבל דורכים עם העובד כוכבים בגת ולא ת"ש דרב"ף (ג) אין דורכין עם העובד כוכבים בגת משום דרב הונא

מסורת הש"ס

[גמ' גל נמ]

[תוספתא פ"ח פ"ב]

[תוספתא פ"ח פ"ב]

[גמ' גל נמ]

[תוספתא פ"ח פ"ב]

[תוספתא פ"ח פ"ב]

[תוספתא פ"ח פ"ב

ואין כוזרין עם ישראל וכו' · משום דגורס טומאה הוא ולא ע"ג דסכירא ליה השתא מוקי לה בדקתני סיפא, ה"מ דעובד כוכבים, אבל ד"ישראל עובדים הם לתרומה ואסור לגרום טומאה לתרומה דכתיב "ואתי הוא נתתי לך את משמרת תרומתי" בשתי תרומות הכתוב מדבר וכ"ש שאין זוכין שדרכיהן ממעטן ומסייע ידי עובדי עבירה: **יין משקפה** · וי מגמר מלוכה לענין מעשר ליאסר בו שתייה ערלי · משקפה לשון לף כמו קפא תהומות דמסכת סוכה (דף נג.) שלפין התרנגלים על היין כשהוא בכור: **ופע"פ שקפה** · מה שכבר קולט מן הגת העליונה ושותה שלמטה אינו יכול לגרום מלוכה: **מן הגזוז** · מקום דרך מרזב המקלח היין לבור: **ש"מ קיפוי דבור קאמר** · מדקתני "ופע"פ שקפה קולט מן הגת" דלי בחביות מה ענין לגל נה: **בדבי ר' יוסניה** · בשתי לוסניה: **משישלה בחביות** · לשון הסולה דגיס מן היס (חולין דף פג:) משישלה היין מן הבור להכנס בחביות וכן מפרש בב"מ בהשוכר את הפועלים (דף נב:) ונעניל קתני לרבנן משירד לבור ולר"ע משקיפה: **עד שירד לבור** · הא ירד לבור אע"פ שלא קיפה הוי יין: **נימפ** · כי היכי דקתני לענין נסך ה"ג לענין מעשר ופליג אדרבנן ואדרבי עקיבא: **מנחת חנוני פיגל** · הלא דינן סבר מטירד לבור ולרבנן מטיקפה בבור ולר"ע משישלה: **שמני יין נסך כו'** · אבל במעשר אי כרבנן אי כר"ע: ולרבא בטומאה מסתברא דמשקפה הוי יין ולא משישלה דכל זמן שהוא קמח אין כאן מיזוג אלא כלל אבל תרומה לחויה מבטלה ס"ל לענין מעשר ופליג אדרבנן ואדרבי עקיבא: **מנחת חנוני פיגל** · הלא דינן סבר מטירד לבור ולרבנן משקיפה בבור ולר"ע משישלה: **שמני יין נסך כו'** · אבל במעשר אי כרבנן אי כר"ע: ולרבא בטומאה מסתברא דמשקפה הוי יין ולא משישלה דכל זמן שהוא קמח אין כאן מיזוג אלא כלל אבל תרומה לחויה מבטלה ס"ל לענין נסך ה"ג

רבא מוקי לה כתלתא תנאי · וא"ת למאי לית ליה לקמן רביעי לפי שכגרגותני המתעבד בגת וא"ת והלא מסתמא יש בגת יותר מכשיש מניפת יין הגרגותני ותמריק לקמן בפ"ב (דף סו.) ממלת תדמת בעיבי רבה תמר בעוקן מעט וקיימת לן כרבה בגבי תביי וכי תימת כיון דבגת נמי תיכת יין עם הענבים וה"ל מין במינו דבמקום ולא בעיל לתכי מיקני לימת מלק מינו דהייט יין כמי שתיט ושליט מינו דהייט העכיס שבגת רבה עליו ומבטלו כדס"ל נמי לרבה בפרק גיד הנשה (מוליו דף ק:) גבי תחיטת של בן טמת וא"ל דס"ל כתביי דלמר חמרת תדמת בעיבי במקום שליט ליה יין מלק לת מינו כמי שתיט עוד י"ל דמייתי הכת כגון שיש הרבה יין ביחד בגת והוה ליה מין במינו במקום ותפי' לרבה לתסור והבתת ל"ת דלפי' רתקון דתמריק לתיט ליה כתביי לין לפסוק כוותיה וכתתי מחזירין בשוגג גרגותני בגת יש לבטל יין הגרגותני בעיבי דגת דלתו קבירת לן דכתר שמת תולין וא"ת לפר"ת דמפרש לקמן בפ"ב (דף עג. ד"ה יין) סתם יין נסך בשאיט בשתר תיסורין שכתורה תס לת טדע שאתכסך לעבודת כוכבים ת"כ למה יתסור התוזרת גרגותני דמתתמת יש שאיט בתרלני הגת ממה שכגרגותני ותפילו תס יסבור כתביי יהת מותר וי"ל דרב הונת כרב רביט ס"ל בתמר בפ' גיד הנשה (תוליו דף ק.) דס"ל כרבי יהודה (נ) ותומר מין במינו במקום[a] בכל יהסיכוך[b] תיסורין שכתורה: **גרגותני** גופה כמתי מיפסרת בעוקן ס"מ עוקן תיכור · וא"ת ת"כ מה שכגת היה לנו לתסור מטעם עוקן וי"ל דשתי הכת דהוי בעוקן בר עוקן תמנ דמנח לגרגותני לבור עוקן שני ומכתן שמכן הריבי"ן והרשב"ם ור"ת בשם רש"י דלפי' למ"ד דעוקן תיכור מ"מ עוקן בר עוקן כי הכת תיט תיכור וא"ת ת"כ מה שכגת היה לנו לתסור מטעם עוקן ת"כ טפל בוזלי מן הגת לבור וי"ל לכין דמקבי הגרגותני תיכם עטויים ביותר תלת מן המדתין ת"כ ר"ש בעובד כוכבים שקפך יין מן הקנקן לוס שתו נתסר היין שכבוס משום דמתי דעפיק לבדתי גזרו בית רבנן כדלקמן בפ"ב (דף עב:) והיין שבקנקן נתסר נמי מטעם עוקן ות"כ הוי היין שבחבית עוקן בר עוקן והר"י בר"מ היה דוחה רתיה זו כי לעולם תימת לך עוקן בר עוקן תיכור והת דלת תמרינן הכת יין שבגת משום דמה שבגת תיט עוקן בקרת עדיין יין ותיט נחשב תלת כמיט בעלמת תדע להת תיט נתסר במגע עובד כוכבים וא"ת תס כן גס לותו שבגרגותני תמתי תסור שתיט בקרת עדיין יין לפי משנה דקתמריכן עד שירד לבור לדידיה קיימינן המתת וי"ל דתת דמי מה שבשולי הגרגותני מתמתין הוי בכלל מה שבבור להיות יין גמור ולכך יתסר מטעם עוקן וכ"ש דתי נעע היה עובד כוכבים דהוי נתסר במגעו וא"ת ת"כ מנת ליה לתלמודת דנתסר הגרגותני מטעם עוקן דלמת נתסר מטעם דנעע היה עובד כוכבים גרגותני מתמתין בקילותו וי"ל דת"כ ה"ל לרב הונת לפרושי במילתיה תכל התיזר גרגותני שנעע בו עובד כוכבים גבי תמר ומדלת מפרש ליה (ז) פשיטת ליה לתלמודת דמטעם עוקן קתמר ועוד קשיתת לפי מה שפירש במתני' גבי והשתר שתיר נתסר במגע רק מה שבבור ת"כ היתך עכיט מכתן דעוקן בר עוקן תיט תיכור דלמת לעולם תיכור ומתני תכת מסוס דוזתי תין גרגותני לתכר מה שבגת לבור כיון שיש לו דין בפני עצמו שהרי תיט בכלל מה שבגת דגרגותני תסור בניעת עובד כוכבים בבור ומה שבגת תיט נתסר במגע עובד כוכבים תכל לפירוש רשב"ם שפי' מה שבבור נתסר בלת ניעת עובד כוכבים מטעם כתו תל עובד כוכבים בכוונה ומיהו תוזתו שבגת תיט נתסר מטעם כתו תל עובד כוכבים בכוונה היכן תיט עדיין נקרת עדיין יין וגם הקילות שכין גרגותני עד שבבור ליט נתסר מתמת כתו תדע דתם לת כן היכי מוכיח דהגרגותני נתסר בעוקן דלמת מטעם כתו תל עובד כוכבים הוי תלת ודתי תין כת העובד כוכבים לבדו החבית ובתוזתה שעה משך ישראל תת הבראה ותקיזת היין שבתוך החבית ותבר תוזתו שילת לתוך דתכי תמרינן בהשוכר (נקמן דף עב:) המעבר מתבית לבור קילות היוזת מתבית ומטעה לתסור ומוקמינן לה בעובד כוכבים המעבר ופרכינן תי תכי תפי' דגוה דדגת נמי ליתסר ומשני דכת העובד כוכבים דרבנן ההוא דנפק לבדתי גזרו בית רבנן דבתבית תל נזרו בית רבנן תלכך צריך תה שבתוך החבית ות"ת הת תמר רב תסרת לקמן (דף עב:) כי כייליתו ממרת קטיפו ולת בקילות תלמת משמע דתי נפיק בקילות הוה תסור יין הגתר בתבית ע"י נעוץ שהקילות מקלח תוך יין נסך שהוא כבלי על עובד כוכבים היה יין נסך גמור התם ודתי תי לת מקטיף קטופי נתסר היין שבתוך החבית ע"י נעוץ שהקילות מקלח תוך יין נסך שהוא כבלי על עובד כוכבים תכל הכת שהיין שבתוך הכלי תין תי תיסור יין נסך גמור תלת מכת עובד כוכבים לת נתסר בהוה דלת נפיק לבדתי מטעם נעוץ שבתתבר ליין הגתר ע"י כת עובד כוכבים דלת הוי נעוץ ליין נסך ממש: **שמע** מינה נעוץ תיכור · תימה תין ת"כ דבהדיא תמר רב הונת (נקמן דף עב.) נעוץ וקטפרס תיכור ליין נסך ותומר ר"ת דרב הונת סדר היה ומכח רתיה זו פסק שגם תד נעוץ תיט תיכור כמו שגפרש לקמן* תי"ה: **מדן** לדרוך עם העובד כוכבים בגת · יש לדקדק מדלת שלתו מהו לדרוך עובד כוכבים עם ישראל משמע שהגת של עובד כוכבים ולת לתתיר בשתיו תלת לענין היתר הגתה קת מיבעיא ליה ומייתי נמי בדלייר ליה לידיה כמו שמפרש והכי קת מיבעיא ליה תי ניסוך דרגל הוי ניסוך ולישתר בהגתה תי לת ול"ל (ה) שפ"י מעשה שתלו דלמת לפסוק הלכה שתלו היה לו להביא תין דורכין ממשה תחזוקה תלת ודתי על מעשה שתלו ופשט לו ממשה תחזוקה כדפרי' ותם תתמר כיון שהגת התחיל ליתמך ת"כ הוי יין (נסך) גמור לפי משה תחזוקה ומשה לת יתסר יין הגת בהגתה למ"ד נעוץ בר נעוץ תיכור ע"י יין הבור שהוא תסור בהגתה וי"ל דעעוץ כי התי שתין העובד כוכבים נוגע עשה בבור ותיט עשוק תלת בדריכה לת תסרין בהגתה תדע דתמרינן לקמן פ"ב (דף עד.) יין ביין ימכר לעובדי כוכבים תון מדמי יין נסך שהוא לתמת תפי' נתערב בגמרי לת תסרינן בהגתה תבל ודתי תי נגע בסוף הקילות הוי כתילו נגע בעצין ותסור בהגתה: **דוך** עובדת בגהרדעא כו' · תומר ר"י דלת הוה ממש דומית דעובדת דיוקא דהוה יתקא לת הוה שקיל ומרי תלת למישרת ליה בהגתה כי הבור היה של עובד כוכבים ולת שרי תלת בהגתה ותמוהל להחיר תלך בשמיה קתמר לפי שהבור היה של ישראל תלת דומית דיודהו הוה דהוה הימוך רק בגגל:

*) רש"י גורס כך משמה מתרוזה כו' עוך פקוציות ופ"ב

(ה) רש"י ד"ה שפסקתו וכו' פסקה כפניה דלמ"ל דף נג סס"ד ותינח כל סלגמים משתק: (ז) תוס' ד"ה רבא וכו' לפי משנה תתרוזה דלמשנה מתרוזה נמי סתמיי ליתסר קונטו למעבד וי"ל דתנא וכו' תניא ליה סס"ה:(ז) ד"ה תבל וכו' כר' יסודה דתמר מין: (ד) ד"ה גרגותני וכו' ומדלת מפרש ליה כי פקיעה: (ה) ד"ה מכו וכו' שעל ידי משנה. כ"כ פי' שגם ישראל ומחלו לם מותר לו לכתחלה לדרוך עם העובד כוכבים בדליכא גת לישראל ליידיה ופ"ל כ"ש בשבור כדי"ה שכלו כדף סב ע"ב:

ולרבא דלת שני ליה · מדלותביעת לעיל מעבר "מ"ן נסך דמתניתין ומנייה רבא לת קשיה,תלמת לת שני ליה וא"ת שני ליה לימת שתני יין נסך דתתמירו ביה רבנן, על כרתך מוקי לה כתלתת תנתי: **גרגותני** · הוא סל גדול שקשור בעור והיין יורד מן העור לתוכו ומתוכו לבור כדי לסנן היין מזגין ותרלנין: **תסור** · לף מה שבגת: **בעוקן** · קילות היורד מגרגותני לבור ומתבר הגרגותני ליין נסך שבבור: **ש"מ עוקן תיכור** · ולקמן בהשוכר לת הפעל (דף עב:) פליגי בה: **שפשפו גלוסיפו** · לקמן בהשוכר (שם): **שפשפו כורו** · שקממלת הבור עד שהגיע היין ופקה בשוליו הגרגותני כמו פתסה בפניה (ג) דכל הלמיט (ניל תב.): **בשים שכין** · כן שם שניט: **ופפ קמנפך ביזיפ** · ומשנה תחזוקה קמני "תזרו לומר תין דורכין" דס"ל כרב הונת דמשמתיל לימשך הוי יין: **תנם ריגלי** · שהיו מתקבלין לממוע דרשה הלטות פשה בשפה הלטות עלרת בעלרת והלטות תג בתג:

[a] [יבמות קכב. ע"ש בפרש"י מוליו מת.תש.]

[b] ר"ת מ"ו וכ"ש גוזת וכשלו שכתבו בין שכתבים

[c] [נקמן עת: עב:] [שם עב]

[d] [עב: ד"ה תמר וכן]

[e] ד"ש מ"ו

תום' ד"ה תבל נפ"ד כל תיסורין שכתורה. עיין לקמן דף עה ע"ב תום' ד"ה תבל ובתוליו דף נז ע"ת תום' ד"ה תמר:

מהנה ◇ מסתן תתלת מקרים שונים שתפש נאלו הלנות טונות

נוסחא אתו ד"ה ותפי' תסור תתי' ד"ה ותפי' תסור

רבינו חננאל

ג)משקפה. ולרבא דלא שני ליה (כייו) [בין יין] נסך למעשר. פוקי לה בתלתא תנאי· חד תני משירד לבור ותרי תנאי אליבא דרבי עקיבא · חד תני פיסקא אסור והישאר מותר · אמר רב הונא לא שנו אלא בשלא החזיר גרגותני לגת · פי' גרגותני דקתני הכא כגון כביפה של גבי שכניחה על פי הגת בעת שסקלה היין בירידת הבור כדי להחזיר בגת התרצנים והונין היוצאין עם העסיר של יין וכדי שיהא היין יוצא ויורד לבור ונשארין בכפים התרצנים והונים ואם לא החזיר זה הגרגותני לגת ונגע העובד כוכבים בין הבור · הישאר בגת מותר ואם החזירו הכל נאסר · ומקשי מכדי האי גרגותני במאי קא מיתסרא בבציר · פי' בעמוד של יין הנמשך מן הגרגותני אל הבור והוא פרצץ כמין שמד ע ו מ ד מקרקעית הגרגותני עד היין שבבור ואסרינן ש"מ מהא דרב הונא כי הציצוק כמו תיבור הוא שחיבר היין שבגרגותני ונעשה יין נסך כיין שבבור · ורתינן לא לעולם נצוץ איט תיבור ובמה נאסר גרגותני זה בשפרסתו בורו · כגון שהיא הבור יין בתרתתה ובא בגרגותני: תתנא יעקב בר י' שנין תנא עבודת כוכבים בעו מיניה מהו לדרוך עם העובד כוכבים בגת אמר לה אי צייתה ידיה שרי · ניסוך רגל לאו שמיה ניסוך · תה שיבוא בגהרדעא דדרכו גת ישראל ועובד כוכבים ושהייה שמאל ג' רגלים ג) אי משכחנא תנא דשרי כר"ש דתנן בתוניה' כל אלו היה מעשה ואמרו יכברכר"ש שרינא (ובסתר מכר):

ג) בלשה ד"ל מני מציד לבור ולת מני משקפה. ד) עיין לקמן דף מ.

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה שפסקתו וכו' פסקה כפניה דלמ"ל דף נג סס"ד ותינח כל סלגמים משתק: (ב) תוס' ד"ה רבא וכו' לפי משנה תתרוזה דלמשנה מתרוזה נמי סתמיי ליתסר קונטו למעבד וי"ל דתנא וכו' תניא ליה סס"ה:(ב) ד"ה תבל וכו' כר' יסודה דתמר מין: (ד) ד"ה גרגותני וכו' ומדלת מפרש ליה כי פקיעה: (ה) ד"ה מכו וכו' שעל ידי משנה. כ"כ פי' שגם ישראל ומחלו לם מותר לו לכתחלה לדרוך עם העובד כוכבים בדליכא גת לישראל ליידיה ופ"ל כ"ש בשבור כדי"ה שכלו כדף סב ע"ב:

מסורת השי"ם

עין משפט נר מצוה

אי משכחתא תנא דאמר כרבי נתן אוסריניה אפי' בהנאה ר"תניא מדדו בין ביד בין ברגל **ימכר ר' נתן אומר ביד אסור ברגל מותר** אימר דאמר ר' נתן ביד ברגל מי אמר אלא דאי משכחתא תנא דשרי *כר"ש אישרייה אפי' בשתייה. **הוא עובדא** דהוה בבירם דההוא עובד כוכבים דהוה קא סליק בדיקלא ואיתי לוליב, בהדי דקא נחית נגע (ו) בראשה דלוליבא בחמרא שלא בכוונה, אמרו *ישרייה רב ליבוניה לעובדי כוכבים, אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב והא כמ"ד הוא דאמר "יתינוק בן יומו הוא עושה יין נסך" אמר להו אימור דאמרי אנא בשתייה, בהנאה מי אמרי *נופא אמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך **איתיביה** רב בר חייא לרב "הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו טבלו ובן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן בשוק ואמרי לה טהור, יינן: "גדולים עושים יין נסך, קטנים אין עושים יין נסך, ואלו הן גדולים ואלו הן קטנים: גדולים יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קטנים אינם יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קתני מיהת גדולים אין קטנים לא! תנאי הוא דתניא "אבני שפחות הא כיצד? רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהושע בן לוי עד שנים עשר חדש **איתיביה** רבה לר"נ **הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו ובן בני השפחות שמלו ולא טבלו, רוקן ומדרסן בשוק**

דאי משכחתא תנא דאמר כר' נתן טו' • תימה הא ליכא תנא דאמר כר' נתן ביד ברגל מי דמתניתין (דף ס:) דקתני מדדו בקנה ימכר משמע הא ביד אסור בהנאה וי"ל דאמתני' ר"ה דביד שרי בהנאה והא דקתני בקנה היינו משום ר"ש דשרי בשתיה ולא שרי אלא בקנה:

אימור דר"ל נתן ביד ברגל מי אמר • יש שהיו רוצים למחוק (ד) למר דמדקאמר לתן למר משמע אלא פירכא בדברים דלית מיתוק בין יד לרגל וליתא דהא ודאי פירכא בדברים ור"י מייתב הגירסא דמתחלה היה סובר להכי לומר ר' נתן מדידה דיד מקום דגזר תנן שכשוך דיד לפי שהוא מצוי לבוא לידי מכשול אבל מדידה ברגל מותר לילך למיגזר תנן שכשוך דיד אטו שכשוך ברגל לאסר דגזר תנן שכשוך דיד ודריסה דרגל לאסורה דמסתמא לה כשכשוך ברגל ולהי אימור דר"ל נתן מדידה ברגל:

דמדמי ליה למדידה ברגל:

אי משכחתא תנא דשרי כר"ש טו' • פירש הקונטרס דשרי מנגו אלא נתכוין לנסך לתף בשתיה כדקתני מתני' (נקמן ס:) נפל לבור ועלה טו' יכמר ר"ש מתיר פירוש בשתיה דשרי מנגו של עובד כוכבים אלא נתכוין לנסך לתף בשתיה והקשה הר"ר אלחנן דלמא הא דשרי ר"ש בשתיה משום דתוקף נגיעה על ידי דבר אחר כמו מדידה דקנה אבל מגלן דשרי ר"ש בהנאה ולא בשתיה דלמא אפילו בהנאה נמי אסור ומיהו הא דתוקף נגיעה על ידי דבר אחר כמו שמעון וי"ל דסבירא ליה לשמואל דר' שמעון דלא משכחינן דלא שרי ר"ש אלא בנגיעה כזו דרגל אבל מדידה אפילו ביד אסור ר' שמעון ור' יוסי לית להו סברא דנגיעה על ידי דבר אחר כמו מדידה דקנה היכא שתופסו בידו דשרי ר' שמעון לתף בשתיה ועוד יש לומר דסבר שמואל דכל מה שמקיף ר"ש בהנאה שרי

הגהות הב"ח

(ו) גמ' נגע בריבוי דלוליבא כתמרה: (ב) רש"י ד"ה ימכר יכין כנ"ל ותוס' ד' נמחק: (ג) ד"ה כר"ש אף ד"ה עם ד"ה אף בשתיה: (ד) תוס' ד"ה למימר וכו' למחוק למר דמדקאמר לתן למר משמע: (ה) ד"ה ס"ג כרוב וכו' דסיכי אסר ככל בנגע בריבוי: (ו) ד"ה תינוק וכו' בן יומו מסיקנא שמעל לבור:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה גדולים. ומזה נראה דס"ל כמ"ד דבלילה כו' (עמ"ש בריבוי בי"ד סי' [illegible] קכ"ד ס"ק י"ב):

סח א מיי' פי"ו מהל' מ"א מ"ה הלכה ה עוש"ע י"ד סי' קכד סעיף כד וכניסת התעפות כסם ר"מ וכ"ג ועי"ש:

סט ב ג מיי' שם סמג לאוין קמח עוש"ע י"ד שם סעיף ז:

ע ד מיי' שם פ"ו הלכה ו עוש"ע שם סעיף ד:

עא ה מיי' שם עוש"ע שם סעיף ג:

נוסחאות

אגב שלא הכוונה

קושיות

תשובות

קושיות אל ר"ן

תשובות

מוסגר: נר ב' סוגיות [תוספתא פ"ג] אלו מוקצות ובאמוראי הכוכבים

* גירסת הגר"א

ד"ה אמרי נופא

ד"ה אמר רב תינוק

ד"ה אי משכחתא

ד"ה אי משכחתא

ד"ה אי משכחתא

והא וכן קתני · דמשמע דהכי ס"ד לומר דבני ספחות (קטנים) כמו עבדים קטנים ומ"ש ולימני דכי קתני וכן גדולים דהכי הוו בני ספחות גדולים כמו עבדים גדולים וי"ל דמשמע ליה דקתי לאולהו בין גדולים בין קטנים ועוד דס"ל דמשום גדולים דהן יודעים בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה לרוקן ומדרכן · הוקשו בני הספחות לעבדים הקרוין מן הסוק ולא ליענ: פנימה (מ"מ) דבני ספחות · לימלריך למיתני וכן (ג) בני הספחות משום רוקן ומדרכן לומר דטמא מת דלא קתני דהני טהור כיון דעבדים טהור כ"ש בני הספחות דלגבי יין לא הוקשו להדדי ולימלריך דיין נסך לאו קתי עלייהו למה ליה למיתני עבדים בהדדי הכי ליבעי ליה למיתני עבדים טמאו ולא טבלו רוקן טהור בני הספחות טמאו ולא טבלו נדולים כו': פה קמ"ל כו' · ולאי לענין נסך פרבינהו ומיהו לאו לענין קטנים ולאפוקי מדרב (נחמן) אלא לענין גדולים דקאמר עושין יין נסך ודוקא לא טבלו אבל מלו ונטבלו לא ולאפוקי כו': אמר רבי אלעזר · בתמיה : אקלים · הלי ישראל בריחמיה כלומר לא קטלה ממנו : גילגיג עליה · ולא היו מגלו בעיר להחזיקו עמו : ליקלע

[מכאן עד סמך ד"ה כת קמ"ל וכו' ליין [לעמוד מ']

[ע"ב שייך לעיל]

* ג"ל ר"ה רבא מוצר בן בזקבורי קולוניא על אה"נ [לעיל מ.]

בשוק טמא ואמרי לה טהור, יינן גדולים עושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך, אלו הן גדולים, ואלו הן קטנים: גדולים שיודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קטנים שאין יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קתני מיתת "מלו ולא טבלו" אין מלו ונטבלו לא תיבעי ליה לאבוי שפחות הא וכן קתני? אלמא ומדרכן אתיא למאן דאמר טמא אלא למ"ד טהור מאי איכא למימר? קסבר קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות: מה בני שפחות גדולים הוא דעושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך אף עבדים נמי גדולים עושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך לאפוקי מדרב דאמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך קמ"ל דלא אהבא עובדא דהוה במחוזא אתא עובד כוכבים עייל לתנותא דישראל אמר להו אית לכו חמרא לזבוני? אמרו ליה לא, הוה יתיב חמרא בדווקא שדי ביה ידיה שיבשך ביה, אמר להו האי* לאו חמרא הוא שקליה האיך בריתחיה שדייה לדנא שרייה רבא לזבוני לעובדי כוכבים, איפליג עליה ר"ב הונא בר חיננא ור"ב הונא בריה דרב נחמן, *נפקי שיפורי דרבא ושרו, ונפקי שיפורי דרב הונא בר חיננא ור"ה בר ר"נ ואמרי, איקלע

[ע"ב שייך לעיל]

דגמ' שיבשך אצלים בלי בוורות עיסוק ואח"כ ין תיבות ין בהגיה

[ג"ל עה"ב]

דלא"ר אבא דגבי מל ולא טבל (ג) דקא מתני לה בשוק דהוי כמו בני ספחות ואע"ג דלא קתני וכן דקאי אדלעיל מ"מ לא מצי למימר דקתי וכן לדיוקא וכי קתני בשוק טהור הא בבים טמא וי"ל דלא מסתבר ליה למימר דקתי וכן לדיוקא ואע"ג דגבי מל ולא טבל (ג) דקא מתני לה בשוק דהוי כמו בני ספחות מ"מ לא מצי למימר דקתי וכן לדיוקא דמו דקא מיירי בבריאתה מעיקרא ומביאה לכל בשוק בשביל לא תיירי כלל: הא קמשמע לן עבדים דומיא דבני ספחות · ות"ת ולמאי דתקינן לומר למ"ד טהור דקתי וכן לדיוקא ליבעי דקתי לרוקן ומדרכן וכי קאמר וכן בעבדים טהור רוקן ומדרכן בשוק כמו בבני ספחות וי"ל דמשום הא לא לימלריך למיתני וכן דבשביעית דליכא למיטעי לרוקן ומדרכן טהור לא קתי לעבדים כמו בבני ספחות דת"כ לומר למאי חזית מגע עבדים כלל אם לא למיהר רוקן ומדרכן בשוק כמו בבני ספחות אין קטנים עושין יין נסך לא קתי לעבדים: (סייד ע"ש) עד שמשמקע תורת עבודת כוכבים מפיהם · תימר ר"י דלוקא בעבדים לחמרין עד שמשמקע [ג"ל עה"ב] דלע"ג שגריר להטבילה ולמולה מרלוטם כדאמר *(שמואל) בהחולן (יבמות דף מח·) כשם שאי אתה מל בן חיל בעל כרחו כך אי אתה מל עבד בע"כ מ"מ חיתוך רבו עליו ואינו מתגייר בלב אלא לבבי עובדי כוכבים שמלים וטובלים מרלוטם ולדעתם כשמקבל עם עבודת כוכבים מפיהם מיד ומותר מגען ביין מיד: תרגמה לבבי הספחות · ות"ת לאמי לית ליה נסך ואין נסך לא קתי מידי ליין נסך ואין לומר דניחא ליה לשטויי כשיטה רלשונה: הא קמ"ל עבדים דומיא דבני הספחות · נראה דהכי הוה מצי למימר הא ובן כשאר וכן דעלמא מה עבדים גדולים עושין יין נסך אף בני הספחות גדולים עושין יין נסך אלא ע"כ לא קתני הכי אלא לשטויי כפי פירוש שיטה רלשונה: לאפוקי מדרב דאמר תיטוק בן יומו · השתא מוקין דלהאי ליעבד לאמרי לה טהור שמואל ליה דלא כאמר תיטוק בן יומו כו' דל"ל לא לחיות לה מתניתא כותיה אלא ליה לשמואל דתיטוק בן יומו לית ליה מעשה יין נסך ומותר אף בשתיה וה"ה קטנים שאין יודעים בטיב עבודת כוכבים ובן יומו לאו דוקא ועבדים גדולים אע"פ שמלו ובטלו צריכין להמתין י"ב חדש להשקיע שם עבודת כוכבים מפיהם ופסקו הלכות גדולות דלא כרב בתיטוק בן יומו ור"ת נמי פסק כשמואל דבשינן שיקוי כדמפרש ריב"ל למילתיה ופעם אחת מלא רי' כחוב (ג) בתוספתא הלומדים לפני ר"ת שפסקו דהלכה כשמואל בוחל ומכר ריב"ל כותיה והלכה כריב"ל לגבי ר' יוחנן וכ"ש לגבי רב ושמואל שאין הלכה כמותם לגבי ר' יוחנן וגם בספר תנאים ואמוראים כתיבת יד הרב הגדול ר' יוסף מוב עלם פוסק הלכה כמותו בכל מקום וגם ר"ת הביא הרבה ראיות על זה וכולם נדחו ועוד פסק ר"ת בליבעא דאמר רוקן ומדרכן בשוק טהור דבשל סופרים הוא אחר המיקל ולפי לומו הלשון פליג שמואל אדרב בתיטוק בן יומו ועוד פירשו רשב"ם והריב"ן בשם רש"י שכאשר בתשובת הגאונים כי בזמן הזה אין חיסור הנאה במגע עובד כוכבים ביין כי עובדי כוכבים של עכשיו אין רגילין לנסך לעבודת כוכבים ומקוכין כאין יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה והוו להו כתיטוק בן יומו ועל זה אמו סומכין לגבות ייעות העובדי כוכבים בחוכותיו ועל דבר זה שלח לו ר"י לר"ת (ד) הת חזי דמיקר ומחוך ומחתך משמרי מגע עובד כוכבים ביין לעלמא אפילו בשמיה לאחיך ר' שמואל דאית ליה לאיסור עושה יין נסך בכשיה והטיב לו ר"ת כי התלמיד שכתב נכהל היה לפסוק וחם ושלום שלח שלה של לבו אלא ודאי קי"ל כרב בתיסורי לגבי שמואל ותיטוק בן יומו עושה יין נסך לאסור בשתיה ובודאי ובודאי כוכבים בזמן הזה ודאי הם בתיטוק בן יומו בפסק רבינו שלמה וגם אין הלכה כשמואל בעבדים שמלו ולא טבלו להצריך י"ב חדש להשקע בתחתית מפקת מיניה לגיגא דאמר מהור דקי"ל כוותיה כיון דקי"ל כרב בהיתיר בתיטוק וכן היה מנהג בני לפסכנו שנוגעים העבדים ביין אחר שמלו ומבלו מיד ואין להקשות מריב"ל דמשמע דלאו כוותיה דריב"ל לא קאי על דברי שמואל לפרש דבריו דהא ליתו קשיא מיניה הוא ועיקר דבריו של ריב"ל נאמרו ביבמות פ' החולן (דף מח:) גבי הלוקח עבד מן העובד כוכבים מגלגל עמו י"ב חדש ולמודע קבעה הכא לפרושי מילתא דשמואל מיהו היה ר"י מקשה לאך לפי זה לפסק שפסק רבינו שלמה כרב בתיטוק בן יומו (ה) ל"ל היאך נהיר מגע עובד כוכבים בהגאה מטעם תיטוק בן יומו מה ענין זה לזה והלא מה שאנו מתירים בתיטוק היינו משום שאין בו אפי' כוונת מגע ול"ל עובדי כוכבים בזמן הזה שמכוונים למגע ילמרו לאילו בהגאה דהא ע"כ קי"ל שמאורה כוונת מגע אף בלא כוונת ניסוך מהיכא דליכא כוונה כלל כדאמרי' לעיל גבי ריקח לדוליבא לפירוש ר"ת וחזר ר"ת ואמר דודאי מחוך ההלטות לא מלינו רחיה פשוטה להחיר מגע עובד כוכבים ביין ואף לא שאנו בהגאה כי אם למוכרו לאותו עובד כוכבים עלמו כדאמר רב אשי לקמן (דף נח:) דמשקל דמי מהאוח עובד כוכבים דנסכיה שרי מ"מ מיקלייא קלייה לו ימכרנו לאותו עובד כוכבים לעובדי כוכבים כמו שהיה מוכרו לנוכך עלמו והעיד ר"ת על רבינו מאיר לבניו כי פעם נזדמן לו יין נסך והפסידו בידים ואפשר"ל דלא רלה ר"ת לאסור הואיל ואפשר להמהג להחיר והנה ליעקב שיהו קונגים ולא יהו מזידין ומ"מ לסמך המהג (ו) קלא רחיה שנדמה שאנו מנענ למודד בקנה דאמרינן יאמר משום דלא נחכוין לניסוך ואפילו אם נדמהו למדדו ביד שרי לרבנן דאמרי יאמר ועד כאן לא אמר ר' נתן במדדו ביד אלא משום דגזר מדידה ביד אטו שכשוך ביד ואי קא משכשך אפי' לנסכו לעבודת כוכבים לכל זמן הזה אפי' משכשך ליכא ניסוך ואפי' ר' נתן מודה דשרי בהגאה ות"ת כיון דגזרו על ניסוך העובד כוכבים הוא לא ליה דבר שבמנין לגרוך מנין לחתירו וי"ל דלא גזרו אלא על המנסכים וכיון דהשתא לא הוו מנסכים לעבודת כוכבים יש לחלות להיחר ורחיה לדבר מדאמרינן פ"ב (נקמן סה·) דרבא קדר קורבנא לבר שבך ביום אחד ולא אמר קים לי בדאיה דלא לעבודת כוכבים ואע"ג דגם משם ומתן ביום אחד היה דבר שבמנין ולא הולרך מכין אחר להחירו להגהו דלא אזלו ומזו כי ודאי מתחלה לא גזרו עליהם מיהו קשיא שהם ייעם היאך נחיר בהגאה כיון שגזרו על שהם ייעם משום בעותיהם והא גם עתה שייך זה הטעם וי"ל דמאי דגזרו שהם ייעם לאסור בהגאה יאחר מפאם ושמעם היינו משום דשכיחי לנסוכי עובדי כוכבים לבל עתה שבטל ניסוך שלהם יותעים בטיב עבודת כוכבים דיו להיות כפאם ושמעם לו כבישולי עובדי כוכבים לאסור בשתיה ולא בהגאה ומחמיר תבח עליו ברכה :

(ה) רש"י ד"ה בגימא וכו' ולימני למיתני וכן משמות וכו' בני שפחות ד"ה ולא טבל קא מתני' מלמוד דקתי : (ג) ד"ה לאסוקי וכו' בשוסמת מלומדים לפני ר"ת : (ד) בא"ד ר"י ע"ז מת הוי: (ה) בא"ד בתיטוק בן יומו מכאי פיקח נמיר : (ו) בא"ד לכאר המנהג שביח קלא

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

איקלע רב הונא בריה דר"נ למחוזא · לימא זמן לחבר שמחזר כו שמחזירו לחבי ע"י תשובות שהשיב לו כדלעמרינן לקמן לתקן נחמני שמעתתא ומתני', וממוזא הוא מקומו של רבא: ערוך גלי · סגור הלשת שמעיירת מרב הונא שלא יקפאנו בהלכות על דברי מחלוקתם:

עב א מיי' פי"ב מהל' מלכות הלכה ו סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קכ"ד סעיף יב:

עג ב מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף יא:

עד ג מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף יב:

{איקלע רב הונא בריה דר"נ למחוזא א"ל רבא לרב אליקים שמעיה טרוק טרוק גלי דלא (ע) ניתו אינשי לניטייד על לגביה, א"ל כי האי גוונא מאי? א"ל אסור אפילו בהנאה, והא מר הוא דאמר שיכשך אין עושה יין נסך? אימר דאמרי אנא לבר מדמיה דההוא חמרא, דמי דההוא חמרא מי אמרינן אמר רבא כי אתאי לפומבדיתא אקפן נחמני שמעתתא ומתניתא דאסיר שמעתתא דההוא עובדא דהוה בנהרדעא ואסר שמואל, בטבריא ואסר רבי יוחנן, ואמרי ליה לפי שאינן בני תורה ואמר לי מבריא ונהרדעא אינן בני תורה דמחוזא בני תורה מתניתא דאנרדמים עובד כוכבים שקדח במינקת והעלה או שטעם מן הכום והחזירו לחבית זה היה מעשה ויאסרוהו מאי לאו בהנאה, לא בשתייה, אי הכי ליתני 'ימכר' כדקתני סיפא חדם עובד כוכבים שהושיט ידו לחבית וכסבור של שמן היא ונמצאת של יין זה היה מעשה ואמרו ימכר תיובתא דרבא, תיובתא דרבי יוחנן בן אחוה ור' יוסי בן נהוראי הוו יתבו ונקא שתו חמרא, אתא ההוא גברא, אמרו ליה תא אשקינן לבתר דרמא לכסא איגלאי מילתא דעובד כוכבים הוא, חד אסר אפי' בהנאה וחד שרי אפי' בשתייה אמר רבי יהושע בן לוי מאן דאסר אסר ומאן דשרי שפיר מאן דאסר מיטר

עב · רב הונא לגביה ובעי מיניה כי היכי גוונא דמי? שמיכשך עובד כוכבים ביינו של ישראל שלא כדעות ניסוך לעבודת כוכבים מהי: מ"ל אסור אף בהנאה · שמזל בו: ומה מר טוען דמתר כו' · דקא סבירא לעובדי כוכבים: דמי דסתות ממרא · דהוה בדוגלא מי ממרין מודיעין היה דלריך להוליך דמיו ליס המלח ודמי שלא היין שכחבית מותר ומשום ביסופה קאמר הכי לכל היכו כוליה סרי: כי מתאי לפומבדיתא · היי מעשה הוה מקמי הך דאיקלע רב הונא למחתא: אקפן נחמני · הקיפני חכיי בשמועות של חמורים ובמתניות לחלוק עלי ולאסור כל יין החביות: ואסר שמואל בטבריא ואמר ר' יוחנן · ה"ג למאי ליה לפי שאינן בני תורה ואמר לי מבריא ונהרדעא אינן בני תורה דמחוזא בני תורה מתניתא דאנרדמים עובד כוכבים שקדח במינקת והעלה או שטעם מן הכום והחזירו לחבית זה היה מעשה ויאסרוהו מאי לאו בהנאה, לא בשתייה, אי הכי ליתני 'ימכר' כדקתני סיפא חדם עובד כוכבים שהושיט ידו לחבית וכסבור של שמן היא ונמצאת של יין זה היה מעשה ואמרו ימכר תיובתא דרבא, תיובתא דרבי יוחנן בן אחוה ור' יוסי בן נהוראי הוו יתבו ונקא שתו חמרא, אתא ההוא גברא, אמרו ליה תא אשקינן לבתר דרמא לכסא איגלאי מילתא דעובד כוכבים הוא, חד אסר אפי' בהנאה וחד שרי אפי' בשתייה אמר רבי יהושע בן לוי מאן דאסר אסר ומאן דשרי שפיר מאן דאסר מיטר

[פסחים פ"ח]

[נסחים שם מהריי"ק]

* כאן מתחיל פרק המניח בכורות דמאי

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מרוק גלי דלא ניתי מיכלי ולישתכן על גנגיה: (ב) רש"י ד"ה על וכו' שמיכשך עובד כוכבים: (ג) תוס' ד"ה מיקלע וכו' כי ממרי מנח נגר: (ד) בא"ד דקיימא לן כלבתא: (ה) בא"ד דמשעם מתוך פי כשהחזירו עובד כוכבים מאכר משעם: (ו) בא"ד ולכך ולמנרדמים דאיכא כ"ת ומיהו וכ"ג נמחק: (ז) בא"ד ועל ידי מעשים שמתרת כך וכו' כשם שנאסרים כך וכו' כשהם נאסרים כדקתני בתוספתא: (ח) בא"ד לף דמי כתוס' בא"ד ממרת כדפרישית: (ט) ד"ה שקדח וכו' לי לגנים מגופת המנקת ומעלה והעלה: (י) בא"ד למדנו ואע"ג נקנה · כ"ב נעיל דף ט: (כ) בא"ד בכריימא כר"ש ואע"ג כ"ב לקמן דף ס:

[שבת קנ: וכם נכתן]

עליה רב הונא בר חיננא ורב הונא בר ר"י ואסרי למדמו ליה להאי יין נסך המשוכשך לפלונתא *דרבא"ג ורבנן (ו) דלמנרדמים דליתיהו רבא מינה וה"ג בספרים ישנים וה"ג ואיקלע ר"ג למחוזא והוה רבו שם רבא והלך רבא מלגו למשלו ממנו ול"ל רבא לרב לגיקים שמעיה טרוק גלי אחר שלכם לפני ר"ג ללא ניתו אינשי לניטרדן פירוש כשהשלח ממנו שלא נגביה פירוש נכנס רבא לפני ר"ג ול"ג כי האי גוונא פירוש שחירא מעשה לידי מאי ול"ל לאסור בהנאה הרבה ול"ל והא מר הוא דאמר וכי שכשוך עושה יין נסך ליאסר בהנאה ועל (ו) מעשים שאמרת כך הוריתי ול"ל כי ממרי מנח יין המשוכשך דמי להחזיר ממרת מי ממרי כי מחלי לפומבדיתא כו' ואסר שמואל בטבריא ואסר ר' יוחנן פירוש מעשה כזה בא לפניהם ואסרו המשוכשך לבד ולחי אסרו לא אסרו לחפילו בשהם ייכם פשקינן לקמן כרשב"ג לאסר יכור מון מדמי יין נסך שבו ואיסורא רבא מהניא לנגרדמים מאי לאו בהנאה כו' דניאסר כל היין מטעם חערובת דקתני בתוספתא (פרק ח) לנגרדמים עובד כוכבים שטעם מן הכום והחזירו לחבית קדח במינקת ונפלה ממנה טיפה כל שהוא לאסור שניפה יין לאסור ואוסרת בכל שהוא והייטו כרבנן דאסרי כל התערובות ומדרבנן נשמע לרשב"ג דאסר מיהא דמי דהוה ממרת ושקיל לרבא שהתיר לף דמי (ח) ממרת כדפרישי': שקדח במינקת · פי' רש"י שנקב מגופת החבית (ט) והעלה היין דרך המינקת והוא קנה חלול שמולין ומעלה בו היין עד פיו ושקיל לתוכה והעלה לפי העלה נמי ליאסר בהנאה כיון שנעשה בלא דמי הלי כלל (י) למדנו בקנה דהשתא לא נתכוין לשכשוך כלל אבל הכא שנתכוין לשכשוך בהנאה ועוד היכי שלקח דעשיה דרבא לאוקומה בשאינה מ"ש ל"ל העלה לפי' בלא העלה נמי ליאסר בשהם לא כלל הספות תלמוד למדנו בקנה דמתני' ודוחק הוא להעמיד (כ) הברייתא כר"ש שלין הלכה כמותו וגרסה פי' רש"י בשם רש"י שמינקת הוא קנה חלול שמניחין בעת הבציר בפה החבית ורואה מון החבית ושהיין חוסם ועולה דרך הנקב ליט טופל לקרקע ולאחר שגמר חסיסתו לין טוענין לוחו שלא מצוין לוחו לחבית וסותמין פי החבית ופי המינקת וכשרוצה לפתוח קודחין במינקת ומוצן ומעלה היין מיכו אם נפסק טרם שיגיע פירוש רש"י נאמר שכן דרך כשנקדח שלא נגע הקנה בין שלא כשרוצה להעלות היין מגדד החבית עד שיגיע היין במינקת ולכך לריך העלה:

עה א מיי' פ"ג מהל' מלכות הלכה ג סמג עשין קמח טוש"ע י"ד סי' קכה סעיף ג :

עו ב מיי' פ"ג שם הלכה ג סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכה סעיף ג : ג"ל והכיר

עז ג מיי' פ"מ מהל' עבודת כוכבים פ"ב ג ופ"י מהלכות מאכלות אסורות סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמה סעיף ו :

אלא ודלמא תמרת הוא ונסכיה. פ"ה תע"ב דמוקמינן ליה כמוריק לחורוקי לפ"ה מיישינן דלמא נגע ונסך ולקן דלמא רמינן לדעתין למיחזי מצמע מתוך פירושו דכהרקיה לכך לא מנסך ליה ליאסר בהנאה וגם ר"ח כתב דכמוריק חורוקי ליט לאסור בהנאה וקשה דהא במסקנת דמילתא לקמן בסוף פירקין כתוב ברוב הפירושין כמו על עובד כוכבים כגון דמוריק לחורוקי "הכיר בו שהוא יין לאסור בהנאה מדרבי יוחנן בן נורי דלמא לחומרא בהנאה עובדת הכחל מעשם כמו ולא משום תשר מגע ולקמן (דף ס.) גמי עובד כוכבים לחדא ויפ' הקונטי, לאסור לף בהנאה מידי דהוה חיין שמגו עובד כוכבים ועוד לחדיא כגי הלי נוונת ע"ש הרקה היו מנסכין שהיו מערין יין לנפליט וי"ל דמה שהורך לפרש נגע ניט לאסור לף מה שנפגים שלא עירה עדיין דהא לאמרינן לקמן (דף סב:) גבי עובד כוכבים המעורה דנפיק לכרמי דמגע לא נזהו ניה רבנן וכ"ש פי' ונסכיה שהריקו בכוונה ניסוך : **והא** נגע ניה בנעלה וה"ל מגע עובד כוכבים שלא בכוונה ואסור . תימה לי כ' יהושע בן לוי שכר לה כשמואל דשכרי תיטק בן יומו ולף בשמיה מ"ב הוא הדין מגע גדול שלא בכוונה ולפיכך נראה לפ"ה דלעיל מדמי לההוא ליסנא דלא גריס ריש דלטיבא ות"ב מאי קא פריך דהא שלא בכוונה הוה שהיה שבור שהוא שיכרא וי"ל דלעיל כי פריט ליה לרב מחיטק בן יומו בכל שכן קא פריט מדאסר בחיטק דאיט בר כוונה כלל כ"ש שיאסר מגע גדול שלא בכוונה שהרי בר כוונה הוא ויכול לבא לידי ניסוך לבל ודלמא מגע גדול ממור ולפי' שלא בכוונה ליאסר בשמיה ולפיכך לשמואל: **שמזגו** . שמזגו עובד כוכבים לתקט (ג) בשמיה לאסור לף בהנאה ות"ע דלא נגע מפום הרחקת עבירה כדאמרינן לך לך אמרין מילה כו' מיהו ממלא בפירוש אחרים על רש"י לאסור בשמיה מפום הרחקת עבירה לבל בהנאה ודלמ לא מיאסר דלא עדיף מגיפה ע"י ד"ל שלא בכוונה כי ההוא דנגע בריחא דלויבא (לעיל דף מו:) ונם ר"ח כי לבל לך לך לא אמרינן בשמזג לא ה"ל דאמרינן בשמזג לא בשמיה והכי על יינם משום יין בשמזג לא קנים להו משום לך לך אמרין ובשמזג חזא תמרת מזגי עובדי כוכבים ושתו ישראל ואסר להו בהנאה משום עבודת כוכבים : **כדרבתיב** קאמינא מסכה ינסה . ות"ע דכתיב נמי (שיר ו) לל יאסר המזג היות מזגה בין עגלו לבל מסיבה הוא תיקון מיס בין: **כתב** הר"י ח"ן בזמן הזה עובד כוכבים שמכשך בייט של ישראל מותר למכרו לעובדי כוכבים דלא בקיאי בשכשוך כדפריטים לעיל לבל בשמיה לאסור ודוקא שלא נתכוין לגנב כדי להכעיס לישראל ולהפסידו לבל לי חזינן לדעתיה דעובד כוכבים שנוגע בייט של ישראל כדי להכעיסו ולהפסידו ההוא שרי לפיכך בשמיה דכה"ג לא נזהו רבנן והיכא דזרק ליה העובד כוכבים החפן לגבר כדי להכעיס ולפיכך חזיל מיניה (ל) כגון שהפם בו מותר בשמיה וכן ליתיה בשמועת רב היי בר נחמן נתון ובפסקי ריב"ח וכן מוכח הסוגיא קרוב הדבר בעיני דלפי' לם נגע העובד כוכבים בידו להכעיס מותר בשמיה וכ"כ בשמועה פעם אחת היה בורו של ישראל מלא יין ובא אחם אחד ונתן ידו לשומו להכעים והיה שם זקן אחד ירא שמים שפוש נהרג על קידוש השם בעו"ה ושמעו שלקח מן היין בכלי ושפה ממנו בפני האחם כדי שלא יהא רגיל לעשות כן לישראל אחר ע"ל הר"י **אדמקטורך** עליך זיל הדר . פי' הקונט' בשוד שבגדיך עליך חזור לאלם והתר להם ולא תעשה לפני לנוח מטורפת הדרך ויפה כוון לאיז לפרש שלא לפסיד בגדיך בהורלתך דבשביל שעשיה תלמיך לשלם כדלמרינן בפ"ק דסנהדרין (דף ו:) דהא מוקמינן ליה התם בנשא ונתן ביד ועוד דהא רשב"ל בומתה לב"ד הוה ופטור מלשלם : **בצר** לאו הייט בצרה . והא דלמר רשב"ל *בפ"ק דמכות (דף יב:) נ' טעיות עתיד אדם לשתות כו' כשכור שגלה לבצר והוא גולה לבצרה הייט לבתר דשמעה מר' יוחנן דשכר לאו הייט בצרה לו הוזה כי גם בשתות זה יעשה אדם על רומי בצר לאו הייט בצרה פי' אלא תולה לאדון היא ולישה מייבת במשכר ולכך הזקיקו ר' יוחנן להכיר להם ומשמע מהכא (דמ"ל) לא מיישיב כמשכר וכן משמע בפ"ק דמולין (דף ה: ושם ל"ה והתיר) גבי ר"מ שלשל עלה של ירק בניו שלן ולהתיר ר' ביה שלן טולה על ידו משום דהוה שכר דניו שלן מחו"ל היה ושקה לחילו שלא ידעו שהוא יין וכ"ש מפרים וכן רבה מבטיל לה ברוב ולכיל לה בימי טומאתו ולקמר נמי התם* רב טובי הוה ליה גובת דחמרת דתרומה ובפ' בתוש טופים (גיטין דף נב:) מעשה היה בפומבדיתא והעבילוה קודם לשמה ויש רוצים לומר שהי מילי בדגן מירוש וילהר דבשלן שופה מיחייב מן התורה ולכן בחו"ל נזהו רבנן לבל בשמעתין ובפ"ק דמולין (דף ה:) מייתי במשכר ירק דשלן לא מיחייב שלא מדרבנן ולבך בחו"ל לא נזהו ולא נהירא דהא נבי לחם שלא מיחייב בשלן מדרבנן לשלן מדרבנן בפ' כילד מבדכין (ברכות דף לו:) דחייב לף בחו"ל דקתמר בגלף על ערלה בחו"ל זורק החביוטת ואוכל הקפריסין וניחא הלכה כר"ע לי לשמעינן הלכה כר"ע הוה לחינא לשלן בשלן בחו"ל ולשמועינן כל המיקל בשלן הלכה כמותו בחו"ל לי לשמעינן הכי הוה לחינא ס"מ נבי משכר דבשלן גופה דרבנן לבל נבי ערלה כו' ושוד לחמרינן בפ"ק דביאה (דף יב:) מולגין מליחות ומפרכין בקטניות ביו"ע ל"ב מניח תרומה אזהלי בהרמתה שלמת בקטניות שהוא כשלר פירות מניח תרומה בחו"ל ותיכל ר"ח דהכא ובפ"ק דמולין מייבי בדמלי כדשבן בשם דמלי (פ"ק מ"ב) מכויב ולהלן פעור מן דמלי דבדמלי הקילו ואם תלמר והא דתנן (דמלי פ"ב מ"ה) חלו דבריס משעשרים דמלי בכל מקום הדבילה התמרים החרוצים והחורז והכמוז ות"ב לימא ליה ר"ש בן לקיש לרבי יוחנן בהני פירות לשכי להו ות"ל דרבי יוחנן היה יודע שלא לשכר בחותן פירות דוקא מיהו שקשה

מימר אמר . הלי עובד כוכבים בדעתיה : **מלקא דעתיה דרבנן** . תשיבי כי (ל) הלי שמו שיכרא בחמיה שלא ודלמ תמרת הוא ונסכיה לעבודת כוכבים ות"ע דמוקמינן דמוריק חורוקי לפ"ה מיישינן דלמא נגע ונסך ולקן דלא רמינן לדעתין למיחזי דכיפרקיל הוה מחזקינן ליה : **ומאן דשרי שפיר שרי מימר** . הלי עובד כוכבים מלקא דעתיה דרבנן כשריט כי הני תמרת הוו שמו ולמרי לדידי מה לחקוניך בחמיה : **כחדא** . יין חדש אין לו ריח : **ופא קא נגע בנעלא** . ס"ל שהיה שותב היין מהכיות בכלי שמגו נעלה ופריך והא נגע ביה בחמרת ע"י נעלה וכי גמי דלא ידע דחמרת הוא הוה ליה למגע שלא בכוונה ומשיב : **ומשני דקא מוריק מורוקי** . וה"ל כמו שלא בכוונה שלא ידע שהוא יין וכמו שלא בכוונה לא נזהו לפיכך בשמיה : **שמזגו** . שמזגו שכשן בו מיס לקטן לשמיה שכן דרך ייט חזק כשהיו מוהנין לותו כהם טהנין בו מיס לפי שהוא חזק יין של ישראל שמזגו עובד כוכבים מהו : **שמור** . ות"ע דלא נגע נזהו רבנן בכמו לאסרו בשמיה מפום הרחקת עבירה לבל בהנאה ודלמ לא מיאסר דלא עדיף מגבינת עובדי כוכבים (לעיל דף מו:) כי ההוא דנגע בלויבא בחמרת ומריה רב בהנאה : **חוץ לחלבי פירי** דלא מעשרי ושאר נפו . דקסבר בגרה היא בגר במדבר בתרן המיוור וכיון דמת"י (ג) חייבין פירותי במעשר: **מדמקטורך עלך** . בעור שבגדיך עליך חזור לאלם והתר להם ולא תעשה לפני לנוח מטורפת הדרך :

תוספות אור

מימר אמר סלקא דעתיה דרבנן כי הני שיכרא שתו אלא ודאי האי חמרא הוא ונסכיה מאן דשרי שפיר שרי מימר אמר: ס"ד דרבנן כי הני חמרא קא שתו וה"ל לדידי תא אשקינן אלא ודאי שיכרא הוא קא שתו ולא נסביה והא קא חזי בלילא והא קא מרח ליה בחדתא והא קא נגע ביה בנטלא וה"ל מגע עובד כוכבים שלא בכוונה ואסור לא צריכא דקא מריק אורוקי וה"ל כחו שלא בכוונה יוכל כחו שלא בכוונה לא גזרו ביה רבנן כמאי מיתיבי ר' אסי מר' יוחנן יין שמסכו עובד כוכבים מה"ל ואימא מזגו אה"ל אנא כדקתיב קאמינא טבחה מבחה מסבה יינה אה"ל לשון תורה לעצמה לשון חכמים לעצמו, מאי אה"ל אסור משום לך לך אמרין נזירא סתור סתור לכרמא לא תקרב רבי ירמיה איקלע לסבתא חזא חמרא דמזגי עובד כוכבים ואישתי ישראל מיניה ואסר להו משום לך לך אמרין נזירא סתור סתור לכרמא לא תקרב אתמר נמי א"ר יוחנן יין שמזגו עובד כוכבים אסור משום לך לך אמרין נזירא סתור סתור לכרמא לא תקרב ר"ל איקלע לבצרה חזא ישראל דקאכלי פירי דלא מעשרי ואסר להו חזא מיא דסגדי להו עובדי כוכבים ושתו ישראל ואסר להו אתא לקמיה דרבי יוחנן א"ל אדמקטורך עלך זיל הדר בצר לאו הייטו בצרה יומם של רבים אין נאסרין, רבי יוחנן לטעמיה דאמר

* תשלי הסוגיא דיין גזול ואחיסם ר' יוחנן עובד גוללה [תוין קלה:]

[ועיל ... שכח ג"מ. בכתבי ה: ר"ש ני. נקבן עם. יבמות סה.]

מגבה

ב' מאזנים זה מגבית דומים

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה סלקא וכו' כי סני שמו : (ו) ד"ה מת וכו' דמ"י ה"ל מיינין : (ז) תוס' ד"ה שמסכו וכו' לקמן בשמיה : (ח) ד"ה כתב כר"י וכו' מ"ל מיין ומיניה כגון :

הקשה הר"ר חלבן לפי' ר"ת מהא דלמדינן בירושלמי דמם' דממי מתכילין לח מעייט דממי אתי רשב"ג שלח לי ר' יוסי בר' לתכוב ומתר לי זה כח (ב) מקיבין ומדתי ממנו ג' דכריס שהוא ודאי שהוא ממא שלא כח בידו לחר שהוא ודאי שפירות קיבין ודאי פי' ודאי מכל שהיו אי כולם עמי התרן אי כולם מביריס חלת ששה יהוע חלת עשרו שהוא ממא שמביליון עליו מים והוכשר ות"ח כח חנן בשילהי תוספתא דטהרות לתחרוגים אין מזלפין עליהם מים וי"ל ה"מ בלותם שמוכרים בעיר אבל בח מדרך רחוקה מבכרת זלף עליו מים כדי שלא יכמש עוד וי"ל דה"מ בשלהי יומם שהגיע לחבל בחג מרבילין עליו מים כדי שיהיה הדל כדאמרן בסופה (דף מב:) ות"ח ת"ל מאי הלי דקתמר בחר הכי ויעשר ממנו עליו ואיהך יכול לעשר ממנו כיון שהיה סוכות וי"ל דכתוב על מועד מייני כדלמדינן (סוכה נו:) ר' חנינא מנביל וסבין ומלח בח בידו לחר שלח מעשר מן החחר עליו ות"ח ואימא דה"ל שהוא מודיע לו שהוא טבל שלח מעשר מן החחר עליו ות"ח ואימא דה"ל שבח בידו לחר ומה שהודיעו שבח מקיבין זהו לפי שהוכשר וי"ל שלח שלח מלח בשביל דבר לחר היה לו לפרש ולפי שעני דבריס מלין בו שלח לו סחמא ופריך בירושלמי ויעשר ממנו עליו פי' למה שלח לו בטבל ויחזור ממנו מחיכה לחת למעשר ומתרן ואמר אין דרך בני חדס לטלוח לחבריהם דבריס מסיבים זילח (ולח מסירוס במוחרות מקיבין היו ולח וכו' קודם לרבי סוס) פ"ח ות"ב ניכסם בירושלמי ולח מסירוס במוחרות מקיבין היו ח"ל ולח רבי כחיב קיבין ובבב"ב קודם לרבי סוס : (ס) בא"ר משמחדות הם לבריס (מסקה) ודינה: (ו) בא"ר מדתני' חיפי מסכרות ליקוח : (ז) ד"ה שוכד כוכבים וכו' משום דבי ישמעאל קרא דכתי חיש כאן כי סהיכי מלמנה וגרוסה לשמעתין דשוכד כוכבים : (ח) ד"ה כל וכו' ספק ריש. ע"ב עיין בחוס' לעיל דף ח"ת ובחוס' פרק כחולן דף ע"ו : (ט) בא"ר ולישנא בחרא דבבל מוסף וכו' פרק אין מעמידין לעמר וכו' שבללין כמו שבן מיין וכו' ולישנא בחרא בח לקמן :

[לעיל מ.] דחלפיגנו גלח · פעמים שהם מחלפין הלכך לי דיחיד נחכרין: **פפמיים דרבי יוחנן דעמר פפורות** · בחמיה כלעמר מי פסמינן מכלח נבי חבני הר שבהדלדל דלימלינו "כהו בני ר' חייח וכ' יוחנן להייט ר' יוחנן לחמר : **דפפמיגנו·עובד כוכבים בידיה מלמפה** ומלגן וחח"כ בשהחוה לה הלכך יש בהן פפיסה ידי חלס,ולח דמו לחבני הר שבהדלדל מלניהם,ומי "ליחיד נחכרים : **נפי שפיגן בני פורפ** · חחרומחן קחי דחי הן בני חורה ברי דמפקת לקמיה,חורמוס חלמ"ו נחכל חי· ות"ו עושה של שלח נחן מלכים : זוזוזין

[לעיל מ.]

[יבמות מו.]

שאינן בני תורה על בניהם שהם ממורים· ר' יוחנן לטעמיה *ר"א"ר יוחנן "לעולם אינו גר עד שימול ויטבול "וכיון דלא טביל עובד כוכבים הוא ואמאי רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר (פ) (ונזור) אלמלא יינם משום יין נסך *לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב אלמלא חורמן משום בישולי עובדי כוכבים לפי שאינן בני תורה" מעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי *והאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב "כל שנאבל כמחת שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים? ר' יוחנן כי הך לישנא ס"ל *דאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב "כל שאינו עולה לשולחן של מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים מעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי בעי מינית מרב כהנא עובר כוכבים מהו שיולין ענבים לגת אמר להו אמר משום 'לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב' אותיביה רב יימר לרב כהנא *עובר כוכבים שהביא ענבים לגת בסלין ובדודורין

[לעיל מ"ח] [לעיל מ"ח ע"ב] [לעיל נח. ע"ב] [תוספ' פ"ח]

מקיבי הן ולח רבי הכיר בחמיה ומסיק דבב"ג קודם לרבי הוה מסמע שלחר שהכיר רבי קיבין שוב לח היה בו שום קיבול טבל חפי' כולחי דהח ההוח חחרוג ולחי הוה וברחה לפרש ולח מפירות המוברין בקיבין דהחם בירושל' בפ"ב דדמחי חומר חלו המינין הלחמורין בקיבי פי' משום דמחי משום דחלו המינים כלחו המקומות רגילין לבא מח"י וירושים שלח כלו מח"י חלח בקיבין עלמו גדל ומוזו רבבן דמומר משום ולחי בפירוש ר"ח ופריך והלח חחרוג מפירות המוברין שלין מביחין לחכן מח"י חלח בקיבין עלמו גדל ומוזו רבבן דמומר לעלוח ולחי בחוי"ע בהודמה ולח נחלקו חלח בטבל בח"י ות"ל מבלן שלח בח ליד לחר ומקני דעדיין לח הומרה קיבין בימי ר' יוסי וכיון מחזיקין לוחה בחזקה ח"י וכר"י דוד ממיילין מיכן הכבח להזח דחכלי פירות דלח מעברין פי' שלח היו מחמירין להפריש בחומרות ח"י חבל בקולי ח"ל לוכל והולך וחח"כ לחבר להם כי עמה בשם הפיל והיה סבור שהוא של ח"י וכן ההיח דחלין דרבי שהביר בים שלח לח נגמרי החיר חלח חומרי ח"י החיר להשיבו בה קולות חו"ל בגון בימול בדוב וכמה קולות בהלויות פ' שד כמה בשבועות וכן ההיח דמכויב דמסמע בירושלמי דפטור בין דמחי בין ודחי פטור חו"ל בגון בימול בדוב וכמה קולות בהלויות פ' שד כמה בשבועות ומעשרות שלין לחו מפרישין מבשיו לח לי לומר ר"ח דקרקעות שלנו מקובדות הם לבריס (ה) ודינה דמלכותא הוח שלח לי יהנם שיהו מקובדות ביד עובד כוכבים ומקוקעות לו ולכן חיכם שלנו וק"ל כי גם בימי החכמים היה להם קרקעות בהלן עסקה כדחמרינן פ' ח"ב (ב"ב דף נה: ע"ב) חלח דלח יהיב עסקה לח ליכול לרעת ועי"ק כי חלו יש לו הרבה קרקעות שלין בהם עסקה וים לסמוך על דברי הירושלמי דהלה דח"ר יוחנן דבוחיט שבחו"ל היו מפרישין חרומות ומעשרות עד שבחו הרובים וכשלמו מלן ניעהו רובים ח"י זעיבי חרומה ולח טדע פי' ומה הלכה רופפת בידך הלך חחר המנהג לשון ר' יהודה חבל ר"י חמר כי לח חמייבו בחרומות ומעשרות שלח הממוטות לח"י כגון מלרים ובבל ומוחב וכבי עמון כי שם היו רגילים להפריש שלח יבואו להקל בחעשר ח"י חבל במקומות הרילוקים לח חייבו חכמים שום מעשר ולחפי' בדגן ותירוש ויינהר ובמקומות הקרובים נמי מפ' בירושלמי מנהג שהיו עושים קודם שבעלוט הרובים רב יהודה בשם שמואל שלח עשו כלבד לירקות לף הבחה גדולה בלבד חבל לירקות לף הבחה גדולה לח חבו חלו לחרומות לחרומות דגן ותירוש ויינהר ר' חילל בשם שמואל חמר לח חבו חלח לחרומה גדולה בלבד חבל לירקות לף הבחה גדולה לח חבו חלו מדבני חיסי (ו) מעשר מדברים בירושלמי דבבר שהוא מדבריהם בחרן לח הפריטוהו כלל בח"ל ושמת ירק דוקח שלמר שמושות מעמו ותימה דבשהדרין פ' זה בורר (דף טו·) קחמר ר' חייח בר יהוסף חלו לעבר שבה בחשית חיטפיל בהדייהו דבב"ל טו· ולח קבי לט רועי נחן מלי חימח ליה ולי "רבו היה לו לממוח על כבוד רבו דלי הוה רגיל בל רבי יוחנן דבב"ל הוה מלמיד" : **דאי** דיחיד נחברן · ג"ל דמייבי כגון "דבבעי מחדשיה ות"ח והח חמרינן בבילבי חחרוג ות"ל דיחיד נחברן · ג"ל דמייבי בחעשין מעלמו והבחן חלח בחשבה יהוחב ומעיין היוחן בחחלה בני הפיר חבחפקין היחנו ות"ב היחך הוו דיחיד ומחר ר"י

מתמכין וכוכבין העובדין זה על זה והיין מזלף ומטיל לתוך בגת מהו שיוליכם עובד כוכבים לגת מי חציב ההוא שמזלף לעשות יין נסך במגע לו לא והא דקתני מהו שיוליך לגת לא מיבעיא ליה לם יכול ליתן העובדים בתוך הגת לחם ים יין כמשכר (נ) לחסור ולם נתן העובדים בגת כחסר כל היין שבגת דקתני מיניה ומיניה ולא דמיא לזריקה דקתני שריקן לקמן בשמעתין והכי מוכח בפ' לחרגן דעובד כוכבים טהן עובדים לו שום כלי בניניים של יין לוסר בכחו כל יין שבגינים ולם לין יין בגת פשיטא ליה דטהן לתוך הגת לם העובדים ולינו מוסף והאי דקתני גת לוסרתא למילתא נקט דהיא הלכה לגת היא ומיקר עכ"ל וקשיא חדא דלא היה לו לפחול בהולכה אלא מהו שיוליכם עובד כוכבים יין הזולף מן העובדים לינו נחשב להיות יין נסך אלא כמים בטלמא הוא ולא לפי מקנה לחכוזה לקמיל לימסך ושוב קשיא מה שכוזה רבי"ם לחלק בין זורק מכנגדו לזורק למרחק דחילוק זה לא מיבו ההיא דקחתיל מיניה ומיניה דלקמן פי' שבשעה שהכובים טפל לכור עדיין הוא טבע כו (נ) וחוסבו שם ולא כמו שפירש בקונטרס דחילוק מיניה ומיניה עד שמור לבור וזריקה כזאת לוסרת ליחן גרמה כדפרי' לעיל לכך גרמה לר"י לפרש דמייירי בהחזיל לימסך דלא לא החזיל פשיטא שמוסר והולכה בלא זריקה נמי פשיטא שמוסר חלא מיילי בזריקה לגת ומיבעיא לם לוסר להיו כמו מוגו עובד כוכבים ולינו מבטל ברוב ולא מ

ומידך שרי - לף בשמיה דקסבר למדין מלו מיבור (ג) ליתסר כל"ה ולית להלכתא כוותיה דהא מוקי רב יימר מילתיה דרב פפא כתנאי וקס ליה רב פפא כרבי יהודה דימידתה ויחיד ורבים הלכה כרבים דפליגי רבנן עליה ותמרי בין מפיה עמיה לכולן מיבור: (נ) **ופרגוז** - כל יין שלמעלה לנקב לסור לכיון לכולו נמשך אחר הנקב לילתא דרך שם הוא ליה מיבור ותסולי כפקי - לימתר הא דרב פפא ולאו דבר הכל היא: **שוליס** - שהיא יוצאת עליהן שכל תביות שבמלמוד כיים של חרס הן: **ניקבו פקיס** - כותיל וכל היין שלמטה נעשה כשים לעליון הוי מיבור ומשולים כמי הוחיל וכל היין נמשך אחר הנקב הוי מיבור לכל נקב מליזיה מהורה מכאן ומכאן כרב פפא שרי, ואי מצדד צדודי דקאי אכולא דרב פפא האי עובד כוכבים דדרי בקרא וקאזיל ישראל אחוריה: **מליא שרי דלא** מקרקש חסירא אסיר דלמא מקרקש מוקמא מליא אסיר דלמא נגע חסירא שרי דלא נגע, רב אשי אמר יזקא בין מליא ובין חסירא שרי מ"ט אין דרך ניסוך בכך. מתניתא רב פפי שרי רב אשי ואיתימא רב שימי בר אשי אסר, בכלהו כולי עלמא לא פליגי דאסר, כי פליגי בכח כרו אינא דאמרי בכח כולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי בבחו, הוה עובדא בכח כרו ואסר רב יעקב מנהר פקוד הדוא חביתא דאיפקעה

ואידך שרי ואיכא דאמרי אמר רב פפא (ה) עד הברוא חמרא אסיר ואידך שרי אמר רב יימר כתנאי חביות שנקבה בין מפיה בין משוליה ובין מצידיה ונגע בו מבול יום טמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה טמאה מצידיה טהורה מכאן ומכאן אמר רב פפא עובד כוכבים אדנא וישראל אכובא חמרא אסיר מ"ט כי קאתי מכח עובד כוכבים קאתי וישראל אדנא ועובד כוכבים אכובא חמרא שרי, ואי מצדד צדודי אסיר אמר רב פפא האי עובד כוכבים דדרי בקרא וקאזיל ישראל אחוריה: **מליא שרי דלא** מקרקש חסירא אסיר דלמא מקרקש מוקמא מליא אסיר דלמא נגע חסירא שרי דלא נגע, רב אשי אמר יזקא בין מליא ובין חסירא שרי מ"ט אין דרך ניסוך בכך. מתניתא רב פפי שרי רב אשי ואיתימא רב שימי בר אשי אסר, בכלהו כולי עלמא לא פליגי דאסר, כי פליגי בבחו, הוה עובדא בכח כרו ואסר רב יעקב מנהר פקוד הדוא חביתא דאיפקעה

בהגה: עובד כוכבים מדנא - (ד) מערה היין מדנא לכוכא: **וישראל מכוכא** - ותוחזו כיולו: **ממרא מפור** - בהגה דהייט נמי יין שמזגו עובד כוכבים וכמו הוא ותסרינא ליה מקום לך לך במרן טו': **ופי קא מנדר מנדודי** - לכוכא: **ממרא מפור** - (ה) משום דמקרקש ליה למסרא וככוכא מליזה עכקיון למת נגע ליגעת תמריגא תפילו מסירא נמי, לפיון דמקרקש בכוונה הוה ליה כמו בכוונה ותסור בשמיה: **ויקא** - עד קסור: **וקפמי ישראל מפוריס** - וחזי ללת נגע עובד כוכבים בגווה: **קונא מסירא שרי** - לפיון קרקוש בכלי פחוח ותע"ג כי הדי ליה ת"ח בלת קרקוש ממע כיון דלת ניחא ליה בקרקושיה ללמת מיסתפיך ה"ל כמו שלת בכוונה ומוסר למסכתך והוי נסך: **מין דרך ניסוך בכך** - תבל בכוונה מליזה היכא למיסק לגניעה כשהוא טוען יהו על שפתו, לת פליג רב תפי ותסור: **מעלין ויורד** - גם לפיון דורכין תלת טיבעין בקורה - זיירא מכסם כמו (שופטים ו) ויזר [לת הגזה ויתן] טל מן הגזה מלת ספל מים: **בשפו** - היכא דעגבים שסחציים מכמו כגון שעוזה על הגפנים שעל התפוח ומכניסים: **כולי עלמא** לת פליגי לתסור: **קם כמו** - כגון שמגלגל הגלגל שקורין ווי"ן והיא שפלת הקורה וכלשון נוצ תיספנג"ל: לתיספקעה

מיצידיך שהורה - פי' חוץ מן היין שבעובי הנקב ות"ת לתמלי לת יומת לת המזבח ה"ל למשקה הבא מממת טכול יום נפסלים ותינם פוסלים שדע שהא תנן (מכות יום פ"ב מ"ה ע"ש) שמן שלף ע"ג יין וגנע טכול יום במקלתו לת פסל שלת מקום מגעו ותפילו מלן לפוסל ה"ט מפני שמניחם מיכור זה לזה: **ערב** כוכבים שדעת שלמיה תכול ויטרלל תכוכה. ריקנים ותוחזה בידו תמרת לתסור פי' הקונע' ותפילו בהגה ה"ל יין שמזגו עובד כוכבים דכמו הוא ותסרינא ליה מקום לך לך ולפי לומו פירוש שפירש לעיל גבי יין שמזגו לתיט לתסור בהגה ה"ל שים להמזיר כלן יומר שים לתלות שהריקו בכוונת ניכוך ומיהו כמו של עובד כוכבים הוא ובמלי לדברלי גזור והמשתר בכלי מוסר ודוקת כי שפך העובד כוכבים לגבו וכן בממון כי לדד לכבו תבל תם סייע לו ישרלל הכל מוסר ותף בשמיה דכל היכא דכח עובד כוכבים לסור תם כח לחר מעורב בו מוסר ומיהו לכתחלה לסור כדלמרינן לקמן (דף עב:) לתמר להו רבא להגהו שפוכלי כי שפכיתו תמרת לת ליקבל עובד כוכבים ולסייע בהדייהו דלמת משמליתו ומדיהו ליה עליה: **ואי** מלדד לדודי לתסיר - גרלה לר"י ב"ר מיהר כלותו (ה) לשון שפי' הקונע' לפי' כוכבא תסירא דכיון דמקרקש ליה בכוונה ה"ל כתו בכוונה ותסור בשמיה ומדמי ליה לטוגע בקנה דמה לי טוגע בקנה לו טוגע בשולי הכוסא ותור"י כי יש בני מדם שמניחים עובד כוכבים לבדו להגביה הטגלה שהחבית בתוכה לו החבית כשהוא מקלח קוך הכוסא כדי שיקלח יפה ותומרים מסייע שלין בו ממש הוא דבללו הכי היה מקלח ולת רלה לומר בזה לת תיסור ולת היתר לכן יש להחמיר בשבי חדם שבמעון הכוסא שים בה מעט יין לגד לחד שלת יפה לותו העובד כוכבים ותפילו תם נעשר קנון מסייע דמסייע כי הלי ותלי מסייע לין בו ממש כי הוהו דזה יכול לפרק המלגיע (שבת דף נע.):

זיקא בין מליא בין מסירא שרי - לפיון דרך ניסוך בכך ע"י קרקוש יין בכלי בשעה שנותלו והכי קי"ל דרב תפי הוא בהרלה ותכוכא לף פליג ותסור ודוקת כשנותלה על רלשו לו על כתיפו לפיכך למיקם דלמת נגע במוך לו ליעל הדלי דרך טבעתו מוסר ומכלן יש ללמוד שתם יש כלן טוד לך מלא יין לתע"פ שהעובד כוכבים דוחק ומגיע לפניותיו זה לזה דכבר כיון דלפיון דרך ניסוך בכך ומכלן התיר ר"ת על בריזת שהיתה רפויה בתבית ועל התימת המנופה שהיתה רפויה ע"פ התבית וכל עובד כוכבים והדיק וגם בפיטום גדול שלת היו הסולים מהודקים וכל יהודי ושם נעורת והיה תופשה נגד הנקב ומנע קלת היין לנתת ולת כל כך וכל הנגר עובד כוכבים ומכלן יש ללמוד שתם יש כלן טוד לך מלא יין לתע"פ שהעובד כוכבים דוחק ומגיע לפניותיו זה לזה דכבר כיון דלפיון דרך ניסוך בכך ומכלן התיר ר"ת על בריזת שהיתה רפויה בתבית ועל התימת המנופה שהיתה רפויה ע"פ התבית וכל עובד כוכבים והדיק וגם בפיטום גדול שלת היו הסולים מהודקים וכל יהודי ושם נעורת והיה תופשה נגד הנקב ומנע קלת היין לנתת ולת כל כך וכל הנגר עובד כוכבים והעמידו בהידוק כנגד הפקק בסכין עד שתתם *הפקק כל זה היתר מטעם שהיה מדמה כל לתו המעשים לנגד של עור לך שלין דרך ניסוך בכך וגם ר"י הורה לסמוך על היתר זה תם ירלו לתע"פ שים פתחון פה לבעל דין לחלוק וגם היה ר"י מביל דלית מהיהו לקמן (דף עה:) דעם התרן שהשיב יהו לגת וגנע בתשכולות דתשכולות טמלין והגת טהורה ותע"פ שהיין מהלך מטעם דמפסקי תשכולות תכן ר"ת דתה תותה רלוה כי שם מדבר תחר דריכה והולתת יין מן הגת ומהודקות יחד התשכולות ועוטרות כעין שטושין לותן כהפוח שלמו ולכן מפסיק היטב היטב: **דקוך** עובדא בכח כמו ותסרה רב יעקב מנהר פקוד - וכן פסק רבינו חגלחל דמעשה רב לכן טוב הדבר שיסייע הישרלל עם העובד כוכבים בגלגל בשמפיל הקולה על הגת על ענבים ובעיון שיהיה גם הישרלל לבדו יכול להשפילה לו שלים יכולין להשפילו כל תחר לבדו תכל לם די בכח העובד כוכבים ולין לם לסור כמו "זה יכול וזה לין יכול להזי יכול להשפילו שלין בו ממש תמנם רשב"ם פי' שלם בגלגל העובד כוכבים לבדו ויש כלן תספד מרובה ים לסמוך על תיכל דלמרי שמחזיר בכח כמו ובכחי מעגלי דיוקן תיכל ג' כמות מקל ובגלגל וקורה ועוד כח רביעי כשמשימין דפיס על הענבים ומיהו למלן דלסבר לת מלינו חילוק בין ג' כמות לב':

[שבת נע.]

[שבת יום פ"ב מ"ו]

[כמשנה תיומת בן הצדדים מכאן ומכאן פרור ודלך שם"ם לשמות קנין]

זבוים מגלגל:

	ר' קפוא	ר' אחי
ר' קפוא: אגלא	אחתך	אוחך
חסר	אוחך	אחיך
ר' אחי: אגלא	אוחך	ר' אחי: אוחך
חסר	אחיך	

* התן-קו מפלגין בקוזי (האחרונה)

מעשה גיבא

	ר' קפוי	ר' אחי
I כח ו	אוסור	
כח כחו	אחיך	אוסור
II כחו	אחיך	אוסור
כח כחו	אחיך	

פר א מיי' פי"ב מהל' מ"א הלכה י סמג לאוין קמת טוש"ע י"ד סי' קכד סעי' כג:

[נ"ל גריר]

פה ב מיי' שם הל' ג סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכה סעיף ח:

פו ג מיי' שם הל' ה סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכה סעיף ח:

פז ד מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף י:

פח ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:

פט ו מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ה:

צ ז טוש"ע שם סעי' ב:

הגהות הב"ח

(ה) גב' אמר רב פפא דעד: (ב) רש"י ד"ה ויודך וכו' ולא מיבור הוא ליתסר כל שאר יין: (ג) ד"ה דעד הכנתא וכו' מיבור ותסור ויודך (צת) ערי תף בשיטה מקובצת: (ד) ד"ה עובד כוכבים מערכה: אינו ג"ז מדנא עובד כוכבים מערכה: (ה) ד"ה ממרא מפור ד"ה וכוכבא מליזה עפקיון למת נגע ליגעת תמריגא ול"ל כתו דמקרקש ליה למסרא וכיון דמקרקש ליה למסרא ליכא למיחש לנגיעה (שאלת קונדי) (ו) ד"ה ומיהו ותוספות ד"ה ומיהו (בתף הקודש) תמר ר"ם כו' ליינו כשפסק מתורי' נסתיים: (ז) בא"ד ומיהת לגיעת לכל דלמרי בריזת לסור ותיכל שרי תף על פי שמופה: (ח) ד"ה ותפי פוגדד וכו' כתוב לשון • ר"ם בשם ר"ב כתב ר"ת כתוב לשון ותפי בכתף כתוב לסור וכן כתב סמור בסימן שמ"ו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה (בתף הקודש) תמר רב פפא לכל כהא דלמת כרייתה לת שניע ליה. כדלת' בשבת תף פ"ת:

מעשה לביזה קעביד · ולא בשתיה כמי שרי פי' רשב"ם ז"ל עובד כוכבים המסדק מגרופות של גיגית מלא יין כדי שיתחברו סדקין שבהן מלמעלה למטה אין זה כמחבק חבית לתוכה דחבית מבוקעת מזומנת ליפול תיכף לתוך ולא היה לתוך וכשהוא מחבקה מחבר כל היין זה לזה אבל גיגית יין במקומו עומד ע"י הדוקו הרחבון וסדק קטן יש שם והוא מהדקו וכן בחביות של עץ שלנו אבל דבר זה אסור להיות עובד כוכבים מוחב נעורת לו מעלית בסדק ובחבור המוליים למטה מפני שנוגע ביין עכ"ל וכ"י היה לומר דאסור להיות העובד כוכבים תוחב נעורת סביב המוליים במקום שמתחברין אל דופני החבית ומשם היין זב ויוצא כי הנעורת שתוחב ליטו כעבד יין שבפנים לפי שרחבי המוליים מפסיקין שמחזיקין בחריצין שבדופני החבית סביב ואפי' בחלמע מיכור המוליים טוען בו העובד כוכבים הנעורת ובלבד שלא יהא שם חלל וריבוי שמוחל דאסר שם יש חבית שמניפה דרך שוליים יכול העובדי כוכבים להדוק שם נעורת בסדקין דהוי כמו לפותייה ומעשה לביזה אבל שם הוא שוחת הרבה יש ליזהר כי אז נוגע העובד כוכבים ביין ומיהו שם ליטו נוגע ביד שלא בשכין כיון שאיטו מחזיק רק לשחוט ולא ניגע ביין הוי ליה מגע עובד כוכבים שלא בכוונה ע"י ד"ת (ו) ומכי לפיזום ר"ת ומוב שיטת הירחל המפלים לו הנעורת על שיטתם קלח והעובד כוכבים יהדקנו היטיב כר"ת שכתבתי למעלה (ח): **בעיא** הדחה וכעיא ניגוב · בחצב הוכיר הדחה וכעיא לריך שיהן מים מחלה שלח לפי שהיה רולה לומר ולו לא בהדחה סגי נקט הדחה כתב רשב"ם ומיהו אין לו עבדינן ניגוב (ט) בנחיות של עובדי כוכבים שלא הדחה בעלמא ומסתיין תרליות שבפרק אחרון (נקמן דף עה: ל"ה ד"ה) שלא בעיא ניגוב · **אי** ליכא מופח להטפיח · תימה היכא דליכא מופח ע"מ להטפיח לי תשיב יין נגבי ניסוך ל"ב הדחה וניגוב בעי ולי שלא יין הוא הדחה כמי לא ליבעי ופרבב"ם דפסיטח דיין הוא וטייך בו ניסוך אבל מ"מ הוא שיש מבור לשוחו הבלוע בתוך הגת דהכי אמרי' (נקמן י) מופח ["שלח] ע"מ להטפיח ליכא למימח משום ליסור בלוע: **דיקא** נמי דקתני כי והלה כותב לו 'התקבלתי' שעשה לין לו כלום על היין אע"פ שיש בו מלוה (כ) (שוב) דמי היין מוחר פ"ה כלן אם יש (שם) מפחח לו מוחם ביד ישראל וכן פר"ח ודקאמר ד"ת מאי רלויה היא לכתן שאחי החם דיש מפחח לו מוחם ביד ישראל אבל הכא שעומד בלד הבור בלא מפחח ומוחם שמח יש להשוב: ומ"ל שסברת התלמוד כך כי היכי דבדשום העובד כוכבים כי יש מפחח ומוחם משום ייגו של ישראל כשהעובד כוכבים מניחו להוליחו כך בדשום של ישראל לף בלא מפחח ומוחם מיקרי ייגו של ישראל כיון שלחין לו מלוה על היין אע"פ שהישראל חייב לו מעות: **כל** שבוד כוכבים כיון שלא בכוונה ע"ג הקרקע אפילו בשעת מלחמה אסור משום ד"ת שנאמר (דברים ז) לא תחנם ולא יעבדום ולא תשחוה לפניהם ולא תעבדם ולא תשחוה לפניהם ולא תעבדם ולא תשחוה לפניהם ולא תעבדם

דקאזיל מיניה ומיניה· שהולך ומתגלגל הכלי כל שעה ע"י שהוא מגלגלו ומורידו לטור הלכך שלח בחמתו לה, דמייתין דלמת נגע: **מתני'** **הפסכר יינו של עובד כוכבים** · שעשאו בכשרות למכרו ליהנות ולא נתן דמים עכשיו לעובד כוכבים עד שימכרנו, ומותו ברשותו של עובד כוכבים: **מופר** · דמירתת ליה עובד כוכבים ולא גמע דלמת חזו לי הכי ישראל דעבדי [ע"ג בבית] כרה"ך ומפסידנא ואפילו אין מפסח ומוסס"ו (ג) שרי והוא שאין עו"ג כלום על לוטו יין כגון שכתב לו "התקבלתי ממך" כדאמרינן לקמן בחידוד בבא: [מתני' ג.] **ר"ש בן אלעזר אומר** · מפרש בגמרא: **הפסכר יינו של עובד כוכבים הוי מופר** · אם בית פוטר לרשות הרבים [נמי פ:] כדפרי', לעיל: **אבל אם רואה הוי** · שיהיו נעשה לו מסכון הואיל ויש לו מלוה על היין לחזר דלמא מירתת דסכר "לי חזו לה מפסידנא, לכי שבא לי, תמיהא דידי הוא": **גמ'** רופלין · מוכרין בשמים וישראלים הן עוברין מעיר לעיר ומירתת שובד כוכבים דלמת חזו לי דרך רקוח הרבים: **דלמת ובריח** · שאין נכנסין בה שלח ברשות וכ"ע ידעי כי עיילי בה, ומלי למיקס עלה להיות שבתא: **ואלן כרה"ך דמי** · לפיל בית פוטח לחנר ואלן פוטח לחנר כרה"ך כגבר פתח הבית כמאן דפוטח לרה"ך דמי לעזן לחנר חלון של ישראל פוטח כגבר פתח הבית כרה"ך דמי וכן עיקר: דרך חשפה לעמוד בני אדם עליה: **דיקנא** · דקל של ישראל עד שפתח ומתיירא העובד כוכבים שכשיו יפלה ליטול פירות וירתני מגע: **אפיק ריפיה** · של דקל ומעתה אין בו פירות: **ומאן דאמר** · מימר אמר עובד כוכבים"מה ליה לפליק אחם בחנר

אחם דקאזיל מיניה ומיניה· פ"ה שהולך ומתגלגל כל שעה ע"י שהוא מגלגלו ומורידו לטור הלכך שלח בחמתו לה, דמייתין דלמת נגע: **מתני'** **הפסכר יינו של עובד כוכבים** · שעשאו בכשרות למכרו ליהנות ולא נתן דמים עכשיו לעובד כוכבים עד שימכרנו, ומותו ברשותו של עובד כוכבים: **מופר** · דמירתת ליה עובד כוכבים ולא גמע דלמת חזו לי הכי ישראל דעבדי [ע"ג בבית] כרה"ך ומפסידנא ואפילו אין מפסח ומוסס"ו (ג) שרי והוא שאין עו"ג כלום על לוטו יין כגון שכתב לו "התקבלתי ממך" כדאמרינן לקמן בחידוד בבא: [מתני' ג.] **ר"ש בן אלעזר אומר** · מפרש בגמרא: **הפסכר יינו של עובד כוכבים הוי מופר** · אם בית פוטח לרשות הרבים [נמי פ:] כדפרי', לעיל: **אבל אם רואה הוי** · שיהיו נעשה לו מסכון הואיל ויש לו מלוה על היין לחזר דלמא מירתת דסכר "לי חזו לה מפסידנא, לכי שבא לי, תמיהא דידי הוא": **גמ'** רופלין · מוכרין בשמים וישראלים הן עוברין מעיר לעיר ומירתת שובד כוכבים דלמת חזו לי דרך רקוח הרבים: **דלמת ובריח** · שאין נכנסין בה שלח ברשות וכ"ע ידעי כי עיילי בה, ומלי למיקס עלה להיות שבתא: **ואלן כרה"ך דמי** · לפיל בית פוטח לחנר ואלן פוטח לחנר כרה"ך כגבר פתח הבית כמאן דפוטח לרה"ך דמי לעזן לחנר חלון של ישראל פוטח כגבר פתח הבית כרה"ך דמי וכן עיקר: דרך חשפה לעמוד בני אדם עליה: **דיקנא** · דקל של ישראל עד שפתח ומתיירא העובד כוכבים שכשיו יפלה ליטול פירות וירתני מגע: **אפיק ריפיה** · של דקל ומעתה אין בו פירות: **ומאן דאמר** · מימר אמר עובד כוכבים"מה ליה לפליק אחם בחנר

התם דקאזיל מיניה ומיניה: מתני' הפסכר יינו של עובד כוכבים ונותנו ברשותו (*ובבית) הפתוח לרשות הרבים בעיר שיש בה עובדי כוכבים וישראלים מותר בעיר שכולה עובדי כוכבים אסור (ד) *עד ששיבה ומשמר (ה) *ואין השומר צריך להיות יושב ומשמר אע"פ שהוא יוצא ונכנס מותר ר"ש בן אלעזר אומר רשות עובדי כוכבים אחת היא: *הפסכר יינו של עובד כוכבים ונותנו ברשותו והלה כותב לו "התקבלתי ממך מעות" מותר, אבל אם ירצה ישראל להוציא (ו) ואינו מניחו עד שיתן לו את מעותיו–זה היה מעשה בבית שאן ואמרו: גמ' בעיר שכולה עובדי כוכבים נמי "והאיכא רוכלין המחזירין בעיירות? אמר שמואל בעיר שיש לה דלתים ובריח אמר רב יוסף "חלון= כרה"ך דמי "ואשפה=כרה"ך דמי "וזיבלא= כרה"ך דמי, פסיק רישיה-פליגי בה רב אחא ורבינא-חד אמר אחד שרי מאן דאמר למה ליה דסליק התם ומאן דשרי זימנא דאבדה ליה בהמה וסליק לעיוני ברתה: ת"ר אחד והלוקח–ואחד השוכר ביתו בחצירו של עובד כוכבים ומילאהו יין, וישראל דר באותה חצר מותר ואף על פי שאין מפתח ותותם בידו בחצר

התם דקאזיל מיניה ומיניה· פ"ה שהולך ומתגלגל כל שעה ע"י שהוא מגלגלו ומורידו לטור הלכך שלח בחמתו לה, דמייתין דלמת נגע: **מתני'** **הפסכר יינו של עובד כוכבים** · שעשאו בכשרות למכרו ליהנות ולא נתן דמים עכשיו לעובד כוכבים עד שימכרנו, ומותו ברשותו של עובד כוכבים: **מופר** · דמירתת ליה עובד כוכבים ולא גמע דלמת חזו לי הכי ישראל דעבדי [ע"ג בבית] כרה"ך ומפסידנא ואפילו אין מפסח ומוסס"ו (ג) שרי והוא שאין עו"ג כלום על לוטו יין כגון שכתב לו "התקבלתי ממך" כדאמרינן לקמן בחידוד בבא: [מתני' ג.] **ר"ש בן אלעזר אומר** · מפרש בגמרא: **הפסכר יינו של עובד כוכבים הוי מופר** · אם בית פוטח לרשות הרבים [נמי פ:] כדפרי', לעיל: **אבל אם רואה הוי** · שיהיו נעשה לו מסכון הואיל ויש לו מלוה על היין לחזר דלמא מירתת דסכר "לי חזו לה מפסידנא, לכי שבא לי, תמיהא דידי הוא": **גמ'** רופלין · מוכרין בשמים וישראלים הן עוברין מעיר לעיר ומירתת שובד כוכבים דלמת חזו לי דרך רקוח הרבים: **דלמת ובריח** · שאין נכנסין בה שלח ברשות וכ"ע ידעי כי עיילי בה, ומלי למיקס עלה להיות שבתא: **ואלן כרה"ך דמי** · לפיל בית פוטח לחנר ואלן פוטח לחנר כרה"ך כגבר פתח הבית כמאן דפוטח לרה"ך דמי לעזן לחנר חלון של ישראל פוטח כגבר פתח הבית כרה"ך דמי וכן עיקר: דרך חשפה לעמוד בני אדם עליה: **דיקנא** · דקל של ישראל עד שפתח ומתיירא העובד כוכבים שכשיו יפלה ליטול פירות וירתני מגע: **אפיק ריפיה** · של דקל ומעתה אין בו פירות: **ומאן דאמר** · מימר אמר עובד כוכבים"מה ליה לפליק אחם בחנר

ויינו של עובד כוכבים (ו"ה) **הפתוח לרשות הרבים בעיר שיש בה עובדי כוכבים וישראלים מותר בעיר שכולה עובדי כוכבים עד ששיבה ומשמר** פירוש רש"י במהדורא בתרא כתב לו התקבלתי להוה ליה ייט של ישראל וכדקתני סיפא והוי סיפא פירושא דרישא שבעיר שיש בה עובדי כוכבים ופתוח לרה"ר ובעיר ישראל דריס בה מותר ואע"פ שאין מפתח ותותם בידו בחצר ישראל ולא עובד כוכבים דלא חיישינן שמא יגנוב ויסך בחבית ויאמר עובד כוכבים עשה לי כן, ומשום הכי שרי א

*עד שיהא שומר יוצא ומצמר • תימה הייטו דיסרלא ושובדי כוכבים דרין הא ואין לומר דלילמריך ליולא וכלכם להא נמי מצטיינן מריקא דקתני דרין הא ולא קתן עיטן בעובד כוכבים כל היום וי"ל דה"ק עד דליכא ישראל טובא קמ"ל דלפילו כחד סגי:

ההוא כרכא כו' • מתוך הלמון מצמצ דנקט כרכא שהיה היין מונח בתוך הרחוב וגם היה שם יין של עובד כוכבים שאתה אין העובד כוכבים נהפם כנגד על הביאה רק על הגניבה ולפילו הכי מחרלא קרי ליה שנהפם על הגניבה והא דלמרינן לקמן פרק בחרלא (דף ע.) *ההוא דלוה יהיב ליה מחרלא דישרלא כו' וקלמר רבא לר' מלי לילהסמוטי מחרלא לסור ולפ על פי שנהפם כנגד על הגניבה היייט משום דבביה סיכול ליכנם שם ליטו ירא כל כך ומנסך לבל לי נהפם כנגד על הביאה ודלי מחרלא קרי ולהכי מייתי עלה ההיא דנעל הפונדק:

הדרן עלך רבי ישמעאל

ממונה הבא לקיצין גריעותא הוא אלא עד שיבא ממונה שאינו בא לקיצין: רשב"א אומר רשות עובדי כוכבים ארת היא: איבעיא להו ר"ש בן אלעזר להקל או להחמיר? רב יהודה אמר אמימר להקל רב נחמן אמר אמימר להחמיר: רב יהודה אמר אמימר להקל והכי קאמר ת"ק כשם שברשותו אסור כך ברשות עובד כוכבים אחר נמי אסור וחיישינן *לגומלין ר"ש בן אלעזר אומר במה דברים אמורים ברשותו אבל ברשות עובד כוכבים אחר מותר ולא חיישינן לגומלין לגומלין רב נחמן אמר אמימר להחמיר וה"ק ת"ק במה דברים אמורים ברשותו אבל ברשות עובד כוכבים אחר מותר ולא חיישינן לגומלין ר"ש בן אלעזר אומר כל רשות עובדי כוכבים ארת היא תניא כוותיה דרב נחמן אמר אמימר להחמיר ואמר ר"ש בן אלעזר כל רשות עובדי כוכבים ארת היא מפני הרמאין דרבי פרזק רופילא אותיבו חמרא גבי ארמיית סבור רבנן קמיה דרבא למימר כי חיישינן לגומלין הני מילי היכא דקא מותיב האי גבי האי אבל הכא כיון דארמיה לאו דרכיה לאותוביה בי פרזק רופילא לגומלין לא חיישינן אמר להו רבא אדרבה אפילו למ"ד לא חיישינן לגומלין ה"מ היכא דלא מירתת מיניה אבל הכא כיון דמירתת מינה מחפי עליה וכותא. ההוא כרכא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל אשתכח עובד כוכבים דהוה קאי ביני דני, *אמר רבא: אם נתפס עליו כנגב חמרא שרי, ואי לא, אסור:

הדרן עלך רבי ישמעאל

מתניתא דמילתא מגע עובד כוכבים (ג) כיון שנתכוון ליגע ביכלך תע"פ עלה ניסך לסור בהנאה ממתני' (לתת) דתגרדמים עובד כוכבים מסום לך לך תמרין מזרח • עלה בכוונה כגון לה הכיר בו שהוא יין מותר בהנאה ממתניתא דחרס עובד כוכבים וכן נפל לבור נמי עלה בכוונה הוא ומותר בהנאה ממתני' • וכן נתכוין ליטול דבר אחר כגון אתרוג דבר אחר עלה בכוונה הוא ומותר בהנאה • מגע עובד כוכבים ע"י דבר אחר כגון בקנה אע יודעין שנתכוון לדבר אחר כי מדלו בקנה לו אמרינן אם הלרעה מותר בהנאה ממתני' • בכוונה ולא מזיק למלי לימין לסור בהנאה מהאי טעמא דניכר דב משום דעלה בכוונה הוא הא בכוונה לסור • כמו של עובד כוכבים במיטורין כגון לתוריקי לכיר בו שהוא יין לסור בהנאה מדרבי יוחנן לתמר לף ובכרי על יין נסך משום לך לך לף לכיר בו מותר לף בשמיה מהאי טעמא דרבי יוחנן בן נזירא ורבי יוסי בן הגורגי דאד שרי לפילו בשמיה משום דעובד כוכבים לף הוה יתע • ועלה במיטורין כגון זריקה מותר לף בשמיה ולפילו נתכוין מדרב לתמר כל שאוד מהור בעובד כוכבים לינו עומא יין נסך • כך הגיה הרב ופסק הלכה למעשה: הסוכר

בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותם בידו. המטהר יינו של עובד כוכבים ברשותו וישראל דר באותה חצר מותר והוא שמפתח וחותם בידו אע"ג דרבי יוחנן לתנא תני "אע"פ שאין מפתח וחותם בידו בחצר אחרת אסור אע"פ שמפתח וחותם בידו דברי ר"מ וחכמים אוסרין עד שיהא שומר יושב ומשמר או עד שיבא ממונה הבא לקיצין חכמים אהייא אילימא אסיפא, תנא קמא נמי מיסר קא אסר ואלא ארישא דסיפא והא קאמר ליה ר' יוחנן לתנא תני "אע"פ שאין מפתח וחותם בידו" ואלא אסיפא דרישא דקאמר ת"ק "בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותם בידו" וחכמים אומרים לעולם אסור עד שיהא שומר יושב ומשמר או עד שיבא ממונה הבא לקיצין גריעותא הוא אלא עד שיבא ממונה שאינו בא לקיצין: רשב"א אומר רשות עובדי כוכבים ארת היא: איבעיא להו ר"ש בן אלעזר להקל או להחמיר? רב יהודה אמר אמימר להקל רב נחמן אמר אמימר להחמיר: רב יהודה אמר אמימר להקל והכי קאמר ת"ק כשם שברשותו אסור כך ברשות עובד כוכבים אחר נמי אסור וחיישינן *לגומלין ר"ש בן אלעזר אומר במה דברים אמורים ברשותו אבל ברשות עובד כוכבים אחר מותר ולא חיישינן לגומלין לגומלין רב נחמן אמר אמימר להחמיר וה"ק ת"ק במה דברים אמורים ברשותו אבל ברשות עובד כוכבים אחר מותר ולא חיישינן לגומלין ר"ש בן אלעזר אומר כל רשות עובדי כוכבים ארת היא תניא כוותיה דרב נחמן אמר אמימר להחמיר ואמר ר"ש בן אלעזר כל רשות עובדי כוכבים ארת היא מפני הרמאין דרבי פרזק רופילא אותיבו חמרא גבי ארמיית סבור רבנן קמיה דרבא למימר כי חיישינן לגומלין הני מילי היכא דקא מותיב האי גבי האי אבל הכא כיון דארמיה לאו דרכיה לאותוביה בי פרזק רופילא לגומלין לא חיישינן אמר להו רבא אדרבה אפילו למ"ד לא חיישינן לגומלין ה"מ היכא דלא מירתת מינה אבל הכא כיון דמירתת מינה מחפי עליה וכותא. ההוא כרכא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל אשתכח עובד כוכבים דהוה קאי ביני דני, *אמר רבא: אם נתפס עליו כנגב חמרא שרי, ואי לא, אסור:

הדרן עלך רבי ישמעאל

ולא נגע לנתפס עליו כנגב, מייתין למה לי קנין לנעובד כוכבים מבירו בעל כורחו דאין לנעל מירתת לנסוכי כי היכי (ג) דקדר ישראל וזכין מהני עובד כוכבים זימנא אחריתא ומפקיד ליה גבי ההוא לישנא לנסוכי: **לגומלין** • הנח לי ונגמול לך כיולא בזו: **רבי שמעון בן אלעזר כו'** • ואחת היא דמתניתין דתמני מסמא: **מפני הרמאין** • גומלין זה לזה: **רופילא** • שם האיש: **מוסיבו** • שני למלך: **ממרא** • יין כסף דזבני ישראל בחנוני: **גבי מריסייהו** • עובדי כוכבים כמותם, תריסת מירתת ממריה, ולי נמי נגע מסהיד עליה דלא נגע: **כרכא** • כרך: **אם נתפס עליו כנגב** • אם עובד כוכבים חלק הוא ויש לימת שופטי העיר עליו ואם ימלאוהו טוען נתפס עליו כנגב: **ממרא שרי** • בשמיה ולי לא אסור אף בהנאה דולמי נגע:

כחנר אחרת • ישראל דר בחנר אחרת: **ס"ג יינו של עובד כוכבים ברשותו** • אם היין של עובד כוכבים ועומדו ישראל ונתנו ברשות העובד כוכבים עלמו ויטראל דר בחותה חנר אחרת והוא שמפתח וחותם בידו ישראל לחנר אחרת עד שיבא ממונה הבא לקיצין שהיין של עובד כוכבים ברשותו ואינו של ישראל אלא גריעותא הוא לו שהרי עד שיבא ממונה יש לחוש שמא יפתח ויטול מן היין: **מתני' מפני מה אמרו** • כיון דישראל דר בחותה חנר כשומר היולא וכנגם דמי דלמרינן במתני' שמותר: **לו עד שיבא ממונה בכל לקיון** • שיהא שומר ממונה לממרו מבל הולך ויולא ויש לו שעה קבועה לבל לו עד שיבא כלומר (ג) עד שיהא ממונה עליהם שיתיירא זה מביאתו ולקמן פריך הבא לקיון גריעותא הוא: **מריש דסיפא** • יין של עובד כוכבים *ברשות עובד כוכבים וישראל דר בחותה חנר דקתמר ר"מ מותר והוא שמפתח וחותם בידו ואתו רבנן למיסריה: **ופתמר ליה רבי יוחנן לתנא כו'** • תלמיד פשיטא ליה לרבי יוחנן כי הלי גוונא לקולא-הוא-דבעיון למיזל: **בלא שפיפא דישב** • ישראל הוא ומקמי ישראל דר בחנר אחרת מותר והוא שמפתח וחותם בידו דכיון דישראל הוא מירתת עובד כוכבים לזייף שמא ירגיש בו ישראל הלר בחנר אחרת: **גריעותא הוא** • לכיון דיש לו שעה קבועה לביאתו לא מירתת עובד כוכבים: **לפקפ או לפפמיר** • לפקפ: דקתמר ת"ק בעיר שכולה עובדי כוכבים לסור להניחו בבית העובד כוכבים שהוא בעלין והוא הדין בבית עובד כוכבים לחר וקתמר רבי שמעון בן אלעזר אפילו בבית עובד כוכבים לחר וכי כל רשות עובדי כוכבים לחת היא בתמיה לעומר הואיל ולית בבית בעלין מותר להחל עובד כוכבים מירתת אלא לחתמיה וכיוצא בזה קתמר ורבי שמעון בן אלעזר למימר הוא הדין בבית העובד כוכבים לחר לחייישינן לגומלין לע"ג דהלי עובד כוכבים שהבית שלו ייחד לו קרן זוית ליישראל

מתני' מפני מה אמרו • כיון דישראל דר בחותה חנר כשומר היולא וכנגם דמי דלמרינן במתני' שמותר: **לו עד שיבא ממונה בכל לקיון** • שיהא שומר ממונה לממרו מבל הולך ויולא ויש לו שעה קבועה לבל לו עד שיבא כלומר (ג) עד שיהא ממונה עליהם שיתיירא זה מביאתו ולקמן פריך הבא לקיון גריעותא הוא: **מריש דסיפא** • יין של עובד כוכבים *ברשות עובד כוכבים וישראל דר בחותה חנר דקתמר ר"מ מותר והוא שמפתח וחותם בידו ואתו רבנן למיסריה: **ופתמר ליה רבי יוחנן לתנא כו'** • תלמיד פשיטא ליה לרבי יוחנן כי הלי גוונא לקולא-הוא-דבעיון למיזל: **בלא שפיפא דישב** • ישראל הוא ומקמי ישראל דר בחנר אחרת מותר והוא שמפתח וחותם בידו דכיון דישראל הוא מירתת עובד כוכבים לזייף שמא ירגיש בו ישראל הלר בחנר אחרת: **גריעותא הוא** • לכיון דיש לו שעה קבועה לביאתו לא מירתת עובד כוכבים: **לפקפ או לפפמיר** • לפקפ: דקתמר ת"ק בעיר שכולה עובדי כוכבים לסור להניחו בבית העובד כוכבים שהוא בעלין והוא הדין בבית עובד כוכבים לחר וקתמר רבי שמעון בן אלעזר אפילו בבית עובד כוכבים לחר וכי כל רשות עובדי כוכבים לחת היא בתמיה לעומר הואיל ולית בבית בעלין מותר להחל עובד כוכבים מירתת אלא לחתמיה וכיוצא בזה קתמר ורבי שמעון בן אלעזר למימר הוא הדין בבית העובד כוכבים לחר לחייישינן לגומלין לע"ג דהלי עובד כוכבים שהבית שלו ייחד לו קרן זוית ליישראל

כרכא • כרך: **אם נתפס עליו כנגב** • אם עובד כוכבים חלק הוא ויש לימת שופטי העיר עליו ואם ימלאוהו טוען נתפס עליו כנגב: **ממרא שרי** • בשמיה ולי לא אסור אף בהנאה דולמי נגע:

ולא נגע לנתפס עליו כנגב, מייתין למה לי קנין לנעובד כוכבים מבירו בעל כורחו דאין לנעל מירתת לנסוכי כי היכי (ג) דקדר ישראל וזכין מהני עובד כוכבים זימנא אחריתא ומפקיד ליה גבי ההוא לישנא לנסוכי: גומלין • הנח לי ונגמול לך כיולא בזו: **רבי שמעון בן אלעזר כו'** • ואחת היא דמתניתין דתמני מסמא: **מפני הרמאין** • גומלין זה לזה: **רופילא** • שם האיש: **מוסיבו** • שני למלך: **ממרא** • יין כסף דזבני ישראל בחנוני: **גבי מריסייהו** • עובדי כוכבים כמותם, תריסת מירתת ממריה, ולי נמי נגע מסהיד עליה דלא נגע: **כרכא** • כרך: **אם נתפס עליו כנגב** • אם עובד כוכבים חלק הוא ויש לימת שופטי העיר עליו ואם ימלאוהו טוען נתפס עליו כנגב: **ממרא שרי** • בשמיה ולי לא אסור אף בהנאה דולמי נגע:

השוכר • עובד כוכבים שׂכר את ישׂראל לעשות עמו מלאכה ביין נסך להריקו מכלי לכלי או להעביר חביות ממקום למקום וביין נסך ממש קאמר שמתנסך לעבודת כוכבים ואסור ייין מיבעיא לן בגמרא (ב): **שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת** תורה אור

השוכר *את הפועל לעשות עמו ביין נסך שכרו אסור, שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת אע"פ שאמר לו "העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום" שכרו מותר. ²"השוכר את החמור" להביא עליה יין נסך שכרה אסור, שכרה לישב עליה אע"פ שהניח עובד כוכבים *לגינו עליה שכרה מותר:

גמ' מ"ט שכרו אסור אילימא הואיל ויין נסך אסור בהנאה שכרו נמי אסור ³הרי ערלה יוכלאי הכרם דאסורין בהנאה ותנן ⁴טמרן וקידש בדמיהן מקורשת אלא הואיל ותופס את דמיו בעבודת כוכבים, והרי שביעית דתופס את דמיה ותנן *האומר לפועל הילך דינר זה: לקוט לי בו ירק היום שכרו אסור לקוט לי ירק היום שכרו מותר אר"א אבטא א"ר יוחנן קנס הוא שקנסו חכמים: ברתרין ובין נסך-יין נסך הא דאמרן חמרין מאי היא דתניא החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית שכרן שביעית מאי "שכרן שביעית" אילימא דיהבינן להו שכר מפירות שביעית, נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית והתורה אמרה °לאכלה" °ולא לסחורה ואלא דקדוש שכרן בקדושת שביעית וכי קדוש *ותניא האומר לפועל הילך דינר זה ולקוט לי ירק (ה) היום אשכרו מותר לקוט לי ירק בו היום שכרו אסור אמר אביי לעולם יהבינן ליה שכר מפירות שביעית, ודקא קשיא לך "לאכלה" ולא לסחורה, דיהביה ניהליה בצד היתר כדתנן *ולא יאמר אדם לחביריו

השוכר את הפועל: **מ"ט** שכרו אסור מתוך שהיום מצוי אצלו כוכבים ואפע"כ היה רוצה לומר שכר יין נסך לדמי ערלה ולשכר שביעית תע"ג דליכא יין נסך תרי תומרי ליסור הנאה ותופס דמיו ומכי פריק מ"ע שכרו אסור כיון דתופס דמיו בעבודת כוכבים מ"מ שכרו אין לו ליסור אלא מדרבנן ואיכא מאן דאמר כיון שמתנסך בעבודת כוכבים ואפע"כ היה רוצה לומר שכר יין נסך ומה טעם גזרו עליו לילימא משום דיין נסך גופיה אסור בהנאה מן התורה הלכך גזרו על שכרו אטו יין נסך

העלה לי פירות הללו לירושלים לחלק אבל אומר לו העלם לאוכלם ולשתותם בירושלים ונותנין זה לזה מתנה של חנם ורבא אמר לעולם דקדוש בקדושת שביעית ודקא קשיא לך פועל פועל דלא נפיש אגריה לא קנסוהו רבנן חמרין דנפיש אגרייהו קנסו רבנן בהו ומתני' חומרא דיין נסך שאני: איבעיא להו שברו לסתם יינן מהו מי אמרי' כיון דאסורא חמור כדיין נסך שברו נמי אסור או דלמא הואיל וטומאתו קיל אף שברו נמי קיל תא שמע דההוא גברא דאגר ארביה לסתם יינן יהבו ליה חטי באגרא אתא לקמיה דרב חסדא א"ל זיל קלינהו וקברינהו (*בקברי) ולימא ליה בדרינהו? אתו בהו לידי תקלה, ולקלינהו וליבדרינהו? דלמא מזבלי בהו, ולקברינהו בעינייהו מי לא *תנן *אחד אבן שנסקל בה ואחד עץ שנתלה עליו ואחד סייף שנתרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולם נקברים עמו? התם דקא קברי בבי דינא מוכחא מילתא דתרוצי בית דין נינהו הבא לא מוכחא מילתא אימר-אינש גנב ואייתי *קברא הבא דבי רבי ינאי יזפי פירי שביעית מעניים ופרעו להו בשמיטין, אתו אמרו ליה לרבי יוחנן, אמר להו יאות הן עבדין ובגנבי באחנן מותר דתניא נתן לה ולא בא עליה, בא עליה ולא נתן לה, אתננה מותר נתן לה ולא בא עליה פשיטא כיון דלא בא עליה מתנה בעלמא הוא דייהיב לה, ורתו בא עליה ולא נתן לה' הא לא יהיב לה—ולא מידי וכיון דלא נתן לה מאי אתננה מותר אלא הכי קאמר נתן לה ואחר כך בא עליה או בא עליה ואחר כך נתן לה אתננה מותר נתן לה ואחר כך בא עליה לכי בא עליה ליחול

העלה לי פירות הללו לירושלים לחלק אבל אומר לו העלם לאוכלם ולשתותם בירושלים ונותנין זה לזה מתנה של חנם ורבא אמר לעולם דקדוש בקדושת שביעית ודקא קשיא לך פועל פועל דלא נפיש אגריה לא קנסוהו רבנן חמרין דנפיש אגרייהו קנסו רבנן בהו ומתני' חומרא דיין נסך שאני: איבעיא להו שברו לסתם יינן מהו מי אמרי' כיון דאסורא חמור כדיין נסך שברו נמי אסור או דלמא הואיל וטומאתו קיל אף שברו נמי קיל תא שמע דההוא גברא דאגר ארביה לסתם יינן יהבו ליה חטי באגרא אתא לקמיה דרב חסדא א"ל זיל קלינהו וקברינהו (*בקברי) ולימא ליה בדרינהו? אתו בהו לידי תקלה, ולקלינהו וליבדרינהו? דלמא מזבלי בהו, ולקברינהו בעינייהו מי לא *תנן *אחד אבן שנסקל בה ואחד עץ שנתלה עליו ואחד סייף שנתרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולם נקברים עמו? התם דקא קברי בבי דינא מוכחא מילתא דתרוצי בית דין נינהו הבא לא מוכחא מילתא אימר-אינש גנב ואייתי *קברא הבא דבי רבי ינאי יזפי פירי שביעית מעניים ופרעו להו בשמיטין, אתו אמרו ליה לרבי יוחנן, אמר להו יאות הן עבדין ובגנבי באחנן מותר דתניא נתן לה ולא בא עליה, בא עליה ולא נתן לה, אתננה מותר נתן לה ולא בא עליה פשיטא כיון דלא בא עליה מתנה בעלמא הוא דייהיב לה, ורתו בא עליה ולא נתן לה' הא לא יהיב לה—ולא מידי וכיון דלא נתן לה מאי אתננה מותר אלא הכי קאמר נתן לה ואחר כך בא עליה או בא עליה ואחר כך נתן לה אתננה מותר נתן לה ואחר כך בא עליה לכי בא עליה ליחול

חמרין דנפיש אגרייהו · פי' (ב) ורווחי טפי ומטו טפי לסתורה: **שברן** לסתם יינן מהו לכתחלה ולדי אסור להסתכר בסתם יינם כדלמרינן לעיל (דף נו:) דלמא כיון דאסורא הוא לשתות כוכבים בגת לי לדרוך עם העובד כוכבים בגת לי לא לייבי ליה למיבעי ליה אם הסכר מותר בדיעבד או לא: **דאגר** לאכריה לסתם יינן · דמיחה מלי למיבי מכירת לפטול אלא הם הסכר כי אם מעט לעבור נהר קטן והוי לפטול: **ליקלינהו** ולבדרינהו · פי' כלא כי קברי ומשני לחי לזכנו והא דלא הדר פריך וליקלינהו ולבדרינהו כי קברי להסם לא שייך לחי לזוזוני כדכתיב (מלכים ג כ) ויהיה הם עפרה על קבר בני העם ו"ל דהסיק בקבר בנין שלסתור להכל הכא כי קברי קרקע טוסס שהיו נלחר וכן ממש בכהדרין פרק נגמר הדין (דף מז:) קבריה דרב דמו שקלי מינה עפרא ליחמת בה יומא: **אתי** לזוזוני · ול"ת ומה בכך הא פסקינן לעיל (דף מט·) כר' יוסי דלמר זה חם גורם (נ) מותר "(בגביה) להוי זכל דלחסור וקרקע דהיתר ויש לומר שלכתחלה יש לחוש לדברי רבנן שמולקין עליו לחמרי לף הוא נעשה זכל: **ולקברינהו** בעינייהו · ומסיק לף מוכחא מילתא ולחמר ול"ת מלי למיעבד הכי הא בכך מכל הקברין דחשיב פ"ב דסמורה (דף נ:) שור הנסקל ועגלה ערופה ומצר מזיר וכל דקברי בעינייהו לף בלא כי קברי ו"ל כיון שלין דרך לקבור בכר ומצר מוכחא מילתא לבל מיטי לין קבורתן מוכחא לממר מינים נגב (נ) וקבר ולייחי הכא וכן דרך עמה לקבור בכורות וגרמה שלריך לקברן מעט בעומק פן יבא לחטט לחריהם ולחלר שלטעו טפרא לין לחוש שמא יקחום לזבל בהם לחין דרך לחטט לחר הקברים משום זבל: **יזפי** פירות שביעית מעניים ופרעו להם בשמיטין · (ל) לישמעת דלכלי עניים בשמיטין לחר הביעור חליפי פירות שביעית לריך לפרש שהלישור היה מה שהיו לוכלים לוחם בחזקת שלהם דלילו בחורת שביעית עבשיו עלמן א] יכולין עניים לילחל לכ"ע כדחניא בחוספתא (פ"ח דשביעית) הניע שעת הביעור ולא עמידים דברי ר' יהודה ר' יוסי לומר לחר עניים לחר עמידים לוכלים לחר הביעור לי נמי הענים הם עושים מהם מלונמת לו מחורה ולפיכך הקפידו עליהם לוחם שבאו וחמרו לדברי יוחנן: **יאות** הן עבדין · (ה) לכיון דההיתה שעמת לא הוו הכך בעין לא חליפין ניהו ולא חייל עלייהו קדושת שביעית ולפי זה לפילו בשביעית עלמה היו יכולין לפרוש מם כבר לכלו פירות שביעית והיחה לחמרין בלולב הגזול (סוכה דף לט·) דמלילע דמי לחרוג בלולב ה"ה בלא הבלעה מם היה עם החרן רוצה להקיף מד שיכלה להחרוג ולא היה כלן דמי שביעית ומכלן דקדק הרב רבי לחמן הלכה למעשה שלם יש ביד ישרחל יין נסך ועבודה כוכבים והבריס החפירים ומכרן לעובד כוכבים בהקפה ומכרם העובד כוכבים לחר קודם שיחן לזה הישרחל המדמים מותרין בדיעבד ולח"פ שהחיסור עדיין יעמו בעולם ועוד הוסיף רבינו ילחק שלפי' לף מכרם העובד כוכבים בלא כיון שמסכה בלגו קודם שיחן המדמים דקי"ל (נקמן סח.) משיכה עובד כוכבים קונה והוי כמו בח עליה וחח"כ נתן לחסנה מותר כיון בלא היה בדעתה בשעת הביאה וה"ל לא היתה עבודת כוכבים ברשותו בשעת פריעת המעות ומעמם רבים לף היה לחסור לחומן דבי רבי יוחי היה להם חבואה בביתם ומסה בסחה מותר בית לא: **אלא** ה"ק נתן לה וחח"כ בח עליה לחסנה מותר · פי' לכגון דחמר לה הילך טלה מעכשיו ובשעת בילה הרי הוא נגמרת מתנתה ופריך ויחול טלה חיסור לחתן למפרע משעה דייהיב לה ומסיק כשקדמה והקריבתו קודם הביאה ופריך היכי דמי כשחמר לה הילך טלה מעכשיו ליזה נגון חמר לה לי לחמר לה קני מעכשיו פשיטא דחומר להא לי לחמר לה קני מעכשיו לחר שנולדו לה ולדות ומשני הא קמ"ל דלא קנה קנין להא לי לכתחבלא להא לגמרת כלפריסים וכחמורה (דף כח.) נמי ליט בספרים וחי נרסינן ליה נפרש כן כמו מתנה הוא כיון שהקריבתו כבר:

מסורת הש"ס

נתנן · שהטוב שם חלק בהם לחסור לפרוע חוב ממעשר שני **ומתני'** · דיין נסך דקים נמי פועל ולח"ג שנם זה חולטו לירושלים: **דאיפורים חמור** · דלח נפיש חגריה, חומרת דיין נסך שלחי: **דטומאתן קיל** · כדלחמרינן בלין לחסור בהנחה כיון נסך ממש: (נעיל דף נ:) שלם ייעט הן יין נסך לחסור בהנחה וחטמת טומחה ממורה בכיום בהם יין לחסור בהנחה ומטמת טומחת מסקין ברבינים: **מרבים** · ספיקו: **כי קיבלי** · בית הקברות: **ליבדרינהו** · יפזרם כמות שהם ל"ל לשרפן: **אמו כפו** · חיטי לידי תקלה דהדרי ומלקטי להו: **ולקברינהו** · הכי בעיניהו: **כולן נקברין עמו** · דכתיב "לח תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו" לף העץ במטמע וכי תימרין בפרק גמנר הדין" (ען, סומע חני בין חלום בין מחוכר ת"ל "כי קבור תקברנו" מי שיהיו מחוסר חלח קבורה יצח זה שחחוסר קבורה ותליקה חלמית עץ נופיה מיכורי הנחה וקברי ליה בעיניה ולח חייעין למקלה: **שמני** **סמם כיון דקברי בבי דינא** · בבית הקברות המחוקים בבית דין מוכחת מילתח לכל מלן דמסכח להו התם ידע דמהרוני ב"ד הוו "ופילגם: **יזפי פירי שביעית** · קודם זמן הביעור: **ופרעי להו בשמיטין** · לחסכח לחכלי עניים בשמיטין לחר הביעור חליפי פירות שביעית: **יאות הן עבדין** · כיון דההיח שעמת לא הוי חלח כחך בעין ולח חיחלופי הכי בהבי לחו חליפין ליטלו ולח חיילת קדושת שביעית עליהן: **וכגנבי בחנן** · בח עליה ולח נתן לה: **נתן לה ולא בא עליה** · עכשיו חלח לחחר זמן: **אתננה מותר** · נתן לה עכשיו חלח לחחר זמן:

מסורת הש"ס

יא א מיי' פ"ו מהל' שמיטין ויובל הל"ב: יב ב מיי' פי"ג מהל' מלכות הסורים הלכה יח ופ"ד מהל' מעשר שני הלכה ט"ו ופ"ז מהל' מעשר שני הלכה ג: יג ג מיי' שם מהל' מעשר שני הלכה ט: יד ד מיי' פ"ח מהל' שמיטה ויובל הלכה כ:

נוסח
מה דין טבל שנולד בפרוזדור בסתם "נמ

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה ממרין וכו' פי' דרווחי: (ו) ד"ה מתני' נזכוני וכו' מוסר בניניה"נ נמקי נניה נומר למע"ג דהוי זכ: גמור שכשלין בטעמין [נעמין זכ] שרי לרבי יוסי ומחכלים [שים לחוש לדבינן רבנן] דלבינן לף בכוחק ווורב לרות שכוח דבר מועט ולח חה לו נזכ (ז) ד"ה בו ממי ים לחוכ: (ח) ד"ה פירות שביעית וכו' חיכף בגב ולייחי וקבלים בכח ובן דרך עמה לקבור בכלום ולחר שנעשו שפכה חין לחש שמא יקחום וכן דרך עמה ב"ב בכח לחין דרך להשמ מחר מקברים מכוח זכ] בשומח חן יכה לחטח לחריהם ול"ל ועל מיכות וכן דרך עמה ב"ב לגומר כיון שגם עמה רגילות הוח שממעיטין וקוברין חפיין ובחר הבולה בכורות מבח"ב בבר ועשר ב"ב שפיר קחמר מלמוד דבמיחי לף מוכחת מילתח חח"כ בקבו בחוספות דמה שלפיל דקונם וקבריהו בקברי חיכח לחיחם שמח יקחום זכל כסם ומייבינן ג"כ לעין דרך בסתם וכו' ולחר"כ בלומר דבלח להחטח לחריהם שמח יבולו לחטח בעשבו לף בקבר ומשני לף בקבר בעין ולח בכלי ומלח בלומר דבלח בסתם יין ולח בשחר משקין ומלח בלומר דבלח בסתם יין ולח בשחר משקין ומלח בלומר דבלח בסתם יין ולח בשחר משקין

ליחול עליה איסור אחנן למפרע? אמר רבי (*אלעזר) כשקדמה והקריבתו הד"ת: אלא אמר להקני ליך מעכשיו פשיטא דשרי דהא ליתיה בשעת ביאה (ה)(ומתנה בעלמא הוא דיהיב להו) ואלא אמר להקני ליך מעכשיו ויש לומר דהכי קאמר ליכא למימר דמהכא נפקא לן דמתנה בעלמא לא בעינן קנין אלא מהכא דכתיב ואיש כי יקדיש את ביתו קודש אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו אלא דאמר להוי גבין עד שעת ביאה ואי מיצטריך ליה קני מעכשיו בעי רב הושעיא קדמה והקדישתו מהו: תיובתא דאמר מר אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט כמאן דאקריבתיה דמי או דלמא השתא מיהא הא קאי ואיתיה בעיניה ותפשטו מדרבי אליעזר דאר' אליעזר שקדמה והקריבתו דוקא הקריבתו אבל הקדישתו לא דרבי אליעזר גופיה קא מיבעיא ליה מאי מפשט פשיטא ליה לרבי אליעזר דהקריבתו דוקא אבל הקדישתו הקריבתו אלא דלמא מפספקא ליה ותיקו: בא עליה ואחר כך נתן לה אחנה מותרת ורמינהי בא עליה ואחר כך נתן לה אפילו מכאן עד שלש שנים אחנה אסורה אר"נ בר יצחק אמר רב חסדא לא קשיא הא דאמר התבעלי לי בטלה זה הא דאמר התבעלי בטלה סתם ובי אמר לה בטלה זה מאי הוי הא סתם משיכה בזונה עוברת כובשים דלא קניא במשיכה ואבעית אימא לעולם בזונה ישראלית ובגבן דקאי בחצירה אי דקאי בחצירה בא עליה ואח"כ נתן לה הא קניא (ג) לה? לא צריכא דשויה ניהלה אפותיקי דאמר לה אי מייתינא ליך זוזי מבאן עד יום פלוני מוטב ואי לא שקליה באחנניך מתיב רבי ששת האומר אדם להסריו ולפעלים לכו ואכלו בדינר זה צאו ושתו בדינר זה ואינו תושש לא אלא דלמא לה ליהוי נגיך. כלומר לך תקני עד שעת ביאה והלכך לא הוי פסיעה ליהוי מוחר מחמר שגלה בדעתו שלא תקנה עד שעת ביאה ומשום הכי אמר להקני ליך קני מעכשיו: אין דלמא מיהת קני בציניה. ותפ"ש קחין הכהן חל על המוקדשין דכתיב לכל כלי פרט לכלי שהיה בשמה הכא מחמר דליהוי בשעת ביאה חל איסור הכהן למפרע ולא חל כלי שהיה בשעת ביאה והא דאמר: והא מחסרת משיכה. פי' ואפי' לר' יוחנן דאמר כבר תורה משום קונות הכא נבי הכהן לא קני כיון שהפקיעו חכמים דלאן קניין משום קונה ותוקמוה למשיכה גם ממנה הפקיעו ואין כאן הקדש: בזונה עובדת כוכבים. לא קניא במשיכה וכרבי"ל מצי דאמר לעמיתך במשיכה הא לעובד כוכבים בכסף מועיל דכיון דמעל מן התורה מי יפקיע המעילה ממעות הקדש: בזונה עובדת כוכבים. לא קניא במשיכה וכרבי"ל מצי דאמר לעמיתך במשיכה הא לעובד כוכבים בכסף מועיל דכיון דמעל מן התורה מי יפקיע המעילה ממעות הקדש: בגבן יוחנן דקאי בחצירה והא דלא קאי בחצירה וי"ל דניחא ליה לתוקמה בטלה סתם דאפילו קאי בחצירה עם טלאים אחרים אלו אפ"ש שחיטו יכול לחזותה לטלה מן הסוק אפילו הכי אין שם יוחנן בחצירה אלא על המטרל בשעת ביאה: ואינו תושש לפי' בקונטרס שמא ימכור דמים הללו שמא שחשוד על הבציעים ומניח אין מוסרין דמי פירות שביעית עמם אחרת ואפילו אומר מדקאמר בגלו ואכלו ואפי פורע אלמא כי קפרע דמי חיסורא קפרע וקרחים דמי שביעית ואפ"פ שכבר אכלוס הכי שמי דבי ר' יגאי כי קפרעי דמי שביעית הם ובקה מי הזקיק לשטות (ג) פירות שביעית ממעשר ויין נסך שהעשם מפני שקרחה כמאכיל לפועליו דבר שאינו מעושר לו יין נסך ה"ג היה לו לפרש שמאכיל שביעית לפועליו ואמאי פורע מוכו מדמי שביעית ושוב תקני לרב שמא דמפרע מעם הכרייתן משום דמי פירות שביעית אלמא לאחר הביעור ואיסורא משום דהנאה מפירות שביעית בשעת החיסור דומיא דיין נסך דהוי מעמא משום דהנאה מיין נסך לי שמי לפיליו קודם הביעור ומעמא משום שפורע מוכו מפירות שביעית שקונה פירות שביעית ומחליפין לשפעליו ולא דמי כלל לדבי ר' יגאי ועוד קשה בשמעתין דמסיק בחנוני המקיפו (ד) דמשעבד ליה דכיון דדרכיה לתקופי קני ליה דיעד נגיה פי' דכיון דמקיפו לכעל הבית סמך עליו ומשועבד לו בעל הבית לפי שסמך עליו לכך הוי דמי שביעית לחכל דבי ר' יגאי לא הוו חנוני המקיפו ולא ממכח דעמייהו טלי הוי ולא משעבדי ליה דבי ר' יגאי מהשתא וכי פרעי להו לחר זמן מליפי שביעית ניהו וקשיא דמדמי לעיל ההיא דר' יגאי ותפ"ק דנתן לה ותוקימנא לפילו עשתו לה לתפוקי ועומד בשעת ביאה בחצירה ותפ"ג דמשעת ביאה לימשעבד לה ותין להתיר משעם שאין השיעבוד על מלה זה אלא על ככסיו וכשיגיע לה מלה זה לפוות השיעבוד מנכסיו הוי מליפי לחנן דברי כדאמרינן פרק כל התסורין (תמורה דף נ.) דתפ"ק מלי רחיים מביא לעיל מלחנן על דבי ר' יגאי שאני התם דחליפין מוכרין ולילו מליפי שביעית אסורין אלא ודאי תפ"ג דמשעבד לילו כמפקע לחיסור לחנן כלל ותפ"ה לדבי ר' יגאי דמשעבדי ושוב לפירוקו לשון קנה לה דיעד נגיה יאור לשון הוא (ה) לא היה לו להזכיר רק משעבד ולא משעבד לכך נראה לרבינו יעקב לפרש ולילו תושש לא משום שביעית שפורע מוכו מפירות שביעית שכבר פרע לו הדיעד ולילו שום חוב מוטל עליו לפרוע לחר שלכלו לחיסור לכל לחר ולחי פורע תושש משום שביעית שהוא כלילו לקחם בעל הבית לעצמו ונתנם לפועליו ומלא פורע מוכו מפירות שביעית והשתא לילו לאחר הביעור פריך שפיר לחלמא כי קפרע דמי לחיסורא קפרע ולא לילו דבעלמא לא מצי בעל הבית לעצמו ונתנם לפועליו מלחר שלכלו לקחם בעל הבית לעצמו ונתנם לפועליו מלחר שהן נוטלין הפירות מבית החנוני והוא פורע המעות לחלחר שלכלוס ומסיק תרגמה רב פפא בחנוני המקיפו דמשעבד ליה לכיון (ו) דדרכיה לתקופי קני ליה דיעד נגיה פי' דמשעבד ליה שקונה שיעבוד בנכסיו ולחלחר כנגד מה שנתן לפועליו והייט קני ליה דיעד נגיה דקחלחר לשיעבוד הדיעד קונה בנכסיו שוה דיעד ולא קנין גמור שיוכל להקדישו משם שקונה הדיעד בנכסיו בעל הבית לחלחר כשהן בעין ונוטלו לפועליו הוי ליה מה שקונה בנכסי בעל הבית דמי הפירות ולכך חשיב בעל הבית כלוקח הפירות ומחילק מחנוני ומחליל לפועליו בשכרן ולכשוף כשיגיע הזמנים לחנוני המקיפו והיה חומר ר' יגאי לבני ביתו לא ולו ולחי פורע היה נחפש לביעור שביעית מה שר' יגאי פורע להם משעם זה דפירש חבל הם לא היו כחנוני המקיפו ולהכי לא גמר ומקני להו שיעבוד בנכסיו לחלחר כשחנתן פירות שביעית לבני ביתו דכתורם ערבות וקבלנות משעבד להם לעניים סוכר עשה זה המחזיר שאין משעבד בערבות לף בקבלנות רק נוף הערב והקבלן חבל בנכסיו של ערב אין המלוה קונה כלום לחלחר ואפילו שיעבוד לי נמי היה טועה בזה שאין שיעבוד בנכסי ערב חלא במלוה ולוה חבל חס היה חומר הן לפלוני מנה לו הלוהו ויהא קנוי לו והוא יכול לפקור ממך ואני נותן לך לו ולחי פורע לך שזהו כעין משעם דר' יגאי דהכחו אין כאן לא ערבות ולא קבלנות ואפ"ג דחמרינן בסוף גט פשוט (ב"ב דף קסד:) הן לו ואני נותן לך אין לו למלוה על הלוה כלום דמשמע חבל על הערב יש לו מדלא קחמר אין לו על זה ועל זה לא הוה מסיק לדשעתא דמהשתא כי היכי דלא חמסיק לחשעתא הך דרבא וכי חייטי דרבא חדא מיניהו נקט והחלמוד טעמא ונוטן לפי טעמו ואמר חבל חנוני שאין המקיפו מלי מוכר לו מי לא משעבד כלומר וכי אין נכסיו משועבדין ממש כדין ערב והא אמר רבא כי' קנה מדין ערב וכשהוא

מן א ב מיי' פ"ד מהל' חיסורי מזבח הלכה יח:
מז ג מיי' פ"ו מהלכות ערכין הלכה ט סמג עשין קלח:
יח ד מיי' פ"ד מהלכות חיסורי מזבח הלכה יא ועיין בראב"ד ובכסף משנה שם:
יט ה מיי' פ"ח מהל' מכירה הלכה ג סמג עשין סב טוש"ע י"ד סי' רמח סעיף יג:
[כ"מ מז:]
יט ו מיי' פ"ד מהלכות חיסורי מזבח הלכה יב:
כ ז ח ט י כ מיי' שם הלכה יג:
כא ל מיי' פי"ב מהלכות מלוה הלכה יט טוש"ע י"ד סי' קלב סעיף ד:
[בכורות יג.]
[ועי' תוס' ב"מ מת. ד"ה מתנה וכו']

הגהות הב"ח
(ה) גמ' כשעת ביאה (ומתנה בעלמא הוא דיהיב) ג"כ תפ"ה ובי"כ ס"ת לין זה: (ב) שם כל קנין ליה לו לריכא: (ג) תוס' ד"ה ואינו וכו' מי מקיף לשעת פירות שביעית: (ד) בא"ד המקיפו דמשעבד ליה דכיון דמוכרים לתקופי קני וכו' סמך עליו מנוני ומשועבד: (ה) בא"ד דלא סיא לו וכו' מפירות שביעית כיון שכבר: (ו) בא"ד דכיון דמוכרים לתקופי וכו' לשיעבוד הדיעד קונה וכו' לתקדישו משפה חלא שקונה הדיעד:

לא משום שביעית ולא משום מעשר ולא משום יין נסך ואם אמר להם: צאו ואכלו ואני פורע, צאו ושתו ואני פורע, חושש משום שביעית ומשום מעשר ומשום יין נסך אלמא כי קא פרע, דמי איסורא קא פרע? תיגמגמרא

תחלא בחנוני המקיפו דמשתעבד ליה דיון דאורחיה לאקופי קני ליה דינר גביה, אבל חנוני שאין מקיפו מאי, מותר, אמר אפי' אדתני צאו ואכלו בדינר זה, צאו ושתו בדינר זה ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים בחנוני המקיפו דמשתעבד ליה אבל חנוני שאין מקיפו מותר ועוד תנוני שאין מקיפו מי לא משתעבד והאמר רבא "האומר לחבירו תן מנה לפלוני ויקנו כל נכסאי לך קנה *מדין ערב, אלא אמר רבא לא שנא מקיפו ולא שנא שאין מקיפו, אע"ג דמשתעבד ליה כיון דלא מייחד שיעבודיה לא מיתסר, אלא הכא אמאי דחשש משום שביעית, הא לא מיחד שיעבודיה, תכא אמר רב פפא כגון שהקדים לו דינר, אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא א"ל אי הכי אדתני צאו ואכלו צאו ושתו ואני פורע צאו ואכלו צאו ושתו ואני מחשב מיבעי ליה? א"ל תני "צאו ואני מחשב" אשכחיה רב אשי אמר כגון שנטל ונתן ביד, א"ל רב יימר לרב אשי אי הכי אדתני צאו ואכלו צאו ושתו, טלו ואכלו טלו ושתו מיבעי ליה? א"ל תני "טלו ואכלו טלו ושתו תיתי רב נחמן ועולא ואבימי בר פפי ויתיב רבי חייא בר אמי גבייהו ויתבי ונקא מיבעיא להו-שברו לשבור ביין נסך מהו: מי אמרינן כיון דרוצה בקיומו אסור או דלמא כל למעוטי תיפלה שפיר דמי? ארנ' ישבור ותבא עלין ברכה לימא מסייע ליה אין עודרין עם העובד כוכבים בכלאים אבל

בשהקדים פריך ליפלוג (ל) בד"ה כשהקדים לו דינר · הא דלמ"ל דינר אחד לוקומי כולה במקדים: **רבי** מלו ואכלו מלו ושתו · ור"ח מדמפלג בין דינר זה לדינר סתם לפלוג בין מלו ואכלו לנתו ואכלו ל"ל דדיעת רבותא קמ"ל דכי אמר להם מלו ואכלו בדינר זה והם נתנו הדינר לחנוני אע"פ שנתנו ונתן ביד מותר לחזור ולנתו שלוחו של חנוני וסיפא רבותא קמ"ל דאע"פ שנתנו להם החיסור לו קא יהיב לחנוני ולא מידי וס"ד דשליחותיה דחנוני קעביד קמ"ל כיון שלבסוף הוא פורע ליגלגלי מילתא שהוא קונה החיסור ומדידיה קאכלי: **ויתיב** רב חייא בר אמי גבייהו · ר"ח היה מדקדק שכבל מקום "שהוא אומר ויתיב פלוני גבייהו מזכירו כן לפי שהוא הורה להם דבר תמוה וכאן לא הבר רב חייא בר אמי קמייהו אלא רב נתמן שהגיד להם ואומר כי זה המעשה היה עם תוספו דכתובות (דף נג.) אמר להו רב חייא בר אמי מניינא תמצא תרומה וכו' ועל תוספו דבר הוכיח והתלמוד קבע הדברים על סדר המסכתות: **אין** עודרין עם העובד כוכבים בכלאים · הרב ר"ח נתן להבית רחיים דכלאים ופרלה וטהנין בשל עובדי כוכבים וכולן דחויות הן לך הבית רחיים מהבית לעלייל אמרו גזיזות העובדי כוכבים מפני שמעמידין בשרף פרלה ודוחק הוא לומר שמפרלה של ישראל הן נוקמין אלא הבית גדולה הבית ר"ח מיכוסלמי דסוף פרלה וסוף "קידושין דאתקן מנות התלויות בארץ אין טהגות [פ"ק דקדושין כנ"ל] ולפי' בחולה לארץ שטהב בה חדש כדקי"ל גמי בחמתות (סה:) [וע"ש תוס' קידושין לו: ד"ה כל מקום] **אין** עודרין עם העובד כוכבים בכלאים אין לפרש הא כלאים היינו כלאי הכרם ומייתי רישא מכלאי הכרם דתמיהה דלמעוטי תיפלה שפיר דמי דת"ל כי מוקי לה בכרמן ופריך מני תניא למעוטי בהמה חיה ועוף דתניא בתוספתא (פ"ג ה"ג) אין עודרין עם העובד כוכבים בכלאים ואין זורעין עמהן כרשינין ופטפטין ואין מרקדין עמהן בנפה ובכברה ואין מנפין עמהן בקלתות

אבל עוקרין. להסליק ליחיד ותע"ג דרוסה בקיומן שלא יעקרו מהליכן עד שיעקרם הוא: סברוה. הני דקתני עוקרין: מפיט לר' עקיבא דאמר סמקיים בכלאים נוקף. דאם זרען אחר וכח זה ועשה להן סיג וגדר בדי לקיימן נוקף להעמיד לחסור להיות רוסה בקיומן: סמנכש וסמחפה. לאחר זריעתן חופה עפר עליהן כדרך כל הזורעים: נוקף. דהיינו נמי זורע דמה דרכו של זורע לעמוד פירי מכוין הא נמי לעמודי פירי: פ"ק נף כלאים. כלאים דהרכבה קא דריש מדסמך כלאים דלא תרכיב גבי שדה דרכיון (מוס"ק דף כ:) כלאים שדך לא תזרע כלאים (ג) ולא תזרע שדך כלאים" ש"מ שדך לכלאים לעניל נמי דרכיון ומשמע דמזהיר הכתוב שלא יהו כלאים בשדה ולילו עוקרין קרי למעשי חיפלה אע"ג דרוסה בקיומן עד שיעקרם הוא ויטול שכרו: רבנן פוף. דלא מיכפת להו מי רוסה בקיומן מכל מין כסף לחסור להיות רוסה בקיומן ריערמל מלה לבטל עבודת כוכבים ומסמיעים ליה לחסור: מידי עוקרין. מדאמטרוך למיבי עוקרין משמע (נ) דהא רוסה בקיומן דמיעטם חיפלה הוא שרי מכל קיום גמור לחסור ולי רבנן לפי קיום נמי שרי: לעולם רבנן היא. ולהכי דאמטרוך למיבי עוקרין לאו משום דאיסור רוסה בקיומו אלא משום דאיסור מחנת חנם ור' יהודה היא דאמר בפ"ק (נעיל כ.) לחסור ליתן להם מחנת חנם ומסמיעין למעשי חיפלה שפיר דמי: ומקשין ומי אמי דרבי יהודה היא, מדרבי יהודה דשרי לחסור בידיים גבי מיעוט חיפלה משמע לר"ע דשרי נמי לחסור קיום משום מיעוט חיפלה. ונקני יין נסך נמי משום מיעוט חיפלה שרי: ופו' ליכא למקשוי (ל) (מ"ל): דמי עבודת כוכבים. עובד כוכבים שמוכר עבודת כוכבים למישן מה הן בהנאה: ופו' מיתניירו. כולו ותניירו ללאחר שתניירו לחסור למכור לכם עבודת כוכבים שבידכם אלמא כי מזכין ליה בהיתו עובד כוכבים שרי למתכוין בה כשהוא גר: בעלו לו מקודם. ועובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים הלך דמיה מותרין דהא בעלו: מוסר. אלמא דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מיכרלא: מפני שרוסה בקיומה. עד שימכרנה העובד כוכבים: מול פחם עבודת כוכבים. אלמא דגר רוסה בקיומה שלא מתאבד עד שיטול מידו כשגלה (ה) מותר: שמתנלקח לפי שברים. שלא זהב לו של כסף שלא מתאבד עד שיכפת לגר בשבירתה: יין נסך מאי היכא למיבר. הא ודאי לא יפתבר יהבד וקתני סול לתה יין ותני פירוש: נמרים סדרייני. דלא מיכפת לן דסיין בעוע בתוכו ופולטו כשמוכרו במים: גר

(דף ע.) מכרה לעובדיה לא בטלה שהני הכא כיון דדעתייהו לתיגיורי ליכם תופסין בה ובטלה ולא הוו דמי עבודת כוכבים:

ודלמא שהני שהם כיון דדעתייהו לתיגיורי ודאי מבטל להו. הקשה הרב רבי מלחן חיים עבודת כוכבים דשייך בה ביטול היו יכולין למכור והיו הדמים מותרין אלא מיין נסך דלא שייך בה ביטול ואפילו הכי קאמר להו זביט כל מה דאית לכו ושם כן תפשוט בעיין דהא מסמע מתוך הברייתא דשכרלא שנשה בעובד כוכבים שמוכיר עבודת כוכבים ואמרינן לך יין נסך ואמרינן לך חלמא דין אחד לשניהם והשתא ליכא למאי שנשה להיתיר מטעם ביטול דהא ביין נסך לא שייך ביטול י"ל לעולם היה פשוט להן היתיר יין נסך יותר מדמי עבודת כוכבים דחמירא ליסורא: אבל אם אמר לו המתן לי ואניח לך לחסור · רבינו יצחק היה מדקדק מזה לעניין המתן לי כלומר לניך יכול ליפרע ממקום אחר ולניך אתה להמתין עד שתמכור לו הוא ודאי לחסור דרוסה הוא בקיומו כגון שתין לו ערב ממנו ואף אין לו ככסים אחריס שיכול ליקח חוצו מיד עליהם אבל אם יש לו ערב או שיכול ליפרע ממקום אחר אין לחמירו שלא לחם לא כן כל עובד כוכבים יוכל להפקיע חוצו מיד ישראל:

תניא

"אבל עוקרין עמו כדי למעוטי את התיפלה סברוה הא מני ר' עקיבא היא דאמר המקיים בכלאים לוקה דתניא *המנכש והמחפה בכלאים לוקה ר"ע אומר אף המקיים מ"ט דר"ע? אמר קרא "שדך לא תזרע כלאים" אין לי אלא זורע, מקיים מנין? ת"ל *(לא) "כלאים" ואילו למעוטי תיפלה שרי, לא, הא מני רבנן הוא, אי רבנן מאי אירייא 'עוקרין' אפי' קיומי נמי שפיר דמי? הכא במאי עסקינן כגון דקא עביד בחנם ור' יהודה היא דאמר* "ליתן להם מתנת חנם אסור" מדרבי יהודה נשמע לר"ע לאו אמר ר' יהודה אסור ליתן להם מתנת חנם אבל למעוטי תיפלה שפיר דמי לר"ע נמי אע"ג דא"ר עקיבא המקיים בכלאים לוקה למעוטי תיפלה שפיר דמי, *ותו לא מידי. הדור יתבי וקמבעיא להו דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מהו: מי תופסת דמיה ביד עובד כוכבים או לא? אמר להו רב נחמן מסתברא דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותרין - מהנך דאתו לקמיה דרבה בר אבוה אמר להו "זילו וביעו כל מה דאית לכו ותו איתגיירו" מ"ט (ו) משום דקסבר דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותרין? ודלמא שאני התם דיעתיה לאיגיורי ודאי בטלה, אלא מהכא *ישראל שהיה נושה בעובד כוכבים מנה ומכר: עבודת כוכבים והביא לו, יין נסך והביא לו מותר, אבל אם אמר לו המתן לי עד שאמכור עבודת כוכבים ואביא לך יין נסך ואביא לך" אסור; מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? אמר רב ששת סיפא משום "דהוה ליה כי רוצה בקיומו, רוצה בקיומו בהא רוצה בקיומו" מי אסיר והתנן *גר ועובד כוכבים שירשו אביהן עובד כוכבים גר יבול לומר לו "טול אתה עבודת כוכבים ואני מעות, טול אתה יין נסך ואני פירות" אם משבאו לרשות הגר אסור אמר בבא בר עולא מתני' בעבודת כוכבים המתחלקת לפי שבריה, אתא עבודת כוכבים יין נסך מאי איכא למימר ברוסה הדרינן, אלא רוצה בקיומו שלא יגנובו ושלא יאבדו? אלא א"ר פפא אידושתא הגר קאמרת שאני ירושת הגר דאקילו בה רבנן *גזירה שמא יחזור לקלקולו

תניא

מכות כח: מ"ק כ: [תוספתא כלאים פ"ו ה"ח] פ"ו נף כלאים. [ויקרא יט, יט. דברים כב, ט. אות תקוראי בפרשת נזיר ד"ה תזרע נזיר נא. כלאים. במ"ק וכמכות ע"ש גרסת מהכא"ת לימא כלאים שדך"ל ומ"ש כאן וכרכ"ש. ובמכות ש"ל. מי' כ"ש במ"ק ובמכות שוים מכ' פניס ונ"ש]

[פוסה נ:ונ"ש]

[פוסה פ"ת]

קידושין יג: דמאי פ"ו מ"ו [תוספ' דמאי פ"ו]

[קידושין יג:]

[עיין קס כ:]

[עי' תוס' מכות ד: ד"ה הא] [נ"ש אות ג' - דאיתן ל ו מיי' פ"ט מהל' מכלכי כ ה"ה ופ"ו מהל' עבודת כוכבים הלכה ה ממג פ"ו מ"ע ד"ד פ' קמו פעיף ג:

לא ו מיי' פ"ב מהל' מ"ת הלכה כב ממג פ"ו:

כו א מיי' פ"ג מהל' כלאים הלכה ה סוס"ע ד"ד פ' רט פעיף ו:

כז ב מיי' פ"ח מהל' כלאים ג ופ"ו ה"ג סוס"ע פ"ו:

כח ג מיי' פ"ע מהל' עבודת כוכבים הלכה יח סוס"ע ד"ד פ' קמח פעיף ה כפ"ג [ד"ז] קמח פעיף יא [ובכרכ מגמם עוד כמכילתין פרק ג דף ואמרו] הוסף ואמרו] [ד"ז אות ג] כט ד מיי' פ"ע מהל' מלכי בקיומו מהלכות שוטרים ומאי כ"ל כל שמא נתין קמח סוס"ע ד"ד פ' קלב פעיף ו: [נעיל כ.]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מ"ש לאו משום דקסבר: (כ) רש"י ד"ה מלמד עומר וכו' ולא מוכח שהן · כ"כ עיין במכות דף כא ע"ב: (ג) ד"ה ומאי לימיה וכו' דכלי מוסה וכו' סוף ד"ה ומאי שנא וכו' עי' שי: (ד) ד"ה ומו ליכא למקשוי מידי כפ"ד ב"ב ובעיל דף כג: (ה) ד"ה סול וכו' ומוכח: (ו) תוס' ד"ה כי מקיפה וכו' דכגתה דכלאים וכו' לוכיח דבלקוט: (ז) בא"ד שיכא ליכר כו שכולה בקיומו אבל עוקר וכו' שהוא קיום ולכך היה:

מגילה יג: תענית כג: קדושין יב:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ר"ע וכו' דהא פ"ב דמכות דף כא: ג"ל פ"ת דמכות דף ד' ע"ב ופ"ק דכתוב ד"ה בא"ד ותיש היכך ס"ד · קשה לי הא מ"מ לישנא דלוריכא בלא מעשה אלא דאין לו ערב ואף אין לו ככסים אחריס שיכול ליקח חוצו מיד עליהם אבל אם יש לו ערב או שיכול ליפרע ממקום אחר אין לחמירו שלא לחם לא כן כל עובד כוכבים יוכל להפקיע חוצו מיד ישראל:

תניא נמי הכי · פי' כמו שמתרץ רב פפא לירושתא גר לקיטו דה רבנן לחיו מריבתא דגר ועובד כוכבים שירשו זיכוי לומר טול עבודת כוכבים ליכא למשמע (נ) לזה דהוה תמיהא דבדין הוא מעשה ברירה מכח בריה לחם כן לף שהיתר מכח בריה דלחם כן בשמתפו היה מותר ומשום הכי בפרק קמא דקידושין (דף יז:) אמר שהכיס ירושה גר דרבנן מהימנינן דגר ועובד כוכבים הוקרב להניח חניא נמי הכי שלח מדמה רחיותו אלא מעשה ברירה" :

מסתברא דפלח מבטל ללף פלח לח מבטל · והח דאמרינן לעיל פרק כל הכלמים (דף מב·) ישראל היה יכול לבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים מי לחו טעמא דלמח מגבה לה והדר מבטל לה הייט דוקא לרשב"ל ור' יוחנן פליג עליה : **איתך** גר תושב כו' · במסקנא קאמר להייט להחיוחו ור"ח והלח מיד שעבר שבע מלות מייב מיהה לחוכלים בני נח היח מיחמן בלח עובדים והתרחה י"ל דכל זמן שלח דעהו בית דין ליט מייב מיהה שבע להח אמרינן "העובדי כוכבים לח מעלין ולח מורידין : **אדרים** לומרים כו' · על כרחך לחרים דהכח לחו הייט ר"מ דהח פליג עליה וכן מליט בכמה מקומות לחרים במחלוקת לחל ר"מ ור"ח לחל ר' נחן": **אין** מפקידין לחצו יין ולפי בעיר שרובה · ישראל· פירש רש"י לפי שחין מקפיד על מנע עובד כוכבים והקשה ר"ת על זה דל"ל לחפיט ליחד נמי לפי שעה עד שילך כדי מיל לו יוחר כמו שפירש בקונטרס עלמו היה לו לחמור דל"ל דהוישו שהות מפליג מייבי לחי לח הודיעו לף כן בעובד כוכבים מוחר ולח כן למה לח ליחוש למנע עובד כוכבים הרגיל בחבחו כיון שחיט מקפיד לכן נרחה לר"ח כמו שפירש רש"י והגיה בפירושים שלו ומחק המעם לפי שחיט מקפיד וכחב חין מפקידין לזמן מרובה דחיכח למיחם ליחלופי ביין שלו חמור כדקחני סיפח בעיר שרובה ייט כשמנו ונרחה שרש"י חזר בו מטעם לחמון משום דמדחני ליסור ייט כשמנו משמע שחין לחוסרו כ"ל מטעם חחטח ולי לח היה מקפיד על מנע עובד כוכבים היה (ל) לחמור ליסור גמור לבל מייחדין חלו יין ישראל מיחו כחבחו עד שילך כדי מיל לו יוחר מה שחין כן בעובד כוכבים דהח כיון שלח פלח לח בעבודת כוכבים לח נעע ולח מנסך עד כחן היה כחוב בפירושיו והוסיף רש"י והגיה ולמנע עובד כוכבים דחחי מעלמח בביחו לח חייסינן לכיון דחין לו הנחה בכך חין מיחו ליגע ולחיחלופי בזמן מועט ליכח למיחם ולפי זה בפירוש חין להוכיח בביכור שיהח מותר מנע מוסב בייט של ישראל להחיוחו בשמיה וים לייסב פירוש הקונטרס לחמון דחין מפקידין בביחו יין לפי שחיט מקפיד על מנע ערביו עובדי כוכבים ליכם בביחו חע"ג דייט כשמנו חלמח שמקפיד על מנע עובד כוכבים מדבחי בהנחה הייט בשל עלמו לבל בשל ישראל חיט מקפיד ל"ג הח דייט כשמנו בידוע שלח נעע בו העובד כוכבים לבל מייחדין יין בחבחו לפילו הודיעו שמפליג כדי מיל לו יוחר בזמן מועט ליכח למיחם למנע עובד כוכבים של עובד כוכבים רגילים ליכנס בחוך החנוח ולמנע עלמו לח חייסינן כיון דלח פלח

נהנידרנא · שם העובד כוכבים: כוורדא · במרקן של וורדים: פינא דבעית למתי לכו כיסופא · עין המתאוה לראות לעתיד תעקר שהרי הקב"ה ממלא כל תאוותיהם שלא יתאוו לעתיד: ביקרותיך · לכבוד לך ליטרא"ל קא מכבר נגיה: עין נא רחפה · זולתי עין של הקב"ה לא תאבר יפשה למחכה לו נא גדלה כבוד וגדולה דוגמתה: ופע"נ · להעבדה תביא לאו לעיתותי ערב לאחר שנמלט כל יין שכר פעולתו לגת קודש גמר זמן שכירותו אמר לו העבר תביא של יין נסך קמני מתניתין שכרו מותר בתמיה: ולעיתותי ערב · לכבר נתחייב לו כל שכרו קודם העבדה תביא: רבא גמר · לטולה דלא אמר ליה לעיתותי ערב: ונא קשיא · דקתני מותר כגון העבר לי תביא בפרוטה ומנמלתא תביא של יין נסך ביניהן שדי פרוטה לנהרא מ"ג לא שקיל מיד שובד כוכבים ואינך משכחת להו ליין שכר ההוא תביא בהדי הדדי לא קתני לכל מדלא קתני בגרת בחפי בפעם: ובריית' · דכי לא אמר ליה לעיתותי ערב כל שכרו מכור כגון דאמר ליה "העבר ק' תביות בק' פרוטות" דכל כמה דלא מעברינהו לטולהו לא יהיב ליה מידי הלכך טולי מגרת ליין ביה: ופפנא · בעיתותי: פיפא מנמרין ליה · לשמעוניו דאגרת לו חלגין מקבל ליה ומרי: לגינו · של יין נסך לו דרכיה לעיתותי הלכך אגרת לו מהיכא קא מחייב: של פומו פדרך · אפילו הוא מהלך ג' ימים: מי אמרינן ליה · לאמר לכי ליה פתח לו שכר הלגין וכיון דכי לא מתיב לא מכי,כי מותיב כמי אגרת לו עליה מתחייב ומרי: פ"ד · דשוכר מניח עליה מזונות כל הדרך ואמר ליט מניח לה מזונות יום אחר: מי דמכיס למזבן · בדרך הליכתן מוצאין מזונות ליקח כל שעה: מפונג ונפונג · ממסע למסע מהלך יום אחד כמו גמל ועבר תלתא לזוני" דסנהדרין: [תרגום של שד ביום כמו יסעיה י"]

בפרוטה והתניא השוכר את הפועל ואמר לו העבר לי מאה חביות במאה פרוטות ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן שברו אסור, חבית חבית בפרוטה ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן שברו מותר: השוכר את החמור להביא עליה יין נסך שברו אסור: הא תו ל"ל·היינו רישא·סיפא איצטריכא ליה שברה לישב עליה אע"פ שהניח עובד כוכבים לגינו עליה שברו מותר למימרא דלגינלאו (פ)(דינא) הוא לאותוביה ורמינהי *השוכר את החמור שוכר מניח עליה כסותו ולגינתו ומזונותיו של אותו הדרך, מבאן ואילך חמר מעכב עליו,חמר מניח עליה שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום מבאן ואילך שוכר מעכב עליו? אמר אביי נהי דלגין דינא הוא לאותובי מיהא אי לא מותיב ליה מי אמרינן ליה נבי ליה אגרא דלגינתו,ה"ד·אי דשכיח למזבן, חמר נמי לעכב,ואי דלא שכיח למזבן שוכר נמי לא לעכב·אמר רב פפא *לא צריכא דשכיח למיטרח ולמזבן מאונא לאונא·חמר דריכה למיטרח ולמזבן,שוכר לאו דריכה למיטרח ולמזבן·אבוה דרב אחא בריה דרב איקא הוה

ביקרותיך · פי' בקונטרס לכבוד לך לשון יקר אבל בתהלים פירש ביקרותיך לשון ביקור וכן "(וזה המזבח) יהיה לי לביקר ואע"פ שהו"ל יחידה מטויה היא במסורת עם יו"ד של מי נתן למשיסה לשמר מבקרות לך ועומדות לשמרך:

טעמא דת"ל לעיתותי ערב כו' · הא דלא מצני מתני' כדרבא"ג דאמר *יאמכר כולו (ג) מון מדמי יין נסך וכאן נמי שכרו מותר מון מדמי תביא דניחא ליה להקומי כרגנן מי נמי שכרו מותר משמע כל שכרו מי נמי בהא לפיכו רבן שמעון בן גמליאל מודי דהתם מון דרך ליקח יין מן העובד כוכבים והכא דרך בני חלם ליקח שכר מן העובד כוכבים ויש לאמור כל השכר ומיוק זה יש בירושלמי ולעיל ס"פ כל הלגלמים (דף מח:*) גבי תרג בו יום הכנד ולפי התירון דניחא לאוקמת כרבנן ניחא דלא תיקשי עוקמה כר"ח דתים ליה לעיל יש פירון לעבודת כוכבים ויולך הגלה ליה המלח לקח בלא זה וחה גורס וקיימא לן כווחיה ולתירון ההתר דמי יש לומר שכרו מותר משמע בלא פירון: **הא** דתמר ליה העבר לי ק' תביות בק' פרוטות · וכהא תסרה בריימא כי לא אמר לו לעיתותי ערב דכל כמה דלא מעברינהו לטולהו לא יהיב ליה מידי הלכך טוליה תגרת ליין ביה כן לשון הקונט' משמע הא ל"ל לעיתותי ערב מותר ואע"ג שהיה מחוסה תביות שהתנה עמו וקנה דמ"מ שכר התיסור מעורב בכל ההיתר לכן גרלה לפרש ולעיתותי ערב אחר שהשלים קבלטתו אמר לו כן ואתמי' שאע"פ שלא עשה עמו תנאי חדש תלא על פי תנאי הרישון הוא מעביר בפרוטה לפי תשכון מאה במאה פרוטות וס"ד שהכל שכר אחד הוא ונמלא בשכרו מעורב שכר יין נסך קא משמע לן דשרי והוה ליה כמעביר ביום של אחריו מאחר שכבר השלים קבלטתו: **ד"ה** "ר"ת שוכר מניח עליה כסותו מלשון כסת ולא גרס כסותו דדבר פשוט הוא וכי ילך ערוס וחם תפרס כסותו עליה שיש לו חס רגיל לעוכשה פשיטא שמותר וחס כת להחזיר תע"פ שאיט רגיל היה לו לפרס חלה כסתו גרס והוא כסת קטנה שיושב עליה לו טהון תחת רחמו למרחשותיו וכר הוא הגדול שכוכב עליו והעולם שוחיים שתוחרים לקטן כר ולגדול כסת וכחיה ממכסת תמיד (פ"ק מ"ח) חיש כסתו בתרן וכן תנח בכלים (פ' כ"ח מ"ה) כר שעשתו סדין וכסת שעשתו מטפחות וגס במקרא (יחזקאל יג) למחסרות כסחות על כל תליי ידיס וכר הוא לכסוב עליו כדחמטע פ' השולח (ניסין דף מז יוסף) רשב"ל היה שוכב על מעט ותומר (פ"ק מ"ח) חיש כסתו בתרן וכן תנח בכלים (פ' כ"ח מ"ה) כר שעשתו סדין וכסת שעשתו מטפחות וגס במקרא (יחזקאל יג) למחסרות כסחות על כל תליי ידיס וכר הוא לכסוב עליו כדחמטע פ' השולח (ניסין דף מז יוסף) רשב"ל היה שוכב על מעט ותומר כמי כרמי וכן פ"ב דעירובין (דף קי:) ונעשית כר לבעלה והא דכתיב (נרחמיה נג) ותשימס בכר הגמל לותו לה כר עברי של עבוט כדחתרגמינן בעבימא דגמלא ותור כרפס (פסחי ג) לותו לה כר היה גדול כחוות המועדות לכבוד הבית: **מאונא** לותנת · פי' ממסע למסע ממהלך יום למהלך יום כמו "נגל ועבר הלתא לזוני" דסנהדרין [בסנהדרין] (דף נ:) עבר מסעות נסע לותו רשע בלותו היום בתרגום לית תוסק כי סס ערים גדולות והא דכתיב גבע מלן לו דמשמע שלנו סס לילה אחת שמע מקלת שלנו הכא מחילה ונגו מקלת במקומות הללו והוא ומקר החיל הבאים לחריסס עמו עברו עד ירושלים והלנו הכל ביום אחד לפי שהיה ממהר להיות סס בתוהו היום:

[ע"ש ומוצא בתחת במלכים ב' סח]

מב א מיי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הלכה ב סמג לחוין מה טוש"ע י"ד סי' קמח סעיף ס [וכרב אלפס רפ"ק דמכילתין דף ל"ב]:

מרב ב מיי' פ"ג מהלכות מלוה הלכה יח סמג לחוין קמח טוש"ע י"ד סי' קנ סעיף ג:

מה ג ד מיי' פ"ד מהל' שכירות הלכה ח סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סי' שח סעי' ג:

וכסס ד"ה אגב

מבנה
תשובות
לשאלות נכד ניתן

ל"ה מהבא ולאוחם מלאחם יאמרן א"ר פפא איבעי ליה למיפרא מהבא עין כו'

נוסח
אחי שאלוני בשם שכבו זקנות ראו באלוכך שכבו אותך

[ככ"מ עמ: כתבו בכי כסס ל"ח]

נוסח
שכבות של בקר ירקוד תאול אותך שוקק שלגך אחנך
הגהות הב"ח
(ל) גמ' למימרא דלגין עלו דכיון הוא לאותוביה: (כ) תוס' ד"ה עשמע וכו' טלו לשוכר כוכבים מון מדמי יין נסך שכו וכלן:

כי קא קרח בהתירא קא קרח. פרש"י דיין נכרי לית ליה עד לממיין לקרקעיהו דזיקי דידהו והא דלא מיפסר העליון בהגלה כנגטן (ל) כרשב"ג לקמן (דף עד.) דלמר יין ביין יכוכ טוב מון מדמי יין נכך שכו וק"ל כוותיה ואפי' היה נמלך יין מגלסם בתוך כליהם אין ליאסור על מעלה בנגוך ולומר שמורת בתיסורי הגלה ולדברי ר"ת דפסק נגוך אינו מיסור לית קשיא מידי ולקמן (דף עב.) בשמעתין דנגוך נתריך בעה"ו ק"ל מיירי הכא שהריקו כליהם יפה שאיט יין נכך עד שינוי:

פריסדקי · פר"ת (ה) על חרס כלים ריקים כולי האי לית ליה חיישינן: יבקעו שניהם כולי האי לית ליה חיישינן:

ואם היו מבוקעות למוטת בידוקמי מפרש דמיירי בשעשים המבוקעים ליתקטל לכל חם ניטל הענוקן הוא המבוקעות מפני נקב הנמלך בוכנו · **ה"ג** כשהר המשנה יין נכך שנפל ע"ג ענבים וידיעום וחם מוחרות וחם היו מבוקעות למוטת ומעשה בניהם בן זוכן שהיה מביא גרוגרות כו' זה הכלל כל שבהנאתו כו' כגון חומץ שנפל לגרגיסים כו' עובד כוכבים שהיה מעביר כו' עכ"ל רבינו שמואל ולפ"ז ניריך לפרש (ו) שמקשה בגמרא מעשה למשור על גפילת יין בשעשים קלי דגרוגרות דמו למבוקעות לכל לספרים דגרסי במשנה נפל ע"ג ממרים וחמיס חם יש בהם בטוחן טעם למסור ומעשה בניהם כו(ו) ופריך בגמרא כפשיטות מעשה למשור לפריך מגרוגרות לחמיס ומשני דיין ע"ג גרוגרות טוחן טעמא לפגם וקשה שהיה לו לומר חמורי ממכרת ולכי קחני בד"ת בחמרים וחמיס ליחס לכל ביבוש טוחן טעם לפגם הוא ומעשה כו' וכספר ר"ת לית ליה גרס ליה:

איתיביה רבה בר ליתי לרבה: כי חתי פירכא פריכה רבה בר ליתי לרבה גבי ההיא תרבא דטבעה בחיסחה בפסחים (דף מ:) דשרייה רבה לזבוני לעובדי כוכבים והדר ר"ל אחמר לכי חתי לזבוניה לישראל, והדר ישראל למיטחינהו ולמפינהו ולזבוניהו לעובדי כוכבים שלא בפני ישראל, תנן יין נסך שנפל ע"ג ענבים וידיעון והן מוחרות ואם היו מבוקעות אסורות מבוקעות אין שאין מבוקעות לא? אמר חיסחי הואיל ואנב צירייהו כמבוקעות דמיין

חמרא

הוא שפיך להו חמרא לעובדי כוכבים ואזיל מעבר להו מעברא ויהבו ליה גולפי באגרא, אתו אמרו ליה לאביי, אל כי קא מרח בהתירא קא מרח, אהא רוצה בקיומו דלא נצטרו זיקי? דמתני' בהדייהו א"ג דמייתו פריסדקי בהדייהו אהא קא מעבר להו מעברא רקא מרח באיסורא: דא"ל למברויא מעיקרא א"ג דנקיטי ביה קיטרי: **מתני'** יין נסך: שנפל ע"ג ענבים-ידיעון-והן מוחרות, ואם היו מבוקעות אסורות נפל ע"ג תאנים או על גבי חמרים-אם יש בהן בטוחן טעם אסור, בל שאין בהנאתו בטוחן טעם מותר בגון חומץ שנפל ע"ג גריסין: **גמ'** מעשה לסחור דחמורי מיחסרא והבי קתני [אם נוחן טעם לפגם הוא מותר ומעשה נמי בביתום בן וונן שהיה מביא גרוגרות בספינה ונשתברה בית של יין נסך ונפל על גביהן ובא מעשה לפני חכמים והתירום ההוא כרי דחזיתי דנפל עליה חביתא דיין נסך שרייה רבא לזבוניה לעובדי כוכבים ואיתיביה רבה בר ליואי לרבא *בנך שאבד בו כלאים ה"ז לא *ימכרנה לעובד כוכבים ולא (ו) יעישנה מרדעת לחמור אבל עושה אותו חבריכין למת מצוה לעובד כוכבים-מ"ט לא דלמא אתי לזבוניה לישראל הא"ל אתי לזבוניה לישראל, הדר ישראל למיטחינהו ולמפינהו ולזבוניהו לעובדי כוכבים-שלא בפני ישראל, תנן יין נסך שנפל ע"ג ענבים וידיעון והן מוחרות ואם היו מבוקעות אסורות מבוקעות אין שאין מבוקעות לא? אמר חיסחי דב פפא חשאני

הבנך שאבד בו כלאים · וה"ת ולזבוניה לעובד כוכבים · כדמסרש שמא יחזור וימכור ליקרמל וה"ל חיכת לחיזוק שמא יחזור וימכרם ליקרמל: **מבריכין** לפפ · דכתיב במתים *כיון שמא מדם נעשה חפצי מן המלוח: **ולמפינהו** · דמו לח חשוב ולא בטל ולחירן ה"ר (ה) יוסי בר יוס טוב דשתי כלאים דכל עיכולן מלוח ולא בטלי וה"מ בשאין מכירין אותו אבל בשמכירין אותו אסור אפילו בהנאה ולפי זה יקרמל מטובל כוכבים דפתן מלוחה: **אלא בפני ישראל** · ואין להו יקרמל דמיכרן ליה לעובד כוכבים דהר חזי ליה מיד עובד כוכבים דסבר פת של ישראל היא שיקרמל לפתה: **ליריישו** · סדין שבחופין: **ליריישו** · לשון מיכורו זיקי (נעיל ו.):

ממרח

דרי זה לח יחכרנו לעובד כוכבים · דוקא חבר גזריכן שמא יחכרנו ליקרמל וכן לח יעשנו מדרעת לחמור שמא יקרע בגדו ויפרפר עליו חבל בכלאים ודלי ליכא למיחש מידי דרחען (שמא כלאים פ"ח משנה ד') מדרעת החמור ומכריכי המה חין כהן משום כלאים ודוקא בהגלה כגון מדרעת החמור שהוא יושב עליה ומעמת לפי שהוא דרכן דחמרין בפ"ק דביצה (דף יה:) לח יעלה עליך חבל שאין מוכך לחיעיו מחחיך חבל בהעלאה לחמור דחמרן ולח יעלנה על כתיפו לפילו להביח עליה הזבל והגמה לריך שמי ניהוי בשרו טגע בהם וחע"פ שהגמה שמי גזרו חכמים לפילו עבר מלטות זו על גב זו וכלאים בחחיתם גזירה שמא חיכרך ניחח בו בשרו מ"מ הכח לח גזור: **אבל** טוחין חוחו חכריכין לחח מלוח · וה"ה בלח חבל כדחמרן בחמס' כלאים (פ"ח מ"ל) שהבחי וח"ת הח חיכח לוטר לרם כדחמרינן גבי ליצים פ' החכלת (מנחות דף מח·) והכיכי שנחחת ודלי דמרינן להו משום לוטר לרם פי' בחוחה שנה שיקבריהו ימילו בו ליצים משום לוטר לרם שנרחה שהיו מייב במלוח ויש"ל דחלתי ליצים שהיה שקולה כנגד כל המלות ולילכ ולפי ר' יהודה היה לומר דהכיכי דמנחות (דף מח·) לליבא דשמואל דחזיל לטעמיה דחיה לית ליה חין מלוח בטילות לגבי חלתי ליצים ויש כאן ליצים ויש חבל דחלי מלוח גלוטר לרם לפי שבא ליחן טעם שהטומדים יש להן וח"ב הן לוטנין שהין חסונין כו'" (ב) והוח ח"י לעשותו ושמואל חוקי דה דהכח כדחמרי ר' יוחי *דלח שרי חלח לסופרו חבל לקוברו בכלאים חסור מלוח דפרישים ולפ"ז החילוק ניחח מהגיטו שהו מסירין הלילים מעליהי המחים דקי"ל כרבי יוחנן דפליג חדבי ר' יוחי ורבי חף לקוברו ולמלוח דהיה ליה מלוח בטילות ושוב סמך למהגיטו ממש' שמחות (פ' יב) שלוח חבל שהוח התירו חכלח מחפילויו ועל פי ספריה החילוניס חלו מוהגין כמה דבריה כגון ויחל משה בלילי חעניות וכמגילה (דף יח.) חגיגן קלוות וברכות ורבינו יוחק היה מחלק לרחשונים שהיו להם (י) בחייהם דהוו שהירי במלות ליליה כל יחיהן חי לח ברחיץ ההיה שעתח הוי לעג לומר לח קיימו חבל הילדה לח שהירי בלילים כולי האי חברבה חי ברחיץ הוי לעג לומר שקיים ולח קיים וחפילו לחותן שקיימו חין להטיל שלח לבניהם החחרים כדחמרינן בממכת מדה (דף פח.) ברחשונה היו מטבילין *ע"ג גזוס מחוס וסו חיוס מחביישים החקיע שיהו מטבילין הכל: **ולמפינהו** ולזטוניהו לעובדי כוכבים שלח בפני ישראל ולחין לחוס שמח יחלבו העובדי כוכבים וישראל בקערה חחת כל חחד מפחו (כ) (כדחמרינן) *[כדחמרינן] פ' חין מעמידין (דף נה:) *) דלח חמירה פח בל עובדי כוכבים מדחמי שמוחר בחעבוטות כיון דלח שכיחן למידי:

מכלל

*) [עי' חוס' שם ד"ה מכלל]

טוח שפיך להו חמרא לעובדי כוכבים · טוח היה מוכר להם יין ודלך למוכרי חביות בל יין ניקן גם החביות לוקחין וכי חמרינן בהמפקיד (ב"מ מ:) חיכא גולפי "ומדריש שהלוקח משכיר בחעה משכיר בהן לבד מה שהוא משתכר בין ורב ליקא היא שפיך להו מגולפי שלקחו ממט ויהיב זיקי דידהו: **ומעבר** · להן חת מעבר המים: **ויפבו** ליה גולפי · דזבון מיניה כחגרת: **כי קא מרח** · לשפון: **בדידיה קא מרח** · שהיין חיטו נחתר עד שמניע לקרקעים **על זיקי דידהו**, **זיקי** = של טוד, **גולפי** = של חרס, ולקמיה פריך-הח קח מעבר להו מעבר" דהייט לחתר שנחתר: **ופא רוסס בקיומו** · לחתר שנחתר: **דלח נתרו ויקי** · שלח יבקעו הטוחס שלהם וילטרכו לגולפי ולח יהבי להו ניהליה: **דמפני בפדייסו** · דלח נמי מלטרו זיקי לח יהיב להו גולפי: **פ"ק פריסדקי נקיטי בפדייסו** · כלים רקים לקבל היין היינו מן הטוחס כשהן מבקעין דלח ליכפת להו לי מלטרו זיקי: **דפ"ל למברויי מעיקרא** · רב חיקי דיש רגיס כל עת מעיקרא הרי יתיס רגיס כל עת שיניעו חבשים הלו העבירס בחסס: **קיטרי** · קיטרי סיתן הוח מוסר להם ומכירס הספן ומעבירס **ומיהו לח טרח מידי**: **מתני' יין נסך** · כמיס וחם היו מבוקעות למוטת: וכן יין שנפל לתוך החומץ כו' לח גרס: **גרוגרות** · תחיס יבשים: **כל שבהנאתו בטוחן טעם** · שהנחה בטעמו של מיסור להייטו בטוחן טעם לגבח למוטר: (ב) וכל שחין בהנאתו בטוחן טעם(ג) שהנחה בטעמו(ג) בגון **חומץ שנפל לתוך גריסין** · לטוחן טעם לפגם הוח מותר: וכן היו עושין כו' לח גרסי' בחמתי': **נמ' מעשה לפפור** · יש לדס שמבית לרחיות לטמור לח דבריו לקני לס יש בהן בטוחן טעם לחמורת והלד חני מעשה דגרוגרות והתירום: **גרוגרות** · היין פוגמן: **שאבד בו כלאים** · שתרוע (ג) כלחים חוח לחד וחין מקומו מיכר: **ולא יתברנו** לעובד כוכבים · כדמסרש שמא יחזור וימכור ליקרמל וה"ל חיכח למיחש שמא יחזור וימכרם ליקרמל: **מבריכין** לפפ · דכתיב במתים [נעיל ג.] *כיון שמא מדם נעשה חפצי מן המלוח: **ולמפינהו** · דמו לח חשוב ולא בטל ולחירן ה"ר (ה) יוסי בר יוס טוב דשתי כלאים דכל עיכולן מלוח ולא בטלי וה"מ בשאין מכירין אותו אבל בשמכירין אותו אסור אפילו בהנאה ולפי זה יקרמל מטובל כוכבים דפתן מלוחה: **אלא בפני ישראל** · ואין להו יקרמל דמיכרן ליה לעובד כוכבים דהר חזי ליה מיד עובד כוכבים דסבר פת של ישראל היא שיקרמל לפתה: **ליריישו** · סדין שבחופין: **ליריישו** · לשון מיכורו זיקי (נעיל ו.): ממרח

דרי זה לח יחכרנו לעובד כוכבים · דוקא חבר גזריכן שמא יחכרנו ליקרמל וכן לח יעשנו מדרעת לחמור שמא יקרע בגדו ויפרפר עליו חבל בכלאים ודלי ליכא למיחש מידי דרחען (שמא כלאים פ"ח משנה ד') מדרעת החמור ומכריכי המה חין כהן משום כלאים ודוקא בהגלה כגון מדרעת החמור שהוא יושב עליה ומעמת לפי שהוא דרכן דחמרין בפ"ק דביצה (דף יה:) לח יעלה עליך חבל שאין מוכך לחיעיו מחחיך חבל בהעלאה לחמור דחמרן ולח יעלנה על כתיפו לפילו להביח עליה הזבל והגמה לריך שמי ניהוי בשרו טגע בהם וחע"פ שהגמה שמי גזרו חכמים לפילו עבר מלטות זו על גב זו וכלאים בחחיתם גזירה שמא חיכרך ניחח בו בשרו מ"מ הכח לח גזור: **אבל** טוחין חוחו חכריכין לחח מלוח · וה"ה בלח חבל כדחמרינן בחמס' כלאים (פ"ח מ"ל) שהבחי וח"ת הח חיכח לוטר לרם כדחמרינן גבי ליצים פ' החכלת (מנחות דף מח·) והכיכי שנחחת ודלי דמרינן להו משום לוטר לרם פי' בחוחה שנה שיקבריהו ימילו בו ליצים משום לוטר לרם שנרחה שהיו מייב במלוח ויש"ל דחלתי ליצים שהיה שקולה כנגד כל המלות ולילכ ולפי ר' יהודה היה לומר דהכיכי דמנחות (דף מח·) לליבא דשמואל דחזיל לטעמיה דחיה לית ליה חין מלוח בטילות לגבי חלתי ליצים ויש כאן ליצים ויש חבל דחלי מלוח גלוטר לרם לפי שבא ליחן טעם שהטומדים יש להן וח"ב הן לוטנין שהין חסונין כו'" (ב) והוח ח"י לעשותו ושמואל חוקי דה דהכח כדחמרי ר' יוחי *דלח שרי חלח לסופרו חבל לקוברו בכלאים חסור מלוח דפרישים ולפ"ז החילוק ניחח מהגיטו שהו מסירין הלילים מעליהי המחים דקי"ל כרבי יוחנן דפליג חדבי ר' יוחי ורבי חף לקוברו ולמלוח דהיה ליה מלוח בטילות ושוב סמך למהגיטו ממש' שמחות (פ' יב) שלוח חבל שהוח התירו חכלח מחפילויו ועל פי ספריה החילוניס חלו מוהגין כמה דבריה כגון ויחל משה בלילי חעניות וכמגילה (דף יח.) חגיגן קלוות וברכות ורבינו יוחק היה מחלק לרחשונים שהיו להם (י) בחייהם דהוו שהירי במלות ליליה כל יחיהן חי לח ברחיץ ההיה שעתח הוי לעג לומר לח קיימו חבל הילדה לח שהירי בלילים כולי האי חברבה חי ברחיץ הוי לעג לומר שקיים ולח קיים וחפילו לחותן שקיימו חין להטיל שלח לבניהם החחרים כדחמרינן בממכת מדה (דף פח.) ברחשונה היו מטבילין *ע"ג גזוס מחוס וסו חיוס מחביישים החקיע שיהו מטבילין הכל: **ולמפינהו** ולזטוניהו לעובדי כוכבים שלח בפני ישראל ולחין לחוס שמח יחלבו העובדי כוכבים וישראל בקערה חחת כל חחד מפחו (כ) (כדחמרינן) *[כדחמרינן] פ' חין מעמידין (דף נה:) *) דלח חמירה פח בל עובדי כוכבים מדחמי שמוחר בחעבוטות כיון דלח שכיחן למידי:

*) [עי' חוס' שם ד"ה מכלל]

[כגמרא שם חיח' וכמ"ש]

[נגמרא שם]

[ונפלה.יעב"ן]

[נעיל ג. וש"נ]

[נדה פח:]

[ועי"ע חוס' פסחים מ: ד"ה מכל ומוס' מכילות יח. ד"ה מאחר והוכ' ב"ק עד. ד"ה מכאן]

הגהות הב"ח

(ם) גמ' ולח יעשהו מרדעת: (ב) רש"י ד"ה כל שבהנאתו וכו' לחמור כסי"ד ולחי"כ מ"ה וכל שתין וכו' טעם שתיט מהנה בטעמו כגון כיל וחל"ת: (ג) ד"ה שבהנ וכו' שתרוע בו כלחים: (ד) תוס' ד"ה כי קח וכו' ומ"ש דלח מיתסר העליון בהגלה נגוך וחפי' היה כחתר וכו' כתיסורי הגלה דמ"ר יין כרשב"ג דחמר יין נסך וכו' וק"ל כוותיה ולרבני ר"ת דפסק: (ה) ד"ה פריסדקי פרי"ת כלים ריקים של חרס ומשמ דיקנו: (ו) ד"ה ס"ג כשהר וכו' דהח משקה וכו' יין בשעשים קלי ל"ל ולפי זה נמלי דמשני מיני מין מינוק כין נמים ליכשים דלח כחתים נמים נמ"ל סוס: (ז) בא"ד פריך בגמרא וכו' ומשני דיין ע"ג גרוגרות וכו' ומשני דיין ע"ג גרוגרות יכשים טוחן טעמא לפגם סוס וקשה: (ח) ד"ה בנגד ש"ל שחתר בו וכו' ומיהו לם ל"ל בשעשים קלי ל"ל ולפי זה ומיהו לם יכב בו יוס בטוחן: (ט) ד"ה חבל וכו' שתין משוין כו' כלי וסוח בכלחים חבל וכו' חלח לטוסף ליטר וכו' ומשני דיין ע"ג גרוגרות יכשים טוחן טעמא לפגם סוס וקשה: (י) בא"ד שכיון לכ"ע וכו' ומיהו לם יכב בו יוס בטוחן: (כ) ד"ה ולמפינהו וכו' כדחמרינן פרק ר' יטמעחל דלח מגילה וכו' דכיון דלח:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] חוס' ד"ה בנגד שחבד בו כלחים וכו' לכך חוסר מיכורו ולח נמלי. ל"ל חבל כחוס' כמולין לה ל"ל כמ"ה וכגמ"ל וכו' כמלו דמן הין בחמת בפל וכן מוסכת דמקבת דרבנן סוס:

אמרת עפיקא · טעמו מיכר בטעמים : אמרת מדפא · בטחן טעם וכל היכא דאיתמר טחן טעם ואין טעמו מיכר הוה פיטורא בפמים : מלא דאמרת ומלא דשכרת · אד לאיסור ואד להיתר : אמירת דאיסורי דשערי · אד לטולין ואד לתרומה ואפלו זה להוך זה : וכל מין במינו במשהו · תורה אור

מכלל דרישא בטחן טעם עפקין · יש שהיו מפרשים דכל איסור דהוי במשהו לא אתמרינן היכא טחן טעם לפגם (ד) ס"ה טחן טעם לפגם ומפרש כאן מכלל דבטחן טעם עפקין דלכך מותר בשלחן בהנאתן בטחן טעם לפגם במשהו אבל בשאר איסורין אפילו בטחן טעם לפגם אסור ואין לריכה מכאן לא לתמרינן היכא טחן טעם לפגם מותר ממשהו בשלחן (ד) ס"ה טחן טעם לפגם ומפרש כאן מכלל דבטחן טעם עפקין דלכך מותר להוך זה : וכל מין במינו במשהו · תורה אור

(נ) לקמן "פפקין דלאו בלכתא הכי (ד"ה מנ) אלא לפי מין במינו בטחן טעם חוץ מטבל ויין וכך : מבלין פניס וג' שמוט וכן מין לאחד לו מין ג' לאסורין ומלטרפין · ה"ג במסכת ערלה

בת היהה · פ"ה עוקצין נקב במגופת חבית להריח ממנו לפון בת קצה ופר"ח שיש קנה שקוע תוך החבית ובולע תוך ומגיעין (ג) לתוך קנה קטן כמין דד ומריחין דרך לותו דד ומ"ה נקנו בת וגם יש לי"ב פרש"י שבתוך לותו נקב שנקבו במגופה עוטנין קנה קטן ומריחין דרך לותו קנה ומ"ה קרי לה בת :

עובד כוכבים בדישראל שפיר דמי · וקמ"ל דלא גזרינן לטו יפראל בדעובד כוכבים לאסר לבני : **ישראל** בדעובד כוכבים רבא אמר לעולם אימא לך מתניתין בשאינו מינו דלא מיבעיא טעם כעיקר דלא בטיל אפילו באלף אלא אפילו טעם בטעם נמי אסור משום דאמרינן ליה לנכרי אפילו הכי לא יהיב לך חמרא דידן בגלל דידך דאי יהיב לך חמרא דידן בגלל דידך אתי לאתויי חמרא דידן אפילו בלא דידך ואי לא יהיב לך חמרא דידן בגלל דידך לא אתי לאתויי חמרא דידן אפילו בדידך ואי לא יהיב לך חמרא דידן אפילו בדידך לא אתי לאתויי חמרא דידן אפילו בלא דידך ואי לא יהיב לך חמרא דידן אפילו בלא

דברי הכל אמורה · דולחי טייל בה ריחיים : ופלי דידי · הלי בה מיהת לחסרינהו בפת חמה וחביות פתוחה דמי : הכי גרסינן · דטעם לפגם מותר : חומץ · פגום גריסין רותחין ומצבים לח הלוז : וברסיקן · על התור תחר שנפל התומץ לתוכן : וכן סיו פוטין · טיחנין חומץ לתוך הגריסין נוטן והיה מצבינן ורב דימי קאמר לה : לא שיפסרו כך · תומרת היא כלומר לא שיוכלו לאתה פגם בחבציל מחמת דבר אחר כגון שהחה מסירה מלח לו יחיירה לחם נפגם ממחת דבר אחר לין חלוקין הפגם בחיסור ואסור : פגם · לחיזה טעם לפגם שמותר : כל שאינו מפסיד · שום תקון אינה נאכלת מפני זה כלומר ואיסור זה פוגם טעמה ואינה נאכלת לגל דוקא דכיון דפגימתה פורתא קרי לה אינה נאכלת : ואיכא דאמרי · הא דרים לקים לקולא : נותן טעם לפגם שפסרו לין חומר כך · כלומר לין חולין הפגם בדבר אחר לומר שמסירה היא מלח ואילו אינה כאיקוה לא היה זה איסור פוגמה שהמלח היה מבטל לח פגימת טעם האיסור ומתקנ' לגל כיון דטעם האיסור פוגמה עכשיו כמות שהיה הוי פגם ומותר: כל שטעמו וממנו (ג) לוקין עליו וזהו כוית ככדי אכילת פרס · ושל כגון זה נאמר שיעור כוית ככדי אכילת פרס הלכה למשה מסיני שאסיק בבשיעור פרס של חבציל כוית מן האיסור לוקין עליו חע"פ שאין כוית של איסור אלא כדי אכילת פרס,מצטרפת לכזית ואוקה אכל שם לין 'ככדי אכילת פרס של חבציל' איסור הואיל ואוהה בהכילתו כוית יותר מכדי אכילת פרס הוי להו כשתי אכילות של שני ימים ואין לוקין דקיס להו לרבנן דאכילת פרס הוי שיעור שהיא אכילה,ופרס היא חצי כזית של פירוסי תמוין ושיערו חכמים ככר מנ' לָקָ, חציה לבית המטבע שנאמר בה "והאוכל בזית יכבה בגדיו פרשוהו חכמים לשוהה בה שיעור אכילת כדמנית והאוכל בזית והשוכר בזית אין לי אלא שוכר ואוכל לא תוכל ולא שוכר מנין תלמוד לומר יכבה את בגדיו ריבה שם כן מה תלמוד לומר התוכל והשוכר ליתן שיעור לשוכר-כדי אכילה וכמה היא אכילה כדי אכילת פרס והוא תרבע ביצים :

טעמו

(שם דף קת.) ושוד דהאוכל בשר בחלב אוכל ממנו של איסור כשאוכל הבשר כשאוכל פרק כל הבשר (שם) (ו) אלא צריך לומר כגון חלב נימוח שנפל ובלבע לתוך הבשר לגיסה רק טעם בעלמא וטעם לאו דאורייתא "מדקאמר אכי שמע מינה טעמו ולא ממנו בעלמא דאורייתא לאי סלקא דעתך דרבנן מבשר בחלב אמאי לא מיחזי חע"ג דליכא טעמא נמי ממש דכי נמי ליתא בעלמא אלא מדרבנן נבי בשר בחלב הוי דאורייתא והכי הלכתא כר' יוחנן וכן ממש בפרק כל הבשר בשמעתא דמיפיק חלב דאמר אביי טעמו ולא ממנו דאורייתא והלכתא כרבא לגבי אביי ועוד ראיה אמר מפרק גיד הנשה דקאמר צריך שיעור כזית(ז) והוא הימר מכלל איסור כזה שהחיר לבשוב לבשל הזרוע עם החיל ואמר רבא לא נהרכא אלא לטעם כעיקר דבקדשים אסור מכל אחר יגע בבשרה יקדש וגבי זרוע בשלה אבי מדקתם רבא טעם כעיקר בקדשים אסור ממש הא בחולין שרי וקרא דנישולי עובדי כוכבים שנה הכתוב להגעיל כלי מדין חע"פ שלא היה בהם רק טעם מיניה לי גמרינן מיניה ואע"פ דבפרק הלו עוברין בפסחים (דף מה:) מייתי קרא דמבשרו עכשיו נבי טעם כעיקר לאו דרשא גמורה היא אלא שנפל לחוך גריסין צוננין והרתיחן כך שיטת רש"י ולא כרבא לר"ת דאמר לא מיחזי חע"פ שלא נתבשל כלום ואין לומר דלמסקנא בעלמא היא דהא פריך התם והאי מבשרו להיסר מבשרו לאיסור הוא דאתא אבי מיבעי ליה לטעם כעיקר מדפריך הכי בהדיא מלמא דרבא גמורה היא דהא ר"ע מוכח מיניה היתר מבשרו לאיסור לחייב מלקות לגזיר שבשרו פגו בין ויש בו להמבשר מפת ומיין ובכגן מוכחים מיניה טעם כעיקר וכי היכי דלר"ע הוי דרבא גמורה גבי היתר מבשרו לאיסור מדחייב עליה מלקות ה"ג לרבנן הוי דרבא גמורה מדחורייתא והיא פרק כל הבשר (חולין דף קת.) דאמר רבא דרך בישול אסרה תורה דמשמע דפליג על אבי ויסבור טעם כעיקר לאו דאורייתא כדפרישית לפי שיטת רש"י לא היא אלא מדאי ואפי' לרבא דאמר טעם כעיקר דאורייתא מחחרי רבים להכוחה ה"ג בטעמא והחם בפרק כל הבשר ה"ק רבא לאבי מבשר בחלב לא מוכל להוכיח דטעמו ולא ממנו דאורייתא דהייט טעם כעיקר משום דבשר בחלב אינו אלא מדרבנן כדאמר ליה בפסחים (דף מה:) ממבשרת עכבים והאית בפרק גיד הנשה (חולין דף קח:) דגבי זרוע בשלה דקאמר רבא (ח)גבי רבסין לא נהרכא אלא לטעם כעיקר דבקדשים אסור מכל אחר יגע בבשרה יקדש והכא בקדשי קדשים עם כל הזרוע מאן לרוחב ובולב האיל מן הזרוע אחי שיעור כדפי' פרק גיד הנשה (שם דף קנ.) אבל חולין לין היחר מבשר מלקות לאיסור דחולין מקדשים לא גמרינן ועוד יש לייחב גירסת הספרים והכי פירושו דבקדשים אסור וה"ה בחולין ונקט קדשים משום דלחייבי בהו קרא דכל אחר יגע בבשרה יקדש (ט) הייט משום דאי לא אמרינן דקרא אחריבא לאמעטינן טעם כעיקר ואוקימנא קרא לאחמוא לטעם כעיקר קודם מלהיחר מלבשר לאיסור אבל בשר דחזקן טעם כעיקר ממקום אחר ואחי אוקימנן לקרא דאחמוא להיחר מלבשר ולאיסור ומכל מקום מייחי ליה לטעם כעיקר משום דהדרשה פשוטה יותר כי קן רגיל התלמוד גבי מילה לדחות שבת מיום הטמיני ובפרק כ"ש דמילה (שבת דף קלב.) דריש לה מבן שמונת ימים וכן למול במקום נגע והכי מוכח דטעם כעיקר אבי גבי חיל מיר כגון

אמר רב יהודה אמר שמואל הכי הלכתא · ס"ג בספרים וכן נרחה מדאמר בסמוך מדברי טוען נלמוד טוען טעם לפגם מותר ומאי מדאי טוען וכי משום דמפרשינן למחני' ליהוו סברי לה חלת מדגבי' הכי הלכתא נימא(ג) מדר' יהודה שמעי' דהדיח וכן מדר' יוחנן בהדיח בסמוך דקאמר לח ריבה טוען טעם לפגם מותר ומסחמא רבה בר בר חנה ורב ("לידי) נמי סבלוה לפרש המחנה כמו כן לחזי בסיפחייהו :

נעשה

לחחאי נקט הכי ניסנה להה ולחאי מבשיה הוא ו"ל לפי שעיקר הבשר לא הוי עד לאחר שירחיחו וילנט : **וקוראין** לוחו שחליים · לפי שהיו רגילין להניח בו חומץ כמו בשחליים דלחמרינן לעיל* גבי *(לחחאי) לי ליכא בהו חלת מינרי לא ליכא בהו חלת מינרי ולחמעינן רב דימי שהיה מבשיה בהו ולחמרינן חומר בדבר אחר ט' להחי ליחנא קמא הוי לחומרא וה"ק מה שהחירו חכמים פגם לא מיירי בפגם שיש לחלוחו בדבר אחר כגון בחבטרן ולוקין כי לוחו פגם ודלמ לא בישלו כמו שחילו היחה לחקופה ממחת ומבלין היה האיסור עוד לא שאין חסירה כלום ואינה נאבלת מפני זה **ואיכא דאמרי** אמר ריש לקיש 'נותן טעם לפגם' אין אומרין קדירה זו חסירה מלח יתירה חבלין יתירה חבלין יתירה אלא השחא מיהא הא פגמה. אמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן 'כל: שטעמו וממשו אסור (*ילוקין) עליו וזהו כוית בכדי אכילת פרס

טעמו

מלח ואילו היחה כחקופה לא היה האיסור פוגמה ואסור לין חומרין כך חלת כיון שהיא פוגמת עכשיו כמו שהיא בין שחחה חסירה לו יחירה מלח מחחה **אע"ג** יוחנן לו מוחר : ואין לוקין עליו · פי' רש"י בפרק גיד הנשה (חולין דף קת:) מכלן לטעם כעיקר לאו דאורייתא ופי' כגון(ה)חלב שנפל לחוך בשר לו חלב שנפל ניחוח ממנו בעין ואין נרחה מה שפי' רש"י חלב שנפל לחוך בשר לחפילו לפירוש רש"י לטעם כעיקר לאו דאורייתא מודה בבשר בחלב דהוי דאורייתא דדרך בישול בשרה בשר בחלב דהוי דאורייתא כדחמר בשמעחחא דמיפיק חלב כו' פ' כל הבשר (שם) (ו) אלא צריך לומר כגון חלב שנפל לחוך הבשר דליכא ט

טעמו ולא ממשו • כגון חלב שנפל לקדירה ולו חלב שנפל נימוח ממלח בעין: **ואם ריבה טעם לפגם** • הא ריבה קולא משמע שאינו לפגם מחמת דבר אחר אם הועיל לאיסור זה לרבות לת הפגם מותר: **כליעגא בחרא דריש לקיש** • דלחין חומר מסירה מלא ימיה מלח: **מדברי סופרים נלמד** • כ"ש יהודה וכיה בר בר חנה ורב דימי ורימ לקיש ורבי לחנה: **מכלל דאיכא למאן דאמר כו'** בתמיה מדאילטריך רב כהנא למימר מדברי סופרים נלמד מכלל דאיכא למאן דאמר דפליג: **יליף מגיעולי עובדי כוכבים** • דלחמנא אסריהו בכלי מדין דכתיב "כל דבר אשר יבא באש תעבירו וגו' דמשמע הועיל ונשתמש עובד כוכבים בכלי תמין צריך להדחיה כדי שיפלוט ניעול שכלו: **לאו נותן טעם לפגם הוא** • בתמיה הא פשיטא לן כל הבשיל עלן לילה אחד נפגם טעמו ושבר עוריו: **כם יופי** • שכישל בה עובד כוכבים היום דלא נפגם: **ואידך** • אי אפשר דלא פגמה פורתא בתבשיל הבא אחריו ואפ"ה אסר רחמנא: **תורה אור**

[נתוספות כבורות כה: ד"ה ואידך רבא]

[פסחים מה: ע"ש מיר לה: לקמן שם: ע"ש דכריס יד]

טעם אסור ואין לוקין עליו, ואם ריבה טעם לפגם מותר ולימא אם נתן טעם לפגם מותר? הא קמשמע לן דאע"ג דאיכא מילי אחרנייתא דפגמה בהדיה, והלכתא כליעגא בחרא דריש לקיש; אמר רב כהנא מדברי סופרים נלמד נותן טעם לפגם=מותר אל אבי בשלמא מבולהו לחיי אלא דר"ל אמרן קאמר ולית הלא סבירא ליה; מכלל דאיכא למ"ד נותן טעם לפגם אסור? אין, והתניא אחד נותן טעם לפגם ואחד נותן טעם לשבח אסור דברי ר"מ ר"ש אומר לשבח אסור ולפגם מותר מ"ט דר"מ גמר מגיעולי עובדי כוכבים גיעולי עובדי כוכבים לאו נותן טעם לפגם הוא ואסר רחמנא ה"ג לא שנא ואידך כדרב הונא בריה דרב חייא דאמר רב הונא בריה דרב חייא לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלא לפגם הוא ואידך קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא ור"ש מאי טעמא דתניא לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך כל הראויה לגר קרויה נבילה שאין

מייתי לה לאיסור כזית דאיסור בכדי לאכילת פרס מן התורה ולא לוקין עליו ועוד תמר הר"ר יוסף דמיירי שפיר בכדי לאכילת פרס ומ"מ לא לקי בטעמו ולא ממשו דאע"ג דטעם כעיקר דאורייתא דמהיכא דתעבירו בתם אפילו בשאר מיני תערובות דאיכא כזית דאיסור בכדי לאכילת פרס ומשמע הא אם לא תעבירו בתם לא מיקרי תערובות ואין זה כי אם עשה בעלמא אבל נלחו ליכא ולכך אין לוקין עליו וקשה לר"ת דמכ"מ נימא כיון דלהדליה קרא להדליה לזוכחים (נ) דלאו דנבילה וחלב דתמר ואיסורי דכרי דמרינן בכבורות (דף מו: ושם) גבי פסולי המוקדשין דכתיב תזבח וחלבת בשר ודרשינן תזבח ולא גיזה וחלבת בשר ולא לכליך בשר ולא חלב וה"ל לגזוזה ליכא רק לאו הבא מכלל עשה כמו בגיעולי עובדי כוכבים ואפ"ה תניא בכבורות (שם) הגוזז והשובר בפסולי המוקדשים פטור אם התירבעים אלא ע"כ הייט טעמא דלוקין משום בזקדשים תמימים כתיב לה תעבוד ולא תגוז וכי האמנו ופשו ידו דלאו הס תולין גמורין וקאמר קרא תזבח ודרשינן ולא גיזה וה"ל לאהדר לאיסור גיזה ללאו דלא תגוז ומשום הכי לקי ומשו"ה גמי בגיעולי עובדי כוכבים לאמר קרא תעבירו בתם פירוש הכלים הבלועים מן הנבילה וחלב וקאמר לאיסורין ואם לא תעבירו בתם לאסור תימא גמי להאהדרינא לאיסוריינו קמא ללאו דנבילה וחלב ואמר לאיסורין ואשמעינן דפליגת איסור מכלי הוא לאסור ולעולם בלאו שוד יש מייבשים זה ופירשתי פרק גיד הנשה אבל לא יכולתי להאריך כי גרלה בעיני שהוא גדול ביותר ולכך האריכתי בכאר הכן יסיעתי מלכת דעלמא לכתוב קדירה בת יומא ויהיה לנו כתומה: **אלא** דרבב"ל אמרו קאמר והיה לא ס"ל • ור"ת דרב דימי גמי נימא הכי דלא קאמר אלא משום דקתי אמתניתין ואימא דליה לא ס"ל ור"ל כיון דאסכחא ר' יוחנן דאמר לא שנו אלא במיתירין כמו כן ומזיגן לר' יוחנן דאמר בפירוש טהן טעם לפגם מותר ה"א גבי דימי כמי נימא הכי דלא קאמר דקתי אמתניתין ואימא דליה לא ס"ל ור"ל דטהן טעם לפגם מותר:

מבלל דאיכא מ"ד טהן טעם לפגם אסור • פי"ת מאי מבעיא ליה הא רבי לעיל פרק הן מעמידין (דף נה:) תנא בהדיא מצמה שלימה לטהן טעם לפגם דאסור גבי שמן של עובדי כוכבים אסור ומפרש טעמא בגמרא משום שזילפתן של כלים אוסרתן אע"ג דסחט כלים חיט כבי יוחן ולקמן בסוף פירקין (דף עה:) גבי וכולן שממשו בהן עד שלא יבטל דמוקי מ"ד בבייתא כמ"ד טהן טעם לפגם אסור ור"ל שרוצה למוח מהא אמאר כן בהדיא ועוד ר"ל דה"ק מי איכא מ"ד טהן טעם לפגם אסור כי הא גוונא אחיפוי היה האיסור בעין היה לפגם ולא דמי לשמן לעיל דשמן אם היה איסור בעין היה לפגם בכבשים כדפריטים לעיל: **ואידך** קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא • ולהכי ילף מיניה ר"מ לאסור פגם בעלמא משמע אבל לר"ש דבת יומא לא פגמה כלל והא דהא תניא מ"ד טהן טעם לפגם אסור סבר קדירה בת יומא פגמה פורתא ומתן דמרי פגם סבר דלא פגמה כלל ומימה בפרק לולו עוברין (פסחים דף מד:) פליגי ר"ע ורבנן דר"ע ילף טעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים ורבנן ילפי ממשכת אבל לא מגיעולי עובדי כוכבים משום דגיעולי עובדי כוכבים מידום הוא דהא כל טהן טעם לפגם מותר והכא גבי גיעולי עובדי כוכבים לחמרא ורבי עקיבא סבר לא לחמרה תורה תלת קדירה בת יומא דלאו טהן טעם לפגם הוא ורבנן קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא הלכך הוי מידום והשתא כיון דסברי רבנן דהתם דבת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא אם כן גילף מינה בעלמא דפגם לאסור כדאמר הכא לרבי מאיר והיכי קאמר התם ורבנן דמידום הוא דכל טהן טעם לפגם בעלמא מותר ויש לומר דאין הכי נמי דרבנן דהתם סברי כל טהן טעם לפגם אסור היכא שאם האיסור בעין היה לנצבח דילפי לה מגיעולי עובדי כוכבים דפגם פורתא כדאמר התם והא דקאמר התם טהן טעם לפגם בעלמא מותר היינו פגם גמור שגם אם (ז)האיסור בעין הוא פגם דהוה פגם ליכא למילף לאסור מגיעולי עובדי כוכבים דפגמה פורתא דגיעולי עובדי כוכבים אם היה האיסור בעין היה לנצבח והא דקאמר גיעולי עובדי כוכבים מידום הוא אע"ג דלא דמי כלל פגם לפגם בעלמא דמותר כדפריטים מ"מ אי נאו דגלי קרא דגיעולי עובדי כוכבים היה מותר מן הדין דמה לי לומר פגם מה לי פגם אחר ואפ"ה לחמריה לחמרא וכיון לחמריה לחמרא יליפינן מיהא (ה)דכיוון דו דהייט פגם שאם היה האיסור בעין היה לנצבח וקסברי רבנן דפסחים כמאי' דאין מעמידין ואפילו מתלוקת בדבר ר"מ דמשמעין סבר כל טהן טעם לפגם אסור לפיכך כשאסור בעין היה לנצבח פגום גם כשהאיסור בעין דיליף לה לגמרי מגיעולי עובדי כוכבים ומכלה לא יליף כלל להחיר משום דמוקי לה למתוני' ברוחה דתקתמר (ו)ור"ש מתיר כל פגם חפי' כשהוא שאם כשהאיסור בעין היה להשתא לפגם הוא שרי דיליף לגמרי מכגילה ומגיעולי עובדי כוכבים לא יליף כלל דקסבר קדירה בת יומא שאסרה תורה לא פגמה פורתא ורבנן דפסחים דפליגי לרבי עקיבא סברי דדבר שהוא פגם כשהאיסור בעין שרי דילפינן לה מגבילה לכל פגם דהשתא שהאיסור בעין עכשיו חמגם היה לנצבח כשהאיסור בעין לאסור דיליף לה מגיעולי עובדי כוכבים מקדירה בת יומא דפגמה פורתא וכן סוברת מתני' דהאין מעמידין דרבנן ורבי עקיבא דפסחים פרק לולו עוברין הייט ר"ש דשמעתין דשרי כל פגם דכדפריטים והא דקאמר התם קדירה בת יומא פגמה פורתא ולר"ש ל"ל עד כאחך דלא פגמה כלל דאי פגמה ר"ש ליתסר פגם כדמוכח בשמעתין וכדפריטים י"ל דודאי גם ר"ש מודי דפגמה פורתא ומ"מ לא יליף מיניה לאסור פגם בעלמא כגון שהיה בת יומא דאיכא פגם כעיקר דהא יומא דפגמה פורתא הוי כדפריטים מעיקרא דפליגי בבת יומא אי פגמה אי לא זה ליט סברא דאם כן נחזי אחן ועוד יש להביא ראיה דמוקה רבי שמעון דקדירה בת יומא נמי ס"ל דלא פגמה פורתא כדפריטים דאי לא פגמה כלל לר"ש גיעולי (ז)דכתב רחמנא ל"ל פגימת כיון דהוי לבבא דמיתסר דטעם

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה אלא וכו' (בעמוד ה') כגון שנפל חומע בדבוק ומקח הלוי שמו ושאר: (ב) בא"ד ופ"ל דנקט כבי מכוש דמילתא כנ"ל ומיבעי דסייגו ממקף (ג) בא"ד ה"ס ד"ר י"ס לדוכתיה ללאו דנבילה: (ד) תוס' ד"ה ואידך קדירה בת יומא נמי מ' אפשר דלא פגמה פורתא וכו' שגם אם היה האיסור בעין הוא לפגם: (ה) בא"ד וכיון דאסרים רחמנא יליפי מיכה לאיסור פגם דסיים: (ו) בא"ד סברוה מפיקרא בדקאמר בסוגיא וכ"ם מתיר וכו' כשהיא בעין: (ז) בא"ד גיעולי עובדי כוכבים דכתב רחמנא:

נליון הש"ס

גמ' וכ"ם מ"ם וכו', עי' מכרין כה ע"ב תוד"ה ורכ"ם: תוס' ד"ה מכלל וכו' וה"ת מה מיבעיא ליה. תמיהני מה"ת דתנא בהדיא מצמה שלימה לטהן טעם לפגם דאסור כו' ועי' מה שכתבתי בזה. ופסחים דף מד: ד"ה מכלל דאיכא למאן דאמר

שאין ראויה לגר אינה קרויה נבלה ור"מ הוא למעוטי סרוחה מעיקרא *ור"ש *סרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא-דפרא בעלמא הוא;אמר עולא מחלוקת שהשביח ולבסוף (ו)פגם אבל פגם מעיקרא דברי הכל מותר איתיביה רב חגא לעולא ויין שנפל לתוך עשרים,וחמץ שנפל לתוך גריסין אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא הוא ופליגי? אמר עולא: חגא לא מידע ידע מאי קאמרי רבנן תיובתא קא מותיב-הכא במאי עסקינן כגון שנפל לתוך גריסין צוננין ודרתיחם נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם, ואסור ר' יוחנן אמר בפוגם מעיקרא מחלוקת איבעיא להו בפוגם מעיקרא מחלוקת אבל השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור או דלמא בין בזו ובין בזו מחלוקת? תיקו; אמר רב עמרם אפשר איתא להא דר' יוחנן ולא תניא לה במתניתין: נפק דק ואשכח (*דחנגיא) *ישאור של חולין שנפל לתוך העיסה ויש בו כדי להחמיץ והחמיצה ואח"כ נפל שאור של תרומה או שאור של בלאי הכרם ויש בו כדי להחמיץ אסור ר"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא הוא ופליגי, א"ר זירא שאני עיסה דראויה *להחמיץ תיקו

העיסה בזה כדי להחמיץ ובזה כדי להחמיץ וחזמצו אסור רבי שמעון מתיר נפל של תרומה תחלה ד"ה אסור נפל של חולין ואח"כ נפל של תרומה או של בלאי הכרם אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא ופליגי כדרבי

לר"מ תו לא לימטרך מצטרף להיסור משום דבלעו לירוף נמי כל שהוא(ו) תע"ג דליט בעין מלא נבלע בתוך הפת מה בכך הלא כיון דטעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים ל"ש תשוב טעם הנבלע בחלט היה בעין ומשם כן כיון שחלט היה מן היסור בעין היה מיחייב בכל שהוא לר"מ הכי נמי כשהוא נבלע בהיתר כיון שיש בו טעם וטעם כעיקר ואפילו שהוא למטה בכזית לרבנן מש כן כך לי כל שהוא לר"מ ככזית לרבנן וכזית לרבנן מחייב עליה תפי' כשחלט בעין תלא נבלע בתוך ההיתר שיחלט כל כך מן ההיתר הבלוע ליסור שיחלט כזית מטעם ליסור הבלוע בתוכו מיחייב עליה כלילו לחלט כזית ליסור בעין כיון דטעם כעיקר ואע"ג דה"ה כל שהוא לר"מ דכשחלט כשהוא טעם מיחייב כלילו לחלט בעין כיון דטעם כעיקר ואע"ג מי לא טעם כעיקר(ח) מגיעולי עובדי כוכבים לר"מ תו לא לימטרך מצטרף לאיסור לא לימטרך להא מכל שהוא מיחייב בטעם כלילו היה בעין כדפירשתי ואע"ג (*היכי קתני) מדקתני דכתב רחמנא ל"ל דכתיב גבי מיר לר"מ לי גיעולי עובדי כוכבים לטעם כעיקר משום דלא תלא ע"ב דקסבר ר"מ דקדירה בת יומא פגמה פורתא והשתא ניחא הכל דלא תלי טעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים דמיחזי הוא כיון דפגמו לפילו פגם שנעת והיה נע להתיר כל פגם כי לאו דגלי קרא והלכך לימטרך מצטרף לטעם כעיקר ומה שדחה הר"ר יקר ממה שפיר"ם לקמן מהמיח דעדלה והכלליס דכשמוד דלא תר"ם כל שהוא למכות במידי דתעבוכא רק בדבר שהוא בעין לומר מורי דלקמ"ל מידי דר"ח לא דיבר רק בתעבוכא שיש לו להתיר בהשבל כגון יבש ביבש מד בתרי לרחמנא לחמר לחלי לכשוה לו בדבר לא היכא לילכא טעמא כגון דלילכ ס' דכל מקום דשייך ליה ביעול גלו לחמר ר"ש כל שהוא למכות ההא לא עדיף כל שהוא לר"ם מכזית דרבנן וכי היכי דכזית דרבנן מתבטל ברוב ביבש וכש' בלח ה"ה לר"ש כל שהוא להא רחמנא לחמר לילכ"ל לכל היכא דלילכ טעם לטעם לא בטיל כיון דטעם כעיקר ת"כ ה"ג לר"ש מיחייב בכל שהוא לר"ם בשהוא בתעבוכא כיון שיש בו טעם כלילו היה בעין כדפי' כן נרלה לחמרי: [וע"ע תוס' שבת פה: ד"ה מפורין ותוס' מעילה יח, ד"ה תני:] **אמר** עולא מחלוקת בהשבית ולבסוף פגם • והשתא ג"ל דעולא דלא פליגי ר"מ ור"ש בקרלי לטעל (ס)דנבלה דת"כ לא הוי מיסתבר לחלק בין השבית ולבסוף פגם לפגם מעיקרו חלא בסברת פליגי ר"מ סבר כיון שקבלים מעיקרא בטעם נפילה וחל ליסור עליה קוב חין לו היתר גם כי פגם לחרי כן ור"ם סבר כיון דהשתא פגמה הוא קרי: **אבל** השבית ולבסוף פגם ד"ה לסור • ור"ת והא לעיל מסמע דפליגי בהשבית ולבסוף פגם גבי נבלה דר"מ מוקי לה בסרוחה מעיקרא דוקא לחבל לא הסריחה מעיקרא והסריחה לבסוף פגם ור"ש מוקי לה הסריחה מעיקרא והסריחה לבסוף פגם קרי לחמת פליגי בהשבית ולבסוף פגם וי"ל דלא דמי השבית ולבסוף פגם דהכא להיות נבלה לעיל דהכא י"ל השבית בטעם התערובת שבטעם שבפל היסור לתוך ההיתר היה עתן טעם לבטל חלוט טעם המשורב שם כגון נתן (י) לתוך גריסין לוגין והריחיון וע"ו קחמר ר"ה חלר כיון דמעיקרא היה עתן טעם לבטל ואל עליה ליסור לבל ההוח הנבלה לעיל דפליג ר"מ ובלי בסרוחה עבעין חע"ג דמעיקרא לא היתה סרוחה מ"מ בעודה נבלה *נפגם ונרית: **אין** למחל בין בזו ובין בזו מחלוקת • ות"ם היכי מספקא ליה בהא ל"ל ר' יוחנן דחמר לעיל פגם מעיקרא מוחר השבית ולבסוף פגם חסור כחתן לח כר"מ ולח כר"ש דר"מ חסר בל פגם ור"ש מתיר בל פגם ו"ל דסבר לה כר"ש בחדא בפגם מעיקרא ובר"מ בחדא בהשבית ולבסוף פגם: **תיקו** • ותע"ג דלקמן פסקינן לה מבריימה דבפגם מעיקרא פליגי השבית ולבסוף פגם דברי הכל חסור מ"מ עלתה להם בשבית המדרש ומשום הכי הלי גוונא לקמיתא בגמרא בפרק המפלת (דף כה.) גבי מחלוקת בעכור לבל בלולו כו': [וע"ע תוס' לעיל נב. ד"ה מי לחמר]:

מסורת הש"ס

ד"ה לפיכך לגר • שהסבריתה לחמת מדלחפניס בעל ליסורה: **פרומה מעיקרא** • מוכח שחין מחייב להוחיל ולימנמת מקומס שבחה לידי נבלה לח: חל שם נבלה עליה לבל היכח לליחסר מעיקרא חו לח פקע ליסור מקום פגם: **מחלוקת** • דר"מ ור"ש: **כפוגם מעיקרו** • משמע שבפל לחוכו: **ופפ פכח דפוגם מעיקרא פוח ופליגי** • דקחני לסור לרבנן: **ר' יוחנן** • חלטולי חמת לליפלוגי: **פיפא לדר' יוחנן** • דמוקי פלוגחייהו בפוגם מעיקרו: **שמור של תולין שנפל לפוך פריסה וימלה** • כדלחי וחמ"ל בפל של תרומה לו של בלאי הכרם לסור: **ור"ש פתיר** • שהחמיצה יותר מדלי וכפגמה: **ופפ פכפ** • דהלח שלור משמה שבפל היה פגמה שהרי מחומלת ככר וקחמר ר"מ: **ולימיף לממה כש כמפ פיסוה פחרוש** • של תרומה הלך חימון היוחר מדלי חע"פ שפגם הוח לעניו (ב)הלילה שכח הוח לעניו חימוע עיסות לחרות: **שמור של פרומה ושל חולין שנפלו** • ביחד לחוך העיסה ויש בכל לחד כדי לחמץ וחימלה יותר מדלי (נ)(לפוגמה) **ר"ם פתיר** • שפגמוה: **נפל של פרומה פפלה ד"ם לפור** • והילך ומשביחה בחמלה חע"פ שחזר והועיל לפוגמה כשנפל שלור של חולין לחריו ומביחה פגמוה היו משבית ולבסוף פגם וחסור ולקמן פריך חם כן ליחח נמי (ל)ר"ש הרי השבית של תרומה עם של חולין חחלה: **נפל של חולין** • (ה)וחימלה: **ופחרי כן נפל של פרומה** • דהייט פוגם מעיקרו לסור ור"ש מתיר: כדרבי

(ו) נמ' ולבסוף פוגם לבל פוגם מעיקרא כע"ל וכן בכל המסוד: (ב) רש"י ד"ה וליוייס לחמע וכו' לעניו מביחה מיפה זו שבח הוח לעניו חימוע: (נ) ד"ה שלור וכו' יוסר מדלי ונפגמה מס': (ל) ד"ה נפל של תרומה וכו' ויש בו כדי לחמיץ נמי לחמלי מחיר ר"ם הרי השבית עם של חולין חחלה: (ה) ד"ה נפל של חולין חחלה וחמלה: (ו) הוס' ד"ה ולחיד כו' (בעמוד הקודם) ולפולם יליף מגיעולי עובדי כוכבי משם בעיקר דהח שם שפי' חילמרך מלרף לחיסור לחיתר מלטרף לחיסור כיינו בשחוכל כזית מעשם שליסור שבטל בהיתר חבל חלי זית לחיסור עם חלי זית ד ס י מ ר ב לח מלטרפי ובח שמעינן ליה לר"ם לחמר בל שהוח למלקות בכ"ל: (ו) בא"ד חלי ס ס ס בעיקר יליף מגיעולי עובדי כוכבים: (ח) בא"ד חלי ס ס ס בעיקר יליף מגיעולי עובדי כוכבים לר"ם חם וכו' ולי"ב הקשה ליה מגמרת דבשר בחמלה: (ס) ד"ה לחמר וכו' ור"ם בקרלי לעיל דגיעולי עובדי כוכבים ובנבלה ד"ל: (י) ד"ה חבל וכו' כגון נתן תומן לחוך גריסין:

גליון הש"ם
גמרא וכ"ם סרוחה מעיקרא-עיין בכוונת דף כג ע"ב מוספות ד"ה ואידך:

סן א מיי' פפ"ו מהל' מלכות הלכה מ:

עי' רש"ל שגורס בענין חמר

נ"ב/מ"ב

חת' ר"ג ור' יוחנן

פוגם מזיקו"ח
חף סוגר ר"ח
נבלה – נבלו בכל (בוגד ל"ח) חותב
ר' יוחנן – חחלוקת

[מכות יח.]

מהגה

פנלה פ"ב מ"ב ס"ם

נ"ב חוגות
ר' יוחנן

ר"ם

ס"ל נפגמה ר"ם

ת"ש מסיפא · מכך נפשל על תרומה תחלה היה יכול לפשוט כמו שמוכיח לכסוף תלת דיוחת ליה להביה כל הכרייסות על שמעתין על האמת: **והני** תלתא בני · תרתי דקתור חיכא תרי בני נפל על דיין שנפל לתוך עדשים וחמץ וחע"ג דבשתור חיכא תרי בני נפל על תרומה תחלה ונפל על תולין תחלה תרוייהו תקיב להו חדא דמשום נפל על תרומה תחלה מסייט לפרושי נפל על תולין תחלה לשמועינן דאפילו בפונא מסיקנא קאמר ס"ק:

לרבי שמעון ליטעמיה דאמר לעיסור · וה"מ לאמלי לא תני פלוגתייהו בזה וזה גורם בהסיר דסוף פרק כל הכלמים (לעיל דף מא.) ו"ל דהייט דוקא שלא שלח בזה כדי להחמיץ ולא בזה (ג)כי מצטרפי ה"ל זה וזה גורם אבל בשיש אחד מהן גורם כדי להחמיץ אין שיך זה וזה גורם ואפי' מאן דאמר התם אחד אחד כדי להחמיץ כי מצטרפי: (ג) ד"ה כי שמעון וכו' ואפי' לוג מכלאי הכרם וכו' אע"ג דכל שהוא מוכר:(ד) בא"ד כל שהוא לאכול התם הייט דוקא: (ה) ד"ה דסל שמעון וכו' ואייטו מידושיו וכו' לא אי מידוש דהכא כחידוש: (ו) בא"ד דהא דגילי חיכי מיניה ס"ק ול"ב מן הדין: (ז) ד"ה אמר וכו' דקסבר לעיל מלא חפץ בכרשים וגית מלבושך

רבי שמעון לטעמיה דאמר לפי' לאיסור ולאיסור לא מצטרפי דתנן הערלה והכלאים מצטרפים ר"ש לומר אין מצטרפין · תימה דבמסילה (דף יח.) פריך מהא דקאמר ר' שמעון הערלה והכלאים אין מצטרפין שהרי לר' שמעון דאמר כל שהוא למכוס ול"ב למ"ל לידוף ומצי התם אין מצטרפין אין לריכין לגרף פירוש דבכל שהוא נמי מיחייב והכא משמע דאין מצטרפין ממש קאמר אלא מצטרפין לחייב ותירן ר"ת דהתם דפריך מינה במכסת מסילה הייט מתניתא דהתם דמכסת מסילה דאמרינן נמי רבי שמעון לומר אין מצטרפין גבי מסילה וכלאי הכרם והתם מיירי במסילה וכלאי הכרם שהם בעייניהו בלא מסילה ולכך קאמר אין לריכין לגרף והשתא דמייתי הכא לאו הייט מתניתין דמכסת מסילה אלא לגבי מסילה הייט מתניתין דמייתי בתערובת והכי איתא התם *הערלה והכלאים אסורין ומצטרפין זה עם זה ר"ש לומר אין מצטרפין זה עם זה לומר לי' מצטרפין והכי פירושו דתנ"ק סבר דמצטרפין זה עם זה לאסור התערובת דהיתר לי' חיכא תלת דיוחת לחייב מחשיש משום דהיתר מכלאי הכרם מחייב מסילה ולא לחייב מכלאי הכרם משום דהיתר מכלאי הכרם מחייב מסילה אלא לאסור התערובת ור"ש לומר אין מצטרפין לאסור דיוון לית ליה חיכא מחשיש דהיתר מכלאי הכרם מחייב מסילה לאסור אבל לא מכלאי הכרם מותר חע"ג דליכא מחשיש והשתא ניחא דלא קאמר אין מצטרפין ממש קאמר אין מצטרפין לאסור התערובת דליכא מחשיש דהיתר מכלאי הכרם מחייב מסילה כל שהוא למכוס(ד) הייט דוקא באיסור בהיתר לא דאל"כ לא תמלא סוס ביטול לר"ש לא כרוב ולא כמ' ולא במחשיש אלא ולא באיסור מעורב בהיתר מודה ר"ש כדפי' אבל היכא דלא שייך ביטול כגון היכא דאיכא טעם תבשיל ליה כאילו היה

הדרא עובדא דנפל בגו תביתא דשיכרא לאסוריה רב להאוח שיכרא · פימה להא דנתן בגוה והא דאמרי ו"ל דמיירי שנפלה שם יום או יומיים והיה כבוש בתוך הבור וכבוש הרי הוא כמבושל: **דרא** (ה)מחשיח ובדילי חיכי מיניה · פ"ה ות"ל דאסריה רחמנא דהיינו חידושיו וכן פירש לקמן גבי שכבת זרע ול"ל דהני דמחשיח ובדילי חיכי מיניה מ"מ לא הוה ידעינן להתוכלו בלאו החוכל שרץ וכן שיכה ממה בשכבת זרע ושוד דת"ל לא הוי חידוש בחידוש דמחשיח בעלמא בכל מקום בתלמוד ל"ל דאיסור מכלל היתר לא היתר מכלל איסור לכן נראה להא בדילי חיכי מיניה (ו)ות"ל מן הדין היה לנו להתירו משום דהוי פגם ונתן טעם לפגם בעלמא מותר ופ"ה אסריה רחמנא *לפי כל נט"ל דכרשים אסור כיון שכך היסור כרשים והשתא ניחא דהוה כשאר חידוש דעלמא שבכל התלמוד דהוא היסור מכלל היתר:

אלא מסתה ליטמא לח ויבש · כיון דחידוש הוא כדאמר ות"ת מלי פריך בעלמא נבי היסור הוי חידוש כיון דנט"ל בעלמא שרי והכא אסריה רחמנא חלת נבי טומאה מה בכך אי הוי פגם הא נבי טומאה אין לחלק בין פגם לפגם ו"ל דנבי טומאה נמי הוי חידוש מה שהוא מעמא כמה שהוא פגם שהרי גלי קרא בנבלה דשיה לאסור לגר דהייט שהסריחה הייט קרויה נבלה: **אמר** רבה הלכתא נתן טעם לפגם כו' · פירוש לף בכרשים ולא תימה דכרשים חידוש דקאמר לעיל וליתסר משום פגם דכרשים חלת לף בכרשים פגם מותר ועכברת בשיכרא דאסור לח ידעינן לי משום נתן טעם לפגם דקסבר היסור *[לף (ז)בשאר כרשים] ולית הלכתא כוותיה פירוש דלף

פרק א מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה יד:

פרק ב מיי' פ"ד מהל' שגגות פקודת הלכה יב

ע ג מיי' פ"ב מהלכות מעשר ומעשר הלכה ו:

עא ד טוש"ע י"ד סימן קד סעיף ו:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה חלמא סע וכו' ולא מהש פוש ומ"מ לית לן בה כלום ועיין תוס' ד"ה ה"ג:

(ו) ד"ה ל"ש ולמ"ל דאמר לפי' לידוף וכו' ומצי התם אין מצטרפין לכרם ומ"מ לא מכלאי הכרם לאוסר: (ז) בא"ד כל שהוא למכוס דהתם מייט דוקא:

(ח) ד"ה דסל ממלוכא וכו' ואייטו מידושיו וכו' לא אי מידוש דהכא כחידוש: (ו) בא"ד דהא דגילי חיכי מיניה ס"ק ול"ב מן הדין: (ז) ד"ה אמר וכו' דקסבר לעיל מלא חפץ בכרשים וגית מלבושך

גמ' כתים' כגי' דתניא

ל ו ע/ב

ערכין הערוך

ערלה פ"ב [פ"ח ממילה] יח. ופי' תוס' שם ד"ה תני]

[נדה מד:]

[שם]

[שם מ. תולין עד.]

[כמעיין בערלה לא יפלא שלא מכסה אחת בערלה וכלאי הכרם וכן לריך תיקון גדול בכוונה תוס' על מכסה דכלאים גבי שלא שמות וכו' דהעיר בפ"ב כמה' עלה מכסה י' כמ"ש תוס' בממילה יח. ע"ש]

[לעיל לו. וש"נ]

דקסבר עכברא בשיכרא בע"ל רס"ח וע"ש

דכל נט"ל דכרשים בע"ל ר"ח

גי' רס"ח וע"ש

נפל לגו חלא מאי? א"ל רב הילל לרב אשי הוה עובדא בי רב כהנא ואסברב כהנאא"ל ההוא אימרטוטי אימרטט; רבינא סבר לשעורי במאה וחד אמר לא גרע מתרומה דתנן תרומה עולה באחד ומאה א"ל רב תחליפא בר גיזא לרבינא דלמא כחבלין של תרומה בקדירה דמי דלא בטיל טעמייהו? רב אחאי שיער בחלא בחמשין רב שמואל בריה דרב איקא שיער בשיכרא בשיתין "והלכתא אידי ואידי בשיתין "ובכל איסורין שבתורה:

מתני' עובד כוכבים שהיה מעביר (ע) (עם) ישראל בדי יין ממקום למקום אם היה בחזקת המשתמר מותר, אם הודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום ויגוב רשב"ג אומר כדי שיפתח את החבית ויגוף ותיגוב: המניח יינו בקרון או בספינה והלך לו בקפנדריא (כ)ונכנס למדינה ורחץ מותר אם הודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום ויגוב רשב"ג אומר "כדי שיפתח את החבית ויגוף ותיגוב: *המניח עובד כוכבים בחנות אע"פ (נ)(שיצא) ונכנס מותר ואם הודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום ויגוב רשב"ג אומר כדי שיפתח את החבית ויגוף ותיגוב: היה אוכל עמו על השולחן והניח לגינין על השולחן ולגין על *הדולבקי והניחו ויצא: מה שעל השולחן אסור, שעל הדולבקי מותר, ואם אמר לו הוי מווג ושותה, אף שעל הדולבקי אסור "חביות: פתוחות אסורות, סתומות מותרות כדי שיפתח ויגוף ותיגוב: גמ' היכי דמי "בחזקת המשתמר, כדתניא *הרי שהיו חמרין ופועלין מעונין מהרות אפילו הפליג מהן (ל)יותר ממיל מהרותי טהורות, ואם אמר להן "לכו ואני בא אחריכם" בין שנתעלמה עינו מהם מהרותין מטמאות, מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? אמר (ס) רב יצחק רישא "במטהר חמרין ופועלין לכך, אי הכי סיפא נמי? אין עם הארץ מקפיד על מנע חבירו אי הכי אפילו רישא נמי, גימא הכי אמר רבא בבא

כתבלין: הפוגע בו בדרך ולא לכם; ולא בק' שהרי מעט מבטל בקדירה גדולה אבל כאן

הגהות הב"ח

(ס) במשנה עובד כוכבים שהיה מעביר ליישראל כו' ואינם עם נמחק: (כ) שם וכנכס למדינה: (נ) שם תע"ם שיוצא וכנכם: (ל) גב' ספ"ג אפנה מהן (יותר ממיל) תע"ם וכ"ה והמעבי והמעבי והכרמים נוסחים כדי שלא יגלו מיל: (ס) שם אמר רבי יצחק כמנהג כאן: (ו) רש"י ד"ה מאי וכו' דמין במינו מיהו בשאר מין במינו מהן ממנך דפליגי בחלוי מיהו מוקמינן בספרים מלאכת כאשכח כגילי: (ז) ד"ה מאי שנא וכו', כל קו מזיגה ואפי' דנעגו דקאמי: (ח) תוס' ד"ה מיגעל וכו' אלו דילמא ממש הוא שנא הכתם: (ט) ד"ה סבר וכו' דקרומה גינהו מ"מ בטלוה בקדרה: (י) ד"ה היכי דמי וכו' דא דרבה מדקאני סיפא ואם הודיעו שהוא מפליג אסור וכו' מדקאני בחזקת המשתמר דאי רבי כ"ל כגון שלא הודיעו וכו' שלא הודיעו: (כ) ד"ה מאי שנא וכו' דמ"מ ניחתר ולא דמי:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מימרטוטי וכו' ככעדשה. ע' ובמות דף קיד ע"ב תוס' ד"ה מטוש:

מתני' דף לח ע"ב

[ע"ש ותוספתא דטהרות פ"ו]

[גיל' ירוש' פ"ד מ"ו]

[תוספתא פ"ג מ"ו עי' מפרש"י מכילתא פ"ה: ומדה מנ:]

[גיל' מיהו דלמא כלי עץ שמניח בו כלי של יין וכן בירושלמי בכ"מ מכמעונ"ק]

תניא כי: [ע"ש ותוספתא דטהרות פ"ו]

עב א מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה לז סמג לאוין קמג טוש"ע י"ד סי' קי סעיף ג:

עג ב מיי' שם סל"ו סמג שם טוש"ע י"ד סי' לח סעיף ג:

עד ג ה ו מיי' שם פי"ב הלכה יח יט סמג לאוין רמח טוש"ע י"ד סי' קכה ס"ג:

עה ד מיי' שם הלכה יחתוס"ע שם סעי' ז:

עו ה מיי' פי"ב מהל' מאכל ומשקה הלכה ה ופ"ג מכ"מ:

גליון

ווען אשתו של יין ישראל שקיים אסורות שאת נעץ בו וכו'

מתני' ג. [וכשיש לו חנות המניח עובד כוכבי' בחנותו ויישראל יוצא ונכנס מותר]

[גיל' מיהו כלומר כלי עץ שמניח בו כלי של יין וכן בירושלמי בכ"מ מכמעונ"ק]

גי' רש"י

כדי שיפתח את החבית ויגוף ותיגוב. פי' בקונטרס כדי שישתום ויסתום ויגוב ויגוף ותיגוב. ואין נראה דהא מתני' מפליג כדי שישתום ויסתום ויגוב ויגוף ותיגוב ואי אפשר לומר דמפליג כדי שיפתח ויגוף ותיגוב דהא לא שייך הכא פתיחה כלל ועוד דבגמרא מוקי לה בהודיעו שהוא

עין משפט נר מצוה

עז א טוש"ע י"ד סי' קכט סעיף ג :

כדי שיעשם ויפשם כש"ל רמ"א וט"ז

עח ב מיי' י"ט מהל' מלכים פ"ט הל' ט"ו סמג לאוין קמח פוש"ע י"ד סי' קכט סעיף יד :

גליון

ג"ז מ"ק ד"ה אמר רבא ג"ז מ"ק ד"ה אמר רבא

גליון

הגהות הגר"א (א) גמ' תיקו ורובץ לאיסור עכ"ל סי' ס"ג (שפוא בשם) אבל בש"ע ס"ו (שפוא שמור) בפרי בכל...

אבוד

הגהות הגר"ש

[מרך שך ח ס"ק לשיטת ליתא כך] תוען כה. יעב"ץ

הגהות הב"ח

(א) גמרא ומתי מצא מתריכה: (ב) שם בפיסקא ממנית יינו נקרון או בספינה כו' ממנית עובד כוכבים כמותו כו' וכריכא וכו' ומתי לי כריכ ומוח ס' נמחק: (ג) שם ואלא שמותו ליכל כריכ וכן כל כמעמד: (ד) שם היה מוכל עמו על השלחן והניח וכו' וענין על הדולבקי והניחו ויצא: (ה) רש"י ד"ה כין מלמעלה וכו' שלמעלה ממנת שעובד כוכבים: (ו) ד"ה מכו וכו' דרכי שמעון הוא וכתוב: (ז) תוס' ד"ה ופשיטא דקיס לן כרי שלעזר דלא חיים לזיופא וקיל כרמב"ם כריכ וחיצת ופרכ"י ממחן: (ח) בא"ד קל יותר לעשות משמותא ש"ם כו פוכא :

גליון הש"ס

גמ' תמר דגת פלוגא כרמב"ג. עיין כ"ב דף קלב ע"ב כרמב"ם ד"ה ת"ש :

היה לוכלעמו על השולחן כו' יתיכה דע"כ מייבי בלא הודיעו שמפליג מדקתני על השולחן וש"כ כי ה"ל כמי הוי מזוג ושותה לתוך ויש"ל דמ"מ כיון שהחזיק ידו למזוג ולשתות לה מיבעיא כלל וכן על השולחן מהאי טעמא לתסור וכן בסיפא דקתני חביות שתותות כלי שיפתח ויסתום ויסתום וינוב לתסורות ולע"ג דנתפשם עליו כגוב על הזיוף ולתסר לקמן (דף ע.) דנתפשם עליו כגוב מוכר מ"מ הכא שאני ש"ל הוי מזוג ושותה ולכך לה מיבעיא כל כך כיון שהחזיק ידיו למזוג ולשתות:

רבן שמעון בן גמליאל הוא דלא ידע מאי קאמרי רבנן ור"מ ידע מאי קאמרי רבנן · ור"מ דאמר לעולם אימא לך כל שהוא מזוג ושותה לתוך עצמו אסור ואפילו לא נתכוין לשתות ורבנן אמרי כל שלא נתכוין לשתות לא אסר ואפילו נתכוין לשתות מותר ורבנן סברי מזוג ושותה לתוך עצמו אסור ואפילו לא נתכוין לשתות ור"מ סבר מזוג ושותה לתוך עצמו מותר ואפילו נתכוין לשתות:

והאידנא דקיס לן כרי לעזר (ז) ולא חיים לזיופא · ופרכ"י כרמב"ג דלא חיים לשמומה מדוייהו לריכי הא דקיס לן כרבי לעזר וקיס לן כרמב"ג דמ"ל כרי יוחנן דפליגי בשלו(סיל וכשלו) סיטו ויהא רמב"ג כמאמנו ו"ל דגמר' גמירי ליה הכי: **ואלא** מיתיבי ארשב"ג לחכמים: והלא (ח) מחומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה אי אמרת בשלמא בשל טיט מחלוקת היינו דקתני "שחומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה" אלא אי אמרת בשל סיד מחלוקת בשלמא למטה ידיע אלא למעלה הא לא ידיע? רבן שמעון בן גמליאל הוא דלא ידע מאי קאמרי רבנן ור"ק להאי בשל טיט קאמריתו שחומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה ואי בשל סיד קאמריתו נהי דלמעלה לא ידיע למטה מידא ידיע אלא רבנן בין דמלמעלה לא ידיע לא ידיע מסיק אדעתיה דאפיך וחזי ליה אי נמי זימנין דחלים? אמר רבא הלכה כרשב"ג הואיל ותנן סתמא כוותיה דתנן היה אוכל (ט) על השולחן(עמו) והניח לגין על השולחן לגין על הדולבקי והניחו ויצא, מה שעל השולחן אסור מה שעל הדולבקי מותר ואם אמר לו הוי מזוג ושותה אף שעל הדולבקי אסור חביות פתותות אסורות שחומות מותרות בד' שיפתח ויגוף ותיגנב פשיטא: מהו דתימא כולה רשב"ג קתני לה קמ"ל, וכי מאחר דקיימא לן כוותיה דרשב"ג-דלא חיים לשתומה והלכתא כוותיה דרבי אלעזר דלא חיים לזיופא, האידנא מאי טעמא לא מותבינן חמרא ביד עובדי כוכבים? משום שייכא. אמר רבא (י) זונה עובדת כוכבים וישראל מסובין אצלה חמרא שרי-נהי דתקיף להו יצרא דעבירה, יצרא

בבא להם דרך עקלתון אי הבי סיפא נמי? בין דאמר להם לכו ואני (ח) בא אחריכם סמכא דעתייהו: המניח (י) עובד כוכבים בחנותו כו'... המנית ייגו בקרון או בספינה כו': וצריכא: דאי תנא עובד כוכבים דסנטר דלמא אתי וחזי ליה אבל בקרון או בספינה אימא דמפליג לה לספינתיה ועביד מאי דבעי ואי תנא בקרון או בספינה משום דסבר דלמא אתי באורחא ארתיתי וקאי אגודא וחזי לי' אבל עובד כוכבים בחנותו אימא אחיד לה לבבא ועביד כל הבעי קמ"ל אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מחלוקת בשל סיד אבל בשל טיט דברי הכל כדי שיפתח ויגוף ויגבב מיתיבי ארשב"ג לחכמים: והלא (ח) מחומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה אי אמרת בשלמא בשל טיט מחלוקת היינו דקתני "שחומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה" אלא אי אמרת בשל סיד מחלוקת בשלמא למטה ידיע אלא למעלה הא לא ידיע? רבן שמעון בן גמליאל הוא דלא ידע מאי קאמרי רבנן ור"ק להאי בשל טיט קאמריתו שחומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה ואי בשל סיד קאמריתו נהי דלמעלה לא ידיע למטה מידא ידיע אלא רבנן בין דמלמעלה לא ידיע לא ידיע מסיק אדעתיה דאפיך וחזי ליה אי נמי זימנין דחלים? אמר רבא הלכה כרשב"ג הואיל ותנן סתמא כוותיה דתנן היה אוכל (ט) על השולחן(עמו) והניח לגין על השולחן לגין על הדולבקי והניחו ויצא, מה שעל השולחן אסור מה שעל הדולבקי מותר ואם אמר לו הוי מזוג ושותה אף שעל הדולבקי אסור חביות פתותות אסורות שחומות מותרות בד' שיפתח ויגוף ותיגנב פשיטא: מהו דתימא כולה רשב"ג קתני לה קמ"ל, וכי מאחר דקיימא לן כוותיה דרשב"ג-דלא חיים לשתומה והלכתא כוותיה דרבי אלעזר דלא חיים לזיופא, האידנא מאי טעמא לא מותבינן חמרא ביד עובדי כוכבים? משום שייכא. אמר רבא זונה עובדת כוכבים וישראל מסובין אצלה חמרא שרי-נהי דתקיף להו יצרא דעבירה,

כבא להן דרך עקלתון · כשכעל הבית יכול לבא דרך עקלתון דמירתת "שמא יתיי: דאי מגע עובד כוכבים-עובד כוכבים שהיה מעביר כדי יין: ופביד מאי דבעי· ואפ"ג לא הודיעו שהפליג ליתסר: מחלוקת בשל סיד· כמגופה של סיד עסיק לבגה הוא דחייש רבנן לשמומה לכין דלבן הוא לא מיכר בין מהכ לשאר יין: אלא בשל טיט · שהוא שחור בתחלתו ואע"פ שהוא נגוב הוא מלבין עד יום לו יומים דברי הכל לא חיישינן לשחומה דמיכרת שחומת המור כשאר כל הגופות ואינו שחור עד ג' ימים ד' ימים כשאר בשאר:

יבנה

יצרא דיין נפך לא מקיף ליה • לנכוסי: כמרייסו גרידא • דקמקח להו לנכוסי: דלמדי ניסא ומלי ניסא אחרי • אלא בהגיעה וכשאין נתפס על כיסתו כגנב שנכנס שהיה לו חלק ביין ולפי נתפס עליו כגנב טוליה אחרי ואית דגרסי הוו ביזייני דנתפס תורין ומדקין ובקיפין • ובקעתו תרגומו ובזעתו: ישראל בעלייונה ועובד כוכבים ועובד כוכבים בתחתונה • ויין בתמהוני וישראל רוחהו מלמעלה: אחרי • כל אחרי דהכא = אחרי אלא בהגיעה דהא לית לשון גנב קלמיניה וכל "אחרי" דהכא = אלא בהגיעה וכיוצא בהלכתא כרבנן: לי לים ליה לפיקפוקי • ולומר "לך נכנסתי" ממכת דעתיה ולא מירעתא לי על לך ביתא מעיקרא לאדעתא לנכוסי על ומכר לי מקצתו לי לאתמטוני, ותע"ג דבמנע היו ליה לאתמטוני אסור דלי לאו לנכוסי על ומכ ליה דעייל ולא דמי למיתי עובד כוכבים בתוכו דהתם דכיון דכרסום עייל וידעינן למאי עייל כל זמן שלא הוציאו שמפליג מותר דסבר לי נעשה השתא אחי וחזי לי: ולי ליה לפיקפוקי אחרי (ג) וכיון דכהאי הוא על כיסתו מירעתא ולא נגע: נגעל ספונדך • ונתייהר עובד כוכבים עם היין לו שאמר ישראל לעובד כוכבים "שמור, עמור מכתון ושמור": שמור • דמיישין למת על כיון דת"ל "שמור" ממכת דעתיה דמפליג מיניה: שיפורי דבי שימאי • של ערב שבת שהיו תוקעין להכריל בין קדש לחול: ולי משום שבתא • ות"ק דסמכא דעתיה לעובד כוכבים משום דלא חתי ישראל בשבתא האמר לי לישור ניזוקין ט': משום משום מר' משום • ועומד לפום ולוכא עקירה מתחלת ד' לסוף תרבע: משא • נהמבא: משא כיפא • דלא ידעינן עובד כוכבים לי על לי לא על-טהור ומשום הכי אחרי דאני לן בספק ביאה מביאה ולא ובספק מגע: בקפא • קדום הרבה זו לגל זו ביומת הגשמים שזרועה היא ולין רבים דורסין עוקה והוי רשות היחיד לעומתה וספיקא שלישית בה הוי ספיקא תמא: ועומדים בשדה פלונים • בתחת מן השדות ולין אמו יודעין לישו היא: פלגי במקום פלו • בבקעה זו: ספק מגע ממא • דאמר נכנסתי לשדה שהעומדת שם ולו: לין לפיקפ דספקי מביום לפום פלוגי • וכיון דאמרת הוא פרבי דבניכוסייהו מרידי ולא מנכסי: הוי ספק ספיקא • ספק ישראל בספק עובד כוכבים ואת"ל עובד כוכבים ספק נגע ספק לא נגע, ובהא לפילו רבנן מודו, לפי פליגי רבנן עליה דר"ש היכי למלית שדה טומאה דלי על לה לא לספר דלא אהיל לילכא אלא חד ספק: רבינא

לאותה שדה אם לא נכנסתי *ר"א אומר ספק ביאה טהור ספק מגע טמא

לא, שאני התם כיון דאיכא דפתחי לשום ממונא הוה ליה לספק ספיקא

*) עמתים י. כ"ב נה: סנהדרין פ"ג מ"ה

ההיא

יצרא דיין נסך לא תקיף להו, "יונה ישראלית ועובדי כוכבים מסובין חמרא אסור מ"מ תאיל וזילה עלייהו בתרייהו גריר אהדהוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל על עובד כוכבים אחרה לדשא באפיה והוה ביעא בדשא אישתכח עובד כוכבים דקאי ביני דני אמר רבא כל דלהדי ביעא שרי, דהאי גיסא והאי גיסא אסור ההוא חמרא דישראל דהוה יתיב בביתא דהוה דייר ישראל בעליונה ועובד כוכבים בתחתונה שמעו קל תיגרא נפקו, קדים אתא עובד כוכבים אחרה לדשא באפיה אמר רבא אחרא שרי מימר אמר כי היכי דקדים אתאי אנא קדים ואתא ישראל ויתיב בעליונה וקא חזי לי (ה)ההוא אושפיזא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל אישתכח עובד כוכבים דהוה יתיב בי דני *אמר רבא אם נתפס עליו כגנב שרי ואי לא אסיר ההוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא אישתכח עובד כוכבים דהוה קאים בי דני אמר רבא אי איתי ליה לאישתמוטי חמרא אסיר, ואי לא, אחרא שרי מיתיבי נגעל הפונדק או שאמר לו שמור אסור מאי לאו אע"ג דלית ליה לאישתמוטי? לא, בדאית ליה לאישתמוטי ההוא ישראל ועובד כוכבים דהוו יתיבי וקא שתו חמרא, שמע ישראל קל צלויי בי כנישתא קם ואזל אמר רבא אחרא שרי מימר אמר השתא מדכר ליה לחמריה והדר אתי ההוא ישראל ועובד כוכבים דהוו יתיבי בארבא שמע ישראל קל שיפורי דלי ששמשי נפק ואזל אמר רבא אחרא שרי מימר אמר השתא מדכר ליה לחמריה והדר אתי ואי משום שבתא האמר (*רבא אמר) לי איסור גיורא: כי הוינן בארמותן דאמרינן - יהודאי לא מנטרי שבתא כמהבסי קא משתכחי בשוקא (*ולא ידענא) דסבירא לן כרבי יצחק *דא"ר יצחק המוצא כיס בשבת מוליכו פרות פרות מד' אמות ההוא אריא דהוה נהים במעצרתא שמע עובד כוכבים טשא ביני דני אמר רבא אחרא שרי מימר אמר כי היכי דטשינא אנא איטשא נמי ישראל אחוריי וקא חזי לי התהו גנבי דסלקי לפומבדיתא ופתחו חביתא מזבא אמר רבא חמרא שרי *מט? *רובא גנבי = ישראל נינהו, הוה עובדא בנהרדעי ואמר שמואל חמרא שרי *כמאן כרבי אליעזר דאמר ספק ביאה טהור *) דתנן הנכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלונית ואמר הלכתי במקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי

(ג) זה להייטו דוקא בחביות לו בדרדוריס שאין להם רק פתח קטן למעלה אבל גיגית לו קנקן וכוס שים בו יין ופתחו רחבה קל הוא ליגע בהם ורגילות ליגע בהן דרך מתפסק לו: שמע ישראל קל הדולבקי שרי כדתנן במתני' ורבא קמ"ל דקל לעזי הוא ליגע בהם ורגילות ליגע בהן דרך מתפסק לו: שמע ישראל קל הדולבקי שרי כדתנן במתני' ורבא קמ"ל דקל לעזי הוא ליגע בהם ורגילות ליגע בהן דרך מתפסק לו: פתחן חביתא טובא וגרם ליה בסמוך וכיון דאיכא דפתחי לשום ממונא:

תנחות הב"ח

(ה) נמ' הכוח תוספות. כ"כ ע"ל ס"ע ד"ה אימא מוכיח כי הא הכוח כרבה ס"ע נמי' ד"ה ותוס': (ג) רש"י ד"ה ואי ליח וכו' דכיון דנתמל: (ג) תוס' ד"ה (נדף הקודם) מלי למימר ומכו' ד"ה ומיכא זה נמחק: (ד) ד"ה שמע וכו' שמפליג דמי ובדלא שמר לו הוי מזוג ושותה אי נמי שתילו על השלחן מוכר וכיון שהוא כפ"ד:

[ניסה פו. פ"ם]

[ומי' תוס' כ"ב נה: ד"ה ר"ת כו' ניתור נכון על פוגיע דסכנ]

עמ א מיי' פי"ב מהל' מלוה ולוה הלכה כו סמג עשין קמח טוש"ע י"ד סי' קכח סעיף יד:

פא ב מיי' שם הלכה כ סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכח סעיף ט:

פב ד ה מיי' שם הלכה כב סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכח סעיף ד וסעי' ה וסי' קכט סעיף ה בהגה:

פג ו מיי' שם הלכה יט סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכח סעיף ז:

פד ז ח טוש"ע שם סעיף ו:

פה ט מיי' פ"כ מהל' שבת הלכה ז סמג לאוין קם טוש"ע ח"מ סי' רסו סעיף ז:

פו י מיי' פ"ב מהל' מלוה ולוה הלכה כב סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קכט סעיף י:

פז כ מיי' שם הלכה כח טוש"ע שם סעיף יח:

ההיא רביעתא דהות נקיטא לופיף בידה לחמר דבעי ממרא סרי · פ"ה דוקא תיטוקא שהיה יודעת בטיב ניסוך ולא טרחה ליגע לבל נטרח גדולה לא תלין לקולא מיהו לא מלינו תלוק זה בשוק מקום לכן נראה דלאו דוקא רביעתא ה"ה גדולה תלת דעובדא הכי הוה ומיהו לפ"ה לא נפקא מינה מידי עכשיו דגם הגדולים היכם בקיאים בטיב ניסוך: **אימר** מגבה דחביתא קלטתה · ולא נעשה ביין תלת מן החזיר קלטתה לבל לו שקלתה מעל גבי היין יזהר מעשה עלוק מיהו יש בספרים יגעים שקלתה ולפילו הכי צרי מקום לתיבה בקיאה בטיב ניסוך ולא מטרח עפשה למיגע כפ"ה לבל גבדולה כיון דבקיעת לופיף היכא למימרי: **ההוא** פולמוסא דסליק לנהרדעא פתחו חביתא טובא כי אתא רב דימי אמר: עובדא הוה קמיה דרבי אלעזר ושרא ולא ידענא אי משום דסבר לה כרבי אליעזר דאמר ספק ביאה=טהור אי משום דסבר רובא דאולי בהדי פולמוסא= ישראל גינהו, א"ה האי ספק ביאה=ספק מגע הוא? כיון דמפתחי טובא אימא אדעתא דממונא פתחו וכספק ביאה דמי **ההיא** מסובייתא דמסרה לה איקלידא (ג) (מפתחה) לעובדת כוכבים א"ר יצחק א"ר אלעזר הוה בי מדרשא ואמרו לא מסרה לה אלא שמירת מפתח בלבד, אמר אביי אף אנן נמי תנינא: המוסר מפתחות לע"ה טהרותיו טהורות לפי שלא מסר לו אלא שמירת מפתח בלבד **השתא** טהרותיו יין נסך מיבעיא ל? אימרא דטהרות אלימי מיין נסך? אין, דאיתמר חצר שחלקה במסיפס אמר רב טהרותיו (ד) טמאות ובעובד כוכבים אינו עושה יין נסך לרבי יוחנן אמר אף טהרותיו טהורות מיבעי ליה הניחא הפנימית של חבר והחיצונה של ע"ה אותו חבר שוטח שם פירות ומניח שם כלים ואע"פ שידו של עם הארץ מגעת לשם קשיא לרב? אמר לך רב שאני התם שנתפס עליו בגנב דאי"ש דרשב"ג אומר יגנו של חבר למעלה מגנו של ע"ה אותו חבר שוטח שם פירות ומניח שם כלים ובלבד שלא תהא ידו של ע"ה מגעת לשם קשיא לרבי יוחנן? אמר לך רבי יוחנן שאני התם דאית ליה לאישתמוטי מימר אמר אימצורי קא ממצרא א"ש גינגו של חבר בצד גנו של עם הארץ אותו חבר שוטח שם פירות ומניח שם כלים ואע"פ שידו של עם הארץ מגעת לשם קשיא לרב? אמר לך רב לאו איכא ר"ש בן גמליאל דקאי כוותי אנא דאמרי כר"ש בן גמליאל: **מתני'** *בולשת שנבנסה לעיר: בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין פנאי לנסך: **גמ'** ורמינהי

רביעתא · תיטוקא עודנת כוכבים: **לופיף** · לתקומת של יין: **מיבעי ליה** · לתקומת של יין: **מגנב דמכיפת שקלתה** · ודוקא רביעתא דתיטה יודעת בטיב ניסוך ולא מטרח נפשה למיגנב לבל גדולה מכי חזיק דבקיעת לופיף לא תלין לקולא: **אפ"ג דליכא מו** · אלין אם לופיף עוד ותיכא למימר הא ודאי בגנו תביעת שקלתה: **מיפרמי** · דהך לופיף הוא דהוה התם: **פולמוסא** · רחק הגיים של נבח: **ולא ידענא** · לי ברא מאום ספק עובד כוכבים ספק ישראל וכר"ת דתמר ספק ביאה טהור ולקמיה פריך הא לאו ספק ביאה הוא דודאי עובדי כוכבים היו: **ישראל גינפו** · ואזלינן בתר רובא דליכא ספיקא: **כיון דמפתחי טובא** · הרבה יותר מכדי טורך שתיין-מוכחת מילתא דלדעתא דממונא פתחו ובגבוהייהו עריבי ודמי לבולמא שנכנסה לעיר בשעת מלחמה דקתני מתירין הלו והלו מותרות הלכך תע"ג דספק מגע הוא כיון דמוכחת מילתא לקולא, כספק ביאה דמי: **מסוכיסא** · מוכרת יין בחנות כמו זולל וסובא (דברים כא) סבלן דמהול במים (ישעיה א): **מקלידא** · מפתחת: (ג) **שמירת מפתחות** · ולא סמכת דעתה ליכנס ונתפסה בגנב: **יין נסך מיבעיא** · בניחותא ומסייע לרב דימי: **למימרא דטהרות אלימי מיין נסך** · מדנקט לה בלשון ק"ו: **שתלקה במסיפס** · מחיצה נמוכה עם הארץ מלד זה וחבר שהיר מהרות מלד זה: **תינח פונש יין נסך** · דנתפס עליו כגנב תלמת טהרות תלימי: **מיפיבי** · אתי תיבות זו לפיים מזו הפנימים של חבר: **וחיצונה** · הפחוחה לרה"ר של עם הארץ דלין לו לעם הארץ לריכה הרגל על הפנימים: **פומא אם** · בפנימים (אבל אי הוי תיפכא דחיטונה של חבר כיון דהוי לעם הארץ לריכה הרגל בחיטונה מין חבר שוטח אם פירותיו) מ"מ קשיא לרב דקתני "תע"פ שידו של עם הארץ מגעת לשם": (ד) **טפח מקום דנתפס עליו בגנב** · דמה לו בפנימים, אבל תלוקה דכתלר תחת דמי כי עייל יהיה לו מתפים בגנב: **שתלקי** · דגב קתלדנת אני מכוין למלת כיון שאני רוצה למוד לכך הוסיפתי לא ידי לשון אחר מפשוטה הגתונים מתמוגג אני לשמעולין"ל בלע"ז וגרסי' לימוני קל ממלדנת: *) **כלד גנו** · שלין גבוה ממנו וליכא למימר מתמוגג אני כשמוטין ידו אם: **תנא דתמרי כרשב"ג** · לתמר לעיל ובלבד שלא תהא ידו של עם הארץ מגעת אם ולרב לא שתי ליה בין שגג חבר למעלה בין שהוח שוה לו: **מתני'** בולשת · חיל של אם שמתפשין והותרין קרי להו בולשת כדמתרגמינן ויתפש=ובלש: **גמ'** כדקוס

פח א מיי' פי"ב מהל' מלכות סמורות הלכה כג ועיין בכסגות וכ"מ סמג לאון קמת עוש"ע י"ד סי' קכח סעיף ג:

פמ ב מיי' שם פי"ג הלכה כועיין בכסגות וכ"מ שם עוש"ע י"ד סי' קכח סעיף ה:

צ ג מיי' פי"ב מהל' ממרדי מלכות ומושב סנהדרין הלכה ג:

צא ד מיי' פי"ג מהל' מלכות סמורות הלכה ז סמג לאון שם עוש"ע י"ד סי' קכח סעיף מח:

צב ה מיי' פי"ב מהל' ממרדי מלכות ומושב סנהדרין הלכה כח:

צג ו מיי' שם הלכה כ:

צד ח מיי' שם הלכה יט ועש"ם מידו מגעת מוסר:

צה פ מיי' שם והלכה טלת מהל' יום מגעת ועיין בכסף משנה:

צו י מיי' פי"ב מהלכות מלכות הלי' כד סמג לאון קמת עוש"ע י"ד סי' קכח סעיף יב:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ההוא פולמוסא. ל"ג עיין ם' מזקק כסגיס דף נה ע"ב כתוס' בד"ה ר' אלעזר מסכר: (ב) שם דמסרה לה מיקלידא לשוכדת כוכבים כל"ל ומיבת מפתחה נמחק: (ג) רש"י ד"ה מקלידא מפתח בפ"ד ותל"ב מ"ם במיבת מפתח וכו' דמפתחה כנגב: (ד) ד"ה שתי שהם מטום וכו' דמה לו בפנימים · ל"ל עיין בס"י בב"ב בדף ו' ע"ב בפשם דתיטו נתפס בגנב מטום שיכול לומר כלי נפל מידי לכן בתחי סמם וקשה דבכי תירון זה יכול לומר ג"כ בפנימים וע"ש ·

ורמינהי

[כתוסות כז. בבא מל. מהד' ווילנא יב.]

*) זכו דיכור מדב בע"ש ע"ם

כרקום • (ג) מתרגמינן מטר °כרקומין: **כל כמוס** • הגמלאות במוכה פסולות לבעליהן דתנא קמא דמתני' סבר כרבי יוחנן בן נורי דאמר (ב"ק דף קיז.) כל הכתוב בתורה לשון קנין הרי הוא כמוכר ולא כמלוה ולא כמשכון ולא כמתנה ולא כהלואה ולא כפקדון ולא כשאלה ולא כשכירות ולא כאריסות ולא כשותפות ולא כשליחות ולא כאפוטרופוס ולא כגזלן ולא כמוצא אבידה ולא כחבירו לענין שבועה ולא כשומר חנם לענין תשלומי כפל ולא כשומר שכר לענין תשלומי כפל ולא כנושא שכר לענין תשלומי כפל ולא כאחראי לענין תשלומי כפל ולא כמקבל לענין תשלומי כפל ולא כבעל חוב לענין תשלומי כפל ולא כבעל חוב לענין שבועה ולא כבעל חוב לענין שבועה ולא כבעל חוב לענין שבועה

מדמשכחת עובד כוכבים קנייה, יין נסך לא הוי עד דנגע ביה. דקא בייל ורמי למנא דישראל הנך, לא צריכא דקא כייל ורמי למנא דעובד כוכבים, סוף סוף כי מטא לאוירא דמנא קנייה, יין נסך לא הוי עד דמטי לארעיתיה דמנא. ש"מ נצוק חבור. אי דנקיט ליה עובד כוכבים לכלי בידיה הנך, לא צריכא דמנח אארעא, ותיקני ליה כליו, שמעת מינה *כליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה לוקח. לעולם אימא לך קנה לוקח והכא במאי עסקינן כגון דאיכא עכבת יין אפומיה *דכוונתא דקמא אינסיך ליה, וכמאן דלא כרשב"ג דאי רשב"ג האמר *יסבר כולו לעובדי כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו? מידי הוא טעמא אלא לרב האמר רב *הלכה כרשב"ג, חבית בחבית אבל לא יין ביין. אחתי' *הלוקח גרוסאות מן העובדי כוכבים ומצא בהן עבודת כוכבים אם עד שלא נתן מעות משך, יחזיר. אם משנתן מעות משך, יוליך לים המלח. אי ס"ד משיכה בעובד כוכבים קונה אמאי יחזיר, אמר אביי *משום דמיחזיכי מקח מעות, אמר רבא רישא מקח מעות סיפא לאו מקח מעות אלא אמר רבא רישא וסיפא מקח מעות ורישא דלא יהיב זוזי לא מיתחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל, סיפא דיהיב זוזי מיתחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל. א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי, תיש המוכר יינו לעובד כוכבים פסק עד שלא מדד דמיו מותרים ואי אמרת משיכה בעובד כוכבים אינה קונה אמאי דמיו מותרין? הכא במאי עסקינן דאקדים ליה דינר, א"ה אימא סיפא מדד עד שלא פסק דמיו אסורין? ואי דקדים ליה דינר אמאי דמיו אסורין? א"ל ולדידך דאמרת משיכה בעובד כוכבים קונה אמאי רישא דמיו מותרין וסיפא דמיו אסורין? אלא מאי אית לך למימר פסק סמכא דעתיה ולא פסק לא סמכא דעתיה, לדידי נמי אע"ג דקדים ליה דינר פסק סמכא דעתיה, לא פסק, לא סמכא דעתיה, א"ל רבינא לרב אשי *תיש *דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן "בן נח נהרג על פרשת משוה פרוטה ולא ניתן להישבון ואין אמרת משיכה בעובד כוכבים אינה קונה אמאי נהרג? משום דצערי' לישראל ומאי

(ב"ק ג:) (ע"ז מא:) (ובפר' נוצל ממא)

חזי עד דנגע ביה. (חולין) (ע"ז) (ב"ק) (ב"מ) (ב"ב) (ב"ב) (ב"ב

ומאי לא ניתן להישבון דאינו ברשות הישבון, אי הכי אימא סיפא זבא חבירו ונטלה ממנו נהרג עליה בשלמא בישא משום דצערי' לישראל אלא ביפא מאי עביד אלא ש"מ משיכה בעובד כוכבים קונה ש"מ. ההוא גברא דא"ל לחבריה אי מובינא לה להא ארעא, לך מובינא לה, אזל זבנה לאיניש אחרינא אמר רב יוסף קנה קמא א"ל אביי והא לא פסק? ומנא תימרא דכל היכא דלא פסק לא קנה רחמנא המוכר יינו לעובד כוכבים פסק עד שלא מדד דמיו מותרין מדד עד שלא פסק דמיו אסורין, מאי הוי עלה? [מא"ל הוי עלה] כדקאמרינן! דלמא תימרא דיין נסך שאני, ת"ש דאמר רב אידי בר אבין עובדא הוה בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטיה מהא רחמנא משך חמריו ופועליו והכניסן לחוך ביתו בין פסק עד שלא מדד ובין מדד עד שלא פסק לא קנה ושניהן יכולין לחזור בהן; פרקן והכניסן לחוך ביתו-פסק עד שלא מדד אין שניהן יכולין לחזור בהן, מדד עד שלא פסק שניהן יכולין לחזור בהן הוא זברא דאמר ליה לחבריה "אי מובינא לה להא ארעא, מובינא לך במאה זוזי, אזל זבנה לאיניש אחרינא במאה ועשרין, אמר רב בהנא קנה קמא, מתקיף לה רב יעקב מנהר פקוד האי, זוזי אנסוהו "יהלכתא כרב יעקב מנהר פקוד. א"ל כדשייני בתלתא 'אפילו תרי מנו תלתא (ו) כדאמרי בתלתא 'עד דאמרי בתלתא כדשייני בארבעה "עד דאמרי בארבעה וכ"ש היכא דא"ל כדאמרי בארבעה. א"ל כדשייני בתלתא ואתו תלתא ושמוה ואל"ל אידך: ליתו תלתא אחריני דקים להו טפי" אמר רב פפא דינא הוא דמעכב, מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע ממאי דהני קים להו טפי דלמא הני קים להו טפי: "והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע: מתני' נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל-אם יש בו *עכבת יין אסור. "המערה מכלי אל כלי את שעירה ממנו מותר ואת שעירה לתוכו אסור: גמ' תנן התם "הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא למטמאה ולא למטהרה. האשבורן חיבור למטמאה ולטהרה ומשקה טופח חיבור למטמאה ולא למטהרה. אמר רב הונא "נצוק וקטפרס לא למטמאה ולא למטהרה. האשבורן חיבור למטמאה ולטהרה ומשקה טופח אינו חיבור לא למטמאה ולא למטהרה. אמר רב הונא בריה דרב יהושע ממאי דהני קים להו טפי דלמא הני קים להו טפי: "והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע: מתני' נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל-אם יש בו *עכבת יין אסור. "המערה מכלי אל כלי את שעירה ממנו מותר ואת שעירה לתוכו אסור: גמ' תנן התם "הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא למטמאה ולא למטהרה. האשבורן חיבור למטמאה ולטהרה. אמר רב הונא "נצוק וקטפרס לא למטמאה ולא למטהרה. האשבורן חיבור למטמאה ולטהרה ומשקה טופח אינו חיבור לא למטמאה ולא למטהרה. אמר רב הונא בריה דרב יהושע ממאי דהני קים להו טפי דלמא הני קים להו טפי: "והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע: מתני' נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל

יולא ניתן להישבון • ולא מחייב להחזירה להאי יצרא דלא מחיל עליה: **מתני' נסכו** • הא לא קניא להך גזילה וכל היכא דלחיתא, אל יצרא דלא מחיל: ומתני' היא דתנא משום יצריה דישראל' • הא לא שייך ביה היקנון, דישראל' לא קנייה: **גמ' אינם במורם היקנון** • כלומר ה"ג קתני ליה בתורת היקנון משום גזילה דלחיתא, דמרה היא, וה"ה לשום פרוטה והאי לנקט דמחית' דמתעטרין דנהרג עליה: **מתני' נסכו קונה** • הלכך קניא קמא והדר קניא האי ונהרג על גנבו ולא ניתן להישבון דישראל = דוקא פחות משוה פרוטה דישראל מחיל ולא מחייב עובד כוכבים להחזירה: **לך מוכיחנו** • וקטו מיניה בקטן: **ומפ' לא פסק** • דחשוון דמים ולא סמכה דעתיה לקנין דסבר אם ילכה לחזור ירבה עליו בדמים: **דמיו אסורין** • תלמוד לומר קניה משיכה משום דלא פסק קודם לכן הלכך קנין נמי לא מהני: **ס"ד מפי פו מלא מפי פו מלא כדתניא** • קמ"ל כלשון בעית ובחרת בלשון תימה: **דלמא** • מהכא לא פשיטנן לקנין דעלמא והכא משום מומחא דיין נסך אמרי לתחמירו דכן למימר דלא קניא משיכה בלא פיסוק לגבי בעלמא קני: **אפר סימנו אפרין ופופלין** • הכי מהיא מתרין טפוקין בכתף ומשכה חבירו ממנו, והכניסן לתוך ביתו (ב) זלמא משיכה, אלמא קונה בבני חצר ופירות כל זמן שהן עליהן לא קנה: א) **בין פסק** • דמיס לחרי כן: **עד שלא פסק** • כלומר כל זמן שלא פסק יכול מוכר לחזור בו דביתו לא עדיפא ממשיכה ומשיכה גופא לא קניא אלא אם כן פסק לגבי מדד ופסק או פסק ומדד קניא ליה ביתו ולא בעי משיכה: **פרקן והכניסן לתוך ביתו פסק עד שלא מדד אין שניהן יכולין לחזור בו.** דלמ"ג דלא מדד כיון דפסק קניא ליה דשומו משיכה: **מדד עד שלא פסק שניהן יכולין לחזור בו** • כל זמן שלא פסק דמדידה לא מהניא מידי ושומו לא קניא עד דפסק אלמא משיכה בלא פיסוק לא קניא: **קנה קמא** • דהא פסק ולקו מיניה: **זוזי אנסוהו** • זה שנתן לו מלה ועכרין לוכמו למכרה וכל כמה דלא יהבו ליה כולי האי לא הוה בדעתיה לזבוניה ואיהו לי מזיגנא ליה בפוייה קאמר ליה והא לא זבנה מדעתיה אלא בעל כורחיה: **ס"ד כדשייני בתלתא** • מזיגנא לה ניהלך כיון דנקט ליבמת השומת ונקט תלתא שהן ב"ד סמכה דעתיה דיינין נמיס, ואפילו תרי מנו תלתא שמין אותו ואם שלימי תלוק על הפנים חולין כאר רוכה: **כדאמרי כי פלפא** • לשון זה לוה בתורת דיינין נמיס ולאמירת שלשתן נמכון: **כדשייני בארבעה** • כיון דנמיס לדעות להרבות דעות יותר מכדי ב"ד ודלמי לוה לתורת דיינין נמיס ולא חזלינן בתר רובא עד דלמרין כולהו דלי חולקין מלי להכי ליה דעות: **מתני'** • מרייטו"ל מלמעלה פיו רחב ומלמטה נקב "קלר ומוסיבין לותו של פי לוחיות של ניקחין שפיהן לר ומופכין היין מן המידה לתוכו והוא יורד לתוך הלוחיות: **אם יש בו** • בשולי המשפך: **עכבת יין** • מקום שמחטבבת שם טיפת יין: **אסור** • לפי שנשאר שם מן היין שמדד לתוך לוחיתו של עובד כוכבים ובגמרא מפרש הטוה עכבת יין דמשפך במלי מיכסרא: **שמערה מכלי אל כלי אם שעירה ממנו מותר** • ובגמרא מפרש בשובד כוכבים המערה ולילטריך לנשמועינן לח שעירה לתוכו לחסור מקום כחו והעליון מותר דלח גזור רבנן בכחו לגזירה דגזלו: **גמ' שנוצ** • קלוח ניטר הבח מלמעלה למטה בזקיפה כמרזב של גגין: **קטפרס** • מיס הבחין מלמעלה למטה דרך מדרון של חל גבוה זקוף: **ומשקה טופח** • וחין בו טופח על מנח להטפיח-שלם טפח בהן ילול לו יעלה בה משקה שיוכל להטפיח דבר חחר: **אינו חיבור לא למטמא** • חס משקין חלושין הן וגבע טמח בחחחון העליון טיהור וכן לעניין משקה טופח לחילו במקום חלק משקה מכלן ומכלן ומשקה טופח בחמלע ונגע טמח במשקה משקין שמכלן טיהורין ולח"פ שמחוברין לו: **ולא למטהרה** • גממיע שלין בה לרבנים שלה וגלוק לו קטפרס לו משקה טופח מחבר לגממיע זו משקה שלם, לינה חיבור, והבוחל בגממיע לח עלתה לו בטיהרה: **פשתורין** • ביקוע חרן מליחה שנחבבקעה וגקוו שם מים חיבור לטומחה ולטהרה: **ליין נסך** • שהמערה מכלי כשר ליין נסך נחסר לח מה שבכלי העליון דרך נענוק:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' כדלמרי בחלתא: ב"ב עיין בשופטים פ"ק דפנסדרין דף ו בד"ה ביטוי: (ב) רש"י ד"ה מבך וכו' לחוך ביתו דלמר

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה בין פסק דמיס לחחרי כן • ב"ב ל"ם מלי נעי כחם ובגמרח כרבב"ם ור"ל בכ"ב מ"ט:

עין משפט נר מצוה

קבא א מיי׳ פ״ב מהל׳ מלוה ולוה הלכה ב ועיין בכ״מ סמג לאוין קמח טוש״ע ח״מ סי׳ רכה סעיף ו:

קבב ב מיי׳ שם הלי יג ופיין בפשוט ובנקוד משנה שם שם סמג עשין ע״ע טוש״ע שם סי׳ קכו סעיף ו:

קבב ג מיי׳ שם פי״ע הלכה יב טוש״ע שם סי׳ רכה סעיף ג:

קבד ד מיי׳ שם פי״ב הלכה יח סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ קכד סעיף כג:

קבה ה מיי׳ שם הלי יד טוש״ע שם סעי׳ יא:

הגהות הב״ח

(ל) רש״י ד״ה כשמרע כו׳ ומ״ש ומחוסר קמיצה ס״ת דקמקיף קמיצה: (ב) תוס׳ ד״ה דמפסדנן: (ג) תוס׳ ד״ה להנהו סביתא כי כייליתו ממרא לעובדי כוכבים מקטפי קטופי פרש״י מיפסוק לשם העליון של עזק מכליו של ישראל קודם שיגיע לשם התחתון לכליו של עובד כוכבים ולשם הגיע לשם התחתון לכליו של עובד כוכבים קודם שיפסוק לשם העליון מכליו של ישראל הו לא מהני קיטוף דעזק חיטור ופסק רש״י כרב הונא דאמר עזק חיטור מדסבר רב חסדא הכא כוותיה ומעשה רב אלמא ר״ת פסק דעזק חיטור מ״מ הא רב אשי דאמר עזק חיטור לאו מידי הוא ומיהו מצי למימר דלעזק חיטור מדמתני׳ מצינן למיסר המערה לעיל וכן מר זוטרא דבתרתיה הוא אמר לקמן קניקנין חציב עזק חיטור וקניקנין חציב עזק חיטור ומעשה רב אלמא עזק חיטור לאו מידי הוא ומיהו מצי למימר דלעזק חיטור מדפריך תלמודא עליה ש״מ עזק חיטור חלמא נבי גישתא אלמא עזק חיטור

מתני' ומים כמים כו' · מים שנתמסכו לעבודת כוכבים נפלו במים הסיתר: **גמ'** רמתון רמתון · שנפל בציול (ג) [ג"ז] ביין כשר שכבר ומותר בהנאה והלי דקתני לקמן (דף פד.) יין כשר שנפל בבור טולו לסור מוקי לה כשנפל בחצי גדולה ובשברה ונפל טולו כולו: **גבו** סיתירא · ולא תימא קמ"ל דמים במים בציול ליה כרוב: **סיתירא לגו מיסורא** · דקתני קמא סיתירא בציול ליה: ס"ג יין במים בטלן טעם: **מאי לגו** **אמרת דמיסורא לגו מיא דסיתירא** · ובקתני מכי יהיב טעמא (ג) בתמרת מיתסר: **ס"ג לא אמרת דסיתירא בגו מיא דמיסורא** · ותמהינן דכל כמה דיהבי מיא טעמא בחמרא ליתסר מד סיפול טעם [ר"ח] [ר"ת] יין לכלגן דסליק כחדא לגלא ליתסר למיא דמיסורא לבציל (ג): **ס"ג ומדרישא מיא** · דמיסורא סיפא ממי מיא דמיסורא ובקתני סיפא "מים בין בטולן טעם" מלמא מיסורא בגו סיתירא לע"ג ודרבא דסיתירא לא תמרינן קמא קמא בטל: **אמר לך רב דימי כולם מתני' סיתירא בגו מיסורא** · ורישא מיא דסיתירא ולאן הלכה כרב דימי שהרי רב יצחק ורבי חמיר בה רב ורבי חמיר ולקמן פסקינן יין נסך במיעוט במשהו: **נזעור קמן** גרסי' והוא פך קמן ובסירוגין לגבי בגדים בפ' לחכון (דף קג:) גרסינן נזעור קמן והוא קצר של מקי: **רועין אם סביר לליו מינו** · ולא תמרינן 'הרי נתמר כל היין ורבה היין על המים להא הוי תמרת רובא' ללא בסיפור בפשיטא גבידא מסתברינן ואיכא מיא רובא לגמרי פליג רבין דתרבדימי ותמהינן לימי הוה ליה למיבטל תמרת לבל תמרת לא מבטל תמרת: **מתני'** קודם יין נסך לפי שכל יין נסך לפסכוה מיא וכבולוה: **מנא מן מם מינו** · לבסוף ונישור לעומר נתחזק ונימוסף לישורו ורבה יין על המים ולמען נישור "כתיב לבל ישור ממנו כמו "הישור בלילה וכל היכא דתני מנא מין לא מינו ונישור הייט פירוסה וים שמפרסין בתכירו ונתחזק ול"ב נוער מיבעי ליה: **ולישלם דמפני** · להא דרב שמואל בר יהודה לתמני': **מפני דמפני לא מפני לא כמי מחלפ** · ולפי' נפל קיתון לבסוף ס"ל דמבטלין מים לת לתיסור: **ופפן דמפני לתילפיה דרבין כמי מחלפ** דלי לאו תחלה לתמן לתמעוטינן מלי קמעטינן לה רבין גמי הכי קתמר: כמל ובנדרים (דף מ:) ל"ר יוחנן ג) גיזולין של תרומה שנגלו ורבו הגדילו גיזולין על עקרו לסור לפי' לכתן לאולכן מסום סבל ולא לתרינן רלתמן לרתמן בציול ול"ל דבשמעתין גמי דקתמר לרתמן בציול °היינו עד ("סיפול") שם כל כך מן היין נסך בכיתר ס' כדי לבטלו לסור מסום דמלת מין לת מיט וניעור ומדם לבל שם נפל כל כך מן הנסך למירוגין בין הכל שלין בכיתר ס' כדי לבטלו לסור מסום דמלת מין לת מיט וניעור ומדם שכן הוא דלי לת תיימי הכי וכי לת היה לדם מערה חלב בקדירה של היתר מעט מעט בסירוגין עד שתרבה החלב לבסוף כל כך שהיה בו בטעם טעם לקדירה וכי תעלה על דעתך שהוא מותר מסום דמלת בציול ללא ולפי לת לתרינן דמלת קמא קמא בציול כיון שיש כל כך מן התיסור לבסוף שהוא נתמעטינן לתלף על גב ס' ול"ל לתתא לתמעטינן לתלף על גב ס' ול"ל לתתא לתמעטינן לתלף על גב ס' ול"ל לתתא ל

חזקיה אמר הגדילו באיסור כתיסור • פרש"י כגון היין של היתר היה בכור וחמ"כ נפל עליו יין נסך למנוע מן היתר מיטו ועיטור ולא שנא כי נפלו מיס תחלה לא שנא ומבטלין אותו רובו לתוך מיטו והעתר מיס רבין עליו ומבטלין אותו לא היין מתחבר למיטו ונעשה הכל יין נסך והנמת אין במיס שיעור לבטלו הגדילו בהיתר כגון שהיין נסך היה בכור ונפל עם קיטון של מיס וכשנפל עליו היין של היתר כבר נתבטל יין נסך במיס שהמיס *רבין עליו בהיתר לבדו ונתבטל ומשנתבטל לגמרי שוב אינו מוחזר ועיטור ור' יוחנן הגדילו באיסור כגון שנפלו מיטו לתוך העיסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ ונצטרפו וחמצו ר"א אומר אחר אחרון אני באו וחב"א בין שנפל איסור בתחלה ובין בסוף אינו אסור עד שיהא בו כדי להחמיץ ותסברא והאמר אביי "לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור אבל לא קדם וסילק את האיסור" אסור, חזקיה דאמר כמאן? אלא הבא ברואין קמיפלגי: לחזקיה לית ליה רואין לרבי יוחנן אית ליה, ומי אית ליה לרבי יוחנן רואין והא בעי מיניה ר' אסי מרבי יוחנן שני בוסות אחד של חולין ואחד של תרומה ומזגן ועירבן זה בזה ולא פשט ליה? מעיקרא לא פשט ליה לבסוף פשט ליה, אתמר נמי א"ר אמי א"ר יוחנן ואמרי לה א"ר אסי א"ר יוחנן ב' כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה ומזגן ועירבן זה בזה רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מיסרבין עליו ומבטלין אותו: זה הכלל מין במינו במשהו, שלא במינו בנותן טעם: *רב ושמואל דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה: במינו-במשהו, שלא במינו-בנותן טעם זה הכלל" לאתויי מאי? לאתויי כל איסורין שבתורה ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו "כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם חוץ משבעה יין נסך-במינן במשהו ושלא במינן בנותן טעם זה הכלל" לאתויי טבל תניא כוותיה דרב ושמואל תניא כוותיה דרבי יוחנן ור"ל תניא כוותיה דרב ושמואל כל איסורין שבתורה במינן במשהו שלא במינן בנותן טעם תניא כוותיה דר' יוחנן ור"ל כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן =בנותן טעם חוץ משבעה יין נסך-במינן=במשהו, שלא במינן=בנותן טעם בשלמא יין נסך משום חומרא דעבודת כוכבים אלא טבל מ"ט? כהיתירו כך איסורו *דאמר שמואל *חמשה אחרת פוטרת את הברי *(ותניא) נמי הכי במה אמרו טבל אוסר בכל שהוא במינו שלא במינו בנותן טעם מתני'

סגדילו • המיס והיין בכיסור שנפל יין נסך בסוף והגדילו לסור ולא תמרינן רובן לת ההיתר כלומר שהיין נסך נפלו מין לת מיטו ואין המיס רבין עליו וכ"ש לס נפלו מיס בסוף כדלמרן לעיל: **סגדילו בהיתר** • שנפל יין היתר בסוף והגדילו לסור שנפל יין נסך בסוף ומתבר כלומר שהיין נסך היה בכור ונפל לתוך כבר בטל יין נסך במיס שהמיס רבו עליו בהיותו לבדו ומשנתבטל לגמרי שוב אינו מוחזר ועיטור: **ור' יוחנן אמר אפי' סגדילו באיסור** • הואיל ומיס נפלו תחלה לת תמרינן מלת מין לת מיטו: גמ"ל **ר' ירמיה לר' זירא כו'** • ר' ירמיה לת הוה קיים ליה בטעמייהו ומבר דטעמיה דחזקיה משום דאתר אחרון אני בא וכר' יוחנן נפל כבר בסוף=מיטר ור' יוחנן כרבנן דאמר עד שיהא באיסור לבדו כדי לבטל לת המיס לבל היתר לת יטעוך עמו לבטל לת המיס ולאסור: **לת שנו** • לר"ל דאס נפלה היתר בסוף מיטר: **מלת שקדם וסילק אפי' באיסור** • ולת נפלה האיסור לפילו ע"י ניתוך: **אבל לת קדם וסילק** • מלמרך היתר לאיסור להפלים לת האיסור: **מזקיה דאמר כמאן** • כר"ת קאמר לפי' הגדילו בהיתר לסור ולא לימר קדם וסילק כרבנן לפילו הגדילו באיסור מוסר דהא תמרינן לפי' נפל לאיסור בסוף לוט לסור: **מלת** • נבי פלוגתא דשמואל לימא לסור למימר מזקיה ור' יוחנן תרוייהו לי כר"ת לי כרבנן דטעמא דהכא והתם לת דמי כדלמר ה"ט דלת בטיל משום דמתקן לכולה עיסה ולאיסוריה לת במקום ור"ת ורבנן כזה וזה גורם פליגי בין בשמיט לאיסורו=במקום=בטעם=בנותן טעם ופלוגתא דחזקיה ור' יוחנן משום מיטו ומיטר מיטו: **ורבותין קמיפלגי** • **חזקיה** סבר לת תמרינן רובן לת מיטו כלומר לת ומיטו מיטו רבה עליו ומבטלו לת כיון דיין נסך הוה קדוש ליין נסך ויין נסך בטל ברוב על המיס כי נפל יין נסך מלת מין לת מיטו ועיטור **אבל** כי נפל נסך בריוח בטל ליה במיס דמיס הוי טפי עליה וכי הדר נפל נסך **אבי** דמשנתבטל יין נסך לת תמרינן מוחזר ועיטור: **ור' יוחנן** סבר כיון דנפל נסך למיטו ומיטו רובן לת מיטו ומיטו לת כיון ליטו ומבטלו: **ומונן** • במיס לפי כח היין ויש במיס שבמניעתם כדי לבטל לת התרומה ברוב: **מפני** • מי תמרינן רובן של חולין כלומר ליטו והמיס רבים על התרומה לו לתמר מלת מין לת מיטו ועיטור וכבה היין על המיס: **וס שבנן** • דמתני' דמשום יין נסך לת לימלך דהא תנת ליה יין-במיטו=במקום 'יין במיס'=בטעם מלת לתיסורי שתר תיסורין=לתת כל 'נותן טעם'-במיטו=בסיס מסתרינן כדתמרינן בסתיטת תולין (דף נח.) : **תון מפטל ויין נסך** • לקמן מפרש טעמת: **טעם לתת פוטרת שברי** — מתרומה דהא לת לתפרש שיעורת דידה מלת לתיסים דגבך "כתיב (תפי' כל דהו ורבנן הוא דתמרי "עין יפה= תחד מתרבעים, עין רעה=תחד מסמיס, ביטוים=תחד מתמשים": **כמה תמרו 'טבל-לתיסורו-כמשמו' במינו** • תמרו לבל 'מלת במינו' בטעם טעם משום דבמיטו לימת למימר כהיתירו כך לתיסורו לבל במיטו ליבת למימר בהי תלמת טעמת משום הבי הוה:

קלא א מיי' פט"ו מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' נח סעיף ג :

קלב ב מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד סי' קלד סעיף ג :

נוסחא
מה' חזקיה
ור' יוחנן
קאמרי
קלב ג מיי' פ"ג מהל' תרומות הלכה ג :
ר"ן נסך
נפלו
בשר עלי בהיתר ונתבטל בכ"ג בס"מ

מבנה
◇ נוסחות לחסיר
מה' חזקיה ור' יוחנן

גליון השי"ם
תום' ד"ה שני וכו' ומרומה כמי מולם בקיל. עיין זבחים דף עג ע"ח טוס' ד"ה ר"ת :

נוסחא/מבנה
מה' אומרים
מתי' אומרים שבגלל איסור התערובת
תלוי הנותן טעם
ר' חזקיה
מה בבא מצעתא
רבותא ב"ב דף כב...

[עי' תוס' ממחת כב: ד"ה וכ' יסודה סבר ותוס' זבחים עג. ד"ה ר"]

חוץ במשהו: **מבל** מלי טעמת דכהיתירו כך תיסורו • מה היתירו במשהו כשמשל למאר שמוחל תטה לתת פוטרת לת הברי וכי היכי דבל שהוא תסוב להתירו, תסוב נמי לתסרו ותימה דהכא משמע דטבל במשהו להתירו כך תיסורו ובירושלמי תמרי *דטעמת משום דטבל יש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין תפי' בתלף לת בטיל בכון בטל ובטיעית ומעשר והקדש כהכין במינן לבל תלת במינן בנותן טעם והנמת תרי טעמי ל"ל וי"ל דלריבי תרוייהו לריכה תלת תד טעמת דיש לו מתירין הוי לתמינן דוקא היכא דהבטלים בעיר דלת יש לו מתירין דהבטלים יכולים להפרים לבל לי ליכא בעיר תע"ג דיכול לילך במקום שהבטלים שם מ"מ כיון שיש לו טורח והולאה הוי בתחין לי מתירין כמו שפר"ם בפ' הזהב (ב"מ דף נג. ושם) דלת מיקרי "ש לו מתירין לתלת בלת טורח ויליתה הלבך לתטריך טעמת דהכא משום דבהתירו כך לסורו לריכה תלת תד טעמת דלת הוי במקומו לת טבל גמור דהיתירו במקומו בדמשמע לבל מטבר רחטון הטבול לתרומת מטבר דהיתירו לת הוי במקומו דהת מטבר מן המטבר בעי־תפרוסי הוי לתמינן דאיסורו לת הוי במקומו לבך לתטריך טעמת דיומטלמי דיש לו מתירין:

[ג"ל וחבן]

הגהות הגר"א
[א] תום' ד"ה חזקיה . לבן ג"ל הגדילו כו'. ג"ב לבל ביומטלמי כמו בפ"ב דפלם משום בפרש"י נפל לאיסור בסוף סיטר כפוף מוסר לבל בי' יוחנן לתמר בפ"ג דת"ל מיס מחלה דבבל עכן מוסר • ולתי יוסף מי לתתן בלת"י לומר דוקא מחלה :

[ניח נגמ' דידן נדרים מח.]

[מבנה יב: קידושין נמ:] [מנחות פ"ד מ"ג]

מתני' אלו **מאורין ואוסרין** כל שהן · כל מקום שנתערבו **יין נסך** בחלק בטל לו ואוסרין לח כולן: **חביות ועבודת כוכבים** · חביות שעבדו ונתערבה בחלק טורפות שתין עבודת כוכבים: **ופורות לבונין** · והוו ממי ליסורי הנאה כדלקמן

אלן מאורין ואוסרין כל שהן · פ"ה מיירי בחביות יין נסך שנתערבו בחלק חביות כדלקמן בגמ' דדבר שבמנין קחשיב ועבודת כוכבים טורפת שתין עבודת כוכבים שנתערבה בחלק טורפות בחלב ונתערבה בג"ע וחזרה ונתערבה בחלק חביות כדלקמן בגמ' דדבר שבמנין אוסרין בחלב שנתערבה בחלק טורפות שתין בחלב אבל לא בחלב שנתערבה בחלק חביות כדלקמן בגמ' דדבר שבמנין קחשיב ועבודת כוכבים טורפת שתין עבודת כוכבים שנתערבה בחלק טורפות שתין בחלב ונתערבה בג"ע וחזרה ונתערבה בחלק חביות כדלקמן בגמ' דדבר שבמנין אוסרין בחלב

הגה והמתן והמסתפך כו' • ושל עץ ושל לבן מנגנן והו טהרסם כשמיכם מזופפים מייני ולקמן מוקמינן בדלך בה עובד כוכבים וש"ם והא רבא לעיל גבי מתני' בדלך בה עובד כוכבים סגי לה בהדחה בעלמא וי"ל דמיירי בגת של ישראל שדלך בה עובד כוכבים לפי שעה אבל בשל עובד כוכבים דבליעת מיירי בשל עובד כוכבים דבליעת טובא לפי שהרבה פעמים דלך בה העובד כוכבים וש"ם ס"ל כיבי פריך בסמוך ממתני' דקתני דסגי בניגוב במזופפין לכך בריימא דקתני בה ואם היו מזופפין למטרין ומתי קושיא הא מוקמינא מתני' בשל ישראל ובריימא בשל עובדי כוכבים כדפריש' וי"ל דכמזופפין אין לחלק בין של עובדי כוכבים לשל ישראל לפי שהזפת מבליע בשעה מועטת:

דהוה שיעא • פירש ה"ר פטר כלי שנקב בו ונכתם בזפת לינו חמור ככלי מזופף שהמירנו בו לפילו לפי שעה לפי שמכניסו לקיום ולח מקום דבלע ולכך רלה רב להחיר גת של לבן זפותה דהוה שיעא ולח תש לבליעת זפת וש"ס סתימת זפת הכלי שאין עשוי לקיום סגי ליה בהדחה ככלי עלמו לו ניגוב שם הוא כלי שלריך ניגוב ולפי זה המסקנ שלנו שמזופפין מעט סביב הכרזל סגי להו בניגוב כמו המסקנ עלמו מיהו כלים מזופפים יש להחמיר שרגילים ומזופים: **דרש** רבה נשוה לרחמן • פירוש הגעילו הגהויות הגדולים מכאן לומר ר"ם דעירוי ככלי לאמן מדאמר הכא דבל ידי עירוי מפליט ליין הבלוע בגת בעל כרחך ע"י עירוי קאמר הכא שהרי הגת גדולה ובכידה אמין יכולין לתתה לתוך יורה מרותחת כדי להגעילה אלא ע"כ על ידי עירוי קאמר ואפילו הכי ליכ דהוה ככלי לאמן שם כן הכי כליס שנאמרו ע"י עירוי כלי לאמן סגי להו בהגעלה ר"ם ולומר דעירוי ככלי שבי הוא לגמרי והא דמשמע הכא דגת סגי לה בעירוי שאני יין שכך דמשמעו ע"י טנן ועיקר דברי רבבי"ם ור"ם במסכת שבת פרק כירה (דף מב. ושם) (ב) התילפם והקדלה שהעבירן מרותחין ושם התיבו ומסקנא דמילתא פי' רבינו ברוך דמילתא דעירוי אינה בפלוגתא דרב ושמואל דפ' כילד טולין בפסחים (דף עו.) דפליגי לי תהלה גבר לי עילאה גבר וקיימא לן כמאן דאמר תהלה גבר מיהו גם עילאה מבשל ומבליע כדי קליפה דלחמיקר ליה בלע כדאמרינן פ' כילד טולין הלכך עירוי ליהו לא ככלי לאמן ולא ככלי שבי לגמרי אלא מבשל ומבליע הוא כדי קליפה ולא יותר וש"ס כליס שנאמרו ע"י כלי לאמן שאם בלועים מעבר לעבר לא סגי בעירוי שהרי העירוי ליהו מפליט אלא כדי קליפה ולא יותר והני קערות שאם טלועות על ידי עירוי היה גרלה כמו כן דסגי להו בעירוי להגעילן וכן פירשתי בסדר ביעור תמן בקובץ שאם הגדול שיסד רביט יוסף ט"ע (*פסו) קדילות אין לריך לפלחה כו' אלא לריך להגעילן בכלי לאמן משום דפעמים שמוחבין הקערות בתוך הכלי לאמן ויוצ יורה מרותחת והשתא דפריכתי עירוי ליהו לא מבליע ולא מפליט רק כדי קליפה אם כן הני חביות של עובדי כוכבים סגי להו בעירוי דומיא דגת דקאמר הכא נעשה מרותחו ואם היה מבשרן הגיר וקולפן במלקח וכהיטני ומסיר הקליפה של לד היין סגי בהכי בלא עירוי להא כי נעביד להו עירוי ליהו מפליט עירוי כי אם כדי קליפה כו': **רבא** כי משדר להו גולפי להרפיא סחיף להו אפומייהו ומחים להו אבילייהו • משמע מהכא דיקרשל השולח חביות ריקניות בבית עובד כוכבים ולו מעיר לעיר כדי לתקנן לריך לחומתן מבפנים בגחלת לו בחבן רכה שהיא כאחן כדי שיד מבל חביות שלנו שהם גדולים ואינם נוחים להם לחוכן יין להדוק דוקא לדיהו שהו חביות שלהם קטנים ונוחים להם לחוכן יין ולערוסתם מיד אין לריך לחוחתם ומכל מקום טוב להחמיר: תיתמר

מתני' "גת: שֶׁל אֶבֶן שֶׁזּוֹפְתָהּ עוֹבֵד כּוֹכָבִים, מְנֻגֶּבֶת (ב) וְהִיא טְהוֹרָה, וְשֶׁל עֵץ — רַבִּי אוֹמֵר יְנֻגַּב וְחַכ"א יְקַלּוֹף אֶת הַזֶּפֶת וְשֶׁל חֶרֶס אע"פ שֶׁקִּלַּף אֶת הַזֶּפֶת הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה: **גְּמ'** אָמַר רַבָּא דּוֹקָא זְפָתָהּ אֲבָל דָּרַךְ בָּהּ לֹא, פְּשִׁיטָא זְפָתָהּ תַּנָּא? מַהוּ דְּתֵימָא הוֹאִיל וְאִפְּלוּ דָּרַךְ בָּהּ וְהַאי דְּקָתָנֵי זְפָתָהּ אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא קָתָנֵי קָמַ"ל אֵיבָא דְּאָמְרֵי אַמֵּימָר דּוֹקָא זְפָתָהּ אֲבָל דָּרַךְ בָּהּ לֹא סָגֵי לָהּ בְּנִיגּוּב קָתָנֵי פְּשִׁיטָא זְפָתָהּ תַּנָּא? מַהוּ דְּתֵימָא הַ"מ דְּאִפְּלוּ דָּרַךְ בָּהּ וְהַאי דְּקָתָנֵי זְפָתָהּ אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא קָתָנֵי קָמַ"ל אֵיבָא דְּאָמְרֵי אַמֵּימָר דּוֹקָא זְפָתָהּ אֲבָל דָּרַךְ בָּהּ לֹא סָגֵי לָהּ בְּנִיגּוּב כִּי הַהוּא דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא א"ל לְרַב: זִיל בְּהֵדֵיהּ *וְחֵזִי דִּלְמָא מְצוֹחֵת עֲלֵי בִּי מַדְרְשָׁא, אוֹל חֲזֵיהּ דַּהֲוָה שָׁלֵיף טְפֵי, אָמַר הָא וַדַּאי בְּנִיגּוּב סָגֵי לָהּ, בְּהֵדֵי דַּקָּא אָזֵיל וְאָתֵי חֲזָא פִּילָא מְתוּתֵיהּ וַחֲזָא דַּהֲוָה מְלָא חַמְרָא, אָמַר הָא לֹא סָגֵי לָהּ בְּנִיגּוּב אֶלָּא בְּקִילּוּף וְהֵיינוּ דְּא"ל *חֲבִיבִי חֵזִי דִּלְמָא מְצוֹחֵת עֲלֵי בִּי מַדְרְשָׁא ת"ר הַגַּת וְהַמַּחְרֵךְ וְהַמִּשְׁפָּךְ שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים רַבִּי מַתִּיר בְּנִיגּוּב וַחֲכָמִים אוֹסְרִין וּמוֹדֶה רַבִּי בְּקַנְקַנִּים שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁהֵן אֲסוּרִין וּמַה הַפְּרֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה? זֶה מִכְּנִיסוֹ (ג) לְקַיּוּם וְזֶה אֵין מִכְּנִיסוֹ לְקַיּוּם, וְשֶׁל עֵץ וְשֶׁל אֶבֶן יְנֻגַּב וְאִם הָיוּ מְזוֹפְפִין אֲסוּרִין וְהַחֲנוּת שֶׁל אֶבֶן שֶׁזּוֹפְתָהּ עוֹבֵד כּוֹכָבִים מְנֻגֶּבֶת וְהִיא טְהוֹרָה מַתְנִיתִין דְּלֹא דָּרַךְ בָּהּ בְּרַיְיתָא דָּרַךְ בָּהּ אָמַר מַר הַגַּת וְהַמַּחְרֵךְ וְהַמִּשְׁפָּךְ שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים רַבִּי מַתִּיר בְּנִיגּוּב וַחֲכָמִים אוֹסְרִין וְהָאָנֵן תַּנֵּן שֶׁל חֶרֶס אע"פ שֶׁקִּלַּף אֶת הַזֶּפֶת הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה אָמַר רָבָא סִיפָא דְּמַתְנִי' אַתְאֵן לְרַבָּנָן, דְּרַשׁ רָבָא נַעֲלָה אַרְתַּחְבָּא "כִּי הָדָה מִשְׁדַּר גּוּלְפֵי לְהַרְפְּנְיָא סְחִיף לְהוּ אַפּוּמַיְיהוּ וְתָתֵים לְהוּ אֲבִירְצֵייתוּ קַסְבַר כָּל דָּבָר שֶׁמִּכְנִיסוֹ לְקַיּוּם אֲפִילּוּ לְפִי שָׁעָה גָּזְרוּ בֵּיהּ רַבָּנָן, בְּמַה מְנַגְּבִין? רַב אָמַר בְּמַיִם רָבָה בַּר בַּר חָנָה אָמַר בְּאַפֵּר, רַב אָמַר בְּמַיִם וְלֹא בְּאַפֵּר, רָבָה בַּר בַּר חָנָה אָמַר בְּאַפֵּר וְלֹא בְּמַיִם? אֶלָּא

רב

מתני' גם של לבן שזופתה עובד כוכבים • ותורתה למירמי ביה ממרת פורתא לעבודי קונדא דזיפתא: **מנגבה** • מפרש בגמרא במים ואפר • **של עץ** • דבעיא זפת טובא ובלעה ממרת טפי דבי לומר יגוב כשל לבן ורבנן פליגי: **ושל חרס אע"פ שקילף אם** סופה סרי זו אפורה • קס"ד דברי הכל היא ומשום דחרס גופיה בלע זיפתא בלע ליה למחרת: **גמ' מהו דתימא** [וכתב מוהר"ר יהודה]

דהוה שיעא • פירש ה"ר פטר כלי שנקב בו ונכתם בזפת לינו חמור ככלי מזופף שהמירנו בו לפילו לפי שעה לפי שמכניסו לקיום ולא מקום דבלע ולכך רלה רב להחיר גת של לבן זפותה דהוה שיעא ולא תש לבליעת זפת וש"ס סתימת זפת הכלי שאין עשוי לקיום סגי ליה בהדחה ככלי עלמו לו ניגוב שם הוא כלי שלריך ניגוב ולפי זה המסקנ שלנו שמזופפין מעט סביב הכרזל סגי להו בניגוב כמו המסקנ עלמו מיהו כלים מזופפים יש להחמיר שרגילים ומזופים: **דרש** רבה נשוה לרחמן • פירוש הגעילו הגהויות הגדולים מכאן לומר ר"ם דעירוי ככלי לאמן מדאמר הכא דבל ידי עירוי מפליט ליין הבלוע בגת בעל כרחך ע"י עירוי קאמר הכא שהרי הגת גדולה ובכידה אמין יכולין לתתה לתוך יורה מרותחת כדי להגעילה אלא ע"כ על ידי עירוי קאמר ואפילו הכי ליכ דהוה ככלי לאמן שם כן הכי כליס שנאמרו ע"י עירוי כלי לאמן סגי להו בהגעלה ר"ם ולומר דעירוי ככלי שבי הוא לגמרי והא דמשמע הכא דגת סגי לה בעירוי שאני יין שכך דמשמעו ע"י טנן ועיקר דברי רבבי"ם ור"ם במסכת שבת פרק כירה (דף מב. ושם) (ב) התילפם והקדלה שהעבירן מרותחין ושם התיבו ומסקנא דמילתא פי' רבינו ברוך דמילתא דעירוי אינה בפלוגתא דרב ושמואל דפ' כילד טולין בפסחים (דף עו.) דפליגי לי תהלה גבר לי עילאה גבר וקיימא לן כמאן דאמר תהלה גבר מיהו גם עילאה מבשל ומבליע כדי קליפה דלחמיקר ליה בלע כדאמרינן פ' כילד טולין הלכך עירוי ליהו לא ככלי לאמן ולא ככלי שבי לגמרי אלא מבשל ומבליע הוא כדי קליפה ולא יותר וש"ס כליס שנאמרו ע"י כלי לאמן סגי להו בעירוי להגעילן וכן פירשתי בסדר ביעור תמן בקובץ שאם הגדול שיסד רביט יוסף ט"ע (*פסו) קדילות אין לריך לפלחה כו' אלא לריך להגעילן בכלי לאמן משום דפעמים שמוחבין הקערות בתוך הכלי לאמן ויוצ יורה מרותחת והשתא דפריכתי עירוי ליהו לא מבליע ולא מפליט רק כדי קליפה אם כן הני חביות של עובדי כוכבים סגי להו בעירוי דומיא דגת דקאמר הכא נעשה מרותחו ואם היה מבשרן הגיר וקולפן במלקח וכהיטני ומסיר הקליפה של לד היין סגי בהכי בלא עירוי להא כי נעביד להו עירוי ליהו מפליט עירוי כי אם כדי קליפה כו': **רבא** כי משדר להו גולפי להרפיא סחיף להו אפומייהו ומחים להו אבילייהו • משמע מהכא דיקרשל השולח חביות ריקניות בבית עובד כוכבים ולו מעיר לעיר כדי לתקנן לריך לחומתן מבפנים בגחלת לו בחבן רכה שהיא כאחן כדי שיד מבל חביות שלנו שהם גדולים ואינם נוחים להם לחוכן יין להדוק דוקא לדיהו שהו חביות שלהם קטנים ונוחים להם לחוכן יין ולערוסתם מיד אין לריך לחוחתם ומכל מקום טוב להחמיר: תיתמר

מתני' "גת: שֶׁל אֶבֶן שֶׁזּוֹפְתָהּ עוֹבֵד כּוֹכָבִים, מְנֻגֶּבֶת (ב) וְהִיא טְהוֹרָה, וְשֶׁל עֵץ — רַבִּי אוֹמֵר יְנֻגַּב וְחַכ"א יְקַלּוֹף אֶת הַזֶּפֶת וְשֶׁל חֶרֶס אע"פ שֶׁקִּלַּף אֶת הַזֶּפֶת הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה: **גְּמ'** אָמַר רַבָּא דּוֹקָא זְפָתָהּ אֲבָל דָּרַךְ בָּהּ לֹא, פְּשִׁיטָא זְפָתָהּ תַּנָּא? מַהוּ דְּתֵימָא הוֹאִיל וְאִפְּלוּ דָּרַךְ בָּהּ וְהַאי דְּקָתָנֵי זְפָתָהּ אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא קָתָנֵי קָמַ"ל אֵיבָא דְּאָמְרֵי אַמֵּימָר דּוֹקָא זְפָתָהּ אֲבָל דָּרַךְ בָּהּ לֹא סָגֵי לָהּ בְּנִיגּוּב כִּי הַהוּא דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא א"ל לְרַב: זִיל בְּהֵדֵיהּ *וְחֵזִי דִּלְמָא מְצוֹחֵת עֲלֵי בִּי מַדְרְשָׁא, אוֹל חֲזֵיהּ דַּהֲוָה שָׁלֵיף טְפֵי, אָמַר הָא וַדַּאי בְּנִיגּוּב סָגֵי לָהּ, בְּהֵדֵי דַּקָּא אָזֵיל וְאָתֵי חֲזָא פִּילָא מְתוּתֵיהּ וַחֲזָא דַּהֲוָה מְלָא חַמְרָא, אָמַר הָא לֹא סָגֵי לָהּ בְּנִיגּוּב אֶלָּא בְּקִילּוּף וְהֵיינוּ דְּא"ל *חֲבִיבִי חֵזִי דִּלְמָא מְצוֹחֵת עֲלֵי בִּי מַדְרְשָׁא ת"ר הַגַּת וְהַמַּחְרֵךְ וְהַמִּשְׁפָּךְ שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים רַבִּי מַתִּיר בְּנִיגּוּב וַחֲכָמִים אוֹסְרִין וּמוֹדֶה רַבִּי בְּקַנְקַנִּים שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁהֵן אֲסוּרִין וּמַה הַפְּרֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה? זֶה מִכְּנִיסוֹ (ג) לְקַיּוּם וְזֶה אֵין מִכְּנִיסוֹ לְקַיּוּם, וְשֶׁל עֵץ וְשֶׁל אֶבֶן יְנֻגַּב וְאִם הָיוּ מְזוֹפְפִין אֲסוּרִין וְהַחֲנוּת שֶׁל אֶבֶן שֶׁזּוֹפְתָהּ עוֹבֵד כּוֹכָבִים מְנֻגֶּבֶת וְהִיא טְהוֹרָה מַתְנִיתִין דְּלֹא דָּרַךְ בָּהּ בְּרַיְיתָא דָּרַךְ בָּהּ אָמַר מַר הַגַּת וְהַמַּחְרֵךְ וְהַמִּשְׁפָּךְ שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים רַבִּי מַתִּיר בְּנִיגּוּב וַחֲכָמִים אוֹסְרִין וְהָאָנֵן תַּנֵּן שֶׁל חֶרֶס אע"פ שֶׁקִּלַּף אֶת הַזֶּפֶת הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה אָמַר רָבָא סִיפָא דְּמַתְנִי' אַתְאֵן לְרַבָּנָן, דְּרַשׁ רָבָא נַעֲלָה אַרְתַּחְבָּא "כִּי הָדָה מִשְׁדַּר גּוּלְפֵי לְהַרְפְּנְיָא סְחִיף לְהוּ אַפּוּמַיְיהוּ וְתָתֵים לְהוּ אֲבִירְצֵייתוּ קַסְבַר כָּל דָּבָר שֶׁמִּכְנִיסוֹ לְקַיּוּם אֲפִילּוּ לְפִי שָׁעָה גָּזְרוּ בֵּיהּ רַבָּנָן, בְּמַה מְנַגְּבִין? רַב אָמַר בְּמַיִם רָבָה בַּר בַּר חָנָה אָמַר בְּאַפֵּר, רַב אָמַר בְּמַיִם וְלֹא בְּאַפֵּר, רָבָה בַּר בַּר חָנָה אָמַר בְּאַפֵּר וְלֹא בְּמַיִם? אֶלָּא

רב

רב אמר מים · תחלה והוה הדין שצריך לפפר *לחבריה וכיבה כר כר מנה למר בפפר תחלה וה"ה שצריך מים לחבריהם: ברטיבתא·מים כה לחלוחית יין נותן לפפר תחלה לשפשף עד שתהא נגובה ואחר כך מים: כיבשתא · מים תחלה ואחר כך לפר ומשפשף: פרפי פלגא · ברטיבתא תרתי: לפר ומים כיבשתא תלת מים ואפר ומים: פלגא

באסר. יבמ"ן וד' · תלת ברטיבתא לפר ומים ואפר ואח"פ שחור וטוען מים להעביר הלפר הכהו מים לו קל חשיב דלמו לשום עיבה תלת לנקותו מן הלפר וד' כיבשתא מים לפר ומים ואפר ומים נחלתי לה (ם) חשיב רב לה כיבשתא דלרב תלת חדא זימנא ושמואל בעי לפר תרי זימני בין ברטיבתא בין כיבשתא: כפומבדיתא מתנו · לרב תלת וד' כדפריטית ושמואל ד' ברטיבתא וה' כיבשתא דקתניא מיה בתרתי: ותלת פליגי · רב ושמואל להלי לישנא דפומבדיתא תלת לרב לה חשיב מיה בתרתי ושמואל חשיב מיה בתרתי ולית דמפרשי ולה פליגי (ס"ל) דסורת ודפומבדיתא תלת דסורת לה חשבי מיה בתרתי ודפומבדיתא חשבי להו חדא רב ושמואל פליגי ובכי פירושו דתלתא "תרתי" תרתי·כיבשתא מים ולפר תלת·ברטיבתא לפר ומים ולפר שמואל· אמר תלת ברטיבתא כדקתמרת לכל כיבשתא ד' מים ולפר מים ולפר דכולהו בעיון לפר תרי זימני ופפומבדיתא מתנו לה ד' וד', כיבשתא תלת·מים ולפר מים והייט נמי דלסורת תלת לכלי קל חשבי מיה בתרתי, וברטיבתא ד': לפר ומים לפר ומים שמואל ברטיבתא ד' כדקתמרת לכל כיבשתא ה' מים ולפר ומים לכיבשתא נמי בעי תרי זימני לפר ולי"פ (נ) דסורת ודפומבדיתא כו' חדא לכל רב ושמואל פליגי כיבשתא בין בדפומבדיתא דרב לה בעי כה לפר תלת הד זימנא ושמואל בעי לפר תרי זימני לעון לכל מורי מטתתו כבוד והוא נרלה בעיני והרלתון לעון מורי וקשיא לי כגוונא מכדי לישנא דסורת רב ושמואל מיפלג פליגי מאי שנא דבדרב חשיב מיה בתרתי ובדשמואל לה חשיב מיה בתרתי לשמואל ד' וה' ליבעי ליה למיחני בשלמא לפומבדיתא תש"ב דבדרב לה חשבי ובדשמואל חשבי ניחא משום דפלוגתייהו דרב ושמואל ליתא תלת במתניתא מיס בתרתי תלת לישנא דסורת דמוקי טוף פליגי קשיא לי: גורני · (ס) עקלים ובלע"ז ריגוס"ש וכורכין

[שנת קמד:] לחתן כביכול התפוח שלח יפשוטו העגבים מכוכב הקורה וכו' הלי' פרק עקלים העגבים (ע) ומכבידו להוליא המקצה הנשאר הני גורני קופה מסורגת במודה ולחרי מחיתת הזיתים נותן הגפת בתוכו עקל ומניח עליו (נ) ומכבידו להוליא המקצה הנשאר הני גורני דלמתני כיצד מנגבן: סדינין · הן העשוין כמין תלת וטוענן על החפוח: פלונטין · טלטלית שמכבד בה העגבים המתפזרין לתוכפן: וספרדים · לייט נמ עלמה שקורין מייש"ם: מדיחן · במים ועל מקנה זו ים לשמוך "שלין צריך לפר לנמ מדפדיש מינה ר' לכבו ולה למרינן"(ץ) זו הינה מקנה דקתני בה דמני לנמ בהדחה ומתניתין דקתני דבעי ניגוד שמע מינה קמו בה רבנן בתרתי ופפני הלכתא כוותיה: פעקלים של גלריס · שבעים: ושל כלכון · קנבוס בלעי טפי ובעו ניגוד בלפר ומים · ושל שיפה · פייו"ר: ושל נמי · יוי"ק בלעי טובא: תרתי ותפני · מנת לנת פעמים שהן יותר מי"ב חדש (ם) לחפני ופעמים שהן פחות כגון בתרתי: דהי שהן נתיו ובית בדיו טמאין ובקש לעשותן בטהרה·הדפין והעדשין והלולבין מדיחן והעקלין· של נצרין ושל *בצבוץ מנגבן ושל שיפה ושל גמי מישנן י"ב חדש רשב"ג אומר מניחן מנת לנת ומבד לבד {היינו תנא קמא? איכא בינייהו תורפי ואפלי}. ר' יוסי אומר 'הרוצה למהרן מיד מנעילן ברותחין או חולטן במי זיתים רשב"ג משום ר' יוסי אומר 'מניחן תחת ציגור שמימי מקלחין או במעין שמימיו רודפין, וכמה? עונה {כדרך שאמרו ביין נסך כך אמרו בטהרות כלפי לייא בטהרות קיימין אלא} כדרך שאמרו בטהרות "כך אמרו ביין נסך

*כמה עונה? אמר רבי חייא בר אבא א"ד יוחנן "או יום או לילה ר' חנא שאינה ואמרי להר' חנא בר שאינה אמר רבה בר בר חנה א"ד יוחנן חצי יום וחצי לילה א"ד שמואל בר יצחק ולא פליגי הא בתקופת ניסן ותשרי הא בתקופת תמוז וטבת. אמר רבי יהודה הני חוקי דארמאי: דמזיא מדיחן דעמרא מנגבן דכיתנא מישנן ואי איכא קטרי שרי להו הני דקולי וחלאתא דארמאי *דחיטי בחבלי דצורי מדיחן דצבתא

איתמר בי רב משמיה דרב לחמרי תרתי תלת ושמואל אמר תלת ד' בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו בי רב אמרי משמיה דרב תלת ד' ושמואל אמר ד' ה' ולא פליגי מר קא חשיב מיא בתראי ומר לא קחשיב מיא בתראי. בעון מיניה מרבי אבהו הני **גורני דארמאי מאי?א"ל רבי אבהו תניתוה

כי רב משמיה דרב לחמרי תרתי תלת ושמואל לחמר תלת ד' · פ"ה לעון רלתון רב לחמר תרתי תלת ברטיבתא תרתי לפר מים תלת כיבשתא מים לפר ומים ושמואל לחמר תלת ד' תלת ברטיבתא לפר מים ולפר ולא"פ טעון מים להעביר הלפר מים בתרתי לה קחשיב ולפר מים וכמו כן מים בתרתי לה קחשיב בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו רב לחמר תלת ול' תלת ברטיבתא לפר מים ולפר מים ושמואל לחמר תלת ד' ביבשתא מים ולפר מים ולפר מים ולפר מים ושמואל לחמר ד' וה' ד' ברטיבתא לפר מים ה' ביבשתא ולה פליגי רב ושמואל לישנא דפומבדיתא לה פליגי תלת במיחסב מיה בתרתי לכך נרלה לרש"י בטעון לפר שפיכים לבני רב לחמר תרתי ביבשתא מים ולפר תלת תרתי ביבשתא לפר מים ולפר מים ושמואל לחמר תלת ברטיבתא כרב ד' ביבשתא מים לפר בפומבדיתא מתנו רב לחמר תלת ביבשתא מים ולפר מים ולפר ושמואל לחמר ד' ברטיבתא לפר מים ולפר מים ושמואל לחמר תלת ד' ביבשתא מים ולפר מים ולפר מים

דביתנא מייתי · תוי"ט דמפות וסדיינן קלט שפרו בין נכך לין לריך לייתן מדלת קתמר כל כלי פתחן פתח פלת הני כלים שתמ תכמים (ג) שהיו בקיאין בקיעתן ולין לחלק בין יין נכך שהות טון וכין שתר חיסור רותה שנפל על המפות הלכתא · מין גמי ליקח"ל: **שרי לסו** · מתירין ותח"כ מעמן שהיין נבלע בקלרים: **וגגע בפתכוולות** · והן מוטלות בין: **כרמים** · שטותנין בהם זיתים קודם נתינתן לבד ותח"כ טותן בכד ומוטן בקורה: **נח מפסיק מידי** · שהמפקה מתכון ובזיתים לין מתכולת:

מתני' **אם שדרכו לעבדיל** · כלומר כלי הרלוי ליטהר בטבילה לין לריך תיקון תחר כגון כלי שתממיטו ע"י טון יטבול ותו לח לריך: **נפגמיל** · כמיס רומתין כגון כלי שתממיטו כך דהייט יוהות וקדירות של מתכת יגעיל ובגמרת מפרש דבעי נמי טבילה: **נלכן כאור** · כדמפרש ותנ"ל: **שפאור ושפלכלת** · שתממיטן ע"י כלי תפלכלת גירדל"ת: **שפס** · לוטטה בתנן של נפתים מול"ת בלע"ז: **שפס** · לשון סופיפת ליימ"ר בלע"ז: **גמ' תנת ובולן** · לף הנעלים והמלוכים: **"כל דבר שפאר יבא בתש"** · שבשתמטו בו בני מדין על ידי התור "מעבירו בתש" בעין בולטו לאיסור יפליטת כדאתמרן בבולטו כך פילטו: **ומפר** · קלת יתירת הוא תלי וטהר: **כמי נדה יתמעט** · בכלי מדין כתיב: **בכל דמו** · לפילו במקוה חסר: **זוזת דפרכלת** · מספרים שגוזזים בהן בגדי למר הולל וגזירת הכתוב היא ולא משום פילוש לאיסור דהא תדשים ולא בלעי מידי מלרכת לה טבילה: **כלי שמודם שמורין בפרשה** · דהכתיב "כל דבר אשר יבא באש" ואין דרך להשתמש ע"י התור אלא בכלים של טורכי שעדה ובהכא כתיב "וטהר"= טבילה אבל זוזת דמרכלת לא: **מנת דמרדע** · תדמה ונפיטי בקר מעורכין ושוטין מהן כלי: **כלי מפכות שמורין** · לענין טבילה בכלי עובדי כוכבים דכתיב (במדבר לא) אך את הזהב וגו': **וכופים** · שבאבר רלוי להטיל ולשוטה כלי: **ס"ג סופיל וגשאברו יש לסן שקנה בכלי מתכות דמו** · הואיל וכי מאבר חזו לתקיעתו ע"י שהשה, בכלי מתכות דמו וכעו טבילה: **קונים** · פלומי"ש שמלטן של חרס ומופין לוסן בחופית של אבר ושמיטו ע"י טון וניקח מן העובדי כוכבים: **כשלפו** · ולא בעי טבילה דלתו מתכות הוא: **כפופו** · כאר סופו לוליון שחיפהו מתכות וכלי מתכות הוא וכעי טבילה: (ב)**בלקומין** שמלטו כיד ישראל: **וכמעשה ספיס** · במדין שהיו תלומין להם ליטראל הכליס: **לשקופיס** · שלא לפדות עוד: **ניעולי עובדי כוכבים דשפר רשפנא** · במדין דכתיב הטבירו בתש ופהר דבעי הגעלה היכי מבכתא לה:

[כתלמות פי' קנו לימא דפרתיא]

[שבת פה.]

[נעיל פה: ע"ש]

[נעיל ט.וב"ש]

דצבתא לגנבן דביתנא מישנן ואי אית בהו קיטרי שרי להו איתמר עם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע **באשכולות** רבי ורבי חייא: **חד אמר** "אשכול וכל סביבותיו טמאין וכל הגת כולה טהורה **ותד אמר** כל הגת כולה נמי טמאה ולמ"ד 'אשכול וכל סביבותיו טמאים וכל הגת כולה טהורה' מאי שנא מהא דתנן *"שרץ שנמצא ברחים אינו מטמא אלא מקום מגעו ואם היה משכן מהלך הבל טמא" **הם** לא "מפסק ולא מידי **הבא** מפסקי אשכולות אורו ליה רבנן לר' ירמיה ואמרי לה לבריה דרבי ירמיה' כדברי האומר 'אשכול וכל סביבותיו טמאין וכל הגת כולה טהורה': **מתני'** 'הלוקח כלי חשמיש מן העובדי כוכבים את שדרכו להטביל יטביל, להגעיל יגעיל,ללבן באור ילבן באור "השפוד והאסבלא מלבנן באור "הסכין שפה והיא טהורה: **גמ'** תנא **ובולן צריכין טבילה בארבעים סאה** מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא °כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש ומהר" הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת תני בר קפרא מתוך שנאמר °במי נדה" שומע אני שצריך הזאה שלישי ושביעי? ת"ל "אך" חלק א"כ מה ת"ל "במי נדה"? מים שנדה טובלת בהן הוי אומר ארבעים סאה איצטריך למיכתב "וטהר" ואיצטריך למיכתב "במי נדה" אי כתב "וטהר" ה"א ובמי נדה כתב רחמנא "במי נדה", ואי כתב רחמנא "במי נדה" הוה אמינא 'הערב שמש' כנדה כתב רחמנא "וטהר" לאלתר, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה 'אפי' כלים חדשים במשמע דהא ישנים וליבנן כחדשים דמו ואפילו הכי בעי מבילה, מתקיף לה רב ששת אי הכי אפי' זוזא דמרבלא נמי? א"ל "כלי מעודה אמורין בפרשה, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בלקוחין וכמעשה שהיה °אבל שאולין לא, רב יצחק בר יוסף זבן מנא *דמרדא מעובד כוכבים סבר להטבילה א"ל ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן כלי מתכות אמורין בפרשה, אמר רב אשי 'הני כלי זכוכית *דהואיל וכי נשתברו יש להן תקנה בכלי מתכות דמו קונים פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר כתחלתו וחד אמר בסופו 'והלכתא בסופו, איבעיא להו משכנתא מאי? אמר מר בר רב אשי: "אבא משכן ליה עובד כוכבים בסא דכספא ואטבליה ואישתי ביה 'ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא כזביני דמיא אי משום דחזי לעובד כוכבים דדעתיה לשקועיה: ת"ר הלוקח כלי חשמיש מן העובדי כוכבים: דברים שלא נשתמש בהן מטבילן והן טהורין "דברים שנשתמש בהן ע"י צונן כגון כוסות וקתוניות וצלוחיות מדיחן ומטבילן והם טהורין דברים שנשתמש בהן ע"י חמין כגון היורות הקומקמוסין ומחמי חמין מגעילן ומטבילן והן טהורין, דברים שנשתמש בהן ע"י האור כגון השפודין והאסבלאות מלבנן ומטבילן והן טהורין, ובולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושלא יגעיל ושלא ילבן: **תני חדא** אסור **ותניא אידך** °מותר ל"ק **הא** כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור **הא** כמאן דאמר *נותן טעם לפגם מותר, ולמאן דאמר 'נותן טעם לפגם=מותר, 'ניעולי עובדי כוכבים' דאמר רחמנא היכי משכחת לה:*אמר רב חייא בריה דרב הונא "לא אסרה תורה אלא קדירה בת

תורה אור

מסורת השי"ם

קנ א מיי' פ"ט מהל' טומאת אוכלין הלכה ח:

קנא ב מיי' שם הל' ז:

קנב ג מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ג סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קכ סעיף ה' סעיף ג' ה':

קנג ד מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סי' מנת סעיף ד:

קנד ה מיי' שם הלכ' ז סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכא סעיף ז:

קנה ו ז ח מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכ סעיף ו:

קנו ם מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

[פסחים יב: מיר לח.]

קנז י כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:

קנח ל מיי' שם ופיין כל"מ טוש"ע שם סמ"ג עשין נלה בכ"ם: [נזיר]

קנט מ מיי' שם הלכ' ג טוש"ע שם כמי"ש: [שבת פ:]

קס נ מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכא סעיף ג:

קסא ס מיי' שם הלי ד סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכ סעיף ו:

קסב ע מיי' שם הלכ' כ טוש"ע כ סי' קנ סעיף ס ופ' קכ סעיף כ:

תוספות הב"ח

(ה) גם' וטהר כגל דמו: (ב) רש"י ד"ה בלקומין ד"ה וכמעשה ג"ל קודם ד"ה מגל דמרדע: (ג) תוס' ד"ה דביתנא וכו' שמו תכמים דוקא שהיו בקיאין בגניעתן:

מבנה

הפלגות הראשונים דבריהן לביאור

כם יומא • שכיחל בה עובד כוכבים היום לכל ביחל בה לחמול כבר הפיג בה טעמו בלינת לילה ושוב כשפולטו בתכשיל לחר חינו חלת לפגם: **מכאן** ואילך ליתברי • חף לכתחלה: **מגמילין** • לח חשיב כליון ,דליכון שורף חת הכלי: (ג) **גבי קדשים** תשפוך **ומפכלנא** • שלנה בהן כשר קדם תורה אור

בת יומא דלאו נותן טעם לפגם הוא,מבאן ואילך לישתרי? יגזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא ואילך קדירה בת יומא נמי מפגם פגמה רמי ליה רב עמרם לרב ששת תנן השפודין והאסכלא מלבנן באור *(והתני) גבי קדשים *השפוד והאסכלא מגעילין *בחמין א"ל עמרם ברי מה ענין קדשים אצל גיעולי עובדי כוכבים תבא היתירא בלע התם איסורא בלע,אמר *רבא סוף סוף כי קא פליט,איסורא קא פליט? אלא אמר *רבא מאי "הבעלה" נמי שטיפה ומריקה,א"ל אביי מי דמי מריקה ושטיפה בצונן הגעלה בחמין?*אלא אמר אביי יגיד עליו רעו: תנא הבא ליבון והוא הדין להגעלה תנא התם הגעלה הוה"ל לליבון, א"ל רבא אי הכי לתנינהו לכולהו בחדא וליתני חדא באידך אחריתי וליכא יגיד עליו רעו אלא אמר רבא קדשים היינו טעמייהו *כדרב נחמן אמר רבה בר אבוה דאמר כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו, תינח שלמים דכיון דלשני ימים מיתאכלי מקמי דניהדו נותר קא הוי גיעול,אלא חטאת כיון דליום ולילה מיתאכלא כי מבשל בה האידנא חטאת הוי נותר כי הדר מבשל בה למחר או שלמים או חטאת קא פליט נותר דחטאת דהאידנא בחטאת ושלמים דלמחר? אמרי–לא צריכא דכי מבשל בה חטאת האידנא הדר מבשל בה האידנא שלמים, דחטאת דלמחר ושלמים דאתמל בהדי הדדי קא שלים ומנייהו והדר מבשל שלמים דלמחר,א"ה הגעלה נמי לא ליבעי? קשיא רב פפא אמר האי קריד האי לא קריד רב אשי אמר לעולם בראמרן מעיקרא הכא התירא בלע הכא איסורא בלע ודקא קשיא לך דבעידנא דקא פליט ,איסורא קא פליט, בעידנא דקא פליט לא איתיה לאיסורא בעיניה:ועד כמה מלבנן?א"ר מני יעד שתשיר קליפתן,וכיצד מגעילן?א"ר הונא יורה קטנה בתוך יורה גדולה,יורה גדולה מאי?ת"ש דההוא דודא דהוואי ביר *עקביה אהדר ליה

גדנפא

בת יומא • פירש בקונטרס שביחל בה עובד כוכבים היום לחל לח ביחל בה לחמול כבר הופג טעמו בלינת לילה ומשם לעתע בלינת לילה פוגמת ולח בעינן מעתע ולח פוגמת כי לח היה דרך בימים קדמונים לבשל בלילה כדמשמע בפ"ק דברכות (דף ב:) בזמים שקבעו לקריחת שמע בזמן שביבה בכהנים ועבייס וכל לחד וזכר לדבר לינת לילה "מיקרי עבור עורה והוי דבריס ק"ו לח לחוכל שהוח בעין מעבר עורמו בלילה כ"ש לחסור הבלע בקדירה ולישנח דבח יומח משמע שביחל בה היום מדלח קחמר לח לחסרה לחת שלח קדרה מעת לעת ודוקח שעמדה כל הלילה בלח ביחול בעין יהוע מה גורס להפיג הטעם מחלת הלילה לוסופו חו כולו לחכל מעת לעת לח בעינן והמחמיר תבח עליו ברכה ויש לחמוה לדברי ר"ת שמכיח זכר לדבר מעיבור טורה לחפבחו ליה בסוף לילה גורס הפנם דהייט עמוד השחר דמשום ליה טחר להטעיט בריפה ובפ"ב דזבחים (דף יס:) גבי קדום יריס משמע דבעמוד השחר חשיב ליה ושמח לכך חור"ת לחיכה לדבר מעיבור חלח זכר לדבר כדי שלח לפסוע זה משם ויש לדקדק דסוף לילה לבד ליט גורס חלח כולו מדהלכך הכחוב שביבה בכלי חרס מריקה ושטיפה בכלי נחשם כ"ש לפגם מוחר וחמחי הלח מוחר לבשל בו לכחחלה לחר שעמד השחר וה"ר ברוך כחב בספר התרומה שלריך לחקור שלח היה בכלי לחפילו מיס חמין לבד בחוך מעת לעת למיס חשיבי כמו היחסר לפי שבטשו בלילה כיון שלח היה בהן ס' לבטל פליטת הכלי דבדידיה משערינן וחזרו ובבלעו ודוקח בכלי של היחסר לכל בכלי של חלב חו היפכח לף על פי שהיו בו מיס חמין בחוך מעת לעת חין לחוש שהרי הן היתר לגמרין חשיבה עלמה נעשים נבילה חלח דוקח בחיסור ועוד דחיכח ר"ש בר ר"ש דחפי' לפי המפרש "גבי דגים שבלע בקערה לבל נחבשלו לח הכח חיכח ג' טחני טעם של היתר הרחשון שבבלע בכלי ומחמ למיס ומן המיס חזר ובבלע בכלי:

מבאן ואילך לפחרי • הלכך דבר המבושל בכלי שחיט בן יומח מותר ויש לחת טעם מה רלו להחיר המחכל ולחסור הקדרה לפי שהקדרה היה בה חיסור ניהו טיבר למחר: ס"ג מי שהי הגעלה נמי לח ליבעי קשיח: **רב פפא** **אמר מפי קריד הפי לח קריד** • לעולם בקדשים חיסורח פליט ודקח קשיח לך ניבעי ליבון–כי מחני/לח דמי ,דגיעול עובדי כוכבים לחיידי דלח מבשלי להו כל שבעתח ומקשה הבליעה בשהו ונדבקה בו בשהו מרבשמרי"ם בלע"ז ואין נוח לפלוט בהגעלה עד שמלבנו בחור לחכל בקדשים בכל שבעתח מבשלי בהו לח קריד ונוח לפלוט הלכך (פני) בהגעלה קח פלט: **לפולם כדאמרינן מפיקרא** • דהייט משום דבקדשים היתירח בלע ודקשיח לך כי פליט ,חיסורח פליט,לח חמיר חיסורו,שבשבעה טחר לח הוי חיסור בעיניה שבחוך דופני הכלי היה בלוע **ומעולם לח הוכר חיסורו**: **בסוף יורס גדולה** • סיסיה רותחין טוברין על כולה: **דודא** • קלחת: גדנפא

וחכ"ח מריקה בחמין ושטיפה בלוע דהייט בקדשים לכל בחרומה קלחר החם דליחת וים מפרש הח דקחמר שטיפה יחירחת הייט שחיפוח בלוע ובחרומה ליחת דבני בשטיפה לחת ולעון יחירח מעמש כן ועל זה נהגו בשטיפה לוע בכל הגעלות מיהו בקונטרס פירש שם שטיפה היח שטיפת לוע ובחרומה ליחת כלל ולפיכך לריך טעם למהג*:

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה נבי קדשים ני"ל קודם ד"ה מגעילן:

[ג"ל חתנן]

[מ' תוס' זבחים ס. ד"ה משפוד]

[ג"ל רבה]

[ג"ל רבה וכ"ל בתוס' זבחים ס.ד"ה משפוד]

[יבמות נג: וש"נ]

[זבחים נז.]

[כפ"ק דף ד ס' מי רב שקבא וכן פסק שלטוח בתוס' ס"י קלן שכן בתוס' פסחים מב ד"ה כשלפם כתיקו מר שקבא שכל בתוס' זבחים ס: ד"ה שכל כתיקו רב עקביח]

[תוליו קיח:]

[זבחים לה: זבחים פז.]

נוסח/מפנה

זבחים ס. △ 5 תיוסות ה"ן ב' מקומות הדבר בלשון

קסה ג מיי' פ"ו מהל' מלכות תסורות הלכה ב סמג לחין קמ עוש"ע י"ד סי' קכ סעיף ג :

קסו ב מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה יג :

קסז א מיי' פ"ו מהל' מלכות תסורות הלכה ב סמג לחין קמ עוש"ע י"ד סי' קכ סעיף ג :

קסח ד מיי' שם הלכה ד סמג שם עוש"ע ס"ח סי' תנח סעיף ס :

קסט ה מיי' שם סמג שם עוש"ע ס"ח סי' תנה סעיף ו [וכ"כ תלמם שוד בסמסים פ"ב דף קלח.] :

[ועי"ע תוס' זבחים לה: ד"ה (ל)]

עין משפט נר מצוה

הסכין שפה · וטעמא מאי פעמים בקרקע בירושלמי קתני שלש פעמים משמע להכי נקט תלת דוקא עשר פעמים מדקתני לקמן לכה עשר פעמים בקרקע משמע דדוקא קתני ים להתמיר: **אמר** רב הונא בריה דרב יהושע יובקרקע שאינה עבודה א"ר כהנא יובסכין יפה שאין בה גומות תניא נמי הכי סכין יפה שאין בה גומות נועצה עשרה פעמים בקרקע אמר רב הונא בריה דרב יהושע יולאכול בה צונן, כי הא דמר יהודה ובאמתי בר טובי הוו יתבי קמיה דשבור מלכא אייתו לקמייהו אתרוגא-פסק אכל, פסק והב ליה לבאמתי בר טובי, הדר דצה עשרה זימני בארעא פסק הב ליה למר יהודה, א"ל באמתי בר טובי "והדוא גברא לאו בר ישראל הוא? א"ל: מר קם לי בגויה ומר לא קים לי בגויה **איבא דאמרי** א"ל אידכר מאי עבדת באורתא:

הדרן עלך השוכר את הפועל וסליקא לה מסכת עבודה זרה

קסח א ב ג ד ה מיי' פי"ו מהלכות מלכים ג; סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קכו סעיף ו:

[וכסי' ד"ס וכלכתא]

(ב"ק קי:) (הכשרת סכ"ו)

הגהות הב"ח

(ג) תוס' ד"ה גידכר יכו' עכד קלא. ל"ג וכבר מוהר בעובדת כוכבים כדלעיתא ע' יוסף דוסן כדף פ"ו:

[נכ' ר"ף ורמ"ם אשר רבא ובמקום קשות]

[ופ"ע תוספות תוקע ס. ד"ה שלשה]

[ופ"ע תוספות מכ מז. ד"ה מאי לה]

כדפי' דקתי

גדנפא דלישא אפומא ומליוה מיא וארתחה, אמר רבא מאן חכים למעבד כי הא מילתא אי לאו רב עקיבה דגברא רבא הוא-קסבר כבולעו כך פולטו מה בולעו בנצוצות אף פולטו בנצוצות: "הסכין שפה והיא מטורפת: אמר רב עוקבא בר חמא יונועצה עשרה פעמים בקרקע אמר *רב הונא בריה דרב יהושע יובקרקע שאינה עבודה א"ר כהנא יובסכין יפה שאין בה גומות תניא נמי הכי סכין יפה שאין בה גומות נועצה עשרה פעמים בקרקע אמר רב הונא בריה דרב יהושע יולאכול בה צונן, כי הא דמר יהודה ובאמתי בר טובי הוו יתבי קמיה דשבור מלכא אייתו לקמייהו אתרוגא-פסק אכל, פסק והב ליה לבאמתי בר טובי, הדר דצה עשרה זימני בארעא פסק הב ליה למר יהודה, א"ל באמתי בר טובי "והדוא גברא לאו בר ישראל הוא? א"ל: מר קם לי בגויה ומר לא קים לי בגויה **איבא דאמרי** א"ל אידכר מאי עבדת באורתא:

הדרן עלך השוכר את הפועל וסליקא לה מסכת עבודה זרה

הסכין שפה · ועושה עשר פעמים בקרקע בירושלמי קתני שלש פעמים משמע להכי נקט תלת דוקא עשר פעמים מדקתני לקמן לכה עשר פעמים בקרקע משמע דדוקא קתני ים להתמיר: **אמר** רב הונא בריה דרב יהושע יובקרקע שאינה עבודה א"ר כהנא יובסכין יפה שאין בה גומות תניא נמי הכי סכין יפה שאין בה גומות נועצה עשרה פעמים בקרקע אמר *רב הונא בריה דרב יהושע יולאכול בה צונן, כי הא דמר יהודה ובאמתי בר טובי הוו יתבי קמיה דשבור מלכא אייתו לקמייהו אתרוגא-פסק אכל, פסק והב ליה לבאמתי בר טובי, הדר דצה עשרה זימני בארעא פסק הב ליה למר יהודה, א"ל באמתי בר טובי "והדוא גברא לאו בר ישראל הוא? א"ל: מר קם לי בגויה ומר לא קים לי בגויה **איבא דאמרי** א"ל אידכר מאי עבדת באורתא:

הדרן עלך השוכר את הפועל וסליקא לה מסכת עבודה זרה

גדנפא דלישא · שפה של עיסה סביבות פיה כדי שתקבל מים הרבה ויעבדו הרותחין על שפתה: **כבולעו** · כענין שבלעו שפת הדוד את היסור יפליטהו: **מה בולעו בנילוחו** · לתו בולעו תלת ע"י ניעות שניתו הרתיחות שם ולא הוכנסה לתוך יוכה לחתיכ בשעת בליעת היסור: **כך בשפה פליטה** · תע"פ שלא הכניסה לתוך יוכה לחתיכ הוציא ונתמלאת יפה יפה ומעלה ניעות על שפתה ופולטו ומיהו גדנפא בעינן משום דלתי לתו הכי לעמת לא הוה משקע ניעות על השפה בהא זימנת לבל היסור שתתבטל בה פעמים הרבה אם לא העלה ניעות כל שעה העלה פעם אחת: **ונועצה** · תע"פ שלשה פעמים וי"ל משפשפה בכנד למד שתינה חלק ומעביר שמטותיה: **שעין בה גומות** · בעובי רחבה שלא תהא שמטתית בגומת: **ולאכול בה צונן** · לבל דבר רותח לשור לתוך בה על שיגעילנה כרותחין וכלי לשון כדלמרינן בכל שעה (פסחים ג:) לענין תמן בשפה: **דלא** · נעלה: **שבור מלבא** · עובד כוכבים היה: **מר קים לי בגויה** · רב יהודה מכיר לבי בו שהוא פרוש ולא יאכל דבר היסור לבל בך היי מוחזק שהוא פרוש כל בך: **מאי עבדת באורתא** · דרך פרסיים למשור נשים לתכשמיש וכשמיגנן להם בלילה שעבר קיבל בחמי וכ יהודה לא קיבל:

הדרן עלך השוכר את הפועל וסליקא לה מסכת עבודה זרה

תמר הצלמת המסכת יתמר זה ויועיל לזוכרן בעוה"ם הבא יזכרך:

*)**הדרן** עלך מסכת עבודה זרה והדרך עלן דעתן עלך מסכת עבודה זרה ודעתך עלן לא נתנשי מינך מסכת עבודה זרה ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי: יתמר כן שלם פעמים

ואתמר לך יתמר זה:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא**)חנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רבישׁ בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא דדו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה כולנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאויבי תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני: ברוך אתה יי למדני חקיך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות שאנו משכימים והם משכימים אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים אנו עמלים והם עמלים אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אנו רצים והם רצים אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

יהי רצון לפניך יי אלהי בשם שעזרתני לסיים מסכת עבודה זרה כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם ללמד וללמד לשמר ולעשות ולקיים את כל דברי תלמד תורתך באהבה וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי הבמים יעמוד לי ולזרעי שלא תמוש התורה מפי ומפי זרעי זרעי עד עולם ותתקיים בי בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך: כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד: יי עוז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום:

יתגדל ויתקדש שמיה רבא בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולאחיא מתיא ולאסקא לחיי עלמא ולמבני קרתא דירושלם ולשכלל היכליה בגוה ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא ולאתבא פולחנא דשמיא לאתריה וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן: יהא שמיה רבא וכו' יתברך וכו' על ישראל וכו':

*) [פירוש כגון על זה תמצא בספר כתיים מכתב מגלת מסכת"ל מסכת זכיות מ"ל פ"ב]. **) [כסיומת דסוף משנת כרמ"ת ז"ל וכן בסוף ספר יש על שלמה בב"ק כתוב רמזים על סיומת שלנו]: